Budapest. 1. Tavaszhó' 6. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM : Hitvallásunk. — A szabadság' első jele : türelem. — A titkos protocollum. — Wesselényi köztünk. — A szabad magyarok' jogai márcz' 15-dike előtt. — Külföld. — Belföld. —

HITVALLÁSUNK.

A szabadság, egyenlőség és testvérség' nevében. Amen!

A szabadság, a földi javak' legnemesbje mellett akarunk küzdeni!

Hiszszük: hogy az ember szabadnak született, hogy nem rendeltetése lánczot hordani, és éles tollfegyverünk' segedelmével mindig készek leszünk széttörni segítni a bilincseket, — ha netán valakinek eszébe jutna, az emberiséget a sírba temetett ancienne régime által új békóra verni.

Hiszszük az emberek' egyenlőségét, és a véletlen által nyert nemességnek, ha e véletlenre jogigényeket bátorkodnék alapítani, e követeléseit mindig ostromolni fogjuk. Ellenben azon léleknemességet, mely előjogairól polgártársai' javára kész lemondani — üdvözöljük, és ragyogó például magasztaljuk. Az emberek' egyenlőségét nem birtokaik' terjedelmi egyenlőségében helyezzük, hanem azon jogszerü és egyenlő méltánylatban, melylyel minden embernek mint embernek tartozunk, s melyet senki se bátorkodjék megsérteni, viseljen bár bibort, legyen czímerében herczegi korona, vagy legyen bár gyufakereskedő.

Hiszszük : hogy az embernek csak szellemi előny és talentom adigényt kitüntetésre. Mert a szellemileg müvelt és önbecsét érző embernek soha nem jutand eszébe polgártársainak jogait csorbítani. Sötinkább! mindig kész lesz érte nem csak tintát fogyasztani, tollat koptatni, hanem vért is és életet áldozni. Az álladalom' üdve annak szellemi erejében rejlik. Az egésséges eszmék nagyobb becsüek, mint hivatalok, méltóságok, kutyabör és molyette diplomák.

Uralkodjék tehát testvériség nem csak mindnyájunk közt, hanem föképen a sajtó' előbajnokai között is. Mi mindazt a szabadság és haza' nyilt ellenségének tartjuk, ki most nem a status' közüdve mellett küzd, hanem hiuságnak, szennyes önhaszonnak, vagy épen irigység, kárvágy és zugféltékenységnek hódolva, visszavonás, polemiai czivakodás' magvát hinteget az irodalomban. Föladatunk mostantól fogva szent, végtelen. A politika és belletristika' tágas országa tárva áll elöttünk, — ezentul cselekednünk, hatnunk kell. — Viszálkodnunk, perpatvarkodnunk nem szabad. Tiporjuk el azt, mi rosz és kártékony, de nem azért, mert ez vagy amaz tevé vagy mondá, hanem azért, mert magában véve rosz és káros!

Ezeket hiszszük és valljuk mi, és e hitünk fogja hirlapunk' minden sorát áthatni, erösítni. Nem fogjuk minden csekélység miatt meghuzni a vészharangot, — de mindig fel leszünk fegyverezve alapos okok és győző eszmékkel minden tespedés ellen. Tudjuk, hogy nem csak alkotmányunkban, — hanem föképen elöitéleteink' mezején is igen sok a reformálni való.

A Reform, hévvel, lelkesedéssel, buzgalommal fog hatni és küzdeni minden elöhaladás és javítás mellett, melynek a szabadság és hazánk' javára üdvös voltáról meg lesz győződve,

M. ACADEMIA' KÖNYVTÁRA
MAGYAR NEMZETI MUZEUM KÖNYVTÁRA

és a legjobb sikerbeni hitünk erősítend és bátorítand, hogy a haza' javáért küzdelemben el ne csüggedjünk, hanem annak érdekeit e lapok által politikai és szépirodalmi tekintetben képviseljük és előmozdítsuk.

Ez hitvallásunk a szabadság, egyenlőség és testvériség' nevében. Amen.

A SZERKESZTŐK.

A szabadság' első jele : türelem.

Pest, april' 2. 1848.

E szavakat az ünnepelt Nyári mondá, egyike a márcziusi napok' legcsüggedetlenebb, legméltóbb bajnokainak, és igaza s joga volt, midőn e főnebbi szavakat küldé szerte a nagyszámu népgyülésből ezen most már szabad ország' legének szárnyain.

A szabadság' első jele: türelem!

Magyarok' nagy Istene! mily messze volnánk már ma, ha e szavak háromszáz év előtt vésve lettek volna a magyar kebelbe!.. Semmi sem sérti inkább a szabadságot, semmi sem dolgozik inkább kezére a rabszolgaság' kovácsainak, mint a türetlenség.

A türetlenség' kiséretében mindig irigység, hiuság jár fegyverhordóul, és hol a boldogság' ezen ördögei megjelennek — onnan fut a szabadság, gyászba öltözik, és anarchia, zsarnokság és absolutismus foglalja el helyét.

Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy minden véleményt, minden eszmét pártolnunk, azokat jóknak és a közjóra legüdvesebbeknek tartanunk kell. Ez által ismét oly hibába esnénk, mely fiatal, reményzöld szabadságunkat veszélyeztethetné. A „mindentjóváhagyás' hibájába. — Eszmék és vélemények közt zsurlódásnak lenni kell. Pártoknak nyiltán és szabadon alakulhatniok szükséges. De türjük ám a pártokat, és ne ügyekezzünk őket az erőszak' nyomoru eszközei, a barbarismus' szuronyai, a terrorismus' kancsukái által leriasztani a nyilvánosság' teréről. Ügyekezzünk azokat az eszmék' győzelmes fegyverével ostromolni. Végre is ugyis csak az fog győzni, a mi valóban jó.

Ezeket azon néhány boszantó jelenetekre vonatkozólag mondjuk, melyek mult vasárnap, a szolgaságon vett fényes győzedelmünknek — dicsőségére épen nem váltak. Néhány nyárspolgár azok közöl, kik még nem szokták meg másoknak is véleményt engedni, mert lomha hasukat veregetve egypár forintocskával dicsekedhetnek, bátorkodott az egykori nemesség és lelkesült fiatalság' dicső győzedelmeit hamar elfeledni, s amazok közöl némelyeket megsérteni. Ezen filiszterek oly tüzbe jöttek, mintha néhány magasztosdi, kik mezükre vörös szalagot kötöttek, a házakat fejükre akarná gyujtani, és a legmerészebb gyalázó szavakkal, sőt tettleges bántalmakkal is illetének oly férfiakat, kik a márcziusi napokban talán leginkább kitünteték magukat, s kik még mai is készek a szabadságért vérüket ontani.

Kedves polgártársak! Ne feledjétek el soha, ki adta az első impulsust nagy mozgalmainkra. Ne feledjétek soha nemességünk' nagylelküségét — ezt én kiáltom füleitekbe, én engesztelhetlen ellensége, nyilt ostromlója minden szabadalmak, minden esetleges előjogozásoknak, — ne feledjétek, hogy a nemesség önként fosztá meg magát jogaitól, hogy azok' legnagyobb részét, saját maga kárával, rátok ruházza, — és ne feledjétek el soha a lángoló, lelkesült, nemes és nagylelkü ifjuságot, melyet gyülöltök, mert érettebb, müveltebb, türékenyebb levén mint ti, a zsidót is testvérileg fogadá, melyet ti gyaláztok, eladó s megvesztegethetőnek neveztek, mert a müveltség' azon magasságára fölemelkedni nem tudtok, melyen a testvériség és szabadság melletti valódi, szeplőtelen érzelmekben minden hitkülönbség elenyészik. — Ne feledjétek e hon' fiainak e két osztályát, és ne sértsétek őket többé — sem szóval, sem vakmerő gunynyal — különben képes leszek néhányat közöletek megnevezni, hogy e derék emberkéket a nyilvános utálat és minden becsületes ember' megvetésének vessem tárgyaul. A ki mástnem tür, maga se türessék.

Ez azoknak legyen mondva, kik a vörös szalagban talán csak alkalmat kerestek bátránytámasztásra, hogy a szunyadó absolutismusnak okot adjanak fölébredni — lábra állni s a régi lánczokat újra ránk verni!

S most egy szót a szabadság és türelem' érdekében hozzátok is, kik vörös szalagot tüztetek ki díszjelül!

Legyetek türelmesek a türelmetlenség' irányában, ti, kikben több ész és szellem vagyon. Ne gondoljátok, hogy már minden előitélet eltünt, hogy márczius' 15-dikével minden özönvízelötti butaság elenyészett.

O nem, — van még köztünk megcsontosult mammut akármennyi.

Hagyjátok tehát a tettleges ellenszegülést a türetlenség' ellenében, hanem lépjetek föl ellene a sajtó' nyilt, szent mezején. Itt szabad a szó. Itt nem szakit félbe senki — itt ki kell hallgatni vörös szalagos beszédeteket.

Záradékul egy szót azokhoz, kik a nemzetőrségnek ellenszegültek. Ezek nem voltak jó polgárok — ezeknek a szabadság nem igen látszik szivükön fekünni. A nemzetőr sérthetlen, annak kell lennie. Minden nemzetőrben polgártársaink' egyikét sértjük meg, — sértjük minmagunkat. A legmagasb birtok, az alap, melyen a nemzetőrség nyugszik — a becsületérzés. — A vörös szalagok' viselése roszaltatott — ezt sokan nem tudták, és a csendre ügyelő választmány' hibája volt, hogy a ‚vörös szalag elleni tilalmat' falragaszok által közzé nem tette. De mihelyt valakit egy nemzetőr figyelmeztetett a szalagot letenni, a megintett engedelmeskedni tartozott. Midőn a nemzetőrnek szót fogadunk — magunknak engedelmeskedünk.

A nemzetőrnek kötelessége a csöndet föntartani. Első pillanatban meglehet, hogy a nép' haragja valami egészen ártatlan dolog ellen támad fel. De még ez ártatlan dolognak is a rend és csend' utján kell elháríttatni. Ez volt az eset a vörös szalagokkal is.

Egyébiránt felejtsük el az egész egyetlen sajnálatos eseményt szabadságért harczunkban. Tanuljuk belőle ismerni helyzetünket, és ügyekezzünk magunkat a türelem által erősbiteni.

Lesz még teendőnk elég, midőn egyesült erőre lesz szükség. Europa még nem nyugodott le a béke' puha párnájára!.. Z.

A titkos protocollum.

Néhány nap előtt e titkok' kovácsa még herczegkoronát viselt — most mint elüzött állat vadon és bujkálva bolyong a tág Europában. Guny, megvetés, satira, élcz, az átkok' minden nemei használtatnak, miként fegyveszszők e szörny ellen — mely magát Metternichnek nevezi, és mégis mindemellett igen olcsón szabadult.

Azonban e szörny már — halott. Halott, mert megszünt hatni, a népeket romlásuk' örvénye felé sodorni. Megszünt vért szopni, pénzt zsarolni, embereket fojtogatni, jogokat lábbal tapodni, gondolatokat gyilkolni. Megszünt lenni az absolutismus' istene. Ledöntetett merev mozdulatlanságának talapzatáról, s most nem egyéb, mint megvetett, kigunyolt báb, beaggatva bureaucratiai nyomorultság és diplomaticai alávalóság' ócska rongyaival — madárijesztőül minden becsületes gondolkodásunak.

Most már halott. Fejét már régen elvesztette. Különben nem vitt volna véghez annyi esztelenséget.

Szive soha sem volt. Különben minden vércsep megmerevült volna benne azon vérpatakoknál, melyekkel ő miatta Lengyel, Olasz, Görögh on itatá a földet.

De a vér mindig a legnemesb gyümölcsöket termi, — a szabadság' gyümölcseit. A vér az emberiség' függetlenségvirágának termőföldje!.... Igaz hogy ily diplomatikai semmirekellőknek nem szabadna vért ontathatniok — na de jövőre majd lesz is rá gondunk.

Hogy e gondoskodás rendszeres pontossággal történhessék, néhány kivonatot fogunk közleni ily czimü hiteles actából: „Schluszprotokoll der Wiener Kabinets-Conferenzen vom 12-ten Juni, 1834.“ Ez acta' minden szavában egyegy metternichbűn reszket, — metternichi gyalázatos árulás az emberiség és szabadság ellen. Miként a gyógyászok a bitón kimult gonosztevők' hulláinak bonczolása által gyakorolják magukat az ember' ismeretében: ugy mi e metternichi corpus delictinek taglalása által tudomást és ismeretet akarunk szerezni mindazon büzhödt zugvonásokról, hogy megtanuljuk belőlük, micsoda ármányoktól őrizkedjünk, ha rabszolgaságra soha jutni nem akarunk.

Lapozzunk egy kissé e jegyzőkönyvben, mimódon sikerül gyakran a diplomatiának a népeket lánczra füzni, ismerkedjünk meg az eszközökkel, melyek által az emberektől jogaik elraboltatnak, hogy végre fejedelem és alattvaló romlás' szélére jussanak.

A magyarázatok, melyek a pontokat kisérik, szolgáljanak érthetőbbé tételére az egykissé dagályos törvényszéki parókastilnek.

I. Czikkely.

„A német szövetségnek a bécsi végokiratban elismert alapelve, melynél fogva az összes status-

*

hatalomnak a status' fejében egyesülve kell maradnia, és a fejedelem a rendi alkotmány által csak bizonyos jogok' gyakorlatára nézve lehet a rendek' beleszólásához kötve, egész kiterjedésében sértetlenül föntartandó. Semmi avval ellentétben álló, a statushatalom' megosztását czélozó állítás meg nem egyeztethető a német szövetségi egyesült álladalmak' statusjogával, és semmi német alkotmánynál nem alkalmazható."

(Igy vetették a butaság' lakatját az okos kormányokra is! Tehát ha egyik vagy másik uralkodó kész lett volna is a statushatalmat a néppel megosztani — a krampusz Metternich nem engedte volna meg).

„E szerint tehát a kormányok a rendi jogoknak a fejdelmi jogokkal meg nem egyeztethető tágításait semmi esetre sem fogják megadni."

(Ily elvek mellett ugyan szépen tenyészhetik a szabadság!.... A rendi jogok semmi esetre se tágíttassanak. Innen jött, hogy jónak tartották a rendi jogokat egészen eltörölni. Nálunk a haladó pártot mindig kiabálni hagyták, és a tespedés' megvesztegethető, eladó embereit uszították ellene, s evvel, gondolták, minden jól van).

XVI. Czikkely.

„A kormányzás menete rendi közbeszólás által, bármily alakban történhetnék is az, nem zavartathatik."

(Ugy-e szép!.... És tudod, nyájas olvasó, kik voltak mindig, kik a kormányzás menete' széles köpenye alatt önkénykedve zsarnokoskodtak? ...a Metternichek és társaik. Ezek voltak, kik merészkedtek szeretett királyunkat körülhálózni, kik előtte az igazságot mindig eltitkolták, a népeket csupa rablók és gyujtogatóknak rajzolák. — Az ily emberek több mint gonosztevők — ők a király' felségének megfertőztetői, és mig nem egy becsületes embert, egy igaz szóért, vagy egy szabadon irt sorért Spielbergre küldöttek bizonytalan időre — az absolutismus' poroszlói megérdemlették volna, hogy a legmagasabb....!.

Őrizkedjetek az olyan emberektől, kik a rendi felszólalások ellen ily uton felszólalnak).

XVIII. Czikkely.

„A kormányok az olyan rendi gyüléseket, melyek a....megkivántató szolgálatokat megtagadják, ha minden törvényes és alkotmányos eszközök hiába használtattak .... feloszlatják."

(Ez volt a legjobb mód... Avvagy nem ugy tettek-e velünk is mindig. Harmadfél esztendeig husták orruknál fogva a rendeket. Mindig egyegy új viszály' magvát dobtak közéjök, s ha gyanították, hogy valamiben mégis megegyezhetnének, tehát szétkergették. S tudjátok, mit értett a jámbor conferenciagyártó a törvényes és alkotmányos eszközök alatt? Fölszámoljam a schweiczi, olasz, franczia, bécsi, berlini stb véres eseményeket?! Engedjétek, hadd hallgassak hőstetteiről a despotismus és törvényességnek — mely a fegyvertelen, békes polgárt, mert kérelemmel akart járulni szeretett királyához — halomra lövette.

Ezentul ezen feloszlatásai a rendi gyüléseknek, ha épen valamiben megegyezni kedvük nem volna, mit néhány tisztviselő ohajtana, nem lesz oly könnyü. Ezentul a törvény, nem pedig a durva erőszak fog uralkodni. A törvényt pedig nemzetőrök' százezrei fogják védelmezni).

(Folytatjuk).

WESSELÉNYI KÖZTÜNK.

Vasárnap april.' 2. estve.

Népgyülésről jövök, a legmagasztosbról, mely valaha Magyarországban tartatott!

A magyar szabadság' királyi szentesítésének örömünnepét ültük! Vagy ha tetszik — ma tartottuk márczius' 15-dikének diadalát!

Soha még oly roppant tömeg nem gyült népgyülésink' historiai terére, a muzeumudvarra. Öt órakor már a pompás előcsarnok oszloptalpaitól az imposant lépcsőzeten le egész a vaskerítésig tömve volt a nagyterü udvar, és még folyvást özönlött a nép.

A márcz' 31-diki kir. leirat' elfogadását indokoló s a nemzettel tudató proclamatiója vala felolvastatandó a választmánynak. Ezt várók hallani. De ki irja le örömmeglepetésünket, midőn a megérkező választmányból előlépő Nyári Pál azon hírt adja tudtul: hogy a magyar szabadság' első martirja Wesselényi Miklós közöttünk van! — Egy kivánattá olvadt a népek' összegyült ezreinek kiáltása: látni őt, a nagy hazafit, ki szenvedett azon szabadságért, melynek diadalát mi most ünnepeljük! Tüstént küldöttség indult hozzá, őt a nép közé meghívni. A magasztos férfiu már utban volt hozzánk, s alig kezdé el beszédét Nyári, midőn a távolból közeledő éljenek' dörgése elnémítá. Wesselényi jött.

E jelenet képe soha ki nem törlődik lelkemből! A sok ezer szívből fakadott éljenek üdvözlései közt lépdelt föl a nagy vendég, és lépteiben két karjánál támogattatva, vezettetett a tribunere, mely a tömeg fölött parancslólag kiemelkedik!

Ott állott Wesselényi, a világtalan, födetlen de fölemelt fővel, arczával a napnak fényözönébe, szemeinek éjsötétével a nagy világtengerbe nézve, melynek sugárai körülfolyák a tiszteletreméltó alakot. Ugy nézett ő ki e pillanatban, miként a szent szabadság' diadalának élő szobra!

Egy pillanat alatt a magyar közelmultnak sötét képe futott el emlékezetünk' szemei elött, titkos inquisitori széke, a szabad szóra mérges kigyóként leselgő kémei, s lassan gyilkoló tömlöczeivel, melyekből óvaintenek felénk kingörbedt alakjai ama dicső férfiaknak, kik mert elég erősek és bátrak va-

lának méltó haragban megrázni az önkény' békóit, penészes börtönfalak közt senyvedének. E perczben álomképnek mondanók a képet, ha nem áll vala épen elöttünk gyászos valóságának élő vértanuja.

De ily pillanat megfizet századok' szenvedésiért! Ezt érzé mindenikünk, ezt tanusíták a lelkesedésben égő szemekből önkényt előtörő gyöngyei az öröm és fájdalom' csodás, de boldog érzetbe ringató vegyületének, ezt tanusítá azon mély elfogódás, mely a testben meghajlott, de lélekben most is egykori szilárdságu férfiun e nagyszerü perczben erőt vön.

Elhallgattunk, mert őt akarók hallani. És szólott, annyi évek' küzdelmei után először a szabad magyar honpolgárokhoz! Ki nem tudja, mily sok fekszik e tényben! Ő, kinek érzelmeit egykoron, a magyar nemzet' kétségbeeséssel határos gyásznapjaiban, e nemzet' életének hattyudala gyanánt tükrözék e szavak:

Multadban nincs öröm,
Jövődben nincs remény,
Hanyatló szép hazám
Miattad vérzem én!

Ó megérte a napot, melyen lelkének akkori sötét sejtelmei köddé oszlának, melyen egész hazafi örömmel fölkiálthat: e szép hazának még van jövője!

Szavait szivünkből meríté, s szivünkbe folytak azok vissza, mi is aláirjuk azokat. Most kötelességünk: engedelmesség azon kormánynak, melynek bizodalmunkat ajándékoztuk; kötelességünk tehát nyugodtan várni, hogy e kormány cselekedjék; nyugodtan de éberen, mert az éberség nem ellenkezik a bizodalommal.

Aláirjuk a nagy vendég' szavait, nem azért — kimondjuk — mert Wesselényi mondá őket, korántsem, mi nem hódolunk semmi tekintélynek, és a szónokban, kit a nép' ezreivel lelkünk' mélyéből üdvözlénk, nem Wesselényit a bárót, hanem a tisztalelkü hazafit, a szabadságért mártirságot szenvedett nagy magyart láttuk csak, hanem aláirjuk azokat, mert meggyőződésünket foglalják magukban. — Beszéde' végén, melyet százszor szakított félbe a nép' tetszésrivaja, kimondá szónok, mikép forró ohajtása, hogy többé ne legyen két, se ne legyen kapcsolt, hanem legyen egy Magyarország! És erre is Ament mond minden magyar.

Kedves vendégünk' megható beszéde után felolvastatott azon proclamatio, melyet a pesti állandó választmány a nemzethez intézett a ministeri törvényt illető márcz' 31-diki k. leirat' elfogadása iránt.

Mi is azok közé tartozunk, kik azon leiratnak a miniszterek és a választmány általi elfogadását helyeslik. Mi ugyanis igy gondolkozunk: a miniszterium felelős, ez áll; az illető miniszter' ellenjegyzése nélkül a király őfge egy szalmaszálat sem tehet keresztbe, ez is áll. Vannak a leiratnak kétes helyei? a miniszterek' gondja azokat ugy magyarázni a mint a nemzet akarja; a nemzetnek gondja pedig: magát oly állásba tenni, hogy akaratának, ha kell, sulyt adhasson. Bizzunk a miniszteriumban, de e bizalom' idejét használjuk a nemzeti erő' kifejtésére, consolidálására. Ha ez megvan, akkor aztán állhat a rescriptumban akármi, nem fogunk tőle megijedni.

A két óráig tartott nagyszerü népgyülés' végével ünnepelt vendégünk ismét a leglelkesültebb éljenzések között távozott, és a tömeg derült kedélylyel oszlott szét, mindenike a hon' nagyságának virító reményét hordva szivében. N.

A szabad magyarok' jogai

marczius' 15-dike előtt.

† A szabad magyarnak széles e föld' kerekén semmi joga nem volt. Ha szert akart rá tenni, ki kellett vándorolnia, s jogát idegenek közt, idegenektől koldulni.

† A szabad magyar egy bizonyos határig szabadon — ehetett és ihatott, s azon elsősége volt, hogy adósságaiért — nem exequáltak, ha az exequens biró jóbarátja, vagy pedig az maga is fülig adós volt, házat akart épiteni s pénzre volt szüksége.

† A szabad magyarnak megengedtetett erős és egésségesnek lenni, hogy heverjen és semmit se dolgozzék. Az evő ivó, nagyhasu polgárokat legkönnyebb kormányozni — mert ezek a sokatalvás és semmittevés' elvének hódolnak.

† A szabad magyarnak szabad volt jobbágyát nyúzni. Ezért a parasztnak megengedtetett, hogy utakat csináljon, és azokon saját zsebéből fizessen. A parasztok és polgároknak joguk volt adót fizetni — minél többet annál jobb volt. Ezért a feneketlen utakon a sárban ingyen kitörhették a nyakukat.

† A szabad magyar igen sokat kereshetett, hogy a maga részére korteseket szerezhessen — a nyilt, szabadelvü igazgatás legeslegnemesebb eszköze — t. i. a megvesztegetés — által, és megválasztathatta magát, ha a bók-csinálás és csúszásmászás' mesterségében elég avatottsággal birt.

† A szabad magyar alattvalóira huszonötöt verethetett, hogy őket erős, józaneszü, nemes férfiakká képezze, s igy a szabadság és jog' élvezésére megérlelje.

† A szabad magyart az iskolákban sósvesszők, scutica és baculussal fenyítették, hogy jókorán kedvet ébreszszenek benne természeti tehetségeinek szabad kifejlésére; hogy a humanitásért lelkesülni tanuljon; hogy az ifjuságot mint a boldogság' legbüteljesebb körét tanulja ismerni; hogy kedvet és szeretetet kapjon a tudományokhoz.

† A szabad magyarnak szabad volt börtönben ülni, ha valami igazat irt, szabad volt itélőszék elé állani s magát ott elitéltetni — mert a szabadság őt minden jogtalanság ellen védelmezte! Ezért a biró urakat tekintetes, nagyságos, méltóságos, nagyméltóságu! stb stb czimekkel diszesíték. Mind csupa szabad nemzethez illő szavak.

† A szabad magyarnak megengedtetett nem tudni többet, mint a legeslegbölcsebb egyetem megengedte, attól pedig nem ment a falnak. Egy kis diák nyelv, igen sok quae maribus, még több supplementa; az élet, a világ' számára semmi — semmi! Ész- és emberjognak hire sem volt, minek is? — Hol az ostobaság legkeresettebb portéka volt, hol az hágott legmagasabbra, ki az emberek' minden jogaiból gunyt üzött: hiszen ott az ész igen sokat árthatott és a jog' — de nem ama mohosult Verbőczyféle — ismerete egészen kihozta volna őket a kerékvágásból.

*

Adjunk hálát Istennek, hogy igy történt. Értelemmel teljes mértékben megáldott bennünket a természet, és az emberi jogok' nemes érzelmét is gazdagon oltá keblünkbe. — Ezt bebizonyítá márcz' 15-dike; ha ezelőtt szabad magyaroknak neveztek, tényleg szabadok csak azóta vagyunk.

Külföld.

— **Bevezetés.** Márcz' 15-dike óta közelebb van hozzánk Europa. Az említett napon hagytuk oda Ázsiát. Márcz' 15-dike óta tekint reánk Europa' szeme; illő tehát, sőt szükséges, hogy mi is tudjuk, mi történik a világban. — A Reform kimerítő, de rövidre foglalt átnézetét adandja folyvást a külföldi minden eseményeknek, különös alkalmazással saját viszonyinkra. A szabadság bennünket a szabad Europa' minden népeivel összetestvéritett, — olvasóink bizonyosan örvendve fogják olvasni, mit csinálnak testvéreink. Mozgalmaikból vagy példát vehetünk magunknak, vagy megtanulhatjuk belőlük, mit nem kell tennünk.

— **Berlin.** Az egyesült országgyülés 27-dik helyett már 2-dik aprilban összeült. Berlin még folyvást a legnagyobb veszélyben lebeg. Az öldöklésnek vége, de a forradalom most kezdődött. (Nálunk is ugy van! országgyülésünk lesz nem sokára, annak kellend még majd igazán mindent törvényesen át meg át alakítani! Csak a tespedésnek soha ne hódoljunk!)

— **Hannovera.** A makacs Ákos király is csakugyan engedni volt kénytelen. — (Egyesnek mindig engednie kell, ha a nép akar valamit). Márcz' 17-dikén hirdettetett ki a sajtószabadság. (A többinek ezt követni kellend. Csak az nevezetes itt, hogy mi magyarok a mi igaz, valódi humanitáson alapuló törvényeinkkel a statusbölcsész németeket messze megelőztük).

— **Lipcse.** Az itteni zsidók összegyültek, hogy emberi jogaiknak érvényt követeljenek. (Nálunk is akarták ezt tenni, de könnyen megtörténhetett volna, hogy megmutatták volna nekik, miszerint: először ők nem is emberek, és másodszor — hogy nekik csak egy joguk van — a jogon kivül bekorlátolva állani).

— **London.** Lord John Russel' állása mindig ingatagabb lesz. (Lépjen le nyugton, — ha egyszer a nép nem akarja, ugy azt csak önkénytes visszalépés békítheti ki s csendesítheti le. — A statusférfiak ez igazságot, habár kénytelenségből is, de végre mégis szivükre veendik!)

Eward úr a halálos büntetés' végképi eltörlését indítványozá. De 122 szóval 66 ellenében megtiltatott a billnek a ház' asztalára tétele. (Mi nem kivánunk oly sokat, de a bot-büntetés' eltörlése mellett nem sokára ejtendünk egy komoly szót. Reméljük megválasztatandó törvényhozóink' humanitásától, hogy az indítvány nem fog megbukni).

A zsidóknak minden polgári korlátok alóli felszabadítása mellett folyó évi márcz' 1-jeig 841 kérlevél nyujtatott be 298,244 aláirással, ellenben az emancipatio ellen csak 768 kéremény, nem több mint 54,127 aláiróval. (Sokan fogják nálunk gondolni: az az angol mindig olyan furcsa nép volt— hadd csináljon egyszer egy emberi élczet is! Mi nem leszünk oly tökkel ütöttek. Hiszen a zsidó nem eszik mindazt, mit a keresztény — hogy' lehetne hát becsületes ember?!)

— **Nápoly.** A minisztériumnak le kellett köszönni. (Ha a nápolyiak oly népszerü miniszteriumot kaptak volna, mint mi, tárczáik bizonyosan nem lettek volna oly hirtelen kiadandók).

— **Páris.** A belminiszter Ledru Rollin a választásokra nézve, az ideiglenes kormány' biztosaihoz következő körlevelet bocsátott: „A választások legyenek ön' feladata. Abban legyen az ország' üdve. A nemzeti gyülés' alakulásától függ sorsunk. Annak forradalmi szellemtől kell áthatva lenni, különben polgárháborunak és anarchiának megyünk eléje. E tekintetben őrizkedjék ön a kétszinüek' árnyaitól, kik miután a királyságnak szolgáltak, most magukat a nép' szolgáinak nevezik. Ezek megcsalják önt, s az ilyektől tagadja meg segélyét. Gondolja meg ön, mikép a mult' tisztasága szükséges föltét, hogy valaki azon tiszteletet igényelhesse, a nemzeti gyülésben ülhetni. Jelszava legyen mindenütt: csak új emberek, s amennyire lehet, a népből. A munkások, kik a nemzetnek élő ereje, azokat válaszszák maguk közől, kik értelmiségük, jóerkölcsük és hívségük által ajánlkoznak. Világositsa föl a választókat, s folytonosan ismételje elöttük,

hogy a monarchia' uraságának vége. Semmi transactio, semmi szivesség! a választás' napja legyen a forradalomnak diadala." (E körlevelet a mi választóink némi tekintetben bátran könyvnélkül megtanulhatnák).

Eugen Sue és Napoleon Lajos mint nemzeti gyülési jelöltek léptek föl.

— **Parma.** A herczeg, hír szerint, a nép' kezében van. A nép győzött. (Ha a nép is ugy bánik a jámbor herczeggel, mint ő bánt a néppel, — akkor nem irigyeljük sorsát!)

— **Pétervár.** Annyi bizonyos, hogy a czár ellenünk semmit sem tervez. (Nem is tanácsolnók a jó kancsukaparancsnoknak. A jég olvad a szabadság' égő sugárai alatt. A rettegés' embere csak magamagának fog rettegést okozni. A zsarnoktól csak rabszolgák félnek — szabad népek őt kinevetik. A legnevetségesb s egyszersmind legutálatosabb Európában már csak a czárnak embertelen rendszere).

— **Roma.** Több confetti-sütőt befogtak, kik mérges édességeket árultak. (Tán a szabadságot akarták megmérgezni! — ahhoz mi rágóbb mérget ajánlhatnánk nekik. Vida urnak egypár czikke a legjobb szolgálatot teendné).

— **Zürich.** A schweicziak vidám arczot öltének. Jesuitáknak nyoma sincs. (Ápropos: mi történik nálunk a sok papijószággal? — csak lesz szó felőlük? 4000 forint rendes fizetés egy püspöknek; 2000 egy kanonoknak, 1200 a plebánosnak, s 800 a káplánnak — nem volna rosz! Igy mindnyájan elélhetnének, és azon aránytalanságon segítve lenne, miszerint most vannak kolduszegény, nyomorgó falusi lelkészek, mig a felsőbb papság torkig uszik a jóban!)

Belföld.

⁂ **A Budapesti Hiradó mint ellenzéki lap!** A Budapesti Hiradó' új szerkesztője tökéletesen meggyőződve látszik lenni a felől, hogy a régi rendszernek még van jövendője Magyarországban, és tüzesebben mint valaha kezd oppositiót alakítani — a dolgok' új folyama ellen. Ez ellen semmi szavunk, mert magunk is azt tartjuk, hogy pártoknak lenni kell; hanem minthogy nekünk is van véleményünk, ez pedig a hiradóbelivel homlokegyenest ellenkező, tehát majd egykissé figyelemmel kisérjük ezt az oppositiót, s most már majd, ha kell, mi fogunk devalválni. Lám, lám, hogy fordul a sorskerék!

⁂ **A B. Hiradó mint második Cassandra.** Az aprili 1-sö számban azt mondja a B. H.' szerkesztője, hogy ő „megmondta, hogy a rettegett reactiónak csak színét látta, s hogy az is magának a reactiónak árthatna egyedül; és a ki azt nem látta, az mond ő, a politikában csak ‚rövidlátó kontár.' És e messzelátó politikusnak egész Pozsonban senki sem hitt, hanem a márcz' 31-ki rescriptum' leérkezése előtti 48 órát a legnagyobb kedélylázadtságban tölté át, Wirknert, Apponyit, meg mit tudom én kit, proscribált, hazaárulónak nyilatkoztatott méltó haragjában, melyben e nemzet' minden fia osztozott. — Pedig mindezt elkerülheté vala, ha a B. Hiradó' szerkesztőjének hitt volna.

⁂ **Páratlan egyformaság!** A Hiradó' szerkesztője ugyane czikkében ezt mondja, mintegy corollariumául a fönebb mondottaknak: ‚Azért mi csak ugy vagyunk ma, mint tegnap. — — Egyformaságunk azonban nem a szomoruságé, hanem a megelégedésé.' Tehát a Hiradó az első rescriptummal épen ugy megvolt elégedve, mint az utósóval. Ez egyformaság azon pillanatban kétségkivül páratlan volt Magyarországban.

⁂ **Ki a napfényre!** „Különös megelégedésünknek oka az, (mond ugyane czikk) hogy már nincs többé ürügye a zavargóknak, és a vész' ama madarai, melyeknek eleme a vihar és izgalom, oduikba **kell,** hogy visszabújanak." Sőtinkább, nem ugy uram! Ki a napfényre az ily vészmadarakkal, hadd nézzen szemükbe a — városkapitány. Hol vannak azok a zavargók, kiket ugy kerget iró oduikba? — Nem hiába kérdjük ezt: mert mi ily zavargókról egész forradalom alatt nem tudunk semmit; sőtinkább örök dicsőségeül fogja följegyzeni e nemzetnek a historia, hogy forradalmát nem jellemzé zavargási kicsapongás, hanem a szent ügy' érzetének a tömegen uralkodó hatalma még a söpredék' bünkedvét is féken tartá. Avvagy épen a forradalom' bajnokait illetné a zavargó megtisztelés? Ezt nem akarjuk hinni, különben ki fognók mutatni, hogy az ily zavargók előtt le a kalappal, akárki' fia' fején legyen az! —

⁂ **Az egyetemi tanulóság mustrát tartott!** A mult kedden valamennyi hallterem tele volt tanulókkal, heves viták és szónoklatok tartattak a professorok' érdemei és nemérdemei fölött, miknek eredménye lön a tanulóság' rokonszenvét nem biró tanárok fölött a „nem kell" igének kimondása. Nem akarunk oly gyöngédtelenek lenni, s őket megnevezni, ugyis majd mindnyájokat elő kellene sorolnunk, hanem inkább azokat említjük meg, kik a tanulóság' szeretetét bírva, állásukat megtarthaták, ezek: Frank, Csausz, Schordán, Balassa, Reisinger urak. Sauer tanár, mint halljuk, maga lépett vissza, ámbár a közszeretetet bírja. (Azonban nem mondjuk hogy e nevek közöl egykettő még ki nem maradt). Lám lám, hogy felfordult a világ! eddig a tanulókat mustrálták tanáraik, most a tanulók mustrálják tanáraikat! O mert azt a szabadságot is csak bajnak adta az Uristen!

⁂ **A bécsi egyetemiifjuság**tól küldöttség érkezett le, a pestinek üdvözlése s tesvéri látogatására. Az ünnepély tegnap ment végbe. Estve derék vendégeink

tiszteletére a nemzeti színházban teljes világítás mellett csupa magyar tárgyu egyveleg adatott.

⁂ Mint halljuk, **franczia testvérink**től is várhatunk hasonló üdvözlő látogatást.

⁂ **Zsidó keresztény!** — A bankjegyektőli ostoba iszony már ismét kezdett uralkodni városunkban, és csalásokra adott alkalmat. Ezuttal egy keresztény kereskedő, miután egy ötös bankjegygyel vagy tíz boltot bejártunk hiába, csak 12 mondd tizenkét huszast akart érte adni, hogy másnap a városháznál tizenötöt kapjon érte. Megmondjuk, hogy hívják ezt a becsületes (?) embert? Nem — ezuttal csak a csalók' nem igen tiszteletreméltó czímével ruházzuk fel, de intünk mindenkit, hogy az ily nadályokat szigoru büntetés végett a hatóságnak feljelentse. Egyébiránt a bankigazgatóság újabb kimutatást bocsátott közre, mely tökéletesen megnyugtathatja a kedélyeket.

⁂ **Tiszát,** ha a hír igaz, Nagyváradon **megölték.**

⁂ Legújabb **ministeri parancs** erélyesen fölszólítja a haza' keresztény polgárait, miszerint a zsidóknak ugy személy- mint vagyonbani bántalmától személyük és vagyonukkali jótállás mellett őrizkedjenek.

⁂ **Budaváros** kimondá, hogy Pesttel egygyé akar forrni. Éljen a két főváros' uniója! Budapest azon órában, melyben az egyvárossá alakulás megtörtént, Europa' egyik legnagyobb városává lön.

⁂ **Nemzetőröket illető!** Vajjon mikor fognak már azok a kardhordozások megszünni azoknál, kiknek arra semmi szükségük? Iskolásgyerekeket látni egész nap kardosan csörögve csattogva barangolni az utczákon, kik e hiuságukat bizonyosan csak könyveik' rovására elégítik ki. Figyelmeztetjük a hadikormányt provisorius törvény által a fegyverviselést mindenkinek, ki nem nemzetőr, megtiltani; a nemzetőrnek pedig meghagyni, hogy fegyveresen csak akkor menjen ki, ha szolgálatra megy. Szükséges figyelmeztetés az is, miszerint a nemzetőr soha el ne feledje a szalagot balkarjáról, hogy arról megismertetvén, ha csoportulatoknál rendet eszközölni akar, iránta figyelemmel és engedelmességgel viseltessék mindenki.

⁂ **A bécsi sajtótörvényeket** ottani szomszédink ünnepélyesen elégették; tehát hasonló sorsban osztoztak a magyar első törvényjavaslattal. Pedig a bécsi törvények a magyarnál szabadelvüségre nézve sokkal fönebb álltak. Például Bécsben a cautio csak 1000 és 2000 ft, holott nálunk 5 és 10 ezer. Legközelebb megkezdjük a valódi sajtószabadság melletti agitatiót.

⁂ **A metternichiskola'** derék tanitványai Colowrat, Fiquelmont és Hartig, kik a Metternich mester' keze alól nagy eminentiával kerültek ki, sehogy sem birják megnyerni a bécsiek' tetszését, s ennélfogva a nép e három miniszter' leléptetését követeli. Már pedig tudjuk, hogy a mit most egy nép követel, az meg is szokott történni, s igy e, teljességgel nem szent, háromság is valószínüleg — önkényt leköszönend.

⁂ Mult hétfőn estve **Wesselényi Miklós** és **Eötvös József** miniszter polgártársainkat a fővárosi polgárság és ifjuság nagyszerü fáklyás zenével tisztelé meg, mely alkalommal mindkét részről kitünő szónoklatok tartattak.

⁂ **IX. Jámbor** pápa tüzé ki első zászlóját ama roppant átváltozásnak, melyen Europa e pillanatban részint már keresztülment, részint még most is keresztülmegy. IX. Jámbor' nevét mindig a nagy embereket illető dicsőség' sugárai övezendik elődeinek annyi sötét névtömegében. Minálunk is kikelt a szabadság' növénye: és mi ne emlékeznénk meg arról, ki annak magvát első csiráztatá föl a népek' szivei-nek termékeny földében? Még nincs IX-dik Jámbor-utczánk, diszitsünk egy utczát e nagy férfi' nevével!

⁂ **Bernát Gáspár' frescoképei,** melyeket kivált utánozhatlanul eredeti stilje szerzőnek, egyesülve ép humorral, tesz olvasásraméltókká, megjelentek a mult hó' közepén. Figyelmeztetjük rá az olvasóközönséget.

⁂ **Pozsonban** márcz' 31-kén estve olvastatott föl a magyar független kormányt biztosító kir. leirat. Mindenki tudván már előbb annak tartalmát, a hallgatóság' arcza a leglelkesb örömet tükrözé. Az országház elötti tér is tele volt emberrel. Benn egy magyar hölgy a karzatról egy eleven virágkoszorut bocsátott alá István k. helytartó' asztalára, ki mintegy félóra mulva megjelenvén, a legigazabb szeretet' kitörő lelkesedésével fogadtatott, melyben csak valaha statusférfi részesült. A leirat alatt csupán csak urunk királyunk' neve állt. A felség' neve hasonló lelkesedéssel lön megéljenezve. Ezután fölolvastatott a k. leirat, mire Nádor ő fens. néhány lelkes szóval e ritka nevezetességü ülést eloszlatá.

Király ő fge alázatosan megkéretik, hogy az országgyülés' bezárása végett személyesen körünkben megjelenni méltóztassék, hadd mutathassa meg a magyar, miként tud ő szivéből szeretni.

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmellékletekkel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól decemberig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 2. Tavaszhó' 9. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM : Sajtószabadság. I. — A titkos protocollum (folytatás). — Egy antimarczialis mammut illustrálva. — Egy kérdéske. — Van-e mit félnünk az orosztól? — Külföld : Amsterdam, Berlin, Brescia, Dresda, Florenz, Genua, Karlsruhe, Lipcse, London, Mainz, Milano, München, Páris, Pétervár. — Belföld. — Jelentés.

Sajtószabadság.

I.

Pest, tavaszhó' 6. 1848.

A szabad alkotmány' első alapköve sajtószabadság. — Alkotmány, mely nem ez alapon nyugszik, ép oly nevetséges mint jogtalan.

Minden alkotmánynak kötelessége az egyének' jóllétét ugy anyagi mint szellemi tekintetben nem csak elömozditni, hanem a menynyire csak lehet, biztositni is. — Test és lélek az emberben elválhatlanok. Az alkotmánynak tehát a statuspolgárok' szellemi javát ép oly kevéssé szabad elhanyagolnia, mint az anyagit. Ki nem fogná utálatosnak találni, ha valamely alkotmány a polgárnak nem engedné meg bizonyos szavakat kimondani. Vagy ha minden polgár egy tiszt' fölvigyázása alatt állna, kinek a polgár tartoznék először mindazt, a mit a polgár kimondani akar, megsugni, és csak azután szabadna azt fönnen kimondania, ha a tiszt kegyesen megengedni méltóztatnék?! ..

Ugyanezt tevé a censura!..

Mert a mit kimondanom szabad, azt az észjognál fogva leirnom is szabadnak kell lenni. De ha valaki áll hátam mögött, kitörli gondolataimat, és gátol annak nyilvánitásában, ez épen annyi, mintha számat dugná be, ha szólni akarnék, vagy pinczébe zárna, hogy ott intézzem szavaimat a sötét, nedves falakhoz, nehogy azokkal valamikép bizonyos füleket megsértsek.

Ily módon az igazság, természetesen, soha sem fog szóhoz jutni. — A szegénynek el kell rejtőznie, s a csalás és hazudságnak szabad játtért engedni. — Ámde melyik alkotmánynak szabad a statusban a vétket elömozdítani, az erényt pedig láncz és tömlöczczel büntetni?..

Pedig ez történik, mig a statusban censura van; mert a censura mindenütt szabad polgárokat — eladó szolgákká tön. A censura mindenütt a hazudság, értetlenség, képmutatás, csúszás és roszaságnak volt elömozditója — mig az őszinteséget, szabad szellemet, nyiltszivüséget, igazságot vakmerő önkénynyel elnyomta.

A censura az irókat és általuk a népet kérlelhetlenül békózá, — mert a valódi irók a nép' képviselői, ők a nép' nyelvei, ők a nemzet' legtitkosb érzelmeinek tolmácsai. — A censura az ő oktalan erőszakossága által az irókban mindig az összes népet sérté, csalta, fosztá meg jogaitól.

Oly statusban, hol censura uralkodik, a polgárok soha sem tudják hányadán vannak. Örökös, törvényesen megállapitott sötétség, korlátoltság és tudatlanságban tespednek. Az alkotmány tehát az ily nemzet' szellemi elemét elsatnyítja, és épen oly nagy bünt követ el, mint ha a rablást és gyilkolást törvényesen megengedné.

Mit vehet el a gyilkos szentebb, nemesb, magasztosbat mint a lélek — a szellem? Mit tesz tehát az alkotmány, mely a szellemre békót rak, hogy az ki ne fejlődhessék? Az ember csak annyiban él, a mennyiben hat és teremt : tehát nem csak seregestül gyil-

kolja meg az embereket, hanem még nagyobb gonoszt követ el. Az embernek csak egyik részét öli meg, s igy eldiribolja lényét, az embert természetellenes összeütközésbe hozza önmagával, Istennel és a világgal.

Szabad-e ez?..

Mily égbekiáltó jogtalanság volt a censura, régóta véres tapasztalás tanusítja, melyben sok nemes gondolatot veszténk el. X. Károly Frankhonban e szörnynek esett áldozatul, s hogy ugy történt, jól történt!

Kormány, mely a nyilvánosságtól félni kénytelen; igazgatás, mely a tiszta, világos napfényt kerüli — a bagolysereghez tartozik — és oly kormánytól nem várhatni jobbat, mint önkénytes visszalépést a kormányrud mellől, ha nem akarja, hogy arra kényszeríttessék.

A mely kormány a kormányzottak iránt őszintén gondolkozik, az a sajtótól és éles, taglaló kritikájától ne féljen. A kormány a legtulzóbb követeléseknek is — jóakaratot állítand ellenébe, és ezzel mindent megtön, mi erejében állt, és szilárdabbul fog állani, mint ha egész seregével a censoroknak korlátozná magát körül.

Sőt mi több! A szabad sajtó által mindig oly állapotba helyeztetik a kormány, miszerint a nép' igaz érzelmét egyenesen annak lüktető szívés érveréséből ismerheti meg. Ha a hirlapok' hasábjain zugás kél — akkor nincs messze a szellemi földrengés — és akkor jobb a visszaélések' ingatag épületét önkénytesen ledönteni, mint bevárni: hogy a rázkodás mindent leromboljon, és a régi rendszer' romai alá nemes polgárok' ezreit temessen!

Ha valahol a szabad sajtó uralkodik, ott az uralkodók azon szerencsés helyzetben vannak, miszerint a nép' kivánatát nem megvesztegetett, udvarilag félrenevelt, romlott teremtményektől tudja meg, hanem szerető népe' ajkáról, mely bizodalommal szól szeretett atyjához.

E szót meghallgatni — és a nép' igazságos kérelmeit teljesíteni nem csak kötelessége, hanem legnagyobb élvezete is az uralkodónak!

De történhetik-e ez, ha a censorok' daemona minden betübe belekapaszkodik, hogy mögöle az igazságot kinyesse, és a csúszó hízelgésnek annál téresb mezőt enged — minél aljasban, utálatosban hajlong az?

Nem! —

Ennélfogva a valódilag atyai kormánynak más akarata nem lehet, mint az, hogy a sajtó szabad legyen. Mert csak az önkény, absolutismus és zsarnokság törekszik ármányos, a törvényes szabadság' szinét viselő korlátozásokra.

Mit kimondani nem szabad — leirni se legyen szabad.

A sajtóvétségeket illető repressiv törvények tehát rövidnél is rövidebbek lehetnek. Mihelyt magukat e törvények egész sereg paragrafokkal bezárjelezik, elgyepüzik, körülárkolják — akkor a sajtó' szabadságával igen roszul áll a dolog.

A sajtótörvénynek átalában véve nem szükség egyebet védnie, mint a király és magánosak' hírét és becsületét.

Továbbá az erkölcsiséget kell föntartania, és az erkölcstelenségnek gátat vetnie. — És enynyiből is áll az egész. Tehát sehol nem szabad gátlólag utját állania kiválta nyilvános ügyek' szabad, kiméletlen vitatása és taglalásának.

A mi provisorius törvényhozóink Pozsonban, valamint a báró Pillersdorffféle Ausztria' számára — az általuk kibocsátott sajtótörvényjavaslat szerint egészen más véleményben látszottak lenni, mint mi.

Ennélfogva fáradságot veszünk magunknak néhány pontjait mind a magyar mind az ausztriai ideiglenesen kiadott sajtótörvényeknek taglalat alá venni. Miközben, az igazsághoz képest, előre mély fájdalommal és szomoru lélekkel kénytelenittetünk megvallani, mikép az ausztriai sajtótörvények nagyobb humanitas' bélyegét viselik magukon, mint a miéink .. Miben rejlhetik oka, hogy az osztrák kormány a maga népét méltóbbnak tartja a korlátozatlanabb sajtóra, mint azt a mi honatyáink nyolcz-száz éves alkotmányunk' daczára tevék???

Vajjon ennek oka talán alkotmányunk' aristocraticus elemében rejlik, mely eddig minden szabadságot csak egy bizonyos osztály' számára usurpált, és a többi emberek' mint emberek' jo-

gosítása iránt táblabirói-kétség támadt benne? Akkor szomorun áll ügyünk! A felelős ministeriumok meg föntartandó municipiumok, a nagy szabad beszédek nyilvános helyeken, meg a szabadságróli szép álmadozások — mindez nem alapja valódi igazi szabadságnak, — mert ez csupán egyedül a sajtó' korlátozatlan, föltétlenül szabad használatán alapodik.

Angliában kinyomtathat az ember a mit akar. A kormány' minden visszaélései nyiltan és az iró' minden veszélye nélkül fölfedethetnek, a statustisztviselők' minden nyilvános tettei a legmetszőbb élességgel és legszabadelvübb satirával biráltatnak, és ez által a kormány' folyamata sem nem gátoltatik, sem a valóban nemes, szabadelvü ministerium iránti tisztelet csonkulást nem szenved.

A nép' egyetlen valódi, megvesztegethetlen védelme a sajtószabadság, a többi jó, a napról napra jobban tisztuló eszmék' segitségével magától megjő.

Ezt ugy látszik sem Ausztria sem Magyarország nem hiszi — ezt világosan tanusitják az elöttünk levő sajtótörvények. — Ezekről részletesen a jövő számban.

A titkos protocollum.

(Folytatás.)

XIX. Czikk.

„Föltételek, melyek a kormányozáshoz megkivántató adók' megajánlásánál .... el nem fogadhatók, semmiféle név alatt vagy alakban érvényt nem nyerhetnek."

(Röviden és érthetően mondva: az alattvaló fizetni tartozik, valahányszor azon urak szükségesnek találják. Az ellen még csak mukkanni sem szabad. És mire kellett az a sok pénz? 30,000 titkos gazembert tetemes évdíjjal kelle ellátni erkölcstelen szolgálataikért. Ennyi meg ennyi milliónak kellett a nemfelelős házi- udvari- és conferenczminister' szabad rendelkezésére állni, hogy ennek minden lehető alkalma legyen, a népet és a nemes királyt megcsalni. Millió forintok kellettek a hosszu — hosszu békeidő alatt egy a polgárok által fizetett, de avval ellenségesen szembenálló hadsereg' tartására; hogy — — és igy tovább. És mi czélt értek el mindezek által? a statuspénztár üres, és az ország rettenetes adósságba süllyedt; a pénzcrisis olyan, hogy csak a hosszu háboruk alatt (anno 1800 stb) nem volt leverőbb. És mindez e titkos rendszer' következtében).

XXIII. Czikk.

„Szigorun ragaszkodni kell azon elvhez, miszerint a statustisztviselőnek arra, hogy a rendi kamarákba léphessen, a fejedelem' megegyezése kivántatik."

(Mily kikeresett ármányosság!... Mily rút rettegés csak árnyától is azon lehetőségnek, hogy egyik vagy másik tisztviselőnek, ki talán Metternich úr' gyalázatos manipulatióiba be volt avatva — eszébe juthatna a kamrában egy szócskát ejteni a nemfelelős tolvaj' gyönyörü gazdálkodásáról! — A hazaáruló mint körülárkolta magát a fejedelem' megegyezésével — ámbár az egész világ tudja, mikép ő a fejedelem' nevével örökké visszaélt, mikép azt tevé mit neki tetszett, és mikép e határzat csak azért lön hozva, hogy csupán saját hivatalnoki creaturáit ültethesse be a kamrákba, kik aztán vele feleztek azon, miben a jó császárt és szegény országot megcsalták!)

XXIV. Czikk.

„A kormányok a katonaságnak alkotmányra megesküvését soha és semmiesetre meg nem engedik."

(Lásd, nyájas olvasó, hogy mégis volt egy kis igazságunk, midőn a 12 pontban a katonaságnak az alkotmányra megesküvését kivántuk. Ha más ildomos okból nem is, de legalább az egyetlenből: mivel azt a nagy (?) emberelnyomó Metternich megtiltotta. S tudod-e, hogy miért? — Hogy ekkép béke' idején fegyveres serege legyen; serege, melyet a polgár' vére, verejtéke, munkája táplál, de mely mégis minden órán kész a becsületes polgárt, miként dühös ebet lelődözni... A félelem' halvány rémével barátjaik, rokonaik, szülőik ellen lehetett őket uszítani, hiszen hivatkozni lehetett esküjökre: — vak, föltétlen engedelmességgel viseltetni a parancsnok iránt! — és becsületes ember elött az adott eskü mindig szent marad. — Csoda-e, ha ekkép a legbecsületesebb emberből a nép' jogainak árulóját csináltak!... A katonaság' állása nem volt természetes. A katonák a fönebbi törvény' erejénél fogva egészen idegen, ellenséges elemet alkottak békes idők közepett. A katonák nem birtak polgári állással — mert a polgár' költségén éltek, semmi teherben részt nem vettek, és nem az volt kötelességük, hogy a polgárt veszély' idején oltalmazzák, — sőt ellenkezőleg, Metternich' belátása szerint hivatásuk volt: a polgárt eszére (?) téritni, ha bátorkodnék jogai iránt felszólalni. E gyalázatos elv gyakran a mi szabadságunkat is a legkegyetlenebbül sértegeté. Valahányszor a honpolgárok a megyeülésekre összegyültek, töltések osztogattatának ki, koránsem a végre, hogy a tanácskozás' szabadsága őriztessék és föntartassék. O nem! hanem hogy kéznél legyenek, azon esetre, ha az administratornak eszébe jutna az erőszak' poroszlóit jog és igazság'

*

elnyomására használni. A becsületes ember megtartja esküjét!... Hogy is ne. Ezért kellett a ministerzsarnoknak megtiltania, hogy a kormányok a katonaságot az alkotmányra megeskessék. Hiszen különben nem lett volna kezükben a zsarnokság' vak eszköze. Mert a tiszt egy oly föllázadás' alkalmával ezt kérdhetné magától: — Vajjon nem épen az alkotmány' javára történik-e, mit a nép tesz, és szabad-e ily esetben embereimet, fegyvereimet polgártársaim ellen használnom? — És katonáit saját lelkismerete és józan belátása szerint fogná használni, és vagy minden megtámadástól távol maradna, vagy leghübb, leglelkesb oltalmazója leendne az alkotmánynak, és azt vérével és egész strategiai tehetségével védelmezné).

(Vége köv.)

Egy antimarczialis mammut illustrálva.

Istenek nem vagyunk! A márcziusi forradalom' hősei sem voltak azok! Pedig mindnyájoknak megannyi isteneknek kell vala lenniök, hogy azt eszközölhessék, miszerint a haza és szabadság' szent palástja alatt tolvaj egerekként élődő kisebb nagyobb önérdekek, egy fuvallatra eltünjenek, — hogy a „tiszta hazaszeretet" kimondott igéje egyszerre minden kebelben testté legyen.

Sőt inkább! sokáig kellend még küzdenünk az ó emberekkel, kiket a forradalom, miként megrázó mennydörgés' hatalmas csattanása a gyönge embert, oduikba riasztott rövid időre; de kik, mihelyt a vész' pillanata elenyészett, mihelyt az ég derülni kezd, előbujnak ismét, és annál nagyobb brekegést visznek végbe.

Igy kezdenek most előbujkálni az apró zugérdekek' különféle fajtái nálunk is, perse hol másutt, mint a Budapesti Hiradóban ütik föl fejeiket, hiszen ez az egyetlen lap, mely az osztályjogok' zászlóját tovább is megtartotta, sőt azt most merészebben lobogtatja mint valaha.

E lapban fedeztük fel azon mammutot is, melyet tisztelt olvasóinkkal, mulatság végett, megismertetni kivánunk, s melyet mi antimarczialisnak nevezünk, részint mert czikke alá márcziust irt ugyan, de szelleme a marcziusival homlokegyenest ellenkező, részint, mert ez illustrálandó petrefactum oly marczialis állást affectál, mint egy második Atlas, pedig — das ist alles nicht wahr!

Nem adhatjuk az egész czikket, mert igen hosszu, tehát csak kiszemeljük a magvát.

A czikk' czime: Néhány őszinte szó az ugynevezett alkotmány' őreihez, a magyar ellenzékhez! Elején mondja iró (báró Reviczky József) hogy „10 évig hallgatás' embere volt" (az Isten éltesse!) „de áldja a gondviselést, hogy hallgatott", mert nem tudta elhatározni, melyik párt az egyedül üdvezítő.

„10 évi hallgatás után (mond) végre a jelen országgyülésen kifejlett elvek, melyekben famosus meglehetős adag dictatorialis büzt érezvén, azon szilárd eltökélésre birtak, hogy történjék bármi személyemmel — a néma hallgatás' lakatját számról leveszem, és azt végkép elhajítom."

(Az istenért polgártárs![1]) ugyan miért nem tette ezt valamivel hamarább, talán még azt a famosus dictatorialis büzt, melyet az országgyülésnek az ön által is tagadhatlan hazafinak tartott Kossuth adott, egy kis franciscaner jóvá tette volna; de most — már késő! Mi polgártárs uram' személyét illeti, azzal aligha fog valami történni, mert az ó kormány már impotens, az új kormány pedig — nem a régi).

„Minden igaz hazafi — (mond tovább) ki a jelen országgyülés' folyamát figyelemmmel kiséri — lehetetlen, hogy által ne tekintsen azon sürü leplen, mely az ellenzék' demokratikus elveit mesterileg borítja. — Igen uraim! demokratikus elveiteket!!! — mert hogyan kereszteljem máskép azon kebellázító, a honban méltó aggodalmat előidéző iszonyatos eszméket? melyek folytonosan az ellenzék' főnökeinek szájából, dictatorialis hangon sujtó villámként, minden egyes — békes uton haladni akaró jámbor hazafira, sőt magát a kormányt sem kimélve, sulyos teherként gördülnek."

(Ha az ember e kebellázítóan aggodalmas iszonyatosságu jajveszéklést a demokratia' réme ellen első szuszra elolvassa, szinte azt hinné, hogy az a demokratia csakugyan valami statusméreg. Pedig ne m biz a. Sőt én csodálkozom, hogy az iró a demokratikus elvek, mint valami ujonnan becsempészni akart portéka ellen szólal föl. Hiszen Magyarország, mióta csak fönáll, mindig demokratikus elv szerint kormányoztatott, nálunk a demokratia egy idős az országgal, és én meg vagyok győződve, sőt e jelen taglalt czikke legvilágosabban tanusítja, miszerint polgártárs maga a legnagyobb demokrata. Avvagy nem azt tartja, hiszi, vallja, követeli-e ön, hogy: **semmit rólunk nélkülünk!** — és nem e három szó-e minden demokratia' alapja? — Csakhogy eddig Magyarországban csak a nemesember lehetett demokrata. És itt a bökkenő.

Nem új demokratiát akarunk tehát mi, hanem a demokratia' monopolizálását akarjuk megszüntetni, és ezt teszszük, midőn a parasztot is az alkotmány' sánczaiba beveszszük és a fönebbi három szó' pajzsa alá helyezzük. Már pedig miért lenne az a parasztra nézve kebellázító, iszonyatos, aggodalmat okozó, mi ön és

---

1) Engedelmet kérek, hogy az illendő tiszteletet meg nem adhatom. A mi vármegyénkben a czimek eltöröltettek.

osztályára nézve nyolczszáz évig megnyugtató, kellemetes és hasznos volt? ugyan miért?)

„Az europai hirü szónokok K. L. Sz. M.[1]) stb. tagadhatlan hazafiak, de tulbuzgóságukban elfelejtik, hogy a magyar néptömeg még tökéletesen müveletlen, és még meg nem ért azon élvezetre — melyet vas akarattal a miveletlen néptömeg' saját akarata' ellenére is nekik megszerezni iparkodnak."

(Eléggé sujtja önöket, kik a magyar néptömeg' atyjai tartoztak volna lenni, tehát annak neveltetéséről gondoskodni, hogy az tökéletesen miveletlen. E naiv bevallás tehát csak polgártárs ellen bizonyít, mert ha a tömeget nyolczszáz esztendő alatt sem birták a tökéletes müveletlenségből kiemelni, és azt az élvezetre megérlelni: alig remélhetjük, hogy a kilenczedik században is többre mennének, ideje tehát a népet oly állapotba helyezni, melyből müveltsége és érettsége valahára okvetlen kifejlődjék: és ez a szabadság' állapota! Már hogy létezzék e föld' kerekén, és különösen hazánkban paraszt, kinek ellenére volna az, ha többé robotra nem kell mennie, dézmát nem kell adnia, a föld, melyet szánt vet, övé, a mit terem, neki termi — abban bátorkodom kételkedni).

„Ezen nemes tetteért (itt iró az administratori rendszer' behozatalát érti) a kormány' dicső nagy emberét (már t. i. Apponyit) nem gyanusítgatni, de őszinte szives hálával tartozott volna a nemzet."

(Az ecset kiesik kezünkből! — — az illustratiót tehát folytatnunk lehetlen, de szükségtelen is, mert ha a többiből nem, e két pár sorból tökéletesen megismerhetétek ez antimarczialis curiosumot, minő bizonyosan nem egy lappang még szerte az országban, habár ily nyiltan az emberek közt felütni fejét nem bátorkodott is. — De ne féljetek tőlük polgártársaim, hangjok visszariasztó, sírias ugyan, de ártatlan, legyetek kimélettel irántuk, mert nem kivánhatjátok, hogy a lassu czammogásra és gondolkodási subordinatióra szoktatott politikai vén mammut egyszerre az ifju szabadság' tüzvérü, eleven nézésü, föngondolkodásu oroszlánává változzék!

De végül egy komoly szót! Márcz' 15-dikén e nemzet szabadságot és egyenlőséget vivott ki! Ha e nemzet nem gyermek, akarnia kell, hogy a márcz' 15-diki diadal **valóság legyen!** Ama három szó, mely a franczia trónbibor' lángjaiból emelkedett ki, — a szabadság, egyenlőség, testvérség — eddig még nálunk nem valóság!

Ott vannak a sajtó- és képviseleti törvények, — a szabadság és egyenlőség' parodiáji. — Ott a nemességgeli országgyülési kokettirozások!

1) Kossuth Lajos, Szentkirályi Móricz. Csak ki kell őket irni, — tulvagyunk azon időn, mikor a becsületes hazafiakat nyilvánosan nevezni tilos volt! —

Vegyük ezekhez desperatus seregét az ilyen antimarczialis mammutoknak, melyek már is vérszemet kaptak, — és kiki osztani fogja felkiáltásunkat:

Talpon legyünk a választásoknál! mert attól függ — vajjon márcz' 15-dike valóság lesz-e vagy nem?

Egy kérdéske.

A ministertörvény' egy pontja azt mondja, miszerint az eddigi hivatalnokok mindnyájan vagy alkalmaztatnak, vagy nyugalomba helyeztetnek, még pedig egész díjukkal.

Erre nézve egypár megjegyzést akarunk tenni, nem ugyan pénzügyi szempontból, mert a magyar financziák' erejével ismerősek nem vagyunk, tehát nem tudjuk, mily öszveg fordíttathatik egy tétlenségbe helyezett hivatalnokseregnek — semmittevéséért fizetésére a nélkül, hogy az által a status ne szenvedjen.

Erről tehát egészen hallgatunk.

Hanem csupán észjogi szempontból vetjük e kérdést rövid vitatás alá:

Mi jognál fogva akarnak nagy öszvegekkel fizetni oly embereket, kik eddig a statusnak csak romlására müködtek? kik gyakran meggyőződésük' ellenére a régi rendszernek föláldozák Magyarország' javát; kik hazánk' minden érdekeit a metternichi rabló-politikának elárulák, és készek voltak a népet minden órán eladni — eladni csupán azért, hogy magukat hizlalják és dicsvágyó uralkodási viszketegüket kielégítsék?... szabad-e embereket a status utján a polgárok' rovására fizetni, kik minden népies mozgalomnak ellenségei voltak, kik szabad alkotmányunkat kijátszták, és a szabad népet az absolutismus' karjaiba akarák vetni? kik az országot kizsebelni segítének, és királyt és népet megcsaltanak? kik a népet, névszerint az utóbbi időben, a megvesztegetés' alávaló rendszere által egészen demoralizálták?!?

Ezen népnadályoknak, ezen felségárulóknak csak nem fogják egész fizetésüket megadni?

A szorgalmatos, hasznavehető egyének, kik a nép elleni semmi politikai bünben részt nem vőnek, alkalmaztassanak, igenis az administrativ irodákban, hol semmi roszat nem tehetnek.

De a többiek egyszerüen elbocsátandók, mert ezek megérdemelnék, hogy birószék elé állíttassanak, mely nem fogna velük elég keményen bánhatni, ha fölöttük a jog' elvei szerint mondana itéletet.

Ezek helyébe választassanak tisztviselők, kikben nem egyedül a díj' ösztöne él, hanem kik meggyőződésüknél fogva is a nép' java, a szabadság és jog' érdeke szerint fogják teljesíteni kötelességeiket.

Van-e mit félnünk az orosztól?

Nincs! —

Félnünk csak oly statusoktól lehet, hol a nép uralkodik. Hol a törvényhozás' legfőbb hatalma a nép' kezében van. Hol a társaság' minden árnyéklatait és rétegeit szabadság ömli át és erősíti. — Hol a nép tudja, miért vet koczkára vért és életet. Hol a nép nem önkény, barbar gonoszság, zsarnoki vérszomj' játéklabdája! — s ugy van-e mindez Oroszhonban!?!

Ott a rend' szine alatt tökéletes fejetlenség uralkodik. A tulzásig szigoru hierarchiai formák' külhéja alatt undorító sebek vannak elfedve. Az igazgatás, a törvényszolgáltatás, a pénzügy Oroszországban megannyi hazudság, hogy a külföld' véleménye elámíttassék, hazudság, hogy az uralkodó' (igaz nevén zsarnok!) biztossága és öntudata elaltattassék, melyre annál készebb, mert a dolgok' valódi állása félelmet önt belé. Oroszország nem egyéb, mint ügyesen betanult organisatiója az egyenetlenség, barbarság és a nagyok' rablásainak. A czár' valamennyi szolgái, azoktól kezdve, kik a legmagasb polczokon ülnek, a legjelentéktelenebb kerületi hivatalnokig, mind az országot pusztítják, lopják, a legkiáltóbb igaztalanságokat, a legborzasztóbb erőszakoskodásokat követik el, a legkisebb pirulás, a legkisebb félelem nélkül, nyilván, fényes nappal, hasonlíthatatlan szemtelenség és kegyetlenséggel; sőt még csak annyi fáradságot sem vesznek maguknak, miszerint vétkeiket a közönség' boszonkodása elől eltitkolják, oly biztosak büntetlenségükben.

Oly országtól, hol igy folynak a dolgok, félnének a szabad Europa' szabad népei? Nevetség.

Sokkal több félnivalónk van nekünk amaz ólálkodó, csak féligmeddig eltiport bureaucratiai kigyó' reactiójától, mint az orosz szuronyok' százezreitől, mely szuronyok a mi szabadságvérteinken mint üveg fognak széttöredezni. Sokkal inkább félhetünk mi az előjogait elvesztett aristokratiától, mely bennünket ha csak lehet, hátulról megtámadni és jogainkat tőlünk újra elvenni szeretné, — mintsem a kozákoktól, kiket szabadságeszméink' lelkesedésével futásra fogunk kényszeríteni!

Az oroszoktól ne féljünk — de féljünk a reactiótól, és a Budapesti Hiradó' tanaitól! —

Külföld.

— **Amsterdam.** Itt hol a legkolosszalisabb gazdagság és legrémítőbb szegénység' ellentétei iszonyatosan ötlenek az ember' szemébe, a munkásosztály' kebelében egyesület alakult, mely egy köréből megjelenő röpiratban a legfélreérthetlenebbül hirdeti a tulajdon' megtámadását. (A mi törvényhozásunk megelőzőleg fog bennünket ilyes fordulatoktól czélszerü rendszabályok által megóni. A munkásoknak a haszonbani osztozása alkalmasint legkönyebben segítne e bajon!)

— **Berlin.** Semmi újság. A király még folyvást komédiázik, és szeretne német király lenni. E derék ember valóban minden lehető fölmagasztalásra érdemes. Alattvalóit lelődöztette, következéskép elegendő érdemeket gyüjtögetett magának, hogy a német koronával megjutalmaztassék. Ő vért ontott. Tehát kiérdemlé a vörös szint. Alattvalóit privát szeszély' kedveért sírba küldözé; tehát szive fekete. Mint az absolutismus' zsoldosa szájhősségeért méltán jutalmaztatik csillogó aranynyal. Tehát együtt van a három német szin. Éljen a német király!?

— **Brescia.** Itt az osztrák hadseregből elfogtak az olaszok: 1 tábornokot (Schönhals), 2 ezredest, 53 más tisztet, Breindl delegatust, 800 gyalogkatonát, 60 dragonyost lovastul. Ezenfölül 3 álgyut, 63 szekeret és 200 font lőport.

— **Dresda.** Az új miniszterek' programmja többi közt engedélyek és cautiók nélküli sajtótörvényt igér. (Mit a szászok birandanak, nekünk is birnunk kell. Oly sajtótörvénynek, mely a tulságos cautiók által megszorítva van, mi hasznát nem vehetjük.)

— **Florencz.** Innen is mindenfelől sietnek a lombárdiak' segítségére. Többi közt egyik legnevezetesb eszközzel élnek a népnek lelkesedésre tüzelésében. Ezer meg ezer röpiratban terjesztik azon hírt, mikép az ausztriaiak Milanoban a lakosoknak orrát, fülét stb levagdalták, s mindennemü kegyetlenségeket követtek el. (Másfelől meg nálunk azt beszélik, mintha az olaszoknak, mint rosz lázadóknak, joguk sem lett volna magukat védeni!)

— **Genua.** Akármit beszélnek Olaszországról — de a nép' győzelme az egyetlen-egy, mi bebizonyul. Márcz' 25-dikén a város fényesen ki volt világítva, s a nép diadalt ült az események fölött.

Károly Albert 40,000-ből álló piemonti sereg' élén csakugyan átlépte a lombardi határt, és Milanoba megérkezett. (Az egykori absolutista a szabadság' előbajnokává leszen! — Igy változik a világ!)

— **Karlsruhe.** A nagyherczeg parancsot adott, hogy a katonák' testi fenyítése szüntessék meg, és többé semmi szín alatt ne alkalmaztassék. (Reméljük, hogy nálunk sem maradnak messze ilyszerü reformok. Például miért járnak a poroszlók és pandurok botokkal, nem elég a fegyver az oldalukon? Avvagy az emberek barmok, melyeket bottal kell maga elött hajtania? Le a botokkal!)

— **Lipcse.** Egy számos polgár által aláirt petitio a halálbüntetés' eltörlését kéri és a polgári házasság' behozatalát. (A kérem ény ártatlan, a néptől jő, tehát adassék meg).

— **London.** A lordkamarás, ki a színházi censurát kezeli, több apró színházaknak, melyek a legújabb franczia forradalomból vett jeleneteket készítének előadásra, ehhez megtagadá az engedélyt. (O

szabad Britannia! mely az apró színházak' apró színdarabkáitól retteg?! — Avvagy tán a bukott rosaságot nem akarják compromittáltatni?)

— **Mainz.** Dr. Zitz követ' népszerü törekvései ércztáblára fognak fölvésetni, mely a városházánál fölállíttatva, az utóvilágot értesítse e férfiu' érdemeiről. (A tervezett pesti emléken kivül, mely a szabadságtéren fog emelkedni, márcz' 15-dike' örökítésére, nem volna helyén kivül ily hasonló kitüntetés Nyári, Jókai, Petőfi és Vasvári népemberek' irányában. Az ércztábla örök emlékül a nemzeti museumban fogna letétethetni.)

— **Milano.** Radeczky' egy feleletéből, — melyet ő a consuloknak adott, kik hozzá menve kiméletre kérték Majland iránt, és a város' barbar lődöztetésének meggátlására, — láthatni, mikép ő csak saját katonai makacssága és zsarnoki fejességének ejtett annyi áldozatot. — Azt jegyzé meg, t. i. „Mondják meg önök maguk, mikép menthetem meg katonai becsületemet?" (!) Mintha a katonának becsülete másféle volna, mint egy derék polgáré. Egy álfogalom' kedveért az egész osztrák hadserget szét kelle diriboltatnia; polgártársainkat legyilkoltatnia!..... mi szilárdul meg vagyunk győződve, mikép Olaszországot Ausztria el nem vesztette volna, ha kevesbbé zsarnok ember' kezében van az olasz hadparancsnokság. Nem kell közzévágni. Ellenállás ellenállást támaszt, nyomás ellennyomást!... Az emberiség most győzelmesebb mint álgyuk és szuronyok.

— A **majlandi hirek** márcz' 29-kéig terjednek. Következő lapok: Gazetta di Milano, Il 22 Marzo, Eco dell' Indipendenza, Eco della Borsa, továbbá három genuai, két turini lap, a florenzi és luccai ujságok a milaniak' tökéletes győzelméről tudósítnak. Mindazon hír tehát, mely e város' visszafoglalásáról keringett — költött vala. (Igazat kell adnunk a Nemzeti Ujságnak, midőn Lombard-Velencze' visszafoglalásárai minden további törekvést hiábavalónak tart; igy nyilatkozik a Wiener Zeitung is. Az ausztriai dinastiának ide hozzánk kell fordulnia, ha trónját rendíthetlenül megszilárdítani akarja).

— **München.** Itt is örökös miniszterváltozás van. A hivatalnokok most nem ülnek oly szilárdan a nyeregben mint azelőtt; egy helyénkivüli szó gyakran elég őket minden korábbi népszerüségüktől megfosztani.

— **Páris.** Az exkirály' civillistájában módnélküli rendetlenség uralkodik. Némely szállítók még azon időből mutatnak föl követeléseket, midőn Lajos Fülöp még Orleans herczeg volt. A jó exkirály ugy látszik, különösen szerette az extraborokat, mert a neuillyi pinczékben, azon pusztítás után is, mely ott a juliusdinastia' bukta utáni napon véghez vitetett, egy millió és hatszázezer palaczk legritkább fajta finom bort találtak. (Hány szegény ember élhetne azon summákból, melyeket a nagyok' kéjelgése elpazarol és elveszteget! Az ily aránytalanságok' egyensúlyozásának a törvényhozás' egyik föladatát kellene tennie!)

— A **párisi tanulók** gróf Apponyit arra akarták felszólítani, mikép Üdvezlőiratukat a bécsi tanulókhoz, rendeltetése' helyére juttassa. Minthogy ily lépés könnyen félremagyaráztathatott és mintegy az ausztriai követség' megsértéseül tekintethetett volna, ennélfogva Lamartine azt üzené a tanulóknak: mikép ő személyesen fogna gróf Apponyi' kapuja elé állani, és elöttük a bemenetelt elzárni. Többre nem volt szükség, hogy a tanulók szándékuktól elálljanak. (Ha egy szeretett, a néptől választott előljáró parancsol — akkor a legtulzóbb is örömest engedelmeskedik, mert mindenki azon meggyőződést hordja keblében, mikép ő semmit sem tehet, mi a közjónak kárára lenne!)

— **A National dicséri a porosz királyt** szabadelvüségeért. E szabadelvüség csak föltukmált, és azért oly dühös, mert nolle velle annak akar látszani, a mi valósággal nem. Egyébiránt hadd dicsérjék porosz király urat, a jövő meg fogja mutatni, vajjon komolyan szivén feküdt-e népe' boldogsága.

— **Pétervár.** Magántudósítások szerint az orosz czár késznek nyilatkozott Lengyelország' koronája alatti részét átengedni, és az eldiribolt lengyel részek' viszontegyesítése által a lengyel királyságot megalapítani, ha a lengyel nemzet Leuchtenberg herczeget királyául elválasztandja.

Belföld.

*** **Kunewalder** polgártársunk családostul Mózes' vallásáról a keresztény hitre tért. A keresztelési ünnepély mult csütörtökön ment végbe. Ez átlépés csak első kezdete egy országszertei kikeresztelkedésnek. A fölvilágosodott zsidók hasztalan erőlködtek hitsorsosaikat arra birni, hogy vetközzék le sötét előítéleteiket, és simuljanak a nemzetnek társalmi szokásaihoz, melytől polgári életet várnak, követelnek, a nagy tömeg vakságában akar élni — halni. Ennek következtében azok, kik a vallásosságot nem kézmosások és kóser étkekben helyezik, hanem az élet, tettek, jellem' tisztaságában: elhatárzák kilépni az ó vallás' kebeléből. Több száz zsidó irta már alá nevét a keresztségivre. Ez egy óriási lépéssel viszi közelebb sírjához az ó zsidó vallást, de megvagyunk győződve, hogy azon népmaradék, melynek mostani alakjában jövője ugy sincs, az által veszteni nem, hanem csak nyerni fog.

*** **A kétszín Budán** még folyvást régi jogaiban látszik lenni. Avvagy a sárgafekete korlátfákat Buda' kellőközepén, a csak imént megkeresztelt István-téren örök emlékezetre akarják régi kétszinüségükben meghagyni? Holnapután estig még be lehetne fes-

teni, — ne ütközzék meg bennük a magyar nádor' szeme.

⁂ **Vasvári Pál** kedvelt népszónok' arczképe megjelent. Vasvári' neve márcz' 15-dikével mindig együtt fog említtetni, e két név össze van forrva — épen a forradalom által. Vasvári egyike azoknak, kiknek a kivívott szabadság' ügye igen sokkal tartozik. Kedvesebb emléket tehát a márcz' 15-dikei forradalomból magának senki nem szerezhet, mint ez arczképet. Ára 40 pkr.

⁂ **Lembergben a forradalom** egész tüzzel folyt; ezt irják tegnap érkezett privátlevelek. Lengyelország' egységének órája közelget. Vajjon azok, kiket illet, tesznek-e majd lépéseket az iránt, hogy a lengyel királyságra nézve a magyar korona' igényei fölszólaljanak? A lengyel nemzetet örökké benső rokonszenv csatolta a magyarhoz: e rokonszenv most erősebb mint valaha. Lengyelország egyik leggyönyörübb drágakövét teendné a magyar birodalomnak, ha a magyar király fogna az új Lengyelország' constitutionalis királyává választatni. — Itt az idő, most vagy soha! Az osztrák dinastiának jövője csak mint magyar birodalmi fejedelemnek van. Itt az óra megalapítni e birodalmat szilárdul, legyőzhetlenül. Ámde ki haladni akar, mozognia kell! mozogjanak tehát a minister urak.

⁂ **A lotteriák megszüntek.** — Reméljük, hogy azon szegény emberek, kiknek a collectorság volt egyetlen sovány keresetük, nyugdíj nélkül nem fognak hagyatni, avvagy inség és nyomor' martalékaul áldoztatni.

⁂ **A király** ma érkezik Pozsonba, holnap fogja bezárni az országgyülést, holnapután várjuk haza István nádort.

⁂ **Lajos főherczeg leköszönt,** azaz a közdolgokbai befolyástól visszalépett. Jobb későn, mint soha.

⁂ **Testvérség van a polgár és katona közt!** Tudjuk mi volt eddig a katona, kigyó, melyet saját keblünkön tápláltunk. — Nem ugy van többé. — Mindnyájan testvérek vagyunk a szabadságban. Minap a nemzetőrség' tisztkara a rendes katonai tisztkarnál tön testvéri látogatást, és meleg kebellel fogadtatott. Mi hiszszük, hogy a magyar hadsereg lelkesedve fogja letenni esküjét az alkotmányra, és meg vagyunk győződve, hogy nem fog e föld' kerekén létezhetni zsarnok, ki ez eskü' megszegésére kényszeritni birja.

⁂ **Pulszky Ferencz** ur péntekre viradóra Székesfehérvárra utazott, mint a miniszterium' teljeshatalmu megbizottja, ott a megzavart rendet és törvények iránti tiszteletet helyreállitni. Akadtak ott tisztviselők, kik a miniszterium' hatóságát elismerni vonakodtak, ezek föl fognak függesztetni — t. i. hivataluktól.

⁂ **Két keresztény-zsidó házasság** történt már Budapesten. A humanitásnak az életben tettleg nyilatkozó ily diadalát ezennel teljes szivből üdvözöljük!

⁂ **Van-e hatóságunk vagy nincs?** Ha e kérdés még sokáig kérdés marad, a leggyászosabb anarchiának nézhetünk eléje. Hitelesen tudjuk, hogy mult szombat óta a pesti mészárosok a hus' fontját 20 kron alul adni nem akarják. Ha ez igy megy tovább a többi élelmi szereknél is — hova jutunk!? — Ez életkérdés a szó' legszorosb értelmében, melynek a közönség' megnyugtatására megoldatnia sürgetőleg kell, és azon jó embereket meggyőzni a felől, hogy van törvényes hatóság, mely rájok fölvigyáz, mely minden önkényt szigorun büntet.

⁂ **A lánczhíd'** pesti két oszlopa közt már kifeszítvék az óriási lánczok, a nagyszerü munka tehát ha lassan is, de mégis csak halad bevégeztetéséhez. Kivánatos, hogy jövő télre legalább a gyalogut elkészüljön, az országgyülés végett.

⁂ **Indítványozunk egy Deákutczát!**

⁂ Jövő számunk mellett a népszerü költő és szabadságbajnok **Petőfi Sándor'** pompás **arczképét adandjuk.**

MUNKÁSOK UJSÁGA.

Előfizethetni rá minden postahivatalban; Budapesten Emich Gusztáv és Magyar Mihál könyvárusoknál. Ára a hátralevő 3 évnegyedre 3 ezüst forint, helyben 2 forint. Megjelenik minden vasárnap egy tömött iv. Szerkeszti és kiadja

Táncsics (Stancsics) ***Mihál.***

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmelléklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól decemberig végeig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 3. Tavaszhó' 13. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM : Sajtószabadság. — Státusadósság. — A mozgalmak forrása. — Ó! — Miben nem szükölködünk. — Egy szó a háztulajdonosokhoz. — Táncsics. — Petőfi. — Külföld : Berlin, Frankfurt, Genua, Lipcse, London, Mannheim, Milano, Piacenza, Roma, Triest, Varsó. — Belföld.

Sajtószabadság.

II.

Pest, tavaszhó' 10. 1848.

Az osztrák mint magyar sajtótörvény nem egyéb, mint megszüntetése az elöleges censurának, és behozatala még sokkal gonoszabb utólagosnak.

Mindkét sajtótörvény gúny a sajtószabadságra. Mindkettőben a cautio' kantára alkalmaztatik az iróra; mindkettőben a leghatárzatlanabb, legátalánosb kifejezésekben felelőssé tétetik az iró mindenről, miről azelőtt nem is álmodott.

Tehát csak a forma változott, és szellemünket, életerőnket ezután is elnyomni akarják?...

Idézzünk csak egynéhány §-t, és meg fogjuk látni azon jezuitai finomságot, melylyel láncokra verni akarnak bennünket, melyek a szabadság' édes mézével bekenve is — csak láncok maradnak.

A sajtótörvények' áthágásáról nálunk csak 16, az osztrákoknál 37 §-t fódoztak össze; azonban a mi 16 §-aink egy hajszálnyival sem jobbak mint a báró Pillersdorf úr' harminczhete.

Mindkét törvényjavaslat egyenlő ravaszságu ponttal kezdődik. A miénkben ez áll:

1. §. Gondolatait sajtó' utján mindenki közölheti és szabadon terjeszthetí. (Ez igen határozatlan kitétel. Itt még világosan meg kell jegyezni, hogy a censura eltöröltetik, és hogy azt többé soha és semmiféle szín alatt behozni nem lehet!

Aztán az: hogy a gondolat szabadon terjeszthetik, eddig is megvolt, arra hát új törvénykifejezés fölösleges).

A 2. § teljesen fölösleges, minthogy azt magyarázni nem szükség, mit értünk a sajtó általi terjesztésen! — Az osztrák sajtótörvény a sajtó' szabadvoltáról, a censura' eltöréséről egy szót sem szól. Csak azt mondja, hogy az eddigi sajtórendeletek megszüntetnek!

Ez mind csak curialis stilus!... és ennek nem szabad ugy lenni. Ki a szóval, nyiltan, világosan, csalfaság nélkül, minden kétértelmüség' számüzésével, — nem kell frázisokba burkolni a dolgot, sem kétértelmü, homályos szavak' álarcza alá bujtatni... különben a kormány' igazsága s becsületességébeni hit tetemes csorbulást szenvedhetend.

Most mindkét javaslatban a sajtóbünök következnek. Az osztrák a Schmähung (gyalázás) szóba kapaszkodik, és aztán egy rakásra halmoz mindent, minek taglalásától leginkább rettegnek bizonyos emberek. — Hát nálunk?! — mi még roszabbul állunk törvényünkkel.

Minden sorából az aristokratia' ördöge vigyorog elő, s minden §-ára egyegy ó ázsiai czafrang és táblabiróczopf van aggatva. Rendén van ez? — Nem csak pénzbüntetéseket szabnak ránk, hanem börtönt is. Pénzbüntetést oly túlos arányban, hogy mindenki kénytelen fölkaczagni, ki a magyar irodalom' viszonyait ismeri, ki tudja, mikép nálunk tíz év előtt a legjobb iró sem kapot kiadót, s

hogy a legtöbb iró saját munkáját kénytelen volt megfizetni, ha ki akarta őket nyomatni s közönség elé hozni. De ez még nem volna a legkárhozatosb. —

Miután az irótól 10,000 vagy 5000 pft biztositék kivántatik — (Ausztriában csak 2000 és 1000 ft; Poroszhon, Baden, Würtemberg, Szászhon, Angliában **egy fillér biztosíték sem kell!** — Jegyezzétek meg törvényhozó urak!) — ezenfölül az irót még 2—3 sot hat évig tartható fogsággal akarják, az iszonyu nagy pénzbirságon fölül, büntetni. — Ezáltal azon lehetőség áll elő, hogy az irót egyetlen egy sajtóvétségért testben lélekben nyomorékká, vagyonában koldussá tehetik, és azon esetben, ha családja van, azt a legkeservesebb nyomornak, a legborzasztóbb inségnek adhatják martalékul. Az ily lehetőséghez vegyük még azon határozatlan, semmit nem mondó, együgyü juryk által jobbra balra forgatható kifejezéseit a törvénynek! Mondtam „Márcz' 15-dike Pesten 1848. czimü röpiratomban, hogy a törvényeknek határzott, rövid, világos szavakban fogalmazottaknak kell lenni. De mit tesz e kifejezés: gyalázni, a 10, 11, 12 §-okban? — Ha például a felső vagy alsó házról azt mondanám: hogy ezt meg ezt tette, és az együgyü, ostoba, iskolásgyermeki tett volt!? Megsértettem evvel a polgári törvénykönyv szerint a felső vagy alsó házat?... Nem, mert nem becstelenítém meg, de gyaláztam, — gyaláztam jogosan-e vagy nem, azt csak saját nagyobb belátásom, vagy korlátoltságom határozza el! És a jury, ha akar, mégis elitélhet ezen sajtótörvények szerint — elitélhet 4 esztendei fogságra (halld o emberiség!!) és 2000 ezüst forint pénzbirságra. Ki fogja addig családomat tartani? ki fog segitni újra megszereznem a 2000 frtot, melyet vagyonomban elveszítek?...

A törvény legyen okos, lehetséges és emberi. A sajtótörvénynek nem szabad a következés' terrorismusa által a véleményeket elhallgattatnia. És nem történik-e ez oly törvények által, miknél szigorubbakat kannibalok' számára sem irhattak volna?

Ily módon nálunk a sajtó nem lenne szabad, hanem még nagyobb elnyomatás alatt, mint eddig volt. — De mi, mi Márczius' 15-dikének féfiai, nem akarunk semmi félszeget, mi teljes **egészet akarunk**. Nem türjük, hogy szellemünket újra elviselhetetlen bilincsekbe verjék, mert mi szabadok akarunk lenni, magunkat szabadon müvelni, s talentomunk és természeti tehetségeink' segélyével az europai népszövetségben azon állást elfoglalni, mely bennünket illet.

Tehetjük-e azt e zsarnoki sajtótörvény' bekóiban, mely az önkény, nevetségesség és aristokratismus' mankóira támaszkodik?

Soha! Kötelessége tehát törvényhozóinknak, azt czélszerü törvény által megsemmitni.

Mert hivatkozom a müvelt Europára, és kérdem: mirevaló az a különbségtétel a tisztviselői becsület és polgári becsület közt?

A 11-d. §. tudniillik különbséget tesz azon sértés közt, melylyel egy tisztviselőt, és a között melylyel egy magánpolgárt megbántunk!.... Hol van itt az egyenlőség, az erkölcsi egyenlőség, melyet koldus és herczegnek egyenlő mértékben kell élvezni a törvény előtt, különben szépen régi alkotmányunknál maradnánk, tovább füstölgetnök a jó csetnekit, nyuzatnók a parasztot, mig magunk lomha bőrünkön heverészve lopnók a napot!?! Tehát ha én egy közönséges polgárt sértek meg, ekkor kisebb bünt követek el, mint ha a sértett tisztviselő volt. Hol van az észjogban alap, melynél fogva ilyest mondani lehessen!... De ez mind aristokratiai romlottságunk' következése! Még most sem tudunk oly magasra emelkedni, hogy az embert mint embert tekintsük és becsüljük — még mindig azt hiszszük, hogy a kaputos embernek előjoga van a többi előtt.

Ennek valahára meg kell szünni!

(Folytattatik).

Osztrák statusadósságok.

A megbukott, de még ki nem halt bureaucratiának elve az volt, hogy adósságot újabb adósággal kell törleszteni. És ez elvet követték is; mert az újabb időben azon ezer háromszáz millióhoz, mit Tengoborszki, s Kossuth is említ, a nélkül, hogy

háború, vagy más tetemes költséggel járó esemény adta volna elő magát, negyven, nyolczvan és utóbb az orosznál ismét harmincz millió adósságot csináltak. No de ez utóbbi még talán némileg menthető az olasz események miatt. De Ausztriának nemcsak saját statusára költött adósságai vannak, hanem a portugal eseményekkor, kedves rokonuk Don Miguel végett, (kit, miután onnan kikergettek, ők egy magyar gyalogezred' tulajdonosává tettek, hihetőleg jó magas apanage-al) szinte milliókat biztosítottak; úgy Don Carlos spanyol tronkövetelő végett is, (ezen spanyol kölcsönök ölték meg köztudomás szerint a Geymüller tőzsérházat is) — mert ezen emberekről nem a népek' boldogsága, hanem önzsebeik, és csak zsebeik után elveik, voltak mindig a főkérdések; és innét van, hogy a népek' nyakára egyik millió után a másikat rótták, mintha biz a népeknek nem mindegy volna, akár a zsarnok Don Carlos és Miguel, akár Donna Mária da Gloria és Izabella lép-e trónra, constitutionalis burokba rejtett absolutisticus rendszerével, mint ezt később a portugal uralkodóné megmutatta; vagy talán a spanyolok nyertek a fondor Krisztinával királynéjok' rettenetes anyjával oly sokat, hogy értük még más nemzetek is szivesen fizethetnék elvharczok okozta terheiket? — Nem hiszem.

Adjuk a fen elősoroltakhoz azon néhány milliót, mit a szegény és roszul fizetett tisztikar saját magától megvonva összerakott, hogy legyen nyugpénze. — Uraim! ezen katonai nyugpénzintézet' pénztárában egy fillér sincs! Kérditek, hát hol a pénz? — elment a Metternich et compagnie révén. Ezek már aztán csak megérdemlik, hogy felmagasztaltassanak! De ezen tisztkart még majd csak egy pár hó mulva fogja nagy szerencse érni; az tudniillik, hogy miután már most csakugyan mindenki előtt tisztán áll Ausztria' statustönkje; (? Szerk.) ezen embereknek, kiknek a kormány' azon rendeleténél fogva, hogy midőn megházasodnak, cautiot kell letenniök, meglehetős mennyiségü jóféle osztrák statuspapir van kezükben, mit általuk letett készpénzükért kaptak. Ha tehát azon 3-dik statusbanquerot bekövetkezik, uraim, katonák, se pensio, se cautio, hanem lesz roppant devalvatio! (? Szerk.) E devalvatiót ugyan alkalmasint mi is megérzendjük, és pedig a banknóták által, mert ezek épen nem oly biztosak, mint azt némely urak hiszik és hiresztelik, mert nézzük csak azon bankkimutatást, melyet e napokban a bécsi bankigazgatóság közzé tett; ott nyolczvan egynéhány millió statusadósságra találunk ismét; ezen statusadósság a dohánymonopolium által van biztosítva; úgy de ezen dohánymonopolium legnagyobb jövedelmet Lombardiában hozott, ennek most vége. Ezeknél fogva indítványom az: hogy a statustönk' veszélyének esetére, miután a királynak három millió civillistát adunk, ezt csupán osztrák bankjegyekben adjuk, mindaddig, mig olyanok nálunk találtatnak; ha pedig ez nem használna, minthogy ezen öszveg roppant csekély a forgalomban levő papirokhoz képest, tehát Albert, Lajos, és Estei Ferencz főherczegek, mint magyar birtokosak' privátjavai is, mint ezt Francziaország Lajos Fülöpével tette, addig zár alá vétessenek, vagy, (mi rájok nézve, kik jószágaikat a nélkül is papirpénzen vették, kedvezőbb lesz — mint ezt Vasban Estei Ferenczről mondták, hogy csak levág egy darab papirt és van új jószág) ugyanazon feltétel alatt adassanak el, t. i. illő árukat, ugy hogy rajtok mit se veszítsenek, szinte papirpénzben adjuk meg nekik; igy azután lassanként kitisztulnánk ezen papirokból. — Pest, tavaszhó' 10. 1848. F.

A mozgalmak' forrása.

Honnan ered a mozgalom, mely most egész Európát megkapta?

A radikalismusból —

Igy felelnek sokan a fönebbi kérdésre: mely radikalismus eddig elfojtatott, főképen Lajos Fülöp által, ki épen azért volt oly megtámadásoknak kitétetve. Erre azt lehetne felelni, mikép a forradalom Olaszhonban korábban kezdődött, mint a némethoni mozgalmak, és ha Lajos Fülöp' megbuktatása lehetséges volt, ez csak azt bizonyítja, hogy nem tudott magának pártot szerezni, elég erőset, mely a tront felfordulástól megoltalmazza. De itt egy más még sokkal fontosabb kérdés támad. Legyen a radikalismus oka e mozgalmaknak, szülte legyen a radikalismus mindazon jeleneteket, melyeket most az egész világ elénk tüntet. — De ildomos, eszélyes dolog-e ily tételt fölállítani? A jelen mozgalom mindenütt a legnagyobb sikert vítta ki, kivánatai egész délen teljesen kielégíttettek, a fejdelmek kinyilatkoztatták, mikép ők a kivánatoknak nem csak hogy engednek, hanem azokat teljesen jogosaknak is tartják. Minő következéseket lehetne vonni a fönebbi tételből? Vagy hogy az egész nép radikalis; vagy, mivel ezt tagadják, hogy a kormányok jogtalanul cselekvének, midőn egy pártnak engedtenek. Az utóbbit azonban azok maguk kétségbe vonandják, az elsőt pedig annyival inkább, mert az fogna még igazán pálczát törni az eddigi kormányok fölött, hogy elnyomási szabályok által ennyire juttaták a dolgot.

Tehát a két tétel' egyike sem lehet igaz, — és ugy is van.

A nemzetek nem radikálok, és az utósó franczia forradalom, mint olyan, nem találkozott oly lelkesült rokonszenvekkel, mint az 1789 előtti, midőn Europa' legnemesb férfiai ábrándozának elveiért [1]), hanem csak egy tömeg fölhalmozott szükségeket talált — melyek ez alkalommal kielégíttetésre várnak.

1) Ebben kételkedünk; mert a mostani franczia forradalomnak, már az ő rendezettebb, humanusabb folyamánál fogva is több rokonszenvvel kell a jóknál találkoznia, mint a 90-es évek' vérszomjas szörnye találkozott. Szerk.

*

Mindez igen természetesen történik!

Csodálkoznak, hogy a constitutionalis kormányok a zajos mozgalmakat nem gátolták, de ez nem egyéb silány szinmutatásnál.

Ha az alkotmány mindenütt valóság lett volna, akkor annyi forranyag nem gyült volna rakásra, melyet a legelső szikra lángba borít.

Semmi sem lehet és nincs veszedelmesebb a kormányzókra nézve, mint a nemzetek' kijátszása. Ez által mindig az elsőknek kell veszteniök, az utósóknak nyerniök; igaz hogy ekkép csak az igazságnak hoz a sors engesztelő áldozatot, mely a népeket egyes hatalmaskodók által — gyakran oly sokáig és kegyetlenül engedi elnyomatni.

Nem a népek' radikalismusa, hanem egynémely kormány' képmutatása, merev mozdulatlansága, gaz hazudsága és törvényszegő önkénye idézték elő a rosz ügyek' megbukását, ezentul tartósb boldogság felé vezetendők a népeket — mint minőben eddig részesültek.

Köszönjük Istennek, hogy igy lön!!!

Ó!!!

A régi kormány — eltemettetett.

A régi táblabirókormány minden bureaucratiai nyomásával fölülről lefelé. Szükség tehát, hogy e kormányt az ócska eszmék is kövessék sírjába, s ha lehet még mélyebben ásassanak el.

Mindenekelőtt tehát a hivatalnokokra nézve kell reductiónak történni; mit ezelőtt tíz heverő nem teljesített — azt végezze most egy derék tisztviselő gyorsan és pontosan. A párt ne legyen többé apró gyakornokok' játszere, kik mulatságot csináltak maguknak belőle, ha az embert Pontiustól Pilatushoz, s ismét Pilatustól Pontiushoz küldözhették.

Ne higye a kormány, hogy a semmittevésért fizetett tisztviselőseregben támaszt, phalanxot a nép ellen, alázatos szolgákat nevel magának!

Isten mentsen!..

E creaturákat legtöbbnyire csak fizetésük érdekli. — Vajjon a monarchia vagy köztársaság fizeti-e őket, az nekik mindegy. Ők reszketnek forradalomkor, nem a dinastiáért, nem a népért, nem is a törvényért — hanem reszketnek fizetésükért. Biztosítsátok csekély nyomoru éltüket, és absolutisticus rabszolgákból egyszerre — elsőrendü republicanusokká lesznek!.. Csak hallgassátok, mint mentegetődznek most mindenfelé a hirlapokban, mint könyörgnek és esengnek, mint erőlködnek megmutatni, hogy ők csak Magyarország' boldogságát, a status' javát akarták, hogy készek érte vért és életet áldozni.

Tartsátok magatoknak — ti Zsedényiek, Dessewffiek, Apponyiak — nincs szükségünk mentségeitekre — tudjuk, mit tartsunk nyilatkozatáitokról!

Napotok letünt!..

Miben nem szükölködünk most?

Ámbár az udvari kanczellária, udvari tanácsosaival, és a híres statustanácscsal Bécsben eltöröltetett — tanácsadókban.

Ki csak száját fel birja nyitni, beszélni, kiabálni és politizálni — az most mind tanácsokat osztogat a kormánynak politikai, kereskedelmi, socialis, gazdasági, pénzügyi tekintetben. — Minden embernek tele a zsebe eszmékkel, és ez eszméken tul ügyekszik adni.

A hirlapok, dohányboltok, éttermek — mind telvék reformtanácsadókkal — fizetetlen reformtanácsnokokkal. — Egész világ a politika' karjaiba veti magát. Itt mindennemü adó' teljes megszüntetését kivánják; amott statusköltségéni tartást, a nélkül hogy érte dolgozni kelljen; ez a zsidót akarja emancipálni; amaz meg végkép agyonütni. A papok éljenek a levegőből, akarja egyik; mások ugy vélik, hogy házasodjanak meg, — ezek olyanok, kiknek sok férjhezadó lányuk és kevés pénzük van. Ismét mások meg azt sürgetik, hogy a papság egy harmadra kevesíttessék, hogy még ez is sok, ezek pedig szabott fizetést huzzanak, a papi jószágok pedig hasznos, az összes statusra nézve jótékony intézetekre fordíttassanak.

Ez utósók nem a legtökkelütöttebbek.

A Montesquieu-k csak ugy nőnek mint eső után a gomba. Minden utczaszögleten államtant praelegálnak — minden sarkon soloni törvénytant hallgathatni ingyen!.. Fény és hír, szónoki erő, megfontoló bölcseségnek most igen le fog menni az ára, és azon urak, kik azokkal eddig egyedárusságot üztek, pelyhetlen ajku ifjak s napszámosoktól fölülmulatva láthatnák magukat ép és romlatlan logikában.

De ez élénk mozgalomnak mi örvendünk. Mondja ki minden ember véleményét, és főleg — mindenkinek joga legyen azt nyiltan és szabadon kimondani. — A nyilvános véleménynek, melyhez ingyen juthatni, mindenesetre több hasznát lehet venni, mint a consiliarius urak' titkostanácskodásának, melyet igen drágán kellett megfizetni, s mely jó volt parádéra, vagy az irodákbani időlopásra — de a gyakorlati világ hasznukat nem veszi.

Tehát csak rajta! politizáljatok, tanácsoljatok. De e mellett tegyetek is valamit, — mert szavakban eddig sem szenvedtünk fogyatkozást — hanem tetterőben..

Egy méltányos szó a háztulajdonosokhoz. [1])

○ Hogy a mostani időkben a kereset' legtöbb ága, úgy szinte a pénzforgalom tetemesen megcsökkent — azt mindenki tudja, s az illetők legjobban érzik. Ezen kereset- s pénzforgalomhiány mindaddig fog tartani, míg mind a bel- mind a külviszonyok oly egyensulyba nem jőnek, hogy mindenki bizton tekinthetend a jövőbe.

Ily rendkivüli körülmények közt szükséges intézkedni az iránt is: miszerint a mindennapi — úgy nevezett első szükségek minél jutányosabb s könnyebben pótoltathassanak, s azoknak elég tétethessék.

Az első szükségekhez tartozik kétségkivül a lakbér; és pedig annyira, mikép azt — a háztulajdonosok' méltánytalan béremeléseik miatt a legnyommasztóbb szükségek' egyikéül kell tekintenünk.

Hogy tehát az iparosokon s mindazokon, kik kizárólag keresetük után élni kénytelenek, némi könnyités történjék; következő méltányos indítvány inditeztetik a háztulajdonosokhoz:

1. Fogadják el lakosaiktól a házbért havonkint is — és pedig akár előlegesen, akár utólagosan, a lakosok' tetszése szerint. Sőt

2. Ha havonkint sem fizethetnének — hagyjanak lakosaiknak időt az évnegyed' végeig!

Ezen bár csak látszólagos áldozatra bizonyára a legtöbb háztulajdonos ránczba szedi homlokát. De hiába, mert ezt az iparosok s kizárólag keresetük után élők méltán igényelhetik, és pedig

a) Azért: mivel rendszerint minden lakosnak aránylag van annyi butora, hogy lakbéri illetőségét akár egy évre is biztositsa; törvényeink szerint pedig a lakbéri követelés minden egyéb követelés' irányában elsőbbséggel bir.

b) Azért: mivel a Hausherrek a lakbért ugyis már annyira felcsigázták, mikép azt szinte nyommasztó uzsoráskodásnak lehet tekinteni, mely szintugy kárhoztatandó s korlátolandó, mint bármely más neme az uzsoráskodásnak.

c) Azért: mivel az évnegyedenkinti előleges lakbérfizetés csak szokás által léptetett életbe; tehát igen természetes, hogy az épen ugy meg is szüntettethetik. Végre

d) Azért: mivel oly időkben élünk, hogy valamint egy részről élvezeteket nyerünk, s már tettleg nyertünk is; ugy más részről terhek s áldozatokra is köteleztetünk. És ha az álladalom mindenkit oly kötelesség' teljesítésére felszólíthat s szoríthat is, mely kötelesség' teljesítése a teljesítő' életét veszélyezteti — nem látjuk át józanan, miért ne lehetne egy háztulajdonost a lakbér utáni várakozásra felszólítani, sőt szorítani is: kivált midőn csak azon közmondásnak „a mi halad, el nem marad" alkalmaztatásáról van szó.

Ezekre a nyájas olvasó méltán azt mondhatja: Uram, ez mind szép! de vajjon a háztulajdonosok nem paralizálhatják-e a fönebbi indítvány' jótékonyságát felmondás által?

Ha az illető hatóság a dolog' méltányosságát kellő tekintetbe nem veendi, s az ugy mondani szokott amabilis confusiót respectálja — igen. De ha nem — valamint előre láthatni hogy nem — ugy az említett indítvány' jótékonysága nem fog paralizáltathatni; és ha bíróság elé kerülend a dolog, ki fog mondatni: hogy annak — ki akár havonkint, akár pedig évnegyedenkint, bár annak végével is lakbéri tartozását lefizeti — felmondani nem lehet, s az ilyen felmondás, mint törvénytelen, el nem fogadtatik!

1) Párisban a háztulajdonosok az aprili évnegyedi lakbért egészen elengedték. Szolgáljon e tény irányadóul a jelen czikkre nézve. Szerk.

Táncsics' Munkások' újsága.

Hogy megváltoztak az idők!

Egy férfiu, ki még nem régen, lángoló hazaszeretete, igazságérzete és őszinte szaváért kiragadtatott szeretett családja' öléből, és tömlöczbe vettetett — most nyiltan és szabadon emeli föl szavát a néphez, melyből ő fölkelt, s melynek javáért kész volt többet a halálnál — szabadsága' elvesztését elviselni. Táncsics (Stancsics)ról szólunk.

E polgártársunk kiszabadíttatása óta egy lapot indított meg a munkások' számára. E lap' első száma fekszik elöttem; az oly szellemtől van áthatva, minő férfiuban, ki a nép' szabadságáért mártírkodott, csak lángolhat.

Táncsics' újsága nem szorul ajánlásra, az magamagát ajánlja. Miután most a nyomoru tekintélyönhittség és köd szétfoszlott, jövőre csak az fog magának utat törni, mi valóban jó. És ennélfogva mi bizton jósolunk tartós jövendőt a Munkások' újságának. Csupán a lap' gyors elterjesztésére nézve a haza' pénzetlenebb polgárai közt, tanácslanók: hogy azt városok és községek nagyszámu példányokban szerezzék meg, és a szegények közt ingyen osztassák ki.

Azok' számára, kik olvasni nem tudnak, vasárnaponkinti összejöveteleket kellene rendezni, és ugy a lapot nyilvánosan felolvasni. Az oly népies, oly egyszerű nyelven van irva, mikép minden, kit a természet józan ésszel megáldott, megértendi, és mégis lelkesítve, tisztitva, erősítve fog az a nép' szive és szellemére hatni.

A lap' első száma a dicső márcziusi napok' ismertetését adja röviden, s a 12 pesti pont' magyarázatát; egy czikket Állodalom czím alatt, melyből kitünik, hogy Magyarország Erdélylyel egyesülve az europai országok' egyik

legnagyobbika; továbbá a czimekről egy czikket, felszólítást a munkásokhoz, Hazafiak! czím alatt, s végre külföldi tudósításokat. — A lap' kiállítása jó, a nyomás czélszerü. Az előfizetési ár rendkivül olcsó, t. i. a még hátralevő három évnegyedre csak 3 pft.

A munkás néposztály' dolga most az újságot szorgalmatosan olvasni és magának belőle szellemi erőt és hatalmat szerezni, hogy a kivívott és nyert szabadságra méltó, ezt élvezni és veszély' idején oltalmazni is képes legyen!

Petőfi.

Mai számunkhoz e legnépszerübb költönk' arczképe van mellékelve. Petőfi Sándor a márcziusi eseményekben mint oly férfiu tünteté ki magát, kinek hazája' politikai sorsa lángoló hévvel szivén fekszik, s ki annak javát nem csak kobzával, hanem kardjával is kész előmozdítni. — Petőfi ez utóbbi időkben többször lépett föl, mint szónok. Velős rövidség s metsző él jelölik beszédeit, melyek megannyi villámok politikánk' viharnehéz egéről, s melyek mindig találnak, s a népet leglángolóbb lelkesedésre gyujtják. Petőfi tökéletes demokratikus jellem; erő, nyiltság és szilárdság teszik fővonásait. Rendíthetlen becsületesség legfényesb erénye. — Munkái nemzetiségünk' bélyegét viselik magukon, azok kedves kincse a nemzetnek, és mindig azok is fognak maradni.

Külföld.

— **Berlin**. A cultusminister a ministerelnök' beleegyezésével Dahlmann tanárt hivá föl, hogy a kormányt tanácsával a népképviseleti új választási törvények' kidolgozásában támogassa. (Ez mégis egyetlen! Dahlmann egyike a hét elkergetett göttingai tanároknak — egykor épen nem legjobb barátja a porosz udvarikomédiásnak, s most meg épen előhívják hogy segítsen törvényeket csinálni! Ej ej — hogy megváltoztak az idők!)

— A király minden politikai bünösnek kegyelmet adott. (Alkalmasint magamagának is. — Lehet-e nagyobb bün, mint békes polgárokra kartácsokkal lövetni?)

— Az orosz és osztrák követnek polgárőrök adattak rendelkezésükre. (Kérjük, hogy Osztriát ne nevezzék mindig együtt Oroszországgal.... Mi ezelőtt rendén volt, most már megszünt rendén lenni!)

— **A számtalan barricádok egyikénél** következő jelenet történt. Egy férfi a barrikád mellől igy szólt egy mellette elmenőhöz: „Ehetném: s nincs mit ennem.“ A megszólított öt ezüst garast adott kezébe; a barikádőr egy sütőboltba rohant; az ajándékozó tovább akart menni, midőn a tolongás közt 4½ ezüst garast nyomnak kezébe; a barrikádőr egy rosz garasért kenyeret vett, a többi pénzt nem akarta megtartani. (Lássátok, hogy a nép jó és becsületes, ugy Berlinben mint nálunk, és nálunk ugy mint mindenütt).

— **Frankfurt**. A Bundestag, ez a szeretetreméltó statuspolizeihatalom és főgendarmeriehatóság nincs többé. A gyülöletes institutiót egy szó elfútta. (Ez újabb bizonysága, mily erős és ép tüdővel bir a nép. Csak fújatok barátim, a despotismus, aristocratismus és bureaucratismus' kártyavárainak le kell omlaniok.)

— **Genua**. A jezuitikus női nevelőintézet' feloszlatásakor világosságra jött, miszerint egy fiatal leányka, ki büntetésül egy éjjen át a halottkamrába egy kevéssel előbb kimult halotthoz záratott, másnap mint másik halott találtatott. (Nem első áldozata fanaticus őrültség és asceticus eszeveszettségnek!)

— **Lipcse**. Itt mindennap várják az esküttszékek' behozatalát, mert sajtószabadság esküttszékek nélkül ép oly kevessé gondolható s megállható, mint akármely alkotmány a világon sajtószabadság nélkül. (Szolgáljon tudomásul jövendő törvényhozóinknak, maguk' miheztartása végett!)

— A katonaság már megesküdött az alkotmányra. (Ez perse nálunk még nem történt. Minek is sietnénk egyszerre, miután nyolczszáz esztendeig oly nyugodtan, oly édesen, oly keményen aluvánk!)

— **London**. A királynénak leánya született. Az új kis teremtés már herczegnő, s több czime van, mint ötven tisztelettel megőszült statusférfinak összevéve.

— **Lord John Russel** beteges, szenvedő, dolga sehogy sem megy. Lord Clarendon lesz helyét pótlandó. (Az ócska vas, ha rozsdás, lomtárba való.)

— **Mannheim**. Itt a kétkamra rendszert, mint a népügynek nem kedvezőt, meg akarják szüntetni. (A két kamra nem kedvező a népre nézve? akkor nem kell soká gondolkozni, hanem a kettőből egyet csinálni. Magunk is készülünk nem sokára egy szócskát ejteni a mi, történetesen alakult felsőházunk felől!)

— **Milano** még maig sincs a Radeczky' kezében. Az osztrákok Verona felé vonulnak. Az olaszok nem félnek egyébtől, mint Radeczky' csapatainak csalfasága és alattomosságától; Bresciánál azonban ugyancsak körmükre koppantottak. — A magyarok legkevesbbé kegyetlenek. A horvátok még a hölgyek s csecsemőket sem kiméltek.

— **Piacenza**. Itt a herczeget el akarják kergetni. (Valóban kiváncsiak vagyunk tudni, mit fognak azzal a sok elkergetett királylyal meg herczeggel csinálni. Legjobb lesz őket nemzetőrökké tenni, akkor legalább nem félhetnek vereségtől, mert a 34. §. értelme szerint a nemzetőr, akár nemes, akár nemtelen, testi büntetéssel nem fenyíttethetik!?)

— **Roma.** Innen is pusztulnick kell a jesuitáknak. (Éljen IX. Jámbor! A jesuiták, e népláztók, ezen ördög' substitutusai, már rég egyebet érdemlettek volna, mint kikergettetést. — Ápropos: mikor kerül a sor a mi alattomos jesuitáinkra!?)

— A bibornokok az alkotmányiratot még különféle tágításokkal bővíték a nép' javára, s ezeket egy külön jegyzői aktába foglaltaták. (Még bibornokainkat is megérinté korunk' fris hajnallege! — A régi rendszer már mindenesetre végét érte!!!)

— Egy nem rég Mantuában meghalt zsidó a pápának három milliót hagyott. Végrendeletében azon szavak állnak, mikép ő IX Jámbort a nemzete által várt messiásnak elismeri. (Kell-e nagyobb bizonyság e férfiu nagy volta mellett, mint egy zsidó' vallomása, kinek bizony nincs oka a keresztény iránt igazságosnak lenni?)

— **Triest.** Itt egy pompás fogadó, mely ezelőtt Metternich (pereat!) czimet viselt, egy éjjel „Albergo nazionale"-vá (nemzeti fogadó) változtattatott. (Metternich és nemzeti, pasquill és dicsszónoklat, ördög és Isten, gazság és polgárerény — igy ezek is lehetnek synonimonok).

— **Varsó.** Itt minden lázadásban van. (Csak rajta, derék lengyelek, az orosz bagarián van mit ütni, vágni).

Belföld.

*** **A szabadság furcsa növény,** a legkülönfélébb gyümölcsöket termi, jót és roszat; de az nem baj, mert a rosz lehull és elrothad, a jó épen marad, nő és megérik. Mi a szabadság' rosz gyümölcsének tartjuk azon rendéntul communisticus tempót, miszerint egypár embernek eszébe jutott a más' páholyába (a nemzetiben) mir nichts dir nichts benyitni és helyet foglalni. Uraim: a szabad ember tiszteli más' szabadságát is; a szabad ember mások' bármi néven nevezendő tulajdonát sérthetlennek tartja; ki nem igy tesz, az a szabadsággal viszszaél és rá nem méltó. Tehát ne háborgassunk mást élvezeti jogában, melyet pénze által tulajdonává tön.

*** **Bajuszos és atillás papság.** Egy lelkész arra szólítja föl paptársait, miszerint ezentul 1) ha hivatalos functióban nincsenek, az eddigi szük nadrág és kaputrokot cseréljék fel bő nadrág és atillával; 2) hogy természetadta bajuszaikat ne borotválják le, hanem növeszszék meg. — Mind szép: de mi megvalljuk sokkal nagyobb örömmel olvastunk volna oly felszólítást, mely a belső ember' átalakításával foglalkodik vala, mert e nélkül minden hiábavalóság és a léleknek gyötrelme, — mint mondja a biblia.

*** **Résen álljunk!** A Wiener Zeitung' egyik legközelebbi számának hivatalos rovatában ezt olvastuk: a minisztertanács (t. i. a bécsi) a statusadósságok' Magyarország általi arányos elfogadtatásának kérdésével van elfoglalva. Mi jognál fogva jöhet ilyesmi a bécsi miniszteriumban még csak szóba is? Akarjuk hinni, hogy ilyes tervről a felelős — értjük a magyar nemzetnek felelős magyar kormány semmit sem tud: mert ha az ő tudtával bátorkodnának ott Bécsben a mi bőrünkre alkudni: az a felelős magyar kormány fölött alkalmasint eltörné a pálczát! A magyar nemzet nem fogja átvállalni senki fiának könnyelmüség és félszeg gazdálkodás által csinált adósságait. Nekünk a pénz egyébre kell. — Nyilatkozatot kérünk!

*** **A pesti képezdei ifjuság** is mozog, és kivánja: 1-ör hogy a képezde is az egyetemi karokhoz számíttassék; vagyis az egyetem' elvei s törvényei rá is alkalmaztassanak. 2-or Az intézet' szerkezetét illetőleg kivánják: az egyházi zene ne tanítassék, mert ők nem éneklők hanem tanítók akarnak lenni. Két fölösleges tanulmány (vallástanmód és jobbágytörvény) szüntessék meg, amaz mert a többi tanmódban ugyis benn van, ez, mert az urbéri viszony megszünt. — 3. Az intézet járasson hírlapokat. 4. A kávé- és szinháztilalom törültessék el. (E jezsuita rendszer gyermekeknél is félszeg, hát még gyermekkorból már kilépett ifjaknál!) 5. A pályavégzettek oklevelet kapjanak. 6. Az altanítók fizetése a főtanítókénak felére emeltessék. — Mind oly kivánat, melyet meg nem adni nincs ok, tehát megadni kell.

*** **A bankók beváltatnak** ezentul nem csak minden só- és harminczadhivatalban, hanem intézkedés tétetett, hogy országszerte minden fiókbank is elegendő ezüst pénzzel láttassék el.

*** **Munkács,** tudomás szerint, egyike a szabadság' ama gyászos sírjainak, melybe a terroristicus rendszer' bakói elevenen temetni szokták az ugynevezett politikai statusfoglyokat. A munkácsi tömlöczökben is sinylenek ily szerencsétlenek, nem ugyan magyarok, de olaszok és lengyelek; mert a statusfoglyokkal is többnyire azon rendszert követték, mint a katonákkal — a magyart Spielbergre vitték, az olaszt behozták Munkácsra. Az amnestia' bilincsoldó szava elhatott-e ezen szerencsétlenekig? Ha nem? o siessetek megnyitni sötét börtöneiket, mert csak egy perczétől is megfosztani őket az édes szabadságnak több mint jogtalanság — az halálos bün!

*** **A husárulás szabad.** Jövő hó' 1-jétől kezdve akárki mérhet marhahust, és oly áron mint tetszik. A hatóság gondoskodni fog e határozatnak minél átalánosb elterjedéséről.

*** **A kivilágítások**hoz mindkét város ugyancsak készül, — tehát ezrek fognak ismét a régi magyar sujtástempo szerint a szó' szoros értelmében — tüzbe dobatni; most, midőn minden nemzetek a statustakarékosság' elvének hódolnak, mi maradunk folyvást az ily üresség ekre pazarlás' rendszerénél, Mily ellenmondás! az országgyülés nem akar költséget szavazni a közlekedési eszközökre, tehát az ország' valódi javára, és mi itthonn, e pénz-

szűk időben, midőn a fővárosi nép' keresete csaknem egészen felakadt, e népet ily fölösleges költségre kényszerítjük. — Polgárok, más időket élünk, mint eddig: az érdemek' méltánylása, elismerése többé nem szemkáprázató külczifraságokban áll; az egyszerü de épen azért őszinte népszeretet' nyilatkozata nem szorul vakításokra. Szüntessük meg hát valahára e gyermekes tisztelgésmódokat, és tiszteljük nagy férfiainkat ugy mint férfiak!

*** **A bécsi nemzeti bank** 30 milliót kölcsönöz a statusnak. Ha ez valósul, akkor a fönebbi egyik czikkünkben taglalt statustönktől talán nincs mit félnünk, nem tehetvén föl, hogy a nemzeti bank bukófélben levő intézetnek csak egy fillérnyit is hitelezzen.

*** **Murgu, politikai fogoly** mult szombaton estve szabadíttatott ki börtönéből, az összegyült nép' örömrivalgási közt. Murgu, krassói fi, 3½ esztendő óta ült tömlöczben (az újépületben) és ez idő alatt ügye csak annyira sem haladt, hogy kihallgattatott volna. Ily gyönyörüségesen folytak a dolgok az ó kormány alatt! Murgu' vétkeül az oláhoknak kormány ellen izgatását mondák.

*** **A vörös szalag'** viselhetése a mult vasárnap esti népgyülésen általánosan megengedtetett, s ez másnap proclamatio által közzé tétetett.

*** **A lengyelek,** kik nem ugyan küldöttekül, hanem saját szivük' sugallatából bennünket megkerestek, rendkivüli lelkesedéssel fogadtattak ugyane népgyülésen. Hogy ne, hiszen nincs nemzet Európában, melyet a magyar ugy testvérének mondhatna, mint a lengyelt. Estve az itt lakó lengyelek, magyarokkal egyesülve fáklyás zenével üdvözlék honfitársaikat. Éljen Lengyelország' egysége, függetlensége! Éljen a magyar-lengyel testvérség!

*** **A nyiregyházi küldöttség** ugyanez alkalommal mutattatott be a népnek, s küldői' nevében Benczur Miklós igen talpraesett beszédet tartott. Legyenek üdvözölve! Hanem szabadjon egyuttal itt kérdeni: tételnek-e lépések a mindenfelől nyilatkozó rokonszenv' nyomán a népakarat' consolidálása, organizálása, összpontosítására? Az idő telik, az új képviseleti gyülés nincs messze, — organizáljuk magunkat országos hatalommá, mert erre szükség lesz.

*** **Honvédelmünk**re nézve mért nem történik semmi? a határszélekre mért nem állíttatik őrhad? Vagy ha nincs veszély, mért nem győzi meg az illető minister a népet, hogy nincs veszély? Hol a magyar hadsereg? mért nem siet haza, védni a hazát, mely övé, a helyett hogy másutt gyilkol szabadságért küzdő polgárokat?!

*** **Hát a nemzetőrség** mikor lesz már ugy felfegyverezve, hogy, ha jő az ellen, megállhasson előtte. Ugy akarják-e járatni, mint a győri insurrectiót kovátlan puskáival? Általában szeretnénk a kormányzásban egykissé nagyobb nyilvánosságot! — hadd tudjuk hányadán vagyunk!

*** **Egy komoly szó.** Néhány fiatal ember egy proclamátiót bocsátott az itt állomásozó olasz katonasághoz, s azt felszólítja, miképen menjenek segitségére otthonn szorongatott testvéreiknek. Ha ez a katonai kötelesség' sérelme nélkül lehetséges volna, valóban egy szónk sem volna ellene! De igy — ugyan mit nyerünk ily demonstratiókkal? Arra akarjuk a közembert lovalni, hogy szökjék meg, s a legközelebbi faluban a parasztok vagy elfogják vagy agyonüssék, minthogy addig, mig hazájába ér, élnie is kellvén, vagy koldulni, vagy rabolni fogna.— Polgárok! gondoljuk meg mindig, mit teszünk! Avvagy meggondolatlanságtok által módot akartok nyujtani a reactiónak, hogy szabadságainkat újra elszedjék? — Némelyek még fegyvert is használtak. Már egyszer figyelmeztettük a hadi tanácsot, hogy a fegyverhordást csak a szolgálattevő nemzetőrnek engedje meg. A többi ne hordjon se kardot se puskát. Vigyázzunk, ne kövessünk el oktalanságokat, különben könnyen megesik, hogy egyesek miatt mindnyájunk' szabadsága csorbulni fog

*** **A budai tanács** a pestit ugyancsak megelőzte! a tegnapi gyülésben erélyesen ellene nyilatkozott minden zsidóüldözésnek, és az egyenlőség és humanitás elvét a sötétség' fiai ellenében dicsőségesen megállapította!

*** **Tiszát** nem ölték meg!

*** **Sauer** tanár nem köszönt le, hanem számos hallgatóság előtt folytatja leczkéit.

*** **Nyári** és **Rottenbiller** polgártársakat a pesti nép fáklyás zenével tisztelé meg. A honpolgárnak szebb jutalma nincs, mint a nép' méltánylása; mert a nép csak valódi érdemet jutalmaz. Nem csillogó keresztek, nem czimek és rendekre áhítozzatok polgárok! az egyetlen érdemjel, melynek valódi becse van, — a népszeretet, — erre törekedjetek!

Mümelléklet: **Petőfi Sándor arczképe.**

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más mümelléklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól decemberig végéig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 4. Tavaszhó' 16. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM : Sajtószabadság. — A titkos protocollum. Guizot levele Metternichhez. — Tekintélyek. — Nyilt levél a Reform' szerkesztőjéhez. — Külföld : Bécs, Lyon, Milano, Páris, Parma, Rendsburg, Velencze. — Belföld.

Sajtószabadság.

III.

Pest, tavaszhó' 14. 1848.

Egyenlőség — föltétlen egyenlőség a törvény előtt, — ez első föltéte minden jól rendezett állománynak, melyben a szót szabadság, habár csak névre is említni akarják. Akármely, ha mindjárt a legcsekélyebb kitüntetése vagy előjogosítása által egy polgár osztátynak, megvan sértve ez egyenlőség és egyszersmind a becsületérzés, a kivételesítettek' polgári becsének öntudata elnyomva és veszélyezve.

Vajjon lehet-e ez ismét a statusnak a törvényhozás' segélyével elérendő czélja?

Lehet-e, szabad-e az állománynak egyik polgárt véletlenes állása miatt fölebbvalónak, magasb becsünek nyilatkoztatni, mint a másikat? tehát előlegesen valakinek erényét, személyes becsét, becsületét és tekintélyét annak esetleges állásától függővé tenni?....

Hiszen ez volt az eset azon utálatos politiai statusokban is, melyekben a fegyveres és nem fegyveres heverők' végetlen serege mint csalhatlan testület állott szemben a polgárral, s az embereket rendszeresen rabszolgákká tevé.

Ugy de az mindegy, akár szuronyfal által szoríttatik meg a polgárok' joga, akár pedig ez törvények' segélyével eszközöltetik, melyek ama fizikai erőt szellemi hatalom által pótolják, és a polgárt épen ugy képesek elnyomni.

Tehát a tisztviselő nagyobb foku becsületet koczkáztat mint a közönséges polgár?!?

Igen szomoru dolog, s a törvényhozók' részéről nem nagy bizodalmat tanusít jogszeretetünkben az: hogy a tisztviselőket nálunk jobbaknak kell nyilvánítania, más statuspolgároknál. Talán félnek, hogy azon urak a törvényes megerősítés nélkül sem hajthatlan jogszeriségük, sem megvesztegethetlen igazságszeretetük, részrehajlatlanságuk, rendithetlen erény és igazságosság által nem lesznek képesek maguknak tekintélyt szerezni, — és e tehetlenséget a sajtó' irányában törvény által gondolják czélt éretni; az által hiszik, hogy az erkölcsi roszon segítni fognak, ha az orvos, azaz a sajtó orra előtt, terroristicus törvény által becsukják az ajtót?!

Akkor ugyancsak tévednek. **A gazemberek ugyis gazemberek fognak maradni, ha épen nem lesz is szabad őket igaz nevükön nevezni.**

Ugyde az állodalomnak kötelessége épen az ellenkező, t. i. nem hogy a bűn a törvények' palástja alatt szabadon üzhesse gazsága s gyalázatosságait: hanem hogy az a nyilvánosság' birószéke elé czipeltessék, s ott a satira' veszszejével ostoroztassék.

Épen a tisztviselőnek, kire ezrek, sőt gyakran százezrek' java van bizva, épen az oly egyénnek szükség legjobban nyilvános taglalat alá esni. Mert mig a polgár az ő magánéletében, roszasága által legfölebb önmagának, vagy mindössze is egy igen kis körnek árthat: a tisztviselő egyetlenegy gazság által sok ezrek' anyagi és er-

kölcsi jólétét nem csak megszorít-hatja, hanem tettleg meg is sért-heti, és a sajtónak ily esetben kötelessége volna hallgatni, — mélyen hallgatni, mint a sír?..

Mondhatom derék intézkedés, hogy vagyonunk újolag megvesztegethető csalók által elszedethessék; hogy az igazság vak, a törvények az önkény' játszerévé legyenek. Ez jobban kitünik a 25-d. §-ból, mely igy szól:

„A meggyalázott, megbecstelenített panaszló fél' erkölcsi magaviselete mellett tanukat hallgattathat ki; de a vádlott, annak erkölcsisége ellen tanuk' kihallgatását nem követelheti."

Nem tudjuk ugyan, ha vajjon a nevetés — hatalmas kinevetés nem gyalázás-e? — De a ki ezen 25-d. §. fölött legalább is két nap egymásután nem kap görcsöket csupa nevetés miatt: abból valóban soha sem lesz Demokrit!...

Polgárok, kik e sorokat átfutjátok, kaczagjatok nagyot, aztán engedjétek taglalnom e törvényjavaslat' tulsületlenségét és jezuitai ármányosságát.

Ha e pompás, nemes, derék törvény a büntetőtörvénykönyvben is — melylyel perse még nem birunk — állana, akkor nem volna többé tolvaj, sem gyilkos, sem gazember, — legfölebb azok, kik tolvajt fogtak, vagy gyilkost csiptek meg, lehetnének gyilkosok. S ily viszonyok között bizonyosan mindenki őrizkedni fogna — a tolvajt vagy gyilkost elfogni!...

Egészen ugy, és nem máskép áll a dolog ezen törvénynyel.

Ha nekem például tudomásomra jutna, több hiteles tanuk' nyomán, hogy a bizományi s árvapénzekkel sikkasztások történnek; ezt bejelentenem — noha az legszentebb kötelességem volna! nem szabadna — mert egy árvapénztolvajnak nem lesz nehéz, két tanut szerezni, kik a vádlott' becsületessége mellett magukat két hétre bezáratni is készek legyenek! — Én pedig — azon eszméért, hogy a statust egy gaztól akarom megszabadítni... szépen tömlöczbe sétálhatnék!?!

Ha ily elvek, ily megszorítások mellett a sajtó nálunk — hol azt már csak nemzetiségi tekintetből is mindennemü gyámolításban kellene részesíteni — kiterjeszkedni, és a népben erős gyökeret verni képes lenne, az valóban a legnagyobb csodák közé fogna tartozni.

Tehát nem elég hogy a törvény biztosítékokat ró nyakunkba, melyeket egy magyar irónak, ha csak nincs épen szerencséje aristokratának lenni s nagy évi jövedelmet huzni — letenni teljes lehetetlen; nem elég, hogy minden jog- és emberiségérzetet sértő különbséget tesz az ember és ember között, s igy az erkölcsi egyenlőség' elvét megbuktatja; — nem elég, hogy a tudományos hírlapokat, a tudományok iránti kedvezésből, minden biztosíték alól föl **nem** mentette, mit még a bécsi ideiglenes sajtótörvény is tesz! — O nem! hanem ezen fölül minden módon, a nemzet' legszentebb javának a törvénynek segélyével előmozdítja a bűnt, alattomos hazugságot, képmutatást, és a kicsapongások' minden nemeit; mert az irónak egyenesen megtiltja a bünöst bevádolni, minthogy a tettes' részéröli vád' esetében — ennek vétkes voltát semmi esetre sem szabad bebizonyítnia.

Igy taglalhatnók §-ról §-ra ez elhamarkodott csinálmányt. Valóban nem tudjuk, miképen volt lehetséges közepette azon szabadsági lelkesedésnek, mely bennünk föllángolt — ez iszonyatos, a sajtó' minden szabadságát megszorító szörnyeteget napvilágra hozni.

De menjünk tovább.

(Folyt. jövőre).

A titkos protocollum.

(Folytatása a 2. számnak.)

XXVI. czikk.

„Különös ügyelettel kell lenni arra, miszerint a rendek' kamarájának elnökei el ne mulassák, a szónokokat a **szóvali visszaélésért** (álljon az bár kifakadásokban a szövetség vagy egyes szövetségi kormány ellen, vagy a jogszerü statusrendet aláásó vagy csendzavaró elvek és tanok' terjesztésében) rendre utasítni, és szükség' esetében a többi alkotmányszerü föllépéseket is elrendelni. Ha a rendi gyülés' többsége helyeselné az ily fenyítésreméltó kifakadásokat, vagy azok ellen föl nem lépne, akkor a kormányok, más rendelkezésükre álló eszközök' sikeretlen használata után az országgyülés' **elhalasztását**, sőt

feloszlatását is az ok' világos megnevezése mellett eszközlik."

(Ily elvek mellett mi volt minden — bármi néven nevezendő alkotmány? — S e m m i!.. Hiu aristokraták' bábjátéka, kik aranysujtásos ruháikban odaültek s mindenre, mit a kormány mondott, pagódszerü „i g e n"t — intének. Ha máskép tőnek, fejük fölé kerekedett az absolutismus' fergetege! vagy hazaküldték őket, mint apró iskolásgyermekeket, kik leczkéiket nem tudták; vagy még roszabbul jártak, és a szegény követek, kik azt hivék, hogy joguk van szólani — (a mint hogy alkotmányuk' törvényei szerint volt is, csakhogy azoknak a titkos conferenczián nyakukat szegték) — miként gonosztevők vagy tömlöczre vettettek, vagy kényszeríttettek, mint ez Bajorországban történt, egy festett .... képe elött — testi büntetéssel fenyegettetve — t é r d e n á l l v a bocsánatot kérni. Mindez a nagy Metternich' gyalázatos müve volt, ki nem iszonyodott valamennyi uralkodót népe' árulójává tenni akarni, s velük gyakran a legszentebb szerződéseket is megszegeté. — Kedves polgártársaim! nem szörnyüség volt ez! — Egyetlenegy ember milliók ellen esküdhetett, és azokat, kik az igaztalanságok ellen fölkeltenek, mint ország' árulóit örökös fogságra vettethetté? családokat sülyeszthetett a legiszonyubb inségbe, és egész dinastiákat azon veszélynek tehetett ki: hogy népeik által elkergettessenek? Egyetlenegy embernek szabad volt, szövetkezve alávaló, haszonleső, hiu rabszolgáival, kiket csalhatlanokul odaállítni ügyekvék, népeket bilincsre füzni, s minden emberi jogot és polgárerényt — nem csak lábbal tapodni, hanem a nemes népek' tüzhelyétől egészen elriasztani, s az erőfogyasztó elpuhulás, ideggyengítő erkölcstelenség s szemtelenség, becstelenítő megvesztegethetőség által tulburjánoztatni? — Isten látja lelkünk'! a humanitas mellett lelkesülünk, s mellette mindig láncsát fogunk ragadni — de nem ismerünk büntetést, mely elég méltó lenne azon gonoszsághoz, melyet ez áruló elkövetett. Mi bennünket illet, mélyen fáj nekünk, hogy köztünk magyarok közt is akadtak segédei: hogy voltak köztünk egyének, kik önkényt engedék magukat a szabadság' bakóiul használtatni, kik urok' egy leereszkedő mosolyáért készek valának bennünket azon ember' gyalázatos önkényének áldozatul dobni! .. Ismerjük ez embereket, polgárok! — s ezek' alázatos engedelmességét hazánk' azon nyilt ellensége iránt, engesztelhetlen gyülölettel fogjuk büntetni. — Mert ők voltak azok, kik országunkat inségbe sülyedni, népünket szellemi rabszolgaság és butaságban senyvedni engedék. Mert vajjon végrehajthatta volna-e Metternich gyalázatos terveit, ha annyi czinkosra nem talált volna?)

(Vége következik.)

Guizot' levele Metternichhez.

Angliába szökésemkor márcz' 1.

Lelkem barátocskám!

Nagyon haragszom önre. Én mindig azt hittem, hogy férfiak, kik e g y r e n d s z e r t k ö v e t n e k, hűn összetartani is fognak. De ön, mióta engem elkergettek nagyszerü működésemért, mely az ön' sugdosásai és tanácsainak volt kifolyása — ön többé nem is gondol velem. Avvagy nem tevém meg becsületesen, mit ön akart; nem hordtam le jól a schweicziakat, mint kis normalistákat, s nem támogattam a jámbor jezsuitákat nyilvánosan barátságos iratok, titkon pedig pengő pénzzel? És a jó pápának! — nem elég dolgot adtam-e. Egymásra uszítottam a conservativok és liberalisokat, hogy lázalmat támaszszunk, s aztán ürügyünk legyen ördögi lármát ütni gyilkosság, rablás, a legszentebb javak' veszélyeztetése miatt, és a radikalismust, a rosz sajtót s azt a sok liberalis haszontalanságot vádolni, kárhoztatni.

Én általános tisztelet' tárgya voltam, s ön gyakran irá, miszerint maga az általam nem ismert A p p o n y i gróf is, a magyar kanczellár, mint ön' legalázatosabb szolgája, tetszését nyilvánította irántam, s eszméimet saját hazája' barbar népénél is meghonosítani szándékozik, hogy hazáját — Magyarországot, önnek, mint egészen hatalmában levő provinciát, kezeibe játsza ... És mégis mindeddig egy vigasztaló szócskát sem kaptam öntől — mióta nem lehet többé kedves franczíáimat megvesztegetnem, hogy a kamrákban hatalmas többséget biztosítsak részemre, a mi derekasan sikerült is, csakhogy nem vehettük használt! ..

Jóságos ég! hogy fognak most azok a buta liberalisok ujjongni! a tökfilkók, az ő becsületességük és erényeikkel! Ejh barátom! mi a becsület és erénynyel soha sem törődtünk — mert a mi czélunk csak az volt, hogy rendszerünket föntartsuk, — az egész világot elnyomjuk — s e mellett a kor fölé emelkedve, fényesen és pazar kéjelgésben élhessünk.

Valamennyi barátaim' elvesztése nem sebzi ugy szivemet, mint az ön' közönössége.

Nagy férfiu! Csak gondolja meg ön! — é n m i n d e n h a t a l m a s s á g n a k a k a r t a m t e t s z e n i — é s e z é r t e l k e r g e t t e k. — Az átkozott nép, az alávaló canaille már semmi iránt sincs respectussal. Nem fél a szuronyoktól, daczol a töltött ágyukkal, és képes e g y m i n i s z t e r n e k a b l a k a i t b e v e r n i!

Ámde ön, nagy férfiu, nem hagyja mindezt enyyire jutni. Ön, bizonyos vagyok benne, ránczba tudja szedni azt a buta osztrák népet. Ön ezt könnyen teheti, uszítsa csak a lengyelt a tyrolira, a tyrolit az olaszra, az olaszt az osztrákra, az osztrákot a magyarra, a magyart a szlávra, a szlávot valamennyire, és ki volna képes önt és rendszerét megbuktatni!! Nekem az én gaminaimmal sokkal több bajom volt.

Ez a söpredék összetart. De ön — ön kiviendi, hogy ez ne történjék. Ön, ki egykor Napoleon előtt nem akart meghajolni, hogy a zsarnoknak kalapját fölvegye; ön, ki a bécsi conferenciát vezérlé [1]) és szerkeszté; ön a félelmes oraculum, melytől valamennyi uralkodó tanácsot kért; ön az osztrák birodalomnak egyetlen feje; — ön a conservatismus' koloszszusa, — ön kétségkivül sziklaszilárdan áll! Ennél fogva megtehetné ön, és nem roszul tenné, ha nekem egy udvari tanácsosi helyet eszközölne, néhány ezer forint fizetéssel és egy csinos, elegans palotával Bécsben. Ha ez önnek lehetetlen volna, azon esetben kérje meg a kedves gróf Apponyit, hogy alkalmazzon engemet valamelyik vármegyében mint táblabirót. Azt hallom, a táblabiráknak jobb dolguk van ott, mint nálunk a miniszternek. Az emberek' e faja alattvalóit nyúzhatja; tehet a mit tetszik, a nélkül hogy valakinek számolni tartoznék; zaj és vígságban él; hosszu beszédeket tart, nem dolgozik és igen elégedett. Ah barátom, ez pompás volna. Tehát vagy királyi tanácsosság Bécsben, vagy táblabiróság Magyarországon.

Feleletet [2]) vár öntől

elkergetett barátja és egykori miniszter
Guizot.

Tekintélyek.

A tömeg' értelmi kiskoruságának szomorubb tanusága nincs, mint ha véleménye s tetteiben tekintélyek után indul.

A tekintélyek' követése alatt pedig nem azt értem, miszerint ha valami ész, tapasztalás és becsületesség által kitünő férfiu mi észszerüt, helyest vagy igazat tanácsol, mi tanácsát olyannak elismerve, követjük; hanem azon szolgai eljárást, miszerint valami tanácsot csak azért fogadunk el, mert azt egy tekintély mondotta.

Ez állapot a tökéletes szellemi rabszolgaság' állapota, — és mi magyarok e rabszolgaállapotban sinylődünk.

Nálunk sohasem az igazság mint olyan győzött mai napig, hanem a legszentebb igazság csak annyiban talált követőkre, mennyiben azt egy általunk csalhatlannak hitt pártférfi hirdette.

Megyegyüléseink ezer meg ezer példát mutattak föl ez állítás mellett. Legközelebb pedig szomoruan pecsételte azt meg a pozsoni országgyülési hallgatóság. Egyik ülésben Veszprém' követe Sebestyén azt indítványozá, miszerint a miniszterek és nádor bizonyos esküformát tegyenek le. A közönség ez indítványt a nemtetszés' zugásával fogadta. Azonban fölállt Beöthy, Sebestyén' inditványát támogatja: és ime, most azt már a tömeg helyesnek találja és az elfogadtatik.

Ez szomoru állapot. Mig ez tart: addig csak félig vagyunk szabadok: anyagilag t. i., de a szellemi szabadság, a vélemény' függetlensége, az ész' nagykorusága — hiányzanak.

Mig a tekintélyek' uralkodása tart: addig a szabadságnak csak külborítékát birjuk, lényegét nem. Mert miként a test csak burka a léleknek: ugy a valódi szabadság csak a lélek, a gondolkodás' függetlenségében áll, mert a nép' egyetemes szabadságát csak ez biztosítja.

A tekintélyek' országában szabad és könnyü játéka van az olygarchicus fondorkodásoknak.

Ellenben hol a nép' véleménye független, és előbb meg tudja fontolni, mire igent mond, ott a nép vak eszközül soha sem fog használtathatni.

A tekintélyek' országában a nép' uralkodása csak ábránd, mert uralkodni csak észbeli függetlenség által lehet, itt pedig az ész néhány tekintély' járszalagán tántorog.

A tekintélyek' országában a nép' szabadsága csak vakító láncz, melyen a tekintélyek a népet miként ügyes olasz az otromba medvét, ugy forgathatják, mint saját önérdeküknek szerint jónak látják.

Magyarország eddig ilyen tekintélyek' országa volt. Kivánjuk hogy ne legyen ezentul.

Ne legyünk bálványimádók! mert ez által lealacsonyítjuk bennünk az ész által nyilatkozó fensőbb embert. Szabadságot hordunk ajkunkon, és békót vetünk saját lelkünkre, azt gyalázatosan eláruljuk. A tekintélynek hódolás a legutálatosabb bálványimádás.

Az ész legyen az Isten, mely minket vezet!

Ne esküdjünk vakon arra, mit például A. mond, csak azért, mert azt A. mondta: véleménynyilatkozatunkban ne a személy, hanem az igazság vezessen bennünket. Fogadjuk és kövessük a jó tanácsot ne azért mert azt B. adta, hanem azért, mert azon tanácsot saját józaneszünk is jónak találja!

Legyünk szabadok énünk' jobb részére — a szellemre nézve is, emancipáljuk az észt a tekintély' gyámsága alól, rázzuk le a vélemény' függetlenségének e gyalázatos bilincsét!

Szabadok **csak** akkor leszünk, ha ezt teendjük.

Nyilt levél a Reform' szerkesztőihez.

Polgártársak!

A példabeszéd' korszaka, hogy „szólj igazat, betörik a fejed" ugy hiszem lejárt, s azért megbocsátnak önök, ha keblem' érzelmeit nyiltan kitárom, s aggodalmim' eloszlatására önöket — mint a Reform' embereit — felhivom!

---

1) Lapunk épen kivonatokat közöl Metternich' e szellemdus munkájából.

2) Metternich' felelete a Reform' jövő számában lesz közölve.

Megfejthetlen előttem, s okát semmiképp sem tudom föltalálni, hogyan van az, miszerint márcz' 15-ke a kárhozatos táblabirói politikát — mely oly édes örömest tömjénez a vak inconsequentia' istennőjének — nem csak hogy hazánkból, mint méltán várható lett volna, de még Pestről sem volt képes kiküszöbölni, annál kevesbbé örökre számüzni. — Tisztelt barátim! hogy hosszas ne legyek, csak egypár példát, mint márczius' 15-ke óta tapasztalt tényeket, hogy ugy mondjam valóságos ellentéti satirákat hozok fel. Legelül is magát a pesti választmányt nevezem, mely alakulásakor magát petitionalis választmánynak, aztán csakhamar provisorius kormánynak — s midőn isten' kegyelméből csakugyan azzá alakulhatott volna, s midőn reá folytonos szükség lenne, dicső nevétől elállva, magát csendre, rendre felügyelő választmánynak, vagyis minden mystificatio nélkül kimondva policziának czimezi. Én ugy vagyok meggyőződve, hogy e választmány nem jól fogta fel hivatását. Mert annak rendeltetése jelenleg más, mint rendőrködni, főleg most, midőn az egész haza, sőt mint csak a napokbani nyilatkozatok is tanusítják, a külföld is nagyobb tekintélyt tulajdonít neki, fényes küldöttségei által nyiltan bevallva, miszerint a választmányt e honélet' szivének tekinti, (de nem policziális minőségben) honnan a többi országtestben szétágzó üterek várva várják az impulsust. Itt öszpontosulván tehát a közbizodalom, igen kivánatos s tán üdvös volna, nemde tisztelt polgártársaim, ha a választmány, mely által egyedül gondolom a forradalmi czélok' továbbfejtését lehetőnek, tévutjáról lelépne, s megragadva hivatását, lenne erélyes, következetes népválasztmány, melyhez a vidéki küldöttségek jőnének, mint az első tavaszvirág' kelyhébe jő a munkás méhcsapat, felszedni annak mézporát, s azt magával vinni e haza' nagy köpüjébe. E hazának, jelen körülményei közt, hol annyi a teendő, elkerülhetlen szüksége van egy öszpontosító, közbizodalommal s szükséges tekintélylyel fölruházott vezérre, minőt itt Pesten vélt feltalálni, őszintén bevallva azt küldöttei által, miszerint nem policziát tanulni, nem bókokat szavaztatni kiván, hanem rendeleteket vár. Avvagy azt hiszi már a tisztelt választmány, hogy a miniszterium meg a jövő országgyülés már mindent megteend? Akkor fölötte csalódik, mert a hazában még sok és különnemü elemekkel fog kelleni küzdenünk, mig maga a miniszterium is teljes hatalmát szabadon gyakorolhatandja; (szabadjon e helytt a mindennapi tapasztalásra hivatkoznom; többi közt csak a pár száz újoncz' letartóztatására) — de küzdenünk fog kelleni magával az országgyüléssel is; és a haza Pestváros' kebeléből vár — legalább eddig ezt tanusítá — minden további irányadást.

A levelem' elején említett s a választmánynak saját hatáskörét illető önmystificatiójából eredő inconsequentiák' naponta elég szomoruan tapasztalt példáji közől még csak ez egyet szabadjon megemlítenem: mit szólnak önök azon a legközelebbi népgyülésben nyilvánosan megpecsételt háromszoros contradictióhoz, mikép a kapott parancshoz hün ragaszkodó polgárok' azon tette, miszerint a meg nem tiltott vörös szalagot viselni merőket tettleg is megtámadta — nyilvánosan roszaltatott, e polgárok buta vakság, türhetetlen elfogultsággal vádoltattak akkor, midőn a szerencsétlen parancs'adói lettek volna, és méltán korholandók, kik elég meggondolatlanok voltak buzgó fiatal honfitársaink ellen a polgárságot felingerleni, egyedül azért, mert véleménykülönbségnek — mely mindig szent és sérthetetlen — jeléül a nemzeti kokárda alá — mely összetartást jelvez — vörös szint tüztenek ki. Ugyan mit gondoljon ilyenkor az el nem fogult honpolgár, ha tapasztalja, mikép Táncsics börtöne még meleg, s látja mily ocsmányul megbántatnak azok, kik nem A. hanem B. véleményén vannak s hallja mint mondatik ki fejök fölött a hazaárulói anathema. Ej ej! bizony jókor kezdjük a despotismust, pedig nem kellene szem elől veszteni, mikép ez a bizodalmatlanság' magva, melynek meghasonlás a gyümölcse.

Ezért, polgártársaim, legyenek önök ébren, és ügyeljenek őrködve az ily municipiumszerelmes táblabirói botlások fölött, azokat mindig szigoruan korholják, az illetőket pedig egész illedelemmel figyelmeztessék botlásaikra, — hisz ebben rejlik a szabadsajtó' fő hivatása, s a haza' üdvét boldogságát csak ugy remélhetjük. Egy polgár.

Válasz.

A Reform' szerkesztői nem osztják önnek a választmány iránti nézetét. Sőt egészen ellenkező véleményben vannak. Tudniillik: a választmánynak azon pillanatban, melyben a felelős magyar kormány az igazgatás' élére állt, és működését megkezdé, szükségkép meg kell szünnie, mert fönállásának a lapoka szünt meg. E választmány nem volt egyéb, mint egy a forradalomból kifolyt organum, mely által e forradalom nyilatkozott, egyszersmind a rendkivüli idő alatt a rend és csend' föntartását eszközlötte. Mihelyt új kormány lép föl, mely épen azon forradalmi nép' bizodalmának kifolyása; azon percztől óta semmi más provisorius kormány mellette meg nem állhat, mert nincs teendője. A parancsolás az új kormány' dolga, a végrehajtás pedig az illető hatóságoké.

Mit ön az ellenőrségre nézve mond, azt egészen más uton véljük gyakorlandónak. Nekünk nem kell e czélra semmiféle bureaukratia' szinét magán viselő bizottmány, tudjuk mi az ellenőrséget gyakorlani magunk is. És pedig két uton: egyik a szabad sajtó, másik a szabad asssociatio joga, melylyel birunk s melyet magunktól soha elvétetni nem engedendünk. E kettő fogja tenni támaszát az új kormánynak, mindaddig, mig az a forradalom' elveivel öszhangzó következetességben működik; e kettő lesz ellenőre, és e kettő fogja megbuktatni — ha kell. Clubbokat kell alakí-

tani; minden véleményárnyéklatnak legyen meg a maga clubbja. Ezek nyilvános összejöveteleket tartsanak, politizáljanak, hányják vessék meg a közkérdéseket élő szóval, ébreszszék, terjeszszék az eszméket, és tartsák ébren országszerte az őrködés szellemét. Magunknak is tervünkben van egy Reformclubb' alakítása, melyre vonatkozólag nem sokára elmondjuk lapunkban mondanivalóinkat. Ily clubbok fogják aztán az egész ország' közéletének focusát képezni; ezek meg a szabad sajtó által fog a 15 milliónyi nép' akarata, ha szükséges lenne, a mérlegbe vettetni, — ezek fogják azon uraknak, kik abban netán kétkednének, megmutatni, miszerint Pest is lehet Páris, mihelyt az általa sürgetett eszmék a nemzet' sympathiáját bírják, valamint ellenkező esetben Páris is megszűn vala Francziaország lenni. — Ennyit Ön' levelére. —

Külföld.

— **Bécs.** Gallicziából legszomorubb tudósítások érkeznek. A kerületi hivatalnokok és parasztoknak a nemesekhezi viszonya a legkebellázítóbb, melyet csak gondolhatni. Itt a szabadság' érzelme csak a félmüvelt nemesekben él, de annak kitörnie nem lehet, mert a kerületi tisztek és parasztok talpon vannak, hogy a legcsekélyebb mozgalomra semmivé tegyék a nemességet. — Borzasztó viszony, hol egy jövő középrend nem fogódzkodik a statusgépbe, s nem tartja forgásban annak minden kerekét. Gallicziában a paraszt az úr, az értelmetlen, a vadállatig alásülyedt paraszt, ki szomjasan vár a jelszóra, hogy valamennyi nemest megfojtson!... Lengyelhonban gyászosan mutatja a nemesis igazságos biróitisztét — eddig a parasztnak semmi jogot nem adtak, most ő fosztja meg egykori zsarnokait minden jogoktól! — Támaszkodjatok a népre, és szilárdul fogtok állani. E támasz nélkül el vagytok veszve! — jegyezzétek ezt meg kormány és nemesség!

— Báró Pillersdorfnak macskazenét akartak a bécsiek csinálni; ő a zajongó tömeghez e szókat intézé: „Uraim! ha panaszuk van ellenem, van szabad sajtójok, irjanak ellenem, és mondják el ott, mi tetszésükre nincs!“ — Viharos éljen követte e szavakat, s a macskazene elmaradt. (Bravo Pillersdorf úr! — Hol a sajtó szabad, ott az erőszakoskodási demonstratióknak meg kell szünniök!.... Nem csak egyesek, hanem egész testületek is használhatják a nyomdafestéket, és ezen eszköz által többet fognak elérni, mint a nyereség minden kitöréseivel!)

— **Lyon.** A kormány, hogy az itteni gyármunkásságnak egykis foglalatosságot adjon, 130,000 követ és 43,000 zászlót rendelt meg. (Igy van helyesen; a jó kormánynak kötelessége gondjának lenni rá, hogy mindenkinek keresete legyen, de csak ugy, ha érte dolgozni is akar. Mert a heverő nem érdemel egyebet, mint hogy — dologházba zárassék, járjon bár aranysujtásos mentében, vagy rongyos vászonmellényben).

— **Milano.** Az osztrák had 40,000 ezer embert öszpontosít Padua és Vincenzánál, s ugy látszik Conatonál akar megütközni. Radeczky győzelméről még semmi bizonyos hír. (A papirok becse Bécsben még mind alább száll).

— **Páris.** Itt legközelebb történendik a nemzetőrség' tisztjeinek választása, a Journal des Debats helyesen jegyzi meg erre nézve: Csupán és egyedül a nemzetőrségen nyugszik a nyilvános rend, oly pillanatban, midőn a szenvedélyek elszabadulvák, midőn a tekintély oly gyenge, midőn a szükség az egész társaságon elárasztja pusztításait. A család és tulajdon védelmét csak a nemzetőrségben találja. Most nincs törvényünk, nincs alkotmányunk. Ha a nemzeti gyülés összejő, annak tanácskozási szabadsága a nemzetőrségtől függ. (Jegyezzük meg ezt, s ismerjük el ez intézet' fontosságát, mely a szabad sajtóval szövetségben legszilárdabb támasza az álladalomnak, szabadságnak — de a rendnek is).

— **Parma** A herczeg végre csakugyan elkergettetett. (Szerencsés utat!... Az absolutismus' rabszolgáinak jutalmazása egyszerre ugyancsak keserü lön. Ezelőtt ők számüzék a jó polgárokat sötét tömlöczökbe, most a jó polgárok őket expediálják ki a széles nagy világba. — Ebből még azt is tanulhatni, mikép a radikálok még jogukban sem oly kegyetlenek és embertelenek soha, mint az absolutisták jogtalanságukban!)

— **Rendsburg.** (Schleswig-Holstein) A dán hadak már beütöttek északi Schleswigbe. A király mindent elkövet a lázadó németek' rendrekényszerítésére. (De alig hiszszük, hogy az a dánoknak sikerüljön. Mert mi igy okoskodunk: ha egyszer a nép nem akar, hát nem akar! és ha nem akar, tehát össze kell tartania, s egyesült erővel szegülni mindaz ellen, mi jogtalan, s a nép' akaratával ellenkezik, s ha ezt teszi, hősies megvetésével a halálnak, akkor győzhetetlen. Ha a schleswig-holsteiniak a mi Reformunkat olvasnák, ezt kiáltanók nekik: üssétek agyon a zsarnokot, ki benneteket akaratotok' ellenére tulajdonává akar tenni. A nép nem csizma, melyet az ember vásáron vesz, s melyet tetszés szerint jobb vagy bal lábán viselhet!)

— **Velencze.** E következő provinciák: Padua, Vicenza, Treviso, Rovigo, Belluno és Udine már a köztársasághoz csatlakoztak. F. hó' 10-kén nyittatott meg a statusconsulta. (Olaszhon' meghódításával még mind gonoszul áll a dolog! — — — Igen szeretnénk itt egy megjegyzést tenni, — de ezt akkora halasztjuk, midőn Italia egészen el lesz veszítve).

Belföld.

*** **Az utósó országgyülés**nek valahára vége. Ideje volt már. Ezen országgyülés hasonlított a házurhoz, kinek feje fölött saját lakói meggyujták a házat, s ő nyakrafőre mindent de mindent szeretne megszabadítani, ha lehet még a már láng alatti házat is. Egy hó alatt, t. i. márcz' 15-dike óta 31 darab törvényt hoztak. Eddig esztendőkig ültek együtt ott Pozsonban, s ha végre a kormány megunva a komédiát, hazaküldte őket, évek' gyümölcseül alig tudtak egykét félszeg törvényt felmutatni. — Most rögtönöztek egyszerre harminczegyet. Mi e törvényeket nem tekintjük egyébnek, mint egyes indulási pontoknak, melyekből a jövő képviselőgyülés kezdje teendőit. Hogy e gyülés nem egészen azon irányban fog haladni, mint melyben e törvények irattak, azt hiszszük, reméljük. Ezek mind csak provisorius törvények, arra valók, hogy a közigazgatás a gyökeres rendelkezés' idejeig folytattathassék. De épen a legfőbbekben még provisorius törvényeknek sem kielégítők. Roppant hiányosságu t. i. a népképviseleti- és a sajtó- — tehát a két sarktörvény. Amannak a tiszta egyenlőség, ennek a tiszta szabadság' alapjára kellett volna fektettetnie. E két törvény csalhatlan tanusága, mikép a boldogult pozsoni urak egy hátulsó ajtócska által salválni szerették volna az aristokratismust. Nem sietteték-e ez által épen az ellenkezőt, azt majd az idő fogja megmutatni. Azonban de mortuis nil nisi bonum, — hagyjuk hát a feszegetéseket, meggondolván azt is, mikép ők is emberek voltak, tehát századokon át vérükbe oltott gyengéiket egészen megtagadniok alig sikerülhetett. A mit elmulasztottak — tegye meg majd a népképviseleti törvényhozás.

*** **Pest vagy Pozson?** Akadnak itt is másutt is, kik nem győzik eléggé kürtölni, hogy a mink jelenleg van, azt a pozsoniaknak köszönhetjük, és arra márcz' 15-dikének semmi befolyása nem volt. Ha csakugyan volna valamink, azt mondanók: ám tulajdonítsátok magatoknak a kivívás' érdemét, nekünk elég dicsőség maga a tény! De mikor még semmink sincs, és épen azok vindicálnak maguknak diadalt, kik a harczban legkevesb részt vettek, ekkor már kötelességünk szemébe nézni ama praetendált pozsoni érdemeknek. Kérdjük tehát, kinek van érdemigénye? Pestnek-e, mely a 12 pontot készíté, melyet két ország tön magáévá; mely a sajtószabadságot tettleg életbe lépteté, a censurát törvényesen, helytartótanács' utján eltörlé; — mely Táncsics politikai statusfoglyot kiszabadítá; mely a nemzet' küldiszjeleinek tiszteletét és tekintélyét helyreállította; mely a nemzetőrséget életbe léptette; mely a nemes paraszt és polgár közti egyenlőséget tettlegesítette; mely az aristocratiának koldusrongyait a czímeket tettleg eltörlötte; melynek az ország' sympathiája 48 óra alatt oly hatalmat adott kezébe, hogy avval egész Pozsont szétriaszthatta volna: — avvagy Pozsonnak — melynek márcz' 15. óta minden lépte ellenmondás volt; mely magát a nemzet' képviselőjének nevezte épen azon perczben, midőn kimondja, hogy ezt tennie joga nincs; mely a sajtóbilincset törvényesítette; mely a pesti 12 pontot elfogadta, de életbe léptetni nem birta; mely a legveszedelmesebb korteskedésnek ismét tárt kaput nyitott; mely mindennap egy lépéssel közelebb vitte törvényjavaslataival az országot újabb aggodalomhoz; melynek egy schlossbergi hitvány demonstratio elég volt, hogy az önmaga által egy órával előbb kimondott egyenlőség' elvét visszavonja, tehát a pesti 12 pontot újonnan elejtse! Ezek voltak a ti dicsőségeitek ott Pozsonban: a mi bününk pedig itt Pesten: hogy a 12 pont' erélyesebb megállapítását elmulasztottuk.

*** **A nemzetőrök 400 újonczot fogtak!** Furcsa kis historiácska, mondhatom. Az olasz ellen katona kéne, mert a hadsereg' magvát, a brutalis Radeczky alatt állott 150,000 embert, Lombárdiában az olasz szabadsághősök jól megtizedelték; no de nem az a baj, hanem az, hogy Radeczky uram egyuttal Lombardiát is elvesztette. E jövedelmes országot vissza kéne foglalni, legalább a bécsi kormány azon hiedelemben él, hogy a mit 150,000-nyi compact haderő belülről nem tudott megvédelmezni, a fegyvertelen nemzet' irányában, azt egynéhány ezer tanulatlan újoncz kivülről vissza fogja hódítani az egyetemes olasz hadsegély' daczára. Erős hit kell hozzá. Az egészből nem lenne egyéb, mint katonáink' haszontalan mészároltatása. E mészárszékre itt Magyarhonban is toborzának, és összeverbuváltak már 400 egyént, kik mult hét' egyik éjjelén valának szép titokban elszállíttatandók. De a szemfüles nemzetőrség megszagolta a dolgot, a laktanyák' kapuit tüstint őrizet alá vette, a ministereknek jelentést tön, és meghiusította ekkép az egész tervet.

*** **Borzasztó mészárlás**ról tudósítanak az olaszországi hírek, melynek derék magyar katonáink áldozatul hullának. A Reiss huszárezred utósó szálig a csatatéren veszett. A sardiniai huszárezredben 26 tiszt életett meg. Mészáros ezredes, jövendő hadminiszterünk pedig elfogatott. Mi lesz ennek vége: az, hogy a magyar had' magva lassankint elhull e szerencsétlen háboruban — s Lombardiát az osztrák mégis elveszti. Magyarországnak pedig nem lesz védereje s keletről és északról kész zsákmányul lesz tátvanyitva az orosznak. — Majd oda állíthatjuk, ha tetszik tilalomfának a — pragmatica sanctiót!

*** **Telekit** s **Szentkirályit** nagy álmélkodás lepte meg, az ifju Pest' láttára és hallattára. Elhiszszük. Olyformán jártak biz ők, mint az a tekintetes, nemes és vitézlő táblabiró, ki félszázadi otthonnülés után a salva gvardiás zsupkastélyból utra tápászkodván, fiára bízta a gazdaságot, s mire post

varias vicissitudines hazakerült, a tiszteletes galambdúcz, a kerítéstelen szabadság, az elkoptathatlan vénségü altvaterstuhl, a czopfos ősök és parókás elődök' füstette mázolványai, a curiának édessé szokott zűrzavara, a heverő komondorokat hüsítő udvargyep, szóval a nemes udvar és kastélynak az ő ócskaságos minden dísze eltünt vala: és pezsgő elevenséggel nyüzsgő ifjuerőt lát tündérkastélyt emelni az ócska rom' helyén! —

*** **Egy kis következetlenség.** A f. hó' 13-án tartatott megyei gyülésen sokan szivaroztak, és egy óra alatt oly füst lett a teremben, milyen a kávéházakban sincs. Polgártársak! ezelőtt arról vádoltuk az ugynevezett kupaktanácsokat, hogy pipaszó és kancsó mellett törvénykeztek, és ime most mi adunk nekik példát! Vagy annyira kiholt már a kegyelet minden szent ügy iránt keblünkből, hogy a törvénykezés' helyét, hol ezrek' sorsáról tanácskozunk, ily gondatlanul szentségtelenítjük meg!? De nem csak a hely' szentsége, hanem a jelenlevők' egéssége is igényel egy kis figyelmet. A teremben kifejlődött gőz ugyis már magában ártalmas, de hiába — ezen nem segíthetünk, hanem legalább ne tegyük a levegőt kiállhatlanná a haszontalan dohányfüst által, és ne essünk azon következetlenségbe, miszerint midőn a falusiak' dohányzás melletti tanácskozásaikat roszaljuk, mi épen arra szolgáltassunk rosz példát.(Beküld.)

*** **A magyar nevelési társulat** gyakrabban tart összejöveteleket Ney Ferencz polgártárs' elnöklete mellett a legkorszerübb tárgyakról tart eszmecserét és vitatkozást. Igen kivánatos volna, ha tagjai minél nagyobb számra szaporodnának, hogy üdvös hatását minél nagyobb körre terjeszthetné ki. Gyülésein mindenki szivesen fogadtatik. Ajánljuk a lelkes nevelési ügybarátok' figyelmébe.

*** **Batthyányi és miniszter társai** tegnapelőtt estve érkeztek meg Pozsonból. Fogadtatásuk fényes volt, még fényesebb leendett, ha az ég meg nem nyitja épen estvére csatornáit és a tervezett világítást ugyszólva egészen vízzé nem teszi. Azonban a sok haszontalan költség csakugyan megvolt. Álgyuzások, éljenek, szónoklatok, nemzetőri tisztelgés, és igy tovább tevék a fogadtatás' többi részleteit, melyek nekünk magyaroknak annyira vérünkben vannak már, hogy teljességgel nem tudjuk csak képzelni is, miképen állhat fel a nagy és dicső Amerika mindezen fényes czeremoniásdik nélkül már innettova majd egy egész század óta!

*** **Az orosz már Gallicia' szélén** — int a Hetilap — és Oláhországban van; még egynehány rövid hét s akkor Magyarországon leend. Másfelől a török határszél már egy megrohanást kiállott, egy másikat, melyet mintegy 20,000 török szándékolt ellene, hogy kiáll-e, az Isten tudja! És mi ellenállni fogunk-e? mi, kiknek katonáinkat a király' bécsi minisztere Olaszországba küldi, kiknek határainkat ott Bécsben minden őreiktől megfosztották, hogy az orosz annál könnyebben boldogulhasson ellenünk. Mit fogunk tenni, kitől várunk segitséget?" (Hát csak magunktól: segíts magadon, Isten is megsegít. Mikor segített a magyaron más, ha maga elhagyta magát? Soha)

*** **A tegnapelőtt esti** parádén 4000 nemzetőr volt délutáni 2 órától éjjeli 10-ig kiállítva, és órákig ázott a zuhogó esőben. De azért a tisztelgő szónokoknak eszükbe nem jutott azon humanus gondolat, hogy a czerimoniákat megkurtítsák. Hiába! a táblabirótempónak meg kell lenni, ha mindjárt baltazáport ont is a fergeteg!

*** A mult számban említett **összeütközést egy katonatiszttel** illetőleg ugy értesültünk, miszerint a vétkes a katonatiszt volt, ki azonnal kirántott fegyverrel támadta meg a nemzetőrt.

*** Pár nap mulva megjelenik: **EGY SZÓ A SZEGÉNYEMBERHEZ,** czímü füzetke. Irója **szorosan a szegény nép' millióinak értelmiségét tartotta szem előtt.** Bővebben jövőre.

MUNKÁSOK UJSÁGA.

Előfizethetni rá minden postahivatalban; Budapesten Emich Gusztáv és Magyar Mihál könyvárusoknál. Ára a hátralevő 3 évnegyedre 3 ezüst forint, helyben 2 forint. Megjelenik minden vasárnap egy tömött iv. Szerkeszti és kiadja

Táncsics (Stancsics) ***Mihál.***

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmelléklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól december' végéig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 5. Tavaszhó' 20. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM : Sajtószabadság vége). — Egy katona a néphez. — Politikai látomások. — Egy szó Olaszországról. — Táblabirópolitika és filiszterség. — Külföld : Berlin, Dublin, Frankfurt, Kassel, Páris, Rendsburg, Varsó. — Belföld. —

Sajtószabadság.

(Vége.)

IV.

Pest, tavaszhó' 17. 1848.

Még iszonyúbban megszorítja az irót azon §, mely a felelőséget a kiadó és nyomtatóra is hárítja, és azon esetben, ha az irónak nincs elegendő birtoka a birság' fedezésére, a nyomtatót fenyegeti megzálogolással. Ez által az iró sokkal gonoszabb censura' kezébe eshetik, mint minőkben ezelőtt volt, tudniillik egy szőrszálhasgatva akadékoskodó, a maga pénze s vagyona miatt aggódó szatócs' censurájának kezébe. Melyik kiadónak lesz bátorsága a jelen ideiglenes törvények' sok pontjainak határozatlansága s tetszés szerinti magyarázhatása mellett, lapot kiadni, a nélkül hogy azt át ne betüzze, és az irónak a pénzbüntetéstől ireszkető félelmében a legjámborabb utasításokat ne adja, nehogy valamikép azon helyzetbe jusson, miszerint tetemes pénz- s még azonfölül tömlöczbüntetést is legyen kénytelen kiállni.

Újra ismétlem, mikép mindegy, akár censorönkény, akár kiadó- és nyomtatóaggály bilincselje le a szellemet! .. Ámde annak Magyarországon többé nem szabad megtörténni, sem elő leges censura' segélyével, sem zsarnoki repressivtörvények által.

Legyen a sajtó föltétlenül szabad. — Szabad mint Angolhonban, hol egykor egy Meansfield alatt Junius' levelei büntetlenül jelenhettenek meg.

A törvénynek a sajtó' körében nem szabad megtiltani semmi egyebet, mint azt, mit a polgári törvénykönyv sem szenved.

Ide tartoznak a becsületsértések, nyilvános gaztettekrei felhivások, és ezekkel be van zárva a sajtóvétségek' sora.

E szerint semmi hosszu, ízetlen tömegnyi sajtótörvénypontoknak egyátalában nincs semmi becsük, mert ezek által az önkénynek és tetszésszerinti magyarázatoknak szükségkép a legtágabb tér nyittatik.

Az egész sajtótörvény 4—5 §-ban a legtökéletesebben kimeríttethetik.

---

1. §. Mindent ki szabad nyomatni, a mit az ember akar, csakhogy vagy a szerző, vagy a nyomó' neve rajta legyen az iraton.

2. §. Ki azt elmulasztja, 200—1000 pftig büntettetik, s ezenfölül a törvényellenesen megjelent irat elkoboztatik.

3. §. Sajtóvétségekül tekintetnek a becsületsértések és a gaztettek' nyilvános hirdetése. Mindkét bün a polgári büntetőtörvénykönyv szerint annál szigorubban fenyíttetik, minthogy azok a sajtó' utjáni nagyobb nyilvánosságnál fogva sokkal sulyosabbak.

4. §. Minden sajtóvétség fölött csak esküttszék itélhet.

5. §. A panaszok a vizsgáló birónál hirlapra nézve legfölebb 3 hó, könyvre nézve legfölebb 6 hó alatt megindítandók, ellenkező esetben a vétség elévültnek tekintendő.

Ennyi az egész sajtótörvény, melynél többre szükségünk nincs, s mely minden szabadelvüsége mellett is erős gátat vetendne a visz-

szaéléseknek. — **A biztosíték** gátolja a könyvkereskedésnek, s átalában a sajtónak ipari kifejlődését. Nálunk a nagy biztosítékok azt fognák végre maguk után vonni, hogy egész tömeg hirlapok nyomatnának külföldön, névszerint Bécsben, mi által az ember egyuttal valamennyi aprólékos felelőségektől is megmenekülne. De ebből a statusnak világos anyagi kára lenne, minthogy nyomás és szállítási költségül tetemes pénzösszeg szivárogna külföldre. Nálunk, hol még annyi s oly ellentétes nyelvelemek vannak, névszerint a magyar irodalom különösebb figyelmet érdemlett volna.

Hogy ez nem történt, sőt hogy épen annak ellenkezője eszközöltetett az ideiglenes törvény által — ezt csupán és egyedül az illető törvényczikkek' készítői' elhamarkodott munkájának kivánjuk tulajdonítani.

De a legszigoruabban tiltakozunk azon aristokratiai szellem ellen, mely szintugy ezen törvényjavaslatot, mint a többiek közöl, melyeket később hasonlóképp szigoru birálat alá vetni szándékozunk — többeket átleng!..

Semmi sem fáj ugy, mint a mostani mozgalmak közt az aristokratismus' pöffeszkedése, melynek czopfját már rothadás és feledésnek kellett volna elsodorni.

Sehol sem fáj a legkisebb egyenlőtlensége vagy előjogozása a kásztoknak ugy, mint épen a sajtóban — azaz a szellem' országában — hol véletlenes előjogoknak érvényük nincs, nem lehet, — hanem hol csupán és egyedül a talentom nyujthat szellemi nemességet és szellemi előjogot.

Legundorítóbb pedig bárminemü előjogozása a tisztviselőknek, sőt ezekre nézve épen a sajtótörvények közt egy ily tartalmunak kellene állani:

Azon iró, kire bebizonyul, hogy valamely hatalmakot, legyen bár az állam' legfőbb tisztje, — magánczélok, vagy épen megvesztegetésnél fogva ott kimél, hol azt megtámadni — ott véd, hol azt bevádolni kellene: mint orgazda és statusáruló büntettessék, s azon tul bármit neve alatt kinyomatni érdemetlennek nyilvánittassék.

Az aristokraták és bureaukraták elég sokáig nyuzták a népeket, elég sokáig szítták vérüket. E bünnek ideje hogy a törvényhozás' végét szakítsa, azt egészen lehetetlenné tegye a nép' üdvének érdekében.

Ehhez azonban mindenekelött a sajtónak legkorlátlanabb szabadsága kivántatik. Mert semmitől sem fél, fut, iszonyodik ugy a bün, mint a nyilvánosságtól. Ugy gondolom e részben elég keserü és dus tapasztalást szerzénk magunknak. Harmincz éve a békének, és lehető gyors és ép kifejlődésünknek ellönlopva nemzetéletünktől, titkolódzása és gyalázatos sérthetlensége által még a legalsóbb tisztviselőnek is — s ez által az abból következő, habár közvetett szentesítése által azok' büneinek!

És mennyi áldozat hullt el! mennyi nemes szellem, mennyi derék tehetség, melyek a hazának díszére és dicsőségére szolgálhattak volna, gyilkoltatott meg igy!

Azért föltétlen, minden biztosíték nélküli sajtószabadságot akarunk, s nem olyat, mely a valóságban csak sajtórabság volna.

Egyetemes irodalmunk, a törvények' biztossága, a kormány' irányábani ellenörség, az igazság, az észjog, az uralkodó korszellem — minden ezt követeli, — és e követelésnek a legközelebbi nemzeti gyülés által teljesittetnie kell!

Egy katona a néphez! [1])

Mi katonák a nép' gyermekei vagyunk, a nép' közepéből szemelteténk ki; a mi érdekeink, o nép' mindig változatlanul a ti érdekeitek valának, nélküled mi katonák nem létezhetünk, a te lételed föltételezi a miénket.

Te o nép! nemzél, neveltél bennünket, te ruházasz, te táplálsz, te gondoskodol képezésünkről.

Csupán nektek köszönhetjük, hogy gondtalanul tekinthetünk egy nyugalmas öregségnek eléje.

Még nem felejted el, még él emlékedben a válásnak sorsteljes, fájdalmas órája. Mi katonák, a te gyermekeid, letérdelénk elötted, te reszketve e-

---

1) Nem egykori pedáns szokásból teszszük ide e jegyzést; hanem lehetlen különösen nem figyelmeztetni olvasóinkat e czikkre, mely közelebbi világot vet a katonaságnak nép' irányábani állására; s mely czikk annál becsesb, mert a katonaság' kebeléből szólal föl irója, kitől a magyar hadügyet illető több practicus czikkeket igérhetünk a Reform' olvasóinak. Szerk.

meléd áldó kezedet ifju fejünk fölé, és igy szólál:

Menjetek fiaim, legdrágább gyermekeim, kik legbátrabbak, legerősbek, legvitézebbek vagytok közöttünk, menjetek; rátok bizzuk legnagyobb kincsünket, háziisteninknek védelmét, szabadságunk, vagyonunk, jólétünknek oltalmazását, **legyetek egyetértők, hivek, engedelmeskedjetek vakon feljebbvalóitoknak, hogy ha talán egyenkint csak erösek vagytok, együtt győzhetlenek legyetek.**

Mig áldó kezed, o nép! fejünk fölött reszketett, szivünk hasadt meg, — könyek közt esküvénk egyetértést, hűséget, vak engedelmességet, — esküvénk meghalni a te jólétedért.

Elhagyók szigoru atyáink, édes anyáink, kis hugaink, gyöngébb fivéreinket — összegyültünk vidám kedélylyel. Egymás' szemében olvasók egyenlő rendeltetésünk, egyenlő eltökéltségünk, egyenlő szívbeli részvétünket a ti jólléttek előmozdításában — egyenlő föláldozásvágyunkat meghalni értetek. Pajtások levénk.

Nem sok idő mult, és vérünk, a te véred o nép! itatá e haza' földét, minden határain; ez nem elég, hanem mind tovább és tovább vivének bennünket, átvonulánk szomszédink' földén, és népek közé jutánk, kiket te csak nevükről ismersz, kik tehát ellenségid soha nem lehettek. És mi mégis lakaikba törtünk, és ujjongva adók hirül az ősz apáknak és anyáknak, hogy fiaikat a nyilt csatamezőn leöldöstük, hogy eljöttünk őket minden javaiktól megfosztani, oltáraikat kigunyolni, verejtékük' gyümölcsét fölemészteni, és hogy valamikép adósaik ne maradjunk, házaikat felgyujtani, mezőiket elpusztítani.

Mi, o nép! mindig emlékünkben tartók áldásodat, szigorun megtartottuk parancsodat, egyetértők, hivek valánk, előljáróinknak vakon engedelmeskedénk.

Győzelmesen ugyan, de igen megritkult rendben tértünk vissza, hiszen te tudod, o nép! miként hagyók magunkat a marengoi, auszterliczi, wagrami gyászhirü ütközetekben mészároltatni. Sok, igen sok szép, piros, meleg vére folyt el azonban gyermekeidnek!

Gyakran szenvedénk szükséget a legnélkülözhetlenebbekben, félmeztelenen jártunk és éhezénk. De nem zúgolódánk soha, avvagy nem esküvénk-e meghalni érted, o nép? — meghalni még éhen is — meghalni a halálnak bármi nemével. Mi becsületesen megtartók szavunkat.

A legédesb, legbecsesb jutalom várt reánk, a teljesített kötelesség' erényjutalma. Atyáink' kebelén hittük azt találandni, és édes anyáink' karjaiban, szeretett nő- és fivérink' ajkain; de te tudod o nép! hogy midőn oly sok föláldozás után először láttuk újra egymást, a viszonlátás' órája jobban fájt, mint a válásé.

Mi boldognak hittünk tégedet — te szegénység és nyomorba sülyedél. Házadnak födelén behatott a szél és eső, nem volt annyid, hogy befoltozd nyilásait; midőn elmenénk, kövér teheneid, szép ökreid, viruló mezőid, tele csűreid valának; mire megtérénk ökröd másé, csüröd üres, meződ parlag, tehened sovány volt.

Te apa a biró' szigor arczával fogadád a fiut, fejed kopasz lön, anyámat sírhant födé, testvérem' kezei a folytonos, nektek nem gyümölcsöző munkában megkérgesedtenek, sőt még fiatal hugom' arczáiról is lehervadtak a rózsák.

Visszatérésünk örömtelen volt — viszonlátásunk' öröme gyanudat ébreszté föl, o nép! te azon mértékben levél tartózkodóbb, mint mi bizalmasabbak; mi atyánk, anyánk, öcsénk, hugunknak nevezénk tégedet — te minket urnak szólítál. — Nem nyilatkozánk soha, gondoskodtak az illetők, hogy ne nyilatkozhassunk egymás' irányában, és mindinkább inkább elidegenülénk egymástól — végre ellenségek levénk — ellenségek, kiken meglátszék, hogy ellenséges érzelmük csak színlett. De e tettetett ellenségeskedés nem tartott sokáig, csakhamar harczkészen álltunk egymás' ellenében, gyilkoló fegyverekkel kezünkben, eltökélve minden pillanatban ábelvért ontani.

Mi katonák, o nép! soha nem feledkezénk meg áldásodról, szigorun megtartók parancsidat, egyetértők, hivek valánk, feljebbvalóinknak vakon engedelmeskedénk, esküvénk hogy meghalunk érted.

Mily guny a szerencsétlenségben!! Hogyan! kiáltál kétségbeesésedben, o nép! — Hogyan! Ti katonák sohasem valátok a népnek ellenségei? — Mi katonák sohasem valánk a népnek ellenségei, soha, örökre és ezerszer soha!!

Miért állunk ellenségül szemben egymással? Miért? — Mert külön téged o nép! — mert külön minket katonákat — mert mindkettőnket gyalázatosan megcsaltanak.

Neked o nép, és nekünk katonáknak egy közös ellenségünk volt; közös ellensége a népnek, koroás királyának és a katonáknak.

A csalók igy szólának hozzád:

„Reszkess nép! megszámlálhatlan serege a kegyetlen, vérengző ellenségnek vevé körül határaidat, mely jött, hogy gyermekeid' megfojtsa, kincseid' elrabolja, vagyonodat hamuvá tegye, — add nekünk kincseid' egy részét, gyüjtsd össze elsőszülötteidet — majd leszünk mi vezérei.“ Te mindkét áldozatot odaadád.

Azután a csalók igy szólának hozzánk:

„Ama kegyetlen nép nyugoton vagyon, oda siessünk, — esküdjetek újra vak engedelmességet, esküdjetek minden évben vak engedelmességet, esküdjetek, valahányszor mi akarjuk, vak engedel-

*

mességet. A nép akarja.“ Mi katonák vak engedelmességet esküvénk.

Idő multával ismét hozzád jövének a csalók, o nép! és igy szóltanak:

„Reszkess nép! fiaid kétharmada legyilkoltatott, egész kincsed elraboltatott, ellenségid' száma nagyobb, dühe vérengzőbb mint valaha, — add ide másodszülött fiad', áldozd rá vagyonodnak felét, hogy szabad lehess, — igen o nép! a csalók szabadságról is beszéltek, s többet mint arról szabad ember valaha beszél. — Te ismét odaadád mindkét áldozatot.

Most a csalók mihozzánk fordultanak: itt van ellenséged, és amott, és ismét amott; ellenséged van minden zugban, minden bokorban: vágj és ölj mindenfelé; aztán helyet foglalának hátunk mögött és mondák: A katonabecsület mindenekfölött!! — Dulce et decorum est pro patria mori! és mi katonák meghaltunk érted o nép!

A csalók sokszor, igen sokszor jövének. És midőn láták, hogy legifjabb fiaitok gyengébbek, semhogy hadba mehetnének, igy szóltak: add ide minden kincsedet, különben éhen hal meg elsőszülötted; nekünk nincs semmink, mivel életüket tengethetnők. Te o nép egész kincsedet odaadád — és koldussá levél.

Ezután hozzánk jövéuek a csalók és mondák: katonák, okunk van veletek megelégednünk, vitézül harczoltatok, a népnek ugyan többé nincs ellensége, de lehet idővel, és ezért parancsoljuk, hogy ezentul is fegyverben maradjatok. Majd gondoskodunk mi rólatok. És mi katonák, mióta ezen urak gondoskodnak rólunk — komiszkenyeret kapunk rágni.

Mi o nép! egyetértők, hivek valánk, vakon engedelmeskedénk, és komiszkenyeret kaptunk rágni.

Az utósó kincs is fölemésztetett. De a csalók nem tágítának, hanem eljöttek hozzád o nép, és kiáltának: nép, te hitvány söpredék, nekünk pénz kell, dolgozzál éjjel nappal, mert nekünk pénz, pénz, sok pénz kell! nyugaton az ellenség elkergeté királyát, adjatok pénzt, pénzt, pénzt!

De mi katonák bámulva látók, mikép te o nép, bátor valál igy szólani: mit tartozik az mireánk! Letépted a fátyolt, melyet erőszakkal tartottak szemeid elé, hogy ne lásd igaz szinében a dolgokat, a csalók' követeléseinek ellenében o nép! tenakaratod' hatályát vetéd a mérlegbe!

Ütött a szellemek' órája — márcz' 15-dike.

Nép és katona újra megismerék egymást, a testvérség' varázsigéje előtt lehullott a gyülöletnek mesterségesen rakott választófala, megölve a félreértés' átkának kigyója!

Márcz' 15-dike óta a nép és katona ismét — apa és fiu!

O nép! ki vérünk vagy, és kinek vére vagyunk, légy üdvözölve, az újraföltalálás' őszinte örömével légy üdvözölve általunk!

Mack József,
cs kir. bombászkari főtüzér.

Politikai látomások.

Egy népembertől.

I. Rész.

1. Ez a kijelentés, melyet adott Isten, hogy megmutatná a királyoknak, mit kell cselekedniök az emberiség' javának eszközlésére. Ne itéljétek — hanem vegyétek ugy a mint adatik — nyiltsággal és igazsággal, egytől a megszabadított nép közől.

2. Ki megére vala az absolutismusnak megbukását, ki lerázta vala az átkozott szolgaságnak utált lánczait, és ki bément vala a szabadságnak fényes mennyországába!

3. Boldogok, a kik tisztelik a sajtót, meghallják annak szavát, és nem vetik meg tanácsait, és kik megtartják azt, mit a népakarat profétája által hirdet vala. Mert lejárt a szolgaságnak az ő ideje.

4. A népember ezt kiáltja azon gazdagoknak, kik nyugosznak vala az aristokratismus' puha párnáján, áldozván a kéjelgésnek és dobzódásnak: Isten bocsásson meg tinektek! mert ti vagytok a szegény ember' átka, ki arczának verejtékében kész volna keresni kenyerét, és nem teheti azt.

5. És segítségül hívja a szabadságot, mely vagyon Istentől, mely mindent átölel és a szeretetnek legtisztább sugaraival foly körül — hogy boldogítsa őt, és hozzá emeli esdésének szavát, hogy álljon boszút a zsarnokság által ontott vérért.

6. Mert a szabadságot szövetségben a szeretettel adá nekünk az örökkévaló, egyetlen legmagasztosb hitünkül mindnyájunknak, most és mindörökké, Amen.

7. És ime harmadszor szól vala a franczia kakas, és fölhasad vala a szabadságnak reggele arany sugárokban. És a kik ellene szegülének, iszonyu rémület szállja meg őket, és a bakók' ordítása tölti el a levegőt. Ugy vagyon, Amen!

8. Mert szabadság a boldogságnak alfája és ómegája; szabadság az ember' rendeltetésének kezdete és vége, és nem volt az másképen eleitől fogva, bármint szegültek is ellene a zsarnokságnak ördögei.

9. Én a népember, kétségbeestem Isten és a világ felől, föl akarám keresni egyetlenegy barátját a szegényembernek, én és hitében megingadozott nőm és szegény síró gyermekem — keresni akartuk a halált — a mint egy trombitának hallám szózatát!

10. És szól vala egy hang, és ezt mondá vala: sokáig számüzve valék e sötét földről, az országok' nagyjai gyülöltenek, mert mindig ellensége valék gonoszságaiknak és kárhoztatám zsarnokságukat, mert tudtam, hogy nem a nép vagyon az uralkodó végett, hanem hogy az uralkodók tartoznak lenni a népnek szolgái.

11. És megfordulék, és tekinték a hang felé,

mely lelkem' mélyéből szólott vala. És a mint körülnéznek, láték egy felséges képet, csodálatra méltó szépségben hasonlíthatatlant.

12. Tart pedig vala a kép baljában arany mérleget, jobbjában pedig lángoló pallost.

13. A mérleg' egyik csészéjét az uralkodók' bünei földig nyomák vala, mélyen, igen mélyen! Az erények pedig miként pehely lebegtenek a levegőben.

14. És boszulóan emelkedék a pallos, és kiosztá érdemelt büntetését a bünnek, és elüzé mindazokat, kik a népet rabbá füzék, kik a népek' husának vérével és nedvével táplálkozának.

15. Vala pedig ez a mennyei igazság, mely a népeket örökké oltalmazni fogja, és a zsarnokokat annál keményebben bünteti, minél inkább vétkezének vala a nép ellen.

16. És a mint megpillantanám az égnek leányát, felvidula arczom, mert tudtam, hogy most el fog tiportatni az aristokratiai kigyónak faja, mely a szegénynép körül tekerődzött vala, és csak a jó és igazságosnak lesz szabad fölemelni fejét, hogy erkölcsi méltósága szerint egyedül eszközölje e földön a népek' boldogságát! (Folytattatik).

Egy szó Olaszországról.

A ki a világesemények' árja' ellenében uszni akarna, legfölebb saját buktát idézné elő.

Az idő' óramutatóit többé éjfélre visszatolni nem lehet, s többé senkinek sem sikerülend, a népeket álomtalan álomba ringatni.

A sorskerék' fordulását föltartóztatni akarni őrültség volna, mert az annyit tenne, mint önmagát eltiportatni.

De ideje is volt, hogy a nép urává lön a maga tulajdonának, hogy a tömeg saját öntudatára ébredni kezdett; s hogy végre meg akar szünni magát egyesek által önkényesen zsarnokoltatni.

Ezen érzés villanyzá most át az olaszokat is, kik még ezenfölül saját véreik, nyelvrokonaiktól egészen elszakítva, miként czitromaik és narancsaik, a legelső vevőnek, ki értük többet igért, eladattanak. Szent Márk' oroszlána tehát jámbor politzeylag megszelidített ölebecskéből a régi oroszlán lett, és egykori erejével kezd ismét uralkodni a tengeren.

A milániak nem hagyják többé a calabriai kalapok' viselését maguknak megtiltani, s immár nem csupán az operaházakban ütnek zajt, hanem a nyilt utczákon kelnek föl, és falaik közől egy vitéz sereget késztetének futásra.

A sereg' futása oly hirtelen, oly nyakraföre történt, mikép föltehetni, hogy a legtöbb hír az ott egybevonva volt hadcsapatok' kegyetlenségéről tulzó szinekkel rajzoltatott.

A horvátoknak ugyszólván idejök sem volt kegyetlenségeket elkövetni, oly rohanva kellett elvonulniok. Radeczkyt nem fogták ugyan el, de ő még kevesbbé hódítá vissza Milanót.

Általában mi haszna van annak az Olaszország elleni egész háborúnak? Szabad-e jó lelkismerettel egy tagot valamely testtől elszakítani, s azt más idegen testre ragasztani? Nem fog-e az idegen idegen maradni, bármint ügyekeznek is külségek által honossá tenni? ..

Az olaszból nem lesz osztrák soha. Ő gyülöli Ausztriát. E gyülölséget semmiféle engedmény nem fogja szeretetté változtatni. S lehet-e ohajtása egy kormánynak oly népet kormányozni, mely iránta legkisebb szeretettel sem viseltetik? ..

Mig arról volt szó, hogy Europa' egyensulya föntartassék, addig Milano' fölszabadítása nem lett volna egyéb, mint Sardinia vagy Frankhon' gazdagítása.

Most a dolog máskép áll.

Olaszországot — Olaszországnak adjuk vissza. Ausztriának ez koránsem lesz kárára. Csupán újabb leczkéül szolgáland, miszerint geografiai fekvése szerint ügyekezzék terjeszkedni, s jövendőjét ezentul ne épitse diplomatikai agyrémekre.

Mától fogva a nemzetiségek lesznek az új rend' alaposzlopai.

Ezek közt Ausztriában legelül áll nagyság és gazdagságra nézve a **magyar.**

Budapestnek kell a sulypontnak lenni, honnan az osztrák dinastia, ha őseinek trónján megállani akar, dicső és ragyogó jövőnek nézhet eléje.

Magyarország oly ország, melyből felével azon költségnek, mely Olaszországra pazaroltatik — paradicsomot lehetne teremteni. Ha eddig jónak találták Magyarországot figyelemre sem méltatni, és eddigi nyommasztó helyzetünket saját vis inertiaenknek tulajdoníták: tegyék mostantól fogva az ellenkezőt, és meg fognak győződni, mikép itt több fény és hatalom létezik, mik egy alkotmányos királynak becsületére válhatnak, mint a monarchia' minden többi tartományaiban összevéve.

Adjátok oda Olaszországot — és támaszkodjatok Magyarországra. Ez a mi nézetünk. Mi egyébiránt sem egyik sem másik esetben veszteni nem fogunk. Mi mindig csak nyerni fogunk.

A vesztés mostantól fogva azokra hárult, kik a népeket békózták.

A nép szent, ki ellene fölkel, meg kell buknia, ki bizalmasan veti magát karjaiba — az mentve van!

A táblabirópolitika és filiszterség.

„Márczius' 15-dike" e jelszavat viseli homlokán: Nem kell táblabirópolitika, csak-

ugyan ez fejezi ki igazán a jövendő ellenzék' eszméjét; ez az egyetlen biztosíték arra nézve, mikép talán Magyarhon is élvezhetendi azon szabadság' gyümölcseit, melyet oly nevezetes módon segített kiviní Európának!

A táblabirórendszer mellett valódi előhaladás Magyarországon lehetetlen; e rendszerrel két hét mulva ugyanott leszünk, hol hat hét előtt valánk.

Egypár új intézményinken még nincs meg a régi rosz bűz; csak lassanlassan fognak azok általa megvesztegettetni.

Mi a nemesség közt a táblabiró, azaz a polgári szabadságnak megtestesült gátja, ugyanaz az ugynevezett polgári rendben a filiszter.

A táblabiró is filiszter, de csak addig, mig a zöld asztalnál ül és perorál; ha egyebütt áll vele szóba az ember, egészen más elveket tálal elő, melyekre nézve igen jól meg lehet vele férni; legalább nem kap tőle az ember gyomorgörcsöt, — csak — ha nem is az egész jurisdictiót, de mégis annak őt illető részét hagyjuk ki a játékból. De a valódi filiszter nem csekély testi behatással is bir, az embernek megrontja gyomrát és megakasztja emésztését!

Előbb tehát, mintsem a különféle miniszteriumok fölött sokat vitáznánk, mindenekelőtt a táblabirók' táborát kellene megtizedelni, s a gombaszerü filiszterségnek gyökerét metszeni!

Ámde itt a lassu kifejlődésre bízakodás nem hozand érett gyümölcsöt: szükség hogy mindkét rendszabály decretáltassék!

Vannak ellenségek, kiktől soha meg nem menekül az ember, ha csak egyszerre tul nem ad rajtok. Csak addig ragadnak erős orrmányaikkal vérereinkbe, mig csak félig rántottuk le őket, ha egyszerre gyorsan lerázzuk, akkor látszik ájultságuk, melyből soha többé életre nem kelnek.

A centralisatio' eszméjét kell megtestesíteni; s akkor egy csapásra leesik a középszázadi hydrának kettős feje. Minden municipium olygarchiai elemeket rejteget magában, szükség tehát hogy a megyék és a megyei uralkodók' autonomiája megszünjék. Erélyes administratio, mely csak egy központi sulyerő által állhat meg és maradhat fön, ez fog gátat vetni minden korlátolt filiszterség' önkényes lépéseinek.

Minden filiszter gyenge és omlatag az ő belsejében, őt meghódítni igen könnyü. Az előítéletek ugyan nagy erőt kölcsönöznek neki, de az ördög' műszereinek csak ki kell már egyszer vettetni sarkvasaikból.

Az erő észszel párulva minden földi gyarlóságot és pokoli erőt legyőzend. K.

Külföld.

— **Berlin.** Számos családok az aristokratiai és bureaucratiai körökből tömegestől hagyják oda Berlint, s egy épen nem nagyon dicsőséges szökőkaravánt képeznek, minthogy a kézműi forgalom és munka' gyámolításától a fővárosban visszavonják magukat, s az által viszonyaink' új rendszeresítésének rosz szolgálatot tesznek. (Hol a szabadság föltüzi lobogóját, hol az uralkodás' gyeplőjét a nép ragadja meg, ott az aristokratismusnak engedni kell. Kivéve ha tán ez aristokratismus nem hiuság, fény, cziczoma és külső pompára, hanem polgárerényre, humanitásra és a népre támaszkodik. De hol találunk ilyen aristokratiát?!)

— Márcz' 27. volt Berlinben az első nagy népgyülés. Összegyült vagy 20,000 ember. Minde nagy tömeg' daczára a tanácskozás' méltósága nem lön csorbítva. 37 minden rendü szónok beszélt, tudóstól le a napszámos és kocsisig. Elhatároztatott a következő pontok' felterjesztése: 1.) Munkaminiszterium' fölállítása munkások és munkaadókból, közőlük és általuk választva. 2.) Az állandó hadsereg' kevesbítése, mely a népfelfegyverzés' előiskoláját képezze. 3.) A gyermekek' statusköltségeni nevelése s képeztetése. 4.) Ápolóintézetek tehetlenné lett munkások' számára. 5.) Olcsó kormány (Csupa életkérdések egy jólorganisált államban. Reméljük, hogy e pontok' legtöbbjei nálunk is szőnyegre fognak hozatni, hogy újraszületett államunk' organizálása minden részeiben a legczélszerűbben eszközöltessék.)

— **Dublin.** Az ifju, vagyis szövetségi Irland' három főnöke, u. m. Smith O'Brien, Mitschell és Meagser ellen idézőparancsok bocsáttattak ki, lázítási kisérletek miatt. (Azon kormánynak igen szilárdan kell állania, hogy ez ingatag időben ilyesmit tenni merészel. — De vajjon azon urak, kik nem akarnak egyebet, mint szabadságot, csakugyan lázítók volnának?!)

— **Frankfurt.** A törvényhozó gyülés a néptanítók' díjának 600 ftról 1000-re ajánlott emeltetését (tizenkétévi kifogástalan szolgálat után) elfogadta. (Hát a mi iskolamestereink és népiskoláinkkal mi fog történni? Ez nálunk ugyancsak vérző seb. Tán semmiben sem vagyunk ugy hátra a müvelt Európával szemben, mint épen az iskolaügyben. Itt kell minél erélyesebben munkához látni, mert a jólorganizált állam' főmegkivántatóságainak egyikét a népiskolák teszik).

— **Kassel.** A botbüntetés a katonaságnál eltöröltetett. (Nálunk a hajduk még mind vastag botokkal járnak, mintha ökröket szoknának hajtani. — Belénk csak nem akar hát legkisebb erkölcsérzet is szállani? s nem sérti az a romlatlan érzést, ha embert ember ellen oly gyalázatos fegyverrel fordulni látunk? — Vajjon olvasnak e a miniszter urak újságokat?... Ha igen, azon esetre kérjük, hogy a kinyomott szó iránt legyenek is egy kis figyelemmel, és a sajtónak méltányos, hu-

manitáson alapuló kivánatait teljesítsék is!)

— **Páris.** A National következőkép ír a bécsi eseményekről: „Bécsnek Ausztria' fővárosának is megvolt a maga három napja. Ott is mint itt e szókkal kezdődött a forradalom: Éljen a Reform! Bécsben mint Párisban egy a nép' követeléseire süket minisztérium veté oda a keztyüt, és a derék németek bátran emelék azt föl. Hijában próbálák meg a katonacsapatok a lehetetlen ellenállást — mit tehet kard és álgyu a nép' ereje ellen? Mi egy zsarnok' akarata egy nemzet' ellenállhatlan hatalma' ellenében, mely fölkelt, jogait követelni.... a demokratia árad el Bécs fölött, és innen fog egész Németországra kiterjedni. A bécsi forradalomban üdvözöljük a német nép' megszabadulásának hajnalát. (E kivonatot a Nationalból nem újdonság gyanánk közöljük — hanem azon egyszerü okból, hogy emlékében tartsunk olvasóinknak egy eseményt, mely talán könnyen feledékenységbe mehetne — s vannak dolgok, melyeket nem lehet elég gyakran ismételni!)

— **Az ideiglenes kormány** 100—200 franc büntetést szabott minden mesterre, ki legényeit 10 óránál tovább dolgoztatja, a nélkül hogy érte őket kármentesitné. (Nálunk is szükséges volna a legények, de kivált mesterinasokra nézve egy gyökeres reform, mert ez emberosztály egészen az illető mesterek' nyers önkénye és ostobaságának van martalékul vetve).

— **Párisban már több van 96 clubbnál.** (Nálunk alig van még három, s ezek' mindenikében is bizonyos aristokratiai elem uralkodik, mely ellenségesen vigyorog reánk. Egy valódi demokratikus clubb még nincs Pesten. Oly clubb, melyben nem egypár tekintély viszi a szót, hanem mindenki felszólíttatik, hogy véleményét mondja ki nyiltan és szabadon, hordjon bár vászonkitlit, vagy a hírnév' borostyánkoszoruját. Ilyen clubbra van nekünk szükségünk. Demokratikus reformclubbra. Legközelebb kimerítő czikket hozunk e tárgyban).

— **Rendsburg.** A schleswig-holsteini ideiglenes kormány következő rendeletményt bocsátá ki: **1 §. A** sajtó egészen szabad. **2** §. Időszaki iratok' kiadására többé semmi engedmény nem kell. (**sem biztositék, s igen okosan!**) **3** §. A hirdetményeket illeti. **4** §. A sajtó által elkövetett vétségek és bünök fölött a rendszerinti törvényszékek a köztörvények szerint itélnek. (Tehát semmi külön §-ok az irók' számára?! Sem pedig a tisztviselőknek nem tulajdoníttatik külön taksált becsület, s a gazember' ellenében szabad lesz tanukat állítani. — Még Rendsburg is messze elhagyott bennünket. Ha ez igy megy, végre ismét a legutósók leszünk Európában).

— **Warsó.** A censurának Lengyelországban vacatiója van; valamennyi német újság, a legkisebb hetilapocskáig el van tiltva. (Sőt még azt is beszélik, hogy a Budapesti hiradó sincs megengedve. — Mi biztosíthatjuk a czárt, hogy a nevezett lap alattvalóinak nyugtalan, magának álmatlan éjeket semmiesetre sem okozand).

Belföld.

*** **A budapesti gymnasiumi ifjuság** következő kivánatok' teljesítésére kérte meg a cultusminisztert, ki azoknak jövő iskolai év' kezdetével életbeléptetését, egyéb czélszerü újításokkal együtt, megigéré: 1.) Az osztálytanitás helyett szaktanitás hozassék be. 2.) A bölcsészeti pályára előkészülésül szolgáló reáltudományok, mint: a természettan, mértan stb a középtanodákban is tárgyaltassanak. 3.) A számszerinti érdemsorozat megszüntetvén, az érdemjegyek csak átalánosan: jeles, vagy első rendü stb tétessenek ki. 4.) A havi próbatétek megszüntessenek, és ezek helyett a három felső osztályban szavalatok tartassanak, hogy igy az ifju azon ügyességet, mely a szónokban elkerülhetlenül szükséges, idejekorán magáévá tegye. 5.) Minden tanulmány nemzeti nyelven adassék elő, a latin classicusok nem annyira könyv nélkül tanultassanak, mint magyarra fordítva az előadott szabályok szerint fejtegettessenek. 6.) Ünnep és vasárnapi délesti isteni szolgálat megszüntessék. 7.) A költészeti és szónoklati osztályban a próbatétek előtt tartatni szokott tanulmányok' fölmondása megszüntessék, — és e helyett e két osztályban előkészületi idő adassék. 8.) Tíz évnél fiatalabb a gymnasiumba be ne vétessék. 9.) Az előadások rendesen csak a délelötti órákban tartassanak. 10.) A tanárok, akármely rendüek is, világi ruhában jelenhessenek meg a tanteremben: mert az ifjuság nem a papi öltönyt, hanem a tanárok' személyét tiszteli.

*** **100 álgyu készül** indulásra innen Pestről. Alkalmasint éjszak felé? mert tovább is halasztani a határszélek' hadsereggeli ellátását, soha meg nem bocsátható oly elmulasztás lenne, melyet könnyen önállásával, vagy mi egyre megy, életével fizethetne meg a nemzet. — Gyalázat lenne örökre a magyarra, ha egy orosz zsarnok dörghetné füleibe ama sorsteljes két szót: márkéső! —

*** **A Reform' szerkesztői,** mint nemzetőrök, mult kedden éjjel épen a belvárosban patrouillirozván, dus alkalmuk lön meggyőződni újabban a pesti nép' méltányosságáról, mely ezuttal szívből fakadó macskazenékben nyilatkozott. A macskahangversenynyel megtisztelt férfiak valának pedig: Szepessi, Szász, Vojdisek, Alkér, polgárok (ha netán valakit kifelejtettünk vo'na, méltóztassék felszólalni, hogy kiegészítsük a lajstromot). Egyébiránt a közrend legkisebbé sem lön megzavarva, sacsend is csak annyiban, mennyiben valamint a fáklyászenészet, ugy a macskazenészet is szükségkép csendzavarással jár.

*** **István nádor főherczeg** megérkezett tegnapelőtt estve, s a kétváros' népességének folytoncs örömkitörései közt szállt ki a gőzösről s jutott nyitott

kocsiban, a felállított nemzetőrség' sorai közt, a királyi lakba. Estve a két város igen pompásan ki volt világítva. Ezuttal az idő is kedvezett a tisztelgéseknek.

*** **Független Magyarország vagyunk-e,** vagy nem vagyunk független Magyarország? — Ha függetlenek vagyunk, hogyan esik az, hogy a magyar törvényeket az ausztriai császár' kezéből kaptuk, nem a magyar királyéból? — A legutósó országgyülés' törvényczikkelyeinek bevezetése ugyanis igy kezdődik: „Mi I. Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországnak e néven V. királya, stb. Ha mi független Magyarország volnánk, e bevezetésnek igy kellett volna állani: Mi V-dik Ferdinánd, Magyarország' királya, mint ausztriai császár e néven I-ső stb. mert mi azt hiszszük, hogy nekünk törvényeinket nem az ausztriai császár szentesíti, hanem a magyar király. Nem tudjuk, miképen kerülheté ki ez az aláiró miniszterelnök ur' figyelmét?! —

*** **Minden teljes czímüségtől** kérjük magunkat megkiméltetni. Intézzék hozzánk polgártársaink leveleiket egyszerüen mint Reform' szerkesztőihez. Mi a formákban rendkivül keveset helyezünk, az üres czímzéseket pedig lelkünkből megutáltuk már. Tehát semmi t. cz. többé. Minden czímek' teljessége egyben öszpontosul, ez a polgárczím. És erre büszkék vagyunk.

*** **Az aristocratia takarodik,** — tudniillik Pestről. Bizonyosnak mondott hirül hallottuk t. i. hogy számos aristocratiai család Pestről távozni, és Pozsonban készül állandóan megtelepedni. Mi azt hiszszük, hogy e költözések nem egyéb mint a beálló tavasz' következményei, hiszen nyáron át ugyis mindig kiürül fővárosunk az aristokratiától. Egyébiránt akadhatnak köztük olyanok is, kik most, miután Budapest a magyar nemzetélet' szíve lesz, nem vélik magukat biztosságban az eleven életnyüzsgelem közt. Pedig nincs mit félniök, és hiába futnak. A népek' szabadságának szelleme nem gyilkol gyarló embertestet, nem — az csak ördögöt gyilkol — az elnyomásnak, a kásztarendszernek ördögét, és ezt utóléri Pozsonban ugy, mint Pesten, utóléri mindenütt, az ország' legvégső határiig. Egyébiránt szerencsés utat. Gratulálunk Pozsonnak —.az új magyar St. Germainnek, mi majd ügyekezünk, hogy eléjünk a st. germainiek nélkül is. Azonban ha elfogadnák a jótanácsot, adnánk mi jobbat annál a költséges költözködésnél: szünjenek meg a népen kivül állani, az egy krajczárba sem kerül, és oly lépés, mikép elmondhatni, hogy — e kivül nincsen számukra üdv!

*** **Évenkint 10 millió ft statusadósságot akarnak a nyakunkra róni!** Magyarok halljátok! azt akarják, hogy esztendőnkint tiz millió ftot fizessünk oly adósság' fejében, melyet nem mi csináltunk! Rajta magyarok! nyissátok meg erszényeiteket, hiszen tele vannak aranynyal és ezüsttel; a sok pénzt nem is tudjátok hova tenni! fizessétek vele mások' adósságait!!! Hát csakugyan adófizetője legyen a magyar az osztráknak, vagy bárkinek a föld' kerekén? Türelemadót fizessen, mint a zsidó, azért hogy az ausztriai birodalom' tagjául megszenvedjék? Igabarom legyen, mely más kormányoknak adósság' feneketlenségébe sülyedt kocsiját szárazra vontassa? Hát **hódított nemzet** vagyunk mi, melyet **sarczolni** lehessen? Bécsben azt hiszik: mi pedig azt hiszszük, hogy a legelső kisérlet Magyarhonnak sarcz alá vetésére tettleges megszegése volna Ausztria' részéről a pragmatica sanctiónak! Enynyit ezuttal. — Husvét' első napján bővebben.

— **István főherczeg**et tegnap estve Budaváros fáklyás zenével tisztelé meg, vagy legalább lapunk' összeállításakor még szándékozott megtisztelni. Az idő a tisztelgőkre nézve igen kedvező volt, most épen a legtisztább holdfényes éjeink levén.

*** **Szülőket illető!** Szaller Teréz nevelőnő új és igen könnyü mód szerint tanitja a franczia és német nyelvet, magyarul magyarázva. A tanitás irva történik, minden könyv nélkül; jól és gyorsan irni mellesleg tanul meg a gyermek; s olvasni is irásból tanul. A tanórákon szülők és előljárók akármikor jelen lehetnek, s meggyőződhetnek e gondolkodási tanmódnak jótékony foganatáról. Hat éves fi- és leánygyermekek már elkezdhetik a tanulást, ha még semmi előismerettel nem birnak is. Mindenik nembeliek' oktatása külön történik. A tanitványok' bármily nagy száma nem gátolja a gyors előmenetelt. — Szegényeket ingyen, tehetősbeket igen olcsón tanit. (Lakik e nevelőnő: Zöldfautcza, Festetits-ház, főlépcső 1-ső ajtó.)

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmelléklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól decemberig végeig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 6. Tavaszhó' 23. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM : Nyilt levél V. Ferdinánd magyar király ő felségéhez. — Megyék és nemzetiség. — Tegyük meg ma, holnap tán már késő. — Közoktatási ügy. — Politikai fillentések. — Külföld : Frankfurt, Hamburg, Kassel, Köln. — Belföld. —

Nyilt levél
V. FERDINÁND
magyar király ő felségéhez.

Felséged!

Sietünk használni a sajtószabadságnak édes, megbecsülhetlen birtokát, melyet magunknak kivítunk: hogy e sorokat Felségedhez intézzük, és e szózatot a népből Felséged' trónja elé juttassuk.

Az uralkodók' legnagyobb szerencsétlensége, hogy oly ritkán ismerik az igazi nép' szavát, hogy e szót szükkeblü, önfejü tanácsosok elnyomják, kik kétnyelvü árulásuk' halk susogásával a népnek kiáltó panaszát elnémítni tudják.

Felséged! ez volt a nép' minden szerencsétlenségének forrása; ez volt az ok, mely Felségedtől majdnem elrablá a magyar' bizalmát, e népét, mely nemes hűsége s ragaszkodásában annyiszor örömmel áldozá vérét s életét Felséged' őseiért.

A nép' bizalma pedig többet ér a föld' minden aranyánál. A nép' bizalma egyetlen, rendíthetlen támasza a trónnak. Egyedül a nép' bizalma veti a fejedelem' vállai körül a ragyogó bibort, — ékíti fejét királyi diadémmal.

Ha ezt elveszté Felséged! akkor elveszté szinét a bibor, el fényét a diadém.

Felséged folyó évi apríl' 7-kén egy kabinetiratot méltóztatott intézni szeretett nádorunk István főherczeghez.

Ezen irat nem csak a hirlapok' hasábjait, hanem a nép' szivét is aggály és rémülettel tölté el.

Még csak reszketünk, még veszve nincs semmi. — De Felséged' bécsi tanácsosai nincsenek jó szándékkal Felséged — és irántunk magyarok iránt. Ha ezen urak ismernék helyzetünk', hangulatunk', viszonyainkat, nem hiszszük hogy eszükbe juthatna **tízmillió ezüst ft évenkinti adósságot róni** ránk magyarokra.

Egyát lábán meg sem is foghatjuk, miképen lehet joga a bécsi minisztertanácsnak a **közös** statusadósság' egy részét ránk kivetni?

Lehet-e adósságot, melyet a mi tudtunk nélkül idegenek, idegen országban, ránk nézve idegen czélokra, csináltak, közösnek nevezni?

Felséged bizonyosan ismét meg lön csalva, és azon jámbor bécsi tanácsosok, kik azon crisisből, melybe öket Metternich ur és társai süleszték, szabadulni nem tudván: az adóságszüz Magyarországra vetik szemeiket, e szegény országra, mely eddig becses figyelmüket egészen elkerülte — és azt tanácsolják Felségednek, hogy mindazon elhagyattatásért, mely örök népátokul nehezülend Metternich' fejére, 10 millió ezüst ft évi adót fizessünk.

Vajjon mit fordítottak Felséged' tanácsosai azon adósságokból Magyarországra? Melyek azon előnyök, melyekben azon adóteherért részelteténk? .. Iparunkat az osztrák' javára elnyomták; a legcsekélyebb mozgalom, melyet kiemelkedésünkre megkisérténk, árulásnak nyilváníttatott. Minden lépés minjólétünk' eszközlésére roszaltatott, — igy történt ez a védegylettel! .. Nem csak hogy vállalatainkra, pénzt nem adtak, sőt azoknak életbeléptе-

tését egyenesen hátráltatták, ha magunk' költségén szándékozánk is azt tenni, ez történt a fiumei vasuttal.. Iskoláink rosznál roszabbul kezeltetnek, országutaink járhatlanok, kereskedésünk nincs, nyilvános intézeteink nyomorognak, — nincs bankunk, nincs hitelünk, a külnemzeteknél képviselve nem vagyunk — nekünk semmink sincs — Felséges király! **semmink sincs**, mint a puszta föld, melyet csak ezután müvelhetünk valódi sikerrel.

Igen, a mi állapotunk szomoru! ha az a kevés reményünk nem volna, és szilárd akaratunk, és hü szivünk, ha nem volnának férfiak miniszteriumunk' élén — kiket föltétlen bizalommal szükség megajándékoznunk — ugy mi, kik egykor nagyok és hatalmasok valánk, kiknek egykor szavunk volt a népek' nagy tanácsában — most veszve volnánk, és a történet Magyarország' utósó három évszázadáról alig fogna többet mondhatni — semminél.

És mindezekért 200 millió ft adósság!..

Felséged' ismeretes jósága, Felséged' sokszor és méltán dicsőített nemeslelkűsége ezt nem fogja tőlünk kivánni .. Kétségbe kellene esnünk az igazság és jogszeretet felől; a legborzasztóbb bizalmatlanság' mély sebe fogná megszaggatni szivünket, ha csak hihetnők is, hogy azon, mint látjuk, hozzánk ismét ellenséges indulattal viseltető bécsi tanácsosoknak sikerülhessen — ellopni tőlünk Felséged' szeretetét, melynek sugára többé nem törik meg hideg metternichlelkeken.

Nem a statusadósság' elosztásában keresse Felséged a monarchia' üdvét és boldogságát, — hanem a népnek fejedelméhez és kormányához i feltétlen, lelkesült bizalmában..

Mit kellene pedig a népnek miniszterinkről gondolnia, ha ezek bármely kötelezettséget a nemzet' nevében elvállalnának, holott az csak a nép' képviselői által országgyülésen történhetik.

Avvagy az tán czélja a bécsi minisztertanácsnak, mely ránk adósságokat vetki (?) — hogy minisztereinket a nép' bizalmától megfoszsza? — ez azon bécsi tanácsos uraknak aligha sikerülend. — De ha mégis sikerülne, vajha hamis próféták legyünk! — de félünk, borzasztó polgárháboru lenne végeredménye azon eljárásnak, melyet velünk szabad magyarokkal szemben követtenek.

Ámde ezt Felséged bizonyosan nem akarja, nem akarhatja. — Az iszonyu lánczokat, melyek bennünket szegény, gyámoltalan, nyomorult, lenézett néppé tönek, nem azért ráztuk le, hogy oly iszonyu adósságteher által koldussá tétetve újra szegények, gyámoltalanok, lenézettek, nyomorultakká legyünk.

Mi szabad magyarok örömmel áldozunk, ha kell, vért és életet igazságszerető királyunkért — de egy hütelen, idegen statuskanczellár' adósságait nem fizethetjük.

Pest april' 20. 1848.

EGY REFORMER.

Megyék és nemzetiség.

A miniszteriumban fölmerült legelső jelentékenyebb véleménykülönbség a megyék' autonomiája fölötti volt. Egyik fél azt a felelős kormánynyal összse nem férhetőnek, tehát eltörlendőnek nyilvánítá; másik ellenkezőleg még ma is oly támaszát látá benne a nemzetiség és szabadságnak, miszerint nem csak hogy eltöröltetését nem akará, de sőt akadt, ki azon pillanatban ki akart vándorolni e hazából, melyben a megyei autonomia megszünik.

Ha az embert a honszeretet' magasztos heve megkapja, megesik hogy mond olyat, mi fölött később maga is elbámul, — miértne bocsátnók meg az ily tiszta forrásu nyilatkozatot? Mi meg vagyunk győződve, miszerint azon szónok egy órával később maga is átlátta, mikép épen azon pillanatban, melyben ama nyilatkozat által magát a haza mellé helyezte, már nem volt hazapolgár — a szó' legfenségesb értelmét véve.

Pedig ki kétkednék ezen Európában? — De ily ellenmondási pillanatok nagy férfiaknál nem ritkák, s mindaddig megbocsáthatók, mig forrásuk nem gyanus.

A megyevédők azt mondják, hogy a megyék, a szabadság és nemzetiség' őrbástyái.

Mi azt mondjuk s bebizonyítni reméljük, hogy a **megyei institutio** nem csak hogy többé nem garantirozza, de sőt **közvetlenül veszélyezteti nemzetiségünket!**

A megyék' védői feledik márcz' 15-dikét, és még most is a régi szemüvegen nézik a dolgot. Mi

márcz' 15-kének gyermekei vagyunk. Innen köztünk a különbség.

A megyei institutio őre lehetett és volt a nemzetiségnek, mig az **fölülről** idegen bureaucratia' elnyomási kisérletei által fenyegetteték; az 52 megye megannyi fellegvárat képezett, melyet hiába ostromolt ukázaival a bécsi kormány.

Akkor tehát az ellenség fölülről jött és **kivül állott!**

Ez oldalról többé veszély nemzetiségünket nem fenyegeti; szörnyen együgyünek kellene lennie, ki még ma is félhetne II. Józsefféle kisérletektől.

Most közelebb van az ellenség. És ez a magyarságot **alulról**, a nép' részéről fenyegeti, s hatalma annyival nagyobb, mert nem kivül áll, hanem belül közepettünk van.

A veszély, polgártársak! a liptói is hozzá hasonló mozgalmakban nyilatkozik!

És a mely fegyver jó szolgálatot tön a régi ellenség ellen, megszünik az lenni az új ellen.

Midőn a franczia kakas harmadszor kukorikolt, szavára, mintegy varázsütéssel eltüntek az ó kormányelvek, és helyeiket mások foglalák el. A kormányzási érdekek többé nem a fejdelmek, hanem a nép által határoztatnak meg. Többé nem a koronák, hanem a nemzetiségek uralkodnak. Megállapítva a nemzetiségi jogoknak tisztelete. És az ily jogok' föntartására intézett minden lépést Europa' rokonszenve kisér.

E szempontot kell megtartanunk, ha megyéink fölött practicus és nem elavult alapu véleményt akarunk adni. Vegyük mindjárt a már is nyilatkozott mozgalmakat.

Liptó s meglehet majd más megye is: a maga hatóságában a tót nyelvet akarja tanácskozási nyelvvé emelni. — Lehet-e ezt megtagadni? — Lehetett márcz' 15-dike előtt, nem lehet azóta. Márcz' 15-dike előtt az ily megye kinevettetett volna, most egy nagyszámu néptömeg osztja szellemét. — Kivánatának megtagadása nem férne meg a szabadság' elvével, mert kényszerítené egy részét a népnek oly nyelven tanácskozni saját dolgairól, melyet nem ért; — nem férne meg a testvérség' elvével, mert erőszakos elnyomását czélozná egy testvér néprész' természeti jogának, hogy ugy beszélhessen, a mint tud. És végre is, ha az erőszak' fegyverét használnók ellenük, nem fogna-e meggyujtatni a polgárháborunak vérlángu fáklyája közöttünk? — Más oldalról:

Ha Liptó czélját ma valósítja, s a tót nyelvet tettleg behozza a zöldasztalhoz, nem lesz-e holnap Szepesből és másokból német, Temesből illyr stb megye, s nem érjük-e rövid időn meg, hogy a magyar elem minden oldalról törvényes idegenelemü institutiók által legyen körülvétetve. Akkor aztán megkezdjük a megyék' háboruját? Bizonyos vesztünk' végharczát?

És mi szolgál egyetlen alapjául e legújabb nyelvmozgalmaknak? A megyei institutio.

Mit követel Liptó: hogy a megyei tanácskozás tótul folyjon.

A megyei institutio az Érisz' almája, a megyei institutio a magyar korona alatti nyelvelemek' vegytani folyadékában azon pontocska, melyen a külön elemek' crystallisatioja történhetik.

Mikor Napoleon Moskau felé közelgett — az orosz a várost elötte fölégeté, hogy megsemmisítse azon szilárd álláspontot, melyen az ellenség lábát megvetheté vala.

E hadi fortélyt kell alkalmaznunk nekünk is. Meg kell semmisítnünk magát a czélt, melyre az idegen nyelvmozgalmak irányozvák. Ki kell rántanunk e mozgalmak alól az alapot.

El kell törleni a megyei institutiót, mint a nyelvviszályok' gyujtonyát, — és megszünik mind a liptói, mind más agitatióknak lehetősége. Az agitatoroknak nem lesz mit kérniök, mert a szabad associatio' jogát birják, és annak nyelvét a törvény nem határozza meg. Clubbjaikban beszélhetnek, a mint tetszik, és beszélni is fognak, ha mindjárt a magyar nyelvet a zöld asztal' szük körében megtartani sikerülne is.

A külön elemek' magyarrá olvasztásának ezentul csak egy utja van: az annak szükségességéről meggyőződés. És ezt az új viszonyok hamarább meghozzák, mint gondolnók. Mert miután most minden polgára e hazának közvetlen érdekkel viseltetik annak ügyei, kormányzása iránt, ez érdek kivánja, hogy azt közvetlen figyelemmel kisérje. Ez pedig csak a magyar nyelv által lehetséges, ezlevén az egész magyar korona alatt a közigazgatás' nyelve.

A többit a népiskoláknak kell megtenniök.

Röviden: a dolgok' új rende Europában, nevezetesen a nemzetiségi jog' hatalomra emelkedése a megyéket, melyek ezelött a magyar nemzetiség' védbástyái valának, fegyverré változtaták ellene a nemmagyarok' kezében. Semmivé kell tenni a fegyvert addig, mig az a mi kezünkben van egészen; ha egyik végét az ellenség megragadta, akkor kérdés, fogjuk-e azt tehetni? —

Hogy a szabadság' védelmére a megyék többé semmit sem érnek, abban ugy hiszem senki sem kételkedik. A szabadságot többé nem zöldasztali declamatiók, hanem a szabad sajtó és nemzetőrség fogják megvédeni.

Tegyük meg ma Holnap tán már késő.

Egy király' megbukása nyugaton, megrendíté keletet.

E villanycsapás a készületlenebb államokban véres nyomokat hagyott maga után. Magyar hazánk eddig oly szerencsés volt, hogy csak görcsös rángások érték.

A monarchia' sulypontja kimozdult helyéből, külügyekre nézve ingadozásban, — a hazánk' belviszonyait illető sulypont tényleg Budapesten van. Mi magyarok nagybecsü, születésük' napjától fogva elidegeníthetlen jogoknak jutánk birtokába, — kinyilatkoztatók fönnen, hogy szabadok, egyenlők, testvérek akarunk lenni. E jogoknak igen fontos garantiáival birunk; elősorolom őket fontosságuk' fokozata szerint; e garantiák: sajtószabadság, nemzetőrség, népképviselet és felelős, független miniszteriumunk.

Bármily becsesek e kivítt jogok, bármily fontosak e garantiák, mégis mindnyájan érezzük, hogy egy más nem kevesbbé becses kincsünk, mely ez esetben egyszersmind birtok és garantia — melyre soha nagyobb szükségünk nem volt, mint épen most, kérdésbe hozatik.

E kérdés alatt levő birtokunk — a béke. A békéről senki sem állhat jót.

Ficquelmont' miniszteriumának lehető, valószínü megbukása, a nyilt fölkelés' zászlója Lengyelországban és az aldunai tartományokban, egyenkint is képesek a békét veszélyeztetni.

Hiszitek, hogy a második lökés nyugatról gyengébb lesz, mint az első. Vagy hogy a német császár és német köztársaság ikervérek?

Ne ámítsuk magunkat. Azon napon, mondom nektek, melyen miniszteriumunk a népképviselők első compact többségét birandja, e haza' hálaját kiérdemlette. De azt teszem hozzá:

Ha még ezenfölül sikerül neki a békét is föntartani, akkor neveikre fogjuk legelőször tanítni dadogó gyermekeinket.

Ennél szebb jutalmat a nép jóltevőinek nem adhat.

S melyek azon eszközök, kérditek, melyekkel a békét föntarthatjátok?

Ennek leghatályosb eszköze — a tüsténti hadrakészülés.

A hadrakészülést **nálunk** teszik e következők:

Gyors visszahivása a haza' azon fiainak, kik a tudományos testületekben szolgálnak, a hadvezértől kezdve le az utósó privátszolgáig.

Nemzeti tüzértest' tüsténti fölállítása **1500** önkénytesből.

A rögtönzött nemzetőrség' organizálása.

Központi fegyvergyár' állítása Budapesten.

A létező hadiszerek' összeirása az ország' valamennyi erősségeiben, a nemzetőrség' idősbjeinek ellenőrsége mellett.

Az állandó hadsereg' reorganizálása.

Az összes hadjavaknak a nemzetőrség' kezeibe bocsátása.

Az 1-sö tanfolyamnak a Ludoviceumbani azonnali megkezdése.

Végül igen szükséges egy hivatalos körutazás s szemletartás salétromgyáraink, lőpormalmaink, méneseink stb. fölött. Valamint egy Katonai hirlapra is nagy szükség van.

Mindezen pontokra visszatérendek, a nélkül, hogy elfelejteném, hogy szegények vagyunk!

Mack József,
cs kir. bombászkari főtüzér.

Közoktatási ügy.

Azon czikkre, melyben egy egyházi férfiu a Nemz. Ujságban paptársait a polgári mez' fölvevésére, és a bajusz- és szakállnak, mint magyar emberhez illik, viselésére szólítja, helyesen jegyzé meg a Reform, hogy az mind szép, csak már a belső idomulás' jeleit is láthatná. Lelkemből szólottak önök; s azért azon felszólítást is helyeselvén, a szerzetes tanítórendek' átalakítási módjáról, s ennek szükségességéről akarok szót emelni. Remélem, e fontos ügy' vitatásait nem fogja lapjaiból kirekeszteni a szerkesztőség, mert tudom, hogy ez ügyet sokkal fontosabbnak tartja hazánkra nézve, mint hogy a régi kezekben hagyatni ohajtaná [1]). Szóljon hozzá, a ki akar és tud, és győzzön akárki, csak a haza nyerjen.

A közoktatásnak oda kell irányoztatni, hogy az a nemzet' igényeinek megfeleljen, s tanodáink ne legyenek többé zárdai titkos műhelyek, melyekben a magyar nemzet' reménypolgárait bureaucraticus formákba öntsék.

Hogy ez megtörténjék, nem vélem tanácsosnak bárkit megbizni a közoktatás' szent ügyével, csak azért mert arra hajlamot mutat. Képesség kell uraim, képesség! 'mit uton utfelen fölszedni nem lehet. — Készítni kell e nehéz föladatu pályára a leendő nevelőket s tanítókat. A mint kiképezzük őket, s a mily szabályokat rakunk eléjök, ugy müködendnek. Eddig az absolutisticus kormány' kegyéből fizettettek, annak inye szerint képeztettek, igazgattattak, tehát irányához tartottak is; nevelje, igazgassa s fizesse őket a nemzet, és ők a nemzeti boldogság s dicsőség' kivivása s megtartásának tényezői leendenek. Mi hasznát vettük katonáinknak? Adjunk nekik magyar vezéreket, öntsünk beléjök magyar szellemet, eskettessük a magyar alkotmányra, s a szó' teljes értelmében miéink lesznek.

1) Lelkünkből szólott ön. Szerk.

Ebből következik, hogy közoktató s nevelő pap is lehet, de nem oly körülményekben, mint eddig. Inditványom tehát igy állitom fel: A szerzetes tanító rendek vagy akarnak idomulni a kor' igényeihez, vagy nem. Ha nem, *töröltessenek el*; ha igen, *gyökeresen reformáltassanak*. Foltozgatás ide ugy nem való, mint a nemzeti alkotmányhoz.

Lássuk mikép kellene őket a nemzet' kivánatihoz idomítni:

Véleményem szerint, jó szerzetes és jó tanító egy személyben meg nem állhat; mert a szerzetesek' constitutiói azon szellemnek kifolyásai, mely már meghalt, az új szellemet pedig megismerni nem akarják, tehát ellentétben állván egymással, a szegény szerzetes tanítót, ki két urnak nem szolgálhat, szüntelen üldözik. Ugyanis, a nemzet bizonyosan azt fogja kivánni, hogy gyermekeit életre tanítsák, azaz a kor' igényei szerint. A zárdakirály pedig bureaucraticus szemöldökkel azt parancsolja: „Üljetek a tudós falak közt, világi társas körökbe menni ne probáljatok, szüntelen imádkozzatok." Már most szeretném tudni, hogy fog az életre tanítani, ki az életet s annak ezerféle viszonyait, melyeket csak társas körökben ismerhet meg voltaképen, nem ismeri? A rideg szabályok s szünetlen olvasás után lehet ugyan divoramontiféle doctrinair, de practicus nevelő, s oktató sohasem.

Minthogy azonban a piarista rend iránt sokan jó véleményben vannak, mondhatná valaki, hogy ez is szerzetesrend, mégis jó tanító egyénekkel bir. Felelem: hogy oly egyénről, ki a tanításban kitünt, többnyire azt mondják a zárdai bureaucraták: „Jó tanító, csak rosz szerzetes ne volna, kár hogy liberalista." — Ilyen magamféle emberek pedig igy fordítják meg: „Jó szerzetes, csak rosz tanító ne volna, kár hogy pecsovics." — Erről iveket lehetne irni.

A szerzetes tanító rendeknek tehát teljes reform alá kell esniök, hogy az új kormányrendszer' szellemében müködhessenek.

A reform' fő pontja tehát, hogy a tanító rend — ha marad — *minden szerzetesi formáktól fölmentessék*. Egyénei, hogy polgárokat nevelhessenek, legyenek polgárok, papok csak annyiban, mennyiben isteni szolgálatot tesznek az ifjuság' számára.

Mint ilyenek, — mert Krisztus' koporsóját sem őrzik ingyen — illő készpénzbeli fizetést nyerjenek. Lakjanak ott, egyenek s ruházkodjanak ugy, mint s hol nekik tetszik.

Függjenek tanodalmi igazgatójoktól; ki a tanítókarnak nem csak tanitási módjáról, hanem erkölcsiségéről is ismertetést adjon a közoktatási bizottmánynak.

A közoktatási bizottmány vegye föl a rendbe kéredzőket, azok czélszerü kiképzéséről gondoskodjék, s utóbb kellőleg alkalmazza őket.

Legczélirányosabban lehet pedig a tanítókat alkalmazni, ha a szaktanítás, mit igen fontos okok ajánlanak, behozatik. Ki ez ellen harczol, azt a közjó nehezen vezeti.

Nevelési, s közoktatási gyülések évenkint tartassanak.

Efféle intézkedés mellett a ház- jószág- s egyéb fő és aligazgatók nélkülözhetők; a *zárdák*, melyeknek fentartása is tömérdek pénzbe kerül, *szükségtelenek*; a *nemzeti egységet elölő casták kevesednek*, s mégis lesznek a nemzetnek nevelői, oktatói, s pedig olyanok, milyeket akar.

E reformot követeli a testvériség, egyenlőség, és szabadság' vezérelve is! — p —

Politikai fillentések.

I. **Pétervár.** Épen most jelent meg egy ukáz, mely Lengyelország' helyreállítását decretálja. Sietünk azt olvasóinkkal közleni. Az ukáz igy hangzik:

„Mi Szent Miklós, kancsukánk' kegyelméből Orosz czár, Szibéria és Kamcsatkának örökös ura és birája ezennel tudtára adjuk a mi hü és szivünkből botoztatott alattvalóinknak, hogy mi az egy idő óta betegeskedő s forrólázban sinylődő Lengyel királyság' helyreállítását, és pedig következő okokból, kivánjuk:

A.) Az újonnan alakulandó királyság válfalat képezend, mely bennünket a müvelt Európától elválasztand, s meggátolja, nehogy az *idő' árja* hozzánk betörjön, vagy bennünket épen elöntsön. E válfal gátolja meg egyszersmind a tulzó szellemi müveltség' betolakodását, mert egy jól rendezett statusra nézve, minőnek a miénket büszkén nevezhetjük, nincs veszedelmesebb mint — *szellem* és *müveltség*.

B.) Az új lengyel királyság hadd erősödjék, nagyobbodjék kivülről és belülről, ugy hogy, ha többé védfalul nem leend rá szükségünk, annál *kövérebb falatot* nyujtson számunkra.

II. **Pétervár.** A mi czárunk egyike a legnagyobb és legszabadelvübb férfiaknak. Ezt mi nem azért irjuk le, mivelhogy orosz censura alatt állunk s mást irnunk nem szabad, — Isten mentsen! Mi ha a sajtószabadság (az absolutismus, aristokratismus, olygarchismus' e kérlelhetlen fojtogatójának) átka alatt élnénk, még különb dicséretekkel halmoznók őt el. Czárunk' ritka szabadelvüsége leginkább kitünik abból, miszerint nem csak a cserkeszháboru' bevégzését csupán azon okból parancsolá, mert többé nem akar egy hősszellemü népre lődöztetni, hanem ezen fölül épen egy ukáz is jelenik meg, mely minden pacsirtának és csalogánynak megengedi ugy énekelhetni, mint anyja tanította. Még a „*Nincs még oda Lengyelország!*" dal sem lesz ezentul *eltiltva*.

FALLSTAFF.

Külföld.

— **Frankfurt.** A régi diplomatia leköszönt, a vén Europa, minővé azt a bécsi szerződések tevék, romba döntve. Nyugodjék békével! Senki sem fogja közölünk megkönyezni!.. A szerződvények szétépvék, melyeket a népek' gyengesége, egoismusa kötött. A fejdelmek' helyébe a népek léptenek. Mi most föladatuk? Megmutatni, hogy méltók a szabadságra, hogy nem engedik magukat elragadtatni a szenvedélytől és egyes népizgatók sivár bujtogatásitól, kik csak a törvénytelenség és anarchiában érzik honn magukat. (Jegyezzük meg ezt magunknak! — a legutóbbi események ezt igen világosan bebizonyíták. Csak nézzük erkölcsiségét és magánéletét azon embereknek, kik magukat népizgatókul fölvetik — és tudni fogjuk, hányadán vagyunk velük!)

— **Hamburg.** A munkások közti szükség itt igen nagy, pénzt gyüjtögetnek, hogy a foglalatosság nélküli proletariusoknak munkát teremtsenek. (Nem volna ez nálunk is lehetséges?)

— **Kassel.** Itt annyira ment a dolog, hogy torlaszokat kelle emelni a reactiv párt ellen. (Ez még nálunk is megtörténhetik, ha azon rosz hirü lázító pecsovicsoknak hiszünk, kik polgárainkat a zsidók ellen ingerlik, hogy a lázalomban aztán a föluszított tömeget ellenünk használják, s tőlünk az alig kivívott fiatal szabadságot elraboljják.)

— **Köln.** Itt is munkásnyugtalanságok. De a város' részéről komoly rendszabályok hihetőleg minden komoly összeütközést meghiusítandanak. (Ez erélyes rendszabályok ám ne legyenek álmosak, és természetesen végre is hajtassanak!)

Belföld.

*** **Győrben** a városi tanács nem rég zárt ajtóknál tanácskozott azon, hogy mikép magyarázhassa el a még ki nem hirdetett városi törvényt, nevezetesen annak 13-dik §-át. Sőt az egyébiránt világos § megmagyarázását kérni sürgönyt küldöttek a miniszterelnökhöz. De a polgárság, mihelyt a dolgot megtudta, népgyülést tartott, s a tanácsot arra kényszeríté, hogy az elküldöttet új sürgöny által tüstént visszahívja. Legszebb a dologban az, hogy, mint a P. Hirl. tudósítója figyelmezteti olvasóit, „nem ostobaság vagy rosz akarat volt a tanács' ezen törvény ferdítésének oka, hanem azon számítás, hogy magát minél előbb gyülöletessé tegye, tehát mindjárt első tisztújításkor kitétessék, mert igy fizetéseiket teher nélkül meg fogják tartani.“ — Ez már csakugyan quintessentiája volna a circumspectus jellemnek.

*** **Csanád** megye már küldöttséget nevezett a nádorhoz és miniszterekhez. Ugyan kérünk polgártársak! kiméljétek őket, elég dolguk van nekik, mi idejöket igényli, minek fárasztjátok még azokkal a táblabirói czerimoniákkal is!

*** **Szegeden** a halászok is egy nemzetőrségi századot képeznek, és hiszszük (mond a P. Hirlap levelezője) hogy még többet is fognak alakítani, mert hagyományként él még köztünk azon időszak emléke, midőn Zsigmond király' felhivására 40,000 szegedi halász fegyveresen ment Belgrád alá. A helybeli molnárok és hajócsinálók, amazoknak példájától áthatva, szinte több századot alakítandnak; sőt Szeged' hires pusztáiról 200 csikós és gulyás jövend be, a nemzetőrsereg' esküjét letenni. — Ha ily harczias szellem él még a puszták' fiában is, ki féltené jövődet, o nemzetem!

*** Addig, mig a **miniszterium' hivatalos lapja** megjelenik, a Pesti Hirlap közli a miniszteri rendeleteket. Közöljük azok' 1-sőjét. Kivánjuk, hogy minden rendelete ily népszerü legyen:

„Rendelet: Miután a megyék' kormányzása főispánok helyett helytartókra alkotmányellenesen bizatott:

Miután a megyei főkormányzóknak fizetéseik a törvényhozás' mellőzésével emeltettek föl, és e fölemelt állapotban az országgyülés' kijelentett akarata ellen tartattak fön.

Ezennel rendeltetik:

1) A megyék' főispánhelyettesei hivatalaiktól fölmentetnek.

2) A megyei főispánok' fizetései az 1845-dik év előtti állapotba helyheztetnek vissza.

3) Azon utasítás, mely a megyei főispánokra nézve 1845. aug. 14-kéről adatott ki, megszüntetvén, kötelességöknek a törvények' rendeletéhez képesti teljesítésére utasíttatnak.

4) Mely megyékben jelenleg főispán nincsen, azokban, addig, mig főispán neveztetnék ki, törvény' értelme szerint, a kormányzás az alispánt illeti. Pest, april. 16. 1848.

Belügyminister
Szemere Bertalan.

*** **Visszavonás!** Ennek ugyan soha barátiai nem valánk, névszerint pedig teljes szivünkből kárhoztatjuk, sőt a haza' ellenségeinek tartjuk azokat, kik a külön osztályok, vagy felekezetek közt a visszavonás' tüzét szítogatják: azonban ezuttal, mégis kötelességünk a visszavonás, s szivesen teszszük azt. Minap t. i. Szász urat a megmacskazenézettek között említettük. Ezt vissza kell vonnunk, mert Szász úr a népbizalom' éljeneiben részesült. Éljen!

*** **Ominosus qui proquo!** Budán több utcza új és korszerü elnevezést nyer, igy azon tér is, melyen a városháza áll. A városház' falán tehát vérvörös mezőben fekete betükkel ez van fölírva: Igazságtér. — Akaratlanul is a hóhér jutott e szünkbe. Igy satirizál még az utczafestő is. Azonban az utczaneveknek oly föltünővé tétele igen helyes, azt a vörös mezőt keresni sem kell, erővel szembe szökik, s ennél fogva igen czélszerü.

*** **Népgyülést tartani** ezentul csak ugy lehet, ha az 24 órával előbb a hatóságnak bejelentetik,

mely hatóság, ha a gyülés' kitüzött tárgya törvényellenes volna, azt eltilthatja. Az ezt tudató miniszteri rendelet erélyes és becsületes; már nagy szükség volt rá. Az aláirt miniszterek' nevei közől Kossuthé, mint bizonyosan tudjuk, tévedésből maradt ki.

*** **A kir. ügyigazgatóság'** hozzánk intézett levelét jövőre adjuk. — Általában elnézést kell kérnünk többektől, kik becses czikkeikkel megtiszteltenek; oly hirtelen növekedő pártolásra, őszintén megvalljuk, nem számolánk, s eleinte csak oly szük tért szabtunk magunknak, melynek becsületesen emberei lehetni reménlénk. De jövő számunk már tetemesen szaporított szövegmennyiséggel jelenik meg, ugyhogy ezentul mind a beküldött czikkeket gyorsabban közölhetendjük, mind tisztelt olvasóinknak több és igy még érdekesb olvasmánynyal szolgálhatandunk.

*** **Vidéki levelezéseket illető!** Miért nincs lapunkban a vidék képviselve? kérdé valaki. Eddig csak azért nem volt, mert nem volt vidékről mit irni; mindenünnen ugyanazt kellett volna ismételnünk, ilyformán: Kecskemét: a pesti 12 pont elfogadtatott, népgyülések, illuminatio. Szabadka: A 12 pont nagy lelkes déssel fogadtatott, népgyülés, estve fényes kivilágitás, — és igy végig egész Magyarországon. — Ugyhogy mindazt, a mi a hetekben a vidéken történt, két sorban el lehete mondani, s azt meg is tettük. De a czerimoniáknak végük, beállt a higgadt cselekvés' ideje, és most annál nagyobb figyelmet fordítandunk a vidéki mozgalmakra is, s arra nézve bizodalommal hívjuk föl vidéki polgártársainkat, mikép ebben bennünket velős, a tárgyakat a Reform' szellemében taglaló tudósításaikkal gyámolítsanak, csakhogy e tudósítások rövidek legyenek, mert a czopfos korbeli hosszadalmas leveleknek hasznát nem vehetjük, melyekben a szó' özönvizébe fult parányi dolgot Herschel' nagyító csövén kell keresni.

*** **A nemmagyar ajku szegényebb honpolgárok' ügyében** szólalunk föl, több oldalróli felhivás után, midőn figyelmeztetjük a cultusminiszter urat, miszerint hovahamarabb gondoskodnék a magyar nyelvnek igen olcsó, vagy halehet, ingyen nyilvános tanítttatásáról meglettek' számára. Nemzetiségünk teljes jogaiba lépett; ez sok budapesti németajku polgárt kenyérvesztéssel fenyeget. A humanitas parancsolja, hogy ezt, a mennyire tőlünk telik, elhárítsuk; a magyar szabadság' felkelő napja oly keveseknek okozzon szomoruság' könyeit, mint csak lehet. Nyujtsunk tehát alkalmat, hogy a ki akar (és ilyen most temérdek van), könnyen birtokába juthasson nyelvünknek.

*** **Nincs többé káplárpálcza!** A miniszterium' legújabb rendeleténél fogva a káplárok többé botot nem viselnek. Kérjük, hogy ezen humanus rendelet a polgári igazságszolgákra is terjesztessék ki, névszerint pedig e szolgák' szolgáira — a poroszlókra, kik még folyvást bottal járnak. Le a botokkal!

*** **Zsidók elleni lázadás** april' 19 Pesten! Ámbár nyolcz óráig álltunk fegyverben, s nem egyszer életveszélylyel állánk meg helyünkön — félreteszszük mégis a fegyvert, hogy tollhoz nyuljunk, s rövid rajzát adjuk azon eseménynek, mely márcz' 15-dikének hirét és fényét meghomályositá. — Lehetlen, hogy jóérzésü ember' arczát e lázadás' okának gondolatánál szégyenpír ne fussa át, s boszankodás néhány lázitó ellen, kik nem pirulnak minden népek' szent vallását — a szabadságot izetlen előitéleteikkel megszentségtelenitni. — Már több nap előtt vették észre, mikép némely polgárok a leglázitóbb, legboszantóbb módon keltek föl a zsidók ellen, s a legbutább követelésekkel álltak elő: például hogy a tiz év óta itt megtelepült zsidók üzessenek ki....

És kik voltak ezen emberek?...

Bármint forgatjuk is népünk' historiájának lapjait, sehol nem találunk vérnyomaira vallás-háborunak a valódi magyarok' részéről. Csak a németek közt vert mindig fészket e nyomorult, gyalázatos intolerantia, és onnan szórta közénk vérszomjas, mérges tanait — melyekért gyakran nekünk magyaroknak kellett lakolnunk. Igy történt most is. Német nyárspolgárok, kik alig pár éve laknak itt, kik talán a zsidók' segélyével jutottak valamihez, kik tán birtokuk' felével még adósak — sör- és borházakban fölálltak és lázadást predikáltak — mely csaknem véres kitörésig fajult volna, ha a nemzetőrség' egy nagy része, emberibb és keresztényibben gondolkozván — a bélyegzett izgatókat, minők fájdalom még a nemzetőrség közt is sokan vannak — rendre nem kényszeríti vala.

Délután ½ 4 órakor riadót doboltak, a nemzetőrök bámulatos hirtelenséggel összegyültek, a miniszterelnök a városházhoz sietett, és a legczélszerübb parancsokat osztá. A katonaság fegyverbe állt, s kemény töltést kapott. Az őrség fegyvert töltött. Komoly megtámadást várt a tömeg' részéről, mely föluszítva néhány, most ellene fegyverzett nyárspolgártól, többé nem tudá hányadán van.

Én ezt jó lelkismerettel mondhatom, mert magam is, bajtársaimmal, kik, dicséretére legyen megjegyezve osztályunknak (a 6-dik ezelőtt 2-dik) magukat ép oly elszántan mint emberileg viselék, s nyolcz órakor, midőn a lázongás épen leghevesb volt, a vácziuton valának — két egyént fogtam el, kik a polgárok ellen szólaltak föl, miszerint ezek magok mondák, hogy a zsidók ellen fognak lenni, s most mégis ők, kik föl zgatták, fogják el.. Nyomtatásban a zsidóüldözőknek e gyalázatos tette, kik vak butaságukban ugy saját mint az egész város' személy- s vagyonbiztosságát veszélyezteték, ugyancsak megvetésre méltólag fog föltünni. — Magyarhon' dicsőségére meg kell vallanunk, hogy egy magyar, t. i. tör-

zsökös magyar sem vön részt e megvetendő türelmetlenség' kitöréseiben. Mindenütt a magyarok voltak, kik a leglelkesb, leglángolóbb szavakkal inték a népet türelemre és az elhagyott zsidók' védelmére.

Mi szilárdan meg vagyunk győződve, mikép szabadelvü miniszteriumunk a magyarok és liberalismus' ezen egykori ellenségeit, ez alacson szolgalelkeket, e korhadt támaszait az ó kormánynak, kik a dolgok' új rendje által csekély vagyonukat veszélyezve hiszik, s egypár forint végett, melyet talán meglehet elveszthetnének, készek lázadást hirdetni a zsidók ellen, és emj ervért ontani — a rend és föltétlen engedelmesség' törvényes korlátiba fogja visszautasítni. A miniszterium a nemzetőrség' legnagyobb részére mindig bizton számolhat — kik örömmel fogják vérüket ontani azon nemes, humanus, szabad elvekért, melyeket miniszteriumunk képvisel.

*** **A pénteki Pesti Hirlap** több igen fontos jelentéseket hoz Kossuth Lajos pénzügyministertől, melyek rövid tartalma ez: 1) Árva, Liptó, Szepes, Turócz és Trencsén megyékben mutatkozó inség' elhárítására országos biztos Madocsányi Pál küldetett 150,000 pfttal ellátva. 2) A pénzügyministérium folyvást intézkedik, hogy a magyarországbani fiók bankintézetek elegendő ezüst pénzzel legyenek ellátva. 3) Selmeczre, Körmöczre s Beszterczebányára Géczy Péter országes biztosul küldetett a végett, hogy az országos kincstár' arany és ezüst részleteit rögtön számba vegye s felelős biztosíték alá helyezze, s azoknak Körmöczön azonnali pénzzé verettetése iránt erélyesen intézkedjék. 4) A bányászatügy' czélszerü reformálása végett szakértő férfiak' meghivása mellett május' 15-dikén megkezdetnek az értekezések. 5) A pesti kereskedelmi piacz' pénzügyi állapotának enyhítésére a pesti kereskedelmi banknak, kellő biztosítékok mellett, 300,000 pft. kölcsönöztetett. 6) A hitelintézet' felállítására oly erélyes lépések tétetnek, hogy az müködését alkalmasint már május hó' folytán megkezdheti.

„Kivánatos, hogy az időszaki sajtó — szól ez utósó rendelet' végén a tisztelt miniszter ur — a kormány' munkásságát e fontos tárgy körüli szakértő, jóakaratu eszmecseréjével előmozdítsa!" E felhivásban ismerünk Kossutra, s megvalljuk, jól esik látni, mikép nem feledé el méltányolni azon sajtót, melynek egykor ő oly nagy bajnoka volt.

*** **Azon emlékre**, mely márcz' 15-dike' örökítéseül a szabadságtéren fog emeltetni, aláirhatni szerkesztőségünknél. Bármi csekély öszveg elfogadtatik.

*** **A nemzetőri egyenruha**: zöld atilla fehér zsinorral; vérpiros nadrág hasonlag fehér zsinorral. A föveg fölött még nincs egyesség. Mi a kerek kalapokra szavazunk, az a csákó izléstelenül áll. Általában a nemzetőrök' egyenruhájában három főczélt vélünk szem elött tartandónak: első a czélszerüség; második: hogy lehetségig kerültessék minden katonai feszességre emlékeztető; harmadik: hogy az egész a szemnek tetszőleg nézzen ki, vagyis festői legyen.

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében

Pesten uri és kigyóutcza szegletén kaphatók

1848-dik évi magyar országgyülésen alkotott törvényczikkelyek

8-rét boritékba füzve — **30** kr. e. p.

KALAUZ

irta

Máhr Antal

ügyvéd.

Ára **10** kr. ezüst pénzben.

MUNKÁSOK UJSÁGA.

Előfizethetni rá minden postahivatalban; Budapesten Emich Gusztáv és Magyar Mihál könyvárusoknál. Ára a hátralevő 3 évnegyedre 3 ezüst forint, helyben 2 forint. Megjelenik minden vasárnap egy tömött iv. Szerkeszti és kiadja

Táncsics (Stancsics) ***Mihál.***

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmelléklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól december' végeig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 7. Tavaszhó' 27. 1848.

REFORM.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Honvédelmi ügy. Nyilt levél a miniszter urhoz. Felhivások. Kérelem. — Nem quid juris, hanem quid consilii. — Pesti Hirlap census és qualificatio. — Egy szabadelvü. — A titkos protocollum. — Külföld: Berlin, Chur, Köln, Königsberg, Lauranne, London, Milano, Páris, Turin. — Belföld.

Honvédelmi ügy.

Midőn az alább következő nyiltlevelet és felhivásokat az illetőknek és átalában polgártársainknak különös figyelmébe ajánljuk, szent polgári kötelességünket véljük teljesíteni. — A honvédelmi organizálásának rendkivül sürgető szükségességéről senki sem kétkedik. Mack József főtüzér polgártársunk a legpracticusabb módját jelöli ki, miként lehessen annak egyik főtevőrészét, a nemzeti tüzérhadat ugyszólván a földből elővarázsolni. — Még nagyobb fontosságot ad pedig szavainak azon körülmény, miszerint ugyanakkor, midőn e tüzérhad' létesítésére tőkét jelöl: legalább is fél millió pftnak az országban maradását eszközli, mely különben gyümölcstelenül fogna kiszivárogni hazánkból.

Ohajtjuk, hogy e fontos szavak azon meggyőződést és cselekvési készséget ébreszszék, melylyel irattak.

Nyilt levél
az ideiglenes hadminiszter urhoz.

Polgárminiszter!

A nép őrszemmel ugyan, de rendithetlen bizalommal tekint önre.

E népet tegnap, midőn még rabszolga volt, több mint tízezer álgyu védelmezé — e nép ma, midőn szabad és független, saját erejére van hagyva.

E népnek szabadsága, függetlensége' biztosítására nincs hadserge — csupán gyenge, vérző maradványa, omlatag romai egy szerencsétlen, szánatraméltó vérháboruban demoralizált hadseregnek.

Évezredek' tapasztalása bizonyítja, mikép a testvérháboru a hadserget okvetlen demoralizálja.

Polgárminiszter! A nép nem csak szabad, e nép szabadságának öntudatával is bír; a szabadság' öntudatával biró nép pedig leigázhatlan, inkább meghal, mintsem szabadságát újra elveszítse.

De ki volna elég vakmerő magára vállalni a rettenetes felelősséget, a népnek kétségbeesési harczra kényszerítéséért? Senki, még csak egy csöpp hasztalan ontott vérért sem lehet felelős.

Az új kor' háboruit nem csupán fizikai erő dönti el, hanem és kiváltképen erkölcsi erő, a pénz, az intelligentia' ereje.

A tüzérhad a fizikai, pénz- és intelligentia' erejét egyesíti magában, a nemzeti tüzérhad amazokhoz még a moralis erőt csatolná.

A boldogult honatyák 5 s illetőleg 3 millió ezüst ftot szavaztak többi közt a külön testületek, az ugynevezett magyar hadsereg' kiegészítő részleteire.

Ez alatt a tüzérhad is értetik.

Ámde a tüzérhad nem külön test, nem kiegészítő részlet, — a tüzérhad egy jól organizált hadsereg' három fő fegyvernemeinek egyike.

A tüzérhad' beruházási tőkéje száz meg száz milliókra rug.

Numericus erejére nézve 25 — 30,000 ember közt változik.

Az osztrák tüzérhadigazgatóság e mennyiséget 14 osztálylyal, körülbelül 3000 emberrel készül most tüstént szaporitani.

E 3000 ember ugyanannyi újoncz, mind a testvérnépek' fiai, osztrákok, stajerek, karinthiak, krainiak, tirolok, csehek, morvák, szileziak, gácsiak, illirek. Miért vagyunk csak mi magyarok kizárva?

Állítsunk most tüstént 1500 önkénytest, ezek 3 hónap alatt, vagy ha az események sürgetők, hamarabb is sikra állhatnak. Miért volna ez lehetetlen?

A szabadságtól lelkesült hazafias ifjuság tömegestül állna be — egy válogatott serege gyülne össze fiatal testvérinknek, — e sereg nem sokára kiérdemelhetendné a vitézség' aranysarkantyúit.

De minek épen 1500 ember? — Mert ezen 1500 emberrel, leszámolva mindazon tartalékokat, kik a rakhelyeken tanulmányaikat folytatják, legalább 100 hadiálgyut lehetne ellátni, és mert ezen 1500 ember' számára valamennyi előljárók, csupa honfiak, fő- és altisztek, mint teljesen kiképzett tüzérek már szolgálatban vannak.

1500 ember 100 álgyuval, tartalékostul együtt, nem sok, de kezdetnek mégis annyi, hogy lehet rá tovább épiteni.

Lehet-e a parancsszó és oktatási nyelv tüstént a diplomatikai? — Igen. Mi tüzérek ekkor azon esetben lennénk, melyben az ország' minden tisztviselői valának, midőn a latin nyelvet anyanyelvünk' édes hangjai váltak fel. — Buzgalmuk a münyelv' nem annyira megtanulása mint tökélyesitésében rövid idő alatt az alföld' legtisztább ajku szabad fiaitól sem engedé őket megkülönböztethetni.

Mi tüzérek, kik a komoly tanulmányok körül ép oly otthonosak vagyunk, mint álgyuink körül, a polgári hivatalnokok mögött maradni nem fogunk.

Polgárminiszter! Ön ünnepélyesen megigéré, hogy mindenkit kihallgat — ez igérete bátoritott. Kimondám sza-

badon nézetimet, — midőn ezt tevém, azt hiszem, kötelességemet teljesítém. Ön a nemzeti hadsereget életbe fogja léptetni, — minél előbb szükség azt tennie — a tervkép ajánlott tüzértest semmibe sem kerül, a 3 millió fedi költségeit. Állítsa fel ön most tüstént — állítsa fel ma — inkább ma mint holnap.

A birodalomban szerteszét szolgáló tüzértársaimnak nevében, kik mind e haza' gyermekei vagyunk.

Felhivás

Valamennyi katonai tehetségekhez, kik e haza' fiai, rangkülönbség nélkül.

Polgárok! bajtársaim!

A nép' függetlensége ma még nem kivánja véreteket, — csak tudománytok' kincseit követeli, tollaitoknak kincseit.

A népnek joga van e kincset tőletek követelni, nektek nincs jogotok azt megtagadni.

Hadi minisztériumunknak temérdek teendője van, egész hadserget kell ugyszólván a földből teremtenie. — E minisztérium számol mindnyájatok' közremunkálására.

A ki közőletek a népet szorultságában elhagyja, megszünt polgár lenni, és rosz ember.

A szerkesztők, a szabadság' előbajnokai, megnyitják számotokra lapjaik' hasábjait, mint számomra tön a Reform.

Bajtársaim! ne tétovázzatok egy perczig sem, ne ingadozzatok, mivelhogy katonák vagytok. Mi nem csak katonák, mi polgárok is vagyunk, polgárai egy szabad, független, alkotmányos államnak.

E kettős minőségben nincs ellenmondás.

Felhivás

Budapest' nemzetőreihez!

Nemzetőrök!

Csak egy szót hozzátok, és ti érteni fogtok.

Azon 3000,000 ezüst forint, mely a külön testületek' számára van szánva, részletes fizetésekben fog kifolyni az országból, és mi nem kapunk érte semmit. De ha nemzeti tüzértestet állítunk föl, akkor belőle a beruházási tőkét a föntartási költségekkel együtt levonhatjuk, — e pénz az országban fog maradni, és nekünk lesz tüzértestünk.

Nemzetőrök! ez napnál világosabb, s igy értenünk kell egymást.

Nemzetőrök! Ti, kik e követelés' szent jogossága felől meg vagytok győződve, forduljatok küldöttségtek által miniszterelnök tisztelt polgártársunkhoz, azon kérelemmel: miszerint ausztriai hadminiszter altábornagy Zaninihoz tüstént intézendő irata által a tüzérség' számárai minden ujonczszedést tiltson el.

Nemzetőrök! számolok reátok!

Kérelem

tisztelt előljáróim,
bajtársaim s a cs. kir. tüzérhad' valamennyi tagjaihoz.

Tizennyolcz egész éve szolgálok a cs. k. tüzérségnél.

Megölne a szégyen és gyalázat, ha önök' szemeiben hálátlannak kellene látszanom.

Egész katonai képzettségem Önök' müve.

Ezt önöknek csak szavakban köszönhetem meg. — Érzem magamban édes kedvét e szavaknak.

Önök tudják, hogy a vegyfolyadékban gravitáló atomot semmi sem gátolhatja meg, hogy a már képlődött kristálymaggal ne egyesüljön. Ez természettörvény.

Ez az álláspont, melyből, tisztelettel kérem Önöket, sziveskedjenek megitélni nyilvános fölléptemet.

Mack József,
cs. kir. bombászkari főtüzér.

Nem quid juris, hanem quid consilii.

Pest, tavaszhó' 24. 1848.

A reaktívpárt naponkint szemtelenebbül, nyiltabban emeli föl fejét. Csak a legkisebb sikerüljön e pártnak, s egészen ott leszünk ismét, hol két hó elött.

Nem szuronyok és álgyukkal törekvendenek nálunk a nép és emberiség' jogait feldulni: nem, hanem a nyers tömeg' terrorismusának elve által fogják azokat az ország' intelligentiája ellenében megsemmisitni.

Lehet, szabad-e ennek megtörténni?... Történhetik-e ez most, midőn az emberiség az ő nemzetiségi képviselői által törvényszéket ül?... Nem kell-e most minden gondolatnak, mely az emberiség' magvát rejti magában, tetté érni? nem kell-e mindent elkövetni, hogy a régi institutiók megsemmisittessenek; hogy a szolgaság, rabság, képmutatás, vesztegetettség, alávalóság' minden nyoma eltöröltessék?... Vissza akarunk esni az elnyomatásnak, a rest, hanyag, gyalázatosan megvesztegethető igazságszolgáltatásnak karjaiba? Avvagy ismét néhány választottak által, kik a levesnek zsirját szedik le, magunktól minden javainkat elcsalatni?...

Ennek nem lehet, nem szabad megtörténni.

Avvagy a többi Europától elrekesztve ismét idegen gyarmatot képezzünk, szokásink és müveltségünkre nézve guny, megvetés, nevetség' tárgyiul szolgálandók?

Ennek sem szabad többé megtörténni!

A szabadságeszmék' árját többé a szolgaság' medrébe visszakényszeritnünk nem lehet — ha csak nem akarjuk, hogy a szabadság' vasereje eltiporjon bennünket. És ha az emberiség ellen akarnánk föllázadni — akkor valóban megérdemlenők hogy eltiportassunk — hogy semmivé tétessünk!...

Borzasztó a szó, melyet kimondok, — de nemzet, mely erőhatalommal ellenszegül a humanitásnak, nem érdemli hogy létezzék. Mert azon nép mindig önszülte és táplálta rabszolgaság' fészke leend. Az oly nemzet az absolutismus' rendszerét, e rut halottvázát az igazság és becsületességnek ölelendi, miként kedvest, karjai közé, és a semmirevalóság' e rimájával fog kéjelegni. Az ily nemzet bakójává leszen minden erénynek, minden nemes érzelem — minden igazságnak!

Lehet-e, szabad-e pedig ily nemzetnek Europa közepett még tovább fönállani? — szabad-e oly nemzetnek, mint miénk, mely 800 éves szabad alkotmánynyal kérkedik?! — szabad-e oly nemzetnek, melynek elöbajnokai a szabadság' apostolainak neveztetnek?! —

szabad-e oly nemzetnek, melynek élén egy Kossut, Deák, Ötvös viszik a szót?!

Minden becsületes magyar mennyrázó hangon fogja kiáltani, hogy **nem!**

És mégis, mit nem akarnak mindent néhány reaktionarius legújabb mozgalmak által elérni?

Az ég' szerelmeért ne ámítsuk e részben magunkat. Ez ellenlázongók ismerik egy részét a népnek, annak gyenge oldalait, annak az ó kormány által minden kitelhető gonddal táplált butaságát, elöitéleteit, türelmetlenségét, és e gyöngéket ügyekeznek használni, hogy ismét megvethessék köztünk lábukat az ő büneik, csuszásmászásuk, önhaszonlesésük, egoismusukkal.

Mi szánatraméltó magyarok mindig jégre engedtük vinni magunkat. A mi nyilt becsületességünkben mindig azt hittük, jó szándékkal vannak irántunk, és mindig megcsalódtunk, és e csalódásokat keserüen kellett vagyonunkkal — sőt nemes vérünkkel is megfizetnünk.

De ezt többé tenni nem akarjuk.

Az új kor' zivataros, vadzugásu mozgalmai nem fognak oda juttatni bennünket — hogy egy vérszomjas zsarnokságnak jezuitai fogások által újra áldozatul vettessünk oda. — Ámde ez könnyen megtörténhetik, ha egész erő és hatalommal uraivá nem leszünk egész országban a reaktiv mozgalmaknak, azon mozgalmaknak, melyek zsidógyülölet, illir és szláv propaganda mögé bujnak, hogy visszavonást hintsenek az országban, s igy az új miniszteriumnak tényleg minden reformot lehetlenné tegyenek, és aztán ujjongva fölkiálthassanak: — igen: az újítók minden eszméikkel hajótörést szenvednek a gyakorlatban!

Reaktionariusokul tekintendők különösen azon tanok, — azon organumok, melyeknek vezérei ezelött az absolutismus elött csúsztakmásztak, e szörnynek hizelegtek, s midőn látták annak megbukását, egy éj' multán a liberalismus' bajnokaiul mutaták be magukat!...

Azon organumok, melyek minden humanitás' gúnyára, a jogérzetet lábbal tapodva, merészkedtek gyülöletet és üldözést hirdetni nem csak a zsidók, hanem a magyarok ellen is. Mert bár nézzük át e lapok' hasábjait. Mi volt irányuk? a butaságot istápolni; az absolutismus elött térdet hajtani; minket magyarokat fölvirágzásunkban gátolni; az osztrák kabinetet mindenben gyámolitani, mi országunk ellen volt; untalan kiabálni mindazok ellen, kik politikai téren jólétünket előmozdítni ügyekeztek; egy Dezsőfi Emil' tanai mellett küzdeni, az administratori rendszert, mint polizey institutiót sophisticus tanokkal oltalmazni; bennünket egy s ugyanazon ország' lakosit nem csupán két, vélemény által különböző táborra osztani, hanem két félre, melynek egyike kész volt az országot elárulni — s azt a bécsi kabinet' iszonyu machinatióinak játéklabdájává tenni. — Ezek voltak höstettei azon organumoknak, — melyek most lassan és óvatosan újra előszedik régi tanaikat, és undorító édességü hangon fölkiáltanak: **a miniszterium ne azt tekintse quid juris, hanem quid consilii** ....

Tudja-e a Pesther Zeitung — e régi ellensége a szabadelvüség és jogosságnak, ez alacson üldözője a liberalismusnak, e bünös hirdetője az intoleranciának — tudja-e, hogy szavaival a legbüntetésreméltóbb tanok' egyikét mondá ki, melyért megérdemlené, hogy lapja nyilvános helyen megégettessék.

Mit tesz ez: nem quid juris?! — Tehát ne az uralkodjék nálunk, a mit a törvény parancsol?... minek akkor az országgyülések; minek fizetjük a hatóságok' költségeit? ki merészkedhetik a törvényt, addig mig az **törvényes uton** megsemmisítve nincs, sérteni, legyen egy vagy más dologban, mindegy?!

A mi egész szerencsétlenségünk — polgártársaink' egy részének elnyomatása, országunk' szánatraméltó szegénysége, népnevelésünk' égbekiáltó elhanyagoltsága — mind csupán és egyedül e kárhozatos, jesuiticus tannak köszönhető, melynek bajnokául a Pesther Zeitung magát újra fölveti.

Csak, mert a nép' egy része azon előjogot élvezé, hogy a törvényekből gunyt üzhessen, a másik pedig ez előjogokat megvásárolhatá, — levénk szegények, meghasonlottak, legyőzhetőkké. — Mátyás alatt, ki a hatalom' vas fegyvesszejével tudott tiszteletet szerezni parancsainak — hatalmasak valánk. Ezután még hatalmasabbaknak lehet lennünk szabadelvü institutióink által, de csak ugy, ha a törvényt szent és sérthetlennek tartjuk. Ez pedig soha nem történhetik, ha a fönebbi kimondott elvhez tartjuk magunkat.... A véleménykülönbség mindig szent lesz elöttünk, de minden nyilt felhivást a törvények' megsértésére, minden jesuitai, alázatos utasítást a quid consilii-ra, tollunk' egész ereje és hatalmával ostromolni fogunk. — Fáj nekünk, a nemzeti egység' érdekében, melyet lehetségig föntartatni ohajtunk, hogy ki kell mondanunk, miszerint a németek közt találkoznak épen olyanok, kik e reactiói hangot megkezdik. A németek közt vannak azok, kik a zsidógyülölet' palástja alatt törvényeink és liberalis miniszteriumunk ellen lázonganak....

De mi szilárdan meg vagyunk győződve, mikép a minisztérium elég erős és erélyes leend, az elégedetlen nyárspolgárokat, kiknek a Pesther Zeitung kezd

*

élükön állani, a rend' korlátai közé visszautasítani. Nem örömest érnők meg, hogy egy nyers tömegnek sikerüljön az ország' kormányának vezéreit a törvény' csak egy jótájának is megváltoztatására kényszeríteni, mert akkor elvagyunk veszve. Az anarchia fölemelendi fejét, s ma a zsidók', holnap magunk magyarok' elkergetését fogja követelni. — Ha tűrjük, hogy a reactio terjeszkedjék, ugy koczkára teszszük dicsőséges jövőnket, milliók' jólétét áldozzuk föl a vak tömeg' borzasztó egoismusának, tárt kaput nyitunk a legzsarnokibb önkénynek — és azok, kik a szabadságot kivitták, lesznek legelsők, kik — miként a girondisták — a reactio' áldozatiul fognak elvérzeni.

Azon pillanatban, melyben mi szabadság' férfai a törvény' alapját lábaink alól elveszteni kezdjük — a megvettetés' sírjába sülyedünk, és az emlékkő, mely ravatalunk fölött emelkedni fog — nem válandik dicsőségünkre.

Pesti Hirlap' census és qualificatio.

Budamér, tavaszhó' 16.

A Pesti Hirlap' 20-dik száma Pestről april' 4. irt vezérczikkében nagyon megbotránykozik abban, hogy az országgyülési követek' népképviseleti alapon választásáról szóló törvényjavaslatban, az ugynevezett nemesekre szinte oly census és qualificatio nem szabatott, mint az ország' többi lakosaira. Nem érez ugyan, ugymond, viszketegséget birálatokat tenni, és gáncsoskodni ezen országgyülés' hátralevő kevés végperczeiben; nehogy azonban elvein hütlenséget kövessen el, a botrányos hibát megróni kötelességének tartja.

Enmagam sem akarván hütlenségi perbe idéztetni kisbirám által, késztetve érzem magamat felszólalni, hivén, hogy a veszedelmes elvek és tanok' ellenében rögtön és bátran föllépni, azoknak lerombolására törekedni, minden polgárnak kötelessége, — annyival inkább most, midőn a dicső és áldott emlékü marczius' 15-ke lábaink elé dobá összetörve a szabad gondolatokat fékező bilincseket, melyek valamint engem, ugy másokat is, kik nem értettünk azon mesterséghez, az öldöklő censurával szőrmentében járni el, — örökös lelki fogságban tartának.

De a dologhoz; mert ha valaha, most fölötte drágák minden perczeink.

A nevezett vezérczikk legelőbb is a válaszfalak' fentartásában ütközik meg, s még inkább a törvény' azon indokolásában, miszerint a törvényhozás nem érezte magát arra hivatottnak, hogy politikai jogélvezettől azokat foszsza meg, kik ennek gyakorlatában voltak; mivel e logika szerint semmi kiváltságot nem lehetett volna a nemességtől elvenni.

Taglaljuk ezeket egyenkint.

Igaz, a válaszfalakat lerontani, rónasíkká egyeníteni, e törvényhozásnak, mely crejét s létét a szellemi forradalomnak köszöné, — egyenes feladata- és kötelességéhez tartozott. De midőn az alkotmánynak ezentul már közös védőit egymástól elválasztva tartó falakról, és az egyesülhetés' akadályainak elhárításáról van szó, akkor nem következik, hogy az alkotmányos várból a régi védőket a künlevő csapathoz ki kellessék hányni a síkra, de inkább arról, hogy a künn tanyázókat ugyanazon várba mikép lehessen bevenni.

A törvény elötti egyenlőség' elvének az lenne legbotorabb alkalmazása, hogy mivel feltéve, — de általam soha meg nem engedve, — lennének még most némelyek, kikre a polgári teljes jogot ruházni czélszerünek nem tartatnék, — tőlünk is az ily egyéni drága jog vétessék el; és mivel nem mindnyájan vagyunk teljes értelemben polgárok és szabadok, mindnyájan szünjünk meg azok lenni, csakhogy az egyenlőség' ily bal értelmezése szerint egyenlő szolgák lehessünk. Igenis rabszolgák; mert szerintem minden egyén, kinek személyes befolyása az alkotmány' közdolgaiba nincs, rabszolgává aljasul; mert rabszolga az, kinek sorsa fölött egyedül mások határoznak.

Azt tartom továbbá, az országgyülés — s igy e törvényhozásunknak is jogterjesztés volt vezérelve s jelszava, nem pedig annak csonkítása. S mivel a jogterjesztést, a tiszta elvek' végpontjaig ki nem vitta, következik-e abból, hogy kárhozatos jogfosztásokon alapítsa az egyenlőséget?

Én tehát a polgári szabadság' terjesztése' érdekében irt czikktől azt vártam, hogy azért zugott s morgott volna, az átalakító törvényhozás miért nem adta meg minden honfinak a nélkülözhetlen polgári jogot, és miért nem emelt föl mindenkit az emberi méltóság' azon fokára, hol eddig az ugynevezett nemesek szerencsésen állottak, és állottak a közállomány' veszedelme nélkül.

Második ellenvetése az érintett czikknek a törvény' indokolása ellen van intézve; mivel szerinte, ha a szavazási kiváltságtól nem lehete megfosztani a nemességet, miképen lehetett tőle az adómentességet, és az urbéri szolgálatokat elvenni?

Itt megvallom vagy a czikk' irója, vagy én, nem tudom mia szabadság, és mi a kiváltság. Itélni fog köztünk a közönség, vagy talán csak a jövő kor. Kiváltság, szabadalom az, mi nem az emberrel születik, mi nem Isten' adománya, hanem a gyarló s gyakran gonosz emberek' mindent elferdítő müve; — kiváltság az, mi csak más' kirekesztésével vagy aránylag sulyosabb terheltetésével birható és élvezhető. — A szabadság ellenben mindenki által gyakorolható a nélkül, hogy abban más gátoltatnék, születik mindenkivel, sajátja az egyénnek, nem kirekesztő; mert más is gyakorolhatja hasonlóul, velünk együtt születik; és mint napnak áldást s tenyészetet fejlesztő sugarát, bár milliók élvezzék, azért erejében s hatásában nem lankad, nem veszít.

Ha a czikk' irója az egyéni szavazási jogot kiváltságnak tekinti, ugy igaz, megbotránykozhatott a törvényhozás' logikájában. De én tagadom, hogy az egyéni szavazás, avvagy a közdolgokhozi hozzászólás' joga, szabadalom legyen. Ez eredeti szabadság, melylyel hübérként meg nem ajándékoztatunk, de a melyet föntartottunk, a polgári társaságba léptünkkor; — mert különben nem lenne társaság, hanem rabszolgai tápintézet.

Helyeselni lehet ennél fogva a törvényhozás' e részbeni elismerését. S valamint az igazságtalan kiváltságokon mindnyájan ezer örömmel tuladtunk, és azokat eltörölni egy átalakító törvényhozás' kötelességéhez tartozott, — ugy más részről emberi és polgári jogok' fosztásával kezdeni a szabadság' aranykorát, irtóztató bün lett volna, mert az elsajátíthatlan jognak elrablása, még a véres forradalmakat is igazolja.

De meglehet, hiába állok fel ezen okaimmal a vezérczikk' irója és elvrokonai ellen, mert ha ők a képességnek s censusnak oly meleg baráti, mint a központosításnak, akkor ezen czáfoló okaim rájok nem alkalmazhatók. Ha ők azt hiszik, hogy akkor fog talpra esni az alkotmányos világ, ha

mindnyájan a qualificatio és census, s ez által az embereket két külön akolba sorozó szabály alá kerülünk, akkor az eddig általam mondottak' terén velük nem szólhatok, — s más mezőre lépvén át, ki kell kereken mondanom, hogy nekem qualificatio és census nem kell.

Igenis, nem kell! — *mert a censusban elv nincsen*, fictio az egész találmány, és csak *hátramaradt czafrangja a régi absolutismusnak*. Értelmiségnek jellegét akarná viselni a census? — nevetség!! — mintha pénz, érték, az észszel karöltve járna. — És a censusnak elválasztó vonala nem csupa önkény-e? — mintha például ki 300 forint értékkel bir, már tökéletes elegendő észszel lenne fölruházva a közdolgokhoz hozzászólhatni, — kinek azonban csak 299 forintnyi értéke van, ezt mint butát, szolgaságra lehetne kárhoztatni. És uram teremtőm! ily botorságok, ily kaczér tanok, még mai nap is pártolókra találhatnak, s merészlik kívánni a tévedők, hogy azok is, kik eddig ily politikus szennytől mentek valának, gyáva lemondásuk által mocskolják be tiszta eredeti szabadságukat. S hol van az örök igazság, mely tévvéleményük mellett fölhozathatnék? — Sehol sincs, — csak amoda utalnak nyugatra Angol, s volt (hála a szabadság' Istenének, hogy már csak volt) Franczia országra, mintha biz azok az alkotmányos szabadságnak tovább nem terjedhető prototypusai volnának, — mintha a magyarnak csak majmolni kellene alkotmánya' építésekor, s nem volna magának annyi esze, hogy maga is meríthessen az örök igazságok' kristálytiszta kutforrásából, — s ne látná a világos példát, hogy mily ingatag alap a census, s hogy utóbb is egészen megbuktatá a hamis alapon nyugvó franczia alkotmányt.

Azonban még tovább is mennek a központosítás' emberei, támogatva azok által is, kik jelen átalakulásunkban a tömegek' tanácskozásától tartva, képviseletre hajlottak, s házi tüzhelyünk körüli helyhatósági tanácskozásainkból is egyéni befolyásunkra nézve örökre ki akarnak minket rekeszteni, s dőzsölnek örömükben, hogy a törvény minket már a jövő országgyülésig is, comitéek által fog kormányoztatni. Igy könnyü szerrel mindenütt megszünhetünk egyéni jogos polgárok lenni, mert csak akkor emelhetjük majd szavainkat, ha minket ilyen vagy amolyan osztrák modoru commissio' tagjaivá elválasztani kegyeskednek. — Hát azért rontottuk-e le a bécsi bureaukratiát, hogy saját megyéinkben mindenütt egyegy bureaukratia állíttassék fel? De erről majd máskor s bővebben, mert e részben a vezérczikkiró' szerepét átvevén, majd én mondandom ki erős roszalásomat a megyei szerkezetről szóló Pázmándy szerkesztette törvényjavaslatra nézve.

Ezekből láthatni, hazafiak, hogy a központosítók' szelleme [1]) hova akarja vezetni a dolgot. Sajnálják mód nélkül, hogy a követválasztásoknál egyéni szavazatunkról, ezen elidegeníthetlen jogtól meg nem fosztattunk, — nem inkább azon bánkódnak, miért nem élvezend még több ember hasonló szabadságot. Hatósági életünkre nézve nullificálni akarják az egyént, — nekik képesség, census, — minden közműködésre polgári substitutio kell; — ők a polgári jogok' gyakorlatát csak a homöopathikus hígítási műtétel után akarják megengedni az embernek, mintha bizony mindnyájan betegek lennénk, és ily mindennapi gyógyszerre lenne szükségünk. Ők a követválasztásokból sokezernyi honfitársainkat ki akartak volna zárni, — ők a megyeigazgatást kevesek' kezébe akarják szorítni. Ők e szerint egy új modoru absolutismus és aristokratia' emberei.

Eddig mint ellenzékiek mi is a Pesti Hirlaphoz csatlakoztunk rokonérzéssel, — de a mostani roppant fejleményekhez képest, midőn a nemzet' hűségénél fogva a trón megtartatott, de azt csak demokratikus institutiók vehetik körül, s tarthatják fön, nekünk radikáloknak más irány kell, — s ha a Pesti Hirlap véleményeinket föl nem karolja, vagy azok ellen működend, más hirlapi organum, mely népies — demokratikus elveinket tisztán képviselje. . . . .

. . . . . [2])

Mi többiek, igénytelen ugyan, de elhatározott polgárok, addig is, mig saját szellemü lapunk egyesíthetné munkálódásunkat, álljunk ébren a gáton, — s ne gondoljuk azt, hogy a nemzetek' szabadságának folyama már szabályozva s rendezve vagyon; — mert a népek' szabadsága sem az irott törvények, sem egy felelős miniszterium — hanem egyedül a nemzet' erélyességében és öntudatos bátorságában rejlik.

UJHÁZY LÁSZLÓ.

Egy szabadelvü.

Márczius' 15-dike óta sokat megértünk, azt senki sem tagadja! .. Csak azt vegyük, mily tömeg kokárda fogyasztatott el! Emberek, kiknek fekete, szolgai vér folyt lomha erükben — kitüzték a nemzeti kokárdát kalapukra, és liberalisokká lettek .. Tisztelendő urak, kik ezelőtt minden *józan gondolkodásut* veszélyes államárulónak tartának — nemzeti kokárdát tüztek gomblyukaikba és liberalisokká lőnek .. Nyárspolgárok, kik azelőtt alig tudák megkülönböztetni az A-t a B-től, kiknek egész létük a házbér és vasárnapi sült körül forog vala, föltüzék a nemzeti kokárdát, és egyszerre liberalis politikusokká lőnek. — Kivált ez utósók azt hitték, hogy politizálni és liberalisnak lenni mód nélkül könnyü — csak legyen az ember goromba a másvéleményüek iránt, minél gorombább, annál liberalisabb — igy gondolkodott nem egy kalapos és harisnyatakács.

E liberalis kotyfolók' egyike volt *Hasenfusz* ur. Ő különösen szeretett az új törvények ellen kikelni, és talpraesett okoskodása, melylyel minden szomszédait bámulásra készté és elhallgattatá, ebben áll: „*ostoba törvény — én jobbat csináltam volna.*“

Azonban a jobbat csinálás' utját módját Hasenfusz ur eddig bölcsen — *elhallgatá*.

Azonban legújabban, a *Zsidófalók' clubbjában*, mely azóta támadt, mióta szabadságunkat kivívtuk, — s mióta e három szent szót: *szabadság, egyenlőség, testvérség* a nép' jelszavaivá emeltük — igen tüzes vita támadt, mely azon barátságos határzat körül forgott: vajjon a zsidókat csak kirabolják s elkergessék-e, de agyon ne üssék, vagy pedig csak kirabolják és agyonüssék? — midőn a mi liberalis Hasenfuszunk a szószékre, melyet egy becsületes sörhordó képviselt, fölugrik, és következő beszédet rögtönöz:

---

1) Centralisatio és census semmi összefüggésben nem állanak egymással. Mi is centralisták vagyunk, de azért nem kevesbbé kiküszöbölendőnek tartjuk a censust, mint ön. *Szerk.*

2) Engedjen meg ön, hogy itt egypár sort kihuztunk. Ha elismertük volna, hogy *még nincs demokratikus szellemben vezetett lap, magunk fölött törtünk volna pálczát. A Reform*, melyet ön becses bizalmával megtisztelt, *tiszta demokratikus elvek' organuma*.

Szerk.

Polgárok!

Tudjátok ki vagyok márczius' 15-dike óta. Én liberalis vagyok, egészen liberalis, tetétül talpig liberalis! még gyermekeimnek sem szabad egyébről csacsogni, mint liberalitásról! — De én egyszersmind radikalis liberalis vagyok! — És én ugy gondolom, az sokat tesz! mert én gyülölök mindenkit, ki véleményét amugy igazán ki nem mondja! hiszen azért vagyunk liberalisok. Ezelött a kormány bezáratott volna bennünket, ha példának okáért a zsidókat üldöztük és agyonütni akartuk volna! — De most — most szabadok vagyunk! most szabad folyást engedhetünk elnyomott érzelmeinknek. Most minden becsületes polgárnak a zsidók ellen kell lenni. Mert lássátok, ezek az én nagyfontosságu okaim. Először is — a zsidó zsidó. És lássátok — a többi okaimat mind elhallgatom — avvagy nem elég ez egy, hogy mind kiirtassanak? Mi szükség neki fegyverhez nyulni, ha mi agyon akarjuk őket ütni. Hogy bátorkodik ő kapuját bezárni, ha meg akarjuk rabolni! Azután micsoda miniszterium az a miénk! a zsidók mellett rukkoltat ki bennünket — mintha mi keményen töltéseinket a zsidók' védelmére szereztük volna. Isten mentsen! hiszen magatok jól tudjátok, hogy mi sokkal liberalisabbak vagyunk, semhogy ilyes hozzánk férne! Mert mi szabad polgárok vagyunk, tehát Isten éltessen bennünket — a zsidó pedig veszszen mind! —

Mily lelkesedést idézett elő ezen szónoklata Hasenfusz urnak, nem akarjuk tovább rajzolni.

Mi nevetve távozánk és ezt gondolók félvig félkomoly kedélyben:

Kár hogy ily satirikus torzképek szép hazánkat valósággal mint ocsmány férgek bepiszkolják.

A titkos protocollum.

(Vége.)

XXVIII-dik czikk.

Hogy Németország' nyugalmának föntartása' tekintetéből elvállalt kölcsönös kötelessége szigorun őrködő fölvigyázásnak a ... statusokban megjelenő újságok, hír- és röplapok fölött egyenlő értelemben teljesen gyakoroltathassék, s az ideiglenes sajtótörvények szerint fönálló censura a legczélszerübb módon egyenlően kezeltessék, a kormányok:

1. A censorhivatalt csak próbált hüségü és tehetségü emberekre fogják ruházni.

2. A censorokat határzott utasításokkal látandják el.

3. Törléshézagot sehol nem türendenek.

XXIX-dik czikk.

Meggyőződvén a politikai napilapok' tulnagy számának hátrányairól, a kormányok az ily lapok' lassankint eszközlendő kevesbítéséről gondoskodandnak.

XXXI-dik czikk.

Az egy szövetségi államban valamely kézirat alá a censor által tett imprimatur ez iratot nem menti föl a más államokban fönálló felügyeleti szabályok' sulya alól.

(Lássátok kedves polgártársaim! Ezek tevék a metternichféle gazrendszer' quintessentiáját, mely millió embert vezetett a bün' járszalagán a rabszolgaság felé. Ez volt a rendszer, mely a gonoszságok' egész chaoszát idézte elő, s mely mindent elnyomott, mi erény és igazságnak csak szinével is bir. Ez volt azon rendszer, melyben semmi jogszeretet — melyben nem létezett egyéb, mint bureaukratikus lustaság, szemtelenség és gazság. S mik voltak a végeredmények, miket minde kiméletlen megszorításai a rendeknek, mindez elnyomása a szellemnek a sajtóra nézve a censorok által, kiknél butább, önhittebb, bárgyubb népet alig lehete képzelni — előidéztenek. E következők, melyekből láthatjátok, mily ördögileg gazdálkodott Metternich, s mily keservesen szenvedett a mi szegény hazánk is, az ő pénzen vett s árulói szolgálataikért gazdagon jutalmazott emberei által.

1. Legyőzhetlen elkeseredése a népnek a kormány ellen, mivel benne nyilt és alattomos ellenséget látott. Mert Metternich alatt mindig az volt a czél, hogy a nép az urak' holt eszköze legyen. — 2. A megvesztegetés' elvetemült gazmestersége tiszteltetek. Papok és mások nem tartózkodtak lelkek és szavazatokat vásárolni néhány krajczárért, vagy egypár itcze borért — természetesen, hogy a moralitást elősegítsék. — Emlékezzünk csak ama gyönyörü fondorlatokra Kossut ellen néhány pap' részéről, kik püspöki süvegre számolának. 3. Feneketlen romlottsága a felsőbb tisztviselők és rendeknek, — mi által lehetlenné lön a királyt vagy császárt a népügy' valódi állása felől értesíthetni. Hiszen az országgyülésen sem volt szabad a szó, az újságokban pedig csak színházról és paprikajancsiról lehetett irni. — 4. Az erkölcs veszélyeztetett, és a női becsület a tömeg' gunyjának dobatott martalékul. Ügyekeztek minden okost és értelmest elnyomni, s mindent elősegítni, mi az érzékiségre hatott. Innen azon elsatnyult aristokratia, mely csak kéjekben talál élvet, s kiknek nejeik a férj' részéről szeretet és becsülés' hiánya miatt — saját becsületüket is könnyen koczkáztatják. — 6. Éveken általi tömlöczöztetése ártatlan áldozatoknak. Nem egyhamar fogjuk feledni Kossut, Vesselényi, Táncsics és több más becsületes honfiak' sötét sorsát. — 7. A kötelességi buzgalomnak az igazságszolgáltatás s administratio' minden ágaiban vak, csuszó, utálatos servilismussá változtatása. 8. Hogy a sajtó gyakran oly kezekbe jutott, melyekben több kárt tön mint hasznot. Mert a valódilag müvelt iró legtöbbnyire kénytelen volt hallgatni, s ha felszólalt is, nem volt szabad érzése s gondolkodásának bensejét leleplezni, s igy történt, hogy arra méltatlan egyének ajándékoztattak meg szabadalmakkal — kik az irodalomból kalmárczikket csináltak, a rosz izlésnek hódoltak, minthogy czéljok csak pénz — pénz volt és semmi más. — 9. A becsületesség' üldözése. 10. Végre az ó rendszer' megbukása. Ezért a titkos protocollum' gyártójának legnagyobb köszönettel tartozunk ..

Polgárok! tanuljuk meg ezekből, mily rettenetessé válhatik egy rendszer, ha titkolózás, hizelgés és képmutatás által támogattatva körmeit a nép' testébe vágja — mely a legnagyobb kincset — a szabad sajtót el hagyá vétetni magától.

Polgárok! tanuljuk meg ezekből, becsülni a nyiltság, becsületesség, vesztegethetlenség és szabadságot — s legyünk mindig készek mindent merni e javak' birtokáért. Tanuljunk meg végre gyülölni mindent, minek bureaukratiai szine van, s ne higyünk senkinek, csupán saját józaneszünk és öt érzékinknek.

Metternich gyalázatos gazságaival oda juttatott bennünket, hogy jövőre legalább szabadok akarunk lenni! — Mennyiben leszünk azok valósággal, attól fog függeni, menynyire leszünk képesek magunkat a szabadságra szellemileg és erkölcsileg méltókká képezni.)

Külföld.

— **Berlin.** Itt napról napra a polgárok a legnyomorultabb servilismust tanusítanak. Igy a ‚Vossische Zeitung'ban egy filiszter védelmezte azon katonákat, kik márcz' 18 és 19-kén a polgárokra löttek. (A polgárok' e servilismusa nálunk is rendkivüli módon nyilatkozik a gyalázatos uszítás és lázításokban, hogy a reaktivpártnak ismét egy talpalatnyi tért vijanak ki az országban. De csalatkoznak a filiszterek! a pecsovicsismus' ideje lejárt!)

— Az egyesült országgyülés által elfogadott, valóban szabadelvü választási törvény szerint, még a cselédek is és mindazok, kik nyilvános intézetektől bárminemü segélyezésben részesülnek, választási joggal ruháztattak föl. (Nálunk ellenben, az egyenlőség' elvénél fogva, ez csak a nemesekre terjesztetett ki, mig a nem-nemes embernek qualificatióra van szüksége!)

— **Chur.** A nagytanács elhatározta a katholikus papság' adómentességét, és a nemesi czím' megszüntetését minden nyilvános okiratban. (A cath. papságra nézve nálunk is igenigen sok reformnak kell történni, azon papságra nézve, mely müveltsége' daczára még meg nem tanulta, átalában morált hirdetni hallgatóinak, hanem mely, minden formák' elenyészésének daczára, külségekbe kapaszkodik, s külségek miatt a felvilágosodást szükséglő nép közt visszavonás' magvát hinteget.)

— **Köln.** A Bonn mellett fekvő Metternich nevü helység' lakosai falujok nevét meg akarják változtatni. (Igen helyes! — Ki kell irtani mindent, mi e kikergetett zsarnok' rendszere és személyére még csak emlékeztet is!)

— **Königsberg.** Dr. Dulk vegytanár egy nyilvános előadás' alkalmával azon kérdésre: „hányadik esztendőre esik az embernem' elenyészése e földről?" azt felelé, miszerint 2,600.000 év mulva az életre legszükségesb anyag, az éleny (oxygen) egészen föl fog emésztetni. — (Mire rá nem jő egy ilyen tudós kolop!)

— **Lausanne.** Egy 400 főből állott gyülése a „Haladás' férfiai"nak az ideiglenes népparlamenthez Frankfurtba egy socialistico-republikanus kérlevelet intézett. (Első kérésnek mondatik lenni benne a liberalitással öszhangzás végett — halál a zsidóknak! Igen, ha e haladás' embereit a mi nyárspolgáraink közöl választották volna, — akkor igen!)

— **London.** A németek az itteni hall of commerce-ben dr. Taube elnöklete alatt igen élénk gyülést tartottak az iránt, hogy a német népnek a szabadság és reformérti harczához szerencsét kivánjanak. (Vajjon nem fognak a londoniak az itteni németekhez is üdvözlő iratot intézni a zsidók' emberbaráti üldözéseért?)

— **Milano.** Az ideiglenes kormány a zsidók tökéletes emancipatióját végzésül kimondá. (Nálunk az emberek sokkal humanusabbak, azaz emberiebbek, vannak bizonyos körök, melyekben a zsidók' tökéletes — kiirtását szeretnék végzésül kimondani?!)

— Lombardia Ausztriára nézve elveszett. A népesség' szelleme, egész Olaszország' segélye, s háttérben Franciaország — Lombardia' visszahódítását, most legalább, lehetlenné teszik. (Mostantól fogva ne is sikerüljön a földön semmi hatalomnak szabad népet az önkény' bilincsére füzni.)

— **Páris.** Az egykori adósok' börtöne a de Clichy utczában nemzeti kézműhelylyé alakittatott át, melyben több mint 1000 szabó foglalatoskodik 100,000 katonai zubbony elkészítésével a nemzetőrség' számára. (Nálunk is nem sokára elég dolguk lesz, azért szükségtelen a közcsendet háborgatniok.)

— Csaknem mindennap támadnak új lapok. Már nem is tudják, hol vegyenek új megkülönböztető czimet. De sok e lapok közöl még csak a nemzetigyülés' összejövetelét sem fogja megérni. (Nálunk kevés magyar új lap támadt. „Márczius' 15-dike" és a „Reform" azon két lap, melyeket márcz' 15-dike gyermekeinek lehet nevezni. Ellenben német röpiratok és hírlapok egészen elárasztják az olvasópiaczot. Ott van a „Blousenmann", „Das junge Ungarn", „Die Opposition", „Der ungarische Israelit" stb és ezek közt egyetlen egysincs, mely egy magyarhoni német lap' czéljának megfelelne. Mindenütt tehetlenség viszonyaink' felfogásában, mindenütt csak elménczkedési hajlam, a legfontosabb dolgok' fölszinéni lebegés, mindenütt a tehetséghiány gyökeres reformot idézni elő a reformot annyira szükséglő sógorok között. — Némelyikük gunyt üz a sajtótörvényből, a mennyiben magát könyvnek nevezi, s csak utólagosan fogad el fizetést — ámbár mindennap jelenik meg. — De ez a következése, ha a törvény nem világos és határozott. Ha kinekkinek biztosíték nélkül szabadna nyomatni, nem volna az iró kényszerítve a törvény' kijátszásához folyamodni.)

— A Reforme lap azt kivánja, hogy az ideiglenes kormány határzatul mondja ki, miszerint egy tisztviselő sem, kit a status fizet, lehessen követ, s a ki a választást elfogadja, tegye le a viselt hivatalt, melyre azonnal más lesz alkalmazandó. (Oly törvény, mely nálunk sem ártana. A ki egyszer bureaukratiai leget szitt, maradjon kizárva a kamrákból, vagy tegye magát szabaddá a függőség alól, legyen szabad férfi, hogy nézeteit szabadon védelmezhesse.)

— **Turin.** Az osztrák követ Turint kiséretestül oda hagyta. A porosz és orosz követek is távozni készülnek. (Vajjon mért maradnak helytt a szabadelvü államok' követei. Ezeket nem bántja a turini levegő?)

— A király egy nappal a hadsereghez utazása előtt a zsidók tökéletes emancipatiójáról szóló határzatot aláirta. — A zsidók' most nagy lelkesedést fejtenek ki a nemzetiség' ügye mellett; önkényt adtak lovakat, szekereket, pénzt a hadsereg' számára. (Ezt a zsidók mindenütt teendik, hol nekik jogokat adnak — perse hogy a zsidók se maradjanak el, hanem ügyekezzenek, kivált nálunk, az ily jogokra érdemesekké tenni magukat.)

Belföld.

*** **Budapest.** Mult vasárnap délután népünnepet ültünk a muzeumteren. A két város' összes nemzetőrsége megjelent, s részint benn az udvarban, részint az országuton állíttatott föl. A bécsi polgárság és tanács' nevében leérkezett s 250 tagból álló küldöttség adá át ünnepélyesen muzeumunknak Bécs' emlékajándékait, t. i. Mátyás király' pajzsát, és a bécsi forradalmi zászlót. A bécsi küldöttség' nevében Jasper polgár könyvárus szónokolt. — A gyülés' végeztével az összes nemzetőrség a bécsi küldöttség előtt (az angol királynénál) lépdelt el, mindkét részről kölcsönös éljenzések között, s aztán a feldunasor' hosszában fölállíttatván, estimázás után eloszlott. Estve a küldöttség fáklyás zenével tiszteltetett meg. — Ha valaki, mi szivünkből örvendünk az osztrák és magyar közti e fraternisatióknak, s csak azon egyet ohajtjuk, vajha bécsi testvérink belássák a magyar sympathiának rájok nézvei fontosságát, s vajha, mikor annak órája megjő, e fontosságot saját érdekükben méltányolni is tudják. Ez óra aligha messze van; maholnap föl kell merülni az osztriai dinastia' lenni vagy nem lenni kérdésének, vajha

belássák önök bécsiek, hogy e kérdésre a felelet — tőlünk magyaroktól függ. Ha önök Ferdinand királyunkat ugy szeretik, mint nyilatkozataikból értők, akkor kivánniok kell Ferdinand' trónjának megszilárdulását. Ez pedig csak a magyar birodalom' eszméje által lehetséges.

*** **Egy barátságos szó!** Egy vidéki magyar lap (oly gyöngédek vagyunk hogy még csak nem is nevezzük), csak két számában tizenkét czikket vett át a Reformból, és csak két kis czikk alá látta jónak oda tenni a forrást. Mi igen örülünk, ha czikkeinket más szerkesztő polgártársaink átveszik, hiszen azért írjuk le eszméinket, hogy minél inkább elterjedjenek, de önök itéletére bizzuk, méltányos, loyalis tett-e, illik-e egy szabad sajtó' bajnokához, ily gyöngédtelen eljárás? Polgártársaink! nagy, dicső e hon csak akkor lesz, ha a jogsértésnek még csak árnyékától is minden fia őrizkedni fog, — ki menjen ebben elül jó példával, ha nem a sajtó' kezelői? — Igen szivesen kérjük azon lapot szerkesztő polgártársunkat, ne adjon többé okot ily felszólalásra!

*** **Kossuth Lajos** egészségi állapota veszélyesnek mondatik lenni; idegkimerültség miatti folytonos lázban szenved, ugy hogy kénytelen lesz egéssége' helyre állásáig nyugalomba visszavonulni. Bizunk Istenben, hogy minél előbb megszünteti e becses élet iránti aggodalmunkat.

*** **A horvátok** (rectius illirek) a fraternizálni ment magyar küldöttekkel gyalázatosan bántak. Ha a csendőrség el nem zárja őket, már talán függenének is. Nemzetőri védelem mellett sikerült csak menekülniök. Mi pedig — vagyunk a régiek.

*** **Miniszteriáliák.** — A zsidóktól a fegyvereket a minisztérium elszedette. Némelyek ezért a hetedik égig magasztalják, a nagy rész azonban a hetedik égből esik le.

A magyar hadseregnek a kül- névszerint Olasz országokból hazajövetele iránt f. hó' 16-kán adatott parancs a magyar és kapcsolt részekbeli főhadi-parancsnokságoknak.

A külügyminisztert a minisztérium felszólította, hogy a gallicziaiak kérlevelét Bécsben pártolja.

*** Mai számhoz ily czimü satirai kép van mellékelve: A magyar akademia a sajtószabadságot használja.

Tisztelt szerkesztőség!

Becses lapjának 3-dik számában megjelent ezen czikkjére „Murgu, politikai fogoly mult szombaton estve szabaditatott ki börtönéből, az összegyült nép örömrivalgási közt. Murgu krassói fi, negyedfél esztendő óta ült tömlöczben (az uj-épületben) és az idő alatt ügye csak annyira sem haladt, hogy kihallgattatott volna. Ily gyönyörüségesen folytak a dolgok az ó kormány alatt! Murgu vétkeül az oláhoknak kormány ellen izgatását mondák."

Az igazság' nevében, mely nélkül nemzeteknek és országoknak jövendőjök nincsen, következő száraz adatokat, lapjába felvenni kéretik.

Murgu Euthim magyarországi ügyvéd, véghelyi Ruderia nevü helységből való, nemes Krassó vármegye által, — a népnek czélba vett fellázítása miatt, — befogattatván; irásai között találtattak olyanok, melyek Magyarország' egységének csonkítására irányozva voltak; e miatt ezen rab Pestre áttétet tt, és az új-épületben egy tisztességes szobában, fogva tartatott, még 1845. oct. 30-kán, és dec. 30-kán kihallgattatott, minek következésében, miután némely oláh irások lefordíttattak volna. 1846-dik évi april hó' 27-kén a tek. királyi itélötábla előtt ellene per is indíttatott.

Alperes, védelmének előadására ismételve, sikeretlenül felszólíttatván, a perbe BB. alatt beperesített eme birói megintésnek szüksége fenforgott.

„Alábbirtak ezennel hitelesen bizonyítjuk: miszerint a királyi ügynöknek Murgu Euthim ellen, a tek. királyi itélötábla előtt indított bünvádi pert nevezett alperesnek védelme' előadhatása végett mai alábbírt napon kézbesíteni akarván, — ő olyképen nyilatkozott legyen, hogy magát magyarhoni alattvalónak, s magyar hatóság alá tartozónak el nem ismervén, mig ezen helyzetben leend, s szabad lábra nem állíttatik, felelni nem fog, s csak a maga utján t. i. az ausztriai császár ő fels. előtt, fogja magát védeni. Kelt Pesten január' 2-kán 1847 (P H.) Langer Adolf s. k. kir. táblai hites jegyző. (P. H.) Papor Pál s k. kir. táblának hites jegyzője."

1848-dik évi február' 6-kán a királyi fiscus kénytelen volt a pert, ugy mint feküdt, itélet alá bocsátani.

Ezek után következendő feleselés iktatott a perbe: „A nagy mlgu királyi személynök úr' kegyes megbizásából Bertha Sándor, mint szegények' ügyvéde, a vádlott alperesért megjelenvén, alázatos tisztelettel jelenti a t. királyi itélötábla előtt, hogy a szerencsétlen Murgu Euthim alperest fogságában személyesen felszólítá mint pártfogója, adná elő a mit tud, a maga védelmére, azok' irányában, a mik e perben ellene felhozattak: de az épen azt feleltte most is, a mit a felperesi BB. alatti mutatvány szerint f. e. január' 2-kán nyilvánított, tudniillik, hogy magát magyarországi alattvalónak el nem ismervén, addig semmit elő nem ád védelmére, mig szabad lábra nem állíttatik, s akkor is csupán az ausztriai császár ő fels. előtt adandja védelmét."

1848-dik évi február' 19-kén végre alperes, Szita Lajos urat védlőjének felkérvén, és ennek martius' 4-kén a per kiadatván, ez. alperes' kiszabadításakor még tisztelt ügyvéd urnál létezett.

Ezekből a királyi ügyigazgatóság ellen támasztott vádnak alaptalansága nyilván kitetszik. Kelt Pesten april' 17-kén 1848.

Királyi ügyigazgatóság.

Chrismár Adél

nőpipere- és divatárusnő

ajánlja

a legújabb divat szerinti pipereárukkal bő választásban ellátott teremét.

Lakik: **Ujtéren, Burgmannház' 2-dik emeletében.**

☞ A Magyar Nevelési Társaság **ma** délután 5 órakor az Iparegylet' teremében tartandó gyülésére minden tag s nevelési ügybarát meghivatik.

F. Lázár Mihál,
megbizott jegyző.

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmellékletkel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól december' végéig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 8. Tavaszhó' 30. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Ötven kötél nem a világ. — Politikai látomások. Theáztam és irtam. — Párbeszéd, két idegen közt a muzeumtéri egyik népgyülésen. — Külföld: Bécs, Boroszló, Kandern, London, München, Nápoly, Páris. — Belföld. —

Ötven kötél nem a világ!

Pest, tavaszhó' 27. 1848.

Helyzetünk napról napra aggasztóbb. Humanitási elveink, melyeket márczius' 15-dikén diadattal hirdeténk, megbélyegezvék. Forradalmunk, mely pár hét előtt még maga nemében egyetlen vala, a mindennapi ép oly megvetendő mint gyalázatos lázadások' sorába sülyed, melyek által a személyes biztosság és a tulajdon' szentsége veszélyeztetik. Forradalmunkat, melynek méltóság, erényes irány, józan jogszerüségre nézve párja nem volt a világtörténetben, mely hőstetteink' könyvében fénypontot képezhetett volna — polgárvér szennyezé be, — még pedig a legutálatosabb módon, rablás, pusztítás, rombolás között!

Azért téptük-e ki mérges fogait a régi hydrának — a rabszolgaságnak, hogy személyünk és vagyonunkat veszélyezve lássuk? — Azért kiáltottuk ki mennydörögve az egyenlőséget, s azért irtuk büszkén lobogó zászlónkra, hogy polgártársainkat, kik más vélemény- s hiten vannak, megraboljuk? — Azért ráztuk le a zsarnokság' jármát, hogy egy csoport hitvány lázító által zsarnokoltassuk magunkat, kik régi dicsőségünket a müvelt Europa' szemei előtt meggyalázzák, kik a valódi szabadságot félreértve ez égleányát az intolerantia és vérvágy' boszufuriáinak kiséretében képzelik — de kik e tekintetben keserüen csalódtak.

A szabadság mindenkinek jogokat ad — igen! De a szabadság' vállain azon szent kötelesség is nyugszik: mindenki jogait a legszigorubban óni.

Szabad államban sem önkény sem jogtalanságnak történni nem szabad. És nem büntetésreméltó önkény-e az, ha valaki — vallásgyülölet vagy vérvágyból, — egy emberosztály ellen föllázad, melyet eddig az állam századok óta türt, mely városunkban ugy mint másutt a korábbi hatóságoktól nyert lakjognál fogva tartózkodott!... Nem lehet-e várni, hogy ugyane bünös lázítók, kik ma, zsidó pénzre szomjazva, a zsidók ellen mennek — holnap a keresztény birtokosak' javait támadják meg, és e gyalázatos zsidógyülölet' szennyes köpenye alatt a vagyontalanoknak vagyonosak elleni dühöngő háboruja fog kitörni?

Ámde a szabadság ne vezessen bennünket a kárhozatos polgárháboru' vérösvényére.

A szabadságnak nemesb föladata van.

A szabadság' föladata mindenekelőtt minden embernek, mint embernek jogát megadni, s találkoznék-e oly semmirekellő lélek szeretett hazánkban, ki azt állítaná: e vagy ama vélemény vagy hitnek e vagy ama követője, hite miatt — nem ember! Mindaddig, mig nem találkozik Magyarországban oly elfajult, buta szörny, minden teremtményt, ki tehetségei és müveltségénél fogva az ember nevezetre igényt tarthat — jogokkal kell fölruháznunk, melyek' megsértését — épen mivel kivíttuk a szabadságot, a legkeményebben szükség fenyiteni.

Ha a nyárspolgároknak az ó kormány alatt mocczanniok sem volt szabad; az ó kormány alatt mely mindenképen megvehető volt, s mely alatt épen semmi remény nem létezett, hogy a zavaros viszonyok, természetlen helyzetekbe, az ügyek' szabálytalan menetébe valamely változás hozassék: miért lenne nekiek szabad most **büntetlenül rabolni, gyilkolni, pusztítani?**

A szabadságnak melyik codexében van megírva, hogy emberek, kik Isten képét viselik arczukon, — véleményük vagy hitük végett, mint ez Pozsonban, Győrött és Pesten történt, mint ez a nyelvre nézve Zágrábban, Szerémben stb. történik — **megtámadtassanak** és **félholttá** veressenek?!!

Történhetett ez az ó kormány alatt?

Nem!!

Ugy látszik tehát, hogy azon álhit uralkodik, mintha mi szabadság' férfiai azért kivántuk a szabadságot előidézni, hogy rablás és gyilkosságnak tárt kaput nyissunk?

Akkor a szabadság nálunk nem áldássá, de átokká válnék!

Szabad-e ennek megtörténni?.... Ha a rabság annyira fékezni tudott bennünket, hogy a tulajdont, biztosságot és szabadságot nyiltan megtámadni nem mertük; miért ne sikerülhetne ez a szabadságnak? Avvagy a szabadság kevesebb erővel bír az embereket jóra vezérelni, mint a zsarnoki önkény' gyalázatos elve bírt, mely bennünket az absolutismus bilincseiben fogva tartott?... A szabadság, mely bennünket rabszolgákat emberekké tön, nem hozhatna szebb, nemesb gyümölcsöket, mint — **büntetlen** rablást, gyujtogatást, öldöklést!...

Ám de a büntetlen bün, az állam' társalmi rendje ellenében, egy nemlény! Én csak egy kivételt tudnék, mely szerint a bün büntetlenül gyakoroltathatik vala. Azon esetet, ha a törvény azt mint megengedettet szentesítené. De lehet-e többé állam a müvelt Europában, miután a régi rendszerek megbuktanak, melyben a rablás, gyujtogatás, öldöklés' bünei megengedtetnének?

Mihelyt pedig a fönebb említett bünök tilosak, — akkor büntettetniök is kell. — És pedig annál szigorubban, mert szabad országban követtettek el, tehát nem csak a törvények' sértésiül tekintendők, hanem egyszersmind súlyos bünök maga a szabadság' felsége és szentsége ellen.

És a minisztérium tett-e már e részben — valamit?... az, hogy katonái nincsenek, nem mentség. Van-e honban erő, ép, romlatlan erő elég, hogy e hitvány rablófaj, mely a vallási és nyelvi intolerantia' gyilkát szögzi a védtelen polgár mellének, megfenyíttessék.

E fenyítés gyorsan és egész erélylyel történjék... Ha nincs még törvény, mely a lázitókra büntetést szab — csinálni kell egyet, s mi ugy hiszszük — a kötél oly emberek' számára, kik mások javát és életét önhatalmulag elrabolják, kik a törvények' nyugodt jogszerüsége' helyébe az egyesek' erőszakossága és önkényét állitják — bizony nem nagy büntetés.

Ha a törvények' szent sérthetlenségét lábbal tapodni szabad, akkor megingott a társasági rend' alapja — és az állam eresztékeiben vált szét. — De mi egynéhány gonosztevő az egész állam' jóléte s boldogságához mérve, államéhoz, mely, mint miénk, századokon át fényes szerepet játszott a világtörténetben?

Ha a megbukott kormánynak szabad volt a Martinovicsokat a föntartandó rabszolgaság' érdekében legyilkoltatni: miért késik a mi miniszteriumunk némely könnyen kézrekeríthető bujtogatónak a kivivandó szabadság' érdekében, érdemlett büntetésével?... Ötven gazemberrel kevesebb — és az ország' nyugalma helyreállt.

Ez a mi nézetünk. Egyébiránt ha a miniszterium a halogatás' elvének hódolva, fejünkre hagyja nöni az anarchiát, akkor ám fukarkodjék a kenderrel — mi a jövő' felelősségét nem vállaljuk magunkra.

Politikai látomások.

Egy népembertől.

(Folytatása az 5-d. számbelinek).

II. Rész.

1. És leszállott a szabadság az ő gloriájában. És ül vala trónjára — az észnek — és szól vala:

2. Ismerem ocsmány müveit az aristokraták és bureaukratáknak, kiknek nincs istenük, hanem csak hasukat imádják, és készek embereket áldozni, hogy hasukat tömjék.

3. Ismerem mindazokat, kik magukat a nép' apostolainak adják ki, de kik azt a butaság, tudatlanság és roszaságban akarják megtartani. Ezek átkozottak lesznek, és a föld fogja vérüket inni; vérüket, mely feketén és bünösen folyt vala ereikben.

4. Mert az ember a szabadságért teremtetett; a szabadságért szükség élnie, hatnia és munkálkodnia.

5. De az emberek oda jutának, hogy elüznék a szabadságot, ezen első hajnalpírját a népek' életének, ezen első csókját az isteni szeretetnek, és alázatosan vetnék magukat a hatalmasoknak járma alá.

6. Immár ez időknek végük vagyon. És ti gyülölni fogjátok azokat, kik titeket békóztanak — gyülölni teljes lelketekből, teljes szivetekből és minden erőtökből.

7. Mert a szabadság — ezen örök szeretete isten emberek és a természetnek — nem ismer egyéb gyülöletet, csak a rabszolgaság és zsarnokságnak gyülöletét.

8. Azért kiknek füleik vannak, hallják meg; mit a szabadság az örök igazságnak szent szavával mennydörög a szolgaság felől: átkozott legyen az, ki nem hordja szivében a szabadságnak ösztönét; átkozott az, ki készebb szolgálni zsarnokoknak, mint istennek és az emberiségnek!....

9. A zsarnokság' müvei rettenetesek. Kiszívja az a szegény' csontjának velejét, elrabolja szájától az utósó harapást, midőn haldoklik éhségnek miatta, és elveszi tőle az enyhítő vízcsöpet, melylyel megölő szomját oltandó vala.

10. O ne rettegjetek semmitől, csak a zsarnokságnak müveitől. E szörnyeteg ördögi kéjjel vet benneteket legmélyebb tömlöczbe, és kigyók békák társaságába dobja az embert, hogy istenképét kárhozatosan megfertőztesse.

11. De a kinek füle van a hallásra, hallja. Mindazok bémennek vala a mennyeknek országába, meg vagyon irva, — kik elég bátrak és erősek legyőzni a zsarnokságot, és ellenállni a rabszolgaságnak.

12. Ezt mondja a szabadság — mely lánczok és pallosok, tüzes golyók és sötét tömlöczöket készit mindazok számára, kik a szabadság ellen fölkelni vakmerők.

13. A szabadság ismeri a sátánnak kárhozatos müvét, ki a nép közé simul vala, hogy azt gonosz hírmondások, átkozatos édesgetések által föllázitsa.

14. De a szabadság isteni eredetü, és nem lesz nehéz pokolnak tüzébe sujtani a sátánt, hogy megszünjék lenni az igazaknak boszankodása e földön.

15. Szálljatok magatokba ti megbélyegzett izgatók és ámítói a népnek, nehogy közétek lépjek, és szavamnak villámával, és tollamnak lángfáklyájával semmivé tegyelek benneteket.

16. Mert gyülöletesek vagytok ti, rabszolga lelkek, ti önkénytes szolgái és kegyetlen eszközei a zsarnokságnak.

17. Halljátok tehát: ki legyőzi a szolgaságot, és leszen bajnoka a szabadságnak, az az erény' kenyerét kapja ételül, és a boldogság' édes nektárát italul, és ő és maradékai boldogok lesznek most és mindörökké. Ámen!

18. Halljátok tovább: az isteni szabadság ismeri a szegénynek fájdalmait, ismeri szenvedéseit, türelmét, megadását, de a szenvedést örömre fogja változtatni, a türelmet jólléttel jutalmazni, és a megadást a boldogság' dus kamatjával visszafizetni.

19. Mert ezentul az elnyomottak uralkodnak.

20. Azért a seregeknek ura erőt és hatalmat ád mindenkinek, ki jár vala a szabadságnak útán. Csakhogy a jót akarjátok a szabadságnak érdekében.

21. Mert ki bűnt akar, megfertőzteti a szabadságot.

22. A bűnt pedig csak a zsarnokok gyakorlák, ők azok, kik elött az erény nem szent, mert ők a pokolnak sötét méhéből származnak vala. (Folytattatik.)*

Theáztam és irtam.

Pest, april' 25-d. napján Tükörházban.

Ugy emlékezem, hogy a censura' absolutisticus korszakában is lehetett valamely tárgy vagy eszméről, mely még a maga törvényes módja szerint létesítve nem volt, szabadon nyilatkozni: annál inkább hiszem, hogy nem sértem meg az illedéket, és nem lesz ingerlő, ha most olyasról, mi még csak a hír' szárnyain kering, igen szerényen kimondom a véleményt.

A mily fontos valamely országnak puszta anyagi állását jól rendezni, szintoly fontosnak tartom szellemi kifejlődésére nézve minden intézkedéseket ugy létesíteni, hogy annak a közjóra és haza' virágzására minél nagyobb hatása legyen.

A müvelt Europa' nemzetei közt a magyar volt az, mely sokszor vádoltatott azzal, miszerint nem tud számítani; a magyar az, melyről azt akarják még továbbra is hinni és elhitetni önmagával, hogy a mathematikai tudományok' mind elméleti mind gyakorlati terén igen gyönge, és nincsenek alkalmas egyénei, kiket a jelen müvelt idő' kivánatainak megfelelő munkálatokkal meg lehetne bízni. Én erre azt felelem: minden szobába csak annyi világosság jöhet, a mennyit bejőni a rajta levő ablak enged.

A mi a nyilvános tanítást illeti, tagadhatatlan, hogy az a pesti egyetemben igen silány lábon állott; holott pedig azt mindig ki tudták számítani, hogy az egyetem' nagy jövedelméből generosusabban kellene a tudományok' virágzására költeni, de továbbá ki tudták azt is számítani, hogy azon jövedelem máshova fordíttatott. A gyakorlati téren kivált az utósó évtizedben szép alkalom nyilt ismeretek' szerzésére; de itt is történt hiba, nevezetesen: a benszülöttek némi egyedáruságot gyakoroltak, az itt dolgozó külföldiek pedig valóságos gorombasággal határos tiltakozással viseltettek a látni, tapasztalni akarók' ellenében.

Az most a kérdés: jó lesz-e tovább is az ilyen forma, vagy az ilyesekre könnyen elfajulható módon hagyni az egészet? én részemről nem szeretném.

Én soha sem láttam, hogy a farkas a bárányt ugy szerette volna fölnevelni, mint a maga fiát, és épen a farkasról tudok egy mesét, melyet valósággal tapasztaltam, hogy az emberek közt is megvan, t. i. minden igaz ok nélkül bele tud kötni az alattvalóba.

De továbbá: nem hiszem, hogy a mathematikai tudomány' felvirágzására valami nagy s különös varázserőt tudna kifejteni a tökéletes alárendeltetés.

Én egy elvet szeretnék kimondani. De mielött ezt tenném, meg fogja nekem engedni a tisztelt olvasó, ha eszébe juttatom, s kérem, hogy gondolja meg, miszerint azon igen sok mathematikai tudományokban, kivált gyakorlatilag nem lehet egy ember jártas; és én azt hiszem, hogy lehet egy ember valamely országnak főorvosa, de igen nehezen és bajosan lehet egy ember valamely országnak főfő mérnöke, kivált oly időben, midőn az országnak minden zugában fognak működni; én olyan régi institutiókat megunt ember vagyok, és mivel olyan régiesen hangzik az a *főfő*, olyan kis forradalmi nyugtalanság kelt bennem, s meg nem állhatom, hogy ne ostromoljam, hacsak egy elegans, sinecura hivatalnokot nem akarunk erőnek erejével látni, mert mindenben tudni intézkedni, kivált angol nyelven Magyarországban, egy embertől ezt igen sok kivánni.

Nagyon sok ember talál megőszülni félév alatt a magyarországi mérnökök közől, pedig beh szép haja van ám sok itteni mérnöknek!

Az országos munkálatokra nézve, azok' különféleségéhez képest, külön egymástól elválasztatott osztályfőnököket szeretnék, és ezek vinnék különkülön a maguk' osztályának igazgatását, minden *főfő* nélkül, és a többől ülő testület tenne egy főfőt, *ezt szeretném elvül elfogadtatni*. Talán csak lenne ezen főnökökben annyi ildomosság, hogy véleményüket magyar nyelven is meg tudnák mondani, megtartván minden nyugati népek' etiketti szabályait. — És igy A mérnököt tenném az egyik osztályba, B lenne a másikban, C — erről azt mondják, hogy az ország' nagy hasznára lenne, ha a vasutak és akárhova megkivántató gépek' elkészítésére felállítandó gyár' igazgatását felvállalná; azért, mint az architecturában is jártas egyént véleményadás végett mindig föl lehetne szólítani, s babért nyerhetne, ha magát nem irná is ugy, hogy *Magyarország' főmérnöke*.

Hah! már a mérnök is politikus lett, és szivéből örvend, hogy megszabadult attól a külföldi miniszteriumtól, és ezer hálát mond különösen a mérnök, hogy a szabad honnak független miniszteriuma van, és most mégis olyakat sohajtanak, mivelhogy idegen zászló alatt kellend nekik az ország' felvirágzására dolgozniok, hogy szívből megsajnálám őket. Pedig eleget mondtam, hogy a tudomány' igazságát akármi nemzetbeli ajkakról perdüljön le, nem lehet el nem ismerni; felhoztam, hogy a szerelemben nem az a fő, hogy magyar vagy német vagy tót leány legyen szeretőnk, hanem hogy igazán s híven szeressen; de nekik most csak magyar kis lány kell, nem csoda tehát, ha az angyalt is tótnak mondják, mert idegen. Szeretném őket jól kicsúfolni. De egy kis igazságuk mégis van. Ennek a magamféle magyar fajtának pedig nagyon a véribén van az a most már universalizált egyenlőség, még köszönje meg az idegen, ha magával egy sorban enged helyet; a zsidót ezért kell kikergetni Magyarországból, ez világos, pedig szomszédnak hívja, és ha még a sokféle tótokra is rákerül a sor, hisz akkor egész forma szerinti országos belháborunak kell kiütni.

És ez pedig meglehet; én a történetben olvastam ilyen eseteket; ma is minő lárma volt a forradalmi csarnokban, és estve az unióért nagy fáklyás zene tartatott, pedig vis unita fortior, és akkor vége lesz a nemzetiségnek, a független kor-

*

mánynak; és én mindez arany álmaimat ne lássam valóságban? — Inkább kérem a mindenható urat: ne tegye C urat [1]) főfőmérnöknek, nem olyan boszorkánymesterség az a mérnöki munka, hogy tiszta magyar ember is el ne végezhesse, a mi pedig olyan ördöngös van csakugyan benne, hiszen azt hadd végezze C ur, — de azért nem szükség Magyarország' főfőmérnökének lennie. a—b

Párbeszéd.

(Két idegen közt a muzeumtéri egyik népgyülésen.)

A. És valóban hiszi ön, hogy a szabadság, az egyenlőség, a testvérség, mely három szóra épen most oly egeket hasgató éljenek riadoztak, ezentul már valóság leszen közöttünk?

B. Nem csak hiszem, de meg is vagyok győződve. A kaszták' ideje lejárt, az aristokratia, hála a nemzet' nemtőjének, megtörve, a demokratia állott helyébe, vagy mint Lamartine megjegyzé, az egyesek' szelleme megszünt, s az egyetemé kezdődik. A bureaukratia, melynek szabadságbékózó szálait oly ördögi ügyességgel tudá összeszőni egyetlenegy ember, megbukott ez emberrel együtt; magas ihletés hatá át a népeket, és meg van alapítva, ténnyé emelve a népfelség' eszméje.

A. Ön még az első lelkesedés' rózsaszin szemüvegén látja a dolgokat, az ideáltól, mely lelkét elfoglalá, nem látja a valót. Vajha beteljenek ön' aranyreményei, de én — bizony keveset adnék értük. Vegye csak ön állásunkat ugy a mint van: ez elhanyagolt földön él egy nemzetkeverék, melyet a választófalak' minden kigondolható neme állít egymás' ellenébe, ott vannak 1-ör a nyelvek: magyar, német, szláv, illir, szerb, oláh; 2-or a vallások: catholikus, protestans, görög, zsidó; 3-or kasztai osztályok: mágnás, nemes, várospolgár, katona, pap, paraszt, proletárius. 4: czéhek. E külön elemek több mint husz olytáborra osztják e szegény haza' népét, melynek mindenike saját önérdekét veti a zavaros idők' mérlegébe: kész az anarchiai elemek' keveréke. És e tömeg egy sajnos bünben egyezik egymással: hogy a törvényt tisztelni nem tudja. És e tömeget nem tartja össze semmi: nem a müveltség, mert az nálunk nincs, nem a hazabecsület' eszméje, mert azt még nem csepegtették belénk a franciák. S e zür közepett haderőnk nincs, kincstárunk üres. — Vegye ön ezekhez azon elégedetlen csoportot, melyet az új fordulat kövér hivatalaitól fosztott meg, azon zsoldosokat, kik bérért áldoztak a mammonnak, kik örömükben tomboltak akkor, midőn jobbjaink vérrel verítékeztenek a despotismus' szörnyei ellen.

B. E proscriptus faj' napjai megszámlálvák, — látja-e ön amott a szánandókat, mint állanak bünbánva, mint osztoznak a tömeg' éljeneiben, — ezektől nincs mit félni.

A. Csak ezektől van. E faj nincs, nem lehet az új fordulattal megelégedve, — csak megriadt, de föl fogja ütni fejét — már is felütötte — előbb alattomban, végre nyiltan, s ha készületlenek leszünk, azon veszszük észre, hogy szabadságunk kezei közt vonagland, mint galamb a rábocsátott héja' körmei között.

B. S ön hiszi az ellenforradalom' lehetőségét.

A. Semmit sem erősebben, mindennap szilárdabbul meggyőződöm felőle. Ez ellenforradalom' középműhelye Bécs, kovácsai az ó kormány' emberei, machinatiói a különféle nevek alatti bujtogatások.

B. Hiu félelem, barátom, — minden törekvésük megtörik a miniszterium' erélyén, és a többségnek a miniszteriumhozi bizalmán.

A. E bizalom csak addig tart, mig a nemzet erélyt, gyors erélyt látand e kormánynál. De nincs-e minden erély paralizálva az országnak minden katonaságtóli kiürítése által. Barátom! oly országban, hol a törvény' tiszteletben tartására egy fehér pálczácska nem elég, ott hatalmas erőnek kell háttérben állani, mely a törvénynek tiszteletet parancsoljon. Ez erő hiányzik nálunk. A legelső jelentékenyebb lázongásnak nem birnánk emberei lenni. Mondom önnek, a reactio' embereinek nálunk tárt mezejök van.

B. Hogy miniszterein k' rendelkezésére nem nagy fegyvererő áll, az igaz, de azért azt magam is elismerem, nagyobb erélyességet tanusíthatott volna, mert én azt hiszem, hogy már magában a törvényesség' fogalmában oly valami ható erő van, mi egypár tuczet puskát és szuronyt kipótol. Perse hogy csak addig, mig a törvényességből de csak egy hajszálnyi sem engedtetik el.

A. Lássa ön, ez engedés már megtörtént — a zsidóügyben.

B. Ez egész zsidóügyet Pozsonban kotyfolták a boldogult honatyák, és a szegény miniszter uraknak kell a levét meginni. Ha a törvényhozókat a vallásegyenlőség' kimondásától néhány utczacsőcselék' rakonczátlansága vissza nem riasztja, a reactio e téren nem kapott volna vérszemre. Ez az én hitem.

A. Én e baj' okát másutt keresem, ugyanott t. i. hol a többiét, az ó kormány által táplált azon immoralitásban, mely minden törvény' lábbal tapodását ugyszólván szivébe csepegtette embereinek. Azon romlottságában nyárspolgárainknak, melynek nem kevesb jár fejében, mint az ausztriai császárt megkérni a dolgok' régi folyamának visszaállítására, s mely oly buta, mikép nem tudja, hogy egy idegen fejedelemhez a hazai kormány ellen czélzó folyamodással járulni oly bün, melyet halállal kell büntetni. Lássa ön, ez erkölcsi és szellemi alásülyedtség az, mely által a reactionariusok szabadságunkat, vagy mi mindegy, bennünket megölni fognak, ha lehet. Ezt meggátolni tüstént sujtó erélylyel kell, itt minden engedés, minden időhalasztás új meg új előnyözése az ellenségnek. Én minden ily bujtogató ellen, de tüstént a legszigorubban lépnék fel, mert a példaadás itt a gyors eljárásban van.

B. Barátom, ez már egy lépés a terrorismus' terére!

A. Higye ön nekem, Franciaország nem volt tizedrésznyire sülyedt erkölcsi s szellemi állapotban, a 90-es években, midőn a guillotine fölállíttatott.

B. Nem barátom, a közvélemény, ezen szellemi fegyver sujtóbb minden másnál. Ezután, mint Nyári helyesen mondá, a közvélemény fogja kormányozni hazánkat, és evvel a guillotine meg nem fér, azt csak egyes zsarnok használhatja.

A. Ön közvéleményről szól. Létezik-e az nálunk? nem. Itt csak tekintélyimádás létezik. Itt az igaz, jó, nemes, magasztos maig sem győz, hacsak egyik másik tekintély' vállaira, miként mankókra, nem gebeszkedik föl. — Nyárit említé ön. Ha csak egypár ezer, vagy csak egypár száz ily tiszta nézetü, önálló jellemü, helyzetünket helyesen fölfogó, erőteljes, tántoríthatlan emberünk volna: csak ne volna ő oly átkozottul kevesedmagával, nem félnék. De ime ő a legjobb példa állításomhoz. Őt örömujjongva választák

1) Clark. Szerk.

elnökeül a választókat összeiró bizottmánynak, karjaikon hordozák, és most, mert nem lön hűtelen magához és elveihez, és roszalni, sőt érdemük szerint jellemezni bátorkodott a vakszenvedélyü nyárspolgárságot, ugyanazok' egy része, kik tegnap dicsőíték, ellenségévé lön. Mig igy állunk, addig jó szóval kormányozni, nem csak hiábavalóság, de kimondom egyenesen, — veszélyes.

B. Tehát terrorismusra szavaz ön?

A. Nem épen, de mindenesetre: gyorsan és egyszerre sujtó erélyes föllépésre. Isten önnel.

Sarkadi.

Külföld.

— **Bécs.** Itt még mind nem tudja a nép magát a szabadságba beletalálni. A nép teljességgel nincs megérve a szabadságra. A szegény bécsieket az aristokratikus institutiók egészen megrontották. Ezt bizonyítja azon eljárási modor, melylyel a nemzetőrség' parancsnoka Hoyos elég szemtelen volt a pesti magyar küldötteket megsérteni. Ezek az aristokraták nem bírják megszokni azt hinni, hogy a nemaristokrata is ember.

— Igy egy becsületes embert is, Schütte tanárt, elfogtak, a legbaromibb módon fogságba tettek, s mivel mint külföldi a szabad szóhoz szokva volt, mint lázítóval bántak vele Midőn a tanulók, több honfiaink' kiséretében ezért Pillersdorfot kérdőre vonták, ez ugy tön, mintha neki semmi része nem lett volna a dologban. (Az ó rendszer mozogni kezd. Talpon legyünk.)

— **Boroszló.** A csőcselék itt is lázongani kezdett, sör és borházakat dult föl, de a katonaság és polgárőrség' erélyes föllépte hamar szétkergeté a sehonnai csoportot. (Csak erélyesen büntettessenek a bünösök, és a léhütők' hitvány serge, reaktionárius uszítóikkal együtt hátuk mögött, örökre el fog hallgatni.)

— **Kandern.** (Felső rajnai kerület) Hecker, a republikanusnak csapata összecsapott a badeni és hesseni katonacsapatokkal. Gagernt meglőtték. A mintegy 800—1000-re menő republikanusok szétkergettettek. (A „márkésó" igen ominosus szóvá lön a politikában, a „még jókor" nem kevesbbé veszélyes. A helyett, hogy igy hatott, Hecker másképp léphetett volna föl!)

— **London.** A korona' védelmérei bill' eltörlését illető inditvány, miszerint a nyilt és megfontolt beszéd általi lázítás számkivetéssel büntettessék—nagy szótöbbséggel elvettetett. (Nálunk ily inditvány igen helyén volna azon emberek ellen, kik vakmerősködnek a magyar nemzetiség ellen kikelni, és lázítani. Ez embereket nem lehetne elég keményen büntetni.)

— **München.** Itt az iparüzőket illető reformok vannak tervben. (Nálunk is nem csak ideje, hanem fölöttébb szükséges volna. Névszerint a hírlapok' irodáiban kellene az iparüző uraknak gyakrabban megfordulniok, ott nézeteiket papirra tétetniök, hogy felvilágosíttatnánk a mostani rendszer' viszonyai, viszszaélései és ártalmai felől, 's igy a gyökeres és gyors segélyt elősegíthetnők.)

— **Nápoly.** A király a lombardiaknak új segédsereget igért. (Az angoloknak e jó ember ellenkezőt igért. Ha az ember egy elnyomott népért harczol is, azért még sem szabad szavával játszani.)

— **Páris.** A kormányt meg akarták buktatni, de a nemzetőrség, mintegy 100,000-ből álló, kelt föl, és megvédé. (Bravó, derék francziák! Mig a kormány a szabadság, jog és egyenlőség' ösvényén jár, méltó hogy minden becsületes polgár fölkeljen vádelmére.)

Belföld.

*** **Arad, apríl' 18-kán 1848.** Hazánk' békes átalakulásának dicsősége meg van fertőztetve! Vércsöpek homályositák be annak fénylő napját! A mart. 22-kei népgyülésünkből t. i. bizottmány küldetett ki a csendfentartás- és nemzetőrsereg' alakítására; e bizottmányt tetszett a várostanácsnak néhány nap mulva, azon egyszerü okból, mert ebbe a tanácsbeliek közől a közbizalom egyet sem választott, letenni, helyébe saját zárt köréből egy új választmányt nevezni, s azt az előbbinek tisztével megbizni. Ennek eljárásával a nép megelégedve nem levén, egy apríl' 17-kén tartott gyülésben a várostanácstól, vagy az általa kiküldetett választmánytól a nemzetőrsereg' alakítása körüli eljárásról értesülést kivánt szerezni, s a mennyiben lehetne annak a fenyegető szükséghez alkalmazandott gyorsasággal mielőbbi létesítéséről gondoskodni. Azonban a tanácsteremet korán reggel több tanácsbeliek és némely hivatallesők által felbőszített és bérelt emberek foglalták el, s midőn a nép a gyülés' szabadbani tartását kivánná, a bent levő földbiró ‚Ki vele' jelszavára a tanács' tekintélyét támogató bunkós botok irgalmatlan munkához fogtak, s az ajtóban állók közől kettőt, alig sikerült egy elszánt férfinak, bár már rútul megvérzetten, a bizonyos halál' torkából kiragadni. És a felelősség' borzasztó satirájára, a vérengzők nem csak be nem fogattak, de még vizsgálat sem rendeltetett ellenök. Miért? .. Kell-e hozzá magyarázat?! .. Nagy bajjal sikerült a vezérszónok Sárosinak a népet rábirni, hogy mára oszoljon szét, holnap tanácskozandó az orvoslásról. Másnap reggel a számra több ezerből álló nép összegyült Isten' szabad ege alatt. Oh ti! e nép' kiskorúságának hazug papjai! kik mindig azt prédikáltátok: hogy e nép még gyermekbölcsőjében van és alszik, s ha felköltenénk is, a szabadság' elfogadására erőtlen, s hogy teljeskora még nem jött el: szerettem volna, ha ma e népgyülésen jelenlettetek volna; mily borzasztóan hazudtolt meg benneteket e mai nap' demonstratiója! .. E népgyülés egy vádfeliratot szerkesztett a tegnapi véres esemény' előidézői ellen a miniszteriumhoz, s azt egy jeles küldöttség által azonnal Pestnek is indította. Mi kormánybiztost kérünk, ki szoros vizsgálatot tartson. — Derék miniszter urak! a népszabadság' szent nevében kiáltunk hozzátok: törvényt és igazságot adjatok nekünk!! Orbán Petőfi.[1])

*** **Kassa.** Apríl' 22. Városunk mult hó' 20-dika óta egészen más alakot öltött; a majdnem egész város' végromlását előidéző Wirknerpárt tönkre téve. — A nemzeti őrség, számra 600-on fölül, kedvvel tartja gyakorlatait és az őrszolgálatokat buzgón teljesíti. — A közelgő városi tisztújítás mindnyájunkat mozgásba hoz; a dolgok' eddigi állása után itélve a volt és közbizalmat nem biró beltanács' tagjai kevés kivétellel, ki fognak maradni hivatalaikból. — Főbiró Baranyai István hivataláról az egész közönség' közörömére lemondott. — Télére magyar szinházunk lesz; vállalkozó alulirt és társai. — A zsidók ellen itt is nagy ellenszenv mutat-

1) Csak rövid kivonatát adtuk ön' tudósításának, mert ez aradi gyászeseményt már más lapok több nappal hamarabb körülményesen közlötték. Azért kérjük tudósító polgártársainkat, hogy híradásukban gyorsak legyenek, hogy ha híreink megnem előznek is más lapokat, de utánuk se sántikáljanak.

Szerk.

kozik; minden lehető nagyobb ingerültség' eltávolítása' tekintetéből több század' kivánatára — 26-kán népgyülés fog tartatni. — Tegnap Werfer Károly József könyvnyomdájában az 1848-diki törvényczikkek megjelentek; áruk bekötve hét pkr. példátlan olcsóság.

Klesztinszky László,

*** **Kolozsvár.** Az utósó erdélyi országgyülés május' 29-kén fog összeülni. Tárgya az unio. E szóban minden ki van mondva, ennek létesítésével Erdély' részéről minden megtéve.

— Királyi biztosul ez országgyülésre a Nádor ő fenségét kérik az erdélyiek. A kérelmi felirat királyi ő fgéhez leendő kézbesítésére számos tagu küldöttség alakult, mely napokban volt itt Budapesten.

*** **Pozson** borzasztó szinhelyévé lön a föluszított szenvedély' vérengzéseinek. April' 23-kán, husvét' első napján délután 3—400 mesterlegény s inas gyült össze az Auban, onnan botok s más fegyverekkel fölkészülve lárma s fütyölés közt csapatokra oszolva jött át a hidon, a sétányon keresztül, a nélkül hogy valaki föltartóztatta volna. A megrohanás az izraeliták ellen volt intézve. Az első megtámadást a zsidók visszaverték. Ekkor egy sípszó jelt adott, s 5 óra körül hajósszolgák s polgárok közruhákban elkezdék a ‚nap' czimü fogadó' ablakait beverni, boltokat feltörni, rabolni; a portékákat egymás közt felosztották vagy semmivé tették. ¼8 körül jött katonaság, s egy lövés nélkül szétkergeté a lázongókat. De ismét összeszedték magukat, s a Nonnenbahn felől törtek elő. A vasaskatonaságot, mely parancs szerint vak töltéssel lőtt a tömeg közé, kinevették; dühök még inkább vérszemre kapott, a parancsnok, és Jankó alispán megsebesíttetett. Ekkor kemény töltéssel kezdődött a tüzelés, 2—3 elesett, s csak nagynehezen sikerült eloszlatni a tömeget. — Másnap a lázongás megújult, az elemi iskola s kisdedovóintézet leromboltattak, csak a négy fal áll. A szomszéd zárdabeli kapucinusok a szent kereszttel kezükben jöttek ki, térden állva kérék őket szétoszlásra, hiába, kigunyoltattak s távozniok kelle. Nemzeti és polgári őrség rukkolt ki, amaz mindenesetre a zsidók' segitségére, ezek ellenük. A dulásnak most mi sem állott ellent. Pénz raboltatott, váltókat téptek szét, ötven boltot kipusztítottak, a házakba betörtek. A mihálytért lábnyira fedé a legpompásabb pehely, pálinka, olaj folyt mindenfelé, bársony, atlasz, selyem, szalag, vászon, minden, még ablakok és ajtók is tömegekben hevertek az utczák s téreken, a butorok ablakon hányattak ki s a tömeg által izre porrá törettek. Senki sem háborítá őket; a városból minden zsidó a Schlossbergre vonult, hol szálláshij miatt az utczákon maradt. Még a temető sem kiméltetett, s a halottak' sírkövei feldulattanak, a zsidó holttestek kiásattak. A mi erélyes föllépés történt, azt csupán a megyének köszönhetni, a megyei tisztek igen derekasan viselték magukat, annál gyalázatosabban a polgárok! Kedden háromszor volt tüz a Zuckermantelen; hétfőtől fogva megkezdődtek az elfogatások. A 30-ad, hadi pénztár, tanácsház, zálogház tizszeres őrséggel van ellátva.

Bazingban a pozsoni lázadás ismételtetett. — Ez száraz előadása a pozsoni vérengzéseknek, melyeknek az ottani polgárság, az által mert a rakonczátlan tömeg' dulását, mondhatni összetett kézzel nézte, a szó' szoros értelmében hünrészesévé tette magát. Na de szólunk legközelebb ezekről a gyönyörüséges királyi városi polgárokról egy komoly szót. Most csak annyit, hogy ha a miniszterium tovább is összetett kézzel nézi a rend' vészteljes felbomlását, az anarchia' elharapózását, akkor valóban Isten legyen nekünk irgalmas. E tétlenség a mindenfelé forrongó reactiv elemek' irányában valóban megfoghatlan előttünk. A miniszter urak' egynémelyike (mert nem mindnyáját éri a tétlenség' vádja) feledni látszik, hogy az elmulasztási bünt nem kisebb felelőség' sulya nyomja, mint az elkövetésit, s hogy az elmulasztás által is lehet koczkáztatni azon bizodalmat, mely a kormányt kezeibe adá. Ha ily körülmények közt nem hintünk vakon tömjént az új kormány' utjára, mint a Pesti Hirlapban egy régi ember szeretné, azt az új kormány magának tulajdonítsa.

*** **Szeben.** (Szászföldön) A szász és német ifjuság, s még némely éltesebb férfiak is német cocárdát (fekete-vörös-arany) viselnek. Elszakadási vágy' symboluma akar-e lenni?

— Ugyanitt közhír szerint a lerontott várkapuk és várrészeket újból fölépitni, a várat körüskörül védelmi állapotba tenni szándékoznak. (Tán a bureaucratiát, melynek legobstinatusabb fészke Szeben, igy akarják a szász atyafiak magukat' részére salválni. Felejtik, hogy a szabadság, jog és igazság' követelő szózatát ép oly kevessé lehet elzárni, ha egyszer nyilatkozni kezd, mint a levegőt.)

— Nem rég egy tekintélyes szász férfi, állítólag a polgárok' felhivására, folyamodott a cath. püspök Kovács Miklós úrhoz, a szebeni cath. gymnasiumból a magyar tanítóknak elbocsátása, s helyükbe németajkuaknak kinevezése iránt. (Mind e fönebbi adatok a szász sógorok' iránt unki nem legbarátságosabb érzelméről tesznek tanuságot. Jó lesz mindezeket ad notam venni.)

*** **Vereb** (Fehérmegyében). E helység' volt földesura, Végh János polgártársunk, mihelyt a hirlapok által értesült az urbéri viszonyok' megszüntetéséről, sietett tudtára adni polgártársainak, eddigi jobbágyainak az örvendetes hírt, egyszersmind lemondott a szőlőtizedről is, minden kárpótlás' igénye nélkül, és a helységnek a bormérést is egész éven át örökre megengedé. Azon nagy nap óta gyakrabban összehivatá polgárbarátait, s nekik a hirlapok' tudósításait felolvasá és fejtegeté. [1]) Most pedig a helységében alakult nemzetőrség' számára, addig is, mig a megye általi fegyverosztás eszközöltetnék, néhány szuronyos fegyvert szerzett, Fehérvárról gyakorlót hozatott és angolkertében vitézeit oktatja és gyakoroltatja. Maga is a csapatokba vegyül, és tanulja a fegyverforgatást. Kedves látvány az, midőn péld. a helység' bira, hivatalos foglalkozását végezve, megjelenik, fához támasztja pálczáját, és egész komolysággal beáll a rendbe, a vezényleteket teljesítendő. Bár többen is követnék ezen helység' példáját. Azonban több helyeken vonakodik a nép beállni a nemzetőrségbe, minthogy a nemesség nem viseltetik iránt uk rokonszenvvel. Többektől hallám azon panaszt: miért van az, hogy a nemes nem tart rendes katonát, pedig a Munkások' újsága irja, hogy nincs többé nemes, mindnyájan egyenlők vagyunk! Hiába iparkodtam meggyőzni őket arról, hogy ez csak novembertől fogva fog állani, ők makacsul ragaszkodtak Táncsics' szavaihoz, ki első novemberről nem tesz említést. Polgártársak, kik a nép' számára irtok, határozottak legyetek szavaitokban, mert csekélységgel könnyen nagy ingerültséget okozhattok a vidéken azok közt, kik szent irás gyanánt veszik szavaitokat. Szombati I.

*** **Budapest.** A következő miniszterelnöki hivatalos közlés sokkal fontosb, semhogy olvasóinkkal ne közlenők: „A magyar minisztérium ismervén az összes

---

1) Követésre méltó például szolgálhat a többi volt földesuraknak is. Szerk.

monarchiának jelenlegi kényes állapotát, a külföldön levő katonaság' viszonyai iránt, mennyire csak lehet, a fenálló körülmények' kiméletével járt el mindaddig, mig a közbátorságot s törvényes rendet más uton is fentarthatni gondolta. Miután azonban az ország különféle vidékeiről naponként aggasztóbb körülmények jelentetnek be, s például Vasvármegyében a zsidók elleni ellenszenv már is dulásokra adott alkalmat; Szathmárvármegyében, a több évek előtt befejezett összesítések' következtében, a kisebb birtokosok a nagyobb birtokosok ellen feltámadtak; Békésben a volt jobbágyok a legelő-elkülönözés miatt, mely a lakosokat már hosszabb idő óta forrongásban tartotta, a tulajdon' szentségét többé nem tisztelik; Közép-Szolnokban egy esküdt a fellázadt parasztok' dühének áldozatul esett; Selmeczen a tót nemzetiségi mozgalmak már azért is veszélyesek, mert egy, könnyen félhető kitörés, habár rövid idő alatt elnyomathatik is, a kincstári bányákban évtizedek alatt helyre nem pótolható károkat okozhat; sőt Pozsonban a zsidók' üldöztetése már a katonaság' alkalmazását is szükségessé tevé; — a minisztérium többé nem hallgathat, nem engedheti, hogy az ország az anarchia és fejetlenség' martalékává váljék. Az egész országban tanyázó katonaság alig megyen 18,000 emberre, s a minisztérium érzi, hogy a közbátorságot, melyért a nemzetnek felelős, csak ugy tarthatja fenn, ha a szükséges eszközökkel annak fentartására rendelkezhetik. A nemzeti őrseregnek csak legkisebb része láttathatott el fegyverrel, s mig a megrendelt fegyver külföldről, Bécsből és a magyar fegyvertárakból ki nem kerül, addig a közcsend és rend' megháborítása alig gátoltathatik meg, minthogy a magyar katonaság, melynek legelső feladata Magyarországban a személy- és vagyonbátorságot biztositani, a monarchia' egyéb részeiben van elhelyezve.

Az összes minisztérium tehát mindezen fontos és aggasztó körülmények' tekintetéből, hg Eszterházy Pál külügyi minister április' 24-kén ujolag és már harmadszor felszólítja: miszerint az országnak e részbeni igazságos követelését a bécsi hadügyi minisztériumnál teljes erélyességgel ismételje, s figyelmezt sse a most emlitett ministériumot: hogy a mult országgyülés' 3-ik törv. czikkének 8-ik szakasza értelmében, a magyar hadseregnek az ország határain kivüli alkalmazását ő felségének elhatározására ugyan, de csak a királyi személye körül levő felelős miniszter' ellenjegyzése mellett bizza. És ha a minisztériumnak ezen követelése jelenleg is elutasittatnék, s a közbátorság fentartására szükséges katonaság behozatala tovább is gátoltatnék, a miniszterium oly lépések megtételét látja elkerülhetlennek, minőkre felelősségének érzete kényteleniti.

⁂ **Lederer** még mindig magyar főhadiparancsnok. Ezen ember a magyar hadminiszterneki engedelmességét a Bécsből veendő instructiótól függesztette föl. De azért **Lederer** a magyar független miniszterium' ezen kisatirizálása után is **főhadiparancsnok**. Csak legalább a satirát hivatalosan ki ne publicálták volna!

⁂ **Mint vádlók lépünk föl** az ugynevezett „Deutscher Clubb" ellen. E clubban többen vakmerősködtek nemzetiségünk ellen szólani. Azt inditványozták, hogy a renegátok, t. i. kik neveiket megmagyaríták, s átalában a magyarok zárassanak ki, minthogy a clubbnak spionokra nincsen szüksége, kik a szót kihordják. — Polgárok! résen álljunk, és ne szenvedjük, hogy az idegen ellenünk és hazánk ellen büntetlenül fölkelni merészkedhessék. Ki Magyarhonban más valami akar lenni mint magyar, az áruló. Két urnak nem lehet szolgálni. A németek tehát, kik bátorkodnak Németországra kacsingatni, utasíttassanak ki az országból. Azon németek pedig, kik magyar törvény alatt élnek, magyar jogokat élveznek, annál büntetésreméltóbbak, ha reactionarius irányokkal eltelve a külföld' karjaiba vetik magukat. Ezek kétszeres árulók. Ugyan lépjen föl már egyszer az a miniszterium erélyesen e bujtogatók ellen! — (Beküld.)

⁂ **Nagy bünnel vádoltatunk!** tudniillik, hogy lapunkban a Külföld' rovata a Belföld előtt áll, mi világos hazafiságtalanság. Ügyekezni fogunk hogy soha alaposb váddal ne vádoltathassunk. Egyébiránt szeretünk mindenkit, ha lehet, megnyugtatni, s azért kijelentjük, hogy ezt csupán technicai előnyből teszszük, meg azon változatosság' kedveért, hogy a főczikkek ugyis belföldről szólván, ekkép a külhirek közbeessenek. Tehát semmi harag!

⁂ **Nagyobb polgári bünnel** vádolhatjuk mi azon pesti vendéglőst, ki a két oroszlánnál termeit butorozván, valamennyi butorait Bécsben csináltatta. Örülni fogunk, ha a vendéglős úr e hirt hitelesen megczáfolja, mert még most is Bécsbe járni butorok után az már csakugyan polgári bün; oly bün, mely megérdemli, hogy mások' rettentő példájára nyiltan roszaltassék.

⁂ **1000 zsidó** mindenestül ki akar vándorolni Amerikába. A társaság' élén Fleischl gazdag (egy millióig áll pengőben) kereskedő áll. Egy öt tagból álló küldöttséget fognak utnak indítani Amerikába földet vásárolni. Vajjon azon fanatikus nyárspolgárok' egész tömegének van e annyi vagyona, mely csak századrészét pótolja az állam' veszteségének, mely azt ily temérdek tőke' kivándorlása által érendi? Vajjon e veszteségre gondoltak-e azok, kik addig nézték összetett kézzel a dolgot, mig ennyire jutott? Azon adó, melyet a kivándorlandó zsidók fizettek volna, reméljük, e nyárspolgárokra fog rovatni. Na de majd rátérünk még ezekre.

⁂ **Az alpapság** több helyütt ugyancsak erélyesen szólal föl a nőtlenségi kényszer' megszüntetése mellett, sőt azt a házasodás által tényleg meg akarják szüntetni. Helyesen. A szentirás ugyis a tisztelendő urak' részén van. Pedig hiszen a keresztény vallás' alapja a szentirás.

⁂ **Dalmát és Gácsország!** az ausztriai császársághoz tartozó tartományok közt van az osztrák alkotmányi oklevélben fölsorolva. A magyar állampecséten meg ismét ott áll mind Dalmátország, mind Halics. Ha jól emlékezem, mi is ugy tanultuk, hogy e két ország a **magyar korona** alá tartozik. Szeretnők tudni azon kétszer kettőt, mely szerint őket most a magyar koronától elszakítani lehetne. — Jó volna a bécsi minisztereket a magyar historiára egykissé figyelmeztetni, vagy legalább hivatalosan megirni nekik, hogy vonják vissza szavaikat: különben a felelősséget elhárítjuk magunkról!!!

⁂ **Lázadásróli tudósitások** kezdik elfoglalni a hirlapok' főrovatát. Borzasztóan emeli föl fejét az anarchia. Kikindán, Ujvidéken az illirek lázadtak föl, és lázító embereiket a többi megyékbe is szétküldözték, eddig tán az egész Bács föl van bujtva. Hajunk borzad minde hírekre — és szivszakadva várunk már egyszer egy kormányi intézkedést, mely megnyugtassa a kedélyeket.

⁂ **A hatóság a zsidókat kizárta** a nemzetőrségből. Egy prokátortól kérdezvén a határzat' törvényalapját, csakugyan magunk is meggyőződénk, hogy a dolognak lehetett törvényesség' szinét adni. Ime első szerencsétlen gyümölcse a legutósó törvénygyártási elhamarkodásnak, a határozatlan, összefüggésnélküli, nyakraföre csinált törvényeknek, — megkezdődött a jobbrabalra magyarázás. Mig ez igy lesz,

addig nincs számunkra üdv. — Egyébiránt kérdjük: rendén van-e az, hogy a sok gazdag zsidó' vagyonát, pénzét, jószágát a keresztény nemzetőrség őrizze, mig ő kényelmesen heverész vánkosain, s olykor legfölebb jót jót kaczag fanatikus ostobaságán azoknak, kik ott hol erős karokra van szükség, a vallási különbségeket feszegetik.

⁂ **Adalék a nyárspolgári botránykrónikához.** Él Budán egy becsületes betüszedő, ki szorgalma által egy kis telket s szőlőt szerzett magának, e birtokaitól 1832-dik év óta adózik a városnak, s mint közlegény a polgárőrségben tíz évig oly derekasan, közmegelégedésre teljesíté kötelességét, hogy tíz év után egyakarattal társai által altisztté választatott. És ime: a nyárspolgárság e választásba semmikép beegyezni nem akart, mert, mondák a derék szedőnek nincs polgárjoga, mivelhogy csak nyomdasegéd, s nem önálló mester; s ez ellenszegülés annyira ment, hogy nyilvános tisztelgés' alkalmával mármár kitöréssé fajult, s csak a tisztek' öszpontosított erélyének sikerült a rakonczátlanokat kötelességük' fékén tartani. A legnagyobb szájhős egy korcsmáros volt, ki csak néhány év előtt fizette le a polgársági taksát, azelőtt pedig, mint bevándorlott proletarius hausknechteskedett. — Ugyan mi kéne az ily türelmetlen népnek?!

⁂ **Biztos kutfő** szerint a körösi, kecskeméti és czeglédi magyarság csak nagy rimánykodással volt rábeszélhető, hogy Pestre ne törjön — a nyárspolgárság ellen. Jó lesz megjegyezniök azoknak a „Deutscher clubb" fajta embereknek.

⁂ A hírlapok' postadíja rendeztetik.

⁂ **Halljuk,** hogy hg. Eszterházyt a minisztérium kérdőre vonta Gáj Lajos' törvénytelen utoni tanácsossá neveztetése miatt.

⁂ **A rendügyelökről** (Constabler:) szóló hirdetmény már megjelent. A város összesen 61. kerületre van felosztva. A belváros 7, lipótváros 8; — teréziav. 20; — józsef- és ferenczv. mindegyik 13-ra — A rendügyelők' száma 122.

⁂ **A kereskedelmi miniszter** irodáját Budára a kincstárépületbe tette át.

⁂ **Kossuth** tegnapelőtt egésssége' helyreállítása végett, falura utazott egy kis időre. Isten hozza vissza mielőbb virágzó egésségben.

⁂ **A pesti összes kereskedőség** felszólítja mindazokat, kik hozzá bármi czélból pénzt küldenek, hogy bármily öszveget bizvást küldhetnek bankjegyekben, a bécsi nemzeti bank iránt rendítlen bizalommal viseltetvén, s igy jegyeit örömest fogadván.

Pest és vásárai.

Én nem képzelek károsabb valamit Pestre nézve, mint e vásárokat. Erről már annyian irtak, és annyiféleképen, hogy biz egyszer valahára már a város' tanácsa is tanakodhatott volna ezen valóban igen fontos ügy fölött. De hiszen e város, mint minden nagyobb városaink' tanácsnokai, többnyire a régi német rendszer' emberei voltak, és igy nem csodálom, hogy e vásártartásba oly szerelmesek voltak; és csak azon kis közvetlen haszonnak örültek, mit ily alkalommal a városi pénztár, mint helypénzt bevett; nem tekintvén azt, hogy az itteni iparüző osztály és kereskedői kar közvetve (indirecte) mennyit veszített. Vegyük csak föl ezen vásárok' hatását ezen osztályokra, kik ugyszólván egyedül fizették a város' egyenes adóit. A külföldi kézmüves, gyáros és kereskedő lejön, itt tölt az év' négy vásári alkalmával körülbelül négy hetet, és ezen idő alatt árul majd két annyit mint az itteniek, és mit hagy itt érte? azon kis öszveget, mit ezen idő alatt élelmére, szállására, sátor- vagy boltbérre fizet, ez oly valami csekélység azon összeghez képest, mely indirekt kárt okoz az itteni és egyéb belhoni iparosainknak, mikép valóban tekintetet sem érdemel; de e mellett még az ittenieket is kényszeríti arra, hogy ha ők is e vásárokban valamit árulni akarnak, szinte sátrakat kelljen bérelniök; mert csak nézzünk szét ily alkalommal a józseftéren, ott czipészek, sarkantyusok, esztergálosok és egyéb itteni kézmüveseink' sátraira bukkanunk, kiknek ezenfölül itt helyben boltjaik is vannak, kik tehát kénytelenek magukat ezen vásárok miatt kettős költségbe verni, mert különben mit sem árulhatnának, mert a nép azon balhiedelemben van, hogy vásárkor a sátrakban olcsóbban vehet. — De ezenfölül a pesti négy vásár az itteni háziuraknak is tetemes kárt okoz; mert ha azon kereskedők, kik nagyban viszik üzleteiket, a vásárok' eltörlése által oda kényszeríttetnének, hogy itt rendes raktárakat és ehhez megkivántató személyzetet tartsanak; ugy mind a háztulajdonosok, mind (a mi legfőbb tekintet) az iparosok nyernének, mert ez által jóformán kiszoríttatnának az itteni piaczról az apróbb és az iparra veszélyesebb kereskedők és iparosok; ezek most ketten sőt hárman is együtt tartanak sátrakat, és hitelre vett, vagy bécsi és egyéb kontárok által készített nyomoru áruczikkeiket potom árért adják, csakhogy pénzt lássanak; ez által derék iparosainkat kényszerítik, hogyha árulni akarnak, ők is kénytelenek nyomoru árért adni czikkeiket; igy kalmárainkat is, kik az itteni szerencsétlen fényüzési szenvedély miatt, roppant választékot kényteleníttetnek tartani, a város' főbb utczáiban, hol roppant magas boltbért fizetnek, holott ezen sátrasak négy hét alatt majd annyit árulnak, mint ők az egész év alatt, e mellett ezek adót fizetnek a városnak, itt laknak rendesen, tehát mint fogyasztók is több tekintetet érdemlenek, mint kik négyszer egy évben egyegy hétre leránduluak, igen kis költséggel, és ugyszólván mit sem fizetnek directe a városnak, és ezenfölül a mi embereinket kettős költségbe verik, ez által a velüki concurrentiát lehetlenítik. Azért az ilyen sátras vásárokat legczélszerübb eltörleni.

Most nézzük, hogy' állunk nyers termesztményeinkkel, ezen vásárokon?

(Vége jövőre.)

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más műmellékletkel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól december' végeig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 9. Tavaszutó' 4. 1848

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Pest, május' 1. — A nemzetőrhad' organisatiója. — Jellasics a nagy bán. — Pest és vásárai (vége). — Az angol constablek. — A Reform' szerkesztőihez. — Világos hogy ki a zsidóval. — Sorpksár leégett. — Kis furcsaság. — Külföld : Augsburg, Bécs, Botzen, Berlin, Karlsruhe, Lengyelország, Mainz, Páris. — Belföld. — Nyiltlevél. — Hirdetés.

Pest, máj.' 1.

Nem kell a miniszteriumot bántani.

Igy szólanak sok oldalról:

Ez igazságos kivánat, s magunk is szivesen hozzájárulunk. Sehol sem igényel a dolgok' új rende erősb támogatást mindenki' részéről, mint épen nálunk, hol a miniszteriumnak nem csak a különféle politikai pártokkal, hanem az egymással szemközt ellenségesen álló nemzetiségekkel is keserü harczot kell harczolnia.

De szükség, hogy a miniszterium ne csak erős akaratot mutasson e harczhoz, hanem képesnek is kell lennie erkölcsi ereje által nekünk garantiát is nyujtani, hogy a pártok' tüzes, és a nemzetiségek' vétkes csatáiból győzelmesen fog kiemelkedni. Ha a miniszterium ezt nem tevé, akkor minden felől a tétlenség, erélytelenség, gyöngeség' vádja fog ellene emelkedni.

A legroszabb vád, melyet egy miniszterium ellen, izgatott időkben támaszthatni.

És valóban, kik e vádat nyiltan és félelem nélkül kimondják, távulról sem oly gonosz ellenségei a miniszteriumnak, mint azon tagjai, kik e vádra okot adnak.

Ha valaki az államban a hatalomnak kimondja az igazat, e hatalom, meg kell vallanunk, sokak' szemében erejét fényét kezdi veszteni. Ámde sokkal roszabb, ha e hatalomnak hízelegve az igazság elhallgattatik; akkor nem csak a kormány, hanem az állam is romba döl.

A választás kormány és állam közt rég el van döntve. — Az állam szent, illethetlen. Minden, ki az állam' jólétét veszélyezteti, büntetésreméltó. Ha ezt egy miniszterium csupa gyöngeségből, bizonyos vis inertiaeből tenné, — azt mindenesetre az államra nézve veszélyesnek kellene mondanunk.

De vessünk egy szigoru, részrehajlatlan pillantást a miniszterium' eljárására az utóbbi eseményekben — és nem lehetend öt fölmentenünk bizonyos késedelmesség' vádja alól, s ha ezuttal teljes hatalommal ki nem mondjuk fölötte a bünöst, ez csak onnan van, mert viszonyainkat tekintetbe vevén, a miniszteriumtól lehetlent kivánni nem akarunk.

A lehetlenségek közé számítjuk mi a miniszterium' öntájékozását a jelen zürös viszonyokban, melyek a bécsi minisztertanácsnak Magyarhon' irányábani alattomos, cseles, kétszinü eljárása, és a reaktionárius párt' gyalázatos bujtogatásai által még bonyoltabb, iszonyubb, de veszélyesbbé is lesznek.

De annyi ismeretet szerezhetett volna magának a miniszterium a lázitók' emez osztályáról, hogy tudja, miképen hitvány fajt még sokáig nem lehetend a szabadság' édes hangjaival kormányozni, hanem hogy itt haladéktalanul szükséges a kérlelhetlen terrorismus.

Ezen emberek a legkínzóbb terrorismushoz a rabszolgaság' érdekében szoktatva voltak.

Ime fölzeng a szabadság' diadaléneke, és ők a türelmetlenség' bagolyhangjaival zavarják azt. Fölépitjük kedves békelakát egy boldog, szabad jövönek, és ez eszeveszettek lerombolják a szép épületet, helyére középkori rablófészket akarnak épiteni, és a lak' tiszta falait vérrel szennyezik be.

Nem ismerte a miniszterium hazánk' e söpredékét? — egy organum sem ismertette meg e dögvészeivel a magyar földnek — e rákfekélylyel, melyet csak egy éles vágással lehet a statustestről leválasztani — s mely vágás nélkül viszonyaink' gyökeres gyógyitása nem gondolható?! .. Akkor sajnálnunk kell a miniszteriumot — teljes szivünkből sajnálnunk, és szent kötelességünknek tartjuk öt hazánk' valódi helyzetére e semmirekellő lázitókat illetőleg figyelmeztetni.

Ez emberek a nép' söpredékei. Hazánkat nem szeretik, mert nem itt születtek. Mert legtöbbnyire német, morva, cseh bevándorlottak. Magyarországot csak annyiban szeretik, mennyiben öket tartja, mit saját hazájokban elérniök nem sikerült. Ezen emberek tehát a harapás kenyéren csüggnek. Magasb szárnyalásra képtelenek. Politikai müveletlenségüknél fogva a szabad-

ságra nem méltók — mert a szabadságot a féktelenségben keresik.

Ez emberektől semmit — legkisebbet sem remélhetünk. — Ezektől csak retteghetünk, mert e faj, szolgaság és butaságban nőve föl, kész lesz bennünket minden órán elárulni oda, hol nagyobb előnyt remél elérni; ezt Ausztria jól tudja, onnan ama kárhozatos kaczérkodás ez emberekkel, kiket a Wiener Zeitung „Verbündete"knek, szövetségeseknek czímezett, kik ez által megtisztelve érzik magukat, s kik az által idegen, ellenséges indulatu elemet képeznek, a bécsi minisztertanács' védelmére számítván.

Ez emberek' irányában engedékenynek lenni annyi — mint az ország' ellenségét kimélni, — annyi mint: nem igen jó szolgálatot tenni a hazának.

És azért a mult országgyülés' azon lépése, mely szerint az magát a **vallási egyenlöség' visszavételére** biratá, a legfájdalmasabban hatott ránk.

Oly concessio volt ez, melyet a törvényhozó testület a csontosult butaságnak tön. Oly engedmény, melyet a miniszterium talán még drágán lesz kénytelen megfizetni.

A mennyire én még a régi időkre emlékezhetem, az egykori ellenzék, melynek kebeléből lépett föl miniszteriumunk — mindig az elvet ügyekezett minden áron föntartani. Miért távoztak ez urak ekkor el az elvtől!? — Adja Isten, hogy e kérdés ne essék még sulyosabb teherrel a miniszteriumra.

Az értetlenségnek concessiót adni annyi, mint az értetlenség' részesévé lenni, — annyi, mint belátni, hogy azon értetlenségnek igaza van. S minek kell ebből szükségkép következni? .. Hogy a nyerserő fölülkerekedik, s elkezd a bölcseségnek törvényeket dictálni.

Nálunk a dolog még sokkal roszabbul áll! mert nálunk, hol a durvaság még ezenfölül egy hozzánk nyelvben idegen néposztály közt polgárosult meg leginkább, — nálunk az ily engedékenység nemzetiségünk' veszélyeztetésével is jár. Nemzetiségünknek, mely sok városban még igen gyönge lábon áll.

Nagy — igen nagy hiba volt ama kimondott vallási egyenlöségnek visszavonása, — mert az által az országra az intolerantia' kainbélyege lön rányomva, és a roszakarók' kezébe szabadságlevél adatott további törvénytelen követelésekre. Hiszen csak fenyegető arczot kelle ölteniök, s tudták egy ránk nézve veszedelmes tapasztalásból, hogy követelésük megadatik.

És valamint egy bün erkölcsi tekintetben egy másodikra, s igy tovább a vétek' lajtorjáján a legiszonyubbig vezet; — ugy politikai tekintetben is.

Az országgyülés hibázott, és a miniszterium mindjárt utána még nagyobb hibába esett. A zsidók' fölfegyverzési kérdésében gyöngeséget árult el, melyet a miniszteriumnak, saját jövője' érdekében, kerülni kellett volna.

Egy pár, (mondjuk bár) ezer aláiró által meg engedé magát riasztatni s rábiratni, hogy a törvény' magyarázását megengedje. Ámde a törvény ne legyen apokalypsis, melynek magyarázókra van szüksége. A törvény ne legyen kabala — mely magyarázásokat megenged. A törvény betü szerint szentlegyen és sérthetlen, a miniszterre ugy mint az utósó koldusra nézve! ..

És mi lön következése e magyarázási engedélynek?

Ha keserüek nem leszünk, és igazságos boszankodásunknak szabad utat nem engedünk, ezt valóban nem azért teszszük, mert több oldalról hallatszik e fölhivás:

Nem kell a miniszteriumot bántani! hanem, mert szeretjük a miniszteriumot azon spartai ifjuhoz hasonlítani, ki, midön a köpenye alatt rejtett róka megmarta — mosolygni tudott.

Még van okunk a miniszteriumot menthetni .. De ne vigyék annyira a dolgot, hogy fantaziánk' rémitő képeit, az igazság' vezérlete alatt csatarendbe kelljen állítnunk a miniszterium ellen. Mi nem akarunk a tollal játszani, — mi segédek akarunk lenni hazánk' javának fölépitésénél, s minden porhadt kő' elhárításában segíteni fogunk, mely az épület' szilárdságát veszélyeztethetné.

Az ó kormány' rothadt gyökereinek mindenestül el kell tünniök. — Ugy szinte azon göröngyöknek is, melyeket e gyökereken az antinationalis elem képezett .. Visszavonást többé nem türhetünk. Szabad jövönk' érdekében nem lehet, nem szabad azt többé türnünk. Korunk sokkal érettebb, semhogy ne tudnók, mit akarunk forradalmaink által.

Mi azt akarjuk: hogy az emberiség teljes jogaiba visszahelyeztessék .. Mindazoknak, kik ezt gátolják, ártatlanokká kell lenni, vagy ha ez lehetetlen volna, mint gonosztevőknek el kell utból háríttatniok. Minden akadályt, melyet törvénytelen önkény állít, egész erőhatalommal szükség félresiteni, legyőzni.

A miniszterium' kötelessége tehát gyors erély- és kérlelhetlen szigorral azon gazokat ártalanokká tenni, kik készek bennünket minden pillanatban elárulni, kik vétkes terveik által a gyilkos nevet, vagy mi még ennél is roszabb, azon itéletet idézék fejünkre: hogy a szabadságra méltatlanok vagyunk.

Mert mindazon bünnek, mit a miniszterium meggátolhatott volna — és meggátolni elmulasztott, sulya a miniszteriumra esik vissza.

Ezuttal azonban hinni akarjuk, hogy a miniszterium akart tenni valamit, hogy nevünket egész Europa előtt

egy idegen, a szabadságra teljesen éretlen elem által megbélyegeztetni ne engedje, de semmit nem tehetett.

Jövőre a veszély' napjaiban gyors és erélyes cselekvést várunk. Hogy az egész fa megtartassék, nem szabad egyes ágakat kimélni.

Ma még egyszer, utóljára, ezt kiáltjuk: Nem kell a miniszteriumot bántani.

A Nemzetőrhad' organisatiója.

I.

Hogy a nemzetőrhad' institutióját helyesen megitélhessük, kivül kell helyezni magunkat ez institution, azaz, egy pillanatra föltenni hogy nem vagyunk nemzetőrök; mert elismert igazság, hogy az ember ezer meg ezer más tárgyat sokkal jobban megismer, sokkal helyesebben megitél, mint önmagát, s hogy önmagát csak igen nehezen, s egészen tán sohasem ismeri meg, noha kiki hamar készen van az elkoptatott hazugsággal: magam legjobban ismerem magamat.

Mielőtt azonban közelebbről szemügyre vennők, szabadjon nyiltan bevallanom, mikép' engem mindazon czikkek, melyek időnkint eddig lapjainkban a nemzetőrségről megjelentek, kielégiteni teljességgel nem birtak, sőt inkább azon meggyőződést érlelék meg bennem, miszerint csupa részletek és helyérdekek miatt ez egységi egész igen gyakran szemelől tévesztetett. Sőt oly czikket, mely e fontos institutiót minden fegyvernemek' figyelembe vételével, melyek egy jólrendezett nemzetőrhadhoz föltétlenül szükségesek, taglalta volna, még egyet sem olvastam; még kevesbbé lön pedig e tárgy kimerítőleg, a mennyire t. i. ezt a hírlapi tér megengedi, tárgyaltatva.

Másrészt viszont ép oly őszintén meg kell vallanom, mikép annak, ki a nemzetőri institutiót minden oldalról alaposan akarja tárgyalni, igen nagy föladatot kell megoldania, a mennyiben oly mezőre lép, melyen elötte eddig kevesen jártak. De ki is bátorkodhatott volna az önkény és zsarnokság' sötét korában, a rabszolgaság' idejében nemzetőrségről, népfelvegyverzésről még csak álmodni is? E lázadó és vakmerő gondolatért személyes biztosságának elvesztésével lakolhatott volna, állandott legyen az örökös fogságban, vagy épen bolondházba záratásban. A katonai folyóiratokban és más hadi munkákban nagy elővigyázattal elhintett ujjmutatások tehát, mint megannyi aranyszemek elöbb gondosan összegyüjtendők, és egyedüli kizáró kutforrásul tekintendők. Még a franczia nemzetőrség' organisatióját sem lehet mintául fölállitani, mert e nemzetőrség a 90-es években csakhamar mozoghatóvá tétetvén, a rendes katonaságba bekebleztetett, és haladéktalanul az ellenség ellen vezettetett, ennélfogva igen a rendes katonai institutio' bélyegét viselé magán, s tulajdonképen, mint jól organisált polgári institutio sohasem létezett, mert még a háboru' bevégzése elött semmivé oszlott. Még kevesbbé lehet az 1830-diki, vagy épen az 1848-diki nemzetőrséget jól organizáltnak mondani.

Sem a külön kaszták, az egyiptomiak és indusok' katonakasztjai, sem Tirus, Carthagó, Velencze, Németalföld idegen és saját zsoldoscsapatai, sem a lovagság, sem a középkor' nemessége, sem az újabb időben a nép elviselhetlen terhévé vált állandó hadsergek nem nyujthatnak czélunkhoz alkalmazható anyagot. Csak gyönge ujjmutatások és egyes töredékek a germanok, sarmatok, magyarok' szabad, független, harczias népeinek katonai szerkezetéből szolgálhatnak tájékozásul. Legkülönösb figyelmet érdemelnek pedig e tekintetben a szabad görög és a harczias romai nép.

Nem lehet itt czélunk az olvasó türelmét e védszerkezetek' részleteivel fárasztani, sőt inkább a nemzetőrségi institutiót egyszerre a legegyszerübb alapelvekre visszük viszsza, melyeknek egy egyes szabad független családot legszentebb érdekeik' oltalmazásában vezérelniök kell. (Folytatjuk). Mack József.

Jellasics a nagy bán.

Van e világon igen sok dolog, min csak nevetni lehet. E dolgok oly tragikaiak, hogy legjobb őket komikaiakká fordítani, hogy legalább a mulatság' előnyét nyerjük haszonul belőlük.

Azt mondják, hogy Jellasics a nagy bán kinyilatkoztatta, mikép minket magyarokat szőröstül csontostul felfal, és horvát alattvalói' számára bőrünkből csupa csizmatalpat csináltat, — ez az ember bennünket bizonyosan mind egy szálig ókormánytiszteknek tart.

Hanem rettenetes egy ember is ám az a Jellasics! — mert százezer emberrel akar síkra kelni a bukott hálósapkarendszer mellett. Sőt még többet is akar. A magyarok elleni folytonos agitálás által annyi rendszalagot ügyekszik kiérdemelni, hogy majd saját alattvalóji azokon buzhassák őt föl — a nap felé, hol ő mindent el fog követni, hogy a napot világától megfoszsza, és saját kis rendcsillagocskáját tegye oda tündökölni.

Jellasics a nagy bán már borzasztóságos dolgokat vitt végbe. Bal bajuszát egészen leborotválta, azt mondják, mert a magyarokkal semmit közösen viselni nem akar, a magyarok pedig a bajuszt két ellenkező irányban viselik — t. i. jobbra és balra. — De még ez mind semmi! E nagy férfiu már, a híres Gaj doctor urral, a nagy császári tanácsossal törvényes uton összeesküvést koholt, miszerint nekünk magyaroknak addig békét nem hagy, mig neki olyan valami beneficiumot nem adunk, mi felérjen avval a lóval, melyért jámbor Szvatopluk országát eladta. — Jellasics urat sokan számkivetni, s mint hazaárulót kikergetni akarják, — ugyan minek! ignorálni kell e magyarfaló tatárt, s ha megkaparítják valahol, — csináljanak neki azonnal macskazenét, s mondják szemébe:

Jellasics, becsületes ember vagy!

Pest és vásárai.

(Vége.)

1-sö a gabona. Ennek Pesten ugyszólván valódi vásárja nincs is, holott ez mind helybeli, mind országgazdasági tekintetben első helyet érdemel; — mert az itteni gabonavásár tökéletesen a gabonauzsorásoknak kezeiben van, pedig ezen neme az uzsorának a legveszedelmesebb, mert ez leginkább a szegényebb dolgozóosztályt sujtja; pedig ezen mily könnyen lehetne segíteni, ha a város a mostani lóvásártérre egy gabonacsarnokot építtetne, olyat mint a müncheni Schranne, de ha a város nem tehetné, a mit nem hiszek, mert ez nem csak vásári, hanem policziai tekintetben is elkerülhetlenül szükséges intézet, ugy azt privátrészvényeseknek kellene tenni. Ezen Schranne Münchenben nem csak

*

a fogyasztókra, hanem a termesztőkre is igen nagy befolyást gyakorol, ugyhogy ez által a gabonauzsora tökéletesen meg van ölve, ezen Schranne' szabályairól, ha szükség leend, később bővebben. — Az országos gabonavásár eltévesztve van, mert ez a helyett, hogy Pestre, mint középpontra, honnét ezután minden főbb közlekedési vonalok, ugy a Duna is, ugyszólván (mert csak Pesttől fogva fontos a belkereskedésre) az ország' minden részeire szétsugárzik, de hol a legtöbb pénzerő is van, gravitálna, a helyett Mozsonynak tart, holott Mozsonyban egy valamirevaló gabonaraktár sincs, ugyhogy semmiféle biztosítóegylet az ottani gabonára biztosítást el nem fogad, de hajókázási tekintetben is semmi részben Pesttel nem mérközhetik, mert már Gönyőnél a kis győri dunaág miatt át kell rakodni apróbb hajókra; — de ezenfölül Mozsonynak csak az egy Bécs a piacza, ugy hogy a mozsonyi gabona' árát nem ott, hanem Bécsben határozzák meg, holott ez Pesten, ha itt volna a középpont, igen nagy szerepet játszanék, mig most semmi.

2-dik a gyapju. Ezen czikk volna Magyarország' főbb pénzforrása; — nézzük, hogy áll most; termesztőink még most nem értik, mit tesz bizományban adni valamit, innét van, hogy a gyapjutár csak igen kis üzletet csinál, és igy jelentéktelen. Aztán a gyapju még azonfölül roppant megrontásokon is megy keresztül, mert a kis vevők homokkal és egyéb nehéz fövénynemekkel hintik be, és igy mértékileg megrontják; termesztőink is rondán mosatják. A gyapjunak csak akkor lehet igazi vására, ha annak árát a kereskedői csarnokban határozzák meg, a főbb termesztők befolyásával, és mind termesztőink, mind kereskedőink, csak olyan gyapjut adnak a külföldiek elé, melyet egy bizottmány megvizsgált, és csak hites hajhászoknak engedtetik meg az eladásnál közbenjáró lenni. — A gyapjuvásárokat kellene junius és october' első 10 napjaira tenni, mert ekkorig mind az egy, mind a kétnyiretü gyapju bejöhet, ekkor aztán az első 4 nap alatt a bizottmány átnézné, a mi megrontott kizárná a vásárról, a többi 6 nap untig elég a külföldi vevőnek, mert már ekkor tudja, hogy tiszta és jó mértékü gyapjut kap; — de a gyapjunak sem kell kirakodó vásár, hanem csak raktári.

3-or a dohány. Evvel eddig igazán sehogy sem voltunk, mert ennek az ország' különböző vidékein kellett volna vásárának lenni, és igy biz e fontos czikknek épen ezért igazi vására nem is volt, hacsak valaki a császári abaldo' beváltását ennek nem tartja; na de ez most remélem megszünik; azért a dohánynak szintugy mint a gyapjunak egy a főbb termesztők, kereskedők és gyárosokból álló bizottmányi csarnokot kell teremtenünk, mert evvel most, mind az ausztriai, mind az olasz és egyéb dohányt nem termesztő országaira az europai continensnek igen nagy szerepet játszhatunk, de csak ugy, ha tisztán kezeljük. — A dohánytermesztésnél igen sok tekintetet érdemel a jó mag' szerzése, mit azon bizottmány, melyet fönebb javaslék, sokkal könnyebben eszközölhetne, mint az egyes termesztő; de az eladást is nagyban azon külstatusoknak, hol dohánymonopolium áll fön, csak egyedül ők intézhetnék igazán eszélyesen.

4-er a bor. Ez nálunk igen furcsán áll, mert ezt ugy összevissza hamisítják mind a termesztők, mind a kereskedők, hogy rá nem lehet ismerni, ez az oka, hogy nálunk igazán jelentékenyebb borkereskedés már most nincs is, azt Ausztria megölte, a mi segitségünkkel, t. i. mi a hamisítással, ő a vámokkal. — A bornak tölünk csak két utja van, de ezen két ut' mindenike a véghetlenbe visz, azaz a valódi világkereskedésbe; az egyik Fiume felé a tág világba, a másik a Duna' torkolata s Odessán át Oroszországba; de ide csak jó és tiszta borok kellenek, és a legczélszerübb palaczkokban, mi még azon előnynyel is birna, hogy az üvegipart is emelné. De a bornak ismét csak Pest, és egyedül csak Pest lehet főközéppontja, mert itt tétethetnek meg a külföldre szállítások, mert csak ismét ide jöhetnek a külföldről megrendelések; azért kár volna akár a termesztőknek, akár kisebb városi kereskedőinknek, magukat némely látszólagos provincialis érdekekkel mystificálni, mert sem Sopron, sem a Hegyalja világnevezetességü helyekké nem válhatnak; most és mindenha csak Pest lehet mind a bel- mind a külkereskedésnek fokhelye, mert Pest pénzereje, fekvése által, és ha a mi leginkább hiányzik, bankja is lesz, ha nem leend kénytelen fizetéseit a bécsi bank által tenni a külföldre, mit ugy hiszem, rövid idő alatt elérünk, de e nélkül is előnynyel bir az ország' többi városai fölött, és kétségtelenül csak Pest van hivatva világvárossá lenni. — A bortermesztés' nemesítése s becsesbítésére az állam is sokat tehetne, az által, ha a jobb bortermő helyeket kisebb, a rosz kerti s egyéb hitvány bortermő helyeket pedig nagy adóval terhelné. Ez által sok fogna eléretni, mert igy oly helyen, hol a nélkül is kevés a föld, kivágnák a hitvány szőlőtőket, és burgonyát vagy más hasznosabb veteményt termesztene a nép.

A többi czikkek, mint repcze, vas, kender stb még most sokkal jelentéktelenebbek, hogysem róluk most még értekezni lehessen.

Azért legyen minden pesti polgár' jelszava: le a sátoros vásárokkal; gabonacsarnok, nemzeti bank, mert ugy árad jólét a dolgozóosztályra, azon osztályra, melyért a világ' első városa Páris annyit tesz, és mely osztály vívta ki a franczia és ez által a világszabadságot.

Pest april' 14. 1848. Ferenczi György.

Az angol constablek.

Az ugynevezett constablek, magyarul csendügyelők legközelebb nálunk is meghonosíttatván, érdekesnek tartunk némi közelebbi közleményeket ez angol rendőri institutióra nézve.

Első hivatalos említés a constable mint rendőrtisztről I Edvárd' uralkodása alatt fordul elő (1272 — 1307), hol az ugynevezett winchesteri statutumban ez áll: „Minden kerület s minden szabadságra nézve két constable neveztessék, kik tartoznak a fegyverszemlét tartani." Ezek azonban fensőbb tisztviselők voltak (high constables), kik fölügyeltek azon kisebbekre (petty constables), kik az egyes egyházkörök számára kineveztettek, hogy ott a békebiráknak támogatói legyenek, s kik ezért még ma is egyházköri (parish) constableknek neveztetnek. E tisztviselőkre vonatkozólag, kik a polgári rend' föntartására rendeltetvék, a törvény igen szigoru rendszabályokat hoz: kötelesek magában az egyházkörben lakni, annak tehetségesb lakosai közé kell tartozniok, s vendéglősök nem lehetnek. [1]) Ha városokban hol a constable-hivatal sorba megy, nőre kerül a sor, ez maga helyett helyettest köteles állítni. Ellenben vannak több kivételek is a constablei minőség' kötelezettsége alól: gyógyszerészek, ügyvédek, tisztek, katonák, papok nem kötelesek constablek lenni; orvosok, kik a nagy orvosi testületekhez nem tartoznak, nincsenek fölmentve.

---

1) Vajjon nálunk gyakoroltatott-e elég szigor e részben. Vajjon a constablek' nevei összehasonlíttattak-e ama famosus zsidókergető petitio' aláirőinak névsorával? Szerk.

A constable' főkötelessége a békét és nyugalmat föntartani (to be a conservator of the peace); ha tehát valaki egy constable' jelenlétében mást megtámad, megüt vagy veréssel stb. fenyeget, a constable őt haladék nélkül elfoghatja, s aztán a békebiró elé, vagy fogságba viheti, míg a fogoly kezest nem állít. De ez csak annyiban áll, a menynyiben a constable az eseménynek szemtanuja; más szavára a constablenak senkit elfogni nem szabad. A törvény a constablenak hivatala' gyakorlatában tetemes védelmet nyujt, és sem ő maga, sem azok' akármelyike, kik őt hivatalos eljárásában gyámolíták, nem vonhatók feleletre. Ha a constable hivatásában megöletik, a törvény a gyilkosság' büntetését alkalmazza.

A constablek' sajátságos osztályát teszik az ugynevezett különös (special) constablek. Ezek két békebiró által, minden grófságban, nagyobb vagy kisebb városban, neveztethetnek, mihelyt ezeknek a szokott jelentés, vagy egy szavahihető ember' esküje nyomán tudomásukra esik, hogy valahol lázadás, csoportozat, vagy gonoszság hajtatott végre, vagy szándokoltatik. Ezenkivül azonban rendkivüli esetekben a hatósági személyek, a nélkül hogy felsőbb hatósághoz folyamodnának, saját teljhatalommal akármennyi külön constablet eskethetnek föl. Sőt egy új, IV-d. Vilmos alatt adott rendelet szerint az államtitkár valamely grófság' lordhelytartóját felhatalmazhatja, külön constablek kinevezése s fölesketésére, három egész hóig tartó hivatalkodásra. A legújabb időben, Victoria királynő alatt, a rendőri rendszer az országra nézve még határzottabban organizáltatott: a birák, kik az évnegyedi törvényszékeknél elnökölnek, egy vagy két főconstable' igazgatása mellett átalános rendőri kormányt organizálhatnak a grófságban, s ott annyi külön constablet nevezhetnek, a mennyi szükséges.

Egészben véve a constable-rendszer' fővonása: „a nyugalom' föntartása, a kár' elhárítása az alattvaló' személye és vagyonától" a büntetésrei jog nélkül, mi a constablet nem illeti. Ez a biró' dolga.

A Reform' szerkesztőihez.

Polgártársak!

A politikai lapok érlelik valamely nem létező törvény' szüksége iránt az eszméket, s eszközölhetik, hogy valamely törvény hozassék. De nem elegendő a törvényt alkotni, még azt fön is kell tartani.

A törvény addig, mig a gyakorlati tüzpróbát ki nem állja, nem messze áll a theoriától; olyan mint egy épületnek papirra tett holt rajza, melynek egyes hibái csak életbeléptekor tünnek föl.

A politikusoknak köszönhetünk alkotmányos reformokat, de ritkán tekinthetnek ezek le oda, hol a törvény ‚reám és read' alkalmaztatik: mit ér pedig, ha van dicső alkotmány, ha ennek fényében mintegy megvakulva, nem látjuk az egyes foltokat, egyesek' baját?

A politikusok rendszerint befejezték a tárgyat midőn iránta törvény hozatott: de ez nem elég, még ezt faragni, potolni, támogatni kell, hogy mint újszülött el ne tántorodjék, s ez a törvénykező' (jurista) körébe vág.

Már ez átalános szempontokból is szükséges a törvénykezésnek nyilvánosságot szerezni.

Ezektől azonban eltérve, csak azon körülmény is, miszerint oly törvény vagy szabály, melyet mindenki nem tudhat, az ezen rendeletet nem ismerőt ép oly méltatlanul sujtaná, mint ki tudtán kivüli vétkeért bünhödnék — elegendő ok arra, hogy a törvénykezési gyakorlatnak nyilvános organuma létezzék. Mert nincs e világon oly törvény, melynek egyes szakaszai ne magyaráztatnának, vagy minden specialitásokra alkalmazhatók lennének, s ily magyarázatoknál a törvényszékek' itéletei mind addig, mig ellenkező törvény nem hozatik, törvény gyanánt szolgálnak. Ha tehát ezen törvényszéki itéletek' elvei közzé nem tétetnek, igen sokan, ártatlanul, veszteségbe kevertetnének. A közzététel által pedig talán az is el lesz érve, hogy a törvényszékek a megállapított elvek' követésében tántoríthatlanok maradandnak, s csupán ott fognak arbitrium szerint itélni, hol ott egyedül a tény' valósága fölött van szó.

Az ügyvédek a törvényeket mindig saját érdekükben magyarázzák; a bírák pedig a specialis eset' körülményeinél fogva, igen könnyen a törvény' szellemével ellenkezőt állíthatnak föl. A törvénykezési nyilvános organum álljon tehát a kettő fölött, s nyisson tért a törvények' egyes szakaszai' magyarázatának, melynek a felekre semmi gondja sem levén, egyedüli kútfeje leend a tudomány.

A törvénykezési egyformaságnak a törvénykezési nyilvány alapja lehet, ügyvédeknek a fenálló gyakorlatra nézve irányt adhat, s a nemzet' képviselőinek bemutatandja, miképen ápoltatott végrehajtói által a törvény. Szóval: a törvény' kellőképeni alkalmazását elősegíteni, a törvénytudományi irodalmat figyelemmel kisérni, egyes kérdéseket megoldani, visszaéléseket megróni: a perlekedő világra és ügyvédi karra a legjótékonyabb hatással lehet.

Ez okoknál fogva, ezennel fölhivom önöket, miszerint lapjokban egy „törvénykezési" rovatot nyissanak.

E rovatnak egy ily lappali összeköttetését annál czélszerübbnek vélem, mert ily száraz tárgynak sokkal kisebb a közönsége, semhogy erre nézve egy külön önálló lapot föntartani lehetne. A politikai lapot azonban a törvénykezési rovat csak kiegészítené, és érdekét növelné. Maradok

polgártársuk

Keresztszegi Lajos.

Világos, hogy ki a zsidóval!

Polgártársak! megfordult a világ .. a zsarnoki önkény' helyébe szabadság lépett. Az ember embertársához simulni indult.

Ismét mondom, hogy a világrendszert a reform' erőmüve régi tengelyéből kilökte, t. i. minden ellenkező fordulatot vön.

Eddig — főkép pedig azon avas korban, midőn az üdvezítő' követőit a népek pogányoknak tartották — a keresztények nagymesterük' azon tanítását: hogy „szeressed felebarátodat, sőt ellenségedet", hogy tehát a zsidót is, ha nem szereted, legalább türnöd kell, s hiven megtartották. Azonban mi reform' idejebeliek megjavítjuk a régi szabályt, mert most az átalakulás' százada van. De minek is követnők régi keresztény apáinkat a türelemben?

Ellenkező idők ellenkező hittanokat teremtenek.

Le hát a régi keresztény türelemmel! le a zsidókkal!

Tehát ellenkező idők vannak?

Az ország' pénze a zsidók' kezében van .. menjenek ők közölünk Isten' szent hirével .. vigyék el pénzünket .. hisz megelégszünk mi a pénznek emlékével is, mert van pén-

---

1) Ön' felhivását a legszivesb készséggel fogadjuk, s jövő számtól kezdve a „Törvénykezési rovat"-ot megnyitjuk, nyilt térül a közélet' e szakába vágó minden kérdéseknek szabad, független megvitatására. Szerk.

zünk több mint sok .. ha nem lesz : majd csinálunk, legalább — papirosból! ..

Világos ebből, hogy ki a zsidót üldözi, csak a status' javát akarja?

Isten őrizzen meg, hogy a zsidó kivált királyi városokban még házat is vehessen! hisz ez által fekvő vagyonba ölné pénzét.. Borzasztó még csak gondolni is! ezt a világért meg ne engedjük ..

Kényszerítsük őket, hogy tőkepénzesek legyenek, — hiszen az nem baj, hogyha ők szabnak törvényt, mert legalább házépítéseknél több száz munkás kéznek nem jut belőle semmi, sem mesterembernek, sem más munkásnak, hanem majd a földesuraknak, kik nem annyi hasznot adnak a zsidóknak, mint a házak, t. i. 4—5 %et, hanem örömükben, csakhogy pénzt lássanak, megadnak 20—30 száztólit is, mert köztünk legyen mondva — hozzá vannak szokva.

Tudjátok hát munkás testvérek, mit miveltek a zsidók' üldözésével?! ..

A világért meg ne engedjük tehát, hogy a zsidó fekvő vagyonba fektesse pénzét, mert akkor ugy fognánk ki rajtuk, mint más nemzetek .. Tudták azt a spanyolok, hogyan kell? midőn II. Fülöp alatt 500,000 zsidót 80,000,000 ezüst fttal kihajtottak az országból .. Van-e azóta Spanyolhonnál virágzóbb ország? .. Akármelyik jezsuita vagy liguriánus is képes lesz megfelelni a kérdésre.

Mint halljuk, a zsidók költözködni kezdenek, a kivitt pénzzel nemde csak a status' forgalombeli pénzvagyonát gyarapítják; mely pénzvagyonból a forgatás' utján sok ezer keresztény' föntartására mégis csak juttattak volna valamicskét.

De mit nekünk statusvagyon, mit nekünk minden! Most szabadság, egyenlőség, testvérség a jelszó, azért a mi jelszavunk is : ki a zsidókkal! K.

Soroksár leégett.

Ezelőtt két nappal Pesten történetből a soroksári biró s jegyző polgártársakkal találkozván, felszólítám őket fátlan, éghetlen cserépháztetőm' részvény' utjáni előállítása végett körözött aláirási iveim iránt részvételre. Válaszuk volt: elfogadjuk az ivet, de sikert minálunk nem igen igérhetünk. Fájdalom igazuk volt. — Mult hétfőn e város leégett; négy óra folyvást Soroksár fölött az erős éjszaknyugoti szél által fokonkint növelt láng és füst fellege terjengett, úgy hogy Soroksárt elpusztultnak tekinthetjük hosszabb időre.

Szolgáljon e szerencsétlenség újabb intésül, hogy számos évek óta ajánlt tüzvészgátló épitésmódom hidegen ne vettessék meg; — bár eddig is alkalmazást nyert volna. Mennyi ajánlatok pergettek el már ajkimról, tollamból! — hány rendü mintákat készitek immár e magyar találmányt gyilokkint letartóztató kétségek' legyőzésére, mutatványai ez üreges födényekből alkotandó fátlan cserépfödésmódnak, kicsinyben sikerültek, de pártolást a nagybani kivitelre még sem nyerhettem!! Évek sőt évtizedek folytak le, s ernyedetlen ügyekezetem csak rágalmazókat támasztott! mily nagy jótétemény lenne pedig ily leégett városokat ez új módorban épiteni, mely az újant épitendő házakat fátlan födve, tüztől romlástól örökre biztositaná. — Reform, józan reform, tedd meg az épitészetben is a te áldásteljes hatásodat! — 6000 pft. kivántatik előkészületül csak, hogy Soroksár, a különben is szükséges költségek mellett, fátlan, gyulhatlan födelekkel elláttathatnék.

Marczius' 15-ke új korszak' kezdete, mely mindent föleleventett, előretörő tüzvért, hatós mozgalmat öntött az életbe, egyedül a magyar technicusok szoríttatnak háttérbe, iránt ak bizalmatlanság mutatkozik, s mig a magyar becsét nem ismeri meg polgártársa' józan eszméinek, mig külföldiek helyeztetnek föbb helyekre, addig a serdülő magyar eszmék megrögzött akaratossággal ócsároltatva, találmányink' lebilincselve lesznek, s elhervad az előre törekvő talentom.

Budán, május' 1-jén 1848.

Vas Imre.
h. mérnök.

Kis furcsaság.

A lipcsei Charivari azt irja Pozsonból: az országgyülés ideiglenesen három millió ftot szavazott a királyi civillistára, és azt a kérdést ragasztja a hirhez: vajjon később többet vagy kevesebbet akarnak-e ő felségének adni? Erre mi azt feleljük: többet semmiesetre! — kevesebbet — mindenesetre!

Külföld.

— **Augsburg.** A könyvárusok egy igen szép és méltányos petitiót nyujtottak a Frankfurtban tanácskodó Ötvenes választmányhoz. A kéremény oda járul, miszerint szólittassék föl Ausztria azon tilalom' visszavételére — melynél fogva semminemü arany- és ezüstöt nem szabad külföldre vinni, miután sok külföldi, kinek egyebe nincs mint ausztriai statuspapírja, ez által koldussá lesz. Nem igen tudják a külföldi németek ezen eljárását az osztrákok' azon sokféle puszival és barátsági eskükkel megegyeztetni, melyekkel Frankfurtban az osztrák követek őket traktálták! — (Hát mi magyarok máskép vagyunk az osztrákokkal. Itt is pusziztak — de minden csókocskát egyegy millióval akartak általunk megfizettetni — csakhogy mi nem vagyunk oly ostobák hogy fizetnénk! — Az osztrákoktól sohasem kell félni, mikor mennydörögnek — csak akkor, hogyha csókolódznak!)

— **Bécs.** Itt az egész város lázadásban van, azon embertelen gonoszság miatt, mely Pozsonban elkövettetett. Minden hirlap egyhangulag gyalázza a magyar intolerantiát — holott mi magyarok nem is vettünk részt ama fertelmes rablások és az emberiséget bélyegző tettekben. (Kár Bécsnek annyit lármázni — mert csak atyafiaira mondja ki a „bünöst" — minthogy bizony csak a sógorok közt voltak a gonosztevők

— A bécsiek nem akarnak Németországgal egyesülni és egy nagy Dunaországról álmadoznak. (Szegény bécsiek. Elfelejtették, hogy a Duna' nagyobb része magyar! És hogy a magyar Duna' partjain a sógorok ideje lejárt? — Hát az a Jellasich, ha még az is nyakon csipi a szegény németeket — minekutána minket magyarokat porrá zúzott!)

— Mahler, Häfner és Rank szerkesztők, hir szerint szabad elveikért bezárattak. (Szépen kezdik a bécsi irók a szabadsajtó' édes gyümölcseit élvezni!)

— **Botzen.** Ha az ember a hireket mind elhinné, melyek itt keringenek — akkor az osztrákok már régen bevették volna, egész Olaszországot Sardinia és a Pápa birtokaival együtt. (De a jó Isten nem hagyja oly hamar megbukni a szabadságért küzdő népeket. Nem is volna szép tőle — ha megtenné!...)

— **Berlin.** Itt sok a panasz, hogy a miniszterium ezen zavaros időkben oly tétlen, hogy csak bámészkodik és mit sem lendít. Panaszkodnak, hogy a miniszterium nagyobbrészt oly egyénekből áll, kik nem igen valók egy független felelős

miniszteriumba. (Ne szomorkodjatok jó berliniek, máshol is van elég baj!)

— **Karlsruhe.** A republikánusokat egyre ütlegelik. Hecker' seregei Freidburgnál egészen szétverettek. Struve pedig fogva van. (Kár volt oly derék egyéneknek mint Hecker és Struve erejöket, észbeli tehetségeiket oly valamire pazarolni — mi Németországra nézve még most korán van, — de minek — Hecker és Struve nélkül is — be kell következni. A drágán fizetett tisztviselők' ideje Némethonra nézve lejárt. Az udvaroknak, a pompás háztartásoknak jövendőjök többé nincs!)

— **Lengyelország'** határai egészen el vannak zárva. Se be — se ki, senkit nem eresztenek. (Mintha bizony a szabadság' hódító szellemét sorompó elzárhatná!?!)

— **Mainz.** A monarchisták látván a republikánusok' elterjedését — erélyes eszközhöz nyultak azok' kiirtására. — Lapot akarnak t. i. a Budapesti Hiradó' szellemében kiadni. (Ha fegyveres seregektől nem is — de ily laptól aligha meg nem futamodnak a jó republikánusok. — Nálunk is, mióta a Budapesti Hiradót senki sem olvassa, sokkal kevesebb a gyomorgörcs!)

— **Páris-** Blanquit a republikánus középclubb' elnöke megbecstelenitve áll egész Francziaország előtt. Kisült hogy társait feladta a bukott kormánynak, midőn Barbiérvel elitéltetett. Hiába védelmezi most Blanquit magát — ő nem érdemli meg hogy tovább franczianak tartassék. (Valamint oly egyének, kik nálunk péld. jegyzőkönyveket hamisítottak, nem érdemesek a polgári névre. Szabad országban csak tiszta jellemek, csak erkölcsileg kitünő egyének állhatnak a közérdekek' kormányzása' élén!)

Belföld.

*** **Vereb.** A napokban küldött levelem' irása óta e helység némi tekintélyt kezd nyerni Fehérmegyében, annyira, hogy vidékének ugyszólván irányadójává lön. Vereb' példájára a legmakacsabb helységekben is szilárdulásnak indul a nemzeti őrsereg. Vég János polgártárs, a volt földesur, még mindig buzgólkodik eddigi jobbágyaival minden jó ügyet felkaroltatni. Őrtársai' számára a dobosok' kiképeztetését s a szükséges eszközök' megszerzését anyagi ajánlatokkal elősegítni szíveskedik. Volt jobbágyainak régi (1000 vftra menő) tartozásait elengedé olyképen, hogy azon összeg a helység' tanodáinak jobb karba helyezésére fordíttassék. Ide számítván az előbbi levelemben említett szép engedményeket: ily nagylelkűség valóban kitüntetést érdemel. Sz. I.

*** **Budapest.** Rosenthal, a Spiegel' szerkesztője egy hosszu czikkben szólal föl a budai hatóság' azon eljárása ellen — jól megjegyezzük: ellen — miszerint az utczaneveket csak magyarul iratta a falakra. Azt akarta volna, hogy németül is irják föl. Mellőzzük azt, hogy az utczák' kétnyelvüsége eddig is törvénytelen volt, mert a hatóságok' hivatalos nyelve törvény szerint csak a magyar, az utczák' rendezése, elnevezése pedig a rendőri hatóság' hivatalos köréhez tartozik. Azért ha mi miniszterek volnánk, már rég parancsot adtunk volna, hogy a német utczanevek, mint törvénysértők, tüstént cassáltassanak, mert mi a legkisebb dologban is szigorun alkalmaztatni ohajtjuk a törvényt. A Spiegel' felszólalása tehát egyenesen törvénybe ütköző. De ezt mellőzve csak azt jegyezzük meg: hogy nem nagy dicsőségére válik azon évtizedek óta Magyarországban hizó idegen elemnek, ha saját organuma oly butának vallja be nyilvánosan, miszerint ahhoz is dictionariumra van szüksége, hogy a ház' falára felirt: Kossuth utcza — Kossuthgassét teszen. Nem irigyeljük a németektől e complimentet. — Egyébiránt ugyanazon jog — vagyis jogtalansággal kivánhatnák a ráczok, hogy ráczul, a tótok, hogy tótul is legyenek az utczanevek. Vagy csak a német birna praerogativával? — Nem akarunk a czikkben ezuttal semmi tendentiát keresni, csak annyit mondunk a német sajtó' kezelőinek, hogy: szigoru őrszemmel kisérjük önöket.

*** **Azon felszólitás,** melyet (állítólag) a miniszterium intézett a központi vasutigazgatósághoz, miszerint üzleti nyelvül ezentúl egyedül a magyart használja, ismét nem tetszik a Spiegelnek. Ha a rendeletet csakugyan adta a miniszter, jól tette. Mi többet tettünk volna. Mi semmiféle nemmagyar czímtáblát kiakasztatni nem engednénk, és a magyar korona alatti kereskedőktől más mint magyar firmának a váltótörvényszékek által elfogadtatását szigorun megtiltanók. Mert elöttünk nemzetiségünk mindenek fölött van, azt nemhogy elnyomatni, de csak csorbát szenvedni is nem türjük, elég sokáig türtük bünösen, azért sujtol most Isten' keze.

*** **A köri ebéd,** a kolozsvári küldöttség' tiszteletére mult vasárnap tartatott. B. Wesselényi Miklós áldomásul mondott hasszabb beszédben fejtegeté mind szomorúbbá boruló körülményeinket, és fegyverre szólítá a magyart. Beszédében azt közlé többi közt: „A bánátban s bácskában véres jelenetek merültek fel, szláv szellemben s érdekben. A szerbek honunkban, Magyarhonban fekvő több helyeken, Kara Gyiorgyovicsot kikiáltották királyuknak. Szakadást proclamáltak tehát s egyesülést Szerbországgal. — De mi e soknál is több, az, mely hirt tegnap estve a legbiztosabb kutfőből merítve mondhatom, hogy t. i. az, kit a szintoly rosz szándoku, mint boldogtalanul számító volt kormány utósó rémeként horvát bánnak nevezett ki, egyenesen kinyilatkoztatta: miszerint ő ellenforradalomnak, vagyis a dolgok' régi lábrai visszatételének álland élére; nem Bécsből utasítva ugyan — mint mondja — hanem oda tartozó hüség' következtében. Állítani merészli: miszerint, mit nálunk s mit örökös tartományiban jó királyunk, az örök igazságnak s a kor' szellemének hódolva, a szabadság s jogok' érdekében tett, mindaz tőle csak kicsikartatott. Hogy ő — Jelasich — horvát vagy illireivel s 100,000-en felül intésére váró határőreivel megmentendi császárját, ezen állítólag kényszerült állapotából, s visszaállítandja annak régi hatalmát s a dolgok' régi állását.“ Ezekhez nem kell kommentár. Néhány napfordulat, és itt lesz a percz, melyben még egyszer megkellend vérünkkel pecsételni a 800 éves jogot, melynél fogva e hazát bírjuk, — itt lesz a percz, melyben megválik, él-e még nemzet e hazán?! — Magyarok! legyünk készen, hogy ha ma vagy holnap a haza hí, harczolni a nemzet' életéért, halni készen találjon a csatakürt, ki halni tud, ki halni mer — az élni fog, mert azé a győzelem!

*** Az **Eletképek** czimü divatlapot ezentúl Jókai és Petőfi együtt szerkesztik.

*** **Vállas Antal'** Nemzeti enczyklopediájának VII-dik füzete megjelent. E derék vállalat teljes pártfogásra érdemes.

*** **Kormány biztosul,** teljes hatalommal, Pozsonba Tarnóczi Kázmér nyitrai első alispán küldetett. A miniszteri meghatalmazó levél reményt ad, hogy nem csak a tettesek, hanem azok is, kik a gyalázatos dulás ellen semmit

nem tenni, törvényes kötelességük' ellenére jónak látták, egész szigorusággal fognak büntettetni. És ezt követeljük: le kell mosni a gyalázat' foltját magunkról végképen, ha mindjárt fél Pozson utána veszne is. Csak fizettessék meg velük az okozott károkat, majd nem jut többé eszükbe sem nekik, sem más városbelieknek rabolni, vagy rablókat istápolni.

*** **A nemzetgyülés** alkalmasint egypár hó alatt összeül. A tanácskozáshelyeket alakítják. A követek a redoutban, a felsőháziak a muzeumi teremben fognak ülni.

*** **A kolozsvári küldöttség** vasárnap délután mutattatott be a népnek a muzeumtéren. Az egész pesti nemzetőrség kirendeltetett. A budaiak nem jöttek, — noha a bécsieknél ott voltak. Derék erdélyiek! alkalmasint maholnap megjő az alkalom, midőn a vitéz karok' uniójára lesz szükség, mielőtt az országunio létesülhetne. Bizunk bennetek! ti megfogjátok mutatni, hogy a mi jelszavunk a tiétek is, e jelszó: egy élet egy halál.

*** **Vas Imre** mérnök polgártársunk jelenti, miszerint az éghetlen cserépfödelek' terjesztését eszközlendő részvénytársaság' aláirási határideje augusztusi vásárig meghosszabbíttatik. Az ívtartók tehát most medárdkor csak az aláirt részvények' mennyiségéről tegyenek jelentést. (Lakik Vas Imre úr Budán, felhévvíz utczában 121 sz. a. 1 emeletben).

*** **Soroksáron nagy tüz volt** hétfőn délután. Több száz ház lett a lángok' martaléka; a templom is nagy részben leégett.

*** **Házbéruzsorás.** Egy pesti háztulajdonos, kinek itt két háza van, magános ember, és 30,000 ft jövedelme van költeni való, most, midőn az idők épen a bérben lakó néposztályra a legsulyosabbak, elég istentelen volt a házbért 20 procenttel fölebb emelni. Ezen háztulajdonos' neve Kolb. Kiállítjuk őt ezennel a nyilvánosság' itélete elé, azon kérdéssel: vajjon kevesbbé büntetésreméltó-e az ilyen béruzsorás, mint akármelyik nadálynak kikiáltott zsidó, kit ma kész volna megkövezni talán ugyanazon hitvány nép, mely csak bitorolja a keresztény nevet, mert sem krisztust, sem tanát nem ismerte soha.

*** **Egy nevelési czikket kaptunk,** de nem adhatjuk: szerző eltévesztette a czimet bizonyosan, mert czikke nem a Reformba való, hanem a Religio és Nevelés czimü lap még ad ki ilyeneket. Nem hittük, hogy legyen olvasója a Reformnak, ki azt tegye föl róla, miszerint egy a pesti megyegyülésekből jól ismert Szaniszlót; egy Somogyit, a Religio és Nevelés' szinte ismert szerkesztőjét; egy Karácsonyi Mihályt, kit épen mai számunkban az ipartanodai ifjuság oly mulatságosan kitüntet; egy Hoványit, kinek iró azt hozza föl érdemeül, hogy „igen fényes egyediség"; egy Körmöczyt, kit ditto a pesti megyeházból ismerünk stb. a **Reform** ajánljon a nevelési miniszternek!! Ezen urakat megtiszteljük, becsüljük, de bizony mi a fiunkat rájok nem biznók. Kiben pedig bizalmunk nincs, annak ajánlásához nem járulhatunk.

*** **Központi fegyvertár'** fölállítása iránt a kormány szerződést kötött a pesti vasgépgyárral (a hengermalom mellett); miszerint lehető legrövidebb idő alatt oly gyárt szereljen föl, mely naponkint 500 darab fegyvert állítson elő.

*** **A botbüntetést** ugy látszik csak elméletileg törölték el a katonáknál, de praxisban megtartották. Négy olasz közlegény, kik IX-dik Piust éltetni bátorkodtak, hatvanöt botig veretett tisztje' parancsából.

Bocsánat szerkesztő urak! hogy ide mellékelt levelünkben használjuk a Nagyságos czimet. Azért tettük ezt: mert tapasztalásból tudjuk, hogy az, kinek levelünk szól, nagy indignatioval venné, ha czimét elfelejtenők; polgártársak! ő királyi tanácsos.

Nyilt levél az ipartanoda' igazgatójához.

Nagyságos igazgató ur!

Földig borulunk, és bizalomteljesen emeljük szemeinket becses személyére. Nincs oly hang, nincs oly erő bennünk, mely képes lenne, nagyságod iránti mély hódolatunkat kifejezni. Mi szent áhitattal fogjuk késő unokáinknak szájról szájra átadni nagyságod' nemes erényét. Mi emléket fogunk fölállítani tiszteletére, melyhez minden fiatalt, öreget elvezetünk, és lelkesülve fogjuk mondani: „Nézzetek e dicső férfiura, az önmegtagadás' testesült példányára! ime egykor, mig censor volt, szive' legszentebb sugallatának ellenére, egymásután gyilkolta meg a szabad szavakat! később bámulandó nemes resignatioval hordá martirvállain az igazgatóságnak reá nézve, — kellő ismeretek hiánya miatt, — kétszeresen nehéz terheit! — Halljátok meg és szenteljetek egy pár pillanatot e dicső férfiu emlékének! — Örömink, és Nagyságod iránt tiszteletünk végtelen: Ha Nagyságod már egyszer lemond igazgatóságáról. Mi nem hiszszük hogy ennyi csáb, ennyi ingernek ellent állhasson. Mi nem hiszszük, hogy mostani fölszólalásunk is csak pusztában hangozzék el, mint elhangzott több izben, bár mennyire is kijelentettük, hogy Nagyságod nekünk mint igazgató soha, de soha sem kell.

Kérjük azért szeretettel, ne kényszeritsen bennünket Metternich' uralkodásának utolsó óráit Nagyságoddal eljátszatni!

Egyébiránt isten' kedvező kegyelmébe ajánlván továbbra is Nagyságodat; maradunk: ha kérésünket teljesiti

Kelt Pesten, april' 29. 1848.

hü tisztelői
az ipartanodai ifjuság.

Chrismár Laura
nöpipere- és divatárusnö
ajánlja
a legujabb divat szerinti pipereárukkal bő választásban ellátott teremét.
Lakik: **Ujtéren, Burgmannház' 2-dik emeletében.**

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más mümellékklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól december' végeig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény 'a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 10. Tavaszutó' 7. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Pest, május' 4. — A nemzetőrhad' organisatiója (folytatás). — Fő-tisztelendő Provincialisunkhoz- és ról. — Nemzetiség. — Carlsbadi congressus. — Külföld : Augsburg, Bécs, Frankfurt, Milano, Páris, Velencze. — Belföld. — Fölhivások.

Pest, máj.' 4.

A pestvárosi tisztválasztást illető rendszabályok közrebocsáttattak.

A régi használhatlanná le't parókabábok helyett tehát valódi tisztviselőket szándék alkalmazni, kik a város mint államra nézve egyenlő haszonnal működjenek.

A tisztválasztás tehát nem csekélység — nem olyan, mit lelkismeretlenül végezni szabadna. Miután a választhatási jog lehetőleg széles alapra van állítva — szükséges az is, hogy e jogot mindenki helyesen használja.

A dolgok' régi rendjét megbuktattuk. De szükség, hogy most meg a dolgok' új rendjét saját javunkra használjuk fel.

A mindenható ész legyen e tekintetben vezérünk. Ha magánérdekek, vagy megvesztegetésnek hatástért engedünk, akkor veszve vagyunk, akkor hitvány árulókat választandunk tisztviselőkül, kik a mi személyes jólétünket különösen, és az állam' jólétét általában, pokoli machinatiók által ügyekvendenek aláásni.

Mert jegyezzük meg ez igazságot : Mindaz, ki bárminemü **megvesztegetés** által törekszik polgártársai fölött felsőséget kiviní — az sem magunk, sem az igazság iránt nincs becsületes szándokkal.

A becsületes ember nem koldul kitüntetésért, .. mert a becsületes ember jól tudja, mikép a közjó körüli valódi érdem' jutalma és méltányos elismerése el nem maradhat.

Induljatok mindig csupán értelmetek és sziveteknek szava után. Mert az állati alávetettség és szolgai gyalázatnak helyébe a becsület és nép' öntudata lépett.

Ámde ne bélyegezzétek meg e becsületet, ne sértsétek meg ez öntudatot alacson gyöngeség által, mely nem képes saját lábán megállani, hanem mely elkopott előitéletekre támaszkodva, mindig idegen sugdosásoknak veti magát alá.

Mindenek előtt arra nézzetek, ti kik hivatva vagytok tisztviselőiteket választani, hogy szabad, független, becsületes embereket válaszszatok.

Ennél fogva nem szabad azon férfiak' egyikét sem választanotok, kik az ó rendszer mellett őszültek meg— és nem tanultak szabadok lenni. Kik az ó rendszer alatt a vétket minden kisértő csábjaival ismerni tanulták, kik előtt tehát nem volt semmi szent, csupán saját piszkos személyes előnyük; — mert az ó rendszer az embereket ezen oldalról ragadta legjobban körmei közé, s legerősb támaszát az emberek' birvágya, önzése s nyomorultságában találta!

Gondoljátok meg, hogy azokra, kiket tisztviselőitekül választotok, vagyontok, személyes biztosságtok, jogotok és szabadságotokat bízzátok. Tehát legbecsesb kincseiteket adjátok kezeibe, és azokat koczkáztatjátok, ha választandó tisztviselőitek' rendíthetlen jogszeretetéről i tökéletes meggyőződés nem élkebletekben!

Ne induljatok az után, mit egy olyan tisztségre vágyó beszél, — mert ezen emberek jól értenek hozzá, nektek eget földet igérni. Ha az ember egy oly hivatalcandidatust hall, azt hinné, hogy nem is lehetne nála méltóbb hivatalnok. — Vigyázzatok magatokra! és vegyétek szemügyre családi s magánéletét is. Kérdezősködjetek szigorun, mit tön az, kit meg akartok választani, ezelőtt; minő elvek mellett küzdött, s vajjon az igazság' embere, a humanitas' bajnoka volt-e?

Őrizkedjetek tehát azoktól, kik azelőtt a szolgaság' elvének szolgái voltak — titeket és szabadságtok' bajnokait a hatalmasoknak elárultak, s igy a ti és a szabadságnak szent jogait megsérték.

Őrizkedjetek azoktól, kik szemtelen kétnyelvüséggel ma egyenlőséget hirdettek, és holnap embertársaikat vallásuk miatt minden emberi jogaiktól megfosztani készek voltak.

Őrizkedjetek a zsidófalóktól, mert ezen emberek már el vannak fogulva, s vak szenvedély által félre-

vezetni engedik magukat. Saját szenvedélyességük által meg vannak vesztegetve, és pénz által is meg hagyják magukat vesztegetni. Az ilyen fajta ellenségeskedés' tősalapja mindig a sértett magánérdekekben rejlik, a nyilvános tisztviselőnek pedig a humanitas' elvének hódolva ily nyomoruságokon fölül kell emelkednie.

Őrizkedjetek azoktól, kik a törvény ellen valami bünt követtek el; habár azért feleletre nem vonattak is. Ki valaha bátorkodott jegyzőkönyvet, ha mindjárt feljebbvalójának parancsára is, meghamisítani, — ezt vessétek meg. Ne hagyjátok magatokat javulás; igéretek és liberalis frázisok által elámíttatni. Ki egyszer bünt tett — az alkalmat ritkán fogja elmulasztani másodszor is vétkezni.

Őrizkedjetek azoktól, kikre egykor tán azon szent kötelességet ruháztátok, hogy érdekeiteket képviseljék, de kik e kötelességet nem csak nem teljesítették, sőt hivatalukat inkább a tikárotokra használták. — Kik hallgattak, midőn szólniok kellett volna, kik szabadelvü utasításaitok' daczára — a hatalom' emberei által, kitüntetés vagy más kegyelések' reményében, más rendeleteket engedtek maguk elé szabni. Az olyan emberek titeket és érdekeiteket gyalázatosan elárultanak.

Őrizkedjetek azoktól, kik gazdagságukra hivatkozva pöffeszkednek és felfúják magukat — mint a pulyka. Ezek aristokratai lelkek, kik magukat jobbnak képzelik mint az uralkodó nép — és ennél fogva örökös ellentétben állnak a néppel.

Őrizkedjetek különösen a németeskedőktől. Ezen emberekből a szolgaérzelem kiirthatatlan. Ez emberek bennünket s országunkat ugy tekintik, mint rájok nézve idegent, és érdekeinket soha becsületesen elősegíteni nem fogják.

Őrizkedjetek azoktól, kik a kéjelgésnek hódolnak, kik kéjhölgyeknek áldozzák éjeiket. Az ily emberek nem képesek komolyan élni dolgaiknak, az ily emberekben nincsen szilárd jellem, könnyen megvesztegethetők, és féktelen szenvedélyeik' pillanataiban nem csak saját házi üdvüket, hanem embertársaik' boldogságát is föláldozzák bünös vágyuknak.

Őrizkedjetek azoktól, kik a magyarságnak ellenségei levén maig sem tudják igazán, osztrákok-e vagy magyarok, — ha vajjon a magyar királynak nem csupán mint osztrák császárnak engedelmeskednek-e?

Őrizkedjetek végre a nyárspolgároktól, kik szükkeblü nyervágyuk, alázatos szolgaiságukban a társaság' közjavát mindig szem elől tévesztik, s csak saját kicsinyes magánérdekeikre vannak tekintettel. Kik azon magasságra soha fölemelkedni nem birnak, hogy a társaságnak áldozatot hozzanak — mely által az egész tartósan megszilárdíttathatnék. Kinek nincs tiszta fogalma jog és igazságról — de mi által az állam örökös lőporminán áll, mely az elégületlenség' gyujtonya által föllobbanván, az egész épületet romhalommá döntheti.

Szabad, független férfiak, kik szabadon, függetlenül választattak, fogják vagyontok, biztosságtok, jogaitok, szabadságaitokat legjobban képviselni, őrizni, védelmezni.

Itt az idő, midőn a régi sleudrianból, mely alatt a czéhbiztosok' huzavonáinak, a tanácsosok' zsarnoki kényszerítéseinek, a birák' bünös önkényének kitétetve valátok — a dolgok' új, szabályzott menetébe kell átlépnetek.

A szabadság fog ezentul bennünket nagyok és erősek, nemesek és legyőzhetlenekké tenni. De az Istenért, nem oly szabadság, mely a szegényt elnyomással fenyegeti, mert szegény, s csak a gazdagnak nyujt élvezetet — mert gazdag.

E szabadság olyan legyen, melyben minden polgár egyenlőn részesül, mely fölött épen maga a tisztviselő őrködik legszigorubban, s melyet ez sérthet meg legkevesbbé. — Oly szabadság, mely nem csak a háziur — hanem az utósó napszámos' számára is egyenlő szigoru **valóság** legyen. Mert a tisztviselők a nép' szolgái, s mint ilyenek azon kötelességeket, melyekkel őket a nép megtisztelé, szenteknek kell tartaniok, és sehol jutalmat nem keresniök, mint csupán és egyedül azon nép' áldásszavaiban, mely őket bizalmával kitünteté.

Ha ily tisztviselőket választotok, akkor özvegyeitek és árváitok nem fognak megcsalatni; akkor nem lesztek örökös fizetésekre kényszerítve, ha igazságos panaszotok van, és a birót ügyeteknek akarjátok megnyerni, hanem a biró szigoruan csak a törvényt fogja megkérdeni, s a szerint itélni, minthogy nem szabad egyébnek lennie, mint a törvény és humanitás' buzgó eszközének; nem fogtok fizetni, a nélkül hogy tudnátok, mi történik pénzetekkel, hanem látni fogjátok gyümölcsét nehezen és keservesen szerzett adótoknak, s azt szivesen fizetenditek. Ipartok föl fog virágozni. Városok napról napra — óráról órára növekedni fog kiterjedés, szépség, gazdagság és kényelemben.

Ha ellenkezőt tesztek — magatok juttatjátok magatokat a romlás', elnyomatás' örvényszélére, — magatok teszitek magatokat megvetendő rabszolgáivá oly zsarnokságnak, mely saját méhetekből született!

Ezekhez tartsátok magatokat a közelgő tisztválasztásnál!

Nemzetőrhad' organisatiója.

(Folytatás.)

II.

Ezen kicsiny ugyan, de, összetartó, szabad, független családnak van egy nem nagy, de szép, legnagyobb részt természeti jóság, s részben kitürő, noha eddig igen soványan jutalmazott szorgalom által termékenyné tett, jövedelmező földbirtoka.

Igaz, hogy e szeretetreméltó család nem lakik palotában, csak apró, a fölületes szemlélő által nem igen irigylésreméltónak találandott kunyhóban, — e kunyhót nem köríti angol park, hanem csak hasznos veteménykert, rét, egypár gabnaföld, egy kis legelő stb, szóval minden azt árulja el, hogy e család eddig, ne fürkészszük miért? szegény, igen szegény, megvetett volt ugyan, de e pillanatban véghetlen gazdag és boldog lenni igérkezik, mert csak imént lön egygyé, szabaddá, függetlenné.

E testvérek' családja azon pillanatban, midőn az iszonyu szolgaság' századokig viselt gyalázatos lánczait egy öntudatra ébredett szabad ember' erejével széttöré, ünnepélyesen esküvék. „Mi, kik eddig különbség nélkül rabszolgák valánk, ezentul, esküszünk, különbség nélkül egyek, szabadok, testvérek akarunk lenni."

De ezen családnak hatalmas ellenségei voltak kivül, és egypár, de alattomos orgyilkoló ellenségei belül.

Miként lehetnének ellenségei belül, maguk közt? avvagy nem testvérek-e mindnyájan?

Tegyük föl egy pillanatra, mikép igenis mind testvérek, s hatalmas ellenség csak kivülről fenyegeti őket.

Tekintsük ezen, az utóbbi esetben még mind szerencsésnek mondható családot közelebbről, s tegyük föl, hogy e család áll tizenöt főből.

Habár statistikusok egy családra 4-5, legfölebb 6-7 főt számítnak, engedjék meg nekem a fönebbi föltételt. Hiszen csak föltétel.

Ezen 15 fejü családban van Süszmilch' „Göttliche Ordnung der Dinge" munkája szerint 8 férfi és 7 nő. A 8 férfi közöl 4-et, tehát felét aggok és gyermekekül kell számítanunk, tehát csak a másik fele, t. i 4 marad, a munka és véderő' képviselőiül.

Mennyiben más statistikusok kevesebbet számítnak negyedrésznél ez erőkre, később erre majd vissza fogok térni.

E család' külellenségei a birtokot nem minden oldalról támadják meg; a családnak barátai is vannak, a szabadság' barátai, épen most szabaddá lett barátai.

Ez épen imént szabaddá lett családok még nem kötöttek egymással nyilt szövetséget, de kölcsönösen elismerik egymást, tudják, hogy mindnyájan testvérek — egymást majdan kölcsönösen védelmezendők. Most csak guerillaharczban küzdenek, kiki saját öklére, egy közös végczélért, de közös terv nélkül.

De a szabad család' birtokának azon része, mely az ellenséggel határos, folytonos megtámadások, rablás, pusztítás, fosztogatás, dulásnak van kitétetve.

Mi marad hátra egyéb e különben békes, összetartó, szabad családnak, ha nem akar minden pillanatban azon kétségbeesett helyzetbe jutni, melyben századokig rabszolgáskodott, mint fegyverhez nyulni?!

Lehet-e pedig egy pillanatig is habozni: hanyan fogjanak fegyvert? ha bizonyosan tudva van, hogy mindnyájok' leigázása czéloztatik?

A család' 15 feje közöl valamennyi munka- s védelemképes, tehát mind a négy, már csak a méltányosság és jogosság' szempontjából is, egyenlő sorsban osztozik.

A négy férfi' legifjabbika a legnehezebb szolgálatot fogja fölvállalni, mert hiszen a 3 idősb mig fiatalabb volt, ugyanazon legfáradságosb szolgálatokat teljesíté.

A legifjabbik a határszéleket fogja köröskörül őrszem alatt tartani, — azt teheti, mert a birtok nem nagy, s szivesen teendi, mert az idősbikben mindig támaszát találja, s nem tevék-e ugyanazt a két legidősbek is, s nem vár-e reá a legszebb jutalom a család' ölében? azon öntudat' édes jutalma, hogy kedveseinek nyugalmát biztosította?

De ha állandóan fegyverben lesz, folytonos védelmező állapotban, nem fog-e igy a leghasznosb erő, a munkaerő paralizáltatni? — Ne higyétek azt; ő töltött fegyverrel és ekével egyszerre induland ki a mezőre, s megtanulandja mindkettőt annak idején használni.

Lássátok barátim! e legifjabbik szorgosan müveli a földet, de vigyáz is! őt semmi meg nem lepheti. Tudja hogy egyszerre munkás és vigyázónak kell lennie. — Munkásnak, mert a családról kell gondoskodnia, valamint ő róla gondoskodtanak, mig gyermek volt, valamint ő róla gondoskodni fognak, ha megöregszik, — vigyázónak, mert az ő biztossága s jóléteért is vigyáztak, mig gyermek volt, s vigyázni fognak, ha megöregszik. Midőn ezt teszi

Osztozik a család minden terheiben és javaiban. Első lövése egy ellenséget terít földre, s egyszersmind jellövésül szolgál többi testvéreinek, — egyszerre mindnyájan fegyvert ragadnak.

Ámde látni ebből tisztán, hogy a legifjabbiknak jól kell tudni fegyverével bánni; természetesen gyermekségétől óta kelle a fegyverrel játszania, már 14 éves korában kiképzett lövésznek kell lennie, habár még fölfegyverkeznie nem szabad is.

A hadra előkészitésnek már a gyermek' nevelésében kell léteznie; a nevelés' lényeges kiegészítő részét kell tennie. Avvagy a szabad görögök és harczias romaiak nem gyermekkorukban tanultak-e már kardot forgatni, vértet emelni, láncsát hajítni, nyillal s parittyával czélt találni, a discust forgatni, a négyesfogatot kormányozni?

Ne mondjátok, hogy mert magam katona vagyok, mindent katonává akarok tenni. Korántsem. Sohasem tévesztem szemeim elől a vezérgondolatot, hogy a nemzetőrség tulajdonképen polgári institutio, — de azt sem feledem soha, hogy a nemzetőrség' főczélját mellőzve, az állóhadsergeknél milliók fognak megkiméltetni.

A béke' müvészeteit igen jól megegyeztethetni a had' mesterségével. Sőt nem ritkán a béke' müvészetei a hadakozás' müvészetével egyesülve találtattak.

Statusférfiak voltak hadhősök és megfordítva. Ugyanazon Caesar, ki Galliát meghódítá, igazgatta Romát, hires volt mint szónok, s tündöklik mint történetiró. Hány tudós és müvész harczolt Marathon, Salamis, Plataeánál? A bölcs Socrates' testével fedezé megsebesített tanitványát.

De térjünk vissza szeretetreméltó, szabad, összetartó, független családunkhoz. E család' gyermeke már 15 éves korában égve égend a vágytól, a megtámadó rablónak golyót röpíteni át koponyáján; vissza kellend őt tartóztatni, le kellend őt fegyverzeni, és tehetlen gyermeki haragjában boszonkodni fog, hogy a csatában résztvennie nem szabad. De azon pillanatban, a mint apja a fegyvert kezébe adja, érzendi, hogy őt az egész család becsüli.

*

A haza' védelmezhetését becsületnek kell tartani.

Teszik ezt mostani ujonczaink?.... Na, de e jámbor fiakról másszor.

Egy sereg oly harczos, mint ama gyermek, ha 18-dik évét elérte, a hadvezérnek biztosítja a győzelmet.

E család' tagjai egyenlőn vitézek, egyenlőn szabadok, mert lehetlen, hogy e szabad, egybetartó, független, egyénileg a törvény előtt egyenlő család rabszolgát türjön maga körében, — rabszolgát maga közt türnie nem szabad.

Egyetlen egy rabszolga képes egész családot a rabszolgaságba visszaejteni.

Ha csak egyetlenegy rabszolga van köztük, ez csak a legifjabbikkal állhat őrt. Hajthatná-e a család csak egy éjjel is fejét nyugton álomra, ha tudná hogy rabszolga őrködik fölötte? Mi érdeke volna ennek, hogy a családot el ne árulja? Igen, e rabszolga, az ifju őrt csak lomhán védendi, sőt ha az tán megsebesül, ha senki nem látja, maga adja neki a haláldöfést.

De ha hatalmas ellen közelg, ki mind a négy véderőt igénybe veszi, mit csináljon a család ez egyetlenegy rabszolgával? Nem vezethetné-e az a csata közepett egy családárd manoevre által az ellenséget a védők' leggyengébb, legkönnyebben megtámadható oldalára. Ki ragadja meg a harcz közepett az árulót, kiben az utósó pillanatig bizott?

A családnak őt ily esetekben meg kell kötnie, honn hagynia, pinczébe vagy padra csuknia. De jaj e családnak, ha sikerül a rabnak börtönéből kiszabadulni. A család' öregeit, gyermekeit, nőit legyilkolandja, a házat felgyujtandja, hátulról megtámad benneteket, kétségbeeséstekre gunyhahotával felel. Várhat-e egyebet a szabad, független, egyenlő nép a keblébeni egyetlenegy rabszolgától?

Ha a szabadság, egyenlőség, testvériség' nagy szavait kimondtátok, rabot közöttetek türnötök nem szabad.

Most emelkedjünk föl pillanatra magasabb látpontra.

A 15 fejü család helyett vegyük a (tegyük föl) tizenötmillió magyart. (Folytattatik.)

Feő-tisztelendő Provincialisunkhoz- és ról.

Mi, kik magunkat nemzeti tanároknak tartjuk s mutattuk is, szinte megindultunk a nagy világgal, mint tagjai a haladó testnek, s ki ne mozogna most?

És ön testvéreit igy szólítja meg körutjában: „Legeszélyesb az uton, melyen a közbizalmat eddig kiérdemlők, haladni addig is, mig a minisztérium' rendeletét veendjük."

Ugyan ugy-e? Hát t. főnök ur „bölcsebbeinknek bölcs netovábbja!" Ön is tett érdemeket a közbizalomra? Mi azon hiszemben voltunk, hogy a nemzet' bizalmát csak azok birják, kik a nemzetiséget szivükben hordják. Ön pedig még ajkain sem hordja.

De legyünk méltányosak, megvannak az ő érdemei is. Ily nagy férfiu, ki a nemzet' fiainak nevelőket nevel, megérdemli, hogy a nemzet tisztelni tanulja. Ki a zárda' sötét falai mögől, le az álarczokkal.

Ki volt ő a forradalom előtt, és ki utána?

Több évig közoktató volt ő, neki áldozva magát a közjónak, nemzetiségnek, mint csak Metternich kivánhatta, mert ő — köztünk legyen mondva — azt tartja, és szokja mondogatni „hol a hatalom, ott az igazság." Bár csak most is mondaná! — Később bejutott az akkor még német nádori udvarba. Ott mit tett mit nem tett, nem tudjuk; hanem hogy az udvari mázból sokat hozott magával, midőn a rend' keblébe mint üstökös, leendő nagy dolgok' előjeleül visszatért, meglátszott rajta. Ő a dolog' belső mivoltával mit sem gondol, csak a külszinnel. Megelégszik ő most is a rothadt almával, csak piros legyen. Ő, mint a magyar köznép érti, nagy politikus volt, s mint ilyen hamar lett director, rector, assistens és provincialis. — Bár csak ez utósó ne kivánt volna lenni! Hasztalan, az ember nem tudhat mindent előre.

Itt egy kicsit be kell vágnunk választatása' filozofiájába. Előde, isten nyugasztalja, egy kis adósság' készítésében elhirecsedvén, nyakára nőtt növendékei számadást követeltek, mit midőn nem tehetett, a tavali nagyhirü consistoriumban, — bár ez, a mostani egyetemi ideiglenes bölcsészettanárt kivévén, a camarillák' fiaiból állott, — megbukott, rettentő példájára azoknak, kik a számadást s nyilvánosságot nem szeretvén, könnyelmün elszórják azt, mit egy nemzet munkás fiainak jutalmul ád. A megbukott, hogy még titokban levő adósságai s gyengéi lelépte után is palástoltassanak, mint egy kis Metternich, végvonaglásában kifejtett erejét oda irányzá, hogy camarillájának egyik legkitanultabb tagját utódául megválasztassa. Czélját elérte, s maradt minden a régi vágásban. Ime itt áll az új kormányzó teljes pompájában, kezében a gyeplő, melylyel a nemzet' fiainak nevelőit igazgatja. Hála korunk szellemének, hogy nem soká ránczigálhatta szájokat Bécs felé?

Első lépése a megválasztás után egy körlevél vala, melyben az ifju tanárokat korszerü nevelési kérdések' megfejtésére szólítá föl,[1]) bölcsen reájok parancsolva: „Cum opus tale eruditionem sapere debeat, latine concinnetur." Na lám!

Hiába, ő mindig ugy szerette a magyar nemzetiséget, hogy felfalta, ha lehetett volna. Ilyen volt a forradalomig.

A forradalom alatt és után, hallgatás, fogcsikorgatás, s hol lehetett, mennydörgés jellemzék őt.

A minisztériumot, különösen Kosutot kiállhatatlanul szereti.

A cultus és közoktatás' miniszterét még legjobban szivelné, ha a rendet, melynek ő ura (?) a nemzet' ellenére in statu quo, s a jószágot, és a tanári helyosztást drágalátos kezeiben hagyná! De már ez ellen ünnepélyes, és kommentárokkal spékelt nyilatkozatokat tálalnánk a nemzet' birói asztalára. Fizesse és nevelje és alkalmazza tanárait a nemzet! Ne feledjük, hogy a nevelés alapja a polgárzatnak.

Mi igy gondolkozánk a napokban:

Akár marad fönn e rend akár nem, mind a nemzetnek, mind a rend' egyéneinek érdekében áll a rend' jószágának, s egyes házainak jövedelmeit, ingó és ingatlan vagyonát, több kevesebb gyüjteményeit ismerni, hogy azok a bekövetkezhető események' alkalmával a zárdakirályok' prédáivá ne legyenek. Mindenünk a nemzeté mint mi, kivévén tán egyéni szerzeményeinket, de a melyeket, ha kell, valamint vérünket is hazánknak adni készek vagyunk mi, kik a rend' nagyobb részét teszszük, s nemzetiségünkhöz, hazánkhoz, mint hü iszalag fájához elválhatlanul ragaszkodunk, noha korszellemiségünk s nemzeties tendentiáink' árát sokszor busásan megfizettük. Reméljük, eddigi sebeinkre gyógyító irt csepegtetend a szeretett nemzet' anyai keze. Mi nem voltunk, nem is vagyunk jezuiták, mi fiai és polgárai vagyunk imádott hazánknak.

---

1) Tudni kell, hogy ez máskor is történt már, de az illetők soha sem követelték a kérdések feloldását ifjainktól. Tehát ez is csak külszin volt.

Továbbá, a rend' fenmaradása' esetében gyüléseinknek képviseleti alakot kell adni. Eddig a zárdakirályok maguk magukat választgatták. Corvus corvo.

Ezekből kiindulva a javadalmak' kimutatása, s a jövő szünidőben tartandó rendigyülés' főbb vonásainak elkészítése végett a budapesti és váczi tanárok — minthogy a többiek távol vannak — a közjó' tekintetéből a husvéti ünnepek alatt egy rögtöni kisgyülés' tartására, melyben ők részt vegyenek — felszólíták a kormányzót. Ő a postulatumot elvetette, félvén a nyilvánosság' vakító fényü sugáraitól. Nem csoda, a bagoly — a bölcseség' jelképe — is vak a világban; s hogy tovább ne zaklassuk, elment néhány ház' visitatiójára — verbuválásra.

Elüttetvén igazságos kérelmünktől, kénytelenek vagyunk, szerkesztő polgártársak' engedelmével, becses lapjokban — a hol kezdtük — tudatni a nemzettel, mit akarunk mi, és ki ő?

Reméljük és hiszszük, hogy ő, ki a nemzettel épen nem rokonszenvez, ki jelen kormányunknak ellensége — de most már csak ugy szür alatt, kivevén midőn ott fenn Budavár' hegyén egy hasonszőrű, s bukásában még most is kábuló főtiszt. s tekintetes censori minőségü urral[1]) együtt lövöldözik le haragjok' tüzkartácsait a pesti forradalom' embereire (kérem meg ne ijedjen ön, ha hallja) átadandja a nehéz kormányrudat másnak, kit a képviselet' embereinek bizalma tisztelend meg. Reméljük és hiszszük, hogy nem várja be azon tisztelgést, milyennel Karácsonyi urat e szomoru napokban meglepték. Jó lesz róla komolyan gondolkozni! Ti pedig vidéki tanártársak ab amico reconciliato caveatis, azaz: kötve higyetek a puszizó sógornak, tartsátok szemeitek elött a nemzet' javát, mert annak fiai vagytok, annak fiait oktatjátok, annak kegyeiben részesülendetek. Tehát a közre munkáljatok.

A nevelők s közoktatók' ügye a köz' ügye. Reméljük tehát, hogy magyar lapjaink jelen czikkünket közleni szíveskedendnek. Sok piarista.

Nemzetiség.

Minden nemzet fölszabadítá magát a mindent megsemmítő despotismus' nyomása alól.

Minden nemzet ügyekszik a maga földén a szabadság és türelem' szent jogait lelkesülten érvényesítni.

Igy mi is magyarok. Azonban a mi állásunk nehéz. Gunyolva, dölyfösen, mérgeskedve emelkedik föl hazánkban néhány korcsnemzetiség — fogait vicsorítja reánk, és szeretne bennünket fölfalni, és szeretne jogokat érvényesítni, melyeket sem ész- sem államjogi tekintetben nem lehet igényelnie.

Lehet valaki egy s ugyanazon bőrben orozlán és nyul? — Nem! Lehet valaki ugyanazon pillanatban magyar és német, tót vagy horvát vagy illir? — Nem!..

Ez ország a magyarok' sajátja. A pragmatica sanctio oly kötés, mely az osztrák uralkodóház és a magyar nemzet közt köttetett, a törvényeket a benszülött magyarok hozták és hozzák; a bevándorlottak pedig polgári jogaikat a magyar törvényhozástól kapják és élvezik, azok a magyar hatóságok által tartatnak fön.

Lehet-e hát valaki a Lajtától Adriáig, a magyarok' földén, mint benszülött vagy honosított, egyéb mint magyar?

Beszéljen bár e valaki németül, tótul, horvát vagy bármi más nyelven!?!

1) Spányik Gliczért tetszik érteni? Szerk.

Ki magyar lenni nem akar, és külön jogok és nemzetiségi igényekről hadonázgat — az bünt követ el a magyar nemzet ellen, s mi csak azt nem foghatjuk meg, miért nem tett miniszteriumunk még e részben komoly lépéseket.

Mi nem kivánjuk, hogy azok, kik hazájok iránti háladatosságból, évtizedek alatt nem vitték annyira, hogy az ország' nyelvét megtanulták volna, s kik már ez által dicső hazafiaknak bizonyíták be magukat — a szabadság' csorbításával kényszerittessenek magyarul beszélni: de azt kivánhatja a miniszterium, kivánhatjuk mi magyarok: hogy a nemzetiségi különbözés föl ne használtassék oly czélra: hogy a magyar nemzet elleni bünmerényletek gátolatlan szemtelenséggel gyakoroltassanak. — Követelhetjük: hogy azon rosz, alávaló lázítók, kik egy jogtalan nemzetiség' szennyes köpenye alatt Magyarhonban nem idéznek elő egyebet bünös czélu irataik által mint visszavonást és vér.s harczokat — elhallgattassanak.

Követelhetjük, hogy egy bizonyos **Stúr,** ki az ő tót újságában, melyet csak némely magyar fordítások után ismerünk, s melynek vakmerő szemtelenségén, melylyel ezen ember nyilt lázadást hirdet a magyarok ellen, mi valóban eléggé csodálkozni nem birunk — elhallgattassék. Mert az ilyen ember hazaáruló!.. Minthogy országban, melynek törvényei és jogai bennünket egy haza' fiaivá tesznek, gonoszabb polgári bünt elkövetni nem lehet, mint árulást azon nemzet' szabadsága, jogai, nyugalma ellen — melyhez törvényesen tartozunk. Ámde szabad-e — lázadásra fölhíni?! Nem.

Jogunk van tehát e Stúr ellen szigoru vizsgálatot kivánni, s remélni, hogy a szlávlázítás' mesterségét le fogják vele tétetni!

Nem áll máskép a dolog egy bizonyos **Gaj** doctorral. — Tíz és néhány éve, hogy e kalandor az illireket magyarokhozi ragaszkodásuk, hűségük, rokonérzetükből izgató iratai által Magyarhon ellen lázítá, és ki most az osztrák minisztertanács' tetszésére támaszkodva, újult erővel kezdé el semmirekellő mesterségét, és a lázítás' egyik kanóczát másik után szórja a horvátok közé — és pedig ugy, hogy ördögi működése már véres gyümölcsöket termett.

De e Gaj az ő császári tanácsosi czimével a törvények fölött és kivül állani hiszi magát! Az nem igaz!

Senki, még a király sem áll a törvények fölött.

Mindenki alatta áll s engedelmeskedni tartozik a törvényeknek, ha mindjárt egész Ausztria oltalmazná is, s ha a törvényt megsérté, a törvényszék' kezébe esett, s bünhődnie kell érte, hogy merészkedett: a nemzet' szent jogait szemtelen rablókezekkel illetni.

Ámde ez a dr. Gaj az illireket Magyarhon ellen lázadásra uszítja, ha ez bebizonyul, akkor áruló, s megérdemli, ha vérontást okozott — a halált!

A jó németeknek, e juhtermészeteknek, e filiszterlelkeknek is megvannak az ő apostolaik — **Rosenthal** és **Glatz** urakban.

Ezen két német a magyar elleni izgatás' mesterségét szépen csendesen, halkkal, jezuitailag — czopfos modorban gyakorolja.. Ők majd jobbra majd balra billennek, a miniszteriumnak hízelegnek, de a nemzetiségi törvényeket gunyolják — szóval valódi osztrákosan viselik magokat; nem lehetne őket amugy igazán galléron csípni, ha ittott a pesti németség' nagyobb számára nem apellálgatnának, és most nem kivánnák, hogy az utczák németül is neveztessenek, majd az illir lázongásoknak az ottani alávaló események' gyöngéd előadása által nem hízelegnének, majd

ismét mint a ‚Deutscher Clubb' organumai nyiltan nem követelnék, hogy a német párt ne viselje gyáván magát,[1]) s állítsa vissza sülyedt tekintélyét! — Mi czéljok az ily beszédeknek? —

Mindjárt ezután vérszemet kapva, a német dragonyosok kelnek föl, és német parancsszót követelnek, mert köztük sok a **német** .. Bámulunk rajta, hogyan engedtetik meg, igy pofozni a törvényt — miután minden hivatalos functióknak magyar nyelven kell történniök. — Vagy azt hiszik a sógorok — hogy a nemzetőrködés csak játék?

Sőtinkább : miután ezek a németek 40 esztendő alatt sem tudtak annyira menni, hogy annyit tanultak volna magyarul, miszerint megértsék, mi az a féljobb, félbal, mi mindenesetre gyalázatos, semmirekellő lenézést árul el azon ország' nyelve iránt, mely őket hízlalta ; — tehát tegyék azt most, vagy pedig, ha ez nincs ínyükre, akkor mint idegen nemzethez szítókat, idegen ország' szövetségeseit, törvényen kivül kell őket helyezni.

Mert nem látjuk által, miért adnánk mi polgári jogokat, szabadságot, élvezetet oly embereknek, kik még csak annyira sem akarnak hozzánk simulni, hogy legalább külségek által ne gyengítsék nemzetiségünket?! ..

Jobbak-e ezek az emberek csak egy hajszállal is a zsidónál, kit nem akarnak emancipálni, mert nem akar hozzánk simulni, — holott mi mindig ugy találtuk, mikép a zsidók' nagy része sokkal több rokonszenvet tanusít a magyar elem iránt, mint legnagyobb része az ide bevándorlott németeknek, kik azzal mert keresztények, még nem bizonyíták be, hogy jobb hazafiak is.

Azonban a tömeg minde bünt nem osztja, hanem annak vezetői, kik az isteni szabadságnak azon alávaló hasznát veszik, miszerint viszálkodást hintegetnek, lázadásra bőszítenek; kik a magánérdeket a nemzet' közérdekének alárendelni nem akarják, s kik azért az igazságos büntetést megérdemlenék.

A legújabb időben a franczia köztársaság a Németek' clubbját feloszlatta — mivel benne oly összejöveteleket látott, melyeket a külföld, melylyel békében akar maradni, ellenséges demonstratiónak tekinthetett volna! — És mi ne volnánk feljogosítva ilyes, sokkal veszélyesb, az ország' belsejében, oly emberek által, kik magyar polgárjogokat élveznek, támasztott lázításokat ártalmatlanokká tenni?

Desőt kötelességünk azt tenni — ha mint gyávák nem akarjuk türni, hogy nemzetiségünk minden oldalról csorbíttassék és gunyoltassék.

Carlsbadi congressus.

(Mutatvány egy röpiratból)

A rettenetesen következetes Metternichnek megjelent az időnek szent lelke, s őt oly diplomatai hangulatba helyeztette, mely a netaláltán kiüthető europai forradalom' megsilányítására benne kinzó éhséget költött föl.

Én azon gyalázatos képek közől egyet sem akarok leplezetlenül hagyni. Önöknek meg kell őket ismerni. Le az álarczczal. Tökéletes meztelenségükben mutatom elő őket.

De mig ezt bevégzem, sokat kell irnom, miért is türelmüket kérem ki önöknek.

Elevenen emlékezem azon benyomásra, melyet azon 1819-dik évben Töpliczben s Carlsbadban tartott világhirü congressus Németország' minden tartományaiban előidézett.

A reményekkel, kecsegtetésekkel csömörlésig jóllakott Germania merev görcsökbe esett, melyekből egész 1830-ig alig lábbadozhatott fel, de ekkor is ájuldozó nevetséges torz rángatódzásokban szenvedett erőtelen teste.

Az emberiség' szabadabb állapotba helyeztetése ellen három esztendeig működött Osztrákhon szakadatlanul. Metternich dühös lett azon néhány kisebb állomány' uralkodóinak becsületes magaviselete fölött, kik népeiknek adott szavukat megtartva, nekik bizonyos „alkotmány forma valamit" akartak adni, mi egypár állományban meg is történt. A szövetségi nap testestül lelkestül a bécsi elnökkövet' akaratától függött. Midőn pedig átlátta Metternich, hogy ezen kisebb uralkodók' jó akaratainak egyenesen nem állhatja utját, elhatározta, — fertelmes diplomatai cselszövényeit tovább üzve — a nagyobb uralkodók' akaratát, gondolkozását, érzelmét tökéletes öszhangzásba hozni, mi is megtörténvén, egész Európának meg kellett hatalma alatt hajolni.

Én nem akarok beszélni a számtalan sérelmekről, nem a szövetségi nap' 13-dik czikkelyének foganatba nem vételéről, nem a nyomorult népek' terheiről, panaszairól, erkölcsi rabszolgaságának gyalázatáról. Ezt már mind olvashatja a világ. Én azt mondom el, mit akart Metternich? mint akarta azt, s mily iszonyatosan hajtotta végre. Ezt még egyetlenegy történetiró sem irta meg. Szétrepesztem a fátyolt.

Minden porosz, bajor, bádeni, rajna melletti bűnvádi nyomozások, legkisebb eredményére sem tudtak jőni a valósággal megszületett forradalmi terveknek. Az uralkodók meghökkentek e fölött, a szövetségi nap zavarodásba esett. Közel voltak ahhoz, hogy Metternichet óriási hazugnak kiáltsák. Ingadozni kezdtek, és a szövetségi napon néhány kevesek, kiknek keblükből még a becsületesség egészen ki nem költözött, az elnökség' bujtogatására, csak vállaikat rángatták. Most tartotta Metternich legokosabbnak munkához fogni. Egy már erősen álló diplomata' óriáserejével — kinek minden eszköz jó volt, csak czélhoz vezessen — mennydörgött bele a félénk uralkodók' kedélyébe, hiénai dühhel ragadta meg a közvéleményt, villámsebességgel huzta hálójába a népigazgatók' reszkető szivét, még öneszméletre sem engedvén nekik időt. Carlsbadban újra fölállíttatta diplomatai vérpadát, és a lenyakazott nép' véres törzse egy csapással lábainál hevert.

Carlsbadban jelen voltak: Osztrákhon' részéről Metternich, Schwarzenberg, Kaunitz; Poroszhon Dernstorffot, Krusemarkot küldte; Szászhon Einsiedelt, Schulenburgot; Meklenburg Plessent; Hannovera Münsten Hardenberget; Bajorhon Rechberget, Steinleint; Weimar Frittschet; Würtemberg Winzingerodet; Baden Berstettet; Nassau Marschallt. A többi állományokból időről időre jöttek követek; s ezen carlsbadi orvosszerből hirtelen vettek be egyegy hatalmas kortyot.

A carlsbadi titkos végzések e következőkből állanak: Metternich vezette a gyülést. A követek bele egyeztek, Würtemberget és Weimárt kivéve, kik kinyilatkoztatták: hogy csak saját meggyőződéseik után fognak működni. A többiek meggyőződéseiket, udvarias meleg complimentekbe göngyölgetve, Osztrákhon' atyai gondviselése alá bizták.

Részint személyesen, részint miniszterei által nyilvánította Metternich, hogy: „egész Europa veszedelemben áll, a polgárháboru' lángjai kezdenek felgyuladozni, és bár ezen lappangó tűz nem látható is, az ő érzelemteljes szivét fájdalommal tölti meg, a nép és az uralkodók közötti bizalmon s egyetértésen csorbát ütni; mindazáltal ő nem titkolhatja el, hogy egész Németország — Osztrákhont kivéve — a

1) Lásd Spiegel' 36. sz. 144. lap.

forradalmi veszedelmes eszmék gátlása végett hatályos eszközökhöz kell nyúlni; a meddig az idegenektől üzött bujtogatásoknak végét nem szakítják, s a külföldről átültetett propaganda' elharapódzásának elejét nem veszik, mindaddig uralkodói jogaik veszedelemben vannak; és ezen szántszándékos gonoszság szigoru vizsgálatot, büntetést igényel. Neki (Metternichnek) megdönthetetlen bizonyítványai vannak arról: hogy az ifjuság jellemileg meghamisítva, elrontva levén, az engedelmetlenség s erkölcstelenség' tévutain bolyong: hogy a journalistáknak nagyobb része a forradalom' fejeitől — kik a dolgoknak ilyen állása mellett a reménylett haszontól, előnytől elüttettek — megvesztegettettek a kedélyeknek felizgatására: hogy — mint az már csaknem minden europai keresztény állományokban van — a népeknek jog és törvényszerü uralkodójokhoz való viszonyait fenekestül felforgassák: az állományt veszélyeztető újítás és rakonczátlanság' szelleme erősen kezdi magát megfészkelni az egyetemekben, iskolákban, mely az alkotványt összeomlással fenyegeti, ha ennek megóvására szigoru eljárások nem alkalmaztatnak: és az embereknek egy nagy száma, munkátóli irtózása s birtok' hiánya következtében magát az irodalomra adván, czélul tüzte ki magának egy átalános rendetlenség' életbeléptetésével megsemmisítve minden eddigi alapelveket, új állományi formát szerkeszteni, s ez által birtokállapotukat megjavítani, vágyukat megnyugtatni, hogy már igen sok intézkedések történtek az állomány előnyével ellenkező szabadsajtó' életbeléptetésére: hogy az emberek népalkotmányokon törik fejüket, melyeknek alapjaik polgári korlátlan jog, sajtószabadság, egészen megölve az eddigi átalános alattvalói engedelmességet, hogy mindenütt egyesületek alakulnak, melyeknek alapelvük s jelszavuk: utálat és gyülölség Osztrák, Porosz, Oroszhonok irányában, erőhatalommal ellentállás ugy a papság' befolyása, mint az uralkodók' igazgatásaik ellen. (Vége jövőre.)

Vályi Károly.

Külföld.

— **Augsburg**. Az itt megjelenő kávénénike czikkeket közöl rólunk Pozsonyból, melyek homlokegyenest a becsületesség és igazság ellen irvák. E czikkekben mosolygó, és hidegvérü szemtelenséggel lehordatnak a radikálpárt' becsületes bajnokai, s mintegy gunynyal hirdettetik, hogy republikánusok is vannak köztünk, de csak sajnálkozó vállvonítással tekinti őket a józan többség... (Mondom nektek, azok a németek mindenben a régiek maradtak. Nem változtak egyébben mint furfangosságukban, mely egy kissé liberalisabb — azaz bővebb mértékü lett — mint volt.)

— **Bécs**. Az ‚Allgemeine' egy fenyegető czikket közöl egy bécsi újságból, melyben nekünk magyaroknak ugyan csak oda mondogatják — hogy mi rosz hazafiak vagyunk Ausztriára nézve — nem akarjuk ökelmüket se pénzzel, se fegyverrel, sem emberrel az olaszok ellen segíteni. (Ezt a leczkét szivesen elfogadjuk, mert szégyenlenők magunkat ha nem igy állana a dolog... Jobb volna biz a horvátokat, tótokat, bányászokat ellenünk nem uszítani, mintsem ily semmirevaló beszédeket tartani. Az a puszizás csak macskanyalogatás volt — zegyeb semmi!)

— A policzey itt épen ugy hatalmaskodik most is, mintha a régi vágásból azt a statusszekeret ki se döntötték volna. — (Nálunk is sok ugy megy még mint mert — azaz: sehogy sem, hanem mi azért nem ijedünk meg; — van még karunk, és a régi vitézség nem halt ki belőlünk — mindamellett hogy az osztrák 300 év óta szívja szivünk' piros vérét — csontunk' drága velejét!)

— **Frankfurt**. A nemzeti convent május' 18-kán nyittatik meg. (Avval a mi nemzeti conventunkkal vajjon mikor fogunk egy szócskát válthatni — jó volna tudni.)

— **Milano**. A dolgok itt koránsem állanak oly roszul, mint a jámbor bécsiek festik. Mit az osztrák hadsereg eddig meghódított, az nem áll egyébből leégett faluknál. A milaniak csak most akarják még egész erővel a hadat megkezdeni — ki akarják az osztrákokat védelmi állásukból csalni, aztán majd elverik őket megint, mint azelőtt, mikor szegény lombardiaknak semmi segitségük sem volt. (Szegény osztrákok — mindenünnen kiverik őket — mit is kufárkodnak és uzsoráskodnak! miért akarnak mindig csak más népek' zsirjából éldegélni!?!)

— **Páris**. Megkezdettek a választások. Párisban az ultrák megbuktak. Az ideiglenes kormány' emberei többségben vannak. (Szép!.. Ámde erélyes, becsületes és rendíthetlen hazafiak is azok a párisi kormányzók, egykettőt kivéve. — Hát azok a mi választóink, kik oly zajos üléseket tartanak a redoutteremben — mit végeztek? — Azt a becsületes Nyárit csakugyan meg akarják buktatni, mert több esze, józanabb logikája és rendíthetlenebb jelleme van mint valamennyiöknek összevéve? És mért? .. Mert vármegye' embere volt! — ez a főfő argumentum, — Biz ez pedig hitvány argumentum. Hát ha mégis csak ő a legalkalmasabb egyén arra a polgármesterségre? — akkor meg kell választani! — ha t. i. elvállalja. — Nem kell ám mindenben spiessburgerkodni!!!)

— **Velencze**. Azt hiresztelik, hogy Zicsi megvesztegetésből adta át az arsenált. (Zicsi kormányember volt, és igy nem valószinütlen a dolog. De mi nem akarjuk — nem fogjuk hinni: hogy a hír igaz legyen. — Vissza kellene vennünk azon sajnálkozást, dicséretet, üdvözlést, melyet rászórtunk nagylelküségeért, miszerint inkább megfutamodott, mintsem egy elnyomott nemzetet darabokra aprittatott volna!)

Belföld

*** **Fiume**. A megbukott absolutismus' utósó teremtménye, a horvát bán, Zágrábból april' 25-éről a buccarii kapitányhoz következő rendeletet intézett: Buccari' hatósága ezentul kizárólag csak a horvátországi bántól függ, s igy valamint a fiumei kir. kormányszékkel, ugy a nemzeti minisztériummali összeköttetése is megszüntettetik. Ezen báni rendelethez 50 fölhivási példány van mellékelve a nép' közötti kiosztás végett, melynek értelmében Horvátország s igy a horvátországi tengermelléknek is közigazgatási kapcsa Magyarországgal megszüntnek nézetik, s következőleg minden felsőbbségi hatóság a bánt illetné. Nem újság a horvátországi illir mozgalmak. Tudjuk mily összeköttetésben állanak ezek a magyar megyékbeli rácz és szerbajkuak közti bujtogatások, névszerint a nagykikindai eseményekkel. — Nem újság hogy gyalázatos árulás' hálója fonatik körüttünk a leggyorsabban, mig mi összetett kézzel nézzük, mint gyürüdzenek mind szorosabban nyakunk körül annak gyilkoló szálai. Soha nem bizonyult be szomorubban a magyarnak tökéletes bénultsága, mint e pillanatban. Mert ha e nemzetben erély volna, ha benne a régi magyar név' becsületének érzete élne, ha korcs nem volna, e gyaláztatását nevének saját kebelében türni ily soká nem fogná. És kormányunk? — miben áll erélye — ha kissé szilárdabb, független lépést kellene tennie, Bécsbe szaladgál, ez az e-

gész; önmaga nem bír tenni, hanem onnan várja, hogy tegyenek. Hiu reménység! És mily következetesség! Eddig mindig az ellen zugtak, hogy Bécsből kormányoznak, most Budapestre tették őket, adtak nekik a királynak az országból távolléte alatt **teljes hatalmu** királyi helytartót, és ők mégis Bécsbe szaladgálnak. Ez valóban roppant gyöngeségi önérzetet árul el.

*** **Erdélyben** mindenfelé a követválasztásokkal foglalkoznak. Örömmel győződtünk meg ottani hírlapokból, miszerint még a szászok is az unio mellett nyilatkoznak. A német lapok unio elleni agitatióikkal a nép' részéről roszaló demonstratiók után fölhagytak. A mi ellenszenv van ellene, a bureaucratiában van, ámde ennek hatalmát megtörte a nép.

*** **Irtuk**, hogy az aristocratia Pozsonba huzódik. A P. H. tegnapelötti száma ezt írja: „Annyi sok mágnás és főur gyült össze a hajdani boldog korból a napokban Pozson' falai közt, mintha ezen város második St. Germain volna. Azt mondják conferentiáztak, de nem tudjuk miről." E hírhez igen furcsa kis kommentárt írhatnánk, de csak nem teszszük, csak annyit jelentünk, miszerint, ha csakugyan politikai titkos czéluak lettek volna azon conferentiák, és ha netalán ellenforradalmi alapuak: ő főfő és nagynagy méltóságuk gazda nélkül csinálták a számadást. Mondtuk már, és mondjuk ismét: a magyar aristokratiának egy teendője van: a néppel összeolvadni. A népen kivül nincs számára üdv.

*** **Az Ungar'** szerkesztője kinyilatkoztatta, miszerint azon embereket, kik szóval és irásban oly dühösen neki estek becsületének, törvény elé idézendi. Ezt annyira megvártuk, hogy ha nem nyilatkozik, mai számunkban felszólítottuk volna őt azt tenni. Nem lehet azt türnünk, hogy a szabad sajtó' szentségét bárki is, annál kevesbbé pedig holmi szenvedély és butaság' egyforma vakságában kínlódó jöttment kénye kedve szerint megfertőztesse. Magasb fogalomra kell szoktatnunk e népet a sajtóról. Mert akarnám, hogy oly tisztelettel viseltessék a journalistica iránt akárki, hogy megmossa kezét, és vesse le saruját, midőn az uralkodó észnek e szent csarnokába lép.

*** **Az újságok' postabérének** leszállítása' tárgyában a lapszerkesztők és kiadók tegnapelött d. u. közös tanácskozmányra kérettek Trefort Ágoston államtitkár urhoz. A vélemények háromfelé oszlottak: Legkevesb pártolója volt a procentuatiónak, t. i. hogy a 6-or megjelenő lapok husz, a 4-er megjelenők tizenöt, a kétszeriek tíz századékot fizessenek. Többen pártolták azt, hogy ívszámra véiessék bér, és pedig egy ívtől fél pkrajczár. Legczélszerübb s legátalánosb megnyugvást eszközlött pedig az utósó terv; t. i. az egyszer megjelenő lap fizet egy évre 20 pkrajczárt; a kétszer megjelenő 40 pkrt, s igy tovább mindig huszhusz krral fölebb. Ez egyszerü, nem nyommasztó és igazságos kulcs. Melyiket fogadja el a miniszter úr, nem tudjuk. — Másik kérdés a lapok' borítékozását illette: sokan voltak, kik mellette, mások kik ellene nyilatkoztak. E részben kényszerítni bármelyik felt fölösleges volna; nem hiszszük, hogy nehézséggel járna mindkét félnek szabad akaratát meghagyni. Mi addig, mig postáink legalább is franczia szigoruságuvá rendezve nem lesznek, borítékban küldendjük lapunkat. — Végre a Reform' kiadója a magyar irodalom és komolyabb tudományos müveltség' terjedésére nézve fölöttébb fontos indítványnyal lépett föl: t. i. hogy a miniszter úr kéressék meg, arra kötelezni a postákat, miszerint bizonyos ivenkint szabandó díjért könyveket is szállítsanak országszerte. A ki tudja, mily nyomorultnál is nyomorultabb lábon áll a postain kivül minden más közlekedés a főváros és vidék közt; a ki tudja, mi-kép az ország' átalános szellemi emelkedésének, az olvasási kedv' ébredezésének, a magyar könyvirodalom' fölvirágozásának egyik legfőbb akadályát e közlekedéshiány képezi, az méltányolni fogja ez intézkedésnek, ha életbe lép, üdvös eredményét.

*** **A Nemzeti újság** többé nem újság, hanem csak Nemzeti. Cziméből t. i. elhagyta az újság szót.

*** **Lederer** pediglen maiglan is föhadikormányzó.

*** **Hazánk** azon hirt közli, mikép Mozsonban egy illir lázítót fogtak el, ki az ottani vidék' faluit járta be vétkes lázító szándokkal, pénzt is osztogatva ki a nép között.

*** **Bécsi legújabb hirek** szerint Fiquelmont, Pillersdorf és Hoyos leköszöntek egy az egyetemnél kezdődött forradalom' következtében.

*** **Prágában** a németek, kik a Frankfurtba küldendő képviselők' ügyében tanácskozni összegyültek, a csehek által szétkergettettek.

☞ Felhivás.

Alulirott és társai, a kassai színházat három évre kibérelvén, mind két nembeli **dramai** és **dalszinész** polgártársaikat ezennel fölkérik, hogy kik a kassai társulathoz folyó évi october hó' 1-sö napjától kezdve szerződni kivánnak, szándokaikról és feltételeikről alulirottat f. évi junius hó' 30-ig tudósítani sziveskedjenek.

Kassán, april' 17-kén 1848.

Klestinszky László.
mint igazgató.

Felhivás a vidéki irókhoz.

Alulirt **„Forradalmi zsebkönyv"** czímü munkát szándékozván kiadni, felkéri azon t. vidéki irókat, kik becses dolgozataikkal e munka' kiállításához akarnak járulni, sziveskedjenek azokat bérmentesen junius' 10-kéig alulirt' lakására (kerepesi-út 17 sz.) küldeni.

A zsebkönyv tartalmát a legradikálabb szellemü politikai, történeti, társaséleti czikkek s költemények teendik.

Pest, april' 25-kén 1848.

Szatmári Pál.

Megjelenik e lap: csütörtökön és vasárnap, egyegy iven; havonkint legalább két párisi divatkép, vagy más mümelléklettel. Előfizetési ára: évnegyedre helyben 2 fr 30 kr. vidékre 3 fr. félévre (t. i. juliustól december' végeig) helyben 5, vidékre 6 fr ezüstben. Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben, és minden postahivatalnál). — Egyes szám' ára 6 pkr.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 11. Tavaszutó' 11. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Pest, május' 8. — A nemzetőrhad' organisatiója (folytatás). — Népképviselet Nógrádban. — Magyar orvosi ügyünkben. — Törvénykezési rovat. — Külföld: Bécs, Berlin, Frankfurt, Hamburg, Karlsruhe, Köln, Lörrach, Mannheim, Posen, Prága, Stuttgart. — Belföld. — Felszólítás. — Szerkesztői értesítés.

Pest, máj.' 8.

Vessünk egy pillanatot Ausztriához állásunkra.

A kedélyek' izgatottsága nőttön nő. Mintha kráter' szélén állanánk, mely zugó ropogással már is tüzoszlopokat lök föl a légbe, hogy forrongó elemétől egész dühében meneküljön.

A testvérülés' békes jelei elfelejtvék, és a háromszáz éves gyülölet Ausztria s Magyarhon közt újra fölébredt. Még pedig sokkal borzasztóbb, fenyegetőbb fokban, mint valaha.

Honnan e hirtelen változás?

Nem onnan, mintha mi magyarok nem tudnánk feledni; — hanem mert az osztrák kormány sohasem akarja kezdeni a régi rosz' jóvátételét, desőt az új formákban a régi machinatiókat kezdi Magyarhon' ellenében.

Lépjünk bár föl, mint vádlók vagy taglaljuk Ausztria' tényeit ellenünkben — panaszink a fejdelmet nem illetik — hanem illetik silány, nyomoru tanácsosait, kik Osztrák- s Magyarhon' állását félreismerve, minket annak tartanak, a mi nem vagyunk, velünk ugy bánnak a mint nem érdemeljük.

Állásunk' e szerencsétlen félreismeréséből ered Ausztria' iszonyu politikája ellenünkben.

Ausztria több mint 300 év óta azt képzeli, hogy minket meghóditott.

E képzelődés nevetséges volta és absurditása véres gyümölcsöket terme számunkra, s bennünket csaknem elenyésztetett az önálló népek' sorából. És ha Isten, meg a franczia kakas segélyünkre nem jö, valóban nem tudjuk mit hozott volna a legközelebbi jövő.

Az osztrák politika alkotmányunkat — hagyta alkotmánynak lenni, s hibáiból ügyekezett a lehető legnagyobb anyagi hasznot húzni, és tönkre hagyott jutni szabadságunk mellett, — mely alapjában nem is volt szabadság.

Az osztrák politika föntartá az aristokratiát, hogy örökös ellenséget birjon a paraszt' ellenében. A paraszt' szabaddá lételét ellenzé, hogy örökös fegyverrel birjon az aristokratia' ellenében.

A polgárságnak ittott odavetett egyegy darab szabadalmat, nehogy a kézmüvesekből valamikép szabad állampolgárok képződjenek, hanem kishitü, silány, szatócsszivü czéhlelkek, kik nyomoru haszonért akár istenüket eladják.

Az osztrák politika eleitől fogva oda irányult, a szabadabban lélekző magyar népet kiirtani, mert közepette zsarnoki, absolutistikus stabilitáselvének nem látható, mikép itt egy szép darab földön oly emberek laknak, kiknek némi joguk van nem csak policzeilag járszalagolt alattvalóknak, hanem embereknek is lenniök.

És ezen kormány egy **Karaffát** küldött nyakunkra, és a nemes polgárokat, jogérző magyarokat százankint mészároltatta le.

Ezért mi magyarok vitézségünkkel Mária Terézia alatt megmentettük az osztrák dinasztiát a bizonyos bukástól.

Mindjárt ezután ennek fia, háládatosságból, miként vadállatokat akart bennünket kiirtani, hálósapkát akart fejünkre húzni, s minket szabad magyarokat — szabad németekké tenni ugyan — de mégis lelkünket akará kivenni és idegen edénybe ültetni, erkölcsileg meg akart ölni — és szabad-e ezt királyaak tenni?!

De mi nagylelküek valánk — minde véres sebeket elfelejtők, és midőn bennünket Napoleon felszólitott, hogy alkotnánk önálló, Ausztriától független országot, — nem hagytuk el a dinasztiát, hanem hivek maradtunk hozzá, és érte vért s életet áldozánk.

Ezután csakhamar az ausztriai császár megbukott, és temérdek magyar polgárt koldusbotra juttatott.

És midőn a béke megköttetett, a világ régi ereszkéibe visszaesett, a szövetségek — szentek és nem szentek — megköttettek, mit hozott nekünk a hosszu nyugalom' ideje? .... Semmit!

Engedték-e még csak régi, nyomoru táblabirójogainkat is használni? — Nem!

Ügyekeztek-e nevelni elhanyagolt népünket? — Nem!

Tettek-e valamit egészen semmivé lett kereskedésünk' emelésére? — Nem!

Ügyekeztek-e az áldott földön a földmüvelést és ipart előmozdítani? — Nem!

Ügyekeztek-e terményeinket közlekedési eszközök által árosítani? — Nem!

A papok által elnyomott s egészen tönkre tett nevelési rendszert javítani? — Nem!

Igy még egész sereg kérdést tehetnénk, melyek' mindenikére kényszerítve lennénk borzasztó Nem-mel adni metszően gunyos feleletet.

Ellenben egész erőhatalommal ügyekeztek a szerencsétlen kaszták és nemzetiségek közti mesterség és erőszak által föntartott meghasonlás által a nép' egygyélételét lehetleníteni.

Tudták egyik pártot a másik által uraltatni. A lázadás és nemzeti egyenetlenség papjait egy Gajban megjutalmazni, mig a nemzeti szabadság' férfiait, mint Kosuth és mások, tömlöczre vetették!

Ugy bántak velünk, mint Anglia Irhonnal! Hogy nem jutottunk Ausztria' ellenében amazzal hasonló helyzetbe — bizonyára nem a kormány' emberbaráti nézeteinek kell köszönnünk, hanem védelmező nemtőnknek, mely mindig leghatalmasbnak bizonyult, ha a veszély legnagyobb volt.

Szóljunk-e még az erkölcsi károkról, miket az osztrák politika köztünk előidézett? A birói kicsapongásokról, lealázó megvesztegetésekről, becstelenítő spionkodásokról, és fajgyengítő vétkekről — melyeket nyugodtan hagytanak történni?.... E gyalázatos politika annyi vészt árasztott fölénk, hogy még igen sokáig fog tartani, mig valamennyi sebeinket begyógyíthatjuk.

Az engedelmesség és törvényesség' helyében, az osztrák' politika' érdeke az önkény' uralkodását állítá, az ő bureaukratiájával, s általa csaknem tönkre tön bennünket.

De megjelent a Nemesis, s most jutalmazni fog — jog és igazság szerint. A bünöst nem hagyandja büntetlenül.

A mi igazságos, szent állásunknak e félreismerése elveendi érdemlett bérét.

Kétségbeesés, szegénység, vigasztalanság kezdik fenyegetni azon kormányt, mely oly büntetésreméltó, minden népjogot lábbal tapodó suprematiát gyakorolt fölöttünk, és az erős Ausztria, mely kegyetlen, diriboló politikáját e jelszóra alapitá: „divide et impera!“ a historia által felnyilni látja szemeit, és mintegy „mane, tekel, phares!“ tolul érdekeink' rideg, könyörtelen ügynöke elé a hajmeresztő igazság: „omne regnum in se ipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet.“

E borzasztó meggyőződésben még egyszer bele kapaszkodnak a rég táplált jelszóba, és gondolják: „hilf was helfen kann“ — még egyszer uszitsuk őket egymásra, a magyarra a német, tót, illir, oláh, horvát stb. elemeket. Uszitsuk egymásra még egyszer a catholicust, lutheránust, zsidót; tán a közzürzavarban sikerülni fog újra sarczolni a magyart, mely józanészszel még csak arra sem akar ráállni, évenkint tíz millió adósságot fizetni érettünk.

Miféle szín, miféle jognál fogva kivánhatja tőlünk Ausztria ily nagy adósság' átvételét, — miután nekünk háromszáz év óta adós avval, mit irányunkban teljesíteni kötelessége lett volna?!....

És mégis, halljátok, vitéz, hőslelkü honfitársaink, — és mégis azt kiabálják a bécsi félhivatalos újságban, hogy bennünket **újra meg fognak hódítani**, ha fizetni nem akarunk.

Mi ez?... Hetvenkedés, miként egy Sir John Falstaff. — Ausztria még hálát adhat a gondviselésnek, hogy mi ama kihivó, **még mindeddig visszanemvont** szavait a bécsi félhivatalos kofalapnak nem veszszük egyébnek hiu, gyermekes dicsekedésnél.

Ausztria, saját erőtlenségében, minden segédnépektől csaknem elhagyatva, bizonyosan őrizkedni fog bennünket meghódítani — mert eddig mi ugyan hódítottunk Ausztria' számára; háromszáz esztendeig jószivvel tömtük aranyunk, vérünk és katonánkkal, és tömjük az olaszok álgyuit még most is e pillanatban derék honfiainkkal — holott biz elég okunk volna a részvevő barátaink (?) által fölizgatott polgároknak saját hazánkban rendre utasítására használnunk saját katonai erőnket.

Valóban sajnálatos félreismerése Ausztria' állásának Magyarország' irányában, ha valamely czopfos, rothadt minisztertanács azt hiszi, hogy mi magyarok oly nyulszivüek vagyunk, kik egy háboru fenyegetésre mindjárt ágy alá buvunk?...

Ámde képesek-e ily eszmék, nézetek, követelések és fenyegetőzések az alig előidézett egyetértést Magyar és Osztrákhon közt föntartani? És kinek áll inkább érdekében a szomszédjávali barátságos viszonyt feltartani? — Nekünk magyaroknak vagy az osztrákoknak?

Mi, kik az istentelen, vérünket kiszivó politika által még sem engedők magunkat annyira elgyengíteni, hogy ha kell, elég bátorságunk ne legyen, egy mindnyájáért s mindnyája egyért helytállani — bizonyosan most, midőn szabadok vagyunk, szabadok, a paraszttal és becsületes polgársággal egygyéolvadvák — nem fogunk reszketni Ausztria'

fenyegetéseitől. — A nagy Fridrik, Mária Terézia alatt elég ütleget kapott a magyar huszároktól, — majd meglátjuk, vajjon melyike Ausztria hősvitézségü (?) tábornokainak fog a most már szellemileg is erős és a kárhozatos kaszták' eltörlése által óriásabbá lett hősnéppel megmérközhetni?!

Mi egy Ausztriávali háboruban semmit sem veszthetünk — mi csak mindent nyerhetünk!

De ha Ausztria' eddigi eljárása után kérdjük: felfogta-e Ausztria irányunkbani állását?— újolag kénytelenek vagyunk nemmel felelni. — Pedig Ausztria' trónjának csak egy jövője van, egyetlenegy lehetséges jövője, ha magát ezen oly sokáig mostohán kezelt nemzetnek karjaiba veti. — Csak itt foghat és fog a dinasztia rendíthetlen szilárdságu támaszt találni. — Ha ő e támaszt megveti, vagy maga erőlködik e támasztól magát megfosztani, — akkor romba dől.

Ausztriának egy erős — öserejü nép kell szövetségesül... Őrizkedjék ily népet ellenségévé tenni!

Nemzetőrhad' organisatiója.

(Folytatás.)

Van munka- s védelemképes erőnk (a statistikai s törvénybeli korlátozásokra visszatérendek) négy millió.

Mindnyájan egyek, szabadok, egyenlők, testvérek akarunk lenni.

Nem lehetünk tehát magyarok, németek, szlávok, oláhok, horvátok, zsidók, — halljátok-e! — szükség hogy mindnyájan testvérek legyünk.

Ha első pillanatra nem is, de nem sokára érteni fogjuk egymást mindnyájan, van egy nyelv, melyet a mi szerencsétlen, szellemszegényebb, százados szolgaság s részben még most is szánandó gyámság állapotában létező testvérink is értenek, — e nép' nyelvét fogjuk beszélni; e népet nem hírlapok által (a nép nem olvas hírlapot, a nép dolgozik), hanem élőszóval fogjuk felvilágosítani, hogy szabad, hogy egy összetartó, szabad, független családot képez.

Ti pedig csalárd, orgyilkos belső ellenségek, ti maroknyi alávaló, nyomorult, szemtelen csendbontók, kik ámbár a szabadság' kivívásához semmivel sem járultatok, kik e szabadságra méltatlanok vagytok, ti kiknek szájába sült galambként repült a szabadság, s kik elég szemtelenek vagytok szerencsétlen testvéreinket nevetséges pöffeszkedéssel kizárni akarni, őrizkedjetek, — nézzetek jól körül, ne higyétek hogy 50-en vagytok, ha 5-re, avagy 500-an, ha tán 50-re fölmegy számotok. — Ti átkozottul kevesen vagytok, látunk benneteket mind, egy sincs kivéve; ujjal mutathatnánk reátok, — iszonyu őrültségtek, megfoghatlan vakságtok nem engedi látni saját csekélységteket. — Már véres kicsapongást okoztatok, de jegyezzétek meg, még nem ment le az utósó nap; a kiontott ábelvérről iszonyu számot fogtok még adni, és eljövendetek, hogy térdepelve imádkozzatok ártatlanul legyilkolt testvéreink' véres fejeik előtt, de késő lesz, az egyetértő, szabad, független testvércsalád' köréből ki fogtok taszittatni, miként a testvérgyilkos Kain, füvet és gyökeret fogtok enni, isten' képe eltün arczaitokról, és hasonlók lesztek a puszták' fenevadához, melyhez borzasztó tetteitek által magatokat alacsonyítátok, míg eljő Lameth testvértek, hogy általadjon benneteket a bakónak.

Akkor nélkületek leszünk szabadok, egyenlők, testvérek. Rabszolgát nem türünk magunk közt.

Mielőtt azonban tovább mennék, szabadjon egy axiomát fölállítanom, melyet mindaddig igazságnak tartok, míg az ellenkezőről valaki meg nem győz. T. i. Az államköteles a katonai tudományok' tanítását a szellemi, a fegyverekkel bánást pedig a phisikai népnevelésbe beszőni.

III.

Koránsem elég a kardot csak felkötni, azt erős karral megmarkolni, a puskát, pisztolyt, karabint, vadászfegyvert vagy kétcsövüt kézbe venni tudni, hogy hősök legyünk. Tudni kell a fegyverekkel czélszerüen bánni is, azokat használni, bízni kell fegyverünkben, ez pedig csak ugy lehet, ha azt jól ismerjük.

A magyar rögtönzött nemzetőrség egy hajszállal sem jobb, sem roszabb, mint minden más országokbeli hasonló institutiók, melyek hasonló körülmények közt léptek életbe. — Csak ne hivatkozzatok az erkölcsi erőre, melyet a kivívott drágakincsek melletti lelkesedés kölcsönöz; ne hivatkozzatok a 90-beli franczia nemzetőrségre, melynek soraiból annyi tábornagy kerekedett, ne reméljétek, hogy ezeknélderekabban fogjátok viselni magatokat.

Akarjátok tudni, miként viselték ezek magukat? Halljátok. A mult századi franczia nemzetőrhadak, hirtelen létesítetvén, azonnal mozdíthatóvá tétetvén, a rendes hadsereggel, mely alig ment többre 100,000-nél, összecsatoltatván, 3 seregtestre osztva, Rochambeau, Lukner és Lafayette tábornokok alatt a határok felé vonultak. A legjobb szellem lelkesíté őket, megesküdtek meghalni hazájokért. — De alig látták meg az ellenséget, mely miként dönthetetlen fal, azon nyugodtsággal, melyet csak a halál' megvetése nyujthat, vala felállítva, amint mielőtt csak egy lövés is történt volna, iszonyú halálfélelem, valódi pártrettegés szállta meg őket, se kiáltás közt „sauve qui se peut" mindenfelé szétszaladtak.

Ugyan-e nemzetőrök a háborut csak a háboru által tanulták meg.

Ki lásson el benneteket töltésekkel, ha egyiknek ¾ latos puskája, másiknak 1½ latos kurtacsöve, harmadiknak 1 latos pisztolya, negyediknek ég tudja hány latos karabinja; ötödiknek húzott csövéhez csak vagdalt ónja, stb van, s mindnyájan egymás mellett álltok. Látjátok, hogy a zavar köztetek nem csekély, s elegendő lenne, benneteket egykissé lehangolni, ha soraitok egy jól intézett csatártüznek (szórt virend) vagy épen egy szerencsésen alkalmazott seregtüznek (zárt vírend) kitétetvék.

Nemzetőrök! ha idejekorán rendet, egységet nem hoztok soraitok közé, ti is e jelszóval fogtok harczolni: sauve qui se peut. Minden bátorságtok' daczára hátat fordítnátok, s szerencséseknek éreznétek magatokat, ha golyóval nem irják hátatokra a bátorságot.

Látjátok azt is, mikép tökéletesen ismerőseknek kell lennetek az apró lőfegyverekkel, a mellett hogy igen szorgalmasan kell magatokat gyakorolnotok mindaddig, mig a fegyver játszerré nem válik kezetekben.

Ámde ily körülmények közt nem czélszerübb volna, miután a szabadságot kivívtuk, egy nemzeti hadsereget fölállítani, mely nagy és elegendő legyen, kivívott kincseink' élvezetét biztosítani? szivesen fizetnők azt, hogy később el-

enyészszék azon panaszunk, miszerint a hadsereg millióinkat nyeli el.

A felelet erre rövid, egy tételbe szorítom azt össze, t. i.: egy álló hadsereg sem képes a függetlenségről künn, és a szabadságról benn kezeskedni.

Ez a második alaptétel, melyet fölállítok, s melyet megmutatni nem nagy fáradságomba kerülend. (Folytattatik)

Mack József.

Népképviselet Nógrádban.

Meglássátok, maholnap minden
Az ó kerékvágásban lesz.
Petőfi.

A törvény' szent szava csak akkor teljesül, ha az életbe szigoruan átfolyik.

Hol ez bármi modorban megcsonkittatik, ott az igazságtalanság és részrehajlás ütötte fel sátorát.

A törvénynek megvan a saját szelleme, melyet a ki nem méltányol, magát a törvényt sérti meg.

Marczius' 15-ke előtt könnyü volt szájhősködéssel a más rovására szabadelvüsködni. Azóta már a dolgok igen megváltoztak. Most igen könnyü megismerni a néhai megbüzhödt rendszer' szükkekblü bajnokait.

A jezuitikus táblabirópolitika perse szeretne régi kerékvágásába jutni.

És vajmi eszélyes ezen czopfos táblabirói politika.

Metternichféle cselfogások, és lelketlen terrorismus legjobb eszközök czélja' elérésére.

És mi más a czél, mint hogy ismét a régi modorban uralkodhassék az antidiluvialis elvü született táblabiró egész nepotismusával.

És hogy lehessenek oly majoritásban, miszerint ha a jezuitikus simpathiával, és calculussal befogadott más elem' jogairól álmadozni merne, azt a terrorismus durva vasveszszejével lesujthassa.

Uraim! vigyázzatok. A megyei hatóság' ideiglenes gyakorlata életbe vágó lánczolatban áll a jövő' eseményeivel, miktől pedig a legtöbbet várjuk.

*

Jelen voltam Nógrádmegyének május' 1-jén a f. e. 16. tcz. következtében tartott közgyülésén.

Egy szük és egy nyitott oldalu teremben, és az udvarban volt a népgyülésnek csufolt régi modoru és pártos machinatiókkal keresztülszövött gyülekezet.

Leirom képét lényeges vonalakban — az egésznek röviden, hogy visszatükröződjék a jellem és élet, mely az egészet áthatá.

A szük terembe természetesen az egész népség bele nem férhetett. A zöld asztalt már jól előre elfoglalák a mindenféle elemü — egy nagy részben a régi rendszer' csökönös táblabirái. A községekből bejött képviselő atyafiak tehát csak hátul szorongtak, vagy az udvaron bámulhaták a derült napot, mely a táblabiróra és hunyás parasztra egyaránt löveli sugarait. De ők a hangzandó igék' hallására okszerüleg nem számolhatának a távolság miatt.

Jött végre az újonnan kinevezett főispán, a derék Ráday Gedeon. És meg lön a szokásos eskületételi szertartás. Elkövetkezett utána mindjárt az egymásti kidicsérés és jegyzőkönyvileg örökítés. Mindezt egypár egyén elvégezte. — De ne gondoljátok uraim, hogy a hallgatás mindig beleegyezés. A nép sokat nem értett, sokat nem hallott, nem szólhatott.

Elolvastatván ezután nagyából a törvények, rá jöttünk a népképviselet' alapján létesitendő állandó bizottmány' választására. És miként ment az?

A járásbeli négy főbiró felolvasá nagysebesen az előleges conferentia és saját kényéből összeirt lajstromot, melyben azok valának felirva, kik a községekből az állandó bizottmányra lennének képviselőkül megválasztandók.

Uraim, az-e a törvény' szelleme, hogy A. helység válaszszon B. helységnek képviselőt, vagy az összes gyülekezet rátoljon a községekre oly képviselőket, kiket az talán nem is ismer? — De igy történt-e ez? Nem. Még igy sem. Hanem oly sebesen olvastattak el a nevek, hogy bizony senki nem mondhatta: ez vagy amaz nem kell! — És hát maradt ugy, mint volt. A mi változás történt, az csak hozzáadásból történt. Tudniillik kiváncsian kihallgatván némely capricekodó, vajjon ez vagy amaz benne van-e? ha benne nem volt, annak beirását kérte. És mi történt itt is? valóságos pártoskodás. Egy jó ur, ki szép tehetséggel bir, de valaha administrator is szeretett volna lenni, csupa pártgyülöletből a lajstromból kifelejtetett. Ezen egyént tehát ismerői szintén képviselőnek kivánták. Ez meg is lett.

Van egy másik egyén is, ki ugyan tehetségre az előbbihez nem, de a köpenyforditásban, melyről amaz vádoltatott, tökélyesen hasonló. Ezen egyén, ki a mult időkben, miután aristokratai gőgje másként nem teheté, a méltóságos czim végett az aranykulcsi czifraságot is megszerzé magának, a közelebbi időkben egyszerre ajkain jezuitikus politikával a szabadelvüséget akarta játszani, és egy pártnak élére állott, és ezen pártoskodást még marczius' 15-ke óta is folytatja, összehiván ezen gyülés előtt is nyomatott jegyek mellett a régi pártnak még el nem szakadt töredékét. És uraim! mi már most ezen pártnak czélja? Csak az, hogy régi befolyását — kivált az aristokratikus főnök — fentarthassa. Hogy képviselőkül ha nem is a nép, legalább önmaguk által magukat megválasztatván, uralkodhassanak.

És valóban szomoru volt látni a másnapi közgyülést, hol a tekintetes Karok és Rendek mind a magok' régi helyén ültek. Nem kivántam én, hogy ott szürös polgártársak üljenek, [1]) de kivánja az igazság, hogy válaszszon a nép, és kit választ, ha szürt hord is, üljön ott, ha az különben tehetségi képességgel is bir. Ámde itt nem ugy volt. Sőt midőn egy szürös polgártárs a dologhoz kivánt volna szólani, a jegyző' olvasásába vágván, nem hogy illendően, és mint szabadelvühez illik, felvilágositatott volna, de amugy a pesti révészek' modorában az első alispán által ledorongoltatott. [2]) Ez alispán uram! a régi kormány' érdekében talán igen, de a mostaninak nehezen van. Nem lesz belőle — ugy tartom — meritum. —

Ilyen tehát itt a népképviselet. Az önzés, szükkeblüség nem az igazságot és méltányt, hanem önérdekét keresi.

És az ilyen népképviseletnek nem az ohajtott eredménye szokott lenni.

Résen álljunk! polgártársak, nehogy az országgyülési követek is ekként választassanak a nép' rovására.

Higyétek az ily választottak' körében a democratia nem tenyészik.

E nélkül pedig a szabadság egyedáru leend.

Az absolutismusnak csak feje van még elvágva, de gyöke kiirtva nincs.

Ennek önkörünkbeni felnövése sokkal veszélyesb a réginél.

---

1) És már miért ne ülhetnének? szeretnők tudni. Szerk.

2) Tekintetes viczispány ur tán alszik, és nem tudja, hogy most a visszadorongolás igen divatban van. Szerk.

Vigyázzunk tehát, nehogy a retrograd eivü spectabilisek jussanak majd a nemzeti conventbe. Nekünk democraták kellenek. Csak ezek képviselhetik ott a nemzetet. Különben meg lesz hazudtolva a szabadság, egyenlőség és testvériség. És a régi kerékvágásbai sülyedésre tétetnének lépések.

Ne engedjük magunkat elszédíteni. Akadályozzuk ez ekként elharapódzó avult rendszer' politikáját, most, mig nőni kezd.

Most még jókor van, később majd csak önvérünkbe fojthatnók. Egy democrata.

Minek az a bucsujárás!

Meddig ámítják még azok a papok azt a szegény népet?! — meddig proczesszióztatják még őket?!

Azt a sok drága dologidőt ellopni attól a szegény néptől : az ám az Isten és természet elleni bün, nem a vegyes házasság, mint ezt főtisztelendő nagykéri Scitovszky János, pécsi püspök ur ő excellentiája kereszténvi szeretettel hirdetni méltóztatott.

Vagy ha már olyannyira lélekbevágó dolog, s oly mellőzhetlen föltétele az üdvösségnek az a bucsujárás: menjen az a sok henye barát és apácza; de a szegény embernek ilyenkor annyi dolga van, hogy azt sem tudja hol áll a feje; a kujtorgás- és kornyikálásból meg nem él.

A püspök urak pedig csupa főpásztori buzgalomból vihetnék a keresztet, meg azokat a zászlókat, már csak commotio' kedveért is, hogy annyira el ne hízzanak.

Ha az ember végigsétál a városon, 10—15 proczesszióval is találkozik, hogy alig győzzük kalapunkat emelgetni; pedig azt sem istenességből teszszük, mert hisz a méreg forr bensőnkben, az arany időnek ily bünös elfecsérlése miatt: de csakhogy azt a szegény elvakított népet sem akarná az ember örömest megbotránykoztatni.

Aztán — a mi legboszantóbb — henye papot vagy barátot istenért sem láthatni köztük: mind csak az a sok drága munkára termett kéz.

Ők csak az árnyékból nevetik az elbolondított szegény népet.

Oh hogy a lelkismeret' álgyuja agyon nem bombázza azt a sok népnyomorgató pogányszivet!

Vagy hogy le nem durran az Isten' ostora, hogy a szegény kenyértelen nép helyett a zubbonyos népámítók' sötét legióját hajtaná bucsura, meztelen térdekkel s kavicscsal terített utakon.

Hadd csinálnának helyet nekünk az általuk annyira hirdetett, de tetteikkel elijesztett mennyországban.

Nem elég, hogy azzal a szegény néppel annyi temérdek ünnepet ülettek: még hétköznapjait is elraboljátok tőle, az Isten' világos tízparancsa' ellenére, mely ezt mondja: „hat napokon munkálkodjál!"

Azért marad aztán parlagon a sok föld; s a birtokosak aranyért sem kapnak napszámost; azonkivül még Soroksár is hamuvá ég.

Az uristen aztán hiába ragyogtatja azt a szép májusi napot.

Ugyan kérjük szépen a cultusminisztert: éljen hatalmával, és tiltsa be a papságnak, hogy a munkás karokat a földtől ne vonja el.

Mert gondolja meg, és vegye szivére, hogy nem csak a nemzet, hanem az uristen' szive előtt is iszonyuan felelős lesz: ha majd az a szegény nép, a sok kántálás után, ismét éhezni fog.

Ez pedig nem gyermekjáték ám.

Azok a klastromok most csak henyeség és bün' fészkei.

Én ugy gondolnám: engeszteljük meg azt a megbántott jó Istent, polgárminiszter ur, hogy többé ne hozzon hazánkra éhséget: csináljunk azokból a klastromokból magtárakat.

Mily sok sötétség, henyeség és inségtől szabadítnók meg igy a föld' népét.

A jóllét, fölvilágosodás és erkölcsiség pedig mily hihetlen progressióban növekednék!

S aztán ama minapi sápadt arczu vendég, az éhség sem látogatna meg többé bennünket.

Tehát töröljük el azokat a klastromokat.

A barátoknak pedig adhat a miniszterium consiliariusságot és azzal járó pensiót, s ráadásul az apáczák közől egy-egy feleséget.

Vagy a mit akar. Csak az istenért töröljük el azokat a kolostorokat! töröljük el azokat a bucsujárásokat! [1])

Kanonokfi.

Magyar orvosi ügyünkben.

Örömmel halljuk, hogy a miniszterium már is rendelkezett miniszteri orvososztályról, mely által az ország' egésségét evidentiában fogja tartani; megnyugtatásul azoknak, kik az ugynevezett s már a külföldön is némi diffidentiába jött orvoscollegium alatt valami tudományos vagy épen egésségi ügyben rendelkező forumot látnak, kijelentjük, hogy ez orvosi kar a miniszteriummal legközelebb közlött országos orvosreform tervében a felállítani ajánlott collegium alatt nem értett egyebet, mint irodát, melyben szakértelmes egyének által az ország' egésségügye evidentiában tartatik; hiszen világos, hogy az egésségügyre vonatkozó akármiféle kérdések' tudományos megfejtése nem lehet zárt bureau' feladata szabad nemzetnél, ilyesmi nem tisztviselők, hanem független, szabadon és nyilvánosan nyilatkozó tudósok' körében történhetik: valamint semmi kétséget sem szenved az sem, hogy épen ugy, mint községnél vagy hatóságnál, a hivatalos orvos egésségügyi rendeléseket nem tehet, ugy a miniszteriumnál létező orvososztály nem rendelkező forum; hanem a miniszterium az ország' egésségügyét ezen orvososztály által evidentiában tartván, rendelkezik, s ezen minőségben országos egésségi bizottmány.

Hogy ezen utóbbi, sok esetekben igen kényes functióját felelős kormányunk minden fölmerülhető sikamlós pillanatok között közös megnyugtatással és bizalommal teljesíthesse, ugy vélem a franczia Conseil superieur de santé' mintája szerint járhatna el, melyben a nép' közepéből kiszedett katonák, bankárok, akademiai tudósok, orvosok, államtanácsosok, franczia pair, országgyülési követ, vámigazgató, államtanácsi auditorok, kiszolgált consul general stb mint tagok vettek részt, kétségkivül olyan honfiak, kikről tudva volt, hogy e fontos ügyet szívükön hordozzák, érdekkel kisérik, s a dologba kellő belátásuk van. Ilyes állandó egésségbizottmányok a népből választva, ugy vélem nagyobb községek, városok, hatóságok' keblében is, kivált a közegésség' veszélyes óráiban a népnek, de cujus pelle agitur, legnagyobb segedelmére és vigasztalására lennének, mint azt 1846-d. évben a Jelenkor' melléklapjában említettem.

A magyar orvosi karnak belrendezése a tudományra, a közegésségre nézve legnagyobb fontosságu; hogy tagjai összeségben egyes feladatait nem gyakorolhatják, világos; ilyesmit életbe léptetni annyi, mint az orvosi kart megsemmisíteni; azt tartom, ha tudományos szakokra oszlik, mint a fran-

1) Én csak anyagi kárát említi a bucsujárásoknak. De sokkal veszedelmesebb azoknak demorálizáló hatása. Szerk.

czia Académie de médecine, s ezen szakok az illető tudományok' honi notabilitásait foglalandják magukban, az orvosi kar oly közbizalmat és hitelességet érdemel, milyet emberi institutio csak érdemelhet; de itt a nagy bökkenő, 1-ör: hol vannak egyes orvostani ágakra nézve a honi notabilitások? csak valljuk meg őszintén és nyiltan, mint szabad emberekhez illik szabad földön, hogy még jelenleg nem ismerjük azokat, hanem lesznek, capacitás elég van, de positiv és notorius jártasságu egyének, kivált némely egyes szakokban nincsenek, legalább annyian nincsenek, hogy mindenüvé ötthat tag juthatna (de hogyan és mi végre is támadtak volna? hiszen köztudomásu dolog, hogy a protectio többet ért helyek' betöltésénél, mint akármi jeles concursus és fenékig kimerített tudomány). Dr. Plósz.

(Vége jövőre.)

Törvénykezési rovat.

A törvénykezés eddig honunkban legkevesbbé sem felelt meg az igazságszolgáltatás' czéljának. Miért?

Igen egyszerü a felelet: mert nem volt, és még most sincs nyilvános eljárás, és mert

A határozatlan tartalmu törvényt minden nyilvános organum' hiányában, annyifelé lehetett csavarni, mikép megőszült ügyvédek sem képesek sokszor megmondani: quid juris?

A hol pedig a perlekedő felek ugy állanak a birák' irányában, hogy ezeknek egyéni véleményüktől függesztik fel perük' kimenetelét: ott inkább kegyosztás mint igazságszolgáltatásról lehet csak szó.

Ott az ügyvédek' előadásai oly mellékes dolgok, melyeknek inkább személyes egybeköttetések, mint a valódi érdem adnak fontosságot.

Ott a törvényszék inkább azon politikai hatalomban, mely őt felállította, helyezi tekintélyét, mintsem az igazságszolgáltatás iránt kifejlett közbizodalomtól várná ezt.

Ott a törvénykezési gyakorlat is nagyon gyéren szilárdulhat, mert a mint egyik biró véleményét kimondotta, a másik nem érzi magát kötelesnek ezt ugy követni. Miből gyakran egymással homlokegyenest ellenkező itéletek keletkeznek.

Erre újabb időkben kézzelfogható példát láthattunk. Midőn 1840-ben a váltótörvényszékek felállíttattak, oly egyénekből állottak a főtörvényszékek, kik minden üdvet e honra a váltótörvényektől reméltek, ezért minden kétséges esetben a törvényt ugy magyarázták a mint a váltóhitelezőnek volt kedvező, sekkép saját törvényszékeik' körét szelesítették, a hol csak lehetett. Bizonyitják ezt azon esetek, melyekben, a törvény' minden rendelkezése nélkül, a váltóadósnak örökösei is váltóilag elmarasztattak; a váltóadósnak személye is váltóvégrehajtás' utján odaitéltetett; végrehajtáskor az ingatlan javak iránt felmerült tulajdoni kérdések, a csupán ingó javak iránt rendelt, váltóigényperbe belevonattak (mi által sok köztörvényi kérdések a váltótörvényszékhez átszivárogtak); a kezességi kötelezettség tulszigoruvá tétetett stb.

Mintegy 4 év' multán azonban a törvényszék' személyzete változván, megváltoztak az itéletekben követett elvek is. — A korábban már határozottan kimondott elvek vagy módosítások által megszoríttattak, vagy épen ellenkezően döntettek el.

Mi az ily elvek iránti ingatagságban, a perlekedő világra nézve igen nagy veszélyt látunk, s azért kivánnók, hogy a hol egyszer a törvény magyaráztatott, e magyarázat tartassék meg mindaddig, mig a törvényhozó ellenkezőt nem rendel.

Mi azért hivatásunknak érezendjük, minden előadandó alkalommal az anteactákra komoly figyelmet fordítani: talán igy a törvénykezők' panasza is majd feljutand a törvényhozókhoz.

Addig mig a sajtó rabbilincsekben szunyadt, mindegyik biró független meggyőződésében találta támaszát; de e meggyőződés annyiféle lehetvén, a hány az ember: az ügyvéd félve vette tollát kezébe, mert semmi biztosra nem épithetett; a perlekedők pedig gyakran szenvedtek, és e különböző meggyőződésért részrehajlásról panaszkodtak.

Panaszkodni ezután is fognak, de a panasz nyiltan egy ország' színe előtt nem lesz foganatlan.

*

A hétszemélyes tábla' váltóosztályánál rendetlenségről panaszkodnak. Itt eleintén csak egy előadó volt, később három; de azért a lassuság a tárgyak' előadásában nem változott. Hol rejlik e fatalis csökönyösségnek oka? — — A statistikusok' számára itt feljegyzem, mikép arra, hogy ezen legfőbb törvényszéken valamely ügy megvizsgáltassék, épen egy év kivántatik. De vannak csődperek, melyek itt 1843 óta várják a megvizsgálást. Legújabban mintegy 2 hónap óta nincsen az osztálytörvényszék' elnöke jelen, s ezért a felküldendő iratok a feltörvényszéken hevernek. Oly furcsa szokás van itt, miszerint az iktató nem veszi át az iratokat. A statusnak két főczélja lehet: a vagyon- és személybátorságot föntartani. De kérdem: ily eljárással van-e biztosítva a vagyonbátorság? Édes uraim! ne csak politizáljanak már! Ne legyen már ezután az igazságszolgáltatás oly mostoha gyermek, melynek csak akkor dobnak oda valamit, ha jut.

*

Megbocsátnak olvasóink, ha jelenleg inkább a hiteltörvényekre fordítandjuk főfigyelmünket. Verbőczy' tanai elhalnak, mi ebbe lelket hasztalanul akarnánk fúni. De ha e tanok' vonagló végszavaival valaki megküzdene: ennek számára is itt szivesen vitért engedünk.

*

Törvényszéki elvek. Tudjuk, hogy eddig a váltók' kitöltetlensége elleni kifogásokat csak akkor vették tekintetbe, ha a kérdés a kibocsátó és elfogadó közt forgott. Evvel ki volt mondva, hogy a forgatmányos ellen a vtk. I. r. 29. §. értelmében kitöltetlenségi kifogást tenni nem lehet. Azonban legközelebb az adósnak kedvezni kivánó elv ide is kiterjesztetett, mert azon kifogás, hogy a váltókellék' valamelyike hiányzott, már most a forgatmányos' ellenében is elfogadtatik, tekintet nélkül arra, hogy a kitöltetlenséget a forgatmányos tudta-e? Most azt tartják, hogy a mely váltó minden kellékekkel nem birt elfogadáskor, az érvénytelen; a mi pedig eredetileg érvénytelen, azt forgatás által sem lehet érvényessé tenni. Mi erre csak röviden felelünk: hogy ez egyoldalu okoskodás. Ha a forgatmányos egészen kitöltött váltót veszen meg, ő ezt a törvény' szavaibani biztában teszi, ő törvény szerint nem tartozik tudni, hiányzott-e valamely kellék. Keresse az elfogadó kármentesítését a kibocsátón, ha rajta sérelem történt. Igy rendelik ezt az 1844-diki váltótörvényi módosítások, melyek szerint az elfogadó a forgatmányosnak a hamisan kibocsátott váltót is tartozik kifizetni. Még csak a van hátra, hogy üres forgatmány' kitöltése' esetében is azt vitassuk: volt-e jog a kitöltésre, vagy nem?

*

A váltófeltörvényszék szállását áttette az uriutczai Beneházba, általellenben a radikalkörrel. — Most veszszük észre, hogy igen lármás helyen vagyunk; jövő fertályban alkalmasint más szállása leend.

Külföld.

— **Bécs.** Az augsburginak azt irják: hogy mi magyarok élet-halálra szóló szövetséget akarunk az osztrákokkal kötni. — Bécsben meg meg akarnak bennünket hóditani. — (Ebből aztán okosodjék ki az ember. Nekem mindig ugy tetszik, mintha azok a bécsiek maguk sem tudnák mit akarnak. Mi nagyon is tudjuk: nem fizetjük azt az évenkinti 10 milliót. Punctum!)

— **Berlin.** Néhány rabló halálfővel süvegén fényes nappal egy boltot akart föltörni. (Azok a halálfővitézek tehát nem jó hirben állnak Berlinben?!)

— **Frankfurt.** Gagernt nagy pompával eltemették. (Az Isten éltesse!)

— **Hamburg.** A szabólegények itt nagyban ribellálnak. 900-nál több legény nem dolgozik. S ha a mesterek nem tágítanak, mindnyájan el akarják hagyni a várost. (Kuruczul is bántak eddig avval az iparüző néppel. Lyukakba zárták őket mint a kutyákat, még a fris levegőt is megtagadták tőlük. Enni, inni adtak ugyan nekik, de csak avval traktálták őket a mit a tekintetes mester úr meg nem ehetett. Hogy ezen szeretetreméltó bánásmód nem sok rokonszenvet gerjeszthetett a mesterlegényekben uraik iránt, az kétszer-kettő négynél világosabb!

— **Karlsruhe.** A republikanus Hecker Weinheim és Ladenburg kerületekben követnek választatott meg — de a kormány lázadási agitatiói miatt a választást érvénytelennek nyilvánította és újat rendelt. (Kár volt Heckernek időnek elötte berzenkedni. — Köztünk is vannak egyének, kik a dolgokat sokszor élére szeretnék állítani. De ez egyátalában nem megy — nálunk! hol azt sem tanultuk még meg — mi az a törvény elötti szent tisztelet. A respublikában is van egy kérlelhetlen zsarnok — és az a törvény. Ezen uraságnak engedelmeskedni mi még nem igen tudunk. Azért hát türelemmel — majd megjön a takarékosság és egyszerü kormányzás' ideje is!)

— **Köln.** Az idevaló müvészek a német parlamentet föl szólítani akarják, hogy a müvészeteket vegye pártfogásába és emelje annak szent ügyét nemzetivé. (Minekutána mi is már kiforradalmazhattuk magunkat, tehát nem volna fölösleges, ha mi is valahára elkezdenénk azokról az elhagyatott magyar muzsákról is némileg gondoskodni. Miért hagynók őket közönyösség rideg legében megfagyni. Valódi szabad nemzet müvészetek nélkül nem szabad — nem nemzet!)

— **Lörrach.** A német insurgensek, kik Francziaországból törtek be, megverettek és szétkergettettek; 394 pedig elfogatott. (Ezek a hős németek egyre ütleget kapnak — aztán az osztrákok még is minket akarnak meghóditani. Pedig ugysegélyen egy század forradalomcsarnokbeli magyarral megfelelnénk három legio burgernek!)

— **Mannheim.** Itt sok baj van! — A város hadi lábra állíttatott. Sokan befogattak, mások pedig megszöktek. (Hja! erő nélkül nem kell új kormányt behozni akarni — mert könnyen megeshetik, hogy roszul üt ki a dolog, és aztán azok, kik ellenkező esetben hősök és hazaszabadítókul dicsőittettek volna — hazaárulókká bélyegezve vándorolhatnak egy jobb világra, hol bizonyosan nincs annyiféle kormányzási modor, mint itt a földön.)

— **Posen.** A lengyelek maguk nyujtottak egy kérelmet be a miniszteriumnál, hogy elszakadásuk a német részektől meg ne engedtessék, és hogy minden a réginél maradjon. (Micsoda?! a lengyelek is a stabilitás' emberei — aztán vegye valaki rosz néven a mi burgerainknak ha nem akarnak haladni. Mintha az a haladás valami könynyü volna.)

— **Prága.** Itt a németeket a csehek — csehül verik. (Tudnánk mi is németeket, kik megérdemlenék, hogy jó magyarosan megleczkéztessenek.)

— **Stuttgart.** A nép a jövő nemzeti gyülésre csupa ellenzéki embereket választott. Ez igen fontos és nálunk is követésreméltó példa, csak szabadelvüség vívhat ki magának ezentul érdemkoszorúkat. Nálunk ez annál inkább szükséges, minthogy a reactionarius párt' és a feö, feő méltóságu fölső táblának még mindig nagy befolyása van az elbutult kedélyekre!)

Belföld.

*** **Lest** (helység, nógrád vmben). Tudjuk, hogy a dicső czél csak akkor méltányoltatik, és érethetik utól, ha ahhoz az eszközök is alkalmasak. Ellenkező esetben a roszul választott eszközök a kitüzött czél helyett csak kárt eszközölnek. Igy van ez e helységben is. Itt is megszülték a marcziusi napok egy részben a jóra való lelkesülést. Ámde el kell szomorodni azon körülményen, hogy a lakosságnak is — nem tudom nem papi lökés által-e? — kedve kerekedvén ujsághordatásra, ebben oly szerencsétlenül választott. Ki nem tudja, mily hazafiellenes elvü és irányu lap a panszlavismus' egy főorganuma: a „Zatranski orol"? — És ime e helység tótajku lakosságának ez ajánltatott, talán a helység' év lelkésze által (es mihi suspectus). Uraim! mit tanul már ebből a tótajku lakosság mást, mint gyülöletet, ellenszenvet fajunk ellen? Igaz hazafi — ismerve e lapot — ezt nem ajánlhatta. Ha már nincs becsületes irányu tótlap, és magyar nyelven nem olvashatnak, inkább semmit se olvassanak. De magyar lapot miért nem járathatnának, ha egy egyén, ki mind a két nyelvet érti, megmagyarázza nekiek? Ez czélra vezetőbb! — A „Tatranski orol" olvasása semmi esetre sem történik a nemzetiség, egyetértés, és testvériség' érdekében. Egy szóval ez roszul van! — A hon' érdekében az ily lapokat meg kellene semmisíteni, és panszláv szerkesztőjét joggal meg is idéztethetni, mert ki magyar hazában más kiván lenni, mint magyar, az hazaáruló — a ki a magyar nemzetiség, és érdekek ellen izgat, az hazaáruló, és büntetést érdemel [1]). n. b. i.

*** **A pesti izraelita kereskedőség** nyilvános köszönetet intéz Debreczen város' polgáraihoz azon erélyes és önfeláldozó lelkességükért, melylyel az ottani csendbizottmány és nemzetőrség a csend és rend' példátlan szigorusága fentartása körül fáradozott. Hja Debreczen nem is Pozson ám! Debreczen magyar város! a müvelt osztrák szomszédoktól sokkal messzebb van, mint a német Pozson! Természetes tehát, hogy egykissé szilárdabb fogalma van a rend, csend, szabadság, egyenlőség, testvérség és több ilyesekről, mint bizonyos német földekről beszakadt, magyar földön felhizott embereknek, kiknek a magyar müveltségét köszöni (????). Difficile est satiram non scribere.

*** **A temesváriak polgári tüzértestet alakitanak,** az ottani nemzetőrséghez. A részvevők' számát az ottani legutóbbi Wochenblatt 60—70-re teszi. Ezek már aztán kellő végén fogják a dolgot!

*** **Hiteles tudomás** után irja a P. H. miszerint a kül-

1) Ha jól értesültünk Mácsai polgártársunk szerkesztend egy magyar szellemü tót ujságot; Kivánjuk, hogy a miniszterium annak minél inkábbi elterjedését a hon' tót lakossága közt minden kitelhető módon eszközölje. Szerk.

ügyminiszter' közbenjárása a gallicziaiak' ügyében Bécsben nem volt siker nélkül. Az osztrák kormány beegyezett a robotok és urbéri tartozások' megszüntetésébe. Márczius' 15-dike máskép beszéli el e historiát. Azt mondja t. i. hogy a kormány, miután az urbéri tartozásokat a földesurak elengedték, a krakkói főhadiparancsnok' interventiójára azért sietett nyakrafőre az engedélylyel, hogy majd otthonn azt verjék a nép' fejébe : ne a földesurnak köszönjétek a nyert jókat, hanem a — császárnak. Valóban a becsületes embernek gyomra émelyeg ez országlási nyomorultságok' hallattára.

⁂ **Szabad hangok** czím alatt Berecz Károly egy füzet költeményt adott ki, melyek' mindenikén a kivívott szabadság' fris lelkesedése leng keresztül.

⁂ **Aranytollakat** készíttetnek Pesten Szentkirályi és Kossuth' számára, amazt a jászok, ezt a kunok. Az ezt jelentő czikket jövőre.

⁂ **Macskazenék**ben részesültek tegnapelőtt estve egynehány miniszteri kinevezettek. Alkalmasint igen populárisak.

⁂ **Uj könyvecskék**: Értekezés a hitelintézet és jegybankról, hazánk' körülményeire alkalmazva. Irta Máhr Antal ügyvéd. Ára 10 pkr. — A nevelési irodalom és a hazai tanítók' köztanácskozmányáról. Ára 4 pkr. — Lapok Petőfi Sándor' naplójából. Első ív, 10 pkr. Tartalma márcz' 15-dikén kezdődik. — Szabad sajtói emlény, szépirodalmi zsebkönyv, kiadta Hatvani Gábor, Debreczenben. Ára 1pft. Változatos tartalmu.

⁂ **Joachim József**, a hires magyar hegedüvirtuóz Lipcsében tanári állomásra alkalmaztatott. Ha a politika nálunk most annyira el nem nyelne minden egyéb életet, tehát a müvészetit is, nem mulasztanók el fölhíni a közfigyelmet a magyar müvészetek' nyomoru sülyedtségére, figyelmeztetni a nemzetet, miszerint ne türje tovább, hogy azon számos lángeszek, melyeket hazánknak adott a müvészetek' istene, tovább is idegen népeknek kamatoztassák geniuszukat, mig mi itthon kontároknál egyebekkel alig birunk. Gyüjtse a nemzet pajzsa alá a világon szerte levő magyar müvészeit, és őket dicsőítve dicsőüljön általuk.

⁂ **Kölcsey Naplója** megjelent. Ára négy huszas. Ajánlatára nem kell egyéb, mint a czím, t. i. hogy a könyv: Kölcsey' naplója.

⁂ **Pozsoni terrorismus**' új neméről tudósíttatánk. A pozsoni polgárok t. i. az ottani zsidókat avval fenyegetik, hogy ha reájok vallani merészkednek, életükkel fognak lakolni. Ennek következtében a kirablott zsidóság hálaköszönetet készül nyilvánosan szavazni a pozsoni polgárságnak azért, hogy őket kegyesen kirabolni és kiraboltatni méltóztatott.— Egyébiránt a kormánybiztos Tarnóczi fölöttébb lanyhán viszi a dolgot, és új okot ád panaszt emelni az erélytelenség ellen, mely a miniszteriumnak főgyengéje. Mert mi ugy vagyunk meggyőződve, hogy az erély nem a papirosra föltett nagyczifrán hangzó frázisokban nyilatkozik, hanem eljárásban és tettekben, és azoknak eredményeiben. A gyöngeség a kormányban hasonlít azon iszonyu betegséghez, melyet fekete ráknak neveznek, s mely ha csak egy pontját ragadta meg a testnek, észrevétlenül rágódik tovább, mig vagy ki nem metszetik a tag, vagy áldozata nem lesz az egész test. Higye nekünk a miniszterium, a gyöngeség maga, minden rendszeres oppositio nélkül, képes aláásni fönállásuk' alapját. — És ezt nem szeretnők, mert mi ezennel nyiltan kimondjuk, mikép a mostani miniszteriumnak nem hogy megbukását, de csak fönállási ingadozását is igen nagy szerencsétlenségnek tartanók.

⁂ **Lederer** még mindig főhadiparancsnok Magyarországban.

⁂ **A miniszteri hivatalbetöltések** botrányosodni kezdenek. Méltán emelnek panaszt e részben más lapok is. Az egész orvosi osztály' betöltése csupa nepotismus' elvén történt. A korábbi politikai jellem semmi tekintetbe nem vétetik, s innen igen sok pecsovics ember alkalmaztatik a nép' boszuságára. Mit mondjunk, ha még egy Engel is, egy volt oly censor, ki valamennyi társai közt legérdemesebb arra, hogy — ne applicáltassék — hanem spiritusban eltétessék a muzeumba, alkalmazást nyert. Aztán Dubraviczki, Nyéki stb stb stb stb stb. Borzasztó !! Egyébiránt ám lássák a miniszterek, a nemzeti gyülés elött ők felelnek, nem mi.

Felszólítás. Kacskovics polgártárs! Általános az a hír, hogy kegyed és Szepessy (volt polgármester) vagyis inkább kegyed Szepessy' rendeletéből Forst (volt német színházigazgató) iránti kedvezésből valami városi határozatot meghamisított : azért felszólítjuk, hogy mint becsületes magyar nyilatkozzék, miben áll a dolog? De gyorsan, haladék nélkül, mert ily piszkot sem mint tisztviselő, sem mint magyar nem türhet magán. Ferenczi György többek' nevében.

Szerkesztői értesítés. A népnevelés' ügyében vettünk egy kimerítőbb czikket. Ha szerzőjének nincs ellenére, hogy az kissé később adassék, akkor örömmel fogadjuk, mert sok használható eszmét találtunk benne. Szinte később adandjuk a Nógrádból kapott Zsidóügy czímü czikket. Ugyanis szerkesztői eljárásunk az, miszerint a sürgető érdekü, s azon tárgyakat, melyek csak miniszteri intézkedést igényelnek, eléje teszszük azoknak, melyek törvényhozási térre tartoznak, s a jövő convent' teendői fölött agitálnak. Az ilyenekkel néhány hét mulva sem késtünk el. Ha tehát valamely czikk mindjárt meg nem jelenik, azért el nem marad, — ha t. i. jó. — Egyébiránt jelentjük: 1-ör a czikkek' elfogadásáról értesítjük a beküldőket e rovatban. 2-or az el nem fogadott czikkeket nem tartogatjuk, hanem azonnal eldobjuk, — visszakövetéseknek tehát helyt nem adunk. A többi vidékről beküldött czikkek sem használhatók.

☞ Levelet, bérmentetlenül, csak ismert levelezőinktől fogadunk el. A többit visszautasítjuk. De azon levelekért, melyeket használandunk, a postabért visszatérítjük.

Franczia nyelvtanító. Egy nem rég Pestre érkezett franczia alkalmazást keres mint franczia nyelvtanító valamely családnál, akár itt a fővárosban akár falun. — Díjigényei igen mérsékeltek, s ha kivántatik erkölcsi jellemét illető bizonyítványait előmutatni képes és kész. — Czime megtudható e lapok' szerkesztőségénél.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van : Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik : kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv**.

Budán, a magy. egyetemi nyomdában

Budapest. 12. Tavaszutó' 14. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Előleges jelentés! A Reform, a mostani szilárd, becsületes, tiszta demokratikus szellemben szerkesztve, juliustól kezdve **hetenkint négyszer** fog megjelenni egy-egy íven, mostani alakjában, de tetemesen szaporított tartalommal. De mind a mellett, hogy az olvasónak kétannyinál többet nyujtandunk, mint eddig, a lap' ára csak az eddigi marad. — Terjedelmes programmunk nem sokára meg fog jelenni. —

TARTALOM. Pest, május' 11. — Tinódi nyiltlevele. — Carlsbadi congressus. — Magyar orvosi ügyünkben. — Néplap. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Sürgös teendő! — Mit tettem volna én a budai vérnapon? — Itélőszéki tárgyalások. — Törvénykezési rovat. — Belföld. — Sorompó.

Pest, máj.' 11.

Polgárvér folyt közöttünk!

Orgyilkos módra támadtatánk meg. Miként utonállók szoktak, ha a békes fegyvertelen, gyanutlan utasra ólálkodnak.

Ólálkodnak lesben, jól elrejtőzve, bizton fölfedetéstől.

Ez történt, miután a szabadságot kivívtuk. Miután a rabszolgaság' jármát leráztuk.

És ki volt oka e büntetésreméltó gonosz merénynek a nép ellen?

A miniszterium az ő késedelmességével.

Félre minden kimélettel. Szóljunk egyszer az igazságnak nyilt beszédével. Nem fogjuk a minisztériumot mosolyogva gunyolni, mint vádlók lépünk föl azok ellen, kik a polgárok' személyes biztosságának megtámadását meggátolhatták, sőt azt tenniök kellett volna, — és tenni elmulaszták.

Mióta a minisztérium munkálkodáskörét elfoglalta — lényegileg semmi egyébbel nem foglalkodott, mint a hivatalok' betöltésével! És micsoda embereket nem alkalmaztak! Gyülölt, kigunyolt, a közvélemény által számkivetett egyéneket, kik oly büzben állanak, mikép akaratnélküli szolgái, vak eszközei valának a metternichféle pokoli politikának.

Elég ok, hogy megvessük őket, hogy bizodalmunk bennük ne legyen.

E bizalmatlanság, e megvetés a legutóbbi időben néhány estvénkint rendezett macskazenében nyilatkozott. Macskazenékben, melyek nálunk koránsem oly lármásak, nagyszerüek, jólrendezettek, mint Bécsben, Lipcsében vagy épen Párisban szoktak lenni.

Három estve tiszteltettek meg ily szerenáddal az ó kormány' gyülölt párthivei. Három estve nyugodtan és tétlen nézte a minisztérium a boszankodás' e méltó kitöréseit.

A negyedik estve a demonstratio ama makacsfejü rabszolga, amaz absolutistikus érzelmü Lederer ellen irányult, kinek eddig szabad volt, bennünket becsületszavával (?) a budai fegyvertárban levő fegyverszámra nézve megcsalni, kinek nyugton elnézték, hogy a miniszteri parancscsal daczolt, ki e szerint katonai és polgári állását egyenlőn eljátszotta, s ki legjobban megérdemlette, hogy a nép által nyilvánosan megfenyíttessék.

És mit tön ez aristokratikus rabszolga? Lesbe állítá hitvány cselédeit, és midőn a macskazene kezdődött, rablókként előrohantatá őket, és a fegyvertelen

tömeget, fegyveres félrészeg dühönczök által megtámadtatá.

Igen, félrészeg zsoldosok által — mert néhány tiszt annyira megfeledkezék magáról, mikép embereit leitatá, hogy, mint magukat kifejezték: a hazaárulókat jól kifizessék.

És mit tön a minisztérium?... Hol maradt a parancsára álló nemzetőrséggel, mely a polgárvérontást könnyünél is könnyebben meggátolhatta volna? Miért tudunk mi mindent, a mi a városban történik vagy történni készül? Miért nem tud a minisztérium soha semmit arról, mi ellenünk szándokoltatik? Mit jelentsen e lanyhaság? Ez örökös post festa sántikálás?...

Miért nem tartottak még maig sem szemlét a nemzetőrség fölött, mért nem biztosítják magukat annak hűségéről; miért nem állítanak önkényteshadat?.. Átalában miért nem történik biztosságunkra semmi — de egyátalában semmi? Az idegen nyárspolgárok dulnak és rabolnak, az illirek föllázadnak, és a magyar minisztérium, velünk magyarokkal, környezve vérszopó ezer ellenségtől, kik semmit sem ohajtanak ugy, mint vesztünket, összeteszi kezét, és utólagosan röfhosszu értekezéseket gyárt, mikor már a békes polgárok lakai feldulattak, mikor már a nemes, drága polgárvér szemtelen, orgyilkos, nyomoru rablók által — pokoli gyáván, alávalómódon kiontatott.

Halljátok ti felelős miniszterek! Kik a sajtót falragaszaitokban ugyan megemlititek, de melynek jószándoku tanácsait eddig gögösen és vakmerően megvetettétek — halljátok mit kiált hozzátok a sajtó:

Mi a nyilvánosság' birószéke elé idézünk benneteket, és számadást követelünk — szigoru, kérlelhetlen számadást minden csep polgárvérről, mely késedelmeskedéstek által ontatott.

Adjatok feleletet, nyilt feleletet e kérdésre: miért nem akadályozátok eszélyes rendszabályok, nyilt óvaintés által a polgárvér' kiontását egy hazug pártütő kedveért?

A pártütő Ledererrel, ki parancsoitoknak ellenszegült, nekünk semmi közünk, az ő lesbe dugott zsoldosaival semmi szavunk — mi titőletek követelünk számadást, — ti tartoztok felelni minden csöp vérért, mely boszut, engesztelhetlen, szent boszut kiált égből fejetekre!

Tehát megérjük, miként szakadnak szét minden társasági kötelékek. Bevárjuk, mig a kétségbeesett anarchia kezébe ragadja a hatalom' gyeplőjét, melyet ti gyenge, tétlen miniszterek, eddigi eljárástok után ítélve, kezelni nem tudtok!

Polgárvér — **semmiért!**

Polgárvér — nem nyilt harczban, ember és ember közti küzdésben ontva! Nem — rejtekbe bútt, alávaló, hitvány zsiványok módjára!

Polgárvér — melyet rabszolgák ontának, kiket mi polgárok hízlalunk; ingyenélők, kiket ruházunk; renyhék, kiknek létezése a mi akaratunktól függ.

E kiontott polgárvér engesztelő áldozatot kiván.

Halljátok, miniszterek! mi ünnepélyes elégtételt kivánunk!

Nekünk tökéletes elégtétel kell. Ez elégtétel' mértéke, melyet adni fogtok — határozandja meg fenállástoknak napjait!

A sajtó megtette a magáét, most rajtatok van a sor!

Tinódi' nyiltlevele

Dr. Schickhez, Bécsben.

Pesten, 1848-diki május' elején.

„Félre az örökös barátsági és testvériségi demonstratiókkal, a zászlóajándékokkal, az üdvezlő és köszönő küldöttségekkel Pozsonba és Pestre, vagy onnan ide a kölcsönös bókolatokkal — félre, mondom.“

„Szóljanak a tények!“

Igy irt a napokban bizonyos Dr. Schick a bécsi ujságok' egyikében.

E szavak, bár egyes polgártól származtak legyen, figyelmet érdemlenek.

Alig szállottak partra hazájok' földén azon küldöttség' tagjai, kik muzeumunk' számára Korvin Mátyás' pajzsát ajándokul meghozák: s Dr Schick manóba küldi a magyarokat!

Pedig nálunk csókolóztak is — a szabad német-magyar polgárok!

E csókok, és Dr Schick testvéries szavai?

Szépen állnak párhuzamban!

Oh azok a kedélyes német csókok!

Hogy mi magyarok mindig oly igen olvadékony szivü emberek tudunk lenni!

Harsogó éljen, erős kézszorítás, hozzá néhány csattanó csók — és szent a békesség!

Mind szép ez sujtásnak. De ha az a kétszáz millió adósság nem kell, s kimondjuk, hogy katonáink' nagy részét inkább szeretnők itthonn, saját bőrünk' védelmére, mint az Isonso' partjain az olasz golyók között; neki áll az a Dr Schick, és manóba küld bennünket!

Ez már aztán jó — az olyan politikának, mely nem akar fényes ünnepeket és czifra szónoklatokat; hanem tények, azaz: aranyunk, ezüstünk és vérünk után sóvárog!

Igen helyesen, Dr Schick; értsük meg egymást. Ki a szinekkel!

Ön ismeri a miéinket; mi nem feledtük még el a fekete-sárgát.

„Szóljanak a tények!“ ezt mondja ön?

Ám szóljanak a tények, válaszoljuk mi.

Önök, túl a Lajtán, bár 323. éve már, hogy a sors össszeházasitá koronánkat a főherczegi süveggel, még mindeddig nem vették magoknak azt a fáradságot, hogy bővebben megismerjenek bennünket.

Önök irányunkban mindig a grandseigneur-öket játszották. Mi szegény gyarmati nép valánk önök' szemeiben, kinek minden kincse, minden keresménye önök' dusitására volt praedestinálva.

Önök megszokták az uralkodást, a követelést; mi majd megszoktuk a szolgaságot, a gyarmati állást!

Ha olykor magunkhoz térve, feljajdulánk, vagy épen fölharagvánk: lázadóknak szidalmaztak bennünket.

Bajos a szokástól, mely másod természetünkké lön, megválni. Ezt mi igen jól tudjuk. De lássa ön, tisztelt polgártárs, mindennek megjön a vége, s akarjuk, nem akarjuk, tűrnünk kell az elkerülhetlen változást.

Kivált ha az ily változás nemcsak történeti, akárhány királyi (egyszersmind c s á s z á r i) esküvel erősített jogokon, de a szent természet' elidegeníthetlen törvényén alapul.

Önöknek azonban e törvény, ugy látszik, még most sem egészen világos; történeti jogainkat pedig nem méltóztattak, sőt most sem kegyeskednek tanulásra érdemesíteni.

Önök oly könnyen felejtik a multakat, mint mily tunyák nézni a jövőbe. Még mindig a régi fekete-sárga politika!

Mi nem vagyunk, és nem voltunk soha a főherczegi süvegnek fegyverrel meghódított országa; sőt, ha önök kissé vissza méltóztatnának pillantani száz és néhány évvel a multba: ugy találnák, hogy a főherczegi süveget a magyar zászlók tarták meg a maga épségében.

Mi nem vagyunk és nem voltunk soha a főherczegi süvegnek absolut kormánya alatti ország; minket a habsburgi ház alkotmányunkkal együtt, bizonyos kötések mellett nyert meg magának. Sőt, ha igaz, mit Jászai ir, néhány nagy úr' megvesztegetése által csatolt süvegéhez. S ha a törököt talán hazánkból — német seregek' segítségével i s elűzte, mi viszont derekasan segítettünk önöknek abban, hogy Napoleon Bécsben állandó udvart ne rendeljen valamelyik marsaljának.

Mi nem akarunk lenni önök' gyarmatosított provinciája, midőn fényes multunk inkább önöket állithatá gyarmati szerepre irányunkban; ámde önöknek, jámbor Dr úr, tetszett a szerepeket megváltoztatni, s bennünket legszentebb jogaink' sárbatapodásával nadálylyszerüleg kiszíva, elszegényíteni.

(Folytatjuk.)

Carlsbadi congressus.

(Folytatás.)

Ha az eszeveszett „Sandnak“ tényei nem igazolnák is állításait, ugy ő más szomorú példákkal is szolgálhat; jelesen, hogy az oly veszedelmes irányu egyesületek mint az „erényszövetség“ még mai napig is fenállnak, s a bizonyos ideig tengődő hernyó most nyolcz tízféle pillangó alakban repked mindenfelé. Ő az alakok' különböző szineit mind ismeri, bizonyos békes hangulat szállja meg lelkét, ha azon meggyőződés jut eszébe, miszerint Osztrákhonnak három éven át táplált gyanuja nem alaptalan, a minden tartományokban felállított titkos kémekre fordított nagy pénzösszeg nem pazaroltatott el hijában. Osztrákhon erősen bizik az uralkodók' bizalmában, kik is annyi számtalan áldozataiért neki hálával fognak áldozni, hiszi miszerint minden állományban erős gyökeret vert azon hit, hogy tovább senki sem fog vonakodni az ő és vele mindenben kezet fogó Poroszhon' elveit sajátuknak elismerni: hogy általuk minden egyes souverainek szent érdekeit az idők zivatarai ellen biztosítsák s megőrizzék, különben is Osztrák- és Poroszhonoknak minden ügyekezeteik — más állományok' megegyezése nélkül is — a rendetlenség szellemének tökéletes legyőzésére vannak irányozva, a mely nemes nézetek kivitelében készek minden akadályokkal megküzdeni.

Sok pártok keletkeztek az engedelmetlen polgárok közt, melyeknek ha szinezete különböző is, a végczél mindazáltal mindeniknél egy; jelesen a megszokott származatos állapot' végképeni megszüntetése. Ez minden állományokat veszélylyel fenyeget. Vannak „kettős royalisták“, kiknek czéluk a monarchaságot megtartani ugyan, de megsemmisítvén minden kisebb német fejedelemségeket, csak két uralkodó országot alapítani meg, ugymint egy délit és egy éjszakit. Ezen tervek' apostolaiban ő nemesebb bujtogatókat ismer meg, kik közel atyafiságban vannak azokkal, kik a bécsi congressusban kettős uralkodást inditványoztak. Továbbá vannak „fekete barátok“, tulajdonítmányuk „méreg és tőr“ nézetük minden rangkülönbséget eldobni, a papságot, aristocratiát, trónt kiirtani s egy Robespierreféle köztársaságot alkotni. Vannak „német barátok“, tulajdonítmányuk szinte „méreg és tőr“; nézetük egy nagy Németországot szerkeszteni Bonaparteféle consulsággal, vagy pedig egy directoriummal. Vannak „imperialisták“, eszméjöket ezek is a bécsi congressustól kölcsönözték, nevezetesen minden német állományokat egy császár alatt egyesíteni, alkotmánynyal és szabadsajtóval feltatarozva. Ő ebben nem lát ugyan valami valószinütlen függősítettet lappangani (alásan köszönjük Metternich úr). Ő tudja hogy ezen egyeduralkodásra Osztrákhon volt kiszemelve (a württembergi király meghazudtolta Metternichet) de daczára azon magas tiszteletnek, melyel a többiek Osztrákhon iránt viseltetnek, ő magát el nem határozhatná csak ugy pufra falni fel az eléje tett zsiros pecsenyét, a többieket pedig lerágott csontokkal vendégelni meg (a hiéna egyszersmind élczes). Vannak „szövetkezett szabaditók“, tudósokból, szamarakból, kereskedőkből, iparosokból állók, czéljok: minden alkotmányra törekvő s alkotmányos állományok összeolvasztása a zsarnoki rendszerek ellen; létre hozása egy vámszövetségnek Schweiz és Frankhon' bekeblezésével, osztrák porosz és orosz honok ellen. Vannak „értelmiség' szövetségesei“ mesteremberekből alkotva, kik az „egalité liberté“ elvei után akarnak egy nagy állományt alkotni, ezen egyéneknek tervük a zsidók' élete s birtoka elrablására van alapítva. Ő ezeken kivül magas tiszttársainak még több kevesb-

bé jelentékeny összeesküvési egyesületeket nevezhet, melyek a született uralkodók' jogainak tökéletes tönkre tételét tűzték ki.

Miután ezen uralkodásra vonatkozó veszélyeket épségükben előadta, fölhívja őket a lelkismeret és kötelesség' nevében, ezen tényeket komolyak s veszedelmeseknek tekinteni, és Osztrákhonnal szövetkezve oda ügyekezni: hogy minden csábítók s csábítottakkal az uralkodói hatalom' teljes szigorát kell éreztetni, a szánalom, gyöngédség, részvétet elölve, tűzzel vassal kell munkához fogni, mivel ők magok is ilyentől látják magokat fenyegettetni. Németországnak ezen veszedelmes helyzete fokonkint erősbödik, itt a szelidebb engedélyek semmit sem érnek, erőhatalomhoz kell nyúlni. Osztrák és Poroszhonok — s egyszersmind a velük mindenben kezet fogó hűséges orosz szövetséges társ is — már régtől oly rendszabályokhoz nyultak, miszerint minden oly fejedelmeket, kik ezen veszélyeket föl sem veszik, iránt ku közönyösek, fegyveres erővel is hatalmuk alá hajtják vissza. Mennél többet enged az ember, a zajongó párt annál többet kiván. A fiatalságot kemény fegyvesszővel kell megszelidíteni, s szellemének oly irányt adni, mely a souverainek' elvei, nézeteivel tökéletesen összhangozzék. A journalistikát s minden más irodalmat lebékózni, egyszersmind bebizonyítani, hogy a vallási és politikai uralom elég erővel bir a nekik irányzott megtámadásokat erőteljesen visszautasítani, mint polyvát könnyeden eldobni. A tudós osztálylyal szigorun kell tudatni, mikép a népek' boldogságára, üdvére czélzó politikai tudományokat senki sem szükségli. Az egyetemeknek gyakorlati tanintézetekké kell átalakulniok, nem pedig a politikai kificzamultság által fölvert értelem' szellem' tápláló tüzhelyévé. A tanárok fölé titkon egy birót kell tenni, kinek kötelessége lesz minden héten a tanintézetekben levő egyének' erkölcsi helyzetéről, veszedelmes elveinek irányáról jelentést tenni a „szövetség" előtt. Minden politikailag eltévedt fiatalok elől az állományi hivatalok örökre elzáratnak, minden büntetést, fenyegetést, hatalmat foganatosítani, hogy az állományokat ezen buja lélekdudvától megtisztítsák.

Minden állománynak — mely Osztrákhon' nyugalma, boldogsága fölött örül — ügyekezni kell az ő tőle megőrzött alapelveket saját állományába átültetni. Osztrákhon nem akkor nyúl munkához, mikor már a gyökeres eljárás semmit sem ér; ő a legelső fejen kezdi műtételét. Ő — Metternich reméli addig élni [1]) miszerint ezen alapelvektől okozott kedvező eredményeknek szivéből fog örülni; előre látja, hogy ezeknek megalapításáért Europa neki hálával s tisztelettel fog adózni. Németországot nem lehet Frankhonhoz hasonlítani, mert a német szalmatüz tüstént elalszik, mihelyt fegyvert lát tölteni, annyival inkább elsütni." (Igen! Némuljatok el ti, az előkor' látnokai; egy Metternichet nem mutathattok fel). Ő a fentebbiek' elhárítása végett következő rendszabályokat indítványoz:

A. Az uralkodók' felségi jogait veszedelem fenyegeti.

B. Az uralkodóknak jogaik' feltartása végett közvetlen egyetértésben kell lenni, minden eszköz, mód' megkisértésére készen lenni.

C. Az uralkodóknak le kell kötelezni magukat, egymásnak kölcsönösen segedelmére lenni, feltétel nélkül magukat a többség' akaratának, s a szövetségi nap' végzeményeinek alávetni.

(Vége jövőre.)

1) Istennek hála! ő még él, s ezen könyvet koporsójába feje alá teheti.

Magyar orvosi ügyünkben.

(Vége.)

Aztán ki és hogyan fogja elhatározni, hogy például a mérgezésekre nézve Péter vagy Pál notabilitas, talán a korteskedés, szótöbbség által közülésben? Minerva negédes aristokrata nő, kedveltjeivel, kik az ész' fegyvereivel szoknak küzdeni, a szótöbbséget kinevetteti, egyes ész százakat és századokat megelőz. Azonban lehet in praxi a szakértelmességet és notabilitast bizonyos foku müeredményekhez és a szakemberek' elismeréséhez kötni, s ennélfogva idővel az orvoskari szakok' tagjai magukat időnkint újíthatnák, kiegészíthetnék; mit rájok bízni annál inkább méltányos, mivel véleményükért és végzéseikért in concreto kezeskednének. Ha kinevezésre bízzuk a dolgot, akkor a protectio elgyilkolja a tudományos buzgalmat, s kegyszülöttek iránt nem is lehet tudományos bizalom. Hogy a szakok' működéseinek, az orvosi kar' tudtával, és mennyire lehet, nyilván kell történni, 15-d. martius óta magában értetődik.

Még hármat akarok ezen alkalommal megemlíteni; először: hogy orvoskari működésinkben gyógyszerészeket, s a mennyire lehetséges Budapesten kivül lakó társakat is részesítsük, ez érdekében van a tudomány' honunkbani elszéledésének, virágzásának, érdekünkben van minekünk budapesti tagoknak, kik nem ohajtunk a karban kiváltságosan szerepelni, hanem a régi collegialitas' szellemében közösen vidéki társainkkal kivánjuk a magyar orvosok iránti közbizalmat megnyerni. Meg akarom továbbá említeni, hogy az orvosoknak, mint népért létező s nép után élő nép' embereinek, a népnél fekszik minden jövendőjük. Nem kell Hippokrates' tudományát a privilegium' megőriztetése által pártfogolni; megél az, megélt annyi sok tévelygések mellett harmadfél ezer év óta, mert életre való; a betegágynáli hűség, szorgalom és hő verejtékkel szerzett tudomány mindenkor méltánylást és jutalmat fog találni értelmileg és vagyonilag nagykoru népnél. Mit a kormánytól ezen tekintetben joggal követelhetünk, az, hogy az orvosi képesség' czímének bitorlása tilalmaztassék, és ez közvetlen a nép' érdekében is fekszik, s hogy az orvosi fáradozás' jutalma biztosíttassék.

Végre, ha egésségügyi reformokról van szó jelenleg honunkban, midőn az egyenlőség és testvéri szeretet' aranykorát élni kezdjük, teendőink' legelseje, hogy orvosi tudományunk' malasztjait nyissuk meg a hon' minden vidékeinek. A A községi gyógyító orvosok, gyógyszertárak, gyógyintézetek' országszertei széthelyezése a dolognak lényege és végczélja. Szívszaggató tapasztalni, mint hull el nem is épen mérges járványok' alkalmával néha falukban, külvárosokban kivált a gyermekek' nagyobb része; miképen vernek gyökeret üdült ragályok egész ivadékokban. Gyógyító orvosokat uraim, de ne csak egyet 40 falura! — ezeket serkentsük, ezekre költsünk, ez emberszerető egésségügyi reform, illő a 15-d. martiusi magyar kormányhoz. D. Plósz.

Néplap.

Bizonyos bizottmány több hét előtt egy minden magyarországi nyelven kiadandó néplap' kiadását határozta el. ez által a csend és rend' föntartására nem csekély befolyást hivén gyakorolni. És mig a jó urak benn vitáztak és hosszu dictiókat tartottak, azalatt Landerer és Tót Gáspár polgártársaink néhány óra alatt több ezrekre menő aláirókat gyüjtöttek. Az első alap tehát meg volt vetve. Az egész ügy egy választmányra bizatott, hogy benne intézkedjék. Mindez, mint mondók, már több hét előtt történt.

Ezeket előrebocsátva azt hinné az olvasó, hogy az annyira ohajtott néplap már kering a nép közt, hogy ez abból okul, fölvilágosíttatik, józan eszméket szerez magának a szabadságról és egyenlőségről, hogy erőszakoskodásoktól általa csilapíttatik stb. De nem ugy van ám. Mint halljuk, még a tervezéssel megbizott választmány össze sem ült.

Ez is a táblabiróismus' hátramaradt czafrangjainak egyike.

Mi nem vádolunk senkit; nem tudjuk, kit illet a vád; de annyi bizonyos, hogy az nem jól van.

Nem akarunk oly varázserőt tulajdonítani az érdeklett lapnak, hogy az egy Boscoöttéssel a népet fölvilágosítaná, s e szerint azon zavarok, melyekről naponkint tudósíttatunk, nem történtek volna, nem; de ha csak tíz, ha csak egyetlen egy volna, kit eddig a visszaéléstől visszatartóztatott volna, már az is nyereség.

A szegény nép nagy része nem érti a szabadság és egyenlőség' fogalmát; mert a status nem gondoskodott róla, hogy czélszerüleg taníttassék, növeltessék. Ő tehát — hozzájárulván némely ördögi bujtogatók — azt teszi, mit korlátozott fölfogása szerint szabadon tehetni vél. És mi történik ezután? Jő a katona, jő a szolgabiró, vizsgálatok, keresések, — és a status megbünteti azon népet, melynek ő az oka, hogy a szabadnak hitt cselekedeteket elkövette.

Siessünk tehát, urak, az Istenért a népet növelni, nehogy még több méltatlanság követtessék el rajta. Kell pedig növelni nem csak apraját, de — s itt különösen minél előbb a megletteket is. Ezt legczélszerübben egy jó néplap által tehetni.

És most szabadjon a néplapra nézve még egy észrevételt elmondanom. Beszélik, hogy annak tartalma minden nyelveken ugyanaz lesz. Ennél nagyobb fonákságot nem lehetne elkövetni. Hát ugyanazon viszonyai vannak-e a magyarnak, mint az oláhnak, a németnek, mint a rácznak? Nem fog-e ebből következni, hogy a nagyobb résznek oly dolgok beszéltetnének, melyeket meg nem értene.

A nemmagyar ajku népnél a magyarok' irányában netalán helytelen lízítások' következtében fölébredt antipathiákat kell csilapítani. De mit mondana aztán a magyar olvasó, ha a nevezett lapban ilyeneket találna: „ne idegenkedjetek a magyaroktól, atyámfiai, hisz azok nem ellenségeitek, testvérek vagyunk mindnyájan. Itthonn helységetekben, házatokban, gyermekeitekkel, papotokkal beszélhettek olyan nyelven, milyenen akartok. Egyedül a közügyek folynak magyar nyelven. A ti nyelveteket tehát senki sem akarja elvenni, vagy elnyomni, mint azt némely gazok hiresztelték stb."

Véleményünk tehát az, hogy a külön lapok' szerkesztését a kü ön nyelvü szerkesztőkre kell bízni, igy fogják csak azon nép' szükségeihez alkalmazhatni a lapot, melynek számára irnak. De ez esetben annál inkább kell vigyázni, hogy szabad elvü, tiszta lelkü, hazafiui érzelmü, nem talán a határokon tulra kacsintgató egyének bizassanak meg a szerkesztéssel, sőt erre még azon esetben is van szükség, ha — mit hinni nem akarunk, ugy alakíttatnék az egész, hogy valamennyinek tartalma ugyanaz legyen; mert a fordításban egy kifejezés, egy elferdített szó is lehet káros következésü.

—y—

Nemzetőrhad' organisatiója.

(Folytatás.)

IV.

Képesek-e az állandó sergek a nép' függetlenségét külről, és szabadságát belrül biztositani? Multkori czikkemben e kérdésre határzott nemmel feleltem.

Kötelességem tehát, hogy állításomat bebizonyítsam.

E bizonyíték igen kitünend, mihelyt az álló hadsereg belső műszerzetével közelebbről megismerkedünk, mire nézve mulhatlanul szükséges előrebocsátni, mikép támadtak tulajdonképen az állandó hadsergek.

A hadfiak' eredete oly régi mint az embernem. A katonaság későbbi kor' találmánya.

Valódi szabad, független népeknek, melyek fegyverben nőttek fel, sohasem voltak állandó hadsergeik. Ilyenek voltak a Germanok, Sarmatok, és apáink a hunok.

A görögök és romaiak két nagy nép valának, de nem a formák által levének azzá, hanem a szellem által, mely minden intézményeiket átlengé. E szellem egyedül képes volt a görög phalanx és romai legiónak magas erkölcsi, most már csak historiai becset tulajdonítani. Rendszerint azt mondják, hogy Görögbon és Romának nem volt állandó hadserge. Ez állítás csak akkor igaz, ha a mi mai hadserge inkhez hasonlítva tétetik.

Görögbon, mely területére nézve, egy kormánybot alatt egyesülve is, csak kicsiny országot képezendett, temérdek apró, többnyire köztársasági államokra volt felosztva, lakva egy szellemdus, minden nagy, az emberi nemet boldogító tulajdonságokkal fölruházott nép által; ez apró külön államok világtörténeti jelentőségre emelkedtek föl.

A görögök szerették a szabadságot, el voltak határozva, függetlenségükért akár meghalni. A mi szép hazánkat lakó valamennyi népségek között mi magyarok, habár talán különféle vallási nézetek, állás, születés, különérdekek, birtok, és Isten tudja mi mindenben különbözünk is, de azon pontban több mint egyek vagyunk, hogy a szabadságot szeretjük, s függetlenségünkért készek vagyunk meghalni.

Görögbon legszebb virágzásában elég szerencsés volt, hogy csak egyetlenegy veszélyes szomszédja volt, t. i. a persák. Mi e részben a görögök fölött ránk nézve igen hizelgő előnynyel birunk.

Darius, Xerxes, Artaxerxes' őrült kisérleteik Görögbont meghóditani csak arra szolgáltak, hogy e hon erkölcsi és szellemi erejét örök időkre a legszebb fényben tüntessék föl.

Görögbont, a görögök' szabad népét senki nem vala képes leigázni, halljátok polgártársaim! újra mondom, s ohajtom, vésséték e szavakat mélyen szivetekbe, semmi sem hódíthatá meg a szabad görögöket — „s minket szabad magyarokat sem fog megtörhetni semmi — csupán a polgárháboru.

E polgárháboru a görögökre nézve a peloponesusi volt. Macedonia' befolyása ez időtől kezdődik. Most már nem csodáljuk, hogy Roma' hivtelen, harczias politikája által legyőzetett.

(Folytattatik.)

Sürgős teendő!

Sürgetőleg szükséges, hogy a katonaságnak néppeli véres ütközéséről szóló hír egyszerre terjedjen el az országban a két fél közti tökéletes kibéküles' hírével.

A halogatás csak károsan hat.

E kibéküles ünnepélyes legyen, s abban álljon:

1. A katonaság azonnal a nemzetőrség által alakított négyszög közepett, térdenállva, a nemzetnek, a nép' minisz-

tereinek szeme elött esküdjék meg az alkotmányra.

2. De mivel a közember az alkotmányból csak annyit ért, mint bármelyik paraszt az algebráról, sürgetőleg szükséges, hozzá jelek és élőszó által beszélni. E jelek: a nemzeti kokárda, a hazai szinek; e szinekről tudni fogja, hova tartozik.

Mit tettem volna én a budai vérnapon?

Én katona vagyok.

Én szorosan megtartottam volna a hadtörvényeket, melyekre ünnepélyesen megesküvém, s mely törvények megirvák e könyvben: „Die Kriegsartikel und das Dienstreglement."

E hadiczikkelyek' 1-seje igyhangzik:

„Wer den Gehorsam mit gewaltthätiger Widersetzung gegen den Vorgesetzten im Dienste verletzt, es mag eine Verwundung des Vorgesetzten dabei geschehen sein, oder nicht, soll sowohl in Kriegs- als Friedenszeiten mit dem Tod durch Pulver und Blei gestraft, und wenn diese Subordinationsverletzung des höchsten Grades öffentlich und dergestalt erfolgt ist, dasz sie auf die Gemüther der andern einen dem Dienste nachtheiligen Eindruck machen könnte, standrechtmäszig behandelt werden."

Polgárok! a subordinatio, a vak engedelmesség a feljebbvaló iránt minden jól organizált hadseregnek alapgondolata, basisa.

Én vak engedelmességet esküvém, én feljebbvalóm' minden parancsait vakon teljesítettem volna. Én engedelmességet adok, engedelmességet követelek.

Ha engem rendelnek ki, lesbe állani, a parancsot föltétlenül teljesítem.

Minden katonai előljáró' kötelessége elhatározottság, bátorság, halálmegvetés' szellemét lehelni alattvalóiba, őket harczvágyra lángoltatni. Én e kötelességet kiválóan teljesítettem volna. Alattvalóim alig várhatták volna a pillanatot, hogy az ellenséggel összecsapjanak.

Az első jól ismert jelre előtörtem volna rejtekemből. De én vezérük, én magam nyugodt vagyok.

Előtörve igy parancsolok vala: Állj!

Aztán igy szólok magamhoz: hol az ellenség? ki az ellenség? fegyveres-e ellenségünk? ez ellenség oly előre kiszámított czéllal jött-e, hogy függetlenségünk, szabadságunk, személy és vagyonbiztosságunk, köznyugalmunkat fegyveres kézzel megtámadja?

Én rövidebb idő alatt, mint e kérdések tehetők, feleltem volna: itt nincs ellenség; a várt ellenség a nép. A nép fegyvertelen, védtelen; e népnek nem czélja minket megtámadni.

Evvel megfordulok és ezt parancsolom: fegyvert karba! És igy szólok:

Granátosok! ti vak engedelmességet esküdtetek; ti kötelességteknek eleget tevétek; itt nincs ellenség, velünk szemközt a védtelen nép áll.

Granátosok! A „Dienstreglement" I szakasza: szolgálati szabályok az egész osztályszemélyzet' számára. 1 §. A közemberről igy szól: „Es ist unmenschlich und niederträchtig an einem Wehrlosen seinen Muth zu kühlen." Mi nem vagyunk alávalók, mi nem akarunk embertelenek lenni.

Ki nem áll velünk szemben fegyverrel: az nem ellenségünk!

Erre ezt parancsolom: „lábhoz! És igy folytatom: Granátosok! A szolgálati szabályok imént idézett §-a igy szól tovább: „Jeder Befehl den der Soldat von seinem Vorgesetzten im Dienste erhält, soll ihm heilig sein, und ohne Verzug vollzogen werden; es wäre denn, dasz ein solcher Befehl auffallend gegen seine Pflichten und gegen seine beschworene Treue, oder zum augenscheinlichen Nachtheile des Dienstes lautete; in welchem Falle der Untergebene verpfichtet ist einen solchen treulosen Vorgesetzten anzuzeigen, und nach Umständen, besonders wenn seine Entweichung zu besorgen wäre, festzuhalten."

Polgárok! A törvényeket megtartani erény.

Én minden csekély erőmet öszpontosítottam volna, hogy erényes lehessek.

Én a törvényt megtartottam volna.

Mack József.

Itélőszéki tárgyalások.

Ügy: A polgárok ellen elkövetett vérengzés.

Péntek, máj.' 12.

Elnök: Zoltán.

Az ülés 9 órakor megnyittatik. Csekély számu hallgatóság gyül az egykori helytartótanács' tanácstermébe.

Farkas János jegyző olvassa a bizottmányok tudósításait és az orvosi látleleteket.

Kimerítően részletes tudósítást, bármint szeretnénk is, nem adhatunk az eddig tudva levő 10 megsebesített egyénről, mert fájdalom! nálunk a sajtóra ily alkalmaknál semmi gond nincs!

Szeretnek minden felől a sajtóra hivatkozni; de elmulasztják e véghetlen hatalom' kezelőinek lehetségesíteni, hogy hű és kimerítő tudósítást adjanak ily, a népet leghőbben érdeklő tárgyakról. Azért ezennel azon jószándoku kérelemmel járulunk az illető hatóságokhoz, hogy a szerkesztők és laptudósítók' számára egy külön asztalról és székekről a törvénytermekben gondoskodjanak, hogy a sajtó pontos tudósításokat adhasson.

Hiszen maguk a biráknak érdekében kell állani, hogy igazságos eljárásaik méltó tollak által méltóan jegyeztessenek föl az idő' könyvébe.

Tíz órakor egy felindult tömeg tolult be a pesti népgyülésből jött küldöttséggel.

A küldöttség Nyárinak jelenti a nép' kivánatát, hogy a bizottmányban az ifjuság is képviseltessék. — Ez igazságos kivánat teljesíttetik, s az ifjuság' részéről Lauka (iró) és Komor (jogász) a bizottmányba választatnak.

A mind sürübben előtoluló tömeg azon kivánatát nyilvánítja, tartsa a bizottmány ülését az udvarban, hogy az a lehető legnyilvánosabb legyen.

Ez nem történt. De mégis a bizottmány, a két bevádlott katonatiszttel együtt u. m. Don Miguel ezredbeli főhadnagy Lippe György és vasas ezredbeli hadnagy Csirey-vel a nagy országházi terembe költözött..

A csend helyreállása után Farkas olvassa tovább az okiratokat.

Azok' egyikéből, melyet Smidt városkapitány tön föl, kisül

Hogy főhadnagy Lippe György államtitkár Perczel és Hajniknak és a városkapitánynak ellenszegült, a minisztériumot törvényes hatóságának el nem ismerte, és a miniszteri küldötteket fegyverrel megtámadtatá.

Lippe a vádlottak' padján ült. Magas termet. Kis villogva forgó szemek, s hegyes orral. Arcz kifejezése semmit jelentő. Az egész ember az urszolgaság' bélyegét viseli magán.

Nem akarjuk megelőzni a birák' szavát, de nyiltan ki kell mondanunk, hogy ez ember fölöttébb bünös. — Nincs parancs a világon, mely a becsületes katonát kényszerítse védtelen polgárokat orgyilkos módra megtámadni.

A katonai parancsszabályok közt tisztán világosan ez áll: **„Es ist niedertraechtig und unmenschlich, an einem Wehrlosen seinen Muth zu kühlen.“** Nem e tilalom ellen vétkezik-e pedig az, ki védtelen embereket orozva fegyverrel támad meg?!

Lippe kétszeresen bünös, a miniszteri tisztviselőknek is ellenszegült. A Wiener Zeitung minapi számábani hivatalos tudósítás szerint pedig, miszerint ő felsége a magyarországi összes katonaságnak megparancsolja, hogy ezentul a miniszteriumnak engedelmeskedjék — Lippe sulyos subordinatiói kihágást is követett el, mely véres következményü volt.

A különféle kihallgatások után megállapíttatott, hogy a sebekről itélve a nép elleni merényt lovas és gyalog katonaság követte el.

Továbbá a tanuk felszólíttattak megjelenésre, s végre Ottinger tábornok megkerestetett, mikép valamennyi katonát másnap reggeli 9 órára vallatásra rendeljen be.

Ezután az ülés másnapra halasztatott.

Máj.' 13-kán.

A tanuvallatások megkezdődtek, és egész ülés alatt folytattattak, a nélkül hogy bevégeztettek volna.

Törvénykezési rovat.

A szolgabiró — mint birói institutio — a törvényszékekkel egyenlő itélhetési körrel van nálunk fölruházva; egyike a leghiányosabb, legslendriánabb eszméknek. Valóságos botrányköve a martius' 15-dike előtti időknek.

Eredetét a régi időkből veszi, midőn még az emberek elég szerencsétlenek voltak be nem látni, hogy egy egyes emberre, ki a politikai igazgató hatalomnak csak egy ága és mondhatni eszköze, itélhetési jogokat bizni annyi, mint minden politikai jobb életet megsemmíttetni; azonban újabb időkben ezen biráknak birói körüket mindig növelték, ugy hogy már végtére határozatlan mennyiség fölött itélnek. Ez semmi más nemzet által nem ismert biréi hatalom.

A szolgabiró oly nemesség által választatik, mely magát egypár napi részegeskedhetésért akármire rá engedi vétetni.

A szolgabíró, a nemesség' oly gazdagabb egyénei közől választatik, kikről a nemes patronák ugy szokták mondani: minek tanulna az én fiam, hiszen van neki miből élni, a nélkül is lesz ő szolgabiró.

A szolgabirák' nagyobb része, oly hivatalos jogokkal — nem kötelességekkel — felruházott egyének — kiknek azért van rendesen egy szegény esküttre szükségük, hogy legyen helyettük valaki, ki mindent elvégezzen.

Oly emberek, kik az iskolai esztendők' ideje alatt mindig vígan élnek, aztán mindjárt mint patvaristák urat játszanak, s a legelső tisztválasztás' alkalmával néhány nemes társukat leitatják, — azon joggal vannak felruházva, hogy mint birák független meggyőződéssel a polgárok' javai fölött itéljenek!

Hol bujdosol törvénytudomány, midőn ily zsarnokaid vannak?

Ezen emberek azok, kiknek a felek ügyeik' legpiszkosabb oldalait is négyszemközt fel szokták fedezni; de kik mindezt ignorálni tudják, csak jó diurnum nézzen ki; okvetetlen meglesz minden, csak a törvényes szin iránti javallatot legyen képes a fél neki kimutatni. Igy ezen birói intézetek' csodái, egy személyben birák is, felek is, zsarnokok is.

Ezek koránsem tudják a törvényt, nem is ügyekeznek ezt tudni; az ügyvédek, gondolják magukban, ugyis fölteszik az itéletet. A mit ők ki akarnak vinni — ott nincs azon törvénykezési kificzamításoknak, azon prókátori fogásoknak, egyetlen képzelhető foka sem, melyeknek elkövetésére segédkezet nyujtani készek nem lennének.

Az igazság' mindenható Istene adná, hogy lenne már itt az a nemzeti gyülés, mely ily rettentő kinövésektől a szegény perlekedő népet megmentené.

Igazságot és jogosságot érező kebel, ily haszontalan institutio fölött méltán fellázad.

Az ügyes bajos világ ezer meg ezer példát tudna felhozni e szörny' szerencsétlen eljárásairól.

A sok közől egyet ide iktatni nem mulaszthatom.

Ezelőtt három esztendővel egy embert, kinek számos hitelezői vannak KF. szolgabiró előtt többen beperelnek oly követelésekre, melyek már azelőtt betáblázva voltak; ő az adóst elmarasztalja s itéletét az 1836-ki szóperbeli törvények' engedelmével foglalással is megerősíti.

Nem sokára ugyanezen adós ellen több váltóhitelezők is feltámadnak, s őt a váltótörvényszék által elmarasztaltatván, — ezen itéletek' végrehajtása végett egy másik szolgabiró KK. küldetik ki.

KK. szb. ugyanott foglal, a hol már korábban KF. foglalt.

Ebből igényper támad. KF.' eljárásáról a főbb törvényszékek kimondják, hogy nem volt az 1836-ki szóperről szóló törvények szerinti, tehát félreteszik; a mennyiben azonban e követelések betáblázva voltak, azt rendelték, hogy árverésekor majd a betáblázott kereseteket biztosítani kell a bejövendő összegből.

Azon hitelezők, kiknek részükre már azelőtt KF. oly hibásan járt el, hogy minden itélete és végrehajtása semmibe sem vétetett; egyet gondolnak s azt mondják: jó volna a szópereljárást megújíttatni, s minthogy betáblázással különben is biztosítva vannak, már most a javak' árverését sürgetni, de, már nem igen nagy bizodalmuk levén KF. szbiróhoz, KK szbiró előtt újítják meg perüket.

Most már KK. szbiró szerencsés ember, mert valamennyi végrehajtás a közös adós ellen az ő kezén megy keresztül.

Még azt csak megengednénk neki, hogy oly szóperbeli eljárást vállalt magára, melynek anyapere elötte nem folyt; hanem ez már mégis égbekiáltó bün, hogy ép oly hibákat követett el eljárásában, mint a minőkért collegájának az anyaperbeli eljárását semmivé és félre tették.

Ő ily uton az árverésre határidőt tűz. Megjelennek sokan — kiszámítja az összeget. Megkérdi a jelenlevőket, van-e köztük olyan, ki árverezni akar, s miután többen igennel válaszolnak, boldog együgyüséggel az árverést elkezdi.

Igérnek igen sokat, mert a kikiáltási ár 8000 ft körül volt, és igért egyik 22000 fton fölül. Igen de az igéret csak szép szó.

Mikor az igéretet beváltani kellene, látja hogy az árverezők közől az sem képes erre, ki legkevesebbet igért.

Természetes, hogy ekkor igen mulatságos felkaczagás és boszankodás következett. A mi édes táblabiróból lett szolgabirónk mindegynek tartotta akár szép szóért, akár készpénzért vegyék meg a vagyont; elég az ő hivatalos megnyugta-

tására az, hogy ő árverezett. Volt-e az árverezők' zsebében pénz? kisebb gondja is nagyobb annál.

Már most azon hitelező, kinek a többiek közől legelőször kellett volna a bejövendő összegből kifizettetni, vérszemet kap, lármáz, hogy ezen eljárás semmi, újra kell árvereztetni.

A szolgabiró ezt igen helyesnek találja s újra árvereztet.

Már tehát mindegyik árverező nyiltan előre is kimondta, hogy biz egyiknek sincs pénze — de azért a szolgabiró az árverést azonnal megtartani szükségesnek tartotta, miből az lett, hogy a legelül kielégítési joggal biró hitelező azon javakat, melyekért előbb 22000 ftot igértek, 9000 ft követelése' erejéig magának megvette.

Szépen vagyunk. A vtk : II. r. 191. §.-át táblabiró szolgabiró ur bizonyosan sohasem olvasta, mert ebből világosan láthatta volna, hogy az ingatlan javak' foglalása, ha vtszéki megkeresés folytán történik is — egészen a köztörvények' rendelete szerint hajtatik végre. A köztörvények szerint kellett volna tehát itt eljárni már csak azért is, mert az árverést oly hitelező kérésére tüzte ki, ki köztörvényi követeléssel birt, a többi váltóhitelezőket csak a fölösleg illette. S mit rendelnek a köztörvények? nem azt-e, hogy ha ingatlan nemesi javaknál az első árverési határidőben vevő nem találkoznék, más határidőt kell kitüzni. S midőn kisült, hogy az árverezőknek nincs pénzük, nem azt kellett volna-e mondani, hogy nincs árverező? nem képes-e gyermeki egyszerüség is felfogni azt, hogy itt igazság és törvényesség mit kivánnak?

Ilyen táblabiró szolgabirói eljárások mindennapiak. Meglehet azért nem tüzött ki újabb határidőt, mert a már készen levő diurnum' felvételét is el kellett volna halasztani.

Belföld.

*** **Budapest.** Tehát vér folyt!

Ha már folyt, hadd folyjon hát, ha kell!

De ne folyjon dühös kutyák által orozva mart sebekből.

De folyjon nyilt harczban a magyarnak minden nyilt és titkos ellensége ellen széles e hazában!

Itt a kenyértörésnek pillanatja!

Az a volt commandirozó Lederer, ki nyilvános hazugsága által becsületét beszennyezte, ki a magyar korona alatt a magyar törvénynek ellenszegült, e megszökött pártütő, budai Castiglione — verje meg élte' estvéjét a magyarok' istene! — orozva támadtatá meg a fegyvertelen népet, azért, mert iránta ellenszenvét, gyülöletét a szokásos macskazene által nyilvánitá. — Egyik oldalról lovasság vágott közbe, másikról granátosok szuronyaikkal rohantak a népre, és a gyanutlan, többnyire a macskazenében részt sem vevő tömeg közt a nádor királyi helytartó' lakának tőszomszédságában iszonyu mészárlást vittek véghez. A toll reszket kezünkben ez égbekiáltó zsiványtett fölötti indignatiónkban. Polgárok! Magyarország' hadiereje orgyilkosok' kezében vala! A sajtó régen, a Reform majd minden számában inté a minisztériumot ezen ember' elmozditására, de a minisztérium a hírlapokra szereti ugyan a népet utasítani — de maga a sajtó' tanácsait megveti, — sőt daczol vele, mintha szándékosan keresné ki a leggyülöltebb embereket, hogy öket kinevezhesse, konczul a rajtok rágodó journalistikának!

Minap azt mondtuk, mikép a márcz' 31-ki minisztérium' megbuktát szerencsétlenségnek tartanók. De van ennél még nagyobb szerencsétlenség is: ha e minisztérium az országot akármi uton anarchia, s vele dühös ellenségeinek kezébe játszodja.

Ezt teszi a magyar minisztérium akkor, midőn az ország' rendkivüli állapota által sürgetett törvényes lépéseket a haza' jövőjének biztosítására megtenni nem akarja vagy nem tudja! Mindkét esetben el van fölötte törve a pálcza.

Mit tesz e minisztérium akkor, midőn a haza' ellenségei minden oldalról nem alattomban többé, hanem nyiltan emelik föl fejüket, aogy bennünket megsemmitsenek? Titkolózik, sugdosódik! Bécsben alkudozgat, mig itthonn bennünket saját katonáinkkal orgyilkoltatnak!

A rendreügyelő választmány csütörtökön reggel összeült. E választmány' határzata' következtében egy küldöttség Nyári Pállal élükön, a királyi helytartóhoz ment. Ő töle követelte, miszerint : 1-ör Lederer rögtön elbocsáttatván hivatalából, nyilvános törvényszék elé állíttassék. 2-or, hogy mindazon tisztek, kik mint commandirozók a vérengzés' eszközlésébe befolytak, tisztségeiktől megfosztatván, addig, mig a törvényszék elé fognak idéztetni, őrizet alá tétessenek, miután az ilyen sehonnai emberek könnyen megszökhetnek a nép' igazságos boszuja elől. 3-or, a katonák rögtön megeskettessenek az alkotmányra.

A kir. helyt. kérte a küldötteket, hogy lennének figyelemmel a 80 éves hadastyán (Lederer) iránt, kinek nagy részben köszönhetni, hogy a francziák legyőzettek.

A küldöttség kijelenté, hogy tiszteli a pietást, melyet ő fensége Lederer iránt táplál keblében, de van ennél szentebb, s ez: a haza' java, mely a küldöttség' kivánatinak teljesítését méltán igényli.

S ha ez nem teljesíttetnék, a küldöttség' elnöke Nyári Pál az 500,000 ember' nevében, melyet mint Pestmegye' választmányi tagja képvisel, kijelenté: miszerint kész mindenre: . . . . a forradalomra is.

Ekkor a kir. helyt. szóval mindent megigért.

Tehát így vagyunk, — forradalom' küszöbére ittenek bennünket!

Tegnapelőtt reggel Petőfi népgyülést hirdetett a muzeumtérre, inditványának, mely egyhangulag elfogadtatott, rövid foglalatja ez: Miután a mostani minisztérium, mint a tapasztalás szomoruan tanusítja, oly gyenge, miszerint nem hogy egész állam, de még csak egyetlen egy egyén törvényes biztoslétéről sem képes intézkedni: küldöttség által a népgyülésből szólíttassék föl a minisztérium, hogy a nemzeti conventet legeslegrövidebb idő alatt összehívja. — Másik küldöttség a katonai vérengzés' tárgyában kinevezett választmányhoz neveztessék, és követelje: 1-ör hogy azon vérengzésben részt vett egyének, de kivált a magyar katonák a legpéldásabban büntessenek, hogy eszükbe ne jusson többé saját testvéreiket orgyilkolni. 2-or az itelőbizottmányban az ifjuság is képviseltessék. — A küldöttségek' kineveztetvén, a nép elosztott.

*** **Arany toll.** A jászkunok arany tollakat készittetnek Pesten, egyiket a jászok Szentkirályi Móricznak, de el nem fogadta azt, pedig már készen van; a másikat a nagykunok Kossuth miniszternek. Midőn a megyék és gazdag királyi városok egy ív papiroson hálájokat a nagy honfi iránt ki tudták jelenteni, és azt épen oly kedvesen, sőt kedvesebben vette a szeretett honfi, mint az efféle anyagiakkal való feltolakodást : akkor a kunsági apró kényuracskák a régi slendriántól csak nem tudnak megszabadulni, hogy magoknak jelentőséget, szegény polgártársaiknak zsebeiből, szerezhessenek. Hát még annak lehozatala, felmutatása, felvitele és általadása mennyibe kerül? csak győzd fizetni szegény

kun ember, mig más a vadászkürtben a te költségeden kényelmesen tölti a napokat és heteket. Mikor oszlik már el szemeidről a homály? mikor ismered meg embereidet, hogy bizony a ki husz év óta a községi jegyzőket és tanácsbelieket kizárólag saját elnöklése alatt kívánta megválasztatni, nem ugy mint azelőtt, hogy a községek azokat magok választották, — a ki 20 év alatt a Rehabitát (ennek magyarázati és kezelési módja nem sokára világot lát) maga fejétől, ellenére a községeknek 40—50 ezerre is felvitte — biz az olyan ember nem a nép' embere. Ha fölveendi a szerkesztőség a Rehabitát [1]), mit az ország nem ismer, furcsa czikk jelenik meg e részben. (Beküld.)

⁂ **A cultusminiszter** ur igen épületes körlevelet bocsátott az egyházi főpásztorokhoz, melyben per longum et latum kifejtetik és megmutogattatik, miszerint igen szép dolog, ha az egyházi személyek arra munkálnak, hogy a nép jóakaratu és értelmes felvilágosításokban ne szükölködjék, stb. Valódi papi prédikáczió. Egy franczia cultusminiszter, a miénkhez hasonló viszonyok közt igy irta volna körlevelét: „A magyar korona alatti valamennyi egyházak' minden tagját figyelmezteti a cultusminiszter, hogy ki közőlük akár titkon akár nyilvánosan egyebet mer hirdetni népének mint szeretetet, testvérséget, a törvény és magyar miniszterium iránti engedelmességet, a fönálló rend iránti tiszteletet; az mint lázító törvényszék elé állíttatik és rögtön büntettetik." — Ezt aztán minden pap megértené.

⁂ **Az ‚Opposition'** czímü pesti német lap' szerkesztője mult pénteki lapjában azt nyilatkoztatja, miszerint a ‚Deutscher Clubb'-ból kilépett, mivel az elnök és alelnök urak által megdorgáltatott azért, hogy azon gyönyörüséges clubbnak antimagyar tendentiáit nem istápolva, ugy nyilatkozni bátorkodott, miszerint Magyarországon akármiféle néven nevezendő és nyelven beszélendő társulatnak csak egy politikai iránya lehet, t. i. alkotmányos magyar iránya.

⁂ **Hogy nevezhetné az első magyar miniszteriumot** legjellemzőbben a historia? — kérdé valaki. — Papirminiszteriumnak, mond a másik, mert csak papiroson kormányoz.

⁂ **Mészáros urral** is szeretnének tisztában lenni. Jön-e, nem-e, még pedig hogy szivesen jön-e? — Mert ha kedvesebb előtte szabadságért küzdő polgárok leszárlása, mint saját hazája: akkor maradjon. Nekünk nem kell mészáros, hanem nemzetének szabadságáért lángoló katonapolgár kell hadminiszterül, mert mi a hadügyet mindig, de kivált a mostani kritikus időkben a legpróbáltabb jellemü és legmegbízhatóbb kezekben akarjuk tudni. Azt pedig nem hiszszük, hogy kivüle az egész magyar hadseregnél ne legyen több arravaló ember, e hadsereg' minden elosztrákosítottsága mellett is.

⁂ **A megszökött Lederer'** helyébe ideiglenes főhadi kormányzóul valami Boyneburg nevü embert tettek. Azt mondják, hogy Lederer' oldala mellett nevelkedett.

⁂ **A német lapok kigyót békát kiáltanak ránk** — két okból: mert katonáinkat veszett ügyben mészároltatni nem akarjuk, és főleg, mert nincs kedvünk számukra évenkint 10 millió pft alamizsnát adni. Kivételt tesz e Schwarzerféle dühös vakok közől a ‚Constitution' czímü bécsi lap, mely teljesen nekünk magyaroknak ad igazat, és eljárásunkban sem hütlenséget sem hálátlánságot nem lát, az illir mozgalmakat határzottan roszalja, kimondván, mikép azokat elnyomni nagyobb érdekében fekszik Ausztriának, mint maguk a magyaroknak. E lap mondja azt is, miszerint Gaj, aza gyönyörü illir mákvirág, a bécsi főfőuraknál, valahányszor Bécsbe jár, mindig ki s bejáratos. Hiszen tudtuk mi azt régen, hogy hol szítják azt az illir lázadási tüzet, s mi az osztrákokat nem roszul hasonlíthatnók azon tolvajhoz, ki hogy a népet elámítsa, maga kiabál legjobban, hogy ‚fogjátok el a tolvajt!'

⁂ **Mack József** polgártársunk, mint tudva van, nemzeti artilleria' felállítása iránt intézett felhivást a minisztériumhoz, és e fölhivásának pártfogására megkért számos testületeket. Köztük az akademiát is. Midőn a titoknok a felhivást benyujtotta az ülésnek, valami Kállai Ferencz e szavakkal tört pálczát fölötte: „Megfordult azon dolog már a hadügyminiszter előtt, s minden korcsmákat megjárt, nincs benne semmi különös találmány." Igy csak olyan észbeli cretinismus lehet képes nyilatkozni, minőt csak is oly akademiánál lehet találni, mint a magyar. Ez a tudós fel nem tudta fogni észszel, hogy itt nem uj találmányról van szó, hanem egy mindennap kiáltóbb szükségüvé váló véderő' teremtéséről. A tudós társaság megköszönhette volna, hogy akadt egy ember, a ki azt hitte, hogy ő képes valamit pártfogolni. Most már ezen egyetlenegy hivőt is elvesztette. Egyébiránt Mack József igen szeretné tudni, melyik korcsmában látta tudós Kállai úr az ő felszólítását, mert ő adott ugyan példányokat a forradalmi csarnokba, meg egypár jelentékenyebb kávéházba, de korcsmákba nem!

⁂ **A budapesti szedők és nyomtatók** határzottan kinyilatkoztaták, mikép, ha a miniszterium elé terjesztett kivánataik hétfőig nem teljesíttetnek, e naptól fogva nem fognak dolgozni. Kivánataik: a díj' fölemelése minden ezer betü után 2 krral; a nyomóké ezer iv után 30 krral. Naponkint tiz órai munka, s több a czélszerü rendet eszközlendő föltételek. — Mi igen méltányos és igazságosnak tartjuk, hogy azon száz — százhusz procentnek, melyet a nyomdatulajdonosok a szorgalmas szedők és nyomtatók után nyernek, e munkások is kapják egy részét, kik azon tetemes nyereséget két kezükkel keresik.

⁂ **Lederer** már többé nem főhadikormányzó Magyarországban.

Műmelléklet.

Tervajánlat magyar papi díszöltözetekhez. Közlik Kostyál es Soós.

(Kapható egyes példány külön 15 pkron.)

A pap háromféle viszonyban állhat többi polgártársaihoz: mint szent szertartó; mint állami hivatalnok és mint magánpolgár.

A szent szertartásoknáli öltözködésről nem szólunk.

De midőn a pap mint állami hivatalnok jő viszonyba a társasággal: ily minőségbeni díszöltözetét (egyenruháját) meghatározni szabadságában áll a papságnak.

A magyar pap mint államhivatalnok csak ugy magyar polgár, mint akárki más.

Díszöltözete tehát nem lehet más mint magyar. Ez oly világos, mikép fölötte ép oly kevessé vitázhatni, mint a fölött, hogy kétszerkettő négy.

**

1) Hogy ne vennők? Szerk.

Ily papi díszöltönyök' mintáit adunk mai mümellékletünkön.

E diszöltözetek ép oly szerényen tisztességesek, mint festőien nemzetiesek. Aztán nem is újak; tudjuk hogy korábbi századokban magyar papjaink szintily magyar öltözetekben jártak.

Középen egy főrendü pap, püspök áll. A sötétszürke mente, a karmazsín atilla, valamint a biborszín magyar nadrág mind szabásuk, mind színegyezetre nézve kellemesen hatnak a szemre.

Két oldalt két alrendü pap áll díszöltözetben. Egyszerü fekete atillából áll az, fekete pantallonnal, s a vállakon lefolyó keskeny selyem palásttal.

E minta nyomán, a talán még szükséges többi fokozati megkülönböztetéseket nem lesz nehéz alkalmazni.

Azt kivánni, hogyan öltözzék a pap mint magán polgár, fölöslegnek tartjuk. Annyi moralis müveltséget föl kell tenni minden papról, miszerint tisztességesen fog öltözködni. És ez elég.

Mi a bajuszt illeti. Mi meg nem foghatjuk, mért ne lehetne valaki igen derék pap, ha bajuszát meghagyja is?! Itt is a moralis müveltségtől kell megvárni, hogy a pap káplárilag kifent hosszu bajuszszal ne álljon oltár elé.

Sorompó.[1])

Igazolás. Ferenczi György polgártárs ezen lap' 11-d. számában többek' nevében szives volt felszólítani: hogy miután általános az a hír, mikép én és Szepessi polgármester, vagyis inkább én Szepessi' rendeletéből valami városi határozatot meghamisítottam volna, nyilatkozzam gyorsan haladék nélkül: miben áll a dolog?

Ezen felszólításra, ha még oly általános volna is a hír, s ha azt polgártársaim mind hinnék is, jogosítva volnék röviden csak azt válaszolni, hogy ezen hír kaján rágalom; mert a vádló maga tartoznék a vádat bebizonyítani. De minthogy oly őszintén szólított fel tisztelt polgártársam, nem ragaszkodom ezuttal alperesi jogomhoz, hanem az elleneim által terjesztett hírt, azon történet' hív előadásával sietek megczáfolni, mely arra alkalmat nyujtott.

Ismeretes dolog, hogy a városi szinház mult évi febr. 2. leégett. Febr.' 6. Forst József szinházi volt igazgató s bérlő a közönségre innen háramlott hiány' kipótlásaul egy ideiglenes színházat kért felállíttatni. Kérelme nyilatkozás végett közöltetett a vál. polgársággal. Ez a kérelmet nem pártolta. Ellenben a tanács febr.' 8. tartott teljes ülésében oly határozatot hozott, melyben hatósági kötelességének ismeré: ideiglenes színházról gondoskodni, melyben a megakadt előadások addig is folytathassanak, mig a leégett városi szinház ismét elkészülend. S ily értelemben rendelé a helytartó tanácsot, és kincstárt egy ideiglenes színház' felállítására kellő fensőbb engedelemért haladék nélkül megkérni. A határozat ily értelemben általam ugyanazon ülésben fogalmaztatott, ugyanazon ülésben felolvastatott s authenticáltatott is. A megállapodást nagy vita előzte meg, s a minoritás' több tagjai az authenticatiót be nem várva, oda hagyták az ülést. — Délután a polgármester' sürgetésére elkészítém a kir. kincstárhoz intézett feliratot, s azt neki fogalomban kötelességem szerint megküldöttem. Olvasta-e vagy sem, nem tudom. Kötelessége lett volna átvizsgálni, s ha olyasmit talált vala benne, mi tán a határozattal nem egyezett, azt kijavítani, vagy a következett ülésben felolvastatni. Másnap, midőn az ülésbe mentem, láttam, hogy a felirat már le vala tisztázva, sőt a tanács politikai osztályának tagjai által alá is irva. Ekkép aláirottan azt a polgármester egyik jegyzőtársam által átküldé a törvényszéki ülésbe, hogy ott szinte irják alá a tanácsosok. Ezek a velök közlött felirást egymásután figyelmesen olvasván, legnagyobb részt minden észrevétel nélkül aláis irták. Midőn azonban a felirat K. K. és H. B. tanácsnokokhoz jutott, az utóbb nevezett felszólalt, s állítván, hogy az nincs a határozat' szellemében (melynek authenticatióján jelen sem vala) feltéve, oda birta a törvényszék' több tagjait, hogy névaláirásaikat kitörölve, a politikai tanács' teremébe menjenek át, annak megváltoztatását kieszközleni. Utóbb nevezett tanácsnok ekkor nem átallotta állítani, hogy a protocollum meg vagyon hamisítva: azonban miután akkép értesült, hogy az rendesen authenticáltatott, s miután az irodából saját eredeti valóságában lehozatott, kénytelen vala elismerni, hogy a protocollum nincs meghamisítva, mert hiszen correcturát sem talált benne. Ekkor ugyanő indítványozá, hogy a határozat változtassék meg; de minthogy már authenticálva volt, ez többé törvényesen nem eszközöltethetett; hanem miután elnök polgármester szóval oda nyilatkozott, hogy Forst igazgató azon esetre, ha az ideiglenes szinházra neki alkalmas hely fog kijelöltetni, azt saját költségén szándékozik fölépíttetni, keletkezett egy újabb határozat, s a felirat ehhez alkalmazva módosíttatott.

Ez a dolog' története, melynek bizonyításaul a vonatkozó iratok jelen lap' szerkesztőségénél vannak letéve, a kérdéses határozatot pedig a tanácsi jegyzőkönyvnek m. é. febr. kötetében a kiadónál eredetben láthatni. Én Forstot nem ismertem, s most sem ismerem. A német szinházban, mióta a nemzeti megnyilt, soha sem voltam. Annyi lelkierőt és függetlenséget is birok, hogy a polgármester' törvénytelen parancsainak ellene tudtam volna magamat szegezni. Tehát mi okom lett volna — több mint tíz évi nyilvános pályán szerzett becsületemet hitszegéssel beszennyezni? — Midőn az ármányos koholmány első izben a hír' szárnyaira kapott, magamat ott, hol szükségesnek véltem, igazoltam, s ismerőseim megnyugvásukat nyilvánították. Hirlapi névtelen gyanusításokra nem tartám érdemesnek megszólalni: azonban a nyilt sisakkal föllépett polgártárs' felszólítására szivesen adám jelen felvilágosítást. Pest május' 12. 1848,

Kacskovics Lajos.

1) E czím alatt ezennel tért nyitunk minden nyilvános vádak és védelmeknek. Legyen e tér, mint a sorompók, melyekben fegyverrel kezükben vívták ki a felek isten' itéletét. A fegyver itt a toll — a nép' itélete pedig Isten' itélete.

Szerk.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: Nádaskai és Zerffi. Kiadó tulajdonos: Emich Gusztáv.

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 13. Tavaszutó' 18. 1848.

M. ACADÉMIA KÖNYVTÁRA

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Előleges jelentés! A Reform, a mostani szilárd, becsületes, tiszta demokratikus szellemben szerkesztve, juliustól kezdve **hetenkint négyszer** fog megjelenni egy-egy íven, mostani alakjában, de tetemesen szaporított tartalommal. De mind a mellett, hogy az olvasónak kétannyinál többet nyujtandunk, mint eddig, a lap' ára csak az eddigi marad. — Terjedelmes programmunk nem sokára meg fog jelenni. —

TARTALOM. Budapest, május' 15. — Tinódi' nyiltlevele. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Carlsbadi congressus (vége). — Lamartine. — Itélőszéki tárgyalások. — Törvénykezési rovat. — Belföld. — Jelentések.

Budapest, máj.' 15.

Egy nagyszerü demonstratio!

Ilyet tervezett néhány polgár az ifjuság és intelligentia' ellenében, a minisztérium' részére.

E demonstratio ép oly eszélytelen, mint kárhoztatandó.

Eszélytelen: mert mi a minisztériumot, minden elmulasztási gyengéi mellett sem tartjuk oly mélyen sülyedtnek, hogy oly semmitjelentő papir-d monstratióra szoruljon fenállása végett.

Kárhoztatandó: mert az iratban, melyet mint nagyszerü demonstratiót (!?) akarnak a minisztériumhoz, millió (??) aláirásokkal ellátva küldeni, az ifjuság — nemzetünk' e nemes, szent része széltében izgatóknak neveztetik, kiket néhány polgárok akár erőhatalommal rendreutasítni ajánlkoznak.

Mig Europa minden sarkán ég. A háboru Schleswigben és Olaszhonban dühöng. Ausztria bankjegyeivel ide oda tántorog; Némethon, nem levén tisztában avval mit akar, a tulliberalisokat agyonveri . . . Magyarhonban az illir hidra és a zsidófaló propaganda terjed, és a nyugalmat és egységet rombolja — előáll a polgárságnak egy része, és azon márcziusfiait, kik a társalmi minden kötelékek' átalános felbomlásának napjaiban az otthonn békesen horkoló polgárok' vagyonát és javát őrizék — izgatóknak nevezi.... és népünk' ezen részét kedve volna kiirtani. Ámde ki bátorkodhatik a leglángolóbb hazafiakat, a szabadság' legőszintébb, leglelkesb férfiait — néhány macskazene miatt, melyet egyik vagy másik gyülölt hivatalnoknak csináltak, — izgatóknak nevezni.

Hogyan ajánlhatja egy párt azonnali készségét a másik pártnak szétkergetésére — erőhatalommali szétkergetésére?....

Nem épen az-e azon fél — mely visszavonást, gyülöletet, egyenetlenséget és pártszakadást hinteget — mely olyast kimondani bátorkodik?

Szabad egy pártnak a másikat mindjárt lázadónak bélyegezni?... S van-e azon pártnak, mely ezt bizonyos insolens szemtelenséggel teszi, alapja, a másik pártot igy bélyegezhetni?....

Mivel az ifjuság vala, mely a szabadság' lobogóját nálunk kitüzte — izgatónak neveztetik!

Mivel az ifjuság volt, egyesülve az intelligentiával, mely ama vakmerő zsidómegtámadást falaink közt elnyomta — lázítónak neveztetik! — Mert ha az ifjuság és intelligentia nem lett volna szétoszolva a polgárok' egy bizonyos része közt, akkor a zsidók egy bizonyos számu polgárokban védelmezők helyett a legelkeserültebb, fegyveres, kemény töltésekkel felkészült ellenségüket találtak volna.

Soha sem volt még a nyugalom kénytelenebbül helyreállítva, mint ama napon — és kiktől került az egész zsidóüldözés?... Jobb, ha fátyolt vetünk a feleletre.

Mivel az ifjuság és az intelligentia' nagy része nincs megelégedve a minisztérium' késedelmessége és erélytelenségével — ti az ifjuságot izgatónak nevezitek... Épen ellenkezőleg van a dolog! ha az ifjuság erélyt és erőt nem sürgetne a minisztériumtól, akkor többé már semmi bizalma sem volna benne. Egy oldalról korholja a minisztériumot — mig épen e korholás által dicsérettel halmozza azt. Hol erőt követelünk, ott fölteszszük, hogy van is erő, és ha az erőt

fölhivjuk, ez nem azért történik, hogy a törvények' fölforgattatása idéztessék elő, hanem épen ellenkező czélból.

Ezen egyikpárt, — melyhez mi is tartozunk — korántsem azért ellenkezget a minisztériummal, mintha mindjárt más minisztériumot akarna helyette — ettől mentsen meg egyelőre a kegyelmes isten — vagy mert általában a miniszteriumot gyülöli? — O nem! Perel és vitáz vele, miként kedves kedvesével, ha ez igen kevéssé tüzes, igen hideg — élettelen!....

És mit kiabál amaz elégedetlen, vagy mint egy néhány polgár nevezi — lázító párt?... A minisztérium igen gyenge, a törvények' szentségét fentartani nem bírja, saját szemei elött véres botrányokat enged történni, melyeket könnyen meggátolhatott volna!... Ebben nincs semmi lázító, mert e vádolás ugyanazt czélozza, mit ama csúszó demonstratio, csak avval a különbséggel, hogy midőn mi a roszalást nyiltan és szabadon kimondjuk, egy pártot sem gyalázunk érdemletlenül.

És mit tesztek ti rövidlátók, demonstratiótokkal?..... Tinmagatok elismeritek igazvoltát azon erélytelenségnek — mert ajánlkoztok még erőhatalommal is kiirtani akarni a lázongókat. — Van ehhez rátok szükség? — A minisztérium tőletek fogja tán kapni azon utasításokat, melyeket ő magának kellene kiosztania? — Azt hiszitek a minisztérium nem tudja büntetni a lázítókat?.... Ej! hiszen akkor nagyobb vádat mondtok nevetséges demonstratiótokkal a minisztérium' fejére, mint azon párt, mely nem kiván egyebet, mint — hogy legyen szemügygyel a minisztérium bizonyos barátaira — kik oly örömmel ragadják meg az alkalmat a minisztérium elött hizelegni és csúszni mászni, csakhogy azon lángoló valódi magyar részét nemzetünknek lázítókul bélyegezzék, s kik készeknek ajánlkoznak polgártársaik' egyik része ellen fegyvert ragadni! — Nektek semmi más teendőtök, mint nemzetőröknek — mint kirukkolni ha a dob megperdül... Az ellenséget nem ti jelölitek ki.... Különben rosz dolga lenne fővárostokban a valódi magyaroknak meg a zsidóknak.

Avvagy a minisztériumot tán reactionarius álláspontra akarjátok szorítani? Akkor — a korszellem' nevében mondom — akkor jaj volna nektek és a minisztériumnak.

A reactio most átkozottul ingatag alapon áll. — Még üzheti tán egyideig gyalázatos antinationalis mesterségét — de jövendője nincs — legfölebb igen véresen borzasztó!

Tinódi' nyiltlevele

Dr. Schickhez, Bécsben.

(Folytatás.)

S midőn ez átkos szerepükben otthonosan érezték magukat, mi pedig olykor mutatni bátorkodánk, hogy érezzük a jogtalan nyomást: méltóztattak nagy kegyesen bennünket vadaknak, barbároknak nevezgetni! A külföld, s különösen német atyafiak elött rólunk a leggaládabb, leghazugabb híreket terjesztgetni.

Kár annyira megfeledkezni a tényekről.

Szóljanak a tények, jámbor Dr úr?

Ám szóljanak! De ha szavok lesz, higye ön, nem mi magyarok leszünk azok, kiknek a világosabban látó, jogtisztelő és szabadságszerető népek elött pirulni kell.

Híven állottuk körül a trónt, mely önöké is. Áldoztunk szakadatlanul kincsünkkel, vérunkkel érette, és mit nyertünk hivségünkért?

Gazdag tölgyes erdő valánk Lajtántúli szomszédinknak, s mivel köszönték meg a jóltartást?

Önök fekete-sárga politikája által megroncsolt alkotmányunk' merülni indult sajkájában élesztője valánk az alkotmányosságnak a velünk egy dinasztia alatt, jobbadán általunk élő nem magyar népek' számára, s most, miután önök is alkotmányt nyertek; mivel fizetik meg kitürő munkásságunkat?

Nálunk a felszabadult sajtó örömmel köszönté önök' szabadságnapját. Nem emelkedett egy szó, mely az osztrák népnek legkisebb szemrehányást tett volna a multakért; feledtünk minden keserüséget, feledtünk sokat, igen sokat! s ön feláll, mint egy redves maradvány a madárkereplők' régi halmazából, és kába önteltséggel szól: „Félre, magyarok! a testvériség' hirdetésével."

Ön fenyegetőzni mer, mintha közel volna a nap, melyen Bécs' segélyére fogunk szorúlni?

Ha ön feledte, mi nem feledtük: minő segély jöhet számunkra Bécsből? Mi a segélyt, ha kell, nem azon Bécsből várjuk, melyből ily Schick féle szózatok intéztetnek hozzánk; s nem oly férfiaktól, kik ön módjára félrezik az általunk tanusított testvériség' lángjait, érzelmeit.

Ön és társai, hü bajnoki a százados fekete-sárga politikának, abban hiszik állani még ma is a testvériséget, ha mi országunk' kincseit jövőre is Bécs' számára engedjük kiaknáztatni, s ha azokat amugy isten' nevében, mint eddig, odadni nem akarjuk, készek felmondani a barátságot?

Gyönyörüséges nép az a Dr Schick féle nép!

Vállaljunk el csak kétszáz millió adósságot, s adjunk csak katonát Ficquelmont úr' dispositiójára — s legott nagylelküen megtartanak önök a barátságban?

Szép öntől, jámbor férfiu!

De mindenek elött legyen ön szives megmondani nekünk: miért vállaljuk el a kétszáz millió pft. adósságot?

Talán mert a magyar országgyülés annak csinálását megszavazta?

Országgyülési irományinkban e megszavazásnak semmi nyoma.

Talán mert az osztrák állodalmi roppant adósságból legalább is kétszáz millió Magyarország szellemi, vagy legalább anyagi érdekeinek előmozdítására fordittatott?

Szellemünket békókba verték: anyagi haladásunkat, a hol és mikor lehetett, gátolták.

Ám keresse és mutassa fel ön azon közintézeteket, útakat, csatornákat, gyárakat stb. melyeket nálunk az

osztrák kormány emelt, készíttetett, ápolt, sat; s a generosa nafio hungarica sokkal küszkébb mai szegénységében is, mint hogy bárkinek adósa maradni akarna.

Kiszítták önök — egyes és nem-egyes — útakon minden életerejét e hazának a nélkül, hogy egy középületet emeltek, hogy egy arasznyi útat csináltattak, hogy egy gyárat ápoltak volna, s most adósakká akarnának tenni oly pénzekekért, melyekből — becsületes uton — e haza egy fillért sem látott!

Szoritsák önök feleletre hajdani nagy miniszterüket, a mindenhatót, s ő megfogja vallani, mikép a sok száz millióból a legtöbbet gyalázatos mindenhatósága' fentartására, a magyar alkotmágyos élet' elyyomására, s a szláv-propaganda' terjesztésére fordította.

Meg fogja vallani, hogy mig a budai magyar kincstár a magyar bányák dotatiójára évenkint kétszár ezer p. forintot kiadott: azalatt a bányajövedelmek egyenesen Bécsbe vándoroltak.

Mog fogja vallani, hogy a sok millió' egy totemes részét alávaló szolgái' fizetésére fordította, kik mindent elkövettek, hogy a magyar nemzetet pokoli demonstralisatio által vég inségre juttassa.

Ily körülmények közt akarnák önök, hogy a mi elsanyargatott országunk, hol, mint egy amerikai telepben, egészen ujból kell mindent alkotni, mi egy müvelt nemzet' anyagi haladásának tényezőjeként tekintendő, évenkint tíz millióval járuljunk az osztrák adósság' kamatainak fizetéséhez.

Nem rosz számolás! csakhogy nekünk is lesz hozzá szavunk — Dr úr kegyes engedelmével.

Önben, jámbor férfiu, és hasonérzélü társaiban, nincs egy mákszemnyi józan ész. Lélekről, igazság- és jogérzetről nem is szólok; mert ki azért utasít vissza egy kezetnyujtó szabad nemzetet, mert oly pénzt, melynek szinét sem látta, fizetni nem akar: annak agyában nincs szikrája az igazság, és jog fogalmának, lelkében nincs egy húr, mely méltányosságot rezegne.

(Vége jövöre.)

Nemzetőrhad' organisatiója.

IV.

A görög szabad államoknak nem volt állandó hadsergük. Minden polgár köteles volt a haza első hívószavára fegyvert ragadni. Ez apró államok minden háborut ugy folytattattak, mikép a tél minden államnak megengedé, harczfiait a város' falai közé hazavinni.

A szomszéd Macedonia, Fülöp és Nagy-Sándor, ezen idő óta alkottak állandó hadserget, hogy magoknak Görögország' szolgálati kötelességének meghódítását biztosítsák.

Ime barátim, látjuk már, mint békózza állandó hadsereg a szabadságot.

Most még idegen külföldi sergek teszik azt.

A haza' fiaiból alkotott sereg ezt nem tette volna! Csak várjunk! ne siessünk, ki tudja! majd meglátjuk!

Romával épen az volt az eset, mi Göröghonnal. Eleinte, midőn még kicsiny volt, nem volt állandó hadsereg. — A romaiak igen harczias nép voltak, mint a mai francziák lenni igérkeznek, — az ellenséggel nem alkudoztak, ki romai földre lépett.

Minden szabad romai polgár katona volt.

A legnagyobb becsület volt a fegyverviselhetés — a rabszolgának tilos volt fegyvert viselni. Romát csak Roma' szabad polgárai oltalmazák, jól megjegyezzük, addig mig Roma szabad volt, addig mig Roma' polgárai szabadok és nem rabszolgák voltak.

Tehát csak egyideig, a szabadság' rövid ideje alatt.

Carthago, Macedonia s végre egész Azsia' meggyőzésével végződött Roma' szabadsága. A polgár rabszolgává lön, Romának állandó hadsergei lettek.

Nagy hódítások megváltoztatják a nemzetek' jellemének alaptipusát.

A romai szabad, megvesztegethetlen senatus eladó portékává sülyedt O urbem venalem! kiálta föl Jugurtha, midőn Romát elhagyá „csak vevőd akadna" — keserü guny a romai erkölcsök' romlottságára.

Bebocsátkozzam-e mélyebben fejtegetésébe azon szellemnek, mely Roma' állandó hadsergeiben élt? Fölöslegnek tartom azt, elég legyen megemlítni, mikép a véghetlen világbirodalommá nőtt Roma egy maroknyi hitvány zsoldos (pretorianusok) által annyira hagyá magát zsarnokoltatni, mikép a császári méltóság' bibora „árverelve adatott a legtöbbet igérőnek".

Ezt nem a szabad nép tevé, ezt a katonauralkodásra fajult állandó hadserge tevé a maroknyi pretoriánusoknak.

Most már ismét nem csodáljuk, hogy Roma semmivé lön.

Roma' véghetlen birodalma barbarok' prédája lön. A préda' elosztása nem történt lelkismeretesen. Egyik igen sokat kapott, a másik csak sokat, a harmadik keveset, a negyedik, ötödik — századik semmit, épen semmit.

Igy támadt a nemesség és belőle a feudalviszonyok.

Ugorjuk át a középkor' sötét éveit — menjünk át egyszerre az emberi szellem' két legdrágább találmányaira.

Ezek: a könyvnyomtatás és a lőpor' találmányai. Az első biztosítja a szellem' szabadságát; a másik gyöngébbnek személyes szabadságát az erősebbnek elnyomási kisérletei ellen. Az egyén testileg és szellemileg emancipálva van.

A lőpor' feltalálása sietteté a feudalszerü hadialkotmány' megbukását. Vele a háboru más alakot nyert, másnemü vitézség kivántatott, és bizony nem egy lovag, nemes átkozta a pokoli találmányt, mely által a leggyávább fattyu, biztos leshelyéről földre terítheté a legvitézebb bajnokot. Sem bátorság, sem erő, sem sisak és vért nem védének a láthatlanul utólérő halál ellen.

A harcz' ez új neme kevéssé tetszett ezentul a nemességnek, a gazdagsága s népszámára büszke városiaknak pedig épen nem. Ezek tehát örömmel vevék azt, miszerint a fejdelem őket egy jó somma pénzért feloldá a személyes szolgálat alól, s e helyett a háborukat bérbe fogadott harczosokkal folytatta, nem sejtve, mikép ez által ők maguk adják fejdelmük' kezébe az eszközt, melylyel az függetlenségük' végmaradványától is megfoszthassa őket.

Ezentul a hadsergek nem képezék a nemzet' magvát — az átalános népfegyverzés' helyébe bérszolgálat lépett, és a harczravágyó lovagok és hősök' helyébe egy drága pénzért összeszedett mindenféle népgyüledék, gyakran a nemzet' seprejéből, a rabszolgák közől, gyakran idegenekből álló.

E gyülevészcsoport nem arra esküvék, hogy intézményeitek, szabadságtokat fogja védeni, nem esküvék az alkot-

*

mányra : hanem esküvék ingatlan hüséget, vak engedelmességet parancsnokának.

A parancsnok, a miniszter, kinek pénze volt, mindenható, erős lön az állandó sergek által, sőt épen ezek voltak a legkitünőbb eszköz pénz' kicsikarására. Állandó hadsergek nélkül sohasem sikerült volna oly institutiókat mint a gyalázatos policzei-censura s más machiavellisticus eszközei a népcsalásnak, életbe léptetni.

De nem csak a bátorság, hanem az egész védszerkezet megváltozott. Az ugynevezett kötelesség lépett a hazaszeretet' helyébe, mikép a nép' szabadsága, függetlenségéért kel harczra a polgár; a katonai becsület valami más lön, mint a polgár' becsülete; csodálkoztok-e rajta, ha mondom, mikép magok a hadsergek' vezéreit, a tábornagyokat is más szellem lelkesíté, mint a népet, mint egy szabad, független nép' hőseit.

Ne zavarjunk össze egy Malborough, Badeni Lajos, Montecuculli, Savoyi Eugén, Laudont egy Miltiades, Themistocles, Epaminondás, Leonidással stb. Távol legyen, hogy az elsők' nagy talentomát, vitézségét, katonai elhatározottságát, személyes bátorságát, kitartását stb kétségbe vonnám. Ők mind nagy hadvezérek voltak : de hogy például csak a két utósónak, Eugen és Laudonnak, kik' mindenike a császári kétsast tüzé föl Belgrád' tornyaira, mindkettő hazánkban is küzdött, iránt tehát közelebbi érdekkel viseltetünk, feláldozási indokait előadjam, szabadjon azon szerény megjegyzést tennem, mikép ők nem miként Göröghon' ama hősei egy becsületes honfi' feláldozásvágyó kötelességének teljes öntudatával cselekvének, — hanem hogy részben személyes dicsvágy és boszu, e hatalmas két szenvedély gyujtá lángra őket.

XIV. Lajos gunyolódott a fiatal Eugen fölött, — II-dik Fridrik mit sem akart tudni a kapitányságról, melyet Laudon kért — akkor mindkettő osztrák szolgálatba lépett, mindenik a töröknek rettegése lön, mindenik hajthatlan, különben a legnemesb jellem vala, de hazájok, mely ellen harczolának is, aligha kedves fiai közé számítandja őket.

Carlsbadi congressus.

(Vége).

Ő, Metternich, a B pontra nézve e különleges javaslatokat adja elő :

a) Minden egyetemeknél a titkos vagy nyilvános politikai szinezetü egyesületeket, bár ezek egyik vagy másik fejedelem' előnyét támogassák is, meg kell szüntetni.

b) Szinte minden más nemü polgári, alattvalói, iparüzői, kormányemberi, politikai czélú társulatokat, bár a fejedelmek' javán dolgoznak is, csirájokban kell elölni.

c) A panaszolkodó, könyörgő egyletek' élére állott egyének minden nézeteit — ha ezek a szövetség vagy valamely tartományi törvényszékekhez való folyamodásokon kivül egyébbel nem bibelődnének is, tökéletesen el kell nyomni.

d) Minden ilyen egyesületeknek a szövetséghez, fejedelemhez, vagy tartományi gyüléshez nyujtott folyamodványait egyszerüen félretennni, s még csak elolvasásra sem érdemesíteni.

e) Mindenüvé egy korlátlan hatalommal felruházott censurát vinni be, s minden oly újítási eszméknek, melyek népszabadság, alattvalói jog, uralmi erőtlenítés, miniszteri vagy fejedelmi felelőség, jogos sérelmekkel foglalkoznak, ellene dolgozni, s ha csak lehet teljesen megbuktatni.

f) A vallás és papság' hatalma szentnek és sérthetetlennek nyilvánittatik.

g) Minden másod- harmadrendü iskolák, tanintézetek, tanárok szoros felvigyázat, ellenőrködés alá helyeztetnek, a tanítók, felügyelők, tanítás, irás, értelmezéseikre nézve felelősökké tétetnek.

h) A politikai bünöket elkövetőkre megszünik a menekvési jog (Asylrecht).

i) Kik politikai vétségeket követtek el, hivatalba soha sem alkalmaztatnak, ugy saját hazájokban, mint más idegen, nem német állományokban.

k) A censorok a rájok bizott kéziratok' megbirálására nézve szigorú felelőséggel tartoznak.

l) A tömeg' megnyugtatására, (ki az alsóbb rendü censor' birálatával elégedetlen) egy látszólagos feljebbviteli censori itélőszéknek kell lenni; de ezen feljebbviteli széknek a panaszolkodót soha sem kell megnyugtatni, s részére kedvező itéletet hozni.

m) Mindaddig mig azt a két nagy német fejedelemségek — Hannovera, Würtemberg, Szász, Bajorhonok megegyezésével — jónak találják, egy titkos szövetségi választmányt kell létesíteni, mely szigorún fog őrködni, az állományokat veszélyeztető zabolátlanságok' tökéletes elnyomására. Ha pedig a veszélyt ez nagyobbodni látná, akkor egy miniszteriális conferencziát alkothat össze, Osztrák- vagy Poroszhon' elnöklése alatt, s szigorú rendszabályaik' utmutatása után a nép' szabadabb akaratának elnyomására intézkedéseket tehet. Ezen conferenczia' eljárásába minden állománynak bele kell egyezni, s törvényszerünek tartani. Ennek következtében haladéktalanúl fegyverbe kell állni a sok oldalról megtámadható ellenség' elnyomására.

n) A politikai vétségek' büntetésénél, egyedüli feljebbvitel a szövetségi fők' kegyelme. „Minthogy pedig a szövetségesek' többsége nyilván kimondta: hogy ő kegyelmet adni nem kiván, nem akar, igy minden egyes figyelemnek kötelessége alája rendelni magát ezen végzésnek."

o) Minden fejedelem, ki magát egy vagy más fondorkodástól látja fenyegettetni, jogosan igényelheti a szövetség' katonai segedelmét.

p) Az uralkodók és szövetség Németország' belső nyugalmára, kormányzására ható idegen befolyást el nem ismernek, s azt kiküszöbölik.

q) Most minélhamarabb egy titkos miniszteri conferencziát kell összeszerkeszteni, az előterjesztettek' czélszerü kivitelére.

Ezen nevezetes példátlan előterjesztések fölötti szóvita igen kurta volt, s minden pontjait elfogadták.

Ilyenek voltak a carlsbadi titkos végzemények. Igy munkálták elő Németország' üdvét Carlsbadban 1819 évben, miután hathéttel később a szövetségi főnök az epedő szomjas közvéleményt azzal részegítette meg: hogy az embereknek nincs tiszta fogalmuk a szövetség hatalmáról, s a szövetségi akta 13-dik czikkelye felől keserü félreértésekben élnek, az egyetemék és iskolák' szerkezetei hiányosak, veszedelmes forradalmi ármányok kezdenek minden elharapódzni. Nekik ezek' fölött kellett tanácskozniok. Ezekhez még holmi összevissza koholt hazudságokat fecsegett a szövetségi elnök, de ezekkel felhagyok, mivel azt másutt is olvashatjátok.

Vályi Károly.

Lamartine.

(Egy hozzá közelállótól rajzolva).

Lamartine inkább buskomoly mint nagy gondolkodó, magasztos költő, ki a közönségnek költeményeket dob eléje, a nélkül hogy fáradságot venne magának, azokat még egyszer átolvasni; ki a munkát resteli, s azért szellemét nem ritkán veszélyes elhamarkodás' szikláin látja törést szenvedni.

Lamartine, a mostani Francziaország' legelső költője, elhanyagolja a poesist a politika miatt.

Beszédeiben ékesszólás létez, mely a hallgatókat elragadja, a nélkül hogy őket maga után vonzolná.

Lamartine, a kiválólag költő, fönszárnyalás és nemes gondolatokban gazdag, de nem tudja szilárd alakban megvetni lábát; nemes erővel halad előre, a nélkül hogy léptei' következményeit előbb megfontolta volna, s aztán egyszerre megáll, mintegy csodálkozva, hogy haladott. Mindazok, kik hajlandóknak érzik magukat, őt követni, szintén megállnak ekkor, mert nincs senkijök, ki elöttük járjon, és őket vezesse.

Lamartine szereti az eredményeket, a nélkül hogy azokat keresné. Szereti a hizelgést a nélkül hogy megköszönné, s a tiszteletet a nélkül hogy rá felelne. Társaságos és jószivü, egyszerü és méltóságteljes az ő viseletében, de büszkesége által gyakran boszankodást költ, mig másszor ismét szivessége által elragad.

Vitakérdéseknél csak magát hallja beszélni, a nélkül hogy mások' feleleteire figyelne, kikre talán alig hallgatott.

Ha ellenfelét meg nem győzheti, kineveti, s egyszerre valami más tárgyra szökik át. Könnyü őt tovaragadni, de nehéz meggyőzni.

Beszélgetése gyakran ép oly vidám és könnyed, mint mély és ingerlő. Mint költő ki ezer ellentétek fölött parancsol, szünnélkül tud tetszeni s bámulásra gerjeszteni. De utólag gyakran fájdalmas sajont érez az ember, ha gyakran megcsalódni látja magát.

Ritka szürkülő haja, halvány arczszine és kissé zavart fizionomiája elég világos jelei azon nyugtalanság és dicsvágynak, mely minden érszálat átrezg benne; de tartásának elegancziája, lényének nemessége, finom öltözködése, fogai' fehérsége, melyeket ugy szeret mutogatni, azt is tanusítják, mikép Lamartine még az igények' semmi neméről le nem mondott.

Itélőszéki tárgyalások

Ügy: a polgárok ellen elkövetett vérengzés.

Pest, május' 13. 14 és 16.

Elnök: Zoltán János.

Jegyzők: Farkas János és Lauka Gusztáv.

Miután május' 13-kán csaknem valamennyi polgári tanu kihallgattatott, 14-kén a sor a katonákra jött.

E vallatás legnagyobb részt szomoru tanusága volt a seregnéli depravatiónak és nemzetiségünk' becsületére legyen megjegyezve: mikép épen csak a granátosok közt akadtak emberek, kik félelem és tartózkodás nélkül nyiltan és szabadon bevallák az igazat.

E becsületes embereknek — kik közől említendők Csimányi, Szentpéteri káplárok, Rosti kadét, Falusi Pál dobos, s végre Kulinek közlegény, ki azon szándokáért, hogy igazán fog vallani, három napra fogházba tétetett — vallomásaik egyetemben oda mennek ki, miszerint 16-kán a bizottmány Zettwitz, Cerini és Lippe tiszteket bünösöknek kimondá, mint kik minden fensőbb parancs nélkül tervszeresen tőnek véres megtámadást a népre.

Zetwitz gróf és alezredes az uhlánusoknál, Lederer' adjutánsa volt. Magas, szikár ember, barnás hajfürtök, vöröses barkó, világos vörös nagy bajusz. Csak németül beszél, mi fölött a tisztelt néptribun Nyári méltán fejezé ki bámulását. Zetwitz katonai őszinteség' nyomait viseli arczán, de e mellett tetőtül talpig gőgös tiszt, ki magát sokkal többnek képzeli egy polgárnál.

Szegény ember, ha az idő czopfos illusióidból még ki nem gyógyított, majd kigyógyít, csakhogy azt hiszem drágán fogod megfizetni.

Minden polgár ember, s minthogy a katona, minden portd'épéi daczára sem ingényelhet magának in ultima analysi más czimet mint — ember, tehát joga van ugyan minden emberjogokhoz, de tartozik azokat tisztelni a nemegyenruhás polgároknál is. Miután, istennek hála, hirtelen annyira megokosodtunk, és az embereknek egyenruha miatti különbözését többé nem hiszszük.

Cerini, szász, drezdai születés vasas hadnagy. Világos szőke; vastag husos arcz, apró szemek, zömök termet, széles váll. Hangja mély. Becsület szavára állítja, hogy senkit sem sértett meg, semmit sem parancsolt, a tömeget „auseinander" szóval szétoszlásra szólította, s átalában egészen rendkivül ártatlan.

Ezt erősítik emberei, kik valamennyien meg valának tanítva példátlan szemtelenséggel hazudni, és kik, ha butaságuk tekintetbe nem vétetik — bizonyosan valamennnyin szoros büntetés alá estek volna, azon sulyos subordinatio elleni bünért, miszerint parancs nélkül embereket sértettek meg.

Ezek ellen van egész tömeg tanu, még pedig mind katona, mind polgár. Három tanu névszerint esküszik hogy a tisztet szemeivel látta, mint vágott le saját kezeivel embereket.

És mégis az a nemes, makacs tagadás!

Lippét már minap leirtuk. Vallomásai az értetlenségnek mixtum compositumа. Gyávaság volt tőle, családi viszonyának említése által mintegy a hallgatók szánalmát fölhíni. Ilyen ember képes lehetett lesbe állani s onnan embereket leszurdalni, kik legtöbbnyire véletlenül jöttek a macskazenészek közelébe.

Mi ezen Lippét illeti, ki magát báró Györgynek nevezi, spozsoni születés, ez ember bátorkodott máj.' 14-dikéni vallomásában ezt mondani: az ő személye sérthetlen! — Miért nem tartotta ezen axiomát a békes polgárok' személyeiről is? vagy csak az egyenruhás személy sérthetlen? Képtelenség .. Reméljük, hogy miniszteriumunk' segélyével gond lesz rá, miszerint mostantól fogva a magyar sergeknél — emberi, müvelt, polgári érzelmü tisztek alkalmaztassanak. Embereknek, kiknek oly ferde fogalmaik vannak az ember' becséről, nem szabad egy század, vagy ezred' élén állaniok — hiszen ezektől az egyszerü polgár' élete nem biztos.

E három a bünös. Nem tehetjük, hogy nyiltan és örömmel köszönetet ne mondjunk a humanus, de rendíthetlenül igazságos néptribun Nyárinak. Ő volt a bizottmány' lelke. Ő ügyekezett leginkább a polgári tekintélyt tiszteletben tartani, mert igazságosan, de kérlelhetlenül szigorunak tünteté azt föl.

Ha mind ily lelkesült, és mégis megfontoló, és erélyes emberek, kik polgártársaik' szenvedélyeit nem csak föltüzelni, hanem fékezni is tudják — állanának kormányzataink' élén, — akkor gyorsan nagyok és hatalmasak leendnénk. A

nemzet' vezetőinek nagysága és tettereje határozza meg mindig magának a nemzetnek is nagyságát és tetterejét.

Most még egy kérésünk van e tárgyban a miniszteriumhoz.

Nem szükség a nyilvános birói eljárás' előnyeit fejtegetnünk. — Szeretnők már ezen ügyben is, hogy az itélet nyilvánosan mondassék ki. — Adjátok meg nekünk e megnyugtatást, adjátok a népnek ezen bizonyítványt arról, mikép őt becsülitek, hozzátok ez engesztelő áldozatot az igazságnak, hogy hinni kezdjen benne ismét a nép e hazában.

Mutassátok meg, hogy a népszó: „meghalt Mátyás király, oda az igazság" — hazugság, és kiengesztelétek azon bünt, melyet késedelmességtek által elkövettetek, nem tevén előintézkedést, hogy e véres merény a nép ellen meggátoltassék.

Hadd történjék hát a biróitélet is nyilvánosan, hogy annak igaz és igazságos voltáról mindenki meggyőződhessék.

Ha a nép látni fogja, hogy azok is, kiket egykor a törvény kegyelt, hasonló szigorral és igazságossággal elitéltetnek és büntettetnek, mint bárki más — szent tisztelet fog benne támadni a törvények iránt.

Ha ezt elérjük — akkor a nemzeti nagyság nem problema többé — az akkor valóság!

Törvénykezési rovat.

A csődperügyelők. 1840 óta Magyarországon ugyancsak sok bukás történt — igen keveset mondok, ha ezek' összegét 600-ra teszem: s ha azt kérdeznék, hányat büntettek meg a bukottak közől, pirulva kellene válaszolni, alig négy vagy ötöt.

A sok szitok, a sok zúgolódás a hamis bukások ellen megvan, és mégis az igazságszolgáltatók meg nem mozdulnak.

A hamis bukás a perorvoslatok' egy különös nemének egyszerü prókátori találmánya lett, mely alatt csak amugy könnyeden kajánkodhatnak: az igazságszolgáltatók pedig ugy tesznek mint a gyorskocsi, melynek Szolnok alatti utjában kereke igen mélyen bevág a sárba, ugyhogy gyalog emberek is nevetve haladnak túl rajta.

Városi tanácsok! be kedves szolgálatot tennétek Fényes Elek polgártársunknak, ha hiteles tabellát adnátok neki arról, hogy a bukások egyegy tanácsnoknak mennyit szoktak csak amúgy könnyedén jövedelmezni.

De mit szólok? ti még csak bárányok vagytok. A farkasok most jönnek.

Ügyvédek' dicső serege jelenj meg a sajtó' rettentő birószéke előtt! egy szó nélkül, minden mentség' félretételével, mondd ki magadra, leborított arczczal a ‚mea culpát. Ebből kimosdani nem lehet. Kicsinye nagyja itt az igazsággal igen criticus módon bántak, az önzés, haszonlesés soha dicsőbb törvényt lábbal nem tapodott. Már itt, ha a sok közől egyet akarnánk büntetni, ez elhajtogathatná a birószék előtt a ‚loptam' szót.

Alkalmat mindenesetre a törvény hiánya adott; és meglehet az is, hogy az előre elrendezett bukásoknak alapjok nem volt mindig erkölcsileg rosz; péld. lehettek oly bukottak, kiknek minden hitelezői csalók voltak; de azért nem engedhetem meg e fekete elvet: „finis salvat media." A hol ez egyszer lábra kap, ott mindegyik mindenből egyaránt kimosdik. Ily mentséggel ne álljon elő senki. Ez az ügyvédeknek oly hasznos praeservativa lehetne, mint a biráknak az eddigi ‚független és büntethetetlen meggyőződés.' Ily elvek nimbusznak jók, mert beléjök tekinteni nem szabad; a szegény ember' fia épen úgy van az ilyenek' hallattára, mintha oroszlánnal volna szemközt, és ez fogát csattogtatná.

Félre a nagy képekkel, a minő meggyőződése a népnek nem lehet, olyan se az ügyvédeknek, se a biráknak ne legyen.

A törvény' határozatlanságából nálunk azon kárhozatos gyakorlat áll fenn, miszerint rendesen és legtöbbnyire csődperügyelőknek oly ügyvédek neveztettek ki, kik a bukottaknak ügyvédeik voltak.

Ez valamint az ügyvédek' részéről igen vakmerően elharapódzott és moralis indifferentiával türt gyakorlat volt: úgy a törvényszékeknek, — ha őket czimborasággal vádolni nem akarjuk, mint ezt a főbb törvényszékekről lelkiismeretesen nem is mondhatnók — kiskoruságukat árulja el.

A józan életü polgár' fejében különös gondolatok keringenek, ha látja, hogy ugyanazon ügyvéd, ki csődöt rendezett, ki egy adósságokba merült embert több esztendőkig védelmezett, perügyelővé tételik. S mikor arra kerül a dolog, hogy azon eladósodott embernek semmije sincs, mikor mindenét hitelezői' számára el kellene venni, minden elsikkasztottakat, elcsempészett javakat vissza kellene szerezni: akkor a hitelezők' érdekében azon embert állítják oda, ki addig nyiltan a bukott mellett dolgozott.

Van olyan törvényünk, mely azt mondja „az ügyvéd ugyanazon perben mindkét félnek sem egyszerre sem egymás után nem szolgálhat." Pedig a ki csőd előtt a bukottnak ügyvéde volt, s a csődperben perügyelő, nem ugyanazon perben két fél' részére dolgozik-e? Ilyenkor a csődper nem puszta befejezése-e az előbbeni machinatióknak? az ilyen perügyelő nem a jóbarát' szine alatt lappangó ellenség' szerepét játsza-e?

Ha törvényszék lettem volna, azon okot, miszerint valaki a bukottnak csőd előtti ügyvéde volt, teljesen elegendőnek találtam volna arra, hogy ez perügyelő ne lehessen.

De evvel a gyakorlatban ellenkező történik; a perügyelők' kinevezéseit a bukottak kieszközlik; s a perügyelők' elmozdíttatása a főbb törvényszék' utján még eddig sohasem történt meg. Mint afféle administrationalis törvényszékek talán nem akartak ily sértést az ügyvédi karon ejteni? Midőn perügyelők ellen panasz tétetett, mindig bizonyítékhiány vettetett ellen. Holott a ki ellen a praesumptio juris van, annak magát tisztítani kellene, nem pedig még több alkalmat adni arra, hogy tovább müködhessék. Igy a csalfaság és csempészség' kimutatása lehetetlenné válik.

Hogyan lehet azt képzelni, hogy azon ügyvédre, ki a bukott' érdekében magát perügyelőnek elválasztatja, valami büntetésreméltót kivilágositani lehessen?

Ő meg fogja tartani a törvényes határidőket; a bukás' okaira azt fogja mondani, hogy azokra semmi észrevétele nincs: s ha ezek mellé még azt teszi, hogy ez egyéni meggyőződése, melyért senkit sem szabad büntetni, akkor mit teszünk vele? az ily perügyelőnek negativ modorban működő kedvezéseit lehetetlen kibizonyítani.

Nincs ezen perügyelői visszaélés ellen más mód, mint az, hogy a bukott' volt ügyvéde, ennek segéde, avvagy compagnistája semmiesetben perügyelő ne lehessen.

S miután a törvényes gyakorlat nem volt képes megállapítani, mondja ki ezt határozott törvény. [1])

1) Megjegyezzük, hogy e rovat' czikkei, ha más aláírva nincs, Keresztszegi Lajos' tollából valók. Szerk.

Belföld.

*** **Sopronban** april' 28-án volt a törvények' kihirdetésére kitüzött népgyülés. A nép nagy örömmel fogadá természeti igazaiba történt visszahelyezését. De nem késett az állandó bizottmány' választása' alkalmával ellenszenvét is kinyilatkoztatni azok ellen, kik eddig nem csak nyomasztó helyzetét sulyosbították, hanem boldogabb jövője' kifejlődésének is ellene müködtek. Az utasítást (az administratori ügyben) meg nem tartott követek czifra dictiókkal ügyekeztek a nép' rokonszenvét megnyerni; de ez alkalmasint „kötve fog hinni a komáknak."

Az egyházi rend igen készül befolyást gyakorolni a népre. Mi nem bánjuk, csak roszra ne használja: Mert ha tévutra fogná vezetni azt, akkor félő, hogy a clerus saját jövendőjével a valódi szabadság és erkölcsiség' napját is örök éjszakába sülyeszthetné. Mi a felelős miniszterium iránt bizalommal viseltetünk, s ezt ki is mondtuk törvényhatóságilag. Hiszszük, hogy a miniszterium intézkedni fog, hogy oly hivatalnokok, kik előbb a metternichiskola' tanai mellett minden áron többségszerzésre használtatták magukat: legalább menynyiben az új statuseszmékkel megbarátkozni nem tudnának, s igy a közjó' előmozdításában hivatalos állásuknál fogva némileg akadályok lehetnének, el fogja mozdítani. Erre mi is fogunk aztán egypárt candidálni, mindjárt elülről kezdve. A városban nem nagy a rokonszenv (tán polgáraristocratia kellene?) de annál nagyobb a falukon. A törvények' kihirdetése óta a nép minden felől nyugodt; a zsidók iránt kevesb ellenszenvvel van, s a fegyverfogáshoz nagy animoval készül.

*** **Vasban** május' 1-sö napján volt népgyülés; de még mindig a régi táblabirói modorban. Biborban és bársonyban czifrán kiaranyozva szónokolt az első alispán a néphez, s aztán egy szónok „északi óriást" emlegetett — uraim! a népnek. — Egyébiránt a nép legjobb hangulatban: a választmányt az alispán s egypár körötte forgolódó irták össze s a nép elhallgatta a nevek' felolvasását. A zsidók ellen folyvást a legnagyobb ellenszenv uralkodik, kivált benn a városban. A nemzeti őrség itt már alakult, s hatályosan müködik. Követek kétségkivül a radikál pártból fognak választatni.

*** **Teleki László Budapest' polgármestere!** Ennél egyegy szerencsésb eszmét rég hallottunk, s szivesen üdvözöljük azt és ohajtjuk valósulását. Két okból különösen. Egyik és főokunk az, mert Teleki' megválasztatása által tettleg ledöntetnék azon gyülöletes chinai fal, mely két nagy kasztát, a mágnásit, (vagy ha tetszik nemesit) és polgárit egymástól elzárá. És ez roppant nyereség lenne. Másik okunk az: mert teljes megnyugvásunkat lelnők a magyar főváros' jövőjére nézve, oly szeplőtlenül szilárd hazafi' kezében tudva annak gyeplőjét, minőnek gróf Teleki Lászlót e haza ismeri. Pest egy fejlődő óriás; ott ember kell a gátra, ki az átalakulás' e napjaiban oly irányt adjon e főváros' kifejlődésének, mely a magyar hazának dicsőségére váljék. Nekünk magyar, a szó' teljes értelmében magyar főváros kell, nem olyan mint ez a mostani, melyről ez ember nem tudja igazán, magyar vagy pedig kétszinü? — Ohajtjuk azt is, hogy Teleki ne legyen Pestnek, hanem Budapestnek polgármestere, mert ohajtjuk, hogy a két főváros' teljes uniója megtörténjék.

*** **Önkénytes magyar sereg.** Valahára! A nemzeti őrseregen fölül szükséges haladéktalanul egy tízezer főből álló rendes nemzetőrsereg' fölállítása. A haza' nevében felszólíttatnak tehát a haza' fiai a haza, alkotmány, szabadság' védelmére a zászló alá seregleni. Jövőre közöljük az egész hivatalos felhivást.

*** **A szerb határszéleken** ellenséges készületek tétetnek. Ennek következtében Hrabovszky parancsnok megbizatott a határszéleknek hadi lábra állítására. A háborgó szerbektől (itt benn) a fegyverek elszedendők; a bujtogató újságlapok lefoglaltatandók. (Régen kellett volna! Túrával együtt!) Hrabovszky' haderejének erősítésére tegnap reggel olasz és magyar katonaság szállíttatott le gőzösön.

Üdvözöljük a minisztériumot az előző cselekvés' mezején! Csak igy tovább. Félünk hogy máris azt fogják oda lent kiáltani: már késő! Szerencse hogy kettőn áll a vásár, Hrabovszky, a derék parancsnok pedig nem igen fog alkudozni. — A kenyértörés' pillanatja beállt; eddig ajkainkon akószámra ontottuk vérünket — szóval; most tettre hí a harczi kürt — majd meglátjuk hány zsákkal telik.

*** **A görög nem egyesültek'** egyházi gyülekezetét, mely Karloviczon vala tartandó, a belügyminiszter úr egy hóval későbbre elhalasztotta, a gyülés' helyéül pedig Temesvárt jelölte ki.

*** **Krasznát** b. Wesselényi Miklós kir. biztos, május' 10-dikén ünnepélyesen visszacsatlá Magyarhonhoz. E nap 50,000 szabad polgárt nyert a hon. — Pozsonban a polgárság, a törvény' ellenére sehogysem akarja türni, hogy zsidó a városban boltot nyithasson. — Tehát a gyalázat' elhárítására tett lépések mind csak bliktri volt, nemde? A hírlapoknak igazuk volt, midőn a Pozsonban uralkodó bünös szellem ellen oly méltóan felszólaltak? Újra ki akarják önök tenni magukat egy második gyalázatnak? — Vágújhelyen e pozsoni üldözések utánoztatván, 600 zsidólak romboltatott le. — A magyar vidékekről mindenfelől csend és törvénytiszteletről tudósítanak, a magyar nép átalában örömünneppel üli meg az új állapotot hirdető napokat. Csak a tót, német, rácz, szerb faj rakonczátlankodik, mi legelvitázhatlanabb bizonysága annak, mikép a magyar politikai érettségben is sokkal fölülmulja a más nyelvüeket, ide értve a müveltséggel kérkedő németeket is.

*** **A legpecsovicsabb lap** e föld' kerekségén kétségkivül a Budapesti Hiradó. A legközelebbi egyik számban azt erőlködik egy czikkben megmutatni, hogy ha a kasztá Magyarországban fön nem tartatnak, oda a magyar nemzetiség! O szerencsétlen philiszteus! Egyébiránt a miniszteri kinevezésekkel igen ‚megvan elégedve', — min nem csodálkozunk; mert annál kevesbbé vagyunk azokkal mi megelégedve. — Átalában ha az ember egy olyan Budapestipozsoni lapot átolvas, nem tudja, osztrák, német, orosz-e vagy miféle lap van kezében, csak azt tudja, hogy nem magyar, mert Magyarország' érdekét ugyan benne képviselve nem találja. Egy húron pendül a Spiegel et compagnieval, sőt annál is roszabb, mert az legalább nem vesz idegen elveire magyar köpenyeget.

*** **Ne neked szabadság!** Egy Zanetti nevü polgárt minap estve befogtak azért, mert roszalólag nyilatkozott azon famosus petitióról, melyben a zsidók' kiüzése kéretett. Még pedig sua forma, nemzetőrökkel fogták be. Na már erre aztán eláll az embernek szeme szája. Hát szabadok vagyunk-e, vagy pedig egynéhány pesti polgár' rabszolgái, kiknek véleményünket kimondani tilos? hát minden emberfiában egy-egy spitzlivel van a becsületes embernek dolga, ki szavainkat felfüleli, velünk vitát kezd, s aztán arretiroz bennünket?! — Nyomorult fogalma van némely embereknek a szószabadságról, mondhatom! valamint azt tapasztalom, hogy eddig Magyarországban minden osztályok közt, az utósó parasztot is oda számítva, a szabadságra legéretlenebbnek bizonyitotta magát a városokbeli német polgárság!

Mert hogy e szibériai eljárást ezek közől követték el, azt mondanom sem kell!

⁂ **Ad vocem elfogás.** Lehet valami tíz — tizenkét napja, hogy e lap' két szerkesztője az éjet a terézvárosbeli polgárság' személy- s vagyonbiztossága fölötti őrködéssel töltötte, — szóval patrouillirozott. Van pedig a királyutczában egy roszhírü korcsma, mely „zum ewigen Licht" czímeztetik. E tanyából erős ellentállás után, miközben egyik káplár sebet is kapott, husz jómadarat fogtunk el, és adtunk át a városházánál. Több fontos okoknál fogva szeretnők tudni, mi történt ezekkel, mert eddig az elfogatást intézett őrvezető még iráutuk meg sem kérdeztetett. A fontos okok közől azon egyet megemlithetjük, hogy ha e jó madarak másnap ép oly csendesen kisétáltak, mint mi besétáltattuk, akkor aztán fogjuk máskor tudni mihez tartani magunkat, és legalább éjeinket hiába nem fogjuk elvesztegetni.

⁂ **Czímek.** Szépen vagyunk! A forradalom' első napjaiban az a hír volt, hogy Pest vármegye a czímeket eltörölte, sőt, ha jól emlékezem, ilyenforma határozat a hirlapokban is közöltetett.

Az e napokban tartott gyülés a fönebbi határozatot tettleg megszüntette.

Némelyek folyvást tekintetes táblabiró urakat, tekintetes választmányt emlegettek; mig mások azzal játszák ki a határozatot, hogy „teljes czímü" (!) választmány, tisztelt választmány, igen tisztelt alispán ur" stb czímeket használtak.

Ha czímeket használunk, mindegy az, akár tekintetes, akár tisztelt vagy igen tisztelt legyen az.

Pest vármegye nem azt határozta, hogy a czímeket megváltoztatja, de hogy azokat megszünteti.

Kár volt tehát a határozatot oly hamar megsemmisíteni.

Még egyet!

Ragaszkodjunk ez egyszer szigoruan a törvényhez.

Az 1848 : 16 : 2 §. f) pontja igy szól: Az ekkép működendő megyei képviselő bizottmány tehát a „megye' közönségének nevében" ugy a miniszteriummal egyenes érintkezésben álland stb.

E szerint tehát a megyei bizottmány az egész megyét képviseli, és mi mégis mindig csak „tisztelt választmányról" hallottunk beszélni.

Ugy képviseli e bizottmány a megyét, mint a követek az országgyülést: nem volna-e halálig mulattató mégis, ha az országgyülést „tisztelt választmány"nak szólítgatnák.

Mi azt hiszszük, hogy a mit e bizottmány határoz, az a megye' határozata.

A sok tisztelt, igen tisztelt czímet pedig ugy kerülhetjük el, ha az egész tisztelt választmányhoz: „uraim, vagy polgárok!" szóval élünk, az igen, igen tisztelt, és igen igen érdemes alispán ur, és nagyérdemü vagy plane teljes **czímü** (!) szolgabiró ur helyett csupán alispán ur, vagy szolgabiró ur megszólítást használunk. —y—

⁂ **Pozson** az osztrák zászlót tüzte ki. A miniszterium egypár álgyut küldött föl üdvlövések tételére.

⁂ **Bécsben** nevezetes és nagy jelentőségü forradalom történt 15-kén éjjel. 60 ezer ember volt talpon, s 20 ezer volt elhelyezve barricadok' építésére, ha arra kerülne a dolog. De nem került arra a dolog. Jövőre bövebben.

⁂ **A budapesti szedők és nyomtatók** meg a nyomdatulajdonosok közt békesen és sikerrel lön elintézve a dolog. A dolgozók' igazságos kérelmei teljesittettek, mint ezt a jelen lap is bizonyítja, a mennyiben megjelent.

Nyilatkozat. Alulirottak a nálunk szellemileg is annyira elhanyagolt állapotban levő iparos-osztály' müvelése s kiképzésére egyesülvén, az iparegyesület' termeiben alakult „iparos társalgókon" esteli órákban 8 és 10 közt, következő tanokból tartandnak alkalmas, életbevágó s életszinnel fölelevenített előadásokat az iparos segédek' számára, és pedig: hétfőn Bírányi István földirásból; kedden Bírányi Ákos az ipar és müvészet' történetéből; szerdán Ney Ferencz hazai történetekből, kikitérve a világtörténetre; csütörtökön Szentiványi Antal hazai törvényből; pénteken Bírányi István a magyar nyelvből németek' számára; szombaton Glembai Károly épitészetből, 2-dik emeleten a vegyészi teremben; ezeken kivül irás, olvasás, számolás a kezdők' számára hétfőn, szerdán és pénteken; a haladókéra kedden és csütörtökön a fizikai teremben Glembai Károly által fog taníttatni. Végre 1-ső emeleten a nagy teremben társalgás, hirlapolvasás stb. Az előadások ma estve kezdődnek.

Minden jutalomigény nélkül, egyedül a fönemlített szent czélból, vállalkoztunk kiki az elősorolt előadásokra, meg lehetvén mindenki győződve a felől, hogy a mily okvetlen üdvös hatásu kitüzött feladatunk, lelkünkben oly kész áldozatu hazafiui buzgalom ég, elhanyagolt iparos osztályunk' szellemi kiképzésére. Pest, f. 1848. évi május' 8-kán.

Minthogy f. hó' 11-én, az általam megnyitott Athenaeum, vagyis tudományos társalgás, az akkori szomoru események közepett is, kitünő részvéttel fogadtatott, s annak további folytatása iránt, igen számosan nyilatkozának: van szerencsém jelenteni, hogy azt jövő csütörtök, vagyis május' 18-dikától kezdve, több jeles hazai tudósok' közremunkálásával minden csütörtökön, délelött 10 órakor, a „Természettudományi Társulat" teremében, egyetemutczában, Almássyházban, 90-dik szám alatt, első emeleten, — folytatni fogom. Mészáros Károly.

Ipar és müvészet.

Minden héten egyszer (szombaton) másfél iven, tervek és rajzok' kiséretében megjelenő folyóirat, szerkesztik:

Glembai Károly és **Bírányi Ákos.**

Előfizetési ára egy évre 12 ft, félévre 6 ft, egy negyedévre 3 ft pp. házhoz-küldéssel; vidékre egész évre 14, félévre 7 ft pp. Előfizethetni az iparegyesület' szállásán (szabadsajtó-utcza Ilkey-ház, első emelet) és minden postahivataloknál. A lap megindul julius' elején.

Az első számmal megjelenendő rajz a nemzeti muzeum' terveit adandja, az intézet' történetével; aztán következendnek különféle iparos s müvészeti rajzokkal felváltva: Pest köz- és jelesb magán-épületeinek tervei stb. A terveket a czélba metszendi Vidéki Károly és fia.

Hazánk' iparosai, müvészei, névszerint mérnökök, épitészek, szobrászok, gépészek s mindenféle münökök! nektek s általatok a hazának van e lap áldozva, pártoljátok azt!

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda an: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 14. Tavaszutó' 21. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, május' 19. — Tinódi' nyiltlevele. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Kötelesség s jog. — Törvénykezési rovat. — Viszonzás. — Külföld. — Belföld. — Sorompó. Jelentés.

Budapest, máj.' 19.

Márczius' 15-dike!..

Hol csak néhány pillanatra is megáll az ember, Márczius' 15-kéről hall szólani .. Mellette — ellene! Hallja azt ép oly tüzesen roszaltatni, mint lelkesedve dicsértetni.

A Marczius' 15-dike czímü hirlapról szólunk.

Mindennek, mi a politikában történik vagy gondoltatik, megvannak különböző oldalai. A pártok azon mód által támadnak, a mely szerint a politika' e különböző oldalait felfogják, és organumaik által nyilvánítják.

E tekintetben egy szabad országban a legnagyobb türékenységnek kell uralkodni ugy a különböző vélemények, mint azoknak nyilatkozmányai iránt.

E türékenység annál erősebben uralkodik is, minél érettebbé, szabadabbá lön valamely nép a maga politikai institutiói által.

Hogy mi még e türékenységet nem gyakoroljuk, s még nem tanultunk saját véleménynyel birni, s minden idegent mint sajátunkat szentnek és tiszteletben tartani — ez épen dönthetlen bizonysága népünk' egy része' politikai kiskorúságának.

Minden nyilvános organum' kötelessége világos és éles taglalások által minden előítéletet s a szabadságot veszélyező bünöket egy fiatal népnél még csirájában elfojtani.

Pedig nincs valami veszélyesb a szabadságra nézve, mint az idegen vélemény iránti türetlenség.

Mert evvel szövetségben áll az erőszak — az önkény' minden szégyentettei, a szellemölő censura' minden vétkei, — csak ez által sülyesztetnek az emberek megvetendő barmokká.

Ámde mi e fokra alásülyedni soha többé nem akarunk. Századokon át emésztők magunkat hiu pártviszályokban — és mindazon sebeket, miket most oly nehezen gyógyítgatunk — nagyrészt a politikai tekintetbeni kölcsönös intolerantia' tompa vasa ejté rajtunk.

Eddig tőlünk mást nem lehete kivánni — hiszen rabszolgák valánk.

Csak most lehelt lelket belénk a szabadság' ihlete — most kell kezdenünk a szellem és annak különféle árnyazatai iránt — ha az szabadság és egyenlőségért lángol — tisztelettel viseltetni.

„Márczius' 15-dike", mely lapot mi föllépte óta részrehajlatlan figyelemmel kisérénk, minden kérdésben, minden alkalommal kimondá a maga nyilt, becsületes véleményét, és mindig nyiltan, becsületesen küzdött a Szabadság, Egyenlőség, Testvérség mellett. Mert ő, mint mi, belátta, — mikép nem elég e szentháromságu varázs szavait a boldogságnak valamely proclamatióra odamázolni, valamely zászlóra odabigyesztve az utczán meghurczolni, s buta rivajjal kiabálni a légbe — e három szónak valósággá is kell nálunk lenni.

Hogy tehát még sok kiküzdeni való van, azt tudja minden, ki szenvedélytelenül tekinti át viszonyainkat.

És pedig a mostani időben egy nyilt becsületes szó felér egész sereg fegyveres csatárral. — Egyetlenegy, idején — a szivekbe villámlott szó előtt 100,000 szurony miként üveg töredezett porrá!

Tiszteljétek a becsületes szót. — Nem tudhatjátok, nem gyujtony-e az, mely nektek új boldogságot, — új áldásokat hoz.

Mondjak példát reá? Néhány nap előtt Bécsben egy alig 20 lapnyi röpiratka jelent meg. — Az irat föltünik. Olvassák. Összedugják fejeiket. Vitáznak ellene, mellette. Fontolgatnak. Megvizsgálják fegyvereiket. Lőport és golyót szereznek. Az aulában egymást váltják a szónokok. A kedélyekben egy vágy, egy ohaj ég, és beszéljetek a miről tetszik — utóljára is a röpiratra tér a szó. Végre riadót vernek, 40,000 nemzetőr fegyvert ragad, mérhetlen embertömeg kiabál, tombol az utczákon, összegyül a császári lak körül; torlaszokat emel, fegyvert tölt és engedményeket ví ki egy csöp vér nélkül, melyek a bécsi népet, ha azokat megbecsülni tudandja, végtelenül boldogabbá teendik — mert azok a szabadság és egyenlőség' számára tétetvék!..

Tehát egy röpiratka kezdé a harczot, kiküzdé azt, és győzött!

. . . . . .

És e közben mit tőnek nálunk .. Épen azon napokban, midőn ez Bécsben történt — uton utfélen, kávéházak, dohányboltokban a legdühösebben támadták meg „Marczius' 15-diké't' és a többi radical lapokat, mert ezek keserü boszankodással szólának a május' 10-dikei véres eseményről; mert ezek nem hiheték, hogy a miniszterium' szeme előtt egy utczai zajongás (hogy a conservativ, most miniszteriekkel szóljunk) meg nem gátoltathatott volna, egy csöp polgárvér' ontása nélkül.

Ki ezen mondhatlan nyomorultságunk fölött nem pirul, és szégyenkedve s bánkódva meg nem tér — az nem érdemes a polgárnévre!.. (Teljességgel nem czéhképes polgárokat értünk!)

De hát vajjon mi az oka, hogy Marczius' 15-dike sokaknak annyira gyomrában van?

Mert gyógyító szereit a sok romlott táblabirógyomorba igen is keserüen adja be, és szeret nevetni a mulatságos torzképeken, melyeket a gyógyítandók vágnak.

Ez az egész. Ha a szerkesztő tanácsunkat elfogadná, mi azt mondanók, — mivelhogy e betegek ugy gyülölik az orvosságot — azért mert oly keserü, — hintsen közé nekik egy kis czukrot ..

És valamint mi magunkról szabadon és nyiltan elmondhatjuk — hogy a lapunk' homlokára irt három szót hazánk' érdekében soha sem guny sem árulás' tárgyává nem teszszük: — ugy hiszszük, „Marczius' 15-dike" is csak annál szilárdabb rendíthetlenséget irányában, állítand ellenségei' ellenébe, csakhogy, mint mondám — valamivel több czukrot használjon!

Tinódi' nyiltlevele

Dr. Schickhez, Bécsben.

(Folytatás.)

Szóljanak tovább a tények, jámbor polgártárs!

Önnek nem tetszik, hogy a magyar journalistika majd általános hangon követeli a miniszteriumtól, eszközölje az Olaszhonban csatázó magyar sergek' egy részének rögtön visszahivatását az országba. Ön e követelésben végképi elszakadásunk' jelét látja az örökös német tartományoktól?

Ez ismét arra mutat, hogy a birodalmi főváros' serházainak lugasából nézdeli ön a magyarországi dolgokat. Hogy ön még mindig azon magas szemmel tekinti a mi helyzetünket, melylyel polgártársai, mint egykori urai a szegény magyar gyarmatnak, nézni szokták. Ön a birodalmi pápaszemet függeszté orrára, s a kissé meszszebb eső magyar föld kerüli ön' figyelmét, mert a lencse nem nagyit, s feketesárgán is mutat.

Ha ön kegyesen méltóztatnék hazánk' jelen állapotát kissé közelebbről s mélyebben megtekinteni, átlátná ön — t. i. ha rosz szándéka meg nem akadályozná — miként nálunk a dolgok épen nem állnak oly nyugodalmasan, hogy 40—50 ezer sorkatona fölösleges volna.

Átlátná ön, jámbor Dr ur. hogy nálunk, mind a mellett is, hogy vér nem folyt, sokkal nagyobb rázkodás történt az állodalmi gépezetben, mint önöknél, kiknél vér folyt a martiusi szabadságért.

Ha ön' keble annyira meg nem kövesült volna a feketesárga politika' eledelétől, átlátná, hogy nekünk Malgyarország, miután századokon át fosztogatták azt önök, ily parlagon is, a mint van, kedvesebb, mint az egész világ' birodalma, mely nem a miénk.

Nekünk ugy látszik, a természet' változatlan törvénye azt parancsolja: előbb magunkat és a magunkét, aztán védjük a másét.

Nálunk felzaklatva a parasztság.

Nálunk felzudítva a polgárság a zsidók ellen, ezek' vérével akarja beszennyezni emlékét azon páratlanul tiszta napoknak, melyekben a törvényes szabadság ténynyé, az országnak számtalan királyi (s császári) esküvel eskudött önállása új törvénynyel megerősítve lön.

Nálunk a különböző népfajok magokat egymástól s kivált tőlünk magyaroktól élesen elszigetelve, s különösen a szláv faj ellenünk ingerelve, harczias állásba teszi magát, s irtó háborúval fenyeget.

Nálunk ...

De minek ezekről többet szólani? Ön és rokonérzésü társai igen bölcsen tudják, mily veszélyben forog perczenkint hazánk' belbátorsága, országunk' törvényes önállósága és nemzetiségünk' élete. Bölcsen tudják mindezeket, s képesek fenyegetőzni, ha mi magunkat adósaikul ismerni, s katonáinkat olasz földön veszni hagyni nem akarjuk.

Ön és rokonérzésü társai igen bölcsen tudják, miszerint ránk nézve talán halálos csapás lenne az, ha a kétszáz millió forint adósságot vállainkra tolhatnák, s magyar vitézeinket az országból távol tartathatnák. Tudják ezt, s midőn vonakodásunk és jogos követelésünk miatt a barátságot felmondják: igen világosan tudtunkra adják, mikép önök nem akarnak kevesbet, mint a magyart, miután kincsét kifosztották és vérét kiszítták, megsemmisíteni, elenyészteni.

Ez önök' tisztátlan, emberietlen szándéka!

Ha a tények szólnak, jámbor Dr ur, azok nem minket magyarokat pirítnak meg.

Fenyegetni mer ön bennünket? Igen, a szlávokkal, mint egy másik czikke a dicsőséges bécsi közöns. újságnak nyiltan kimondja.

Köszönjük, jámbor szomszéd, igen köszönjük e nyiltságot. Im a szabad sajtó mi szépen megtermi gyümölcseit! Önök a szláv elemmel fenyegetnek bennünket?

Igaz, minket magyarokat mindenfelől — a kis Lajtát kivéve — szláv elem fog körül. E faj soká békességben volt, csöndesen élvezte velünk a magyar föld és szabadság' jótéteményeit. Mint rokon rokonnal tartott velünk, derüs és viharos napokban. De ezt most feledni látszik.

S vajjon ki volt az, ki közénk a meghasonlás' pokolmagvait hintegeté, ki ellenünk szláv polgártársainkat felizgatá?

Ugyanazon feketesárga politika, mely őket most ellenünk uszítja, mely velök most fenyegetőzik.

Ön Dr Schick és rokonérzésü társai, s azon gyalázatos eszközei a mindenható politikának, kik roszul törvén a magyar' szabadabb mozgását, előre készíték a szikrát, mely lángba boritsa, elhamvaszsza ez országot, ha valaha sikerülne neki legszentebb jogait kivíva, a bécsi járomból nyakát kihuzni, s a gyalázatos gyarmatiságból öt illető független állásba visszalépni.

Ön, Dr Schick és rokonérzésü társai voltak, s mint

látjuk, akarnak maradni a mi örökös, megkérlelhetlen elleneink.

És miért elleneink?

Csak azért, mert nem képesek barátai lenni egy szabad nemzetnek, mely magát isteni és emberi törvényektől szentesített függetlenségi jogainak élvezésébe készül behelyezni.

Ön és társai feledik a tömérdek jót, mit tőlünk és általunk nyertek volt.

Avvagy inkább nem feledik, hanem a rut hálátlanság' bünével készek beszennyezni magokat, mert látják, hogy önök egyelőre, mig majd megint a dolgok sulyegyenre vergődnek, kimondhatlanul sokat veszítenek az által, hogy az önök közt és köztünk eddig fenállott természetellenes viszonyok megszünvén, hazánkat nem bízzuk tovább önök' gazdálkodására, hanem saját magunk' hasznával akarjuk kiaknázni földünk' kincseit és nemzetünk' áldásait.

(Vége jövöre.)

A Batthyányminiszterium.

Folyó májushó' 18-kán a nemzetőrség kiparancsoltatott a miniszteriumnak bizalmat szavazni.

E commando ép oly új, mint érdekes vala. Ránk parancsolák .. hogy bizalmat szavazzunk.

Ha ilyet a párisi nemzetőrségről föltettek volna, nem tudjuk mi történik vala. Valamely csapatnak lehet ugyan parancsolni, hogy féljobb, félbalra forduljon, hogy rendbe álljon, hogy szemlére jelenjék meg — de hogy bizodalma legyen .. ez bizonyosan a parancsadó' stilistikai botlása volt!

A nemzetőr' kötelessége, szent tartozása a törvények' sérthetlenségeért életét, vérét adni; az alkotmány' bántatlanságaért minden pillanatban halálra késznek lenni; saját tüzhelyének biztosságaért fegyvert ragadni .. Bizalommal birni a nemzetőrnek egyébhez nem lehet, sőt nem szabad, mint elvekhez. A szabadság és becsületesség' elveihez. Személyekkel nem lehet, nem szabad gondolnia. — Különben könnyen megtörténhetik, hogy egy institutio — mely a szabadság' védpajzsaul állíttatott — a legféktelenebb önkény, a legelkeserultebb pártviszálkodás' eszközévé lesz.

Valamint nekünk, mint demokratáknak, csupán a nép' java fekszik szivünkön. Mi lapunk' hasábjain szabad és tökéletes függetlenséggel hangoztatjuk a meggyőződésnek szavait, — személyekkel soha, hanem csupán ügy és tényekkel foglalkozunk: ugy a nemzetőrnek csak kötelességét, csak az alkotmányrai esküjét kell szem elött tartania.

Ámde alkotmányos államban a miniszterek az ő felelősségükkel épen ugy mint az utósó koldus a törvények alatt állanak; — a nemzetőrnek csak a törvény mellett kell harczolni, személyeknek tehát ovatiót hozni a nem szabad.

Némelyek alkalmasint hallottak vala — mit a párisi nemzetőrség' demonstratiójáról — és gondolták, hogy nekünk is kell valami hasonlót utánmajmolni — természetes!

De mi egészen másszerü volt az a demonstratio. Egy communistákból álló veszélyes csoport erőszakos demonstratiót szándékolt az ideiglenes kormány ellen — és ekkor a nemzetőrség fegyveres ellendemonstratiót csinált a törvényes rend' érdekében — de nem az ideiglenes kormány' személyeinek érdekében ..

Igy zavarnak össze nálunk minden helyzetet, minden viszonyt, igy gondolnak gyakran valami nagykomolyságu tettet elkövetni — és születik valami igen nevetséges ..

S most részünkről is egy szavát a bizalomnak a batthyányminiszteriumhoz.

Mi a miniszterium' valamennyi tagjainak, mondhatjuk, egészen idegenekül állunk ellenében. Némelyiküket látásból is alig, másokat látásból ismerjük, egykettejökkel életünkben tán mindössze két háromszor váltottunk egypár szót a legközönyösb dolgokról a világon.

Nekünk a miniszterium semmit sem adhat, tőlünk semmit el nem vehet, mi hasonjogulag vele a törvény alatt állunk — igen! nekünk nem is kell a miniszteriumtól semmi! — Lapunk tehát szabad tárgyalások' organuma; mi nem feszítjük mindig igen meg az ívhúrt, — mert mi a czélt tartjuk szem elött, s tudjuk, hogy a lankadtabb röptü nyíl is megtalálja emberét.

De az igazat szemébe mondjuk mindenkinek, bátran, félelem nélkül!

Különben érdemlenők-e a szabadságot? ..

Ezennel tehát mi is nyilvánosan bizodalmat szavazunk a miniszteriumnak.

Valameddig a miniszterium erő és erélylyel birand az ország' politikai dolgait a nemzet' javára a legszabadelmübb uton vezetni;

Valameddig a törvényt szentnek tartja, és eszébe nem jut aristokratikus szeszély vagy gyöngeségből a törvényeket kijátszani;

Valameddig a miniszterium nem magát, nem valamely magánérdeket — hanem csupán és egyedül a népet, annak javát és boldogságát tartja szem elött;

Valameddig a minszterium tényleges bizonyítmányait adja ernyedetlen tevékenységének az államkormányzás minden ágaiban, s üdvös eredményekre nyujt kilátást;

Valameddig a miniszterium bölcs előlátással minden egyes polgárnak életét, vérét, vagyonát javát, tehát annak vagyon- és személybátorságát garantirozni képes;

Valameddig a miniszterium a szabadság, egyenlőség, testvérség' széles alapján mozog, és megdönthetlen bizonyítványait adja képességének ez elvek' hazánkbani terjesztésére, hogy a népet szabadság által boldoggá — egyenlőség által hatalmas és győzhetlenné tegye — s a testvérség által minden külmegtámadás ellen biztosítsa;

. . . . . .

Addig bízunk, bízni akarunk a miniszteriumban.

Ha ezen „valameddig"ek' akármelyikét elmulasztja — akkor a mi bizodalmunknak is lejárt ideje órája.

Nemzetőrhad' organisatiója.

IV.

(Folytatás.)

Egészen másképen hangzik az, ha egy franczia tábornok az elhatározó pillanatban igy kiált polgártársaihoz: „gondoljátok meg, hogy francziák vagytok", mint ha igy szólana: „gondoljátok meg, hogy Souwarow vezéretek."

Épen XIV. Lajos adott első jelt az állandó hadsergek

különös szaporítására, — hasonlót tön II-dik Fridrik, s nem sokára valamennyi állam követé őket.

A mindenütt rendezett toborzások elcsábíták a tudatlanságot, s ha a csábítás nem elég volt, akkor — verbuváltak kötéllel.

S igy nőttek az állandó hadsergek egy század óta oly iszonyu nagy számra, mikép hogy eltartási költségük legyen, az adókat rendkivül föl kelle emelni, és az államnak kevés vagy épen semmi pénze nem maradhatott, közhasznu nagy munkákra, hogy általuk minden honlakos' közjólétét növelje, nem emlitve pótolhatlan veszteségét annyi ép kéznek a földmivelés, ipar' mezején, s annyi nemes erőnek a népesedésre nézve.

A forradalmi háboruk Frankhon, Belgium, Schweiz, Göröghon, Serviában stb világosan mutatják, mikép, csak létezzék öntudata annak, miért harczol a nép, egy hadtudatlan, gyakorlatlan és feg. nemszokott tömegből hősök' hadsergét lehet képezni.

Az állandó sergek' szelleme, kik nem esküdtek szabadságaitok' őrzésére, nem esküdtek az alkotmányra, nem kezeskedik szabadságtokról a hon' belsejében.

De külről sem képesek a függetlenséget biztosítani. Miért? Ha a népet egy hatalmas ellenség támadja meg, mely által a függetlenséget komoly vészfenyegeti, nem kellend-e a hadserget csaknem megkettőztetni? Nem szaporíttatik a sereg már csak egy kis ellenség' ellenében — kitörő háborukor is? és mit tesztek, ha egy jól organizált, minden hadiszerekkel jól ellátott serget egyik határszélre küldtök? Nem maradnak pusztán a többi szélek? Ha kelet födözve van, nyugaton vérzenek gyermekink; nem támadhatnak-e meg északon épen akkor, midőn hadsergünk délen van elfoglalva?

Látjátok, mikép legeszélyesb a népszót követni: segíts magadon s az ég is megsegít, és saját erőtökre támaszkodni. Csak akkor vagytok igazán szabadok, függetlenek, ha senki más' mint magatok' erejére ámaszkodtok.

Ámde ne higyétek, mintha én az állandó hadsereget haszontalannak tartanám, ilyesmi álmomban sem jut eszembe; talán lesz még alkalmam megmutatni, mily nem magas, hanem minden honpolgárokkal egyenlő álláspontot kell egy a haza' fiaiból alkotott nomzeti hadseregnek az államban elfoglalni.

Ha függetlenségteket kivülről, és szabadságtokat belül biztosítva látni akarjátok, s e mellett az állandó hadsergek' költségeiből milliókat megkimélni, ugy szükség hogy mindnyájan magatok fogjatok fegyvert, mindnyájan nemzetőrök legyetek!

Kötelesség s jog.

Az ország mind belülről, mind kivülről csak ugy lehet igazán erős, ha az alkotmányban a nép' minden egyeseinek, vagy legalább hasonlítlanul nagyobb résznek érdekei, közös vágyai s szelleme ugy van képviselve, hogy az gyarapodjék s szilárduljon.

Ezt a kötelesség- s jognak közös, viszonyos elosztása által lehet legbizonyosabban elérni.

Ott, hol kötelességek vannak valódi jogok nélkül, a kormányzat' fővonása nem lehet más mint kényurasági.

Ott, hol jogok vannak, valódi kötelességek nélkül, a kormányzat fővonása nem lehet más mint arisztokratziai.

Mindkét esetben az ország' népessége két egymástól aránytalan részre osztatván, az egyik a másikon,—legyen ez egyébkint bármily szelid s látszólag hasznos, — fölsőséget, önkényt, s uraságot gyakorol. A népben ez által szakadás idéztetvén elő: a nemzetegység s közös akarat csak képzelt valósággá aljasodik. A két osztály a mellett, hogy egy közös jólét' megszerzésére törekednék, inkább egymást kezdi gyülölni. Az egyik hatalmát félti, a másik a hatalom alól akar megszabadulni, s igy alkalmat adnak arra, mintegy akaratlanul: hogy föléjök egy gyámi uralkodás nőjön, mely lassankint oda viszi őket: hogy alázatosságban, nagylelküségben s jogengedésben magukat fölülmulhatlanoknak kezdik tekinteni. Az egyik osztály születésére, csillogó öltönyeire lesz gögös, és azon másik osztály' megvetésében, mely érte dolgozik, kifáradhatlannak mutatja magát. Ezen másik osztály pedig tudatlanságában meghajtja fejét s bünbánólag mellét veri, s várja a jobb időket.

Ezen uralkodási formák alatt lehet az ország nagy, terjedt, s talán hatalmas is, de soha szabad, független s erős.

Ez csak oly alkotmány alatt lehetséges, mely a kötelességet a joggal egyképen megosztja.

Azért minek az emberek között képzelt különbséget alkotni, különösen minek mondani: hogy ennyi, meg ennyi vagyonérték maga után kötelességeket föltételez ugyan, de joggyakorlást nem ad? Ennél én paradoxonabb elvet nem tudok képzelni. Mert kötelességeket kivánni valakitől jog nélkül, vagy jogot adni valakinek kötelesség nélkül: én a mint igaztalannak találom, ugy másrészről ezt csak kényurasági, s aristokratiai kormányformák' szépítésének kell, hogy tekintsem; miután az embert jog nélkül csak rabszolgának, valóságos kötelesség nélkül pedig csak aristokratának tudom tekinteni; mert a kiváltság' eszméje nem más, mint használni valamit a nélkül, hogy azért illő bér fizettessék.

De épen a census' behozatala által a népuralkodás s tisztán alkotmányos forma felé előlépés legkevesbbé sem történik, csak a dolgok' nevezetén történvén változás, s azon: hogy a születési kedvezés helyett a vagyonrai tekintet lesz tulnyomó; mi egyátalában sem nem hasznos, sem nem kivánatos: mert a vagyonrai tekintet által, alig néhány évek alatt egy új osztály fog kiemelkedni a népből, mely később, növekedvén vagyonértékével önzése is, szintugy oly jogok után foghat nyujtózkodni, melyektől az azokkal járó terheket, kötelességeket, szépszerivel elválasztandja. Szoros értelemben tehát a census' behozatala az alkotmányban csak variatiója az aristokratiának, mi által a tulajdonképeni értelemben vett nép ismét kizáratik onnan, hová mind természeti, mind emberi viszonyainál fogva, hivatva van. A census által a különböző vagyonértékkel birók ismét egymás ellen kelnének fel, s azon agyarkodás, mely a kényurasági s aristokratiai kormányok alatt elkerülhetlen, ismét fölemelné átkos fejét.

Pedig mindenek előtt egységre s közös akaratra van szükségünk.

Azért ne legyen semmi vagyonbeli census, mely magában véve már nagy anomalia. Csak az 1848-diki 22 s 23 t. czikkeket olvassuk meg, már ezek magukban elégségesek arra: hogy az ember a qualificatio ellen beszéljen. Ugyanis azon városi lakosokra, kiknek 200. pftnyi vagyonértékük, vagy ezek helyett 100. pftnyi tiszta jövedelmük van, fontos kötelességek bizatnak; de ha 300, illetőleg 700, vagy épen 1000. pft, vagy ezeknek megfelelő jövedelmük nincs, azon jogot nem gyakorolhatják, melyben a magyar ember legnagyobb dicsőséget talál, ha mindjárt becsületes, józan s ahhoz értő lenne is. Az utósó országgyülés mig a szegényebb polgárok' vállaira kötelességeket fektetett, addig

a vagyonosabbat választási joggal ruházta fel. A kevésbbé vagyonos egyénekre bizta a haza' megvédését, de hogy bi-ráit maga válaszsza: ezt nem látta czélszerünek. Ez aztán szép is, helyes is lehet; de én nem értem.

Tehát semmi census. Thalabér Lajos.

Törvénykezési rovat.

Az ügyvédi karnak folyamodására az igazságügyminiszter meghagyta a váltótörvényszéknek, hogy ezután mind a fel- mind az alperesi ügyvédek' munkadíjait minden perben kiszámítva állapítsa meg.

Erre egy pár szavunk van.

E rendeletre nem volt szükség, mert én 8 esztendő óta nem hallottam olyan esetet, miszerint az ügyvédek' munkadíja meg ne itéltetett volna.

És e rendeletre nem volt szükség azért sem, mert ha a birák nem inye szerint itélnek valakinek, vagy törvényt mellőznek, ott a törvényes út a fölebbvitelben van, melyen orvoslást kereshetni.

Meglehet — de én ezt nem merem állítani — e rendelet olyforma panaszból kerekedett, hogy a váltófeltörvényszék az ügyvédeknek a fölebbviteli folyamodásokért nem itél díjakat. Mert ez tény. A felsőbiróságok a fölebbfolyamodást nem tekintik oly munkának, melyért a perben már megállapított díjakon fölül is kellene díjt adni. De ez 8. éves gyakorlat. E gyakorlat' ideje közben 1844-ben egy országgyülés volt, mely már a váltótörvényekben módosításokat tett, és ezt el nem rontotta. Ez tehát törvényes szabály, annál is inkább, mert a törvénynyel világosan nem ellenkezik.

Ily törvényes birói gyakorlatot megváltoztatni miniszterialis rendelettel nem szabad, mert ha ezt teszi, én előállok száz meg száz olyan gyakorlattal, mely vagy nem törvényes, vagy nem igazságos; és a minisztérium mit fogna tenni? talán utasítandná a birót hogy a törvényt máskép magyarázza?

A hibás törvényes gyakorlatot csak törvényhozásnak van joga megváltoztatni. A milyen hatalom a statusban a miniszter a politikumokra nézve: olyan hatalom a biróé az igazságszolgáltatásban.

A hütelen minisztert lehet ugyan büntetni, de azért rendelkezéseiben korlátlan: épen igy a biró is itéletét független meggyőződésén alapítja — s kártékony elveit csak a törvényhozás ronthatja le.

A biró nem a miniszter' rendelete szerint itél; az ő egyedüli ura a törvény, a mit ez parancsol azt meggyőződése szerint az előforduló esetekben alkalmazza; de ha a törvényben kétsége van, magyarázatot nem fog a minisztertől kérni, hanem föltalálja azt szivében és eszében.

S ha azon törvényszék, melyhez ez intézve volt, erélyes, mit fog ez erre mondani? ezt: elöttem vannak a törvények; minden elöjövő esetben e szerint fogok itélni; a miniszteri rendeletet nem tudom hová czélozzon."

Különben is, ha az ügyvédi kar kibontakozni kiván kiskoruságából, akkor nem kellene oly rendeléseket sürgetnie, melyek által a törvényszékeknek hatalma fölötte nagyobbodjék.

Épen az most a baj, hogy az ügyvédek nagyon függnek a birák' kegyelmétől, úgy hogy még azt is, hogy az ügyvéd' szolgálatait a peresfél mivel jutalmazza meg — a biró határozza el. Igy sokszor csekély munka nagyon jutalmaztatik, sokszor fáradalmas szorgalomért alig adatnak egy pár huszast.

Én legalább azt hiszem, valamint a mesterember csak maga képes meghatározni mit érdemel munkájáért, úgy az ügyvéd' munkadíjában sem lehet egy oly harmadik egyén biró, ki minden fenforgott körülményeket nem ismerhet.

Az ügyvédnek szabad egyezkedni jutalma fölött; ez az igazság. Ez illik szabad és érett emberhez, a mostani állapot gyermeknek való.

Törvénykezési elvek. Példáját adom itt annak, mikép azon törvénykezési gyakorlat, melynek eddig semmi nyilvános organuma nem volt, mint tétováz jobbra balra.

A fölebbvitelre nézve, azon átalános gyakorlati szabály áll fön, hogy fölebbviteli jelentést azon birónál kell benyujtani, mely a fölebbezett határozatot hozta. És e szabály szigoruan megtartatott mindez ideig, pedig ez — a mellett, hogy minden ember nem is tudhatja, mert a törvényből magából ily positive kimagyarázni nem lehet — igazságtalan.

Vegyük példában.

Szolgabiró elött igényper folyik. Az ügyvédek kik dolgoznak benne, pesti lakosok. A tárgyalás bevégeztetvén, a biró azonnal itéletet nem hozhat; az ügyvédek pedig idegen helyen nem mulathatnak soká; tehát mindnyájan haza mennek. A biró két hét mulva határozatot hoz s ezt megküldi a pesti váltótörvényszéknek, hogy kézbesíttesse a felek' ügyvédeivel — s itt a kézbesítés teljesíttetik is. Ekkor az egyik fél fölebbezni akar, és minthogy 24 óra alatt a 3. napi távolságra lakó szolgabiróhoz nem mehet, a kézbesíttető törvényszékhez adja be folyamodását, oly kérelemmel, hogy küldené el az eljáró szolgabiróhoz. — A vtszék e kérelmet megtagadja. — Ekkor a fölebbezni kivánó fut a szolgabiróhoz — de természetes dolog, hogy a fölebbezés' idejének akkorra mikor ide ér, már el kellett mulni. S igy nincs ut a menekülésre.

De ez a gyakorlatban tény; ily esetek többször fordultak elő. Pedig mikor az ember ilyet hall, épen úgy esik, mintha elevenbe vágnának. Ez az erkölcsi igazságon szörnyü erőszakos csapás.

Más esetekben a törvényes gyakorlati szabályokat nem találjuk ily következetesen megtartottaknak.

Vegyük például a biztosítási kéréseket.

E részben sokáig azon elv uralkodott, hogy az óvás kivétele csupán viszkereset' esetére szükséges, az elfogadó elleni kereset' esetében pedig csak azon következése van az óvás' ki nem vételének, hogy a kamatok a megidézés' napjáig nem járnak.

Ezután később megváltozott és a törvényes gyakorlat azt tanította, hogy biztosítási végrehajtást soha sem rendelnek az elfogadó elleni keresetben, ha óvás a fizetési bemutatásról nincsen.

A szabály ismét jó ideig igy tartott. Hanem már most megint vissza mentek a régire. A legnagyobb zavar áll elöttünk. Mert ha megbódulok sem leszek képes elhatározni, hogy egy megint előfordulandó esetben, melyik gyakorlati szabályhoz tartsam magamat.

Pedig e kérdésben a gyakorlat' változtatására nem volt annyi ok, mint a mennyi lett volna az előbb érintett esetnél. Amott világos, hogy a gyakorlat igazságtalan: itt pedig csakugyan méltányos lenne az, hogy mielött valakire végrehajtással rárohannak, kérdeznék meg fizet-e vagy sem? ezért a vtk: I r. 100. §-a igy rendelkezik: „minden váltót fizetés végett... be kell mutatni és a fizetés' felvétele végett a fizetőhöz elmenni."

Nem lehet tehát annak kitalálni okát, hogy miért nem tartatik már ezután az óvás szükségesnek.

E biztosítási kérelem különben is oly kényes portéka, hogy e miatt a törvényszékek már a legérzékenyebb szemrehányásokat állották ki. A független birói meggyőződés' megsértését büntetéssel is vissza kellett torolni.

Igaz, hogy a hol csupán a ténynek valósága fölött van a kérdés, ott nehéz elhatározni és különösen hibátlanul motiválni, hogy kinek meggyőződése az igazi — s ezért sajnálni lehet, hogy a törvényszékeket sértegették: hanem mégis ők maguk az okai; mert nem kellett volna a biztosítási kérdéseket annyira bebonyolítni.

Egy időben azon szabály állott, hogy mihelyt ki van mutatva, hogy az adósnak ingatlan vagyona nincs, s ki van mutatva, hogy lejáratkor fizetni nem tudott — azonnal elrendelték a biztosítást. Ne mentek volna ennél se tovább se hátrább, most a felek tudnák magukat mihez tartani; most nem volna a felállított gyakorlat ellen azon vád, hogy a biztosítási végrehajtást nem akkor rendelik el, ha a veszélyeztetés bizonyítva van, hanem akkor, ha a törvényszéknek ugy tetszik.

Viszonzás

A Pesti Hirlapnak.

A miniszterialis Pesti Hirlap, miután 18-kán a Márczius' 15-dikére hátulról egy vágást tőn — más nap a mi csekélységünkre veté magas szemeit, és mond nekünk gorombaságokat.... Politikában csak okoknak van becsök, személyeskedő handabanda nem érsemmit... A P. Hirlap politikai hibánkul — korántsem doctrináink' alaptalan, következetlen, alakbani törvénytelen voltát, vagy más ilyesmit vet szemünkre, mit józan észszel szemre vetni valakinek lehet — nem! — hanem azt rója föl politikai bününkül: hogy egykor a Honderűbe dolgoztunk, a belletristicus Honderűbe mint belletristicus kritikusok; — hogy ebből logikai helyességgel következik, mikép mi hazug (?) politikusok vagyunk — az világosnál világosabb! Szegény Pesti Hirlap. És még szegényebb minisztérium, mely ily védők' kezébe került!

A mostani Pesti Hirlapisták belekapaszkodtanak vala évek előtt az egykor nagyszerü üstökösként föltünt Kossutféle Pesti Hirlap' üstökének végébe. És kiabálnak: te nép ide nézz, itt a nap, a többi mind bolygó tüz, ehhez borulj le, ezt imádd.

A bárgyuk nem veszik észre, hogy az üstökös rég tovaröpült pályáján, és ők két marokra ugyancsak szorítják — a nagy semmit.

Elkéstek önök a tekintélyi provocatiókkal! A nép ma már csak egy tekintélyt ismer: és ez a szent igazságnak meggyőző tekintélye.

Ennélfogva luxusdolog volt arra hivatkozni, mi volt a Pesti Hirlap. Voltra nem ad a zsidó semmit, azt mondja a magyar. A nép tehát, melyre önök hivatkoznak, nem fog önöknek hozsánnát kiáltani csak azért, mert önök valaha liberalisok voltak. S meg kell vallanunk, nagy szegénységét árulja el önök' jelenének, hogy védelmükre a multhoz kell folyamodniok

Mi az ily jelenért a mostani világban nem adnánk egy fabatkát.

A helyett hogy a Pesti Hirlap multjára hivatkozgat, „gaz és haszontalan növények" termesztésével (saját szavai) foglalkozik, hova az alaptalan gyanusítások és rágalmazásokat kell számlálnunk, mindezek helyett jobb lett volna, ha a P. Hirlap egyenesen és minden badarkodás nélkül felelt volna a mi kérdésünkre, mely az egész zürzavaros rodomontádban de még csak meg sem említtetik.

Mit a P. Hirlap az „egy napnak szele általi megváltoztatás"ról mond, azzal magamagáról mondott itéletet. Mert mindegy, akár valaki állítólagos belletristicai conservativból politikai liberalissá válik, akár egy bukfenczet vág, és liberalisból — csúszómászó pecsovicscsá leszen. Az első esetet ránk keni a P. Hirlap, s ezzel akar vádolni — mi őt a második esetben mondjuk lenni, s fölötte csak nevetni tudunk.

Ha nekünk a P. Hirlap tetteink és irataink ból ki tudja mutatni — hogy a mi mostani politikai doctrináink a mi korábbi gondolkozásmódunkkal ellenkeznek, akkor készek vagyunk a feleletre.

Addig pedig csak annyit jegyzünk még meg:

A Pesti Hirlap handabanda czikkében azt vakmerősködik mondani, hogy mi a censura' oltalma alatt a szabadság' barátait gunyoltuk.

Mi mindaddig, mig a Pesti Hirlap nekünk be nem bizonyítja, hogy mi mint belletristicus kritikusok (mert az irodalomban csak mint ilyek léptünk föl) valakiben a valódi liberalismus' elvét, szentségét kigunyoltuk: addig ez állítását alávaló rágalomnak nyilvánítjuk.

Mi gáncsoltuk sok liberalis költő' belletristikai müveit. — Mi ostoroztuk mindig a liberalismus' köpenye alá bujt bárgyuságot, egoismust, türetlenséget.

De a szabadság, az elidegeníthetlen emberjogok mindig ép oly szentek valának előttünk, mint szentek most.

Külföld.

— **Bécs.** A király odahagyta a fővárost. A nép két izben fellázadt. Tökéletes anarchia. Sőt az a hír is kering, hogy respublicát kiáltottak ki. A magyarokat kiverték. (Igy van az, mikor a reactio kezd mozogni. A reactiónak semmi jövője nincs! A reactio akárhol csak ronthat bonthat — de győzedelmeskedni nem fog! — Azért nálunk se merészelje fejét felütni — mert bizony pórul jár!)

Berlin. Itt is kezd mozogni a reactio. Poroszhon' herczegét vissza akarja hívni a miniszterium. (Csak folytassák e lanyha, félszeg eljárást mindenhol — akkor rend és csend helyett csak anarchiát, polgárháborut idézendnek elő. Hogy azok a kormányzók egyátalában nem akarják megérteni az idő' szellemét. Ellene szegülnek mindennek, a mit meg kellene minél hamarább adni, hogy a béke beállhatna — de az a hatalom — az a hatalom az embert csak elkábítja!..)

— A lengyel had Mieroslawsky' kormányzása alatt megveretett. — Ezen a németek örülnek. (Mi is, mert oly faj, mely oly undok kegyetlenségeket vitt véghez mint a lengyel, nem érdemes az önállóságra..)

— **Dresda.** A választások fővárosunkban mind radicalis szellemben történtek. (Hogyan történhetett ez, miután a Pesti Hirlap világosnál világosabban bebizonyította, hogy ezen párt sehol sem létezik. Beh nagyok azok az ámítások némely pártoknál!)

— **Karlsruhe.** A kormány igen érdekes törvényjavaslatot terjesztett a második kamara elé. E szerint a nagy herczeg 100,000 ftot fog hadi költségekre adni. Ugyane czélra fordítand a herczegcsalád' minden tagja 25,000 ftot. A tisztviselők, világiak és egyháziak fizetéseiktől pedig 1 száztólitól kezdve 10 percentig engedendnek levonásokat. Ezen kívül még egy jövedelmi adó 1 száztólitól 3 percentig fog behozatni. (Helyes.)

— **Prága**. A cseh proclamatio alatt Stur' nevét is találjuk. (Ezen ember tehát nem csak a magyarok ellen berzenkedik — de a csehekkel is tart. Ide is, oda is — hogy lehet ez?!)

— **Tirol.** Itt csaknem csupa papokat választanak a német nemzeti gyülés' számára. (Derék nép az a harisnyás tiroli! — nem hiszi hogy papnál valami okosabb lehetne a világon. Boldogok az együgyüek, mert övék a mennyország!)

Belföld.

⁂ **Kassa**, május' 14. E hó' 2-kán városunkban a tisztújitási elnök' választása volt, s ez alkalommal tapasztalni lehetett, hogy itt fájdalom! nem csak az adott szavak, de még a sajátkezü aláirásnak sem lehet többé hitelt adni. Mielött Demeczki Lajos belügyminiszteri titkár Budáról feljött volna, Semsei Béla majdnem közakarattal elnöknek volt kikiáltva, mint az kezemnel levő iveken bármikor is látható több százak' aláirásai nyilván bizonyitják; azonban a nevezettnek városunkbani megjelenésével az aláirók többnyire kevés kivétellel ingadozni kezdtek, (ugyan miért?) és a mint a következés igazolta, biz ez esetben csakugyan semmi férfiakhoz illő szilárdságnak jelét részükről nem adták, a lelkes Semseitől elpártoltak, a magát elbizó, kedélyeket ingerlő Demeczkit pedig, ki fönnen hirdette mindannak ellenére, hogy miniszteri rendelet szerint mint nem ezen város' lakosa, elnökül ki sem jelöltethetett volna, miszerint ő bizonyos abban, hogy elnöknek meg fog választatni, néhány pártolói szépen cserben hagyták, és miután a felkiáltásból világosan Semsei mellett csakugyan kitünőleg nyilatkozó többséget a zavarba jött semmi tapintatu elnök kimondani nem akarta, szavazatra került a dolog, és egy harmadikat, ki ismert szerénységénél fogva soha erre nem vágyódott, talpig becsületes, jellemteljes közszeretetü polgártársunkat, Steer Ferenczet 69 szóval 3 és 4 szó' ellenében elnöknek megválasztottuk. A ki miniszterialis ember' létére annak világos rendeletei' ellenére nyilván dolgozik, az olyan ember csakugyan a miniszterium' bizalmára többé egy perczig sem érdemes, és ez tény, mely az általam mélyen tisztelt minisztérium' következetes figyelmét igényli. Klestinszki László.

⁂ **Székesfehérvár**, május' 16-kán. E napokban minden zavar nélkül de sok vig demonstratiok közt véghez ment a városi tisztujitás. A nép kivívott szabadságával élt s a választások csaknem csupa népszerü emberekre estek. De mindazáltal nem lehet a nép' gyakorlatlan tapintatát még ezuttal észre nem venni. Ugy sajnálattal kell emlitnünk, hogy Sey tanácsnok urat, városunk 23 évig volt biráját, kinek becsületéről senki nem kétkedhetik, a választásból kihagyák. Egyébiránt megjegyzésre méltó az is, hogy a vallásnak is nem kevés befolyása volt egykét egyénre nézve, mely szerint oly népszerü — nem zsidó de csak nem katholikus egyének a népszerütlen katholikussal a concurrentiát ki nem állhatták.

⁂ **Szeben**ben rendes összeesküvés fődöztetett föl, melynek czélja az uniót minden erővel, vérontással is meggátolni. Egy szebeni szász közlé az egész pokoli ármány' tervét az Ellenőr czimü kolozsvári lappal. A levél' érdekesb helyei: „Hogy a folytonos instructio Bécsből jő. A csatornák Bécsben Rosenfeld, Szebenben a comes, a Józsikák segédeikkel. A módra nézve abban egyeztek meg, Bécs' segedelme mellett az oláh nemzet ingereltessék fel a magyar és székely s az unio ellen. A kiviteli pontok közől nevezetesek:

1. Püspök Lemény és Szaguna, kiket az ügynek megnyerni nincs remény, meggyilkolandók.

2. A többiek pénz és hivatalok által elcsábitandók. Pénz van elég e czélra, önkénytes főleg **papi** adományokból, de a nemzeti pénztár is használandó óvatos vigyázattal.

3. Az oláhokat izgatni, nekik mindent igérni, ha nem lesz unio. Majd ha ez megbukik, ugyis visszaszedhatünk újra mindent.

4. Az oláh katonasággal el kell hitetni, hogy ha az unio bukik, jutalmul le fog róluk vétetni a katonasági teher, eddigi birtokaikhoz még többet kapnak stb.

5. Az oláh közlakossal elhitetni, hogy a magyarok és székelyek földjét is mind nekik adja a császár. E czélra jól fizetett oláh agitatorokat kell használni.

6. A magyar nemesek közt is bujtogatni az urbér megmaradá-ának reményével.

7. Bécsben az unio által elvesztendő aerarialis jövedelmeket kell emlegetni. Viszhangra talál ott e szó, mert most minden krajczárra nagy szükség van.

8. A mely szász e határozatokat akár hogy is elárulná, négyfal közt a legérzékenyebben büntetendő," stb.

Mind szép, ha istentől van! De minthogy pokolból került, tehát bizunk a magyarok' istenében, hogy nem is lesz mindezekből semmi.

⁂ **A székelyek** egy lelkes proclamatióban biztosítják a hazát, hogy 80,000 harczkész székely csatár kész minden órán védelmére kelni, ha kedve kerekednék valakinek elfelejteni az intő szózatot: nebántsd a magyart!

⁂ Az **Ellenőr** czimü kolozsvári lapnak irják **Károly fejérvárról**: A magyarhoni hirlapok telvék zsidóüldözést tartalmazó hirekkel; csodálkozunk rajta. Mi nem hogy kiirtásukról, rablásukról gondolkoznánk, de K. Fehérvárt a rabbin kivül, több zsidó vallásu képviselőink is vannak, választói joggal és szavazattal.

⁂ **A veszprémi és székesfehérvári káptalanok** felmondák tőkéiket, mint biztos kútfőből hallottuk, és tetemes majd 50 procentet elengednek, csakhogy hirtelenében pénzeikhez jussanak. Talán anarchicus izgatásokra kell a pénz, és reactionárius bujtogatásokra? Tán a magyar clerus is a szászt akarja követni, mely az antiunio' ügyében oly készséggel sietett tetemes pénzsommákat áldozni a szász bureaucratia' gazterveinek istápolására?

⁂ **A miniszter urak** annyi gyönge érdemü és tehetségü embert alkalmaztak már, hogy az ember szerit számát sem tudja. Ellenben a valódi érdemesek, kik ajánlásukul egy egész élet' gyümölcsöző működését tudják felmutatni, de kik nem tanultak hajlongva kunyorálni, szóba sem jöve mellőztettek. Igy történt az orvosi osztálynál is. Atyafiak, komák és jóbarátok alkalmaztattak, de oly érdemesek, kik egész életüket a szenvedő emberiségnek szentelik, kik saját költségükön évtizedek óta tartanak fönn gyógyintézeteket, kik valódi tudományosságuk és becsületes jellemük által nemcsak környezetük, nem csak a haza, hanem a külföld' elismerését is kiérdemlék — az ilyek mellőztetnek. Vajjon mikép lehete Stáhli úrnak egy orvosügyi osztályt alkotni, a nélkül, hogy a nagyváradi hires orvos Grósz iránt azon figyelemmel legyen, melyet hogy méltán igényel, Stáhli úr ép oly jól tudja, mint mi?

⁂ **A pesti ifjuság önkénytes sereget alkot.** Szivetemelő a lelkesedés, melylyel a honvédelmi zászló alá siet a honszerető ifjuság. Ily lelkesedés mellett nincs mit félnie a magyarnak. És hitünk él, hogy e szent tüz a magyar haza' minden fiában egyenlő lánggal ég. A miniszterium önkénytes sergek' országszertei alakitására kibocsátá felhivását. Polgárai e hazának! egyesüljünk! gyüljünk fegyveresen kormányunk körül. Mi a pesti ifjuság' önkénytes sergét illeti, mi azt

reméljük, hogy e sereg állandóan a fővárosban fog maradni. Mert itt egy oly minden tekintetben megbízható fegyveres erő szükségesebb a harapás kenyérnél.

*** **A miniszterium,** azon futár által vett hírre, miszerint királyunk Bécset elhagyta, s Insbruckba szándékozott — hg Eszterházy külügyminisztert oda utasította, hogy ő felsége' személye mellől ne távozzék, őt biztosítsa a magyar nemzet' bizalmáról, s birja rá, hogy jöjön hü magyarjai közé. Szivesen osztozunk e meghivásban! Jöjön közénk a magyar király! itt épül számára azon trón, melyet semmi vihara Európának megdönteni nem birand. Itt hű nép környezendi, nép, mely szabad, szabadságáért él hal, de királyát is, ki a nemzet' szabadságát tiszteli, mindig kész vérével védeni. — Éljen a demokratikus monarchia!

*** **Több polgár** által fölszólíttatván, hogy törvénytelenül befogott polgártársunk Zanetti végett a belügyminiszter urnál szólalnánk föl, ezt megtettük. A belügyminiszter ur azon pillanatban megparancsolta, hogy a dolog törvényes uton azonnal elintéztessék. Örvendünk, hogy közbenjárásunkat ily gyors siker koronázá; örvendünk, hogy fölemelt szavunk, melyet a személy' szent szabadságának érdekében emelénk, e szabadságon ejtett sérelem' rögtöni orvoslását eszközlé. Mi ezután is, polgári egyik fő kötelességünknek, hivatásunknak tekintjük, valamint tollal a nyilvánosság' terén hü őrei lenni a szabadság és emberjognak, ugy tettleg is segélyére lenni azoknak, kik e jogaikon szenvedett sérelmükben e segélyre bennünket fölhínak.

*** **Julius' 2-dikán megnyittatik a magyar nemzetgyülés!**

*** **A czáfolatot** törvénykezési rovatunknak a hétszemélyes táblát illető czikkére jövő számunkra kelle halasztanunk.

Igazítás. A katonai vérengzés' bünrészeseiül elmarasztottak közt Zettwicz helyett Lederer-t kérjük értetni.

Sorompó.

Pest, május' 16-kán.

Polgár szerkesztők!

A város' kebelében egy különféle fajból összeállott, magát a közgyülés által kinevezettnek állító zsidóbiztosság működik gyönyörüségesen napestig. Tekintsünk be a mély humanitásu comité közé. Ez a löbliche commissio több kövérhasú Herr praesesek alatt rendre küldözi a szegény nyomorult, a lakhatási jogért 15 pftot fizetni képtelen magyar zsidó családokat őrizet alatt a városból. A tanácskozási nyelv nemzeti — t. i. német. Tagjai csupa Hausherr, spieszburger és egypár táblabiró. Ugyanazok, kik uton utfélen, kávéházakban a zsidók ellen izgatnak. Az igazsághoz és törvényhez annyit értenek, mint tyuk az abczéhez. Az 1841 évi t. czikket egyátalában nem akarják elismerni. Egyszóval vádló és biró egy személyben. Botrányos eljárásaikat annyira vitték, hogy még törvény' oltalma alatt nyitott zsidóboltokat is bezárattak. Több nyomoru eljárásukról kiáltó bizonyságot tehet jegyzőkönyvük. Ajánlom azt a belügyminiszter úr' figyelmébe. A napokban aláirási ivekkel gyüjtötték a minisztérium' számára a sok bizodalmat. E bokros foglalatosság miatt, városi rendőr' kiséretében, boltsegédek jártak a zsidókat összeirni. A boszuló nemesis végre megeléglé a comité' zsarnokoskodásait. A belügyminiszter öt botrányos panasz' következtében, körlevél által a zsidók' összeirását elrendelé. A commissio' eljárása tehát tanácsilag felfüggesztetett. E rendelet per varios casus 5 napi táblabirói eljárás után juthatott csak a zsidóbizottmányhoz. Addig a commissio üzte a bünét. Ez a löbliche commissiót borzasztólag lesujtá. Hogy t. i. most már senkit sem zárathatnak el. Egyátalában nem akarnak tehát gyönyörü működésüktől megválni, s ennélfogva, halljuk csak! a tanács előtt kinyilatkoztaták, hogy ők csak a közgyülés által függesztethetnek föl, és egyuttal a táblabirói világból leszármazott óvásukat is kijelentették. Ezen felelet annyit tesz, hogy ők az ország' felelős miniszterének nem engedelmeskednek. Furcsa! pedig ezen urak hódolativeikre aláirókat gyüjtögettek, a minisztériumot életükkel is támogatandók. Tudja tehát a minisztérium, hogy az ilyen embereknek semmit jelentő papirdemonstratióját reájok nézve nem egyéb mystificatiónál.

Ime e bizottmány' eljárásából egy jelenet:

Elnök. Kicsoda ön, hogy hívják?

Zsidó. Nevem Klein Miksa, komárommegyei, Komárom városi születés, 12 év óta Pesten lakom, boltsegéd vagyok, mint több rendbeli bizonyitványaimból látható.

Elnök. Azt állítják, hogy ön mesterével együtt bérli a boltot, és hogy maga is kereskedik.

Zsidó. Mint mondám, én segéd vagyok, 160 ft évi fizetésre; itt szerződésem.

Elnök. Az nem ér semmit. Be kell záratni. Holnap ki fog küldetni a városból.

Ügyvéd. Uraim, ez becsületes ember, szerződése 80 pftnyi bánatpénzzel van megerősítve, magyar születés — ne tessék elzáratni.

Elnök. Wir nehmen keinen Fiskalen an. Einsperren. Commissär, herunter mit ihm!

Ilyenek történnek az Urnak 1848-dik évében, miután a szabadság, egyenlőség és testvérség dicsőségesen kivívatott! Törei.

Ipar és müvészet.

Minden héten egyszer (szombaton) másfél iven, tervek és rajzok' kiséretében megjelenő folyóirat, szerkesztik:

Glembai Károly és **Birányi Ákos.**

Előfizetési ára egy évre 12 ft, félévre 6 ft, egy negyedévre 3 ft pp. házhoz-küldéssel; vidékre egész évre 14, félévre 7 ft pp. Előfizethetni az iparegyesület' szállásán (szabadsajtó-utcza Ilkey-ház, első emelet) és minden postahivataloknál. A lap megindul julius' elején.

Az első számmal megjelenendő rajz a nemzeti muzeum' terveit adandja, az intézet' történetével; aztán következendnek különféle iparos s müvészeti rajzokkal felváltva: Pest köz- és jelesb magán-épületeinek tervei stb. A terveket a czélba metszendi Vidéki Károly és fia.

Hazánk' iparosai, müvészei, névszerint mérnökök, épitészek, szobrászok, gépészek s mindenféle műnökök! nektek s általatok a hazának van e lap áldozva, pártoljátok azt!

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 15. Tavaszutó' 25. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, május' 22. — Tinódi' nyiltlevele. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Czéhek. — Kérdés. — „Marczius' 15-dike perbe idéztetik. — Törvénykezési rovat. — Külföld : Páris. — Belföld. — Sorompó.

Budapest, máj.' 22.

A hazát, a szabadságot, a magyar királyt — a civilisatio' áldásait veszély fenyegeti!

Kell-e többet mondanunk, hogy minden magyar a leghősiebb tettekre lelkesüljön .. A hon és trónnak védő férfiak kellenek, gyüljetek az ország' büszke zászlói alá. — Ti győzni fogtok! Ti a szabadságot hősileg megőrzenditek minden érintkezéstől a hitvány rabszolgasággal.

A hon és trón' védelmére pénz kell! — Adjátok oda kincseiteket. Az emberek' becsét szabad országokban nem gazdagságuk, hanem erényük szerint mérik! — Létezhetik-e nagyobb erény — mint a hazának mindent odaáldozni?

A hazának — gondtalan ifjuságunk' bölcsejének — első kéjes szenvedélyeink, örömeink, fájdalmaink' színterének — őseink' sírhalmának — mindent odaadni, hogy szabadságát megőrizzük, szabadságát azon barbar csordák — a szabadság' alávaló ellenségei' ellenében, kik most akarnak bennünket meghódítani, mert tudják, hogy ha egyszer a szabadságban, mely most lön sajátunkká, megerősödünk — akkor győzhetlenek leszünk!.. Ha a mostani harczokból győzelemmel térünk meg, akkor független önállóságunkban nagyok és hatalmasok leendünk.

Boldogságunk, dicső jövőnk' napjait győzelmeink' napjától fogjuk számítani. A Zrinyiek, Hunyadiak, Rákóczyak' utódait meggyőzni nem lehet — most, midőn a szabadság' szent lángja győzhetlen erőt gyujt bennünk!.. Most, midőn a nép néppé lön, s mind szélesbedő institutiói által mind szabadabbá fejlődik — most nincs ellenség, mely bennünket elnyomhasson.

Vessünk egy pillanatot az ellenségre! — Értelmiségben messze mögöttünk áll az. Mint a reactio' eszköze kel föl ellenünk, és czélja mindent visszavinni a rabszolgaság, elnyomatás és önkény' régi kerékvágásába ..

Az ellenség egy felbőszített vad, gyalázatos lázítók által saját vesztének uszítva, illirek' fanatikus vad csordája, kik minden öntudat nélkül hisznek néhány lázító' csalfa ámításainak, s most el kellend bukniok, ha vissza nem térnek a kormány iránti engedelmesség és kötelesség' utjára, mely kormány őket elnyomni soha nem akarta, hanem nekik ugyanazon szabadságok és polgári jogokat biztosítja, melyeket más magyar polgárok élveznek. — Ha minderről azon felbőszitett népet fölvilágosították volna — a dolog nem jut eunyire! De gyorsabban, erélyesebben kellett volna még csirájában elfojtani ügyekezni minden izgatást. Elfojtani még akkor, midőn a becsületes sajtó' nagy része figyelmeztette a kormányt minde veszélyekre, melyek fenyegettenek. — Több mint hathete kiáltozunk csak magunk a „Reform" majd minden számában rendes nemzetőrség' organizálása, önkényes nemzetőrhadi tüzértest' alakítása, fegyverek, gyorsabb és erélyesebb föllépésről stb. Mi kötelességünket becsületesen megtettük — midőn a tollal kezünkben egész erélylyel küzdöttünk.

Azonban legújabban a miniszterium is erélyesb tevékenységet fejt ki. Üdvözöljük őt a cselekvés' mezején, mert mi eddig sem akartunk egyebet tőle, mint több tetterőt. Ha hasonló gyorsasággal cselekszik a miniszterium folyvást a nép' javára — akkor nem lesz a népnek egyetlenegy barátja sem, ki a miniszteriumot dicséretekkel ne halmozza el, ha már egyszer azon balhit uralkodik, hogy a legkisebb gáncs is gyengíti a miniszteriumot. Ha mi ezt hinnők, soha egy szó gáncsot se nyomatnánk lapunk' hasábjaira. De mi más országok' szabad sajtójának historiája által az ellenkezőről vagyunk meggyőzve. Mi tudjuk, hogy egy valódi szabadelvü miniszterium, néhány épen oly szabadelvü lapok' gáncsai által nem gyöngíttetbetik. — Tudjuk továbbá, hogy egy tétlen és ingadozó miniszterium indokolt gáncsolás által szilárd cselekvésre sarkantyuztathatik. Ha a gáncs csak gáncs, és igazságos, akkor senkit sem gyengít, vagy ha gyengít, azt joggal teszi, s akkor bün volna ellene föltámadni. — Ha a gáncsolás roszakaratu gyalázássá fajul, akkor saját magának lesz fenyítőmestere, és meg fosztja magát minden hatástól— ártalmatlanná leszen .. Éles gáncs soha sem vonja azon rosz következményeket maga után, miket a tulzó dicséret.

A dicséret vakít, megzavar. A dicséret tulbecsülteti erőnket. Vakká teszen saját hibáink iránt. S kinek nincsenek hibái? Egy félistenekből álló miniszterium is hibázhat! A dicséret absolutismusra csábít, mert az ember előre tudja, hogy minden tette helyeseltetni fog. A dicséret kiszí az emberből minden becsületességet, mert büszkévé, gőgössé, uralkodásvágyóvá teszen ..

Isten őrizzen bennünket oly lapoktól, melyek föltétlenül dicsérnek. A kritika által még semmi sem rontatott el. Dicsőítés volt az absolutismus' teremtője. Dicsőítés tevé rabszolgákká az embereket, mert a dicsőítés bedugá a hatalmasok' füleit a szegények és elnyomottak' jajgatásai elött. Kormány, mely a dicsőítésekben tetszést talál, és a gáncsok ellen föltámad, a romlás' magvát hordja magában.

Vegye azért a miniszterium őszinte elismerésünk' szavait nem hizelgő dicsőitésül, hanem erélyes cselekvésének nyilt helyesléseül, mely cselekvésmód a magyar nép' lelkesedése által istápoltatva — ránk csakhamar békét derítend, hogy bennünket nagyok, szabadok és hatalmasokká lenni engedjen.

Tinódi' nyiltlevele

Dr. Schickhez, Bécsben.

(Vége.)

Azonban mi a szláv elemmel tett fenyegetést illeti, kár irányunkban előállani, mielött ön és társai magok körül szétnéznének.

Csak ne akarjanak önök vakoskodni még ma is.

Minket a jelenetek, melyek e részről mutatkoznak, s melyekkel önök most fenyegetőznek, nem lepnek meg. Mi régen sejtettük azokat, sőt szót is emeltünk azok iránt. De akkor önök nagy mesterei a bölcs Metternich és hü bajtársa gf. Szedlniczky kaczagtak figyelmeztetésünkre.

Ők jól tudták, mit cselekesznek; de mi sem voltunk vakok, bár szemünkbe nevettek a bécsiek, ha a szláv mozgalmak iránt aggodalmainkat nyilvánítottuk.

Álomnak mondák ők a valóságot; de mi nem hittünk az ő szavaiknak.

Sejtésünk teljesedni kezd; s ön, haragjában, hogy adósságot elvállalni s katonáinkat hiába agyonlödöztetni nem akarjuk, szépen kimutatja foga' fehérét irányunkban.

De legyen bármi vége e gyalázatos bujtogatások és alávaló fenyegetőzéseknek, ne feledje ön, jámbor férfiu, miként a kis osztrák főherczegség még kevesbbé fog daczolhatni az azt környékező szláv elemmel, mint az öt millió magyar.

Ne feledje ön, hogy, ha a szláv mozgalmak viharrá növekednek, a sok millió németség önöket megvédni nem birja. Ha e vihar bekövetkeznék, minden valószínüség oda mutat, hogy nem Budapest lesz széke a dunai szláv birodalomnak, hanem Vindobona! S akkor, jámbor férfiu, fogja ön követelni a kétszáz millió adósság' elvállalását azon néptől, mely ez országot elfoglalta? S fogja ön még akkor is követelni, hogy a magyar katonaság hiába vérezzék Olaszföldön, midön talán Bécs' falaira a szláv lobogó fog felfüggesztetni?

Azért kár volt önnek annyira felboszankodni ellenünk. A fenyegetőzés nem csak ránk nézve járja: az saját bőrükre szinte ráillik. [1])

Mi azonban üdvezeljük az ily haragos szózatot, mert látjuk, mint vélekednek felőlünk lajtamelléki szomszédaink. Üdvezeljük, mert ismerni tanuljuk a szabadság' első napjaiban a népet, melyről eddig azt hittük, másképen gondolkozik felölünk, mint gondolkodott a mindenható bécsi miniszterium, melynek ármányos szándéka iránt rég tisztában valánk magunkkal.

Tehát önök, Dr Schick és társai, folytatni szeretnék a gyarmatiasságot ez országban, mint folytatta 300 éven keresztül 1848-diki martius' 15-ig a bécsi miniszterium?

Önök nem elégesznek meg azzal, hogy mi önök' függetlenségét elismerjük, tiszteljük, s ha kellene, védni is készek vagyunk? önök azt akarnák, hogy nekünk jövőre is Bécs adjon parancsokat, s a magyar dolgokat Bécs intézze el?

Ebből látjuk, hogy ön és társai nem birtak annyira vergődni, mikép megértenék a szabadság' valódi fogalmát! Hogy önök nem tudnak, avvagy nem akarnak elszokni a századokon át bitorlott uralkodástól s azon rögzeszmétől, hogy önök urai Magyarországnak?

Nem ugy, jámbor férfiu!

A hét alvó szentek is fölébredtek valahára. Mi százados álom után már tisztán látunk, önök még tovább is szundikálni akarnak. Fényes nap lett körülunk és önök körül; de e nap elvevé önök' szeme' fényét, s a káprázatban Magyarországot még mindig gyarmatuknak szeretnék tekinteni?

Közös fejedelem, igen; de nem közös gazdálkodás többé. Elég soká tapasztaltuk annak szomoru menetét, ezután megkisértjük, vajjon nem tudnánk-e jobban gazdálkodni magunk a magunkéval?

1741-ben meg tudtuk védni királyunkat s önök' főherczegét; meg fogjuk tudni védni öt ezután is; csakhogy nem Bécsből akarjuk venni a parancsot az indulásra, hanem Budapestről.

Szóval, jámbor Dr ur! mi szabad, független ország akarunk lenni valósággal, mint eddig törvényeink' papirosán valánk. Nem több, nem kevesebb, mint önök.

Ez alku, ugy hiszszük, azon fölül, hogy egészen jogos és törvényes, még fölötte méltányos is. Csak az oly szabad polgárok' agyába nem látszik beférni akarni, mint ön és társai, kik csak most kezdik látni s érezni: mi a szabadság?

Im, szabad polgártárs! a tények szólván, mily eredményre vezetnek!

Ki mást szabadnak nem szeret: nem érdemes a szabadságra.

1) A legújabb prágai zavarokhoz, s különösen a német elem' ottani üldözéséhez mit mond ön? .. Ébredjenek fel már egyszer önök, bécsi szomszédaink!

Nemzetőrhad' organisatiója.

V.

Miután tehát bizonyos, mikép az állandó hadsereg sem külröli függetlenségünket, sem belüli szabadságunkat biztosítani nem képes, — hogy továbbá az állandó hadsergek az utóbbi száz év alatt oly iszonyu tömeggé növekedtek, miszerint föntartásukra milliók kivántatnak, melyek a közjólét' emelésétől szakíttatnak el, — hogy általuk temérdek hasznos munkáserő vonatik el a földmiveléstől, ipartól, kereskedéstől, oly sok nemes erő a népesedéstől: — nem marad egyéb hátra, mint hogy minden munka- és védképes egyén már béke' idején tökéletesen megismerkedjék a fegyverekkel, hogy minden háborus esetre készen legyen, mi, mint később megmutatandom, igen jól megeshetik, a nélkül hogy

a polgári foglalkozások miatta legkisebbé is szenvednének.

Tegyük Magyarhon' népességét (ide értve természetesen Erdélyt is és a kapcsolt részeket) 15 millió lélekre. Marad munka- s véderőképen 4 millió, vagy mások szerint ez erő a népesség' ¼-edénél valamivel kevesebbet teend. Első pillanatra világos, hogy e tömeget lehetetlen egyetlenegy pontra összesíteni — de alapját képezi az egyetemes haderőnek.

Minthogy egyszerre talán soha sem fog ez erő használtatni, ha csak új népvándorlás nem fog kezdődni, vagy egy Tamerlan, Dschingis Khán nem támad meg bennünket sáskacsordáival, hogy e tömeget rendezni lehessen, szükséges azt bizonyos korosztályokra felosztani. Ilyképen például:

1-ső osztályba számítandók a	18—28 évek közti egyének.	
2-dik . . .	28—40 . .	
3-dik . . .	40—60 . .	

A 18-dik évnél kezdem tehát, s a 60-nál végzem, mert ezen korév vétetik csaknem valamennyi europai hadseregnél a teljes védképtelenség' kezdőévének.

Van továbbá (Süszmilch szerint) 1 millió ember közt:

18 éven alul . . .	363,878 lélek.
18-tól 28 évesig . . .	160,371 —
28-tól 40 évesig . . .	176,689 —
40-től 60-ig . . .	207,956 —
60 éven fölül . . .	91,106 —
Összesen	1,000,000 —

Jut tehát egy millióból

az 1-ső osztályra . .	160,371 ember
a 2-dikra . . .	176,689 —
a 3-dikra . . .	207,956 —
Összesen	545,016 ember.
Ebből levonva a nőnemet .	272,508 főt,
marad fegyverkész ember .	272,508.

Számítsunk 22,508 egyént, betegek, bénák, fegyverfogásra képtelenek, a fönebbi számon fölüli nőkre stb mégis marad 1 millió lakos után 250,000 fegyverfogható ember.

Az 1-ső osztály activ hadseregül tekintendő, mely a mint a szükség kívánja, az országon belül és kivül köteles szolgálni. Az ország' határin belül és béke' idején ingyen, különben fizetésért.

Ezen 1-ső osztályból alakíttatik, mint mindjárt látni fogjuk, ép oly egyszerü mint igazságos módon a rendes hadsereg.

A 2-dik osztály a honvéderőt alkotja, tehát nem hagyja el tüzhelyét.

A 3-dik osztály az igazgatást, kórházak, szállításokat stb vállalja el, s a 2-d. osztálylyal a garnisonszolgálatokban osztozik.

Czéhek

Ha a megbukott párt' hiveit Kossuth az általa rendezett iparmükiállítással meggyőzheté arról, hogy nálunk a védegylet teremte ipart, ugy azt hiszem, hogy most, midőn nincs a bureaukratiai pártnak hatalma többé rajtunk és iparunkon zsarnokilag uralkodni, ezen müipart jelen helyzetünkben akár elhagyni, akár nem emelni a legnagyobb politikai bün lenne.

Azért tegyünk mindnyájan valamicskét előmozdítására; mi a védegylet által, a minisztérium a leendő nemzeti gyüléssel a védvámok által. — Mert bár iparunk már is meglehetőssé fejlődött, de a külföldével meg korántsem versenyezhet; pedig a fiumei vasut által, az eddigi ausztriain kivül alkalmasint még az europai egyéb nagyobb iparüző nemzetekével is, u. m. az angol és franciáéval leend kénytelen piaczunkon versenyezni, mi ránézve alkalmasint vészhozó leend a védvámrendszer nélkül. Mert koránse képzelje valaki, hogy ha majd a fiumei vasut elkészülend, s a magyar nyers termesztmény ez által a világ' piaczára jutand, hogy oda azon nemzetek' hajói, kiknek termékeinkre szüksége van, üresen vagy csak tisztán kész pénzzel jőnek, o nem. Különösen az angol épen nem, mert ők csak ugy üznek valamely nemzettel kereskedést, ha ők is nyerhetnek ez által új piaczot roppant iparuk' számára. Azért nekünk mulhatlanul kell iparunkról komolyan gondolkoznunk, és pedig mindenek elött ki kell azt a czéhrendszer' vaskarjaiból szabadítanunk, mert ez nyommasztólag terheli; ezen czéhrendszer, mely a középkor' találmánya, és eredetben nem is az ipar' emelése, vagy fejlesztése volt rendeltetése, hanem a régi német városokban, az akkori harczias időszakban leginkább a városok' védelmére alakíttatott; az oda gyakran berohanó rabló aristokratia ellen. Innét van, hogy minden ilyen czéhnek van zászlaja maig is, mi alá a szükség' idején összegyültek; de mutatja a német városok' története azt is, hogy ezen városokban hol egyik, hol másik czéh volt igen hatalmas, és bizonyos felsőbbséget gyakorlott a többiek fölött; — de változván a körülmények, és igy az ő rendeltetésük is, a rendes katonaság' behozatalával egészen más irányt vettek, levetközvén harczias jellemüket, az ipar' kifejlesztésére kellett volna hatniok, de állásuk' fonák természeténél fogva ezen rendeltetésnek egyátalában megfelelni nem voltak és nem is lesznek soha képesek. Az újabb időkben, a franczia és angol nemzeteknél, hol czéhrendszer nem volt, az ipar gyorsan igen nagy haladást tön, a tanulni vágyó ifjuság oda tódult, de magában Németországban is, újabban ipartanodák és egyéb intézetek által nagy lüktetést kapott, és igy az ifjabb nemzedéknek több alkalma volt magát kiképzeni, mint a czéhrendszer' régi embereinek, s azért ezek által minden kigondolható mód megkisértetett, emezeknek a czéhbe juthatás' megnehezítésére, mi nélkül egy városban sem nyittathatott üzlet; a czéhek a remeklés' szine alatt kiforgatván őket mindenükből, mire bejuthattak, bárha ügyesebbek voltak is, hiányzott a kezdéshez megkivántató pénzük, a régiebbeknek tehát nem árthattak oly könnyen; a szegények, vagy kevesbbé ügyesekből proletariusok lettek és lesznek; és igy ezen czéhrendszer, mint mind az iparra, mind morálra veszedelmes intézet, nem állhat többé fönn, neki dőlni kell, ha azt akarjuk hogy iparunk legyen; mert mig ez fönáll, addig kevés becsületes és ügyes külföldi müvésznek lesz kedve hozzánk bejőni, de még saját hazánk' ügyesebb fiai is inkább Párisban maradnak mint dolgozók, az ottani nagyobb mühelyekben, melyeknek, mint ezt Kossuth is említé az országgyülésen, díszei, mig nekünk őket nélkülöznünk kell. Pedig most, ha végig nézzük iparosaink' nem megvetendő sorát, alig találunk köztük oly nevet, mely magának valami müvészi hirt birt volna szerezni; kivevén talán Szentpéterit és még vagy egykettőt, a többi csak igen középszerü, mert ki elég ügyes, az a czéh által üldöztetik, a többi, kiktől nincs mit tartaniok, azok a Némethonból ide vándorlott félmiveltségü egyének, kik vagy katonaságtóli félelemből, vagy mivel otthonn kilátásuk nem volt, ide jöttek, itt az elnémetesedett czéh' emberei által tárt karokkal fogadtatván, és vagy ezek vagy házasság által czéhbe jutván, a hazai születésü magyart később minden módon kizárni törekedtek és törekesznek; ezeknek azután csak ismét német kell, a magyarnak ellenei. Továbbá: ezen német uraknak a czéhek megannyi politikai gyülhelyük is. Itt

aztán tágas mezejök van a magyar elem elleni kikelésekre, mint ezt nem rég az asztalos czéhnél meg is mutatták, hol már ezelőtt egypár éve minden magyarul vitetett, s most azt követelték a német sógorok (bár sokkal több ott a magyar) hogy németül folyjon a tanácskozás.

Nemzetiségi tekintet is sürgeti tehát a czéhrendszer' eltörlését, kivált most, midőn tapasztaljuk, hogy minden ilyen intézetek csak nemzetellenes machinatiók' műhelyeiül használtatnak, ugy hogy saját kebelünkben, saját törvényeink' védelme alatt köszörülnek fegyvert ellenünk.

Tehát le a czéhekkel. Ferenczi György.

Kérdés.

Az augsburgi „Allgemeine Zeitung" f. é. május' 18-dikai 139-d. számában, 2114-d. lapon X jelü tudósításban máj.' 14-ről ezt olvassuk:

„A cseh, morva, szilézia országi németek' egyesületének tegnap tartott gyülésében a dicséretesen ismert magyar publicista **Pulszky Ferencz** is, jelenleg államtitkár a magyar külügyminiszteri tárczánál Bécsben jelen volt, s egy derék beszédben oda nyilatkozott, miszerint Magyarország szilárdul el van határozva minden erővel Ausztriával, de csak a német és koránsem szláv Ausztriával tartani, és hogy **a miniszterium szándékozik a legközelebbi nemzetgyülésen az osztrák statusadósság' aránylagos részének elvállalását indítványozni, ha mindjárt az által a kabinet' fönállása kérdésbe jöne is, mit azonban föl nem tehetni.**"

Kérdjük a miniszteriumot: tudtával és megegyezésével történt-e ezen, az ország' közellenszenvét fölgerjesztendő nyilatkozat, vagy nem? Ha igen, akkor majd újra szólunk a dologhoz. Ha nem, akkor fölhívjuk, hogy e nyilatkozatot minél előbb és okvetlen czáfolja meg, és alaptalanságát nyilvánitsa; egyszersmind pedig legyen gondja, hogy titkárai ily a nemzet' egyenes akaratával ellenkező, a nemzet' indignatióját nagy mértékben fölingerelhető nyilatkozatokat mint miniszteri megbizottak, másszor ne tegyenek.

Mindenesetre pedig:

Polgárok! ha azt nem akarjátok, hogy gyermekeitekre koldusbotot hagyjatok, küldendő követeiteknek, külön kikötött utasításul adjátok:

hogy az osztrák statusadósságból csak egy fillérnek elvállalásától is őrizkedjenek.

„Marczius' 15-dike" perbe idéztetett.

„Marczius' 15-dike" szerkesztőjét esküttszék előtt látandjuk.

Vétke: miszerint máj.' 19-kei esti számában valótlanul állította, hogy „a miniszterium Istvánt provisorius királylyá kiáltotta ki."

E nap' egész délutánján városunk a legnagyobb ingerültségben volt azon tudósítás miatt: miszerint ő fels. V. Ferdinánd Bécset elhagyta. A legkülönbözőbb hírek kergeték egymást a városban. Mindenütt csoportok alakultak, és beszéltek a legeszelenebb gyanítgatások, a legegyügyübb intézkedésekről, melyek teendők lennének.

A király' hirtelen elutazása elkomorítá az egész láthatárt — senki sem vala többé képes szokott politikai combinatiók' tételére.

E zürzavar és lárma közben magunk is hallók azon hihetlen hírt, mintha a miniszterium Istvánt provisorius királylyá kiáltotta volna ki. De minthogy mi az 1848-ki egyik törvényczikkelyből ugyis tudjuk, hogy ő kir. fensége István Magyarországnak teljes hatalmu alkirálya — koránsem fogtunk volna ily hírt kinyomatni — legalább mint positiv tényt nem.

Ha „Marczius" — a helyett hogy egyenesen kimondja, miszerint a miniszterium ezt meg ezt tette, ezt irja vala: a városban elterjedt hír szerint — akkor törvény elé nem idéztethetik, mert csak hírt ir vala le, a nélkül hogy ezt positiv igazság gyanánt árulná.

„Marczius" a körülményekből magyarázható első hevében a formát sérté tán — és ezért bámulatraméltó gyorsasággal perbe idéztetett.

Ennyi a fait accompli — a bevégzett tény. De szabadjon részünkről, a miniszterium' érdekében, hozzá egypár észrevételt ragasztanunk.

A vád a miniszterium' részéről meglehet jogos. De vajjon nem fog-e az — minden jogossága mellett, másfelől rosz vért csinálni? A megsértett törvénynek meg kell adni az ő áldozatát; ha mindjárt leghübb barátunk volna is — védelmére azon esetben, ha a törvényeket valósággal megsérté — egy szót sem emelnénk.

De a törvényt nem szabad kivételesen alkalmazni.

A „Reform", de más lapok is figyelmeztették a miniszteriumot Stúr Lajosra és újságára, melyben a leggonoszabb szándoku izgatása üzetik a tót elemnek a magyar nemzetiség ellen egy eléggé ismeretes szláv propaganda' érdekében. És e szerkesztőt maig sem éré el az igazság' karja, még csak egy miniszteri rendeletben sem. — Minő gyanításokra nem ad okot ily körülmény? Mi a miniszteriumot sokkal loyalisabbnak tartjuk, semhogy a pártosságnak még csak árnyékát is engedné magán, sőt hinni akarjuk, hogy a szláv propagandista Stúrnak megbüntetésére a rendeletek már megtétettek, csakhogy még nem nyilvánittattak.

Fájna nekünk, a miniszterium' érdekében, melyet minden áron erősnek és hatalmasnak — de egyszersmind igazságos és szabadelvünek szeretnénk tudni — ha a miniszterium a Pesti Hirlap' nevetséges taktikája által, mely egész dühhel nekiesett „Marczius' 15-diké"nek, de a büntetésreméltó Stúriádák' kárhoztatására még igenigen kevés sujtószót talált, — ha mondjuk a miniszterium azon hírbe jöne, mintha csak ott tudna igazságos lenni, hol saját személyeiről van szó, — nem pedig ott is, hol a magyar nép' felsége, az állampolgárok' nyugalma, az ország' integritása bünösen megtámadtatik.

Alkotmányos országban a kormány' minden rendszabályának a legszabadabb taglalás alá vetve kell lenni — különben a sajtószabadság csak báb lesz, melyet valamely párt csak saját érdekében szeretne fölállítva látni.

A sajtó' szigora által becsületes kormány soha népszerütlenné nem lesz, nem lehet: a helyes tetteket a nép' józan esze előtt semmi gyanusító szavak által meggyöngíteni nem lehet — és ha a helyes tettek nem gyakoroltatnak, akkor sőt kötelessége a becsületes sajtónak a kormányt azok' gyakorlására figyelmeztetni.

A szabad, részrehajlatlan, független sajtó minden alkotmányos országban ellenőrséget gyakorol a kormány — még a legszabadelvübb kormány' irányában is: de az ellenállás' szelleme által, melyet fölébreszt, nem szándékol egyebet elérni, mint igazságszeretetet, szabadelvüséget, törvényességet a kormány' részéről.

A jelen esetben is tehát czélunk csak az, hogy a miniszterium hasonló igazságszeretettel idézze azon idegen lázítókat is törvény elé, melylyel „Marczius“ szerkesztőjét elitéltetni akarja.

Törvénykezési rovat.

A váltófeltörvényszék. Mikor nálunk a váltótörvények behozattak, minden ember csak azt mondta és azt irta, hogy a magyar váltótörvény legjobb az eddig létezők között.

Azt mondták a magyarnak, hogy ez aranybánya, melyből ugy ömlik a kincs, hogy csak tarisznyát kell alá tartani.

Pedig talán a magyar váltótörvény a legroszabb minden eddig létezettek között. Nincs benne sem bizonyos alapirány, sem egység, sem összevágó és világos részletesség.

Azoknak kik e törvényt hazafiui szent indulatból sürgették, czéljok a kereskedési hitel és az átalános ipar' felvirágoztatása volt: hanem a kiktől mi e törvényt kaptuk, viszszafelé fordítva adták ide a fegyvert, mely mikor elsült, minket sebzett meg.

Igy váltótörvényünk' szerkezete a kereskedői hitel' emelése mellett a földbirtokosok' romlásának magvát rejti magában.

Nem czélom most e szerkezetet fejtegetni; de azt kereken állitom, hogy ha már a szerkezet az igazi magyar faj' elszegényitésére van irányozva: akkor a váltótörvényszékek' részére kiadott utasitások még avval tették e szerkezetet sokkal roszabbá, hogy már e szerint a váltótörvény, a kereskedői hitel' emelését sem eszközölheti.

Ezen utasitások a törvényszékeknek oly eljárást szabtak ki, hogy e mellett a törvényt magát megtartani lehetetlen. A régi kormány nemhogy a váltótörvényt magát kellően foganatba vette volna, hanem épen ugy foganatositotta ezt, hogy valódi czélja, akarata, rendelkezése nullificáltatott. Ezenkivül a törvényszékek' rendezése akkép történt, hogy legalább a mennyire lehet, politikai formájuak legyenek.

Ezekről sokat lehetne szólani. De maradjunk most csak ez egynél, a váltótörvényszéknél.

Mint az egész váltótörvénykezési rendszer, ugy ez is egészen administrativ lábra van állitva, minek elég bizonysága lehet az, hogy 1) minden itt történtek a legnagyobb titok alatt tartatnak, 2) hogy a perek' előadásán a felek jelen nem lehetnek, sőt még a perkivonatokat sem szabad megtekinteniök.

Igy a törvény' kellő foganatba vétele nem biztositthatik; mert az ily törvényszéket a világon senki sem controllerizálhatja, s csak innét magyarázhatom ki azon gyakorlati szabályokat, miszerint itt oly esetekben is halasztásokat engednek, hol a törvény nem rendeli, s hogy gyakran a feleknek minden kérelmén kivül is a perek bővebb megvitatás és újabb itélet' hozatala végett visszaküldetnek. Az effélék sokszor az igaz ügyre nézve jók lehetnek; de az önkénynek is tág kaput engednek.

Azonban erről legyen most elég ennyi.

Sokkal nagyobb scandalum az, melyet a törvényszék a törvényben kimondott s biztositott gyors eljárásban követ. Itt a törvény a perlekedő világot megcsalja — mert a mi ebben igértetik, az nem történik.

A baj nem a törvényszék' egyéneiben van, hanem az egész intézet' természetében. A régi kormánynál mindig hasztalan volt ez iránt a panasz; ugy tett mint a rosz anya, ki mikor mással verekedik, nem ád siró gyermekének sem enni; vagy mondhatni, ugy is tett, mint ki, hogy nagy fényt játszhassék, elfelejti az erényt. Gondolta magában: mi az az igazság? a kinek baja van és kedvemben jár, a nélkül is nyer nálam vigasztalást.

A törvény azt mondja, minden perek a váltófeltörvényszéken azonnal meg fognak vizsgáltatni; továbbá azt mondja hogy a szükséghez képest a személyzet' száma szaporittassék.

De ezen rendeletek haszontalan mendemondák voltak inkább, mint törvények. Az azonnali megvizsgálás helyett 4 esztendeig is vizsgálatlanul hevernek a perek; azon perek, melyeknek, a törvény által felbiztatott boldog hitüek szerint — legalább egy év alatt nem csak lefolyni, hanem bevégeztetni is kellene. Egyes felek kamataikat, sőt az utóbb betáblázottak tőkéiket is elvesztik ezen hosszadalmas eljárás miatt, s igy aztán természetes, hogy egy bukás sokszor többet is huz maga után.

150 csődper vár itt megvizsgáltatásra, és a mostani rendszer szerint mindig ennyi lesz; mert mig ezek' előadatása bevégeztetik, azalatt ugyanannyi új fog felérkezni.

Hogy remanentia ne legyen, mulhatlan szükséges rendkivüli intézkedéseket tenni, mely intézkedés knek ne csupán az legyen czéljok, hogy több per adattathassék elő mint most, hanem az, hogy valamennyi bevégeztethessék.

Az által, hogy két ülésben fognak itélni, a czél igen kis részben lesz elérve; s a birák' számának ily czélbóli szaporitása oly egyoldalu intézkedéssé válhatik, melynek következése puszta kényelmesebb előadás lesz.

A munka nem különösen a birák' számának fogyatékában akad fenn, hanem különösen abban, hogy nincsenek elegendő alsóbb hivatalnokok. Például kivonatok' készitésére nincs több mint 6 fogalomgyakornok. S minthogy ismét nincsenek elegendő irnokok, ezekre irnoki munkákat is rónak, s igy sem egyikre sem másikra becsületesen reá nem érnek. E gyakornokok reggeli óráikat az irodában töltik, a délután marad kivonatok' készitésére, és ezen idő egészen szükséges a gyorsabb eljárást igénylő, váltó- árúszerzési- és ehhez tartozó perekre. Tehát a csődperekre igen gyéren lehet érkezésük.

E gyakornokok, kiken minden törvényszéki munkálatok' mechanismusa megfordul, egészen azon régi bureaucraticus lábra vannak állitva, melynek egyik különös elve volt az: hogy az ifju embert sanyargatni kell.

Valóban könnyelmüség a status' intézeteiben, hogy oly emberek, kiknek becsületességüktől, szilárd jellemüktől annyi embernek vagyoni biztossága föltételeztetik, kiknél esztendőről esztendőre több százezerekről szóló peres iratok minden controlleria nélkül hevernek — oly csizmatisztitónak való fizetésekkel láttatnak el, mint most.

Ezért itt bizony az accidentiákat is elfogadják, sokszor tudnak rajta segiteni, hogy valamely csődper soron kivül megvizsgáltassék, s ennek törvényes szint is adnak, mert azt mondják, miszerint senki sem parancsolhat abban, hogy hivatalos óráin kivül valaki mit dolgozzék. — De ha ily körülmények egyszer jövedelmi forrássá válnak, attól is lehet félni, hogy mindig csak azon perek fognak megvizsgáltatni, melyek kézzelfoghatólag sürgettetnek. S ime az abusus készen van.

A minisztériumtól a napokban több rendeletek jöttek, melyekben bizonyos csődperek' megvizsgáltatása sürgettetik, s annak felvilágositása kivántatik, hogy miért maradtak e perek ennyi időre el?

Szóljanak e pár sorok e részben is őszinte nyilatkozatkép; melynél őszintébbet a hivatalosan megkérdezettek bizonyosan nem adandnak.

Az igazságszolgáltatás eddig oly árva gyermeknek tartatott, melyért csak akkor tettek valamit, ha épen jutott; fordítsunk több gondot reá, ismerjük el, hogy ez legkedvesebb gyermekünk: — s az ily bajoknak egy tollvonással elejét veendhetjük.

Külföld.

— **Páris.** Blanqui, Barbés, Courtois, Louis Blanc stb communisták' vezérlete alatt a nép a nemzeti gyülést szétkergette. De a nemzetőrsereg csakhamar a tulzó csoport' urává lön. — Az izgató vezérek elfogattak, bezáráttak és perbe idéztettek. — Ezen emberek vak szenvedélyeiknek akarják Frankhon' boldogságát — Europa' békéjét feláldozni. Hála a nemzetek fölött őrködő nemtőnek — hogy a zürzavar feneketlen bonyodalmai ideiglen legalább szerencsésen elhárittattak az átalakuló és békét oly nagyon igénylő népekről. Lamartine egész erélylyel ragadta meg a kormányt. A franczia nép őt támogatni fogja minden terveiben, ezt oly kormány, minő a franczia, meg is érdemli.

Belföld.

⁂ **Nagybányán** a csend, az egység egészen megzavartatott, a borzasztó tisztújítási korteskedés által. Két párt van: a bányásztisztségi és az ugynevezett polgári. Az előbbeni conferentialiter már megtette a tiszteket, mely választásából egy tapodtat sem enged. Hm! Az érdekessé válandó tisztújítást, mely e hó' 24-kén leend, körülményesen megirni el nem mulasztandom. A megalakult de fegyvertelen nemzetőrség több utczai zavargásokat csilapíta le tekintélyével. A laktanyán kegyetlenül isznak. Az itteni bányásztisztség' ülései még mindig zárt ajtóknál tartatnak. Sokan megbotránykoztak ezen. A szomszéd Felsőbányán a kedélyek nem oly nyugodtak mint itt. Az ottani tanács még mindig tekintélyt arrogál.

⁂ **Kassán** máj.' 7-kén a lovas nemzeti őrség' zászlója ünnepélyesen felszenteltetett. — 8-kán Abaujvármegye képviselet' alapján népgyülést tartott, melyen a volt adózók is, most már polgártársaink, számra 750-en megjelentek, mint az illető helységek' képviselői. A végzendők, daczára a majd 3000-re menő tömegnek, minden baj nélkül és békével végeztettek; a törvény' rendeleténél fogva megyei közönség' neve alatt megválasztott állandó bizottmány minden hónap' első keddjén tartandja üléseit. Másnap több század' aláirásával ellátott petitio küldetett a minisztériumhoz, melyben az egész megye' osztatlan bizalmát biró Semsei Béla' főispánná kineveztetése kéretik. A nép' szava, Isten szava. — A városnál tisztújítási határidőül folyó hó' 25-dike tűzetett ki; a választók' öszvege 772. — Itt is a megyében mindenütt csend és béke uralkodik. Klestinszki László.

⁂ **A szerbek Karloviczon** máj.' 13-dikán roppant népességü gyülést tartottak, melyben Csernovics' proclamatiója megégettetett, a szerb nemzetiség' visszaállítása elhatároztatott. Vajvodának, ki minden szerbek' főnöke legyen határőrségi ezredes Suplikatz rögtön kineveztetett, a karloviczi metropolita pedig patriárchának. A vajdaság körébe fog tartozni az egész Szerémség, Bács, Baranya és Verőczemegyékkel. A gyülés folyamában egy szerb falu vénje is fellépett a szónokszékre, köszöntötte testvéreit, és megdicsérte törekvéseiket. És ki nyilatkoztatta hazája nevében, hogy a legelső hivásra 24 óra alatt 20,000 fegyveres szerb kész segélyükre megjelenni. A nagy nemzeti gyülésre már 1000 fegyveres iratta be magát. E napokban pedig nagyszerü küldöttség, mintegy 200 egyénből álló, fog Bécsbe menni, a trón elé terjeszteni a szerbek közös kivánatait és határozatait, melyeknek helybenhagyását előre is biztosan remélik. — Talpra magyar! — A szerb mozgalmak' fészke Újvidék.

⁂ **Zágrábban** május' 15-dikén a nádori rendeletek iszonyu ingerültség közt elégetendők valának, de ettől a tömeg csupán a bán iránti szeretetből elállt, s beérte azzal, hogy a már lobogó tűzbe István nádorunk' képét dobá. — Csak paczkázzatok, hitvány egerek! majd közétek csap a haragvó oroszlán. És ha e boszú véres leszen, ti lesztek okai.

A bán körlevelet bocsáta szét, melyben igy szól: „mihelyest báni levelemet kapjátok, azonnal a kerületekben létező önkényteseket, nem különben a gyalog és lovon fegyvert viselni képes egyéneket összeirjátok s azok lajstromát legfölebb május' 21-ig hozzám küldjétek; egyébiránt önkénytes csapataitokat olykép rendezzétek, hogy első fölhivásra bárhovai indulásra s rendelkezésemre készen legyenek; nemkülönben intézkedjetek, hogy a nemzetőrség is, ha a szükség ugy hozná magával — szinte táborba vezettethessék." Ezután egy másik báni rendelet olvastatott föl, mely a fölállítandó sereg' élelmezéséről s más megkivántatók' kiszolgáltatásáról gondoskodásra hivja föl a megyét.

⁂ **Ámde a magyar sem alszik többé!** és gyorsan készül, lemosni nyolczszázados nevéről a gyalázatot, melylyel mindenfelől illettetik. Báró Hrabovszki kormánybiztoshoz Pétervárádra erélyes rendelet intéztetett, melynek 6-dik pontja, mint az egésznek lényege igy szól: 6-or Báró Jellasics József elősorolt merényei által Horvátországban a közállapot rendkivül meg levén zavarva, helyreállítása rendkivüli eszközöket és hatalmat is szükségel. Ennélfogva önt apostoli királyunk nevében a polgári és katonai hatóságnak hathatós, ugyszinte a báni hivatalt illető minden hatalomnak is ideiglenes gyakorlatára följogosítom és megbizom.

Hogy pedig e rendeletek végrehajtathassanak, István nádor a kir. biztosnak parancsai alá helyzi és rendelkezésére bízza a kapcsolt részekben is létező és rendezendő nemzeti őrsereget, az ott tanyázó katonaságot és az őrvidékek ezredeit, a kik fölszólításainak a legterhesebb fenyíték terhe alatt engedelmeskedni tartoznak.

⁂ **A székely nemzethez** pedig a miniszterelnök intézett lelkes felszólítást, melyben mint Magyarországnak első független miniszterelnöke s ideiglenes hadminisztere, bizva a vitéz székely nemzetnek világszerte elismert rendületlen harcziasságában s magyar testvérei iránti ingadozatlan szeretetében, hivatalos tiszténél fogva saját felelőssége alatt, siet őket fölszólitani, hogy miként erről az erdélyi főhadi kormányzót értesítette, addig is, mig e rendeletére felséges urunk királyunk jóváhagyását pótlólagosan megnyerné, levele' vételével tüstint Magyarországba, a Szeged tájékára telepítendő elhatározott 12,000 fegyveres katonaságból állandó táborba siessenek, hol, valamint az átkelő helyeken is, illető élelmükről s fogadtatásukról már kellőleg gondoskodva van.

Ügyünk közös, a koczka egyiránt fordul mind a két testvér-nemzetnek, ne hagyják önök a hazafiui meleg szavakat hidegen s részvétlenül elhangzani!

⁂ Egy miniszteri rendelet a **fegyverkivitelt** az országból eltiltotta.

*** **Hétfön** reggel érkezett meg, „Hercules“ gőzösön a pétervaradi őrsereg' egy része, — a főhg Leopold nevét viselő magyar gyalogság — melynek nagyobb része horvátok és tótokból állván, a mult napokban ugyancsak „Hercules“ gőzösön leszállított „Zanini“ olasz ezrede által váltatott föl. E szerint tehát az olasz katonaság rendeltetése helyére minden akadály nélkül megérkezett.

*** **A háboruhoz pénz kell!** A kormánynak, ha azt várjuk tőle, hogy erélyesen intézkedjék, kezébe kell adnunk az intézkedést lehetítő eszközöket is. Vajha minél gyorsabb és sikeresb eredménye legyen az e czélból kiadott miniszteri felhivásnak. Áldozz magyar nép hazád' oltárára! hogy biztosítsd nemzeted' életét! Áldozzon szegény és dús egyaránt, mert e haza mindnyájunké, azt megtartani, megtartásáért küzdeni mindnyájan tartozunk, mert ha a hon bukott, buktunk vele mi is, és ránk vagy halál, vagy rablánczok várnak. — Válaszszatok! A minisztérium által adományul elfogadtatik készpénz, drága ércz, fegyver, gabonanemü, posztó, vászon és minden mi könnyen pénzzé tehető. Kölcsön is szivesen elfogadtatik. — Az adományok' beszedésére országszerte bizottmányok rendeztetvék. — Itt Pesten mult kedden tartott népgyülésben élő szóval is föl lön hiva a főváros adakozásra.

*** **Nemzetőrök!** A nyilvános csend' föntartása, a vagyon és személy' biztossága igényli szolgálattételeket. Szolgálatot tenni annyi mint munkálkodni. Midőn nemzetőri szolgálatot tesztek, akkor munkálkodtok.

Mit tartatok azokról, kik a nemzetőri szolgálattételre törvényszerint kötelezve vannak, s e szolgálat alól mindeddig közönyösség, halogatás, restség, kényelemből kivonták magukat? Egyik azt mondja: mit tartozik rám az egész? a másik: majd elmegyek, ha visznek; a harmadik: hagyjatok engem békével! — Nem volna-e igazságos, ha e finom madarak kényszeríttetnének letenni a hálósapkát, hálóköpenyt, pantoflit, szükség idején, és helyettük fegyvert ragadni? — De bizony jó volna. De miként lehetne őket zugaikból kiriasztani? — Igy:

1. Tegyük közzé a nemzetőrök' névsorát. — E névsorból megismerjük azokat is, kik belőle hiányzanak, azaz azokat, kik nem akarnak munkálkodni, de a munka' gyümölmölcseiben polgártársaikkal osztozni. — Tudjátok hogy nevezik Frankhonban az ilyeneket? Az ideiglenes bizottmány, mely Louis Blanc alatt a munka' rendezésére neveztetett, ezt mondá: „a heverő ember tolvaj.“

2. Hozzuk nyilvánosságra azoknak neveit, kiket más országokban tolvajoknak neveznek, majd szemükbe nézünk ezen tolvajoknak.

*** **Az egész nép**, a legnemesbekkel élükön, kész vérét és vagyonát áldozni a hon' oltárára, hogy a minden oldalról tornyosuló veszélyek közől kimentse.

Ti háziurak Budapesten, kiknek egy, két, három emeletes házaitok vannak, természetesen nem fogtok hátramaradni akarni. — Mit szóltok hozzá: ha mindenitek egyegy önkénytest állítana, s azt a szolgálati 3 éven át kitartaná? — Igen nagynak látszik elöttetek az áldozat? Mérjük meg közelről e nagyságot.

Az önkénytes nemzetőr kap napidíjul 8 pkrt. Ez tesz havonkint 4, évenkint 48 pftot. Ha pedig ezen fölül még kenyérrel és ennivalóval is el akarjátok látni, ez naponkint, kerekszámmal 4 pkrral, tehát évenkint 24 pfrtal többet tesz. Kerül tehát egy nemzetőr mindennel tökéletesen ellátva, ruházaton kivül, évenkint 72 pftba. Ha még ruházatot is adtok neki, kerül egy nemzetőr kerekszámban (valamivel több vagy kevesebb nem tesz nehézséget) 100 pftba.

Már több polgártársaitok siettek egyegy nemzetőrt állítani, equipirozni, s 3 évig mindennel ellátni. Lesznek sokan közöletek kik e példát követni fogják. — Azoknak, kiknek ez öszveg nehezen esnék, akadnak barátaik, álljanak össze ketten ketten, hárman hárman, stb. s tegyék meg a magukét. Kiki annyit ad, mennyit adhat. Ha ezt csak maguk a budapesti háztulajdonosak teszik is, már körülbelül egy harmada az egész önkénytes seregnek a ti költségeiteken ki lesz állítva, a nélkül, hogy ti magatokra valami elviselhetetlen terhet vállaltatok volna, — a haza pedig hálát fog ily lelkes polgárainak szavazni!

*** **A nemzeti szinház' tagjai** hazafiáldozatban igen fényes példát adának. Nem csak a nyugpénz intézeti egész tőkét adák a haza' oltárára, hanem ezen fölül maguk közt 600 ftot tőnek össze és szolgáltattak kézbe. Éljenek! Egyátalában mindenfelől a legnagyobb készséggel hozza kiki arányát, ezüstjét a haza' fölsegélésére. Csak a papokról, t. i. a gazdag főpapságról nem hallunk még semmit! Szeretnénk pedig, **igen nagyon szeretnénk** valamit hallani! Mert reméljük, nem hiszik a főfőtisztelendő s méltóságos urak, hogy ők a közveszély' idején nyugton ülhetendnek kincsládáikon, mig a hon' többi fiai utósó fillérüket is odaadják. Adjatok, mig adománytokat erénynek nevezhetitek! mentsétek meg becsületetek és hazafiságtokat.

*** **Mészáros Lázár** hadminiszter úr megjött tegnapelőtt estve. Azonnal Batthyány Lajos miniszterelnök úrhoz, s vele Nádor ő fenségéhez sietett.

*** A nép számára kiadandó lap **Népbarát** czimet viselend. Szerkesztői Arany János és Vas Gereben.

*** **Herwegh'** költeményei, fordítva Magos Ernő által, megjelentek.

*** **Kossuth Lajos** pénzügyminiszter kiadá felszólitását a kamatos kincstárutalványok' kibocsátása' ügyében, és felhí minden jóakaratu hazafit, hogy azok' mi hamarabbi megvételéhez járuljon. Ez utalványok 10—12 nap mulva, a magyar bankjegyek pedig 6 hét mulva fognak kibocsáttatni.—Váltsuk be német bankjegyeinket magyarokért azonnal! Az utalványokat pedig vegyük.

*** **A nemzeti casinó** 20,000 ezüst ft. tőkéjét átadá a hazának, továbbá 120 személyre való ezüstjét adá oda, kincstárutalványokért. A társaság minden fényüzést eltöröl és takakrékosságra szorítkozik. Gróf Széchenyi 8000 pftos ezüst asztalt adott át, s évenkint 12,000 ezüst ftot ajánlott a haza' szükségeire. (P. Z.) Hazám' gazdagai, itt a lelkes példa!

Szerkesztői értesités. B. K. F-nek. Ön' Vallásróli eszméinek még nem jött meg idejök. Sok jót mond ön, de mégis sokkal általánosabban érdekli czikke a vallást, semhogy adhatnók. Ha szigoruan a vallásokba becsúszott visszaélések' marquirozására szorítkozik ön, akkor inkább boldogulunk, de magát a vallást, mint vallást bolygatnunk nem szabad. Még nem oly rég, félszázad előtt, hasonlót kisértett meg Franczia-országban a forradalom, és tudjuk minő sikerrel. Mi hiszszük, hogy lesz egy idő, midőn az emberi nemnek nem lesz szüksége a vallás' gyámbotjára, hanem önlábán is fog tudni járni, — ha ezt nem hinnők, meghazudtolnók az emberi ész' folytonos fejlődéséről meggyőződésünket. És akkor, majd ha az összes embernem' észbeli nagykoruságá kezeskedik annak erkölcsi önállóságáról, a vallás magában meg fog szünni. Ez aranykor még messze van! de még sem oly messze többé, mint háromszáz év előtt. Megjő pedig e kor magában: de erőszakolnunk nem lehet, nem szabad.

István nádor s királyi helytartó ő fensége f. hó' első napján tzz által károsult soroksári lakosok közötti kiosztás végett 500 pftot adományozván, s ugyane czélra Valero Antal a helybeli kereskedői testület' nevében 180 pft, végül Ócsa helység' lakosai 100 vft segedelemmel járulván; — Pest megye' választmánya a szenvedő emberiség' nevében őszinte köszönete' nyilvánítása mellett ez ajánlatok iránt a közönséget hirlapok' utján értesíttetni határzá. Választmányi határozat' következtében közli Hajós József, főjegyző.

Sorompó.

Nyiltlevél azon miniszteri osztályfőnökhöz, ki május' 18-kán a börtönöket megszemlélé.

Osztályfőnök ur!

Kegyelmes urnak szólítanám önt, ha oly emberek' kiséretében nem jött volna látogatásunkra, kiknek jelenlétében egyikünk sem merészelt szólani; — ha ön egypár a népből választott kisérővel jő, s nekünk a szabad szót biztosítja vala: akkor oly igazságszeretetet tanusít vala irántunk, melyet kegyelemül tekintettünk, és önt áldottuk volna. — De igy, oly látogatónak néztük önt, ki elfonnyadt, életvesztett arczainkon arczlant jött tanulni!

Hiszen ön emberismerő: és nem vette észre, miként vágtak szavába a fogolynak, ha beszélni akart, és vádolák őt, hogy szavainak hitelét elvegyék? Ki merészelne ott szólani, hol félni kelle, hogy ön' távozása után kurtavasra vernek, és talán ütlegekkel is kínozni fognak!

Ön csak egy tövissel többet döfött vérzően szaggatott szivünkbe, és azon meggyőződést hagyta hátra: hogy számunkra nincs segély, nincs az égben és nincs e földön! — e tövist ha fogja megtompítni az idő?!

Ön május' 18-kán délelőtt meglátogatá a tömlöczöket. Látta ön az 1 számu folyosót és benne a 7 sirboltot? E sirokat, hova nem hat fény, nem levegő, csak távol zugása az elrobogó kocsiknak és a város' életzajának; hol a fogoly a puszta földön fekszik és a pinczefércek' ezrei lepik el haját a szerencsétlennek. Látta ön e tömlöczöket?

E kripták' egyikében sinylődtem én kilencz hétig; — tíz napig a folyosón, 53 napig a sírban, egyesegyedül.

E bánásmódot nem birám el, s közel valék a halálhoz. Ekkor más tömlöczbe vittek, — a 23-dik számuba.

Ön e tömlöczöt tiszta májusi napon, tisztíttatása után 2 nappal látá, — de nem akkor, midőn én benne senyvedék, midőn az éjet csak egy órára deríté némi szürkü'et, midőn a déli falnál, mely a tömlöczöt a ház alatti csatornától elválasztja, sárgás zöld folyadék tolult be, mely öldöklő büzzel terhelé meg az ugyis halotti levegőt; midőn metsző, hideg léghuzam vágott keresztül a nyilt vasrostély' törött ablakhézagain az ajtó felé, hogy a könyek megfagytak a kialudt szemekben; midőn a filantrop Appert itt volt, és eliszonyodva kiáltott fö!: quel abominable prison! és elbámulva lánczaim' nagysága és sulyosságán kérdezé: hogy vajjon gyilkos vagyok-e?

Itt nyomorgtam én, septembertől ez évi febr.' végeig. A fehérnemü és egyéb ruha elrothadt rajtam, és saját ruháimat sem kaphatám be, melyek az ügyvédi hivatalban hevertek, mig (gondolom) testvérem panaszt nem emelt e bánásmód ellen.

Nem borzadoz ön ily kínzásokon? — pedig ez, meg az éhség, és a vizes, rosz kenyér, az ehetlen ételek, a testi szenvedés — mind összesen nem oly kegyetlenül gyötrenek, mint a lelki szenvedés, melyet a törvény, melyet a birák számba sem vesznek.

Mit is gondolnak ezek a semmivétett becsülettel, a szégyen' bélyegével, a megszaggatott szív' gyötrelmeivel! mit gondolnak az ő nyomor, inség, szükségben epedező véreivel! mit gondolnak szeretettjével, kit aggály és szorongás és a nyilvános vádló' gyalázatossága képes lenne r...vá tenni? — Vagy a porkoláb' durvaságával, ki megszokta gorombaságai' tömegéből igy riadozni a fogolyra: átkozott legyen a kutya apád; az ördög a te istened, te kutya; dögölj meg kutya; — és több ilyesek.

És miért mindez? — Istenemre! nem tudom.

Csak gyanítom, hogy mint áldozatot vetettek oda a törvénynek, hogy a bünösök megszabadíttassanak; hogy engem megölni vagy vallomásra kényszerítni akartak, mert a jegyzőkönyvek, tudatlanság vagy roszakaratból roszul vezetvék, levelek önkényesen magyaráztattak, mások elsikkasztattak. Hogy a nyilvános vádlónak egyik részről meg kell vesztegetve lenni, hogy a másikról meg lehet vesztegetve, azt szinte gyanítom; s hogy kedvesem ennek gyalázatos szándéka elől, melyre őt erőszak és fenyegetés által akará kényszerítni, csak bajjal menekült! — — Az ő kedveért kínzának engem poroszlói! — és ámbár ezerszer jelentetém be magamat a városkapitányhoz, — soha be nem bocsáttatám!

Tehát:

Pártatlan bizottmányt kérek — poroszlókiséret nélkül!

Egy fogoly.

** A Reform' 11. számában olvasható „törvénykezési rovat" azon szakaszára, mely az első csillag után áll, egy megjegyzésem van.

E szakaszban ezeket olvassuk:

„Legújabban mintegy 2. hónap óta nincsen az osztálytörvényszék' elnöke jelen, s ezért a felküldendő iratok a feltörvényszéken hevernek."

Ezen állításnak csak második része való; az első nem áll. A hétszemélyestáblai váltóosztály ez időrei elnöke, b. Vécsei Miklós, épen két hónap óta folyvást Pesten van; innen azóta egy napra sem távozott. Minden héten rendesen üléseket is tartott, ha a birói tagok száma engedte.

B. Prényi Zsig. az osztály előbbi elnöke, febr. 24-kén ment fel Pozsonba az országgyülésre; helyette b. Vécsei M. marczius' 12-dén érkezett Pestre. A pereket átvenni mindig kész is volt — de azok más okból hevertek a szó legvalódibb értelmében, a váltótörvényszéken.

Megmondjam az okát, miért?

Csak azért, mert a váltótörvényszéken marczius' 15-ike után nem tudtak megállapodni abban: mint czimezzék a felküldő-leveleket!!

Midőn a törvény és igazság' rovatában irunk, ne távozzunk oly messze az igazságtól.

Volna még mondani való többekre nézve is, de azokról máskor bővebben.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: Nádaskai és Zerffi. Kiadó tulajdonos: Emich Gusztáv.

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 16. Tavaszutó' 28. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, május' 25. — A horvátügy. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Zsidóügy. — A magyar miniszterekhez. — Kabinéti perekről. — Néhány szó a nemzeti színház' ügyében. — Kérdés. — Törvénykezési rovat. — Külföld : Bécs, Frankfurt, Grátz Insbruck, London, München, Páris. — Belföld. — Sorompó.

Budapest, máj.' 25.

Hát már mindent elértünk?

Csaknem apathia szállta meg a sajtó' legnagyobb részét. Fölhivások az elöttünk álló illir pártütés' véres megfenyítésére, financztervek — töltik el a politikai lapok' hasábjait, .. a külpolitika csak annyiban nyujt érdeket, mennyiben az osztrák hadseregnek Olaszhonbani veszteségei érdekelnek, — innen pedig csaknem mindennap újabb vereségről tudósíttatunk.

A párisi és frankfurti nemzetgyüléseken foly a vita — Lengyelország még maig sem független, s Anglia imide is amoda is vet egyegy „Notát", a nélkül hogy bárhol tettleg beavatkoznék.

Az angol nem fél semmitől — csak attól, hogy néhány váltóüzér a világzavarok által megbukhatik, s ez által kereskedése csapást szenvedne, — de ki gondol most a kereskedéssel — e nagy tényezővel a politikai életben.

Előbb elevenen meg kell indulni az életnek — akkor minden veszteség varázsgyorsasággal visszapótolódik ismét, akkor fogja csak véghetlen, áldásdus nyereség jutalmazni pillanatnyi nélkülözéseinket.

Mindenekelött nemzetiségünket kell biztosítva látnunk. De nemzeteket ma többé nem oly könnyü elnyomni. Minden népekben, daczára az aláváló camarillai machinatióknak, szent tisztelet ébredett a népek' nemzeti létezése iránt — s egyik nép sem fogja a másikat a valódi szükség' idején elhagyni, s a szabadság' ellenségei által elpusztíttatni.

Az illireknek ellenünki bünmerénye nem fog boszulatlan maradni. Mert az nem csak bünmerény nemzetiségünk ellen, hanem szabadságunk ellen is, azon isteni szabadságeszmék ellen, melyek most egész Európát áthatják.

A nyugalom, melyet élvezendünk, a kivívott szabadságnak dicső nyugalma lesz. Kötelességünk tehát a még kivívandó szabadságérti küzdelemben egész erővel, egész lelkesedéssel részt venni.

Még eddig keveset nyertünk meg .. Mi még kivívandó, hogy boldogok és hatalmasak legyünk, az a nemzeti gyüléstől függ.

Itt kell nem kevés változtatásnak történni, s ha nem akarunk, mi kik mindig valódi szabadságot emlegeténk, müvészetek és tudományokat a szabadság végett elhanyagolánk — messze más népek mögött maradni, még sokat, igen sokat kell változtatnunk, teremtenünk, javítanunk, eltörlenünk, építenünk.

Eddig semmink sincs, — semmink még, mi szabadságainkat biztosíthatná. — Van ugyan felelős miniszteriumunk, — de e felelős miniszterium septemberi törvényekkel van körülbarrikadirozva; előbb e barrikadokat a törvényhozó hatalom' segélyével be kell vennünk, s csak akkor mondhatjuk, hogy a felelőség nem chimaera, nem vakítás, mely mögé a szabadság' czifra köpenyében az elnyomási rendszer á la Guizot elbujhasson. Oly rendszer, melyben a megvesztegetés', sajtóbékózás', jobbágynyúzás' piszkos vétke csak még szabadabban üzethetik, mert sokan azt gondolják, hogy a tisztviselők' felelőségével már minden megtéve ..

Pedig koránsem! —

A főemeltyüi egy szabad alkotmánynak még hiányzanak. E főemeltyük közől a szabad sajtónak még félénken és tartózkodva kell kinlódni a határzatlan kifejezések' kancsukasuhogása és szellem s tetterőgátló cautiók' sulya alatt .. Sajtótörvényeinkkel még oda juthatunk, hogy csupa Journal des Debats-ink, vagy, mi egyre megy — csupa Pesti Hirlapjaink lesznek.

Hol a sajtó szabadon — egészen szabadon nem fejlődhetik — ott boldogságnak még csak reménye sincs. Ki védje a szabadságot? Hol a világ, mely áldólag vesse sugárait minden jóra, és égetőleg minden gonoszra? ..

Aztán minő népképviselet az a miénk? — Ha valamiben Angliát utánoztuk, még nem következik, hogy azt jól tettük. Az angolok' föltétlenül szabad sajtóját nem tartottuk követésre méltónak — de a választómódnak angol szint adánk.

A helyett hogy mindenütt a legszabadelvübb institutiókat vettük volna mintául — a francziáktól a septemberi törvényeket, az angoloktól a választómódot honositottuk meg.

Miért nem akarunk saját lábainkon állani? Mi gátol bennünket, hogy szabad, igazán szabad alkotmányt készítsünk magunknak.

Ezentul saját igazgatásunk, saját bevételeink, kiadásaink, saját diplomatiánk lesz — ezentul tehát nemzetünk' szükségét, védtelenségét, anyagi és szellemi szerencsétlenségét senkire nem tolhatjuk.

Ezentul a szó' legszorosb értelmében magunk leszünk saját boldogságunk vagy boldogtalanságunk' kovácsai. — Főleg oda kell törekednünk, hogy a legközelebbi nemzeti gyülésen a szabadság a legszélesebb alapra fektettessék, és a nép' szabadsága elleni vétek — csaknem lehetlenné tétessék.

Ezt két eszköz által érhetni el: tökéletes szabad sajtó — és jól organizált népképviselet által. —

A sajtót azért annyira féken lehet tartani, hogy gonosztevővé nem lehet. Csakhogy nem kell minden viczet felségsértésnek nézni.

A népképviselet ne csak névre alapodjék a népen —

hanem valósággal a népből származzék. — Itt minden census sértése az ész és emberiség' jogainak.

Két dolog van egyelőre, melyet nemzetgyülésünk által el kell érnünk. Szabad sajtó — septemberi törvények nélkül. Választás census nélkül. —

A horvátügy.

I.

1838-d. év' utóján irtam „Magyarismus — Illirismus" czímü czikkemet.

Végszavai ezek valának:

„Egy nagy tudományu s bő tapasztalatot mély belátással párosító horvát férfiunak ez érdemben tett jóslata, mély benyomással volt rám.

Neki, ki a horvát nyelv' müvelésére örömmel nyujt segédkezet, nem tetszenek ezen ilir-apostolok, s különösen a szerbekkel, bosznyákokkal és montenegroiakkali nyelvbeli egyesülés' létesítése. Abban hazája iránti szent kötelességét hiszi teljesitni: ebben az újabb kor veszélyes szláv propagandájának magvait látja lappangani, mely egykor nem csak Magyarhont, melynek azon fölül, hogy majdnem egészen szlávajku népek környezik, saját kebelében is van, mi neki nyelve s nemzetisége' ügyében aggodalmat szerezhet, hanem talán magát a nagy Ausztriát is veszélyeztethetné?

Vajha öt jóslata megcsalja!"

E czikkemet a pozsoni „Századunk" 1839-ben májusi számaiban közlötte.

A czikkre felindultak a zágrábi ilírek. Lefordíták ilírre és németre, kaszás glosszákkal kisérve — találó — szavaimat. Megkövezéssel fenyegettek, ha Zágrábba jönék!

Hazámban elhangzottak figyelmeztető szavaim! Később, a kormány atyáskodó pártfogását terjesztvén ki az ilírekre: a magyar ellenzék felkarolta a horvátországi ügyet; de hitem szerint, nem egészen ugy, a mint kellett volna.

Törekvései nem vezettek boldog czélra. Ügyekezete megtört a bécsi politika' fátyolozott müködése alatt, mely azt hiteté el az ilírekkel, Európával, s végre magunkkal is, hogy mi zsarnokoskodni akarunk horvát véreink felett!

Napfénynél világosabb volt, hogy az osztrák kormány lázitotta egykét vagyonos vagy hivatalra vágyó tehetősbek mellett az ilírek' proletárius seregét ellenünk magyarok ellen; s mi itt mindig orosz propagandákról beszéltünk. Voltak oroszok is a vidéken, — mint vannak nálunk Pesten ma is, kétségkivül; de osztrák protectio alatt jártak ott, mint a szabadság' szent legében, melyre érdemetlenek, járnak ma itt. A bécsiek féltek a magyar elszakadástól: azért szitották ellenünk a hü illir keblekben a gyülölség átkos tüzét szakadatlanul.

Ördögi munkájok sikerült!

Nagy bajt szereztek nekünk; de még nagyobbat a dynastiának, mely önérdeke iránt elvakítva, türelmesen nézte az ilír mozgalmakat szinte a mai napig.

Ugy látszik már föl kezdenek nyilni szemei.

Vajjon nem későn-e?

Még martiusban nem fogta fel az idő' intését. Bánná Jellachichot nevezé a magyar-horvát király; Gajt tanácsosává az osztrák császár.

Ezen eljárás megtermé gyümölcsét!

Az aldunai és dráva-szávai vidéken iszonyu orkán van keletkezőben, mely nem csekélyebb dulással fenyeget, mint a magyar faj' kiirtásával, a magyar birodalom' eltörlésével.

Magyarok! ne ámitsuk magunkat. A koczka el van vetve. Halál van ott mondva minden magyar' fejére. S ha sikerül a vetés ellenünknek: vége Magyarországnak, vége a magyarnak e földön egy ezred év' küzdelmei után! Irtó had készül ott ellenünk. A keleti vallásuak azzal fanatizáltatnak, hogy mi őket Romáévá akarjuk tenni; a romai hitüek azzal, hogy Luther és Kálvin' követőivé akarjuk avatni mindnyájokat. A köznép közt azonfölül hirdettetik, hogy mi robotos és dézmás jobbágyokká akarjuk őket újra átnyügözni.

A pokol' apostolai, kik ez átkos igéket hirdetik, szétküldvék azon részeken minden felé. Az idő halad. Minden óra évek' eseményit hordozza méhében, s minket a förgeteg fedél nélkul talál.

Horvát testvéreink, — kik saját hazájokból, hol hűségökért hóhérkötél leendett nemes érzelmeik' díja, hozzánk menekültek, — egy ajakkal vallják, hogy itt szép szóval, barátságos indulattal többé mit sem tehetünk! Fegyveres kézre van szükség, minélelőbb, mert pár nap mulva talán — már késő!

Ne időzzünk!

Különösen ne bízzunk az osztrák politikában, mely egyébiránt izlelni kezdi már szláv-sympathiájának keserü gyümölcsét; de nem hiszem, hogy egészen le tudja küzdeni még most is a félreismert magyarok iránti ellenszenvét.

Mig jó királyunk közénk, hü magyarjai közé nem jöend: idegen tanácsosai, kik nem barátink, fogják a trónt környezni, ők fognak rá legnagyobb befolyással lenni; s mig ez igy lesz, ha bízhatunk is királyunkban és magyar tanácsadóiban: nem bizhatunk idegen, ellenséges indulatu bécsi miniszterében.

Gondoljunk komolyan a magyar birodalom' egész voltára, gondoljunk magyar fajunkra! Ne törpitsük el készakarva a veszélyt, mely gondolatban is nagy, még nagyobb valóságban.

Mert valóság a karloviczi ilír congressus, melyen az ottani érsek patriarkává, egy határőrvidéki ezredes Szuplikácz vajdává kiáltattak ki. Valóság, hogy e választás' császári királyi megerősítésének kinyerése végett közel 200 ilír főből álló küldöttség van utban Bécs felé. Valóság, hogy a szláv-nemzeti gyülésre Zágrábból négy ilír küldetik ki. Valóság, hogy Újvidéken, még pár nap előtt, ilír lobogó volt kitüzve. Valóság, hogy a karloviczi gyülésen több száz főre menő szerb, föllegyverkezve, jelent meg.

A jóslat, melyet 1839-ben tevék, fájdalom! teljesült. S már nem arról van szó, hogy elejét vegyük a vésznek, de hogy elhárítsuk.

Minden oda mutat, hogy végtusához közeledik a magyar faj. A kérdés maholnap az: akar-e élni, vagy kiveszni? Amazt már csak fegyver adja meg, ezt — a gyávaság.

A választás, ugy hiszem, egy igaz magyarnak sem nehéz.

Részemről, ha mint magyar nem élhetek, élni sem akarok.

Császár.

Nemzetőrhad' organisatiója.

VI.

Miután a fegyverképes nép 18—60 év közt a hatóság által összeiratott, és a kijelölt korkülönbség szerint a három külön osztályra felosztatott : e lajstromok a központi, tehát megyei vagy kerületi hatóságnak további felosztás végett beküldetnek.

Innen osztatnak el aztán egyes zászlóaljak, századok, ezredek, dandárokra, a népesség' száma, és a városok, faluk stb topografiai helyzete szerint. Több megyék' illetékei strategiai fontosságuk szerint összeállítva, alkotnának egyegy alosztályt, melyekből 2 vagy legfölebb 3 egyesülne egy egész osztálylyá.

Ennél fogva, mint látjuk, az egész országnak több katonai sectiókra kellene felosztatni, természetesen a határokrai tekintet nélkül, melyek eddig Erdélyt meg a kapcsolt részeket Magyarhontól elválaszták, sőt több a határokon innen és tul fekvő helységek, faluk, városok, egy osztálylyá alakítva, legjobban elfelejtetnék a határokat.

Legfőbb fontosságu dolog, hogy az ország' politikai felosztása a katonaival megegyezzék : de minthogy egy egészen új politikai fel osztása az országnak sem fogná a fönebb említett, eddig fönálló határokat talán csak egyetlenegy évtized' rövid ideje alatt elenyésztetni : e politikai felosztás a legközelebbi nemzeti gyülésnek kell hogy legyen teendője, mely alkalommal a politikaiak mellett, a katonai tekintetek is figyelembe veendők lennének.

Akár maradjon már a mostani, vagy jöjön létre egy más jobb, katonai és politikai érdekeket inkább egyesítő felosztás : az osztályok' fendékhelyeiül mindig nyilt nagy városok, katonai tekintetben azonban erősségek, kőfallal kerített mező- és kisvárosok választatnak.

Ebből világosan látni, mikép az egész osztályok, alosztályok, dandárok, vidékezredek, zászlóaljak és századok nem lehetnek mind egyenlő erejüek, mi egyébiránt az átnézetet nem fölöttébb nehezíti, valamint első tekintetre kitünik, mikép a fegyverviselők' mindhárom osztályának béke' idején egymással összevegyülve kell maradni, s egymástól egyátalában el nem választhatók. Mindenik hadosztályban mind a három korosztályból lesznek egyének.

Vegyünk föl már egy dandárhoz 100,000 lélekből álló népességet; lesz ezek közt, Süszmilch és számos más statistikus szerint 25,000 fegyverfogható. E 25,000 ember közől 5,000 az első, 5,000 a második, 15,000 a harmadik osztály' harczosai közé számítandó.

Egy dandár' valóságos ereje tehát áll 25,000 emberből; ha minden dandár 5 ezredre osztatik, ezredét 5,000 emberrel számítva — minden ezredet 5 zászlóaljra, zászlóaljat 1000 emberrel, minden zászlóaljat 5 századra, századát 200 emberrel, megtörtént a dandár' elosztályzása.

Igy kellene ennek lenni béke' idején, midőn a különféle osztályok' elválasztása különböző századokra szükségtelen, czéltalan, és a lakhelyek' távolsága miatt kivihetetlen is.

Zsidóügy.

Véretlen forradalmat vívni dicsőségünkre vált.

És ime, midőn a szabadság' szent harczát szerencsésen átharczoltuk, találkoznak közöttünk emberek, kik polgártársaink' egyik faja — mert hisz a magyar zsidó szintén polgártársunk — ellen méltatlan, szűkkeblü és önző zsarnokoskodással akarják Europa előtt nevünket beszennyezni.

Uraim! tudják önök, hogy a szabadság szent, mert az a természeti jog' malasztja.

És most, midőn a szabadság, egyenlőség és testvériség' szentháromsága deríté ránk az üdv' napjait, — a helyett, hogy zsidó polgártársainknak az igazságot a természeti jog szerint kiszolgáltatnók, részesítvén őket az illető polgárosulás' malasztjaiban, a testvérietlenség' rut bünébe sülyedve, felgyürt kezekkel megyünk ellenük.

De hisz azon hit leebb hangolja minden igaz hazafi' keblében a méltó aggodalom' hurjait, hogy ezen harcz végelemzésben nem más, mint bellum nihil habentium.

Menti fajunkat az is, hogy a zsidók elleni kifakadás csupán néhány nyárspolgárok' részéről történik. Tős magyar ember nem szokott vallásháboruba elegyedni.

Nem tudom, hogy tetszenék azon nyárspolgár uraiméknak, ha a vaksors ugy történetesítette volna, hogy ők zsidó anyától születve most önhibájok nélkül üldöztetnének.

De nem akarok az üldöztetés' jogtalan- és törvénytelenségéről többé szót szaporítani.

Nem akarom továbbá a zsidóság' polgárosításának jogosságáról és méltányos igényeiről a számtalanszor előhordott alapos okokat ismételni.

Én a zsidót nem csak üldöztetni nem akarom, de sőt emancipáltatni is kivánom.

Kivánom pedig azon okokon fölül, melyeket a természeti jog hangosan hirdet, álladalmi tekintetből is.

Nem tartom eszélynek, hogy a status keblében a kigyót ápolja. Kigyó és ellenség lehet pedig nehéz körülmények között a zsidó mindaddig, mig egy közös érdek, a szabadság' érdeke nem csatolja őt a hazához.

A zsidó nép körülbelül kétszázezer emberből áll. Csekély szám az igaz, de elég arra, hogy nehéz körülmények között tőlünk haszonvehető kezét önkárunkra visszatartsa, vagy épen ellenünk fordítsa, mert hiszen őt semmi érdek hozzánk nem köti. Nincs neki mit veszélyeztetni.

Ennek pedig gyógyszere csak az emancipatio.

De tudnunk kell nekünk azt is, hogy vajmi kevesen vagyunk. Iparkodnunk kell tehát a szaporításon, ezt pedig jobban elérjük az által, hogy nem idegen földön született gyarmatosok által, de már hazánkban született és azért e földet gyöngéden szerető népfaj által kivánjuk ezt eszközölni.

Csatoljuk tehát magunkhoz a zsidókat.

Micsoda kárt szenved továbbá a hon, ha azon oktalan üldöztetések által a zsidó a már is hirdetett szilárd és tetté érő határzatra szánja magát, hogy seregesen a tömérdek pénzösszeggel kivándorol. Most is pénzszük világban élünk, és ha még ekkép is csapoljuk pénzforgalmunkat, akkor a nagy sérvet tudom hogy a szájhős nyárspolgárok' uzsorán szerzett fillérei nem gyógyítandják.

Kell tehát emancipatio.

De micsoda jog is az, hogy vallás határozzon polgárzatban. A vallási historiák szoríttassanak a lelkiek' láthatlan országába.

Ki miként tiszteli Istenét, avval a polgárzatnak semmi köze. A természet csak jó és gonoszra osztá az emberi fajt. Büntettessék a gonosz, de a jó ne lakoljon. Vallásaért — a mi ugy is csak a belsőt illeti — senki ne üldöztessék. Mert hiszen de internis csak a vesék' vizsgálója itélhet.

Én tehát mind a két kézzel emancipatiót kivánok.

Ámde midőn ezt kivánom, ne gondoljátok, hogy ezt fel-

tétlenül — feledve nemzetem s véremet — minden biztosítás nélkül ohajtom.

Korántsem.

Én a nemzetélet' rovására tenni nem akarok, hanem kimondanám, hogy minden zsidó, a ki a magyar nyelvet tudja, és azon fölül soha semmi nemzetellenes irányzatot nem táplált: [1]) emancipálva van. Továbbá hogy minden zsidó, ki magyarul nem tud, ha azt megtanulja, azon percztől, melyben e tudásáról az esküdtszék előtt élőszóval elegendő bizonyságot tesz, szintén emancipálva van. Ezt kivánnám csupán a nemzetiség' garantiájaul.

Azonban, ha ki még tovább akarna menni, vérem iránti szeretetem miatt még azon másik kikötésre is ráállok, hogy mivel a zsidófaj neveletlen népünket leginkább a csapszékek' haszonbérlése által depauperizálja és demoralizálja, valamint ezt sok roszlelkü teszi is, ennek gátlására a zsidóságnak a korcsmahaszonbérlés tilalmaztassék.

Megvallom azonban, hogy ezen második feltételre nézve valamint sokan, ugy magam is nem birom magammal elhitetni egészen, hogy a szabadelvüséggel megegyez. [2]) De különben is az első — a nyelv' tudását illető feltételben oly garantiát látok, mely az egész ügyet biztosíthatja, mert ha teszem állna is az, hogy a zsidónép elnyomná és szegényítené a magyar népet, és uralkodásra jutna, feltéve azt, hogy magyar lenne, és a magyar nemzetiséget pártolná, mindezt nem sajnálhatnók, mert a nemzet élne, habár zsidó valláson is. A vallás pedig nem lényege a nemzetnek, hanem az a nemzetiség, de ha e vagy ama vallás kimulna is, avval a nemzet együtt sírba nem dőlne.

És ha tán a magyar zsidó valláson állna is, avval csak ősi keleti jelleméhez állna közelebb. Ez tehát az ügynek nem ártható.

Mindezen okoknál fogva kivánom az emancipatiót.

Lesznek tudom, kik zsidók által megfizetettnek, megvettnek fognak gondolni. Az engem nem aggaszt, lelkem' tisztasága ezen rágalmakat önérző öntudattal jutalmazza. Nyiltan bevallom, soha zsidó' jóságával nem éltem, ellenben általa tán megcsalattam, mert hiszen valamint keresztény, ugy zsidó közt is van gonosz ember. Ámde néhány egyénről az egészre következtetni mindig elfogultság volt.

Kivánom az emancipatiót, mert azt a természeti igazság és az álladalom' java igényli. Kivánom azért is, mert annak kivánása a szabadság, egyenlőség és testvériség jelszóval tökélyes kapcsolatban áll. Nagyborzi Iván.

A magyar miniszterekhez.

Pesten, 1848. május' 26.

Miniszter urak!

Az 1848-diki III. t. cz. 30. §-a azt mondja, hogy önök „hivatalos irataikat az országgyülés' mindegyik táblájának kivánatára, magának a táblának, vagy a tábla által kinevezett küldöttségnek megvizsgálása alá köteleztetnek csak bocsátani.“

Ezt én igen jól tudom; de azért vannak tárgyak, melyekre nézve az állodalom' minden polgárának joga van megkivánni, hogy az országgyülés' összejövetele előtt is felvilágosításokat nyerjen.

A „Pesti Hirlap“ hivatalos és nem hivatalos rovataiban, s utána más lapokban is, történt már említés azon komoly szólalkozásokról, melyek a magyar miniszterelnök és külügyi miniszter közt egy részről, s a Bécsben lakó nagybritanniai követ közt másrészről újabban történtek.

Lehet, hogy e szólalkozások oly természetüek, miszerint azok' fölfedezését önök, a fönebb idézett törvény' rendeleténél fogva, csak az országgyülésre tartják fön.

Ez egészen önök' bölcs belátására van bízva.

Nem tagadhatni azonban, hogy azok' közlése által már most is nagy kedvességet szereznének a közönségnek, édes megnyugvást az aggódó magyarnak, s nagy örömet a függetlenségére féltékeny nemzetnek. De ám maradjanak ezek titokban — legalább még most. Reméljük, annak idejében megtudandjuk, mit tartalmaztak e komoly szólalkozások.

Vannak azonban más tárgyak, melyekre önöket fölkérem, ne halaszszák az országgyülésig.

Önök igen jól tudják, mily nagy aggodalomban van egyre a nemzet a katonai tárcza s a horvátországi viszonyok' ügyében.

A legújabban közzé tett miniszteri intézkedésekből örömmel értettük önök' erélyes eljárását e fontos tárgyban. Vajha legalább a toborzás korábban kezdetett volna meg!

A királyi kéziratok azonban elég soká hevertek elrejtve a közönség elől.

Kivánatos volna, hogy ily okiratok s egyéb rendeletek rögtön közöltessenek. Ez által sok kósza hírnek eleje vétetnék, mely inkább árt, mint használ.

Én egy vagyok önök' leghübb pártolói közől — mig törvényes uton járnak; de azt nem szeretem, hogy kivált a mostani zajlós időkben meglehetősen soká tartják titokban a nemzetre nézve legfontosb okiratok és eljárásuk' közlését.

Gyors és a lehetőségig teljes nyilvánosság, miniszter urak! hogy tudjuk napról napra: hányadán van az ország, a magyar nemzet?

Napjainkban, midőn a kedélyek annyira felizgatvák, midőn önök magok is vészt hirdetnek hazánk s a magyarságra nézve; nem csak kivánatos, de szükséges, hogy a drávaszávai vidékekről érkező minden tudósítás kellő sebességgel hivatalos uton juttassék köztudomásra.

Különben csüggedés vagy elbizottság fészkeli meg magát a honfiakban. Mindkettő ártalmas a nemzet' mai helyzetében.

De a kósza hírek csak egyiket vagy másikat szülhetik: mert rendszerint csökkentik, vagy nagyítják a dolgot.

A valóság adhatja meg egyedül a kellő sulyegyent a nemzet' magatartásában; azt pedig csak önöktől várhatja.

Szeretnők tudni a cseh mozgalmakat is hitelesen; s különösen mi történik Stúrral?

Kár, igen kár! hogy maig sincs miniszteri lapunk, mely egészen hivatalos volna. „Kossuth' hirlapja“, mint hirdetéséből látjuk, szinte nem leend magyar moniteur.

Avvagy talán nem is lesz az egész magyar miniszteriumnak saját hivatalos közlönye?

Ez nagy hiba volna! Tinódi.

Kabineti perekről.

Pest városnak egyik közgyülésében azt tanultam Nyári Páltól: hogy azon nagy kokárdás pecsovicsoknak, kik a megbukott kormányt kárhoztatva, szabad elveiket nagy szavakkal hirdetik, előbb nem lehet hinni, mig az új censurát becsülettel ki nem állják, és azért nem csoda:

Hogy midőn a Marczius' 15-dike czímü lap' 55. számában Pukolainak a kabineti perekről nézetét megolvastam, ő

---

1) Ez igen bizonytalan qualificatio, s impracticus. Szerk.

2) Desöt homlokegyenest ellenkezik. Szerk.

ugy állott lelkem előtt, mint egy, a szép szavakkal valódi czélját palástoló nagy kokárdás liguriánus, kivel próbát kell tétetni, miként állja ki a censurát.

Pukolai nyilatkozatával azt akarja elérni, hogy a kanczellárián már bevégzett, de királyi kézjegyzet mellett újabban fölterjesztett s jelenleg függőben levő tárgyak, a miniszterium által minden megvizsgálás és újabb elintézés nélkül, mint bevégzettek, az illető birósághoz visszaküldessenek, — és mindezt miért? — talán az általa feladott okok miatt? — Nem. Hanem azért (és ebben fekszik a ligurianismus) hogy B. I. volt ügynök részére Pausenberger József ellen általa védett tízezer pftos ügybe a miniszterium bele ne tekintsen, s világosságra ne jöjenek azon roppant törvénysértések, melyeket e tárgyban az udv. kanczellária, — a bécsi kormány, a német biróságok, és a pecsovicsok iránti kegyeletből, a magyar érdekek' elnyomására elkövetett, ő pedig ügyönczével együtt azon kellemetlen helyzetbe ne jöhessen, hogy azon prédát, melyet az udv. kanczellária' segedelmével mármár megragadtak, elszalaszszák.

Melyek' nyomán, épen azért: mert Pukolai maga is megismeri, hogy a kanczelláriánál Apponyi' uralma alatt csak az boldogult, a ki testestül lelkestül pecsovics, nem pedig az, kinek igazsága volt, szükséges, hogy az igazságügyminiszter, a jelenleg legfelsőbb határozattól függő tárgyakba beletekintsen, és azt, a mit az előbbi kormány netalán a pecsovicsság' hévmérüje szerint birált meg, intézze el a hazai törvények szerint igazságosan. Emei.

Néhány szó a nemzeti színház' ügyében [1]).

A pesti magyar színház egy idő óta gyéren látogattatik, és igy pénztári állapota meglehetős apadásban van. Ezt főleg hazánk' jelenlegi politikai helyzete okozza. — Belátásom szerint azonban nem kell, nem lehet ezen intézet' jelen állása fölött annyira elcsüggedni, hogy annak szép jövendőjéről is letegyünk; sőt egyesített erővel oda kell munkálkodnunk, hogy állása mielőbb virágzó állapotba jusson. Miután pedig a nemzeti színháznak legfőbb feladata a nemzeti drámairodalom' emelése; a színházigazgató első kötelességének tartsa, hogy a drámai müvészet legfőbb fokra és virágzásra emeltessék; — több egyéb tekintetekből azonban törekedjék, hogy minél több új operával is, de kivált nemzeti tárgyúakkal bővítse a színház' repertoriumát, s igy a közönség' mulatságaiban kellemes változatosságot eszközöljön. — Hogy ez megtörténjék, fölötte szükség leend, hogy a nemzeti színház igazgatója egész tehetségét csak ezen intézetnek szentelje; mind a drámai, mind pedig a lyrai szakban — ide értve a zenészetet is — egyforma jártasságu legyen, sőt a mindennapi tapasztalás után indulva, de a pénztári mérleg' tekintetéből nyiltan szólva — elkerülhetetlenül a zenészetben is jártas legyen; — mert tagadhatatlan, hogy a színház' bizonyos jövedelme jelenleg a jó dalmü.

A kormányzó egyén továbbá egész figyelmét oda fordítsa, hogy méltányos jutalom mellett eredeti jó magyar drámák és társadalmi jó vig színmüvek kerüljenek színpadra. Törekedjék nem különben, hogy oly színmüvek, melyek külföldön is jó hírre kaptak, és tetszéssel fogadtattak, illő jutalom mellett magyarra fordíttassanak.

A színházigazgatónak ismerete és tudományának kell lenni a külső országi celebritásokról; mit jónak, czélszerünek és a pénztár' erejéhez alkalmazhatónak találand, semmi fáradságot nem sajnálva, illő feltételek mellett a nemzeti színház' hasznára megszerezni ügyekezzék.

Fő feladata ezen intézeti kormányzónak legyen még az is, hogy mind a két szakban felfogadandó egyének képességi tehetségeit megitélni tudja; — mert csak igy avatkozhatik be joggal azoknak megválasztásába és a szerepek' czélszerü felosztásába: mihez azonban szabad kezekkeli kormányzás szükséges, mert az egyéneknek protectiók mellett történni szokott szerződtetése a közönségnek többnyire kevés élvezetet, a pénztárnak és egész intézetnek pedig csak tetemes kárt szokott szerezni.

A jó és szigoru rend' fentartása mind a szinészi egyének mind a külső személyzet körül, — a fölöslegeseknek pedig eltávolítása — bármi nexusban legyenek is azok, — a pénztár' tekintetéből fölötte szükséges.

Nem tartom fölöslegnek megemlíteni még azt, hogy a szinészi személyzet is példás magaviselete és mindenekben kitüntetendő készsége által ügyekezzék az igazgatóságnak terhes vállalatát könnyebbíteni, elősegíteni és egész tehetségét oda fordítani, hogy minden színpadi ármányok távolíttassanak, és mindenkinek erejéhez s képességéhez képesti hozzájárulása által maguk jólétükért is hazánk' ezen fővárosi színpada a legvirágzóbb állapotra emelkedjék.

Ellenben a színház' igazgatója gondoskodjék arról is, hogy az elaggott s tehetetlen színészek' jövendőjének biztosítására évenkint egypár előadás történjék, melynek jövedelme, sőt a ne talán év' végén kitünendő meggazdálkodott öszvegnek p. o. ⅛-tod része nyugdij' alapjául fordíttassék [1]).

Gondja legyen továbbá az igazgatónak még arra is, miszerint évenkint egy vagy két előadás' jövedelme a nemzeti Conservatoríum' felállítására adattassék [2]); hogy abban a nemzeti szinház' számára képzendő egyének részint a drámamüvészetre — (jelesebb nemzeti színészeink' valamelyike által) részint tánczmüvészet, nyelvek, éneklés, zenészetre sat. — taníttatnának; mire a hazánkban szaporodó magyar színpadok' tekintetéből is, jelesen azon oknál fogva, hogy mind a középponti nemzeti, mind egyéb hazánkszerte létező magyar színpadok Pesten képzendő jeles színmüvészekkel láttassanak el, — különös figyelmet kell fordítani. — Sőt ha a színház' pénztehetsége engedni fogja, a nemzeti színház' tagjai közől minden évben egy jelesebb tehetségre mutató szorgalmas egyén az intézet' költségén külföldre is utazzék, a jelesebb külföldi színházak' látogatására, hogy ott mit jót s

---

1) Bajza József úr a Kossuth hirlapjának szerkesztője levén: természetes, hogy színigazgató nem lehet. Mert oly roppant dolog mellett, mint egy nagy napilap' szerkesztése, oly még roppantabb dologra, mint egy nemzeti színház' igazgatása, ráérnie tökéletes lehetetlenség. — Mi ohajtanók, hogy most, midőn e nemzeti intézetről szellemi tekintetben a censura' nyügei lehullottak: anyagi jövendője pedig az évenkénti országgyülések által is eléggé fényesen biztosítva van, emelkednék az ki minélelőbb mostani pangó állásából azon fokra, melyen Europa' bármely első színpadával kiállja a hasonlítást. Szivünkön hordjuk ez intézet' jövőjét, s azért helyet adánk lapunkban a jelen czikknek, melyhez csak azt jegyezzük meg részünkről, hogy mi nem bánjuk akárki legyen igazgató, csak legyen *szakértő*, nem csak jószándoku hanem *erélyes és tettképes*. És legyen igazgatóvá bárki, müködésének sikere szerint fogunk róla ítéletet mondani. Szerk.

1) Ez kevés. E czélra még a fizetések' bizonyos procentje is fordítandó. Első alapul pedig egy bizonyos öszveget az ország adhatna. Szerk.

2) Ez is csak pótléknak való. A conservatoriumot az ország tartozik fölállítani. Szerk.

szépet lát és hall, tulajdonává tegye, és magát még inkább kiképezhesse.

Az igazgató végre a színház' gazdasági administratiójára különösen fölügyeljen, annak minden ágaiban szorgalmas utánjárás és betekintés által magának kellő tudományt szerezzen, — mert csak a szorgalmas gazdának gyakori jelenléte és vizsga szeme hozhat mindenféle vállalkozásnál hasznot, áldást és gyarapodást.

Mindezeknek szilárd teljesíthetésük végett szükségesnek vélném a nemzeti színház' igazgatójának állását a legközelebb tartandó nemzeti gyülés' alkalmakor oly kikötéssel biztosítani: hogy az, minden más egyéb foglalkozástól menten — egyedül csak ezen intézetnek szentelje életét; és magát a mostani kor' igényeihez alkalmazván, mindent elkövessen, mi a közönség' kivánatát kielégítse; szóval, ügyszeretet, szilárd akarat, és ügyes tapintat mellett nemzeti intézetünk' jövendő dicső állását kivívni fő feladata és nemes kötelessége legyen. Mátrai József.

„Kérdés"

czimü, mult számbeli, czikkünk' tárgyára vonatkozó következő nyilatkozat jelent meg Pulszki Ferencz államtitkártól a Pesti Hírlapban: „Bécs, május' 21-kén. Épen most kerül kezembe az augsburgi közönséges ujság május' 18-iki száma, melyben világos szavakkal azt irja egy bécsi levelező, hogy én május' 13-kán a csehországi, morva és szilézíai németek gyülekezetében kijelentettem, „miszerint a miniszterium szándoka a legközelebbi országgyülésnél inditványba hozni, hogy Magyarország az ausztriai statusadósság aránylagos részét átvegye, s hogy ezen kérdéshez köti megmaradását."

Mivel lehetséges, hogy találkoznának olyanok is, kik ezen levelezőnek hitelt adnának, kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy ezen tudósítás hamis. Pulszki Ferencz."

E nyilatkozat által azon czikkben nyilvánított aggodalmunk természetesen megszünik. Azonban ez nem gátol, hogy ne ismételjük itt figyelmeztetésünket: hogy a követeknek külön utasításul lelkükre kötessék minden adósságelvállalástóli őrizkedés.

Törvénykezési rovat.

Törvénykezési elvek. A közhivatalnokok, milyeneknek eddig minden királyi hivatalbeliek tekinttettek, azon különös előnynyel birtak, helytartótanácsi rendelet és törvényes gyakorlatnál fogva is, miszerint fizetéseiket végrehajtás alá venni nem lehetett.

Fön fog-e ez ezutánra is állani?

Én legalább szükségesnek és fenállhatónak nem tartom.

Eddig minden hivatalnoknak tekintélyt, fényt kellett adni, hogy reá minél többen vágyakodjanak, hogy minél nagyobb ösztön támadjon a kegyet keresni. A kormány nem engedhette, hogy hiv emberei kenyerüktől megfosztathassanak végrehajtás' utján.

De egyetlen egy hivatal sem dignitás többé; a hivatal ezután oly kötelességgeli felruháztatás, mely a jövedelmet és napi kenyeret is adja. E jövedelem a hivatalnoknak tulajdona, s mint ilyenre a végrehajtásnak legalább egyrészben kell intéztetni.

Arra a miniszteriumnak semmi gondja, hogy kiki mint használja fel jövedelmét, csinál-e reá adósságokat vagy nem? Mig pontosan teljesíti valaki hivatalát, addig megtartatik; ha ezt nem teszi, mindenkor elmozdítható, a nélkül, hogy meg kérdeznék a hitelezőket, hogy kielégítlenül maradtak-e, vagy nem?

Régi időkben, mikor a hivatalnokok' fizetése oly csekély volt, hogy mindegyiknek kénytelenkelletlen adósságba kellett keveredni, ezen védelmezésnek fontos oka lehetett; mert ha ez nem történik, talán minden hivatalnok semmi nélkül maradt volna.

A napokban épen hasonló tárgy fordult elő; s egyik főtörvényszék szinte hasonló értelemben határozott. — Mind a mellett e határozat boszantó. — T. i. egy törvényszéki szolga, kinek törvényben gyökerezett állása van, s ki szinte az ország' pénztárából fizettetik — került végrehajtás alá — s fizetése azért mondatott végrehajtás alá vehetőnek, mert a hitesszolga nem közhivatalnok.

Az ilyen megkülönböztetések szülik a szőrszálhasogató prokátorokat; s az ily aristokratikus különböztetés különben sem a mai világba való. Minden törvénynek okának kell lenni; de az ok legyen igazságos és erényes. S hogy egy szegény hites szolga, ha adósságba merül, miért érdemeljen kevesebb kedvezést a statustól végrehajtásoknál, mint egy gazdag hivatalnok, ezt bizony mondom nem értem. Szivem ily magyarázatra nem hajlandó.

A váltótörvényszéki eljárásnak főkivántatósága a gyorsaság. Hogy ez eszközölhető lenne, minden részleteket ugy kellene alkalmazni.

A mi váltótörvényszéki biráink borzasztó hosszalmassággal indokolják határozataikat. Mire való ez?

Nincs annál unalmasb mint az a hosszu indokolás; a helyett hogy világositaná, rendesen bezavarja a dolgot, legalább érthetlenné teszi — és ezenfölül a leirandó munkákat is haszontalanul szaporítja.

Ha az ember oly indokolásokat lát, melyek allegatiónak is sokszor beillenének, mindig kételkedik, vajjon nem erőltette-e meggyőződését, ki ezen itéletet szerkesztette? mert annyi bizonyos, hogy minél tisztább valamely ügy, annál kevesebb szószaporítás kell annak bebizonyítására.

Egy vagy legfölebb két okkal minden itéletet lehet motiválni. Aztán az elöttem gyermekes dolognak is tetszik, hogy oly csekélységeket, mint a költségek, kamatok, határozat' formája stb. minden istenadta határozatban hosszasan indokolnak. A miből az következik, hogy senki sem olvassa, és igy haszontalan irka firkává válnak.

E részben a Hétszemélyes táblától tanulhatnának a többi törvényszékek. Röviden és kimerítőleg jőnek innen az indokok; az ember olvasásakor valóban örül, mert azonnal megérti.

De különösen még egy gyermekes abusus van az indokolásban. Többnyire t. i. a határozat maga az indokok után ismételtetik; Igy: alperes elmarasztatik (eddig határozat s az indok ilyen formán szól) mert alperes nem fizetett, tehát elmarasztalandó volt. Holott elég lenne ennyi oknak: mert nem fizetett.

Ezen indokolás nem egyéb mint circulus. És pedig olvassa meg akárki a nyomtatott itéleteket, megláthatja, hogy majd minden határozat igy van szerkesztve.

Külföld.

— **Bécs.** Az augsburgi újságnak az Istenért senki se higyen. Soha annyi pecsovics hazugság nem koholtatott össze mint a kivívott sajtószabadság óta ezen lapban. A mit

csak Magyarországról irtak, az rágalom, elferdítése a tényeknek; — ép olyanok a hírek, melyek Bécsből közöltetnek. Sajnos, hogy ily nagy olvasókörrel biró lap, oly semmirekellőleg teljesíti szent kötelességeit a nyilvánosság és igazság' irányában.

— **Frankfurt.** Az első német nemzeti gyülés május' 18-dikán délután 4 órakor megnyittatott. (Németország' jövője ezen gyülés' határozataitól függ — valamint Magyarhon' boldogsága választandó követeink' becsületességétől — és szabadelvüségétől. Résen álljunk! Sok a teendő — melyet csak szilárd valódi szabadelvüség és tántorithatlan összetartás vihet véghez!)

— Május' 19-dikén. A gyülés 10 órakor nyittatott meg. Sokáig nagy volt a zürzavar; mindenki beszélni akart, és senki sem juthatott szóhoz. Végre csend lön és akkor Gagern Henrik 396 szavazó között 305 szavazattal 4 hétre elnöknek választatott meg. Beköszönőbeszéde ép oly rövid, mint jelentékeny volt. „A nép souverainitására hivatkozva, a gyülést csak mint annak organumát akarja tekinteni, és mindenben csak a nép' kivánatait teljesíttetni!" — (Ez ép oly józanan mint igazságosan van mondva. Jövő nemzetgyülésünk sem ismerend majd más teendőt, mint a nép' valódi boldog- és szabadságának előmozdítását!)

— **Grätz.** Ezen csendes városkában is kezdenek a pánszlávok mozgalmakat megkisérteni. A sok horvát deákok, kik az itteni egyetemet a magyar helyett látogatják, szakadást szítanak és viszálkodást hintenek a tanulók közt. (Mindenhol ezen szláv mozgalmak! Reméljük, hogy nem csak a pánszlávok, hanem azon istentelen, alávaló izgatók és bujtogatók is lakolni fognak, kik a népek közti egyetértést oly czudarul megzavarták!)

— **Insbruck.** A magyar király máj.' 19. estve 10 óra után szerencsésen elérkezett e városba, és nagy lelkesedéssel fogadtatott! (Miért nem jött a szeretett fejedelem közénk. Itt a lelkesedés nem kevesbbé nagy és valódi lett volna!)

— **London.** Az alsó ház egy igen furcsa petitiót kapott a napokban. Néhány anglikanus pap arra kérte a házat, hogy rendelné meg három kép' eltávolítását a galleriából, mert azokon az ur Isten mint öreg ember nagy szakállal van lefestve. (Az ilyen emberek aztán népnevelők!.. Ezek akarnak erényt, felvilágositást terjeszteni. Mindenesetre jó, ha az ember szemügygyel tartja ezen emberek' tetteit és beszédeit.)

— **München.** Egy 3095 főből álló ausztriai ezred ment itt keresztül Olaszországba. (Csapás csapásra éri a miéinket Olaszhonban, és még sem akarnak felhagyni háboruval, melyben embereket odaáldozhatunk ugyan, de egy szabad népet elnyomnunk nem sikerülend. Ha azon milliók a bankok' helyreállitására fordittatnának inkább, mint Olaszhon' szerencsétlenül megkisértett bevételére, az eredmény sokkal haszonhajtóbb volna!)

— **Páris.** A nemzeti gyülés nagy ingerültség közt folytatja üléseit. Causidiére a rendőrelnök tisztára akarja magát mosni, és tagadja, hogy részt vett volna a nemzeti gyülés' minapi megtámadásában. Annyi kitünik védelmezéséből, hogy nem sokat tudott arról, mi akar történni a városban; de az is kitünik, hogy lomhán kezelte hivatalát. (El kell üzni az oly hivatalnokokat!)

Belföld.

*** **Márczius 15**-dikének irják Czeglédről: „Viharsebességgel terjedett el a vidéken azon hir, hogy a hon veszélyben van, hogy erős, bátor s jól felkészült magyar seregre van szükség, s hogy ennek előteremtésére a minisztérium felszólitá a hon' minden rangu polgárát, hogy a haza oltárára kiki tehetsége szerint áldozzon. E hir Czegléd városába is elterjedt, Czegléd városa a nemzet ügyét a magáévá tevé, s az adakozások halomra gyültek össze; a nagylelkűek elsejét említem csak, ki mint közpolgár (volt jobbágy) 40 pftot ajándékozott a nemzet pénztárába, s két ezer pengő forintot csupa ezüst pénzben kölcsönzött a minisztériumnak minden kamat nélkül mindaddig, mig az országnak szüksége lesz. E nagy lelkü férfiu neve: Bába Molnár András (a tisztelt hazafi reménylem nem fogja magát sértettnek érzeni az által, hogy szerénységét összeütközésbe hozám azon haszonnal, melyet, mint reménylem e példa említése dusan kamatozva hozand). — Éljen Czegléd városa' magyar szellemü polgársága. Éljen a nemes hitelező, mert a mig ily férfiak adósa a hon, addig boldog leend, addig bátran szembe szállhat az akadályok ezreivel, melyekkel haladása közben vinia kell."

*** **Mennyire megy a kato ai gög,** és mennyire talán kutyájának tekint az eddigi katona mindent, kinek kardján portd' épée nincs, annak ők a napokban nyilvános jelét adták.

Nem elég, hogy oly gyalázatosan viselték magukat több tagjaik a macskazenénél, nem elég, hogy az igazság osztó keze alól, mindenféle oktalan régi praerogativák és kasztai szabályok' ürügye alatt — kivonni akarták magukat, hanem még nekik állott fölebb. Mindazok t. i. kik a budai casino' tagjai voltak, Lederertől fogva le az utósóig, nyilatkozatot nyujtottak be, miszerint ők a tudvalevő viszály miatt, mely a polgárok és katonák között előidéztetett, többé e társulatban részt venni nem akarnak, és lemondanak. — Válaszkép adatott nekik, hogy ezen társulat minden tagjai magukat az illendőség' szabályaihoz alkalmazták, a kilépésre senkinek okot nem adtak, tehát ha nem tetszik is katona uraknak a társulatban részt venni, biz a részvénydijakat a szabályok' értelmében megveszik rajtok. — A mi igen rendén vagyon. Kár a katona uraknak azt hinni, mintha más emberfia szerencséjének tartaná, ha ők vele társalognak. Mert ez korán sincs ám ugy. Legalább eddig nem hallottuk, hogy a budai casino' többi tagjai a falba készülnének verni fejeiket.

*** **Fehérmegye** részéről f. hó' 16-kán irattak össze a sajtóvétségek fölött itélendő esküttszéki tagok. A minisztérium' rendeletének 3 ¼-a értelme szerint tagsági képességgel birnak a nyilvános oktatók, vagy oktatói segédek, véleményem szerint tehát a nyilvános falusi tanítók is. És mégis vidékünkön (tán az egész megyében) a tanítók kihagyattak a tagok' sorából; mert az összeirók a rendelet' szavait egyedül királyi professorokra vélték alkalmazhatni. Meglehet, hogy ugy is van: de hogy ez jól van, el nem hibetem. Ha a községi jegyzők, kik a tanítókat sem becsületesség, sem müveltségben fölül nem mulják, esküttszéki tagokká lehetnek: ugy valóban igaztalanság lenne a tanítók iránt ily mostohasággal viseltetni. Ez egyik baj. Másik az, hogy több helyeken a földesurak, kik eddig évenkint némi segélylyel járultak a népnevelők' jövedelméhez, most azt rögtön megtagadták; minthogy az urbéri viszonyok miatt, állításuk szerint, tetemesen károsultak. Sőt még a községek is vonakodnak a tanítók' illetőségeit leróni, mert azon véleményben vannak, hogy a nép már minden teher alól fölmentetett, s a tanítók állapotáról az álladalom gondoskodik. A néptanítók és községi hivatalnokok mindenfelől panaszolkodnak. — A követválasztáson szavazattal biró egyének összeirása f. h. 28-kán fog megkezdetni. Szépen vagyunk! Ugy látszik, ezen megye annyira elmerült a robotkárpótlás fölötti elmélkedésbe, hogy honunk' jövőjéről, s a közel nemzetgyülésről nem is eszmélkedik.

*** **A haza' oltárára** szép sikerrel történnek adakozások: Pestváros 20,000, Buda 4,000 pfrtal járuland a haza' költségeihez. — Utasy Frigyes fiatal hazafi nem csak saját költségén leendő önkénytesnek csapott föl, hanem tízezer pftot tön le egyszersmind a toborzóasztalra. Tehát a szó' legszorosb értelmében vérét vagyonát adá oda hazájának. — A kiváló honfierényt a veszély' idején tanuljuk ismerni: és midőn ily magasztos példákban mutatkozik az, nincs okunk e hon' dicső jövője fölött kétségbeesnünk.

*** **Bécsből** az idegenek, kik tartózkodási czéljokat be nem bizonyíthatják, kiutasíttatnak. Vajjon némely magyar urak, (ezt jegyzi meg a Magyar Gazda) kiknek a kéjélvezésen és pénzköltésen kivül más tartózkodási czéljok ott nincs, vagy a kik tán reactiót koholnak, ki fognak-e igazíttatni?

*** **A pesti izraeliták** összeirására megbizott választmány öt osztályzatot állított fel. Minden további rostálás nélkül csak az 1-ső és 3-dik osztályt hasonlítsuk össze, és tudni fogjuk, mit tartsunk az egészről. Az 1-ső osztályba tartoznak azon nőtelen izraeliták, kik lakhatási joggal nem bírnak, és keresetmódjok nincs. Ezek rögtön kiutasíttatnak. A 3-dikba: külföldiek vagy csavargók, kik lakhatási joggal nem birván az 1840 évi 29 t. czikk szerint is be nem fogadhatók, 3 hó' lefolyta után szülőföldeikre távozni kötelesek, fenmaradván nekik ez idő alatt a lakhatási jog' megnyeréséért folyamodni. Tehát: a nőtelen izraeliták, habár a legbecsületesebbek is, rögtön kiutasíttatnak; a csavargóknak pedig, 3 hónapi idő adatik, és ámbár törvényszerint be nem fogadhatók, mégis megengedtetik nekik, hogy lakhatási jog' megnyeréséért folyamodhassanak. — Ha ez nem kegyelése a csavargóknak, akkor nem tudjuk micsoda. Tanácsoljuk az 1-ső pont alá eső becsületes izraelitáknak, hogy jegyeztessék be magukat csavargóknak.

*** **Heller** Izidor ismert német iró a „Morgenröthe" szerkesztőségét oda hagyta, mert nyiltan bevallott szabadelvüségével a főszerkesztő és lapkiadó' elvei nem fértek össze. Tisztelet, becsület oly iróknak, kik elveiknek egy jövedelmes helyzetet feláldozni elég erősek. A távozónak bucsuszava nem igen hizelgő a másik félre nézve.

*** **Varasdon** egy illir apostol számos népgyülekezetben kezdé hirdetni Gay' szakadási tanát. A polgárság azonban tovariasztá a kelletlen vendéget, s a gyülés elhatározá, hogy Varasd (városa) a törvény' ösvényén maradva, híven áll a király, szilárdul a magyar korona, és testvérileg a magyar nemzet mellett.

Sorompó.

A Reform' 15. számu sorompójában valaki azt irja, hogy valótlan mikép az iratok azért hevertek volna a feltörvényszéken, mert az osztálytörvényszék' elnöke 2. hónap óta nem volt jelen.

De hogy ez csakugyan való, hivatkozhatom a hitesszolgákra, kik több izben elvitték az iratokat és ismét visszahozták. Ha volt más elnök; mért nem utasíttattak ehez? De miért nincs itt azon rend, hogy az iktató vegye át az iratokat? Igy nem kellene mindig inquisitiot tartani a fölött, hogy ki az elnök. — Szóval az egyátalában nem rende a dolognak, hogy az elnök veszi át az iratokat; hátha elnök urnak komornyikja valamelyik perrel tüzet gyujtana, hol keresnők annak nyomát?

Én tehát midőn a törvény és igazság rovatában irtam, nem távoztam el az igazságtól; és szavaimnak mindenkor ura leendek. Hogy a czímeken mennyit törődtek, azon biz én magam is sokat nevettem; de e törődés nem tartott 3. hétnél tovább. K.

Kérelem! Azon bizottmány, mely a nemzetőrök' összeirására Teréz külváros' 7-dik kerületébe kiküldetett, már befejezte munkálkodását. Mily szorgalommal? azt vitatni nem akarom; annyi bizonyos, hogy pontosságot nem igen tanusított, mert engem, ki törvényszerint nemzetőrködni kötelezettem, az összeirásból kihagyott. E felszólamlásom' czélja: nehogy akkor, midőn e hazát veszély fenyegeti, s védelmére fegyvert fogható egyénekre szükség van, ily eljárás által több egyén kihagyassék. Erre egyrészt a középponti választmányt figyelmeztetni, másrészt a netán még eljáró bizottmányokat és rendügyelőket, hogy az elvállalt kötelesség' teljesítésében ne a házmester' följelentése után indulni, hanem instructiójokhoz képest, a lakosok' tartózkodási helyéről szemmel látott tudomást maguknak szerezni méltóztassanak. Pest, máj.' 25. 1848. Jármi Endre s. k. h. ügyvéd. (Lakik király-utcza Dr. Rutházban.)

Az idei **pesti lóverseny** a Rákos' mezején az alanti díjak' kitételével következő napokon, mindenkor délutáni 4 órakor fog megtartatni, ugymint: 1) Csütörtökön jun.' 1-jén: „Széchenyi-díj" — „Egyesült-nemzeti-díj" —„Mezei gazdák' lovainak próbafutása." — 2) Vasárnap jun.' 4-kén: „Pestvárosi-díj" — „Hg. Eszterházy-díj" — „Asszonyságok' pályadija" — „Mezei gazdák' lóversenye". — 3) Kedden jun.' 6-kán: „Hazafi-díj" — „Batthyány-Hunyadi-díj" — „Festetics-Nákó-díj" — „Ostordij."

Egy szó a szegényemberhez

cszimü könyvecskémből a

második kiadás

már kész, s folyvást megrendelhető Emich Gusztáv' könyvkereskedésében, uri és kigyóutczák' sarkán.

E kis könyv népszerü nyelven magyarázza a szegény népnek a szabadság, egyenlőség, testvérség, törvényesség, alkotmány stb névszerint pedig a pesti 12 pontban foglalt eszméket.

Ára csak tiz váltó krajczár

ámbár a munkácska harmadfél ívnyi.

Ily olcsóság által azt akartam elérni, hogy bármily nagy számbani terjesztése se kerüljön sokba. Ajánlom mindazon pénzesebbeknek, kiknek a nép' felvilágosítása szivükön fekszik, szerezzék meg nagyobb összvegekben, és oszszák ki a szegény nép között Midőn ezt teszik, csak saját érdekükben cselekesznek, mert elősegítik körükben a nép' nyugalmát, a közcsendet. Ajánlom pedig különösen azok' figyelmébe, kik a nép' felvilágosítását kötelességeik közé sorozzák.

Ez ajánlást pirulás nélkül tehetem, miután mind competens nyilvános kritika, mind az első kiadásnak gyors elkelte szólanak a könyvecske' czélszerüsége mellett.

Nádaskai Lajos.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 17. Nyárelő' 1. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, május' 29. — A horvátügy. — Békésmegye és regále. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Blanqui Auguszt. — Fejedelmi manifestum. — Törvénykezési rovat. — Belföld. — Sorompó.

Budapest, máj.' 29.

A roszul titkolt reactio' vakmerő szava néhány roszvéleményü hirlapban mindig hangosabbá lesz. A sötétségfiak' pártja gunyolja a korszellemnek mindenható erejét, mely a szabadság, egyenlőség és testvérségért harczát győzelmesen kezdé, folytatá és el is fogja végezni.

A titkos bünüzők' ideje lejárt. Ők most reszketve s remegve állanak az igazság' birószéke elött, és kiválólag hitvány gyanusító lármával fordulnak fiatalon bátor bajnokai ellen a népek' megváltásának — az emberiség' eszméjének!

Kétségbeesett erőlködéssel okádnak mérget és epét valamennyi szabadelvü organumaira a fölszabadult sajtónak: gunynyal tetézik, jezuitikus bókokat vágva ugyanazon államférfiaknak, kiknek minden léptét ugyanezen csuszómászók azelött guny s nevetséggel halmozák, mindazokat, kiknek eszükbe jut, a szabad sajtó' segélyével — szabad, nyilt hangon szólani. — — Ámde mi sokkal jobban ismerjük az igazság' hatalmát, semhogy magunkat pórias gyalázkodások által megzavartatni, izetlen demonstratiók által megriasztatni engednők.

A politikának megvannak az ő hitkülönbözései. A mi hitünk egy valólag szabad — humanus jövőbeni hit, midőn a nép leszen ur önmaga fölött. E hitet tőlünk senki el nem rabolhatja. Ez nem csak néhány iró' keblébe van irva. E hitet a természet minden jogérző ember és minden népek' keblébe ülteté; e hitnek győzni kell, ha mindjárt még oly sok hitvány zajongó lázadna is föl szent tanai ellen.

Minden jó és nemesnek megvan a maga ellenzéke .. Mi nem vagyunk oly rövidlátók, hogy ezt be ne látnók. De mától fogva a világot sem baglyok, sem az absolutismus' bünös vakondokai nem kormányozzák többé.

Mit akarnak tehát azok a zajongók a reactionarius lapokban, kik egyik árulást a másik után követik el a népen, midőn őt a legnagyobb kincstől, melylyel birhat — a szabad sajtótól — akarják megfosztani. De roszul számítanak. A nép az ő természeti józaneszével, daczára minden fogásaitok és hízelgő alávalóságaitoknak — daczára a diplomatikus szemfényvesztők' ámításainak, föl tudja találni a maga valódi apostolait, kik iránta jószándokkal vannak. És azt hiszitek, valami bennünket eltipró védvet hoztok föl, ha azt mondjátok, hogy nekünk nincs pártunk? — akkor csalatkoztok, miként Lajos Fülöp, Guizot, Metternich, Apponyi csalatkoztak! — A szabadelvüek' pártja ki nem hal — az napról napra nagyobbodik .. E párt mindig azon leend, hogy a népnek szent jogait megóvja, őt azoknak minél nagyobb mértékben elérésében gyámolítsa.

Csak két hatalom van, mely a népeken uralkodhatik.

A szabad észnek isteni hatalma — vagy a nyerserőnek ördögi hatalma.

Mi mindig az első mellett szavazandunk. És az ész' országában nem ismerünk el semmi más tekintélyt — csupán az ész általi meggyőződését. Mi tehát vakon senkiben nem bízunk, de nem is kétkedünk ok nélkül senkiben. Ha okaink vannak a kétkedésre — kimondjuk azokat nyiltan. Czáfolják meg nézeteinket — nem táblabirói betyárkodás — hanem észokok által, és nem fog találni senki készebbeket bizalmatlanságukat visszavonni — mint a Reform' szerkesztői.

De ne beszéljetek hozzánk nevetséges barbarság' nyelvén, és föképen soha ne merészeljétek ellenünkben a proletarius becsületes nevét kicsinylőleg használni. Mi büszkék vagyunk rá, hogy csupán tehetségeink által némi állást vitunk ki magunknak a szellemi világban. És magunkat mint proletariusokat, kik minden tehetségeinket a közjónak áldozzuk, nagyobbak, nemesbek, tiszteletreméltóbbaknak tartjuk, nálatok reactionarius éjmadaraknál, kiknek ezelött tán jogotok volt — rőfös, üres beszédekben ostobaságokat badarni össze a zöld asztaloknál — és kik nem tanultatok egyebet, mint a jobbágyot nyúzni .. Mi becsüljük, tiszteljük a nemesség' legnagyobb részét, mely a kor' szózatát megértve — csaknem mindenét odaáldozá a népnek: ámde ezen rész tudja is becsülni a sajtót és kezelőit: azonban mindig ügyekezni fogunk lerántani a szemtelen felfuvalkodottság' álarczát másokról, kiállítjuk őket a nyilvánosság elé az ő nevetségesvoltukkal, ijesztő czopfosságukkal és bokros táblabiróságukkal ..

Hogyan meritek nekünk azt kiáltani: ne beszéljünk a nép' nevében — mig ti küldőitekkel álltok elő?! Mi mint a népből való férfiak mindig a nép' nevében fogunk szólani. Mi tagjai vagyunk nemzetünk' azon őserejü, régóta elnyomott és nyomorgatott részének, mely csak most lön szabaddá — s mely a szabadságot szenvedélyes, végheteln szeretet és féltékenységgel öleli át, s mindazt ellenség és árulónak tartja, ki e szent szeretetet csak egy lehelettel is sérteni próbálná.

Sőt mi több! — Mi nem csak népünk' nevében szólunk, mi az egész civilizált világ, mi valamennyi nemzetek' nevében szólunk — kiknél a szabadság' trombitájának hatalmas zengésü szava, mely feltámadásra hívott, nem hangzott el nyomtalanul.

Tudjátok meg, hogy a mi pártunk mindenható — le-

győzhetetlen — **a mi pártunk az elnyomva volt emberiségnek pártja!** ..

Ennyit ama sötétség' fiainak a Budapesti Hiradóban, és társaiknak Hevesben, Miskolczon és egyébütt.

A horvátügy.

II.

A magyar miniszterium közzé tette a királyi kéziratokat, melyek a horvátországi ügyekben kiadattak. Megtette azokhoz képest rendeleteit is.

Vajjon várt-e és vár-e ohajtott sükert azoktól?

Erősen meg vagyok győződve, hogy vár. Mert a tiszta lélek, tiszta akarat : tisztát hisz másokban is. De kétlem, hogy e jóhiszemüsége alapját soká megtartsa.

A bán, mint tudjuk, a királyi kézirat' vétele után is tett olyakat, mik annak egyenes utasításával ellenkeznek. Zágráb megye' magyarérzésü tisztikarát hivatalától elmozdította; a rögtönitélő székeket meg nem szüntette; a magyar miniszteriumot, tudtunkra, el nem ismerte.

A lázongó ilirek meg akarák égetni nádorunk s királyi helytartónk' rendreintő leveleit. Egyedül a bán' kivánatára állottak el e gyalázatos merénytől. De hogy a máglya, melyet azoknak gyujtának, hiába ne fogott legyen lángot: ő fensége és miniszterein' képét hamvasztá el azoknál!

A bán ezt ablakából nézte!

A király' sajátkezü parancsával kezében, a bán nem tesz lépéseket a karloviczi, újvidéki lázongási mozgalmak' megszüntetésére; sőt a dolgok' folyamából világosan látható, mikép ő, ha talán nem is nyiltan, de kéz alatt bizonyosan még szítja, növeszti azokat.

Vajjon önfejéből teszi-e ezeket?

Alig vakmerősködnék!

Van mindig horgonya, melybe kapaszkodik. S e horgony' feje Bécsben, egyik foga pedig az ő kezében. A szellemi erő Bécsből jön; az anyagi katonái' töltéseiben rejlik.

Ne higyük : mivel Bécsben martius óta felelős miniszterek vannak, a régi iskola' tanai már egészen feledvék. Ne higyük : mivel a magyar legújabban alkotott törvényeiben is szeplőtlenül megőrzé s ritka erénynyel tanusitá öseitől öröklött szinletlen hűségét a koronás királyhoz, ennek idegen tanácsadói bizalmas szemekkel néznek át a felszabadult gyarmatra.

Őket az ég nagy vaksággal látogatta meg.

És az ilirek? Ah ők még vakabbak!

Ha igaz, hogy készeknek nyilatkoztak nálunk a régi gyarmati rendszert fegyverrel is visszaállitni : nem tudják, mit mondanak; ha teendik, nem tudják, mit cselekesznek.

De ha ők ezt tenni akarják, a mint hogy jelen állásuk és mozgalmaik eléggé tanusítják, — mit teendünk mi, ez emberietlen szándék, e gyalázatos merény' meghiusitására? e honárulás' megtorlására?

Királyunk saját kezével irta alá a törvényeket, melyek hazánkat elvégre gyarmati állásából kiszabadították; minden hü magyarnak szent kötelessége hódolni e törvényeknek. Ki ellenük zászlót emel: hon- és királyáruló!

Védni e törvényeket, védni utósó csepvéréig, tiszte minden hü polgárnak, ki a magyar korona alatt él. S a magyar fajnak és azoknak, kik hüségben a magyar haza és koronához vele rokonok: kettős kötelessége megtorlani a lázadási bünt.

Vége a kölcsönös capacitatiónak, vége a sima szavaknak!

Ne higyetek a budai német lap' állitásának, mely hirdeti, hogy a bán hódolatát jelenté a magyar miniszteriumnak!

Altatás akar lenni e hir, hogy mi nem készülvén hadra, több idejök legyen az ilireknek magok' fölfegyverzésére.

Ha Jelachich' hivatalos levelét olvassátok, ne higyetek neki! Ő elárulta a hazát — hitet nem érdemel!

Föl ne hagyjatok a hadkészületekkel!

Én nem vagyok ilirfaló, de tudom, ismerem, érzem, mily galád faj az. Nem fog szünni bajt szerezni a magyarnak, mig magul egy marad fön.

.. És tudjátok-e, mi van kötve Horvátország' elszakadásához?

Egész Dalmátia' vesztesége! ..

Ne kopár szirteit sajnáljuk, ne szük, de élénk városait e szegény tengerparti országnak. A jeles hajósnépet, melyet sziklás partjai növelnek. Dalmátia mindig sok költségébe került az osztrák kormánynak, mert megrakta jól fizetett hivatalnokival. Nekünk nem válnék terhünkre község-rendszeri igazgatásunk mellett; de ha költségbe kerülne is : dusan kamatozna hajózásra és küzdésekre edzett matrózaiban.

Mert mint önálló nemzet csak nem akarunk talán tenger nélkül maradni? s tengerünket csak nem akarnók haderő nélkül hagyni?

Minden örökre veszve lesz, ha a lázongó ilireket, mig lehet, a törvény' tiszteletére amugy magyarosan meg nem tanitjuk.

Dalmátia, mai kiterjedésében, még élénken emlékezik a magyar koronára. A hozzá tartozó szigetek 1836-ban még kegyelettel emlékeztek ös királyinkra, kiknek kiváltsági okleveleit az osztrák kormány már akkor Zárába, onnan Bécsbe szállittatá. Ők nem ismerik Horvátországot. Nekik a magyar korona — vagy Velencze lesz védfrigyesük.

Az osztrák birodalmi alkotmányba Dalmátiát befoglalva olvastuk. Tett-e a magyar miniszterium ovást e törvényinkbe ütköző intézkedés ellen? S tett-e lépést arra, hogy a dalmaták' rokonszenvét a magyar koronának biztositsa? Most pedig már arról kellene gondoskodnunk, hogy valósággal miénk legyen.

De ez had nélkül már nem megyen! Köztünk van hadminiszterünk. Hü magyar és harczedzett férfiu. Ő megteendi a teendőket. Keze már szabad. Tudja, hogy háboru benn az országban, háboru köröttünk, s ilyen állapotban mire van szükség.

Horvátország és Dalmátia veszni indul! Itt tenni kell, tenni rögtön! Talán még nem késő? talán pár hét, talán néhány nap mulva — már késő lesz!

A tiz millió, mit a nemzet a fiumei vasutra szavazott, ha különben megszerezhető, ily körülmények közt más utra is fordítható — arra, mely Horvátországon át, ha kell fegyverrel is, Dalmátiába vezessen.

Vajha a válpillanat készületlenül ne találjon bennünket.

III.

Mióta előbbi czikkemet irtam: Zágrábban új, de nem váratlan dolgok történtek.

Ilir-miniszterium alakult!

A volt bán báró Jellachich, összeült egy tanácsba — Gajjal és Vukotinovichchal. A vallás és közoktatási tárczát feledték adni annak, ki arra legtöbb érdemeket szerzett — Mojzes kanonoknak, ki magyar földön született és szenteltetett pappá!

Az ilir-miniszterium bizonyosan tulteend erélyességben a magyaron, de tartósságban — bizonyosan nem.

Azért csak folytassuk a toborzót. Ha Dalmatiára a mostani zavarok közt nincs is időnk gondolni: ne hagyjuk semmi áron elvágatni utunkat a tengerig — mely magyar tenger!

És a vidék, mely e tengernek partul áll — magyar-partvidék! a fiumei nyugati határtól, egész Povilleig, mely utósó pont a szegniai határnál, és igazabban Zwonigradig, mely végső hely a dalmatiai megyéknél.

A magyar partvidéket elismerte az 1815-ki bécsi congressus is — magyarnak.

Ennek XCIII. czikkében, hol az osztrák birodalom' kiterjedésének déli vonalai határoztatnak meg, egyenkint neveztetnek meg a tartományok és birtokok, melyek a mondott birodalomhoz tartoznak, s köztük ezek is igy foglaltatnak: „La Croatie á la droite de la Save, **Fiume et le Litoral Hongrois**,, e le district de Cartua "

Tehát nem csak Fiumét választák külön a Száva' jobbpartján tulfekvő Horvátországtól az 1815-ki europai hatalmasságok, hanem még az egész magyar partvidéket is.

Ezt jó lesz megjegyezni azon esetre, ha egykor ismét diplomatikai jegyzőkönyvek jönének divatba.

Addig pedig ragaszkodjék a magyar szent korona régi törvényekkel biztositott és megerősitett jogaihoz.

Visszatérve az ilir-miniszteriumhoz, minthogy Gavrilovichot olvassuk a pénzügyi tárcza' élén, talán igazságos lesz kivánatunk, midőn arra kérjük a magyar pénz- és oktatásügyi miniszter urakat, hogy minden pénzszállitást, az ilir-pénzügyminiszter' rendelkezése alá esendőket, azonnal függeszszenek föl.

Ez eddig talán már meg is történt?

Mert nyilt elleneinknek csak nem fogunk még pénzzel — azaz a leghatalmasb fegyverrel szolgálni.

Pedig, tudtomra, a Horvátországban fekvő alapitványi jószágok alig elegendők fedezésére azon fizetéseknek, melyeket az ilir-tanárok, lelkészek s egyéb tisztviselők az alapitványi pénztárakból huznak.

És e tanárok s ezen lelkészek (igen kevés kivétellel) legbuzgóbb apostolai voltak mindenkor az ilir tanoknak! —

Jó lesz e tekintetben figyelmezni a sószállitásokra is, nehogy a magyar só ingyen jusson elleneink' asztalára.

Ugy hiszem, szokott magyar nagylelküségünknek ez emberek — mármost nyilvános lázadók — irányában egyátalában nincs és nem lehet helye. Nem arról van itt szó, hogy „álgyudörgéssel hirdettessék ki az ilireknek a magyar alkotmány," hanem hogy esküszegésük a magyar korona ellen, ha kell, álgyudörgéssel is megtoroltassék.

Feladnunk tartományt, melynek néptöbbsége kétségkivül csak ugy áldja a magyar koronát, mint saját fajunk' népe, nem lehet, nem szabad, hacsak hétszázados történetünket, törvényeinket, őskirályaink' minden diplomáit, a szent esküvel erősitetteket, minmagunk feledni, avvagy eltiportatni nem akarjuk.

A magyar király velünk lesz, és mi ő vele kivívásában az ügynek, mely előttem egyik életkérdéseül tün fel az önálló Magyarország' jövő nagyságának.

Mert tenger nélkül csakugyan kisszerü jövő vár ránk — s Fiuméhez és a magyar partvidékhez csak erre a biztos és legrövidebb ut.

Ezt ne feledjük egy pillanatig se! Császár.

Békésmegye és regále.

A hus és italmérés' korlátoltsága országszerte elégedetlenséget s panaszokat gerjeszt. Sajnos, hogy erről legújabb törvényeinkben említés sem tétetik. E részben most legtöbb függ a földesuraktól; ők ha akarják, megnyugtathatják a népet.

Békés-Gyulán és Csabán a nemzetőrség lerakta fegyverét, szolgálatokat teljesitni nem akar, mert a hús és ital' szabad mérésében gátoltatik. Ugyan kérem igen szépen az ottani földesurakat, ha már régóta gyakorlott, illetőleg monopolizált jogaiktól megválni nem képesek, mért nem capacitálják vagy capacitáltatják a népet? hisz Békésmegye' népe nem oly neveletlen és durva, hogy felvilágositni nem lehetne. Földesurak! megyei és gazdatisztek! ti eddig a nép' bizalmát — kevés kivétellel — nem birátok, mert urbéri és igazságszolgáltatási uton annyi méltatlanság követtetett el a nép ellen, hogy isten a megmondhatója. De eddig követett muszkamodortokkal nem is fogjátok a nép' bizalmát sem megnyerni, sem megérdemleni. Most, midőn szabad nép vesz körül benneteket, hagyjatok fel azon titkolódzó modorral, szóljatok a néphez nyiltan, szabadon, de nem megvetőleg, gunyosan, ne ijesztgessétek őt mint az idétlen gyermeket. A félelem lecsillapithatja a népet, de megnyugtatni nem képes. Egyes alávaló izgató fellázithatja, — egyes okos, bátor és népszerető ember, felvilágositás által féken tarthatja a nép' ezreit. Ha a gyulai és csabai népet nekem kellene megnyugtatnom, én igy szólanék hozzá: „Barátim! mindent, mit a törvény irányotokban megtenni parancsolt, megtettünk; a törvény az urbért eltörölte s mi nem késtünk azt azonnal megszüntetni, stb.; de mutassatok nekünk embert, ki a törvényekből kimagyarázza azt, hogy a regálék is eltöröltettek, mi készek leszünk azonnal lemondani róla, és a hús és italmérést felszabadítjuk; de ha ezt a törvény nem törli el, úgy következésképen a régibb törvények szerint most is minket illet: várjátok be tehát barátim a jövő országgyülés' intézkedését, addig pedig legyetek nyugodtan, tiszteljétek a törvényt." Ily szavak a népet kielégitenék, és engedve a kénytelenségnek, tettleges törvénysértést nem követne el. Én a békésit ugy ismerem, mint törvénytisztelő népet. Egyébiránt, ha én földesur volnék, a néphez igy nem szólanék, hanem lemondanék a regálékról önkényt, azon meggyőződéssel, hogy saját veszteségem által, ezereknek használok.

Nem kétlem, hogy a népet jelen körülmények közt, midőn már több községekben széltiben mér mindenki hust és italt, a regálék' kizárólagos gyakorlata iránt kiengesztelni s megnyugtatni, nem lehetetlen ugyan, de igen bajos dolog. Bajos pedig azért, mert a nép eredetileg és természetesen gondolkodik, meg nem foghatja, miként lehet az, hogy sok ezrek között, egyedül néhány földesurnak szabad hust és italt

*

méretni. Szeretnék szemébe nézni azon embernek, ki a népnek ezen egyszerü és természetes véleményét homlokegyenest megtámadni s azt igaz okokkal lerontani tudná. Én tanultam a jogot, de megvallom gyengeségemet, meg nem foghatom, a regálék' egyes földesurak általi kizárólagos gyakorlatának mi jogi alapja lehet? Nézetem szerint a regálék ily gyakorlata nem egyéb, mint az álladalom által egyeseknek adott ajándék. Azon törvényczikket, mely a regálékat a földesurakra átruházza, igy lehetett volna szerkeszteni: „A földesuraknak mészárszéki és korcsmáltatási monopolium adatik, és velük e részben concurrálni nem szabad, adjuk pedig nekik ezen monopoliumot azért, mert ők földesurak." Ha mostanában valamely urbéri terhektől menekült szabad földbirtokos a minisztériumhoz folyamodnék az iránt, hogy neki X. faluban kizárólagos mészárszéki és kocsmáltatási jogot adjon csak ugy isten nevében, azon földbirtokost mi őrültnek tartanók. Az álladalom ajándékot nem osztogathat. Mit adtak a földesurak ezen jogért? semmit. Mészárszéket, korcsmát, csárdát építettek, ezt tehették, mert kamatját busásan behozta, s ha az épületbe fektetett tőke bejött, a többi jövedelem, a földesurra nézve valóságos tiszta nyereség volt. Én legalább nem ismerek földesurat, kit a regále buktatott volna meg. De sőt még az árendások is nyertek. A nép pedig fizetett, feleviz borért, vitriolos pálinkáért, vizes spiritusért. A nép' zsebéből igy kiszivárgott pénz pedig vajmi csekély részben szivárgott vissza oda, honnét jött. Bécsben, vagy legalább külföldi luxusczikkekért adatott ki. A regálékban az állam egyes földesuraknak fejős tehenet ajándékozott. Az a kérdés, miért épen a földesuraknak? Az államnak ugy kell intézkedni, hogy intézkedései által az összes lakosság' többségének javát mozdítsa elő, szabadalmakat, monopoliumokat osztogatnia egyeseknek a nagy közönség' veszteségével s kárával nem lehet. A hús és italmérés csak ugy lehet hasznos az egész hazára nézve, ha vagy felszabadíttatik végképen, vagy a községekre ruháztatik át. Ha a községekre ruháztatik át, akkor a jövedelem, nem mint most egyes zsebekbe, hanem közpénztárba folyand, innét pedig természetesen csak közczélokra fordíttathatik, és igy az, mi jelenleg egyeseknek hoz bő uzsorát, ezerek' javát fogja eszközölni.

Mit az állam jogtalanul adott egyeseknek, azt, mihelyest a közjó megkivánja, visszaveheti. Én bizom a jövő országgyülésben, hogy a regáléknak a földesurak általi kizárólagos gyakorlatát el fogja törölni, és pedig kárpótlás' feltétele nélkül, mert ez nem bir az urbér' természetével; ennek volt, amannak nincs jogi alapja, a regálékban a földesurak olyasmit veszitendnek, melyhez valóságos joguk soha nem volt, ily veszteségért pedig az állam kárpótlást nem adhat. De hisz a földesurak nem is vesztenének, csak nyereségtől üttetnének el, azt pedig csak nem fogják követelhetni, hogy a népek' ezrei nekik indirect adót fizessenek, mert mi a regálékból befolyt jövedelem egyéb, mint indirect adó? ha pedig ilyet fizetnünk kell, inkább fizetjük azt saját községünk' pénztárába, és igy részint minmagunknak, mint minden igazság' ellenére, minden reánk háramolható haszon nélkül, egyes földesurak' tárczájába.

Igy levén meggyőződve, igen rosz érzést gerjesztett bennem Békésmegye' egyik táblabirájának azon urasági politikája, miszerint az orosháziakat arra akarta reávenni, hogy a regálékat a földesurtól mielőbb váltsák meg. Táblabiró és képviselő elnök úr! a regálék' mikor és miként leendő megváltását nem önre bízta a törvényhozás. Helyesben tenné ön, ha a regálék ügyében az orosháziakat — Békésben ugy is annyira kedvelt — türelemre intené, mert e részben a jövő országgyülésig valóságos birkatürelemre van szükség azon esetben, ha a földesurak régóta gyakorlott, illetőleg monopolizált jogaikról önként lemondani egyátalában nem képesek.

Székács Pál.

Nemzetőrhad' organisatiója.

(Folytatás.)

Ha ellenben minden dandárból (25000 ember) 1000 ember mozdíthatóvá lenne teendő, kül háboruba az egész háboruidőre, vagy béke idején is apró, többnyire helyizgatások, hamis törvénymagyarázat vagy idegen befolyás által támasztott nyugtalanságok' elnyomására: ezen 1000 ember az 1-sö korosztályból vétetik.

Egy dandár első korosztálya áll 5000 emberből, ebből az ötödrész (1000) sorshuzás' utján választatik ki. Ekkép senkinek sincs panasza, kivált, ha e mellett helyettesítési jutányos törvény is ragasztatnék hozzá.

Ezen 1000 ember mozdulható nemzetőrség béke idején egypár hónapra fölfogadott, tehát fizetett önkéntes sereget képez, háboru' idejére pedig szinte bir a megkivántató számmal egy zászlóaljhoz.

15,000,000 népesség mellett tehát 150 dandár létezne, és igy, ha minden dandár csak 1000 emberből állana is, (általában ugy van felvéve, hogy 100-ra 1 ember, s itt is zon arány van felállítva): egyszerre 150,000 emberből álló gyalogság volna talpon, melynek csak össze kellene gyülni, hogy mint rendes katonaság szolgálatot tegyen.

Ha e 150,000-nyi gyalogságot 30,000, 60,000 vagy 120,000 rel szükséges volna szaporítani: akkor az 1-sö korosztályból újra 200, 400, 800 embert kellene a 150 dandár mindenikéből sors' utján kiválasztani, mi nyilván a legnagyobb rend, csend és igazságossággal történhetnék.

Példaul Pest város, a fönebbiek szerint, a maga 100 — 112.000-nyi népességével egy saját dandárt képezne, — Buda ellenben az ő 30 — 40000 és néhány lakosával külön dandárt nem alkothatna, de mindenesetre Buda lenne a budai dandár' fendékállomása. Hogy a budai dandár 90—100 —110,000-re kiegészíttessék (mert egészen egyformák, mint már megjegyzők, a dandárok nem lehetnek), Budához kellene még Ó-Budát, továbbá például Budafokot, Tétényt, Órást, Kovácsit, Solmárt, Hidegkutat, Vörösvárt, Budaközt, Ürömöt stb venni.

Közben legyen mondva, szükséges volna hogy Budapest idejekorán a legtökéletesebben organizáltassék, a lehetségig nagyszámu nemzetőrség lehető jól fölfegyvereztessék, mi nem nehéz, mert itt a magánosok vagyonosabbak, mint másutt, s mert a szegények az első beérkező fegyverszállítmányból fegyvereztethetnének föl. Az sem árlana, ha a lőszerrel bánásban nagyobb ügyességet szerezni sietnének. — Mert csak a nemzetőrségnek és senki másnak nincs legnagyobb érdekében a köznyugalomnak föntartása. Ha az első megrázatás, mely Párisból hatott ki, oly erős volt: biz a második lökés sem lesz csekélyebb, s jelentőségben véghetlenül sokat nyer azon esetben, ha oly időben érne bennünket, midőn a népképviselők falaink közt lesznek. Idegeneink' száma a vásáriakat nem számítva, bizonyosan fel fog menni 15 20,000-re. A budai és pesti dandárok tehát egy subdivisiót képeznének, egy parancsnok alatt, kinek kizárólag a két város' közbátorságának föntartása lenne kötelessége, ezért felelőssé tétetnék s parancsait egyenesen és egyedül a belügyminisztertől kellene kapnia.

Azonban hagyjuk Budapestet saját sorsára, és folytassuk a nemzetőrhad' további organisatióját külön osztályzatában.

Blanqui Auguszt.

A communisticus elemek' lelke, a párisi népesség' dolgozó osztályának agitatora Blanqui.

Ez ember' külseje rendkivül feltünő. —

Középnagyságu, szurokfekete szakállal, óriási bajusszszal és kurtára vágott szürke hajjal. Ritkán mosolyg, de akkor mint egy Mefistofeles; átalában e sírhalvány arcz' vonásaiban, e sötét tekintetben, sarcasticus mosolyban van valami kínzóan viszszataszító. A tagok szavai és az elnökei közt széles hézag vagyon; mig amazok beszédeik s azokat kisérő kézmozdulataik által untalan a polgárháboru' fáklyáját meggyujtani, és csak szerencsétlenséget szeretnének Páris és az egész ország fölé árasztani: ez keserüen sarcasticus, metsző hangokban panaszkodik a dolgozóknak munkaszerzés' lehetlensége fölött; hogy a gazdag, az iparos, a gyáros, mindenki elzárja pénzes ládáit.... s igy a szegény végre kénytelen engedni és magát megadni; nevezhetlen gyalázat fekszik az utósó harmincz éveken; az egész nemzedék alapjában romlott, és neve feketén lesz beirva a történetnek könyvébe. Blanqui azt mondja ugyan, hogy nem kell erőszakhoz nyulni, ő utálja a communismust, mert az képtelenség, és beszéde utóljára mégis erre és nyilt erőszakra hajlik. Olykorolykor igy is szól aztán: a legvégső esetekben a legvégső eszközökhöz is kell folyamodni. A discussio kétféle: békes—szóvali, és harczias—tetteli; ő bátran mindkettőt, a körülmények szerint, elfogadja. E közben órahosszu discussiójiban nem ritkán ismétli magát. Átalában gazdagabb szavakban mint eszmékben. Beszéde nyugodt és folyékony, hasonlít a méreghez, mely lassankint szivárog az emberbe, és hatása annál veszélyesebb.

Fejedelmi manifestum.

Ez következőleg hangzik:

Nyilatkozat népeimhez.

A máj. 15-diki bécsi események kellemetlenül győzének meg arról, miszerint egy rendzavaró töredék, támaszkodva a leginkább idegenek által tévutra vezetett ifjuság — és a polgárság — s nemzetőrség, — szokott hüségöktől eltántorodott egyes osztályaira, engem szabad tetteimben korlátolni kivánt, hogy utóbb az ily merény által fölzaklatott tartományokon és fővárosom jó gondolkozásu lakóin zsarnokoskodjék. Nem volt egyéb választásom, mint: vagy hü katonáim által, szükség esetére erőhatalommal is, magamnak utat törni, vagy pedig akármely — hála isten! hűnek maradt tartományomba rögtön és zajtalan vonulni.

A választás nem lehete kétséges. Választám a békes, vérnélküli alternativát, és a minden időben hűnek talált hegyi tartományba vonulék, a hol közeledtem azon seregről hirekhez is, mely vitézül harczol a hazáért.

Távol tőlem a gondolat, hogy a népemnek marczius napjaiban tett ajándékot, vagy ennek természetes következéseit visszavenni, vagy szorítani akarnám, sőt hajlandó leszek folyvást népeim' méltányos kivánatát a törvényes uton meghallgatni, és nemzeti s tartományi érdekeiket számba venni, csakhogy ezek valóban egyetemesek, törvényes módon adassanak elő, az országgyülés által megvitatva, nekem megerősítés végett fölterjesztessenek, nem pedig egyesektől, fegyveres kézzel kicsikartassanak.

Ezt akarám mondani, Bécsből elutazásom által szorongásba esett népeimnek; s figyelmeztetni őket egyuttal, mikép atyai szeretetemnél fogva, mindig kész valék, az elveszettnek hitt megtérteket is fiaim közé fogadni. Insbruck máj. 20. 1848. — Ferdinánd s. k.

Ezen nyilatkozat bennünket a legkeserübb fájdalommal töltött el. Azon meggyőződést erőszakolta az ránk, hogy néhány aristokratikus tanácsos a király' sérthetlen személye körül merészkedett ő felségét tévutra vezetni. A királynak székvárosából egész szerencsétlen futásából, annak következményeiből, melyeket eddig maguk után vontak, tisztán és világosan látjuk, hogy ő felségét roszakaratu, szerencsétlen aristokraták környezik.

Választhatott volna-e különben ő felsége más utat — mint Budapest felé?!

Ámde itt az a dinastiának mint az örökös tartományoknak vesztét eszközlő camarilla nem üzhette volna tovább mesterségét. Itt nyilt, becsületes tanácsosok — magyar férfiak környezték volna ő felségét, kik hamar szétették volna kárhozatos szálait azon szerencsétlen politikának, mely még mindig ugyancsak erős reactionarius lábon áll, és szláv segédseregekkel látszik kaczérkodni.

Az aristokratikus camarilla semmitől sem fél annyira, mint az őserejü magyar elemtől. A mi szabadságunk sem régi ugyan — de birunk élvezett szabadságok' dicső emlékével, és ez édes emlék józanabbakká teszen bennünket.

Ezen elemeket az aristokratikus camarilla ezer ármány által ügyekszik gyengíteni. Sőt nem iszonyodik erre magának ő felségének szentelt nevével is visszaélni, a trónt, a dinastiát a legiszonyubb veszélyeknek, az egész országot borzasztó anarchiának vetni martalékul — csakhogy magát, s mindig csupán magát lábain föntarthassa! —

Fog ez sikerülni ez aristokratikus camarillának?..... Nem! — még az orosz' segélyével sem, ki jól neki készülve már a háttérben leseng, s csak az első intésre vár!.. Mi lesz az ily intés' következése? Vér, sok vér fog folyni. A szláv hidra hatalmasan föl fog ugyan emelkedni — de ha több volna is százezer fejénél, a lelkesedés' éles bárdja mindenestül porba fogja őt tiporni.

És a dinastia? ..

Ennek csak egy jövendője van, akár az oroszokkal, akár nélkülök. — Magyarország a saslak, melybe a királyi családnak jőnie kell, hogy egy nemes, szabad nemzet' élén — nagygyá és hatalmassá legyen újra!

Törvénykezési rovat.

Törvényszéki elvek. — A vtk: I r. 146. §. a) pontja szerint biztosításnak véghatározat előtt is helye van, ha a követelés' veszélyeztetése is bebizonyíttatik.

E szakasz sok visszaélésekre szolgáltatott alkalmat. A magyar ezen törvény' hozatalánál nagyon sokat bizott az emberekben; mert ily határozatlan törvényt csak oly emberekre lehetne bizni, kik angyali természetüek és isteni tehetségüek.

Egy szó sincs e törvényben arról, hogy mivel lehet a veszélyeztetést igazolni? vagy mik azon körülmények, melyek a bíróban a subjectiv meggyőződést eszközölhetendik? És igy a biró már a subjectiv meggyőződésre nézve is szabad tért csinálhat magának. Természetes hogy a hány biró, a hány egyéniség, annyiféle leend e meggyőződés is. Hát még az objectiv meggyőződés' különbfélesége ismét mennyire ingadozóvá tesz itt minden bizonyosságot?

Ezért senki sem csodálkozhatik, ha általános a panasz,

miszerint a biztosítások' osztogatásában részrehajlás uralkodik. Én ezt nem is nevezhetem egészen, vagyis mindenkor, részrehajlásnak. Ez a törvény' szavainak határozatlansága. Annyi bizonyos, hogy voltak esetek, melyek szerint egyik fél bizonyos okiratoknál fogva nyert biztosítást, és ugyanazoknál fogva a másik, épen következő napon tartott ülésben nem nyert. Ez tény. De ez csak abból származhatik, mert mindegyik kérelme iránt más volt az előadó, és ennek objectiv meggyőződése más volt. Hogy ezek közől melyiknek meggyőződése volt helyesebb, ők maguk sem határozhatják meg.

De legérzékenyebb következése e törvénynek az, hogy a hol valóban veszélyeztetve van a követelés, ott biztosítást nem rendelnek, mert épen a roszlelkü adós tudja leginkább ugy intézni dolgait, hogy a veszélyeztetés kibizonyítható ne legyen. — Ellenben a hol maga az adós álhitelező neve alatt, csakhogy jólelkü hitelezőit kijátszhassa, kéri a biztosítást, ott mindig elrendelik ezt, mert maga az önelismerést is ilyenkor oda adja.

Lám! ezért van az, hogy a mi váltótörvényünk czélját tévesztette, mert ilyenek által különösen csak a csalás mozdittatott elő, nem pedig a hitel erősbödött. Az uzsorás nyert, mert ez mindig csak előre kimutatott biztosítékra kölcsönzött; de a valódi kereskedő, ki risicora adja árúit, többnyire veszített.

Pedig ezen igen egyszerü törvényváltoztatás segíthet; ha p. o. azt mondjuk ‚mihelyest a fizetés' megtagadása óvással igazoltatik, biztosításnak van helye', mert hol is kell, kereskedők, erre nézve nagyobb veszélyeztetési bizonyíték?

Belföld.

⁂ **Bécsben** a reactio' ocsmány tervei — rut kudarczot vallottak. Máj' 26. ismét nagyszerü forradalom volt. Az akademikusokat le akarták fegyverezni. — Az akademikusok a reactionarius csoportot a polgárok és munkások' segélyével kiüzték a városból. — Gr. Hoyos-t elfogták — birószék elé állitották és vallatták. — Soha szerencsétlenebb lépés a politikában nem történt — mint azon tanácsosok' tette — kik felséges királyunkat arra birták, hogy Bécset odahagyja. — A reactionariusok azt hitték, hogy ez által mindent a régi absolutisticus vágásba fognak hozni. Csalatkoztak! .. A szabadságnak csak nagyobb tért nyitottak. (Ki mint vet ugy arat!)

⁂ **Mainzban** véres összeütközés volt a porosz katonák és polgárok között. A polgárok lefegyverkeztettek — tetteik pediglen hogy magukat a megtámadó katonaság' irányában védelmezni merték — nagyban roszaltatott. (Csaknem ugy jártak mint a mi jámbor budapesti macskazenéseink. A katonák közől némelyek orozva gyilkolták a fegyvertelen polgárokat, és mégis a fegyvertelen polgár bélyegeztetett meg mint gonosztevő! Hja! csak jó ha az ember ugy van nevelve, hogy magát másnak tartsa — mint embernek!)

⁂ **Losoncz**. A ki a B.Gyarmaton máj' 22-kén tartott nógrádi választmányi ülésben jelen volt, azelőtt hazánk' mart. 15-ke utáni eseményei valóságos álomként tünnek föl. — Uraim! hát még sem rázhatjuk le magunkról azon táblabirói sallangos kinövéseket, melyek nemzetünk' örökös gyalázatára fognak feltünni historiánkban. — Ez azon képviseleti modor, melyet a népérdekek' álarcza alatt, egymás elleni, már rég elavult, s igy feledni kellett pártoskodások' megtorlására önök felhasználni elég vakmerőek!— Önök uraim egy becsületes nép' rovására a kebelrázó korteskedést veszik igénybe egy alispáni, egy főbirói, néhány szolgabirói és esküttí hivatal betöltésére?! — ez örökös szenny és gyalázat maradand. — És igy történt, uraim! hogy a hajdani pecsovics-féle párt' néhányai, pártjokbeli embereiknek, a betöltendő hivatalokra alkalmazása végett a nyert jogok' gyakorlatára eléggé érett népképviselőket öt forintos tallérokkal capacitálgatták. — Ámde e becsületes képviselők, tiszta lelkismeretük' sugallatát követve, undorral megveték az elöttük szokatlan merénylet' kisérlőit.

Ti pedig megválasztott, és megbukott alispánok, fő és alszolgabirák és esküttek, miért tömjéneztek annyira e pünkösdi királyság' koronájának? — Azt hiszitek-e, hogy még ma is antediluvianus időket élünk? — S a terrorismusra használt czifra gombos és zsinoros hajdu majd megteszi hatását? — mennyire csalatkoztatok! — Hiszen e hazában elég tér van hiúságtoknak áldozni; elég fiatalok vagytok az önkénytes seregben szerepelhetni, ott nyitva áll a tér dicsőségtekre is.

Ugyanazon választmányi ülésben a minisztérium iránt határtalan bizalom szavaztatott; s ezt fényes küldöttség tolmácsolandja. Minek ez uraim? már ha épen bizalmat szavaznak is önök, nem jelenthetik azt ki felirás vagy sajtó' utján? — Valóságos táblabirói politika. — Azt hiszik, hogy a foglalkozások' halmazába merült minisztérium önök' alkalmatlankodásait e drága pillanatokban szivesen veendi? — Azt merően tagadom. — Jobb lett volna, ha önök a szükség' perczeiben uti költségeiket e honnak áldozandják[1]) s otthonn maradnak.

Még egyet. — A nógrádi ágostai vallásu esperestség' papjai, Losonczon tartott ülésükben határozatilag kimondák, minden panszlavistikus irányu nemzetellenes intézkedéseknek gátat vetni, azokat kik oly intézkedéseket megkisérteni merészlenének, e haza' ellenségeinek bélyegezni, az ellen tiltakozni, a haza, törvény és minisztérium iránt tiszteletet, bizalmat és engedelmességet szavazni; s érzelmeiket minden hirlapok' utján, a minisztérium elött pedig küldöttségileg ötvenezer tótajku hiveik' nevében nyilvánitani. Éljenek.

Losonczról egy polgár.

⁂ **Deák Ferencz** igazságügyminiszter a tömlöczökre nézve ép oly szigoru, mint végeslen végig humanus rendeletet adott ki. Benne minden szó a szenvedő emberiség' javáért nemes lelkesedésnek egy szava. Mert az eltántorultban is tisztelnünk kell testvérünket. A humanitás' elveit nálunk miniszteri rendeletek' segélyével kell oly gyorsan, mint csak lehet, az illető hatóságokba beoltani: mert a hanyag titkos, nem ritkán gonosztékony igazgatás, kezelés, és a tisztihatalommal visszaélés épen nálunk a legégbekiáltóbb vétkeket követteték el. Az igazság sehol nem kezeltetett oly elvetemült, kárhozatos módon, oly önkényes kegyetlenséggel, mint épen nálunk. A biró elött sohasem azon elv lebegett, hogy a bünös megjavuljon — hanem kinozták azt, hogy rajta boszút álljanak. E boszuvágy gyakran egészen ártatlanokon is gyakoroltatott. Az igazság nálunk eddig soha nem ügyekezett a bünhödőnek erkölcsi érzését nemesíteni, őt javítani — s ugy visszaadni a polgári társaságnak. Sőt ellenkezőleg. Gyakran a félrosz a tömlöczben tétetett csontosult gonosztevővé, az embertelen bánásmód által. Az embertelen rettegtetési theoria végre korunk' müveltségi fogalmainak kell hogy helyet adjon. Mai eszmék szerint az embert még a bünösben sem szabad megsérteni. A bot büntetés még senkit sem javított meg, és azon ember,

---

1) Bizony jobb! Szerk.

kivel mint kutyával bántak, sohasem fog az emberi társaságnak mint ember visszaadatni. Mi e tekintetben teljes reményünket helyezzük igazságügyminiszter Deák urban, ki a leghumanusabb elvektől áthatva, államunk' épen legsajgóbb sebét fogja gyorsan begyógyítani. — Reméljük, hogy a hatóságok nem fognak rendeleteinek teljesítésében hanyagsági bün' vádját vonni magukra. Mi részünkről, lapunk által, mindig ellenőrködés alatt fogjuk mind ezek, mind egyebekre nézve a végrehajtást tartani.

⁂ **A magyar hadi tanács** körülbelül hat hét óta foglalkozik a nemzetőrök' egyenruhájának tervével. E rövid idő alatt már annyira haladt, mikép azon fontos kérdés, vajjon a patrontások 60, 30 vagy pedig csak 25 töltésre mérvék legyenek-e, mai napig sincs ugyan eldöntve, de mégis jól értesültek tudni akarják, hogy Isten' segedelmével, két hónap alatt tisztába hozathatik. Akkor aztán tüstént azon még fontosabb kérdés tüzetik tanácskozási tárgyul: vajjon a puskaszij fekete legyen-e, vagy csak feketébe játszó sötétbarna. Hogy ily fontos kérdés' megfejtésére valamivel több idő lesz szükséges, azon nem csodálkozhatunk. Ennél több időt csak azon életkérdés foglaland majd el, ha vajjon az egyenruha' csatjai egynyelvüek legyenek-e, vagy pedig kétnyelvüek!

Egyébiránt a muszka minden órán nyakunkon van, — hanem az mit sem tesz.

⁂ **Garai** a választókat összeiró választmányba megválasztatván, az ezen választmányban volt 9 magyar közöl őt egyetlenegy ismerte, — az is könyvárus volt. A többiek lakatosnak tartották, s mint ilyet irták be a jegyzőkönyvbe. Tehát egyike legelső költőinknek a fővárosban sem ismertetik! még a magyarok által sem! ily sorsa van mai napig nálunk a magyar iróknak, ily figyelemmel viseltettek ezen emberek a magyar irodalom iránt, emberek, kik magyaroknak, magyarnémeteknek s mit tudom én miknek nevezik magukat, a magyar főváros' magyar polgárságában szerepet játszanak, de kik csak annyiban megtestesült magyarok, hogy magyar zsíron testesedtek, vaskosodtak föl. — Az embernek valóban egész erejére van szüksége, hogy a méltó indignatio ki ne törjön kebléből, és ne szórja villámait e parazita népre.

⁂ **Burger,** egyike a budai véréjjelen megsebesülteknek, mult kedden temettetett el, áldozatául azon kebellázító vérengzésnek. A temetés fényes, megindító vala. Számos minden rendüek, köztük több irók kisérték az izraelita orvosnövendék' koporsóját. Boszantólag hatott mindnyájunkra, hogy a professor urak közöl e temetésre de csak egyetlenegy sem alázta meg magát. Talán méltóságuk alattinak tartják az urak még most is egy volt hallgatójok' koporsóját néhány lépésnyire kisérni? még most is azon professori gögrendszert követik önök, mely önöket oly utáltakká tevé régi idők óta? Mi biztosíthatjuk az urakat, hogy egy ily halottat kisérhetni csak dicsőségükre vált volna, még akkor is, ha a koporsóban nem ily a szó' valódi értelmében áldozat vitetett volna örök nyughelyére. Ellenben elmaradásuk szégyen önökre nézve. — Még egyet: Lederer, Lippe és Cerini bünösöknek a vizsgálóbizottmány által kimondattak. Már néhány hét telt el azóta, de mi mai napig sem hallottunk semmit a büntetésről. Ha vannak, kik azt hiszik, hogy a dolgot halogatás által majd szépen elaltatni és azon három ur által bennünket jól kinevettetni sikerülend — azok igen csalatkoznak. Az ártatlanul ontott vér, a haldoklók' halálhörgése, a most kikisért áldozatnak elszállt szelleme — égbekiáltanak! És e kiáltás hangosabb, semhogy elaludni hagyna bennünket. Mi követeljük a bünösök' bünhödését!

⁂ **Igaz-e,** hogy a kétvárosbani őrházak és korlátok' háromszinre festetése újabb ellenparancs által oda módosíttatott, miszerint a nemzeti szinek csak a királyi épületeknél alkalmaztassanak, ellenben a császáriaknál maradjon a feketesárga. S ha igaz, kérdjük: vajjon ki' fia az, a ki Magyarországon két fejedelmet t. i. császárt és királyt distingvál? Szeretnők azon urat capacitálni.

⁂ **Stúr Lajos** (irják a P. H.-nak) a híres szláv journalista és a szláv proclamatiónak egyik aláirója, Körmöczbányán elfogatott, hová Selmeczről menekült. Nyitrában pedig négy lutheranus pap, mindannyi szláv apostolok, biztos őrizet alá tétettek. Csak valósuljon a hír.

⁂ **Unio!** Az Ellenőr czimü erdélyi lap' május' 19-kéröli számában ezt olvastuk: a mai vezérczikket censori akadályok miatt nem adhattuk. Négy betü ez akadályokat örökre elhárítja, szerkesztő polgártárs! e négy betü: Unio! midőn e sorok Kolozsvárra jutnak, akkor már, ha Isten is ugy akarta, mint önök, az Unio nem lesz többé nemzetohajtás, hanem bevégzett tény. Ugy legyen, Amen!!

⁂ **Az örseregről** legyen szabad egykét barátságos szót váltani. — Figyelmeztetjük azon század' kapitányát, mely a mult szombaton és hétfőn a muzeum' udvarán gyakoroltatott, tegyen róla, hogy a tanitási nyelv magyar, ne idegen legyen. Előttünk többen panaszkodtak, hogy az exoticus (magunk se tudjuk, orosz volt-e vagy arabs?) nyelvet nem értették, s igy nem is haladhattak előre.

— A német lovassághoz is van egy szónk! Uraim, tudják-e, hol laknak önök? Ugy látszik, nem tudják; mert önök közöl sokaknak sisakján I. F. betü fityeg. Ha nem tudják önök, mi elég baj, megmondjuk, hogy Magyarország' királya, ha már ennek nevét tüzték ki czímerül, ÖTÖDIK FERDINÁND. Ezt már csak megtanulhatnák; bizony bizony nem oly nehéz.

— Legközelebb azon századokat is kiállítjuk a szégyenpadra, melyeknél a commandonyelv német. Ezt némelyek nem is fogják hinni; pedig ugy van ez Magyarország' fővárosában. —y—

Sorompó.

Polgárszerkesztők!

Folyó évi augustus hónapban egy itteni kereskedő brünni kereskedőbarátjától két köteg gyapotkelmét t. i. gyapot nadrágnak, béllésnek valót stb kapott gőzhajó' utján. E kelme Brünnből vasuton a bécsi gőzhajótársaságnak küldetett, hogy azt tovább szállítsa Pestre, és levélbeli aviso szerint mint gyapotkelme rőfe 2 fton aluli árral — bejelentetett (declaráltatott) noha a kelmének rőfe nem ért többet 15—24 krnál.

A gőzhajótársaság' speditеurjének megfoghatlan tévedése által e kelmék Bécsben mint 2 fton aluli gyapotposztó (Tuch) declaráltatott és küldetett Pestre. — A két köteg a pesti 30-adhivatalnál megvizsgáltatván, hamisan declaráltnak találtatott és — mint csempészett portéka lefoglaltatott. A kelmék' birtokosának azonban érdekében állt minél hamarabb azok' birtokába jutni, minthogy azok, mint divatkelmék becsükben napról napra vesztenek: elszánta tehát magát, ártatlansága' öntudatában a becsárt értük letenni, hogy igy legalább még tetemesb károsodásának elejét vegye. — Szerencsétlenségre a kelmét mindkét becslőtiszt rendkivül magasra becsülte. E sorok' irója megtudá később, ennek okát egyik becslőtisztől: a kötegek t. i.

egy itteni zsidó szállítóbázhoz valának utasítva, s a szerencsétlen hitgyülölet, vagy mondjuk inkább üzletirigység készté a becslő urakat oly magas becsszabásra. Ezt e sorok' irója a becslőtiszt urak' egyikének szava után tudja, s bármikor bebizonyíthatja. — Elég az hozzá, a kelmék' tulajdonosa septemberben kénytelen volt 850 ezüst ftot letenni, mire a két köteget csakugyan kikapta a harminczadról.

Később a kir. udv. kamara ez összeget lejártnak nyilatkoztatta, de a büntetettnek a 6 hét alatti folyamodhatás' jogát megadta. E jogot az ily keményen büntetett kereskedő ez idő alatt használta is, és decemberben (1847) beadta folyamodványát, melyben eredeti okiratok és a szállítólevelek s brünni declaratiók törvényesen láttamozott másai által kibizonyította ártatlanságát, és ez ügy' hovahamarabbi elintéztetését kérte.

Majd hat hó telt már el e folyamodás' benyujtása óta, s fájdalom maig sem történt semmi. A szegény kereskedő kénytelen Pontiustól Pilatushoz, irodából irodába futkosni, mindenütt semmit mondó kifogásokkal utasítják el, s a 850 ezüst ft rá nézve holt tőke. Kéré, legalább hozzanak itéletet folyamodványára, hogy jogát tán 3-dik uton kereshesse, de ezt sem nyerhette meg, hat hosszu hó alatt!

Annak, ki az itteni vámtörvényekben járatlan, megjegyezzük, hogy a vámkülönbség a 2 fton aluli gyapotposztó és gyapotkelme közt csak harmadfél ft; e csempészet által tehát a kincstár körülbelül csak 9 pftig károsíttatott volna. Vajjon a világnak melyik országában büntetnek ily bünt 850 pftnyi büntetéssel? — én azt hiszem, ily kegyetlenséget a dracoféle törvényekben sem találunk, — s mi pedig a szabad Magyarhonban élünk! E törvény ellenkezik minden humanitással, s föllázítja az ember' kedélyét. Kérdem: fölvirágozhatik és tenyészhet-e ily vámtörvények mellett a kereskedés? — A kereskedő ártatlanságának tanuságaul szolgálhat az is, miszerint sem a küldő sem az elfogadó kereskedő soha csempészeti tetten nem kapatott.

Pest, május' 24. 1848. K...

Polák polgár! Mondja csak meg kegyed, hogy ugyan minő lelkismerettel fizetteti azon 4 ft napi díjt és szabad szállást, kerttel. Steiner nevü morva pallérjának az ország által? — Talán csak nem azért, hogy a kegyed által épített karikaturákat, a muzeumot és Ludoviceumot, a hol lakik is ez a jó ember, őrizze, mert ezen két épületnek megvannak a maga őrei; föl nem ügyel az építkezésre, mert a muzeumnál, hol azon öt öreg kömüveslegény dolgozik, vagyis inkább piszmog, ott ő hetekig sem fordul meg; de nyomoruság is nézni, mit miveltet kegyed ott annál a muzeumnál; az ajtót három évig csináltatta, az udvar' kerítésén két éve piszmogtat, és mégis hogy' van készítve! a kapunál midőn belépnek majd azon főurak, kiknek ott kellene a muzeumban tanácskozniok, mindjárt egy csinos békatóval találkozandnak: ezt Polák ur bizonyosan azért csináltatta igy, hogy majd ezen urak, mint a romaiak hajdan, midőn valami szent helyre mentek, megmosták lábukat, hasonlót tehessenek? — No de nem szólok épitészi módjáról, mert erről igen sokat lehetne mondani. De ha már egyszer meg vannak ezen országos karrikaturák épitve, és pedig hogy épitve! legalább ne lopja kegyed ki az ország' pénztárából most, midőn oly nagy a szükség, a pallérja és a maga napi díját, mert bizony egyikük sem érdemli meg; ön épen nem ért az épitészethez semmit, ezt megmutatta már több épület által, melyet épített. pallérja egy lomha ficzkó, ki 4 ft napi dijával elcsavarogja az időt, legényei vének és nem tudnak dolgozni; azért lóduljanak patvarba önök attól a muzeumtól, mert a közlekedési miniszter majd roppantul fog boszankodni, ha a termet el nem készíttetik kegyetek; pedig ismervén szorgalmukat, fogadni mernék, hogy a legközelebbi hat év alatt még az a muzeum, melylyel kegyed a nemzetet oly gyalázatosan megcsalta, el nem készül. No de ez a miniszter' dolga, ha őt rászedheti kegyed, ám lássa; — de már avval a napi dijak' lopásával, mert ez csakugyan nem egyéb mint a nemzet' megrablása, hagyjon föl kegyed és pallérja.

Adieu citoyen Polák. —cz—

Nyilatkozat. Mielőtt még magam meggyőződtem volna P. Horváth Lázárnak az utóbbi időkben alkalmasint intézete' tökéletes tönkrejutása' következtében beállott szellemi képtelenségéről: elszántam magamat, öiránta szánalomból és előfizetői iránti tiszteletből, kik ismét nem kaptak volna lapot: a „Morgenröthe" felelős segédszerkesztését elvállalni. Azonban azt harmadnapra ismét letettem, miután Horváth Lázár keményen töltött pisztolyok' segélyével akarta minden áron a maga nézeteit rám erőszakolni, minő többi közt az: hogy én az unio ellen agitáljak. — Egyszersmind jelentem, hogy legközelebb, fontosabb foglalkozásim' daczára, egy röpiratot fogok kiadni, adatokkal ellátva, mely a „Morgenröthe" szerkesztői irodájának rejtelmeit fogja fölfedezni, és irodalmunk' e nyilvános szennyfoltjának utósó sírharangszóul szolgáland.

Pest, máj.' 31. 1848. Körtvélyi Gusztáv.

Nyilatkozat. A Képes újság' 22 száma egy izgató gunyképet közle a zsidók ellen. Ám teljék benne az együgyünek kedve, ha tetszik. De ez engem azon határozatra indított, hogy nevezett lap' pesti tudósítója lenni megszünjek; mert az oly lapnak szolgálni, mely egy elnyomott néposztályt gunyolni elég aljas, szégyennek, — oly lapnak szolgálni, mely most is a külön népeket egymás ellen izgatni elég vakmerő, polgári bünnek tartom. Egyszersmind még netalán nála levő dolgozataim' közlésétől ezennel eltiltom.

Pesten, máj' 31. 1848. Szeberényi Lajos.

Az idei **pesti lóverseny** a Rákos' mezején az alanti díjak' kitételével következő napokon, mindenkor délutáni 4 órakor fog megtartatni, ugymint: 1) Csütörtökön jun.' 1-jén: „Széchenyi-díj" — „Egyesült-nemzeti-díj" — „Mezei gazdák' lovainak próbafutása." — 2) Vasárnap jun.' 4-kén: „Pestvárosi-díj" — „Hg. Eszterházy-díj" — „Asszonyságok' pályadija" — „Mezei gazdák' lóversenye". — 3) Kedden jun.' 6-kán: „Hazafi-díj" — „Batthyány-Hunyadi-díj" — „Festetics-Nákó-díj" — „Ostordij."

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 18. Nyárelő' 4. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, junius' 1. — Használjuk fel a biztosítékokat. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Törvénykezési rovat. — Új Radikállap. — A horvátügy. — Belföld. — Sorompó.

Budapest, jun.' 1.

(I) Irányeszmék jövő nemzetgyülésünk' számára.

Nemzetgyülésünk egy hó mulva összeül.

A legfontosb kérdések' egyike lesz: fönhagyassék-e a felsőház, vagy nem? Vajjon mostani szerkezetében, mostani elöjogaival körülbástyázva a hon és egész nemzet' java' tekintetéből fönálljon-e vagy ne?

Mi nem fogjuk a corpus jurist átlapozni, hogy tán annak segélyével a felsőház' fenállásához némi jogárnyat betüzzünk ki. Mi egykissé csak e ház' elemeit veszszük taglalat alá, hogy aztán valami józan észszerü okot találhassunk ez intézet' további fönmaradása mellett, — mely intézet eddig minden gyors elömenetelnek gátja volt, mely leghatalmasb támaszát képezte az absolutismusnak, mely népünket borzasztó közönyösséggel engedé romlása' szélére jutni, szellemileg és anyagilag eltörpülni, s annak kínos haldoklásán még gunymosolygva gyönyörködött!

A mi felsőházunk részint a főnemességből, részint a főpapságból áll.

A mi felsőházunk egy ragyogó, tündöklő gyülekezet. A szemek fényét elveszi a sok aranyterhelt ruha, a nehéz aranylánczok, és még nehezebb arany keresztek. Nem hiányzanak ott a hosszunál is hosszabb titulaturák. — De a nép és szabadsága, a nép és java föl nem virul a titulaturákból — az aranykeresztekből. A nép külső cziczoma és pompa által nem képeztetik, nem nyer jogokat, szabadságai nem védetnek meg.

Sötinkább a felsőház századok óta épen a népnek és szabadelvüleg gondolkozó kisnemességnek esküdt ellenségét rejti keblében.

A nagyobb rész ezen véletlenül grófok vagy bárónak született uracsok közöl, kik az állam körül nem szereztek maguknak egyéb érdemet, mint hogy egypár lovat kiidomitottak, vagy agyonlovagoltak; e vagy ama bájlányra néhány ezret elpazaroltak, egynéhány vadászebet betanitottak, s nyulakon gyakorolták magukat a lövés mesterségében: oda ül a zöldasztalhoz országgyüléskor, és ezen elősorolt magas érdemeire hivatkozva, ügyekszik, a mennyire csak töle telik, az állam' javát mindenképen gátolni.

A legnagyobb része ezen embereknek hajlong és csúszik a hatalom elött, hogy abból egy szikrácskányit kaparíthasson meg magának, hogy a nyomoru és durvának kiabált — kutyák gyanánt tartott népet húznivonni, vagy csupa mulatságból nyomorgatnia lehessen!

Ezen uracsok tudják, hogy a hatalmasabbá válandó népszabadsággal — az ő szemtelen csapongásaiknak is lejár ideje. Mi természetesebb, mint hogy a kitanult, jezuitikus udvaronczok' minden ármányaival szegülnek ellene a szabadságnak!?!

A hatalmasbuló népszabadsággal erösbödik az erény' tisztelete — és a bün' utálata. Mi leendne tehát azokból, kik (tisztelet a kivételeknek) az egyszerü polgári takarékosság' ellenségei, kik megannyi szabadalmas tobzódók, kéjelgők, pazarlók?.... Végre nekik is tisztességes életet kellene kezdeniök! ennek pedig ellene lesznek, tehát minden szabadabb mozgásnak gátlólag, feltartóztatólag, vagy ha lehet megsemmitőleg fognak utjába állani.

És az ily embereknek jogok legyen személyesen törvényeket hozhatni?

Felsőházunk legyen-e az örökös horgony, mely az államhajót az elnyomottság' mocsárában sülyedve tartja?

Mi jót várhatunk átalában oly aristokratáktól, kik elöjogaik és érdekeikkel a népen kivül állanak? — Segitni fognak tán a nép' ügyét elömozdítni, midőn be kell látniok, mikép minden jogban, melyet a népnek engednek, magukat egyegy elöjogtól fosztják meg?

Félelem és a fenyegető korszellem egy és más engedményt kicsikart ugyan már tőlük a zivataros márcziusi napokban, — de majd fölszedik magukat újra, s minden hatalmukban álló eszközökkel ügyekezni fognak begyógyitni a kapott mély sebeket.

Ez pedig annyit tenne, mint a szabadságot megfojtani, a népet újra senyvedés, bizonyos halál' révére juttatni. Ámde kinek szabad többé a nép' szabadságára vetni kezét? — Senkinek. A felsőház azonban nem igen fog ettől tartózkodni, legalább ehhez semmi remény nincs. És mi lesz annak következménye? — Hogy ismét visszamegyünk, és féluton meg kellend állanunk; hogy orrunknál fogva fogunk hurczoltatni a sötétség' pártjának képviselői által, melynek tagjait egy gunyos véletlen méltóságos születés, de épen ellenkező gondolkozás által jelölt meg, és félrabszolgaságban epedhetünk tovább. Létezhetik-e pedig kárhozatosb államinstitutio, mint ha egy nem erényei és szellemi elönyök, hanem csupán véletlen születési elöjoggal körülvértelt része a népnek, minden minoritása

mellett — a többség' ellenében joggal bír, ezt elnyomni, ignorálni, a közjóra czélzó jótékony működésében gátolni, — egy vakmerően odavetett Veto által!

És pedig mi a felsőház egyéb, mint egy kegyetlen itélőszék, nem a szabadság és népüdv' javára — hanem az elgyöngítő hatalom, a romboló absolutismus' érdekében.

Háromszáz nyomorgva átsohajtott év csak felnyithatá végre szemeinket. Volt-e valaha a felsőház egyéb, mint tüzhelye absolutisticus ármányoknak, diplomaticus gáncsoskodásoknak, melyek szabad magyar hazánkat önállóságában megszoríták, — egy istentenül elnyomott provinciává sülyeszték: holott már rég gazdag, boldog, virágzóvá fejlődhetett volna, ha a felsőház nem szegül, mint egy chinai fal, minden előhaladásnak ellene.

Lehet-e pedig, minden féligmeddig kivitt szabadságunk mellett is, az elnyomatás és szolgaságnak ily hatalmas emeltyüjét türnünk az államban?

A törvényhozás mindenesetre különös figyelmet fordítand a főnemesség és főpapságból álló felsőházra, s azt gyökeres reorganisatio alá vetendi.

Mert ismételjük: micsoda érdekekért küzd a felsőház?....

Egy része a főnemesség, a maga érdekeiért, — másika a magas clerus.....

Erről jövőre.

Használjuk fel a biztosítékokat.[1])

Europa' népei politikai evangeliumukat forradalmakban jelentették ki, — ez evangelium: az emberi jogok, és népfelség.

A forradalom' nagy eszméi a magyar nép' lelkében is megfogamzottak; a szabadság e nép' vérévé, az egyenlőség positiv szükséggé, a testvériség religiójává vált; e jelvek korunk' szellemének élő kifejezései, — nincs többé emberi hatalom, mely ez eszméket legyilkolhatná.

Eltörettek a szolgaság' bilincsei, államunk természetes rendeltetése szerint észjogi széles alapokon újra épülend, ez alapok népünk' keblében gyökereiket mélyen szétterjesztendik, a reactio' lökései nem rázkodtathatják meg. —

Népfelséggel birunk, mert önmagunkat kormányozzuk, a statushatalom társasági hatalom, a kormány összes akaratunk' kifolyása, az összes akarat, mely egyjelentőségü az akaratok' többségével, a népképviselőkben személyesíttetik, — szóval képviseleti alkotmányunk van.

Oda kell irányzanunk minden erőnket, hogy képviseleti rendszerünk egész tökéletességben fejlesztessék ki, s ne ugy járjunk mint a francziák 18-d. Lajossal, ki ismeretes Chartejában szinte képviseleti alkotmányt biztosított majd minden postulatumival, (leszámítva természetesen a famosus 14-dik czikket) az alkalmazásban azonban mind kijátszotta, — az enormis census' következtében a követek nem a népet, hanem a pénzaristocratiát képviselték, ennek orgánjává lettek, a választó kerületek' elnökei a király által neveztettek ki, ezek aztán a választókat megvesztegetés által tökéletesen demoralizálták; a censura a Charte' ellenére behozatott stb, végre 1830-diki julius' 25-kén Polignac' miniszteriuma által kibocsátott ordonnanceok az egész Charteot megsemmisítették, minek természetes következése forradalom lett, és 30án az idősb Bourbon-ág elkergettetett.

Ekkor nagy ovatossággal szerkesztetett az új charte, mely eztán valóság fog lenni; de ezen ismeretes charte vérité is a septemberi törvények által nagy részben jelentőségét elvesztette, a népképviselet ismét fictitiussá vált, Lajos Fülöp pedig megvesztegetési müvészete által az egész kormányorganismust bepiszkolta.

Ovatosaknak kell tehát lennünk, nehogy a constituáló nemzeti gyülés forradalmunk' szelleme ellen cselekedjék, és elárulja a népet.

Nekünk olyan népképviselők kellenek, kiket jogosan lehessen a közakarattal azonosítni, vagyis, kik a nép' jogait és érdekeit valóságosan képviselik.

E képviselőknek kezébe tétetik le az összes statushatalom, ők fognak éltet adni az összes akaratnak, ők fogják realizálni az eszméket, miknek végtelen eredménye leend.

De ha e képviselők hütlenek leendnek, ha a közjót egoismusuknak alárendelik? — —

Nem elég képviseltetve lennünk.

Nehogy a nemzet megcsalatkozva választottjaiban, ezek magánérdekeinek vagy tévelyeinek kitéve legyen, keresnünk kell egyéb biztosítékokat, melyek által jogainkat föntarthassuk, és egyéb organumokat, melyek által a nép érdekeit, szükségeit s kivánatát kijelenthesse.

Ily biztosítékokkal mi tettleg birunk, ezek: a szabad sajtó, és associatio.

A sajtó elég élénken müködik, csak a vidéken a szabadság' zászlója alatt reactionarius érdekekért küzdő pecsovicsokra fordítna több figyelmet!

Én az associatióról akarok különösen szólni.

Az izolált ember rendesen egoismusba, anyagiságba, tétlenségbe és jelentéktelenségbe sülyed.

A cselekvőségnek, müveltségnek, jóllétnek mind a statusra, mind az egyes polgárra nézve életforrása az associatio.

Kiemeli a nemzetet inertiájából; felébreszti a vállalkozási szellemet; gazdagságot és culturát idéz elő; fejleszti és tökélyesíti az anyagi és szellemi erőket; consolidálja az elszórt állapotjokban hatálytalan elemeket, s eredményzőkké teszi.

Átviszi s összeköti az institutiókat a nemzeti élettel; fölfedezi a politikai hiányokat; kifejti az elveket, és irányt ad a reformnak.

Az isolatio mellett a honpolgári jogok ha egészen képzeletiekké nem is, de hatástalanokká lesznek, mert egyes ember' befolyása jelentőségnélkülivé válik ott, hol tömegek határoznak.

Az individualis szabadság negatio lesz, sőt egyes ember csak eszköz az állam' czéljára, anyag a müvész' kezében.

Az associatio életkérdése a szabad és erős nemzeteknek, elismert főalapja és éltető szelleme a képviseleti alkotmányoknak.

Közszellemet ébreszt, mely minden nagyszerü és felségesnek forrása; közvéleményt teremt, melyből a törvényszerü többség fejlődik ki s ellenőrködik a kormányzás fölött.

Előkészíti a törvényhozást javallatival, közakarat' kijelentésével, nyilvános adressei és collectiv kérvényeivel.

Serkenti a polgárok' patriotismusát, midőn erejök viszonhatása által az állam' közczéljárai működésre felhívja.

A tapasztalatok és erőknek egyesítése, a nézeteknek és eszméknek kicserélés általi tisztába hozatala által a közérdekhez szükséges eszközök' kitalálását elősegíti.

Politikailag képző és erkölcsileg vemhesítő iskolája a polgároknak.

A polgárok' erejét és irányát, melyek az organicus ösz-

---

1) Üdvezeljük önt. Szeretnénk önnel kezet szorítni. Csak több ily czikket! Szerk.

szeköttetésekből kifejlődnek, egyesítheti a kormányéval, vagy ellene.

Associatio nélkül a nemzet' életének nincs lelke, a képviseleti rendszer üres, tartalomnélküli hang, guny és keserü csalódás.

Ha a képviseleti rendszert minden consequentiáival át akarjuk vinni, akkor ügyekezzünk a nemzeti gyülésre küldendő népképviselők' választásába befolyni.

Nekünk a népre kell hatni, felvilágosítni és öntudatra ébreszteni, mert a nép természetes szövetségesünk.

Alakítsunk clubbokat, tartsunk népgyüléseket; kivált ti vidéki radikálok! terjeszszük az eszméket minden becsületes uton és módon.

Népünknek nevelése, mely által politikai érettségre és moralis jellemszilárdságra emelkedhetett volna, az aristocratia' büne miatt elhanyagoltatott, a százados rabság közszellemét amortizálta, az inség nyomor szellemének magasb lengületét lehetlenítette és kedélymagasztaltságát lehangolta.

Hogy a nép a nagyszerü eszmékhez fogékonysággal bir, azt az emberiség' története bebizonyította. Cicero is megjegyzette, hogy a nép, bár politikailag tudatlan is, az igazságra mégis fogékony, csak azon férfiak által, kik bizalmát birják, értesíttessenek.

De ne mistificáljuk azért magunkat. A nép önitélettel a közügyekről nem bir, mézes szavu hizelgéssel, kivált ha ez tekintélytől ered, könnyen tévutra vezettethetik; jelennen pedig sok veszélyes, ugynevezett tekintélyes ember van, mert sokan épen servilismusból, vagy félelemből szabadelvüeknek adják ki magukat, nincs elég bátorságuk retrograd elveiket a szabadság' átalános uralma alatt kinyilatkoztatni; — találkoznak oly kicsapott főhivatalnokok, kik antecedentiáikat azzal akarják igazolni, mintha a körülmények' nyomása alatt eszélyes politikából azért alkalmazták volna magukat kormányhivatalra, hogy előkészíthessék, és szerencsésb viszonyok közt annál sikeresben küzdhessenek a szívből ohajtott szabadságért; — ismét sok pecsovicsok a tulságokrai ingerlésekkel akarják compromittálni a jó ügyet, — stb. De mi e chamaeleonokra ne pazaroljuk bizalmunkat, a veszély' idejében ily gazemberek az elsők a szabadság' elnyomására a reactio' embereivel szövetkezni.

Radikál elvbarátok! keressétek föl egymást, fogjatok kezet, associáljatok. Vires unitae fortius agunt.

Szabadságot minden honpolgárra egyenlőt; egyenlőséget politikai és vallási tekintetben; kasztok, kategoriák tünjenek el, ember mint ember jöjön tekintetbe, — ezt akarjuk.

Irtsunk ki mindent, mi a szabadságra káros, és mi észjogilag igazságtalan.

De ne erőszakoljunk utopicus lehetlenségeket; ne feledjük el Lamenais' mondatát: — minden korban csak az lehetséges, mi a lelkekben megérett, mi lassankint előkészítve, az átalános vágyaknak és reményeknek tárgya volt; — oly reformot, mely jelen institutiónk' kifejlését compromittálná, kisérteni szerencsétlen experimentum lenne!

Ferenczi János.

Nemzetőrhad' organisatiója.

VII.

Minthogy a fölfegyverzés átalános, tehát kivétel nélkül mindenkire kötelezőnek is kell lenni.

Ez alól nem szabad kivételnek lenni, mert a család és állam senkit sem nélkülözhet. A kivételek pedig kiapadhatlan forrásai visszaélések és jogtalanságoknak; igaz, a társaságnak szüksége van földmivelők, iparosak, kereskedők, orvosok, államférfiak, müvészekre stb. de ki az, álljon föl és szóljon, a ki nélkülözhetlen? Ha van ilyen valaki, az az időszerinti államfő, mert átalánosan elismert igazság, mikép a társaság, a közakarat' képviselt kifejezése nélkül, mely az államfőben, neveztessék az császár, király, dictator, consul, sultan vagy khánnak, vagy akárhogy, legyen e méltóság örökös vagy nem, nyilatkozik, csakhamar rángatózó mozgásokba esik, megrázkodtatik s egysége veszélyeztetik. És mégis nem tudunk-e magunk is királyokat felmutatni, kik a csatamezőn haltak meg hazájokért?

Az államért harczolni szent kötelesség; ki magát hivatása, hivatala, foglalkozása által e kötelesség alól fölmentettnek hiszi, nem méltó hogy az államban éljen. Essék el bár a legnagyobb müvész, a legnagyobb államférfi a harczmezőn; véréből, hamvából példájának magasztossága által újak fognak kiemelkedni.

De, ezt fogják tovább ellenvetni, ha az ember 18-dik évében munkaköréből, tanulmányaitól elszakíttatik, nem kellene-e azokat talán tíz év mulva újra kezdenie? Felelet: 18 éves koráig, ha a tanodák jól organizálvák, ha a munka fel van szabadítva, tanulmányait kiki elvégezheti, legalább annyira mehet, hogy a többit bizvást az önmüvelés és magánképzésre hagyhatja. És ki mondja, hogy 18 éves korotokban munkakörötökből kiszakíttattok, azért mert nemzetőri szolgálatot tesztek? Béke' idején ez nem történik. S mit veszíttek, ha ünnep- s vasárnapokon s ezenkivül kétkét órát egy kitüzött köznapon nyugalmazott katonák által gyakoroltatjátok magatokat? s nagy áldozat-e, ha egy ily nyugalmazottnak tisztiállásához mért nyugdíjt, szabad szállást adtok? Ez volna az egész áldozat. Ha pedig nincs béke az országban, ha a hazát vész fenyegeti, ha a háboru már kitört, s ez oly veszélyes, hogy függetlenségünket fenyegeti, akkor — ki a harczmezőre!

Hogy már, ez ellenvetések' elhárítása után, az organisatiót folytassuk: például, mint már említém, a budai és pesti mindkét dandár egy alosztályt képezne. — Ha már, hogy Pestmegyében maradjunk, a 3-dik dandár fendékállomásaul Kecskemétet jelöljük ki, akkor Kecskeméthez, melynek (tegyük föl) 40,000 lakosa van, kellene még csatolni Nagy-Kőrösi 25,000 lakosával, Czeglédet, Albertit, Ocsát, Örkényt, Soroksárt, szóval mind az azon vonalba eső helyeket a Dunáig, mig csak körülbelül 100,000 nyi népesség ki nem kerül, mely szám, mint előre föltettük, egy dandár' népességére megkivántatik. Vácz a pesti, Sz. Endre a budai dunaparton további féldandárok' fendékállamásaiul szolgálhatnának stb. Mindezen egész és féldandárok összesen képezik a pestmegyei második alosztályt, a kettő együtt az egész divisiot. A pestmegyei divisio, minthogy a megye nagy, egyszersmind katonai sectio is fogna lenni. A pestmegyei ülleték Budapest' nemzetőrségének parancsnoka alatt áll.

Minden pestmegyei születésü, azon pillanattól, melyben 18-dik évébe lép, születési helyén a nemzetőrök' névkönyvébe bejegyeztetik. Ha például valamelyik tanyán lakik, akkor azon csapatba soroztatik, mely a környékbeli tanyák' egyéneiből alakíttatik; e csapat a legközelebbivel egy fél századdá, ez ismét a szomszéd fél századdal egy egészszé egyesül stb.

A tanyák s apró helységek' egyéneiből ekkép alkotott századok, a nagyobb helységekbeliek, péld. ócsai, soroksáriakkal egy zászlóaljat alkotnak. A csapatvezér a tanyán lakik, a századparancsnok egy nagyobb helységben, a zászlóalj

*

parancsnok pedig a legnépesb helységnek községi tagja. A csapatvezérek, század- és zászlóaljparancsnokok valamennyi besorozottakról kimutatási könyvet tartanak, melynek az őszi gyakorlatok' kezdetekor mindig ki kell igazíttatnia.

Minden kivándorlás vagy átköltözéskor az utlevélnek vagy átköltözési iratnak a századparancsnok által kell láttamoztatni. A kivándorló itt a sorkönyvből kitöröltetik, az új századparancsnoknál beiratik, de csak akkor, ha az új telepedő kötelességeinek, mint nemzetőr, hűn és becsületesen eleget tett. — Ellenkező esetben, miután már minden törvényes javító módok megkisértettek, mint fegyverviselésre méltatlan, e becsületből kizáratik. Ha ki van zárva, akkor nem nemzetőr: ki nem nemzetőr, annak önálló mesterséget vagy foglalatosságot üzni nem szabad — tehát ha elköltözik is, új foglalkozást nem kezdhet.

VIII.

Ha egyszer az ország az organizáló hatóság által katonai sectiókra felosztatott, e sectiók körülbelül olyképen, mint a pestmegyei illeték' organizálásánál előadám, elrendezvék: egy Magyarország' katonai térképe rendkivül megkönnyítendi az egésznek áttekintetét.

Mi a fölfegyverzést illeti, világos, mikép ily tömeget fölfegyverezni nem lehet egy pillanat alatt, kivált hazánkban, hol eddig egyetlenegy fegyvergyárunk sem volt. Erre évek kellenek; — e szerint tehát az egyes hatóságok, s igy az egész állam' katonai költségvetésében egyelőre semmi leszállítás nem lehetséges, sőtinkább sürgetőleg szükséges, rendkivüli erőmegfeszítéstől sem ijedni vissza, hogy e fölfegyverzés minél hamarabb eszközöltessék.

E végből czélszerü lesz a tökéletes fölfegyverzés' egész költségtervét mielőbb elkészíteni, a költséget 5—6 egymásutáni évre rendszeresen kevesbedő arányban felosztani, s az illető egyes törvényhatóságokra kivetni. Ha e terv szerint például Pest városa 2,400,000 pftot tartoznék 6 év alatt fizetni, akkor az első évben nem a megfelelő hatodot, t. i. 400 ezret kellene, mint eddig történt, befizetnie, hanem még egyszer, vagy pedig felével többet, t. i. 6—800,000 pftot, a 2-dik 3-dik évben már lehetne az illetőséget alábbszállítani, de még mindig nagyobbnak kellene annak lenni a mostani hadiadóösszegnél, a 4-dik 5-dik évben normalis mennyiségü lenne, sőt még kevesbre szállana, s a hatodik év' végével alig tenné felét a mostani összegnek.

Ha az egész tömeg fölfegyverzése ilykép megtörtént, akkor a gyalogságot, melynél a legnagyobb takarékosság és költségkimélés történhetik, csupán a legszükségesb sectiókban lehetne meghagyni, ugy hogy béke' idején csak 25—30 ezerre menne, mely számból még azonfölül ⅓-da vagy fele szabadsággal hazabocsáttathatik, és igy e pillanattól fogva a hadiköltségek' ⅓—⅖-odrésze a kincstári pénztárnak marad fön; mely összeg az ország' investitiójára fordíttathatik.

Jelenleg általában nem volna helyén, időrabló tudós discussiókba bocsátkozni a fölött, milynemü fegyverek szereztessenek. Az ausztriai gyalogság Brevillierféle szerszámu csappantyus fegyverekkel van ellátva. Válaszszunk ily fegyvert. Az osztrák katona patrontásában 60 darab töltést hord, 5 csomagba kötve. Fogadjuk el mi is ezen töltéstokokat. Mit fognátok avval elérni, ha a katonának csak 25—30 töltést adtok? Semmi egyebet, mint hogy töltése felényi idő alatt elfogy; hogy talán épen azon pillanatban, midőn még csak egy vagy két töltésre van szüksége, nincs neki miből tölteni. Aztán gondoljátok meg, hogy minél kevesebb töltést adtok a katonának, annál többet kell utána vitetnetek a hadszerszállító szekereken; minél több töltés van nála, annál kevesebb gondotok van rá. Avvagy 1000 szekér helyett, melyek a hadszereket szállítják, 2000et akartok teremteni? — Na ez szép gazdaság volna. Inkább több töltést adjatok neki, de kevesebbet semmi esetre. Aztán mindig csak 12, 24, 36, 48, 60, 72 stb töltést adhattok, mert minden kötegben 12 töltés van; ha pedig 30-at akarnátok például adni, akkor a millió már kész töltésekből minden harmadik köteget át kellene osztani. Ez pedig haszontalan munka lenne.

Szóljak a nemzetőrök' egyenruhájáról? Csak általában teszek róla néhány megjegyzést, csupán az elveket állítom fel, melyeket a szükség, gazdálkodás, a katona' conserválása, minden tagjainak szabad, könnyü használhatása feltételeznek.

Törvénykezési rovat.

Az igazság érdekében egy egyszerü inditványnyal bátorkodom föllépni.

A biró erénynyel csak akkor dicsekedhetik ha elmondhatja magáról, hogy boldognak boldogtalannak egyiránt szolgáltatott igazságot. Ha elmondhatja magáról, hogy a törvény elötte isten igéje volt, melyet csupán és egyedül az igazsággal foltozgatott.

Ily erényességi szilárdságra, nemcsak egyes birónak, hanem a több tagokból álló törvényszékeknek is jutni nehéz feladat. Mélyen belátó ész és mélyen érező szív! hogy mindegyik függetlenül munkáljon, hogy a súlyegyen soha meg ne zavartassék, ez nem oly könnyü. Ki biztosít arról, hogyha e kettő egymással vív, valamelyik erősb nem leend-e? s hogy e vivás eredménye mindig egyesüléssel végződik-e?

Az ember gyarló; már sok ugy születik, hogy nem minden erő benne aránylagos; egyikben a szív uralkodik és kevés emlékező tehetséggel van egybekötve; a másikban az ész az okoskodások nemeinek százféle alakját csodálatos gyorsasággal teremti elő — és ezekben rejlik szenvedélyessége, a mely okoskodást egyszer felfogott, azt minden áron keresztül vinni törekszik; — természetes tehát, hogy ilyenkor a szív alárendelt szerepet játszik.

Ha a status ki tudná választani birákul azon szakértő embereit, kikben a combinatio, az emlékező tehetség és szív ugy állanak egymás mellett, mint egyegy rendithetetlen kőszirt — akkor e világ rég átváltozott volna mennyországgá. De ez nem lehet; s ebben meg kell nyugodni, mint a sorsnak végzetében; itt sikeres orvoslás még csak nem is remélhető; azonban az emberi miveltségnek épen az feladata, hogy a minek egyesek gyarlóságuk miatt meg nem felelhetnek, azt a czélnak megfelelő intézetek által ügyekezzék elérni.

A sajtó egy részben ostromolni köteles ugyan az egyenes útról eltántorodottakat; de czélhoz tökéletesen ez sem vezethet. — Minden eddigi kigondolt óvatossági módok csak subjective gondolva visznek a tökéletesedéshez — a gyakorlatban végtelen határa van a hibázhatás eseteinek.

Indítványommal én magam sem hiszem, hogy az igazságosztás' igazi kulcsát föltaláltam volna; csupán az eddigi aránynak darabosságát akarom vele némileg kiegyenlíteni.

Én többnyire az életből szoktam beszélni, és theoreticus tanokat abstracte soha sem fogok vitatni; mert mindig attól félek, hogy az ily okoskodás' lánczolata sophismákra vezet. Az életben tapasztalt baj, melyre most építeni akarok, ez:

Akármerre mentem eddig, akár ügyvéddel, akár biróval, akár peres féllel beszéltem, mindegyik azt mondta, hogy nem tudják, tulajdonképen hogyan tartsák magokat a törvényhez? mert mindegyiknek volt oly peres esete, melyet a törvény világosan nem említ, s ha vonatkozik is reája, az egyik

egyképen, a másik másképen magyarázza. Mindegyik okokat hoz fel magyarázata mellett; — s igy majd oly forma állapot, létezik mintha nem is volna törvény. E panaszt tekintve, az még magában nem nagy baj volna, hogy egyes esetekben a törvénynek egy vagy más rendelete hiányosan alkalmaztatnék — mert e hiányt a sajtó előbb utóbb ki fogja fejteni s gondoskodni fog róla, hogy csak ideiglenes legyen.

De az valóban nagy baj, ha a biró és a törvényszék egyes eseteknél a lehető magyarázatoknak majd egyikét, majd másikát alkalmazza. Ha ez megengedtetik, akkor tagadom, hogy lenne törvény alatti állapot.

És továbbá az is igen nagy baj, hogy ha mindenki azt hogy a lehető magyarázatok közől melyik fogadtatott el, az először előfordult esetben nem tudhatja; ha ennek tudására mindenkinek módok épen ugy nem juttatnak, mint magának a törvénynek megismerésére.

A birák az ily gyakorlat által felállított elveknek, vagyis gyakorlati törvényeknek titokban maradása esetében, nagyon sokszor két ajtónak kulcsát tartják kezökben. A prókátorok a legdesperatusabb perek folytatására is reá birják feleiket. Sokszor csak a per végével látja a peresfél, hogy oly okoknál fogva veszti el perét, melyeket ügyvéde neki korábban is megmondhatott volna.

Igy sokszor a legigazabb ügy is elvész; sokszor a kiszámított csel sikerül. A szegény peres fél, kinek nincs módjában a törvény minden lehető magyarázatait ismerni és tudni — nem tehet egyebet, mint panaszkodik.

E panasz szenvedélyessé válik — és joggal is, ha azt látja, hogy egy más hasonló esetben mint az övé volt, ugyanazon törvényszék, másképen alkalmazta a törvényt. E panasz ekkor valódi ingerültségbe megy át — ingerültség nem szűnik meg minden bizodalmat, minden tekintélyt az igazságkiszolgáltatóktól megtagadni.

De ha minden ember látná e bajnak okát — meggyőződhetnék róla, hogy ez nem személyekben, sokszor nem részrehajlási vágyban, hanem a közös emberi gyarlóságban, és abban is rejlik, hogy a gyarlóságok megakadályozására nincsenek kellő intézkedések. De-meg a régi világban, hol csak a hatalomban volt a dicsőség, nem is sokat gondoltak az ily panaszokkal. Azonban ezen idők lejárván, helyén láttam azon kérdést magamnak kitüzni, minő intézkedések szükségesek e részben?

A feleletet igy adom: Mindegyik főtörvényszéken mindegyik ülés bevégeztével, a tanácsjegyző jegyezze fel, hogy az előfordult eseteknél alkalmazott törvényszabályok miképen magyaráztattak; a magyarázat, különösen, melyik törvény szakaszokból meríttetett? Ezeket röviden foglalja szerkezetbe; a következő napi ülésben bocsássa hitelesítés alá. — S mindezekről rendes jegyzőkönyvet vigyen. — Ezen jegyzőkönyv a hivatalos lapokban rendesen közzététessék, — s módok nyujtassanak, hogy a feleknek minél gyorsabban és könnyebben tudomására juthassanak. Minden országgyülésnek ezen gyakorlati és igy ideiglenes törvények jóváhagyás avvagy megmásítás végett, mintegy jelentésképen a törvények mimódon lett végrehajtásáról, terjesztessenek elő.

Igy nem lesznek aztán a törvényszékek annak kitéve, hogy a személyzet változtával, a gyakorlati szabályok is megváltoztassanak. Módok lesznek nyujtva, hogy a törvényszékek részrehajlatlanságukat, az igazságnak egyenlő mértékbeni kiosztását, hitelesen igazolhassák.

A biráknak, ügyvédeknek és mindenkinek alkalma lesz, megtanulni a gyakorlati törvényt; a törvénytudomány nem lesz monopolium, nem lesz miszterium; hanem lesz oly egyszerü, oly könnyen megérthető, mint a milyen minden becsületes embernek e szó ‚igazság.'

S erre nézve, az igazság minisztere törvényhozáson kivül is, rendeléseket tehetne, hogy mihelyest a hivatalos miniszteri lap megindittatik, azonnal ily intézkedés történjék az igazság érdekében. Vagy ha külön törvénykezési lap lend, ennek rovatába a fenérintett jegyzőkönyvnek közzététele még inkább bele illik.

Inditványom azok elött, kik keveset foglalkoznak perekkel, kevés érdekkel birand; de a kiknek körükbe vág, ezt az igazság érdekében épen oly életkérdésnek fogják tekinteni, mint tekintették a politikusok a ‚felelős ministerium' kérdését. Ha a miniszter eljárásáról számot adni köteles, miért ne tartoznék evvel a biró?

A törvényhozó pedig, ha ebből meríteni a törvényt, a tapasztalás és élet, nem pedig puszta theoreticus elvek után fog törvényt alkotni.

Új Radikállap.

Szivünk' örömével üdvezelnők azt — ha igen alapos okaink nem volnának annak sajátképi radikalismusát kétségbe vonni.

Ámbár a lap nyiltan és szabadon hirdeti homlokán ujjnyi betükkel, hogy „Radikállap" — szerkesztője mégis — mindamellett, hogy két első számában, üres, frázisterhes guerillaharczot kezd a journalistika ellen — nincs magával tisztában arra nézve, mihez fogjon a maga radikalismusával.

Pedig nincs gonoszabb dolog, mint a szabadság' napjaiban magának szabadságot venni arra, hogy mást akarjon mutatni mint a mi. Álarczok a politikai életben legkevesebbé türetnek. S minden valódi demokratának ünnepélyes óvást kell tenni mindenki ellen, ki ma radikális színt véve föl, magát a nép elött másnak akarná kiadni, mint a mi.

Ez nem egyéb, mint a népnek amitása, sőt több, ez játéküzés a néppel és könnyenhivőségével.

Huszonnégy foliohasábja fekszik elöttünk a „Radikállap"nak, és a huszonnégy hasábon nincs de csak egy radikál eszme, — és mégis e kecsegtető, nemes czim homlokán! — ez mégis sok!

Adatokkal igazoljuk állításunkat. — Nem fogjuk fürkészni, vajjon a Radikállap valamiből lett-e, vagy pedig semmiből, nem kérdezzük, van-e a szerkesztőnek elég ismerete vagy nincs, vajjon enciklopaedikus, vagy pedig semmi lapot szerkesztene-e legjobb sikerrel, hanem mi szigoruan csak lapja' tartalmához és vezéreszméihez tartjuk magunkat, és itéletet mondunk — a fölött, mit itéletünk alá bocsátott, t. i. lapja fölött.

A „Radikállap" mindjárt egy nemradikális fordulattal kezdi radikalismusát. Alázatos szavakban menti magát, hogy nem tud ugy irni, mint — Kossuth. — Nevetség! A radikál ugy beszél a mint tud, s ha a szabad sajtó' szent jogával él, nincs szüksége senkinek táblabirói bókocskát csinálni. Egy lapban ép, népszerü eszméket keres az ember, nem ujjmutatást a népnek, hogy bizonyos tekintélyeknek — vakon higyen.

A „Radikállap" azt mondja: „irtsuk a roszat, plántáljuk a jót gyökeresen, s a radikál

szó meg lesz fejtve." Ez jezuitai kétértelmüség. Ha az ember valamely politikai zászlóhoz esküszik, pontosan ismernie kell az esküt. Azon tág, türékeny szó alatt — mi a jót akarjuk — igen sok elbúhatik. — Apponyi azt hitte, mikor a 32 administratort bequártélyozta, hogy egy régi gonoszt irtott ki, s helyébe valami radikál jót (?) állított. — De azért radikális volt-e!... A radikálismus nem abban áll, hogy az ember radikáliter akarja gyógyítani, mert ezt a legpecsovicsabb lap is akar, hanem hogy a gyógyítás csupán és egyedül a legnépszerübb institutiók' értelmében — azoknak legeslegszélesb alapján történjék. — Hogy mindenütt, hol rosz van kiirtandó, a helyébe teendő jó csupáncsak a nép' javára, csupáncsak a nép végett történjék.

Radikál lapnak tehát nem szabad mindjárt első számában titkos bünmerényt követni el a sajtószabadság ellen. Mirevaló például az a pórias birálgatása egy még póriasabb pasquillnak. A radikálnak soha sem szabad a szabad institutiok' gyöngéit — melyeknek maguktól meg kell szünniök — a közönség elé tálalni, különben ez mintegy visszaijed a szabadságtól, s nem ritkán a szolgaságot ohajtja vissza, midőn a sajtónak ilyes meggyalázása legfölebb egy királyi fizetett censor' engedelmével történhetett.

Töltényi' Hütükre a megbukott cancelláriának — szégyenfolt a sajtószabadságon — de e piszoknak egy radikállapbani birálata irodalmi bün.

A 2-dik számban egy vezérczikk áll, mely frázisai' halmazában nem mond egyebet, s állít föl főteendőnkül, mint hogy kérjük el a magánosoknál levő fegyvereket, adjuk azokat a nemzetőröknek, a nemzetőröknél levőket pedig az önkényteseknek. Később majd mind vissza lehet cserélni. — Ennek kellett két egész hasáb! — melyben épen egy helyes politika' főelveül — az egyszerüség állíttatik föl.

Egyszerüség — politikai elv?!?

„Alapszik pedig ezen egyszerüség — kétfélén ... Józan értelmen és honfias elszántságon." Ime megvan a kétszerü egyszerüség. — És egy ily lap, ily újoncz a journalistika' mezején — ellentétben Kossuth, Csengeri és Kemény iránti alázatosságával — pálczát tör „Márczius' 15-dike" fölött, melyet jezuitakép dicsér ugyan, de melyről mégis azt mondja, hogy az mint politikai lap gyermekes, (??) hogy nincs mély contemplatiója s okoskodása .. Lehet szellemdus irónak ennél nyersebb gunyt mondani?.. Aligha!

A „Reform"ot a ‚Radikállap' elismeri radikálnak — de roszalja, hogy szélsőségekbe esünk. Mintha a radikalismus egyéb volna, mint a legszélsőbb szélsőség. Az bizony nem sok politikai ismeretet árul el, ha az ember a radikalismust — radikalismussal vádolja .. Azt is állítja, hogy nincs teremtő erőnk a politikában. A politikának feladata combinálni, hasonlítni, tervezni, bizonyos elvek által egy bizonyos rendszert uralkodásra emelni, — a midőn ezt teszi, akkor teremt. Eredetiségre a radikálpolitikusnak nincs szüksége — ő az örök igazság mellett küzd, — a szabadság mellett, mely egyidős a világgal. Jobb valamit a szabadságnál aligha valaki fel fog találni.

A „Radikállap" szemünkre veti, hogy mi átalában rosz politikusok vagyunk. Ezzel a Radikállap a miniszteriumnak igen gonosz bókot vágott. Mert a mit a „Reform" 6—7 hét előtt sürgetett, mint: önkénytessereg' állítása, biztosok' szétküldése, tüzérhad' teremtése, katonaságnak alkotmányra esketése, a királynak Budapestre hivása, a lázongók' kézrekerítése stb — az most mind, mind történik! Ez azt mutatja, hogy mi a népüdv' érdekében még sem combináltunk a legroszabban, s legfölebb ha az általunk sürgetett dolgok 6—7 hét előtt történnek, most ugyanannyi idővel mindenben előbb volnánk. Ez pedig most, midőn minden nap félszázadot is nyom néha a latban, nem lett volna megvetendő politikai előny.

A ‚Radikállap'nak ajánljuk, hogy ne dicsérje olyan nagyon azt a Budapesti Hiradót ezután, — és czímét ne szégyenítse meg oly temérdek logikai baklövések által.

A horvátügy.

IV.

Hiába! felettünk magyarok felett a gondviselés őrködik. Ez mentette ki minden részből eddig, ez tartja meg ma is ép egésségben Miklóst, minden oroszok' czárját.

Vajha a magyarok istene sokáig éltesse őt; de azon erős hitben: hogy a szabadság' szelleme szuronyok által mindig sükeresen föntartható, s a népek igája kancsukák által szünetlen és biztosan megőrizhető.

Éljen Miklós czár ezen szent hitében mindaddig legalább, mig hazánknak ideje s ereje leend új törvényei szerint magát megszilárdítani.

Kétségkivül eltaláljátok, mért könyörgök én életet az orosz czár fejére úgy, mint főnebb mondám?

Mert míg ő szuronyokkal és kancsukákkal hiszi magához hódíthatni, avagy kormánya alá vethetni a szlávelemü europai népeket: addig nincsen mit rettegnie a magyar fajnak a kiirtatástól — föltéve, hogy nem teszi szokott keleti kényelemmel keresztbe két kezét melle fölött, hanem egyikbe láncsát, a másikba kardot szorít vagy buzogányt.

Lehetlen az, hogy a vadság, a rabszolgaság diadalmaskodhassék Europa népein a XIX-dik században.

A szabadság érzete briareussá vált a müvelt emberekben, mely a vad milliók fegyvereinek bátran fog daczolni europaszerte.

A szlávelemü népek közt csak a lengyel volna az, mely félelmetes lehetne ránk nézve, ha t. i. az ő szabad eszméivel fogna föllépni a magyar faj ellen, ha tisztán liberalis elvekkel állana a rokon elemü népek' élére.

De a lengyelektől — talán — ne féljünk. Ne féljünk addig, a mig él Miklós czár. Neki gondja lesz rá, hogy az egyetlen szláv fajta, mely érzi és sovárgja a szabadságot, ezt vagy épen ne, avagy csak oly homöopatikus adagban élvezhesse, mint a minőben az az ő mindenhatóságának tetszeni fog.

Az orosz szellem csalhatlan kifolyása — a zsarnokság, immár mutatkozik a zágrábi ilírek közt — nagy mértékben.

Eddig csak azok kényszerültek menekülni hazájokból, kik mint vezetői voltak ismeretesek a horvát-magyar pártnak; most már általánossá lesz az üldözés minden nemszlávajku ellen, kit balsorsa a Dráva és Száva közti vidékre vezetett.

Tehát csakugyan irtó had keletkezik a Száva partjain a magyar és német faj ellen? Igy értesítvénk hitelesen azoktól, kik újabban hagyák oda Zágrábot, az ilír-miniszterium székhelyét.

Előbb tehát csak otthon; s ha majd megerősödött a vandál had, a vad csorda, a rabszolgai népcsoport, át készülnek kelni a Dráván is.

Am jőjenek! addig talán valahol csak összevergődünk, s talán képesek leszünk meghazudtolni Mojzes zágrábi kanonok urat, ki a Dvoranában, és másutt, azzal serkenté ilír bajtársait a hazája és népe elleni irtó háborúra, hogy

„ő mint született magyar, ismeri a magyart; gyáva és tehetlen az!"

Igen, igy mert e hazája és faja' árulója szólni felőlünk!

Hanem e szóra „zágrábi kanonok", a zágrábi gazdag horvátországi és szlavoniai káptalan jut eszembe.

Ugy vagyok értesítve, miszerint a gróf Erdődyek és Batthyániak horvátországi és szlavoniai urodalmaik már lefoglaltattak az ilír hatalmaskodók által. Hallottam különösen, hogy a gr. Erdődyek urodalmi pénztárai kiraboltattak az ilír lázadók által, s egy pár harminczadi pénztár a bán részére lön lefoglalva.

Más részről hallottam — oly kutfőből, melynek hitelt adnom lehet — miszerint a zágrábi káptalan nagy szótöbbséggel elhatározta: az ilírekhez csatlakozva, a magyar koronától szinte elszakadni, s e határozatának megerősítése végett kettőt tagjai közől [1]) Insbruckba is küldött a királyhoz!

Eziránt helyén volna felvilágosítást nyernünk a magyar külügyértől. Addig is pedig, mig ez megjőne, miután kétségtelen, hogy a zágrábi ilir lázadók' pénzsegélyinek egyik legbővebb forrása a zágrábi káptalani pénztár; nehogy a zágrábi káptalan' banáti urodalmai [2]) az ilir finánczminiszter' számára jövedelmezzenek: haladék nélkül szükséges, ezen uradalmakat a magyar kincstár' részére lefoglalni; s ha a káptalan' szakadási bűne valósul, magyar állodalmi javakul ítélet által is rögtön kimondatni.

Átalában szoros kötelességünkben áll — ha már oly sokà készülünk a hadhoz! — minden utat és módot elzárni, hogy legalább magyar pénzzel ne gyarapítsuk azon pénztárt, melyet áruló kezek egyébként is dusan iparkodnak ellátni a magyar faj' veszélyére.

Ők üzentek hadat: a védelem' jogos utain bátran járhatunk addig is, mig a harcz bekövetkezik. Császár.

Belföld.

*** Az **UNIO VALÓSÁG!** és nem ohajtás többé. A május' 29-kén összegyült erdélyi országgyülés egyszívvel lélekkel, föltétlenül kimondá az egyesülés' nagy szavát. A két testvérnemzet, mely egymástól elszakasztva gyenge, elnyomott, rab vala, föltalálta egymást, összeforrott, és lön egy erős, szabad nemzetté! Nagyszerübb, jelentékesb pontja ennél a magyar historiának nem volt, nem lesz. Adjunk hálát érte ama mindenható szellemnek, mely az 1848-dik év' eseményeit oly csodálatosan intézi. Most nincs egyéb hátra, mint e nagyszerü tényt kellőleg fölhasználnunk, és leszünk nagy, dicső, hatalmas nemzet, melynek neve tisztelettel fog említtetni Európában. E kellő fölhasználás a magyar miniszterium' dolga, mely szükséges, hogy azonnal szilárdul megragadja ott a kormány' gyeplüjét, mihelyt hivatalosan értesült, hogy Erdély az utósó magyar országgyülésen hozott uniotörvényt elfogadta. Ő felségének szentesítését, ha az netán a körülmények által késleltetnék, bevárnia nem tartjuk szükségesnek, miután azon szentesítés a magyar törvényczikkben már biztosítva van, s mintegy ő felségének saját kézirata által előre megadva. Erdély' részéről pedig semmi egyéb teendő nincs, mint: a magyar kormánynak engedelmeskedni, s azt a netán ármánykodó reactio' megfékezésében minden erővel támogatni. — Az országgyülési küldöttség a miniszteriumhoz és ő felségéhez tegnapra váratott.

*** **Pest**et kőfallal akarják bekeríteni. A Pesti Hirlap e tervre Allaht kiált! nem csodáljuk, miután a terv, mint halljuk, egyik miniszter urtól került. Mi részünkről ezt a legszerencsétlenebb gondolatok' egyikének tartjuk. Sokkal practicusabb, ildomosb, és mindenesetre okszerübb szerintünk ennél Mack polgártársunk' javaslata, t. i. hogy a város fortificatioi rendszer szerint épített árokkal vétessék körül, melynek benyuló fokaira erősségek alkalmaztathatók. Az árok a Duna' vize által egyszersmind csatornául fogna szolgálhatni, s a mellett, hogy ostrom ellen hatalmasabb véd lenne a kőfalnál szükség' esetén, egyszersmind béke' idején a kereskedésnek könnyítésére szolgálna.

*** **Mult csütörtökön** nagyszerü katonai ünnepély tartatott a budai vérmezőn. A budapesti összes katonaság és nemzetőrség fölött tartott szemlét a hadminiszter úr, s egyszersmind a katonaságot megesketteté az alkotmányra. A nemzetőrség és nép sokszor kitörő éljenzésekben adá jelé a derék harczfi iránti szerető bizalmának. Az esküforma czélszerü és kimerítő.

*** **Pálffi Albert**et köztádomásu sajtóperében Halászi József ügyvéd fogja védelmezni, és ügyét, mint hiszi és ohajtjuk, meg is nyerni. Reméljük, hogy a tárgyalási nap előre közzé fog tétetni.

*** A **Nép barátja,** melyet Arany János és Vas Gereben urak szerkesztenek, németül is megjelenik, der Volksfreund czim alatt. Ezt Czigler úr, ismert német fiatal iró szerkesztendi.

*** **Magyar charivari** is jelenik meg a jövő félévtől kezdve. Neve lesz: Dongó. Szerkeszti Lauka Gusztáv.

*** **Wratil János** polgártársunk, mintegy 3 évig, mint másoló vala alkalmazva a milanoi guberniumnál, de az ideiglenes kormány által hivatalából elbocsáttatott, azonban Insbruckon keresztül hazája felé utasítva utlevelekkel elláttatott. — E polgártársunk napokban mindenéből kifogyva, az utazás által annyira elkoptatott ruhában érkezett itt meg, hogy, mint maga megvallja, nem kevessé hasonlított egy csavargóhoz külsejében. Ide érve, a budai hidfőnél egy elötte egészen ismeretlen férfihoz fordul, elpanaszlá neki állapotját, fölfedé vigasztalan helyzetét, valamint azt is, hogy mielőtt Milanoba került, 13 évig szolgált a tüzérségnél, és tanácsot kért, mikép juthatna leghamarabb szolgálatba. Az ismeretlen őt mint tüzért alulirthoz küldé, hogy nála keressen további tanácsot, a mozgó nemzetőri-tüzérhadbai netán lehető besoroztatása iránt. Ugyanekkor érkezett oda az ismeretlen szolgája, kire az várni látszott, s ki urától azon parancsot vevé, hogy szegény hazánkfiát lássa el a kellő ruhanemükkel. Midőn Wratil az előtte egészen ismeretlen jóltevő nevét tudakolá, az inas pénzügyminiszterünket Kossuth Lajost nevezé. Nem dicsérjük őt tetteért, mert ismerjük őt. Kossuth oly pénzügyminiszter, ki szegényül fog meghalni. De kötelességem Wratil' nevében, e pár szóval kifejezni legbensőbb háláját jóltevője iránt. Wratil, kinek bizonyítványait alulirt megvizsgálta, minthogy az ahhoz szükséges qualificatiókkal bír, a fönebb említett önkénytes tüzértestbe fog besoroztatni. Mack.

*** **A deutscher clubb** csak nem fér a bőrében. Mult csütörtökön gyülésük volt. Az elnök Beyse, ki három év óta eszik magyar kenyeret, előadta a gyülés' czélját: mely — halljuk csak! — nem több, sem kevesebb, mint Lipcsébe egy petitiót küldeni a (pesti vagy magyarországi?) németek'

---

1) Ezek' egyike: Schott József!

2) Modus, a káptalané; Szárcsa, a zágrábi nagy préposté, ki Gaynak — saját szavai szerint — eddig is nagy pénzösszegeket ajándékozott már!

nevében, és segélyüket kérni. (Hogy mire, azt nem vehettük ki.) A magyarok elleni kifakadásokat egy jelenvolt n e m t a g végre megsokalván, engedelmet kért a szólhatásra, és ezt megnyerve elmondá a clubbista uraknak : hogy gondolják meg, mit tesznek, mert a dolognak csiklándós következményei lehetnének; hogy ne éljenek vissza a pesti józanabb németség' nevével, mely ezen törvénytelen szellemet nem osztja, sőt megveti; hogy fontolnák meg, mikép statust a statusban a kormány nem fog türni; hogy lépésük hasonlítand a hazaáruláshoz; hogy ne ingereljék méltó haragra a nemzetet, mely mindig loyalis türelemmel viseltetett a német iránt; hogy ne idézzék mesterségesen elő azon indignatiót, melynek ők lesznek első s méltó áldozatai, és több ilyesek. — A nyilt szó jócskán megzavarta az elégedetlen clubbot, s az nagy zaj közt eloszlott határozat nélkül, új tanácskozásra hétfőt tüzvén ki. Tehát holnap. Magunk is el szándékozunk menni, és e magyarfaló urakat már egyszer színről színre látni.

⁂ **Perger Ferencz** kalmár, egyébiránt pesti constabler, egy Dell'Adami nevü városi hivatalnokot fényes délben a váczi utczában orozva megragadtatva boltjába hurczoltatott, ott egyik kezével torkon ragadá, másikkal pedig mellbe veré, a legaljasb ktfejezések és káromkodások közt, s ha mások közbe nem jőnek, a megtámadott vak dühének lesz áldozata. S mindezt azért, mert a bántott egy bizonyos esketésnél tanu volt. És ez ember c o n s t a b l e r is volt. Tehát nem csak az e m b e r, hanem a t i s z t v i s e l ő is a leggyalázatosabban vétkezett benne. Büntetésének kétszeresen példásnak kell lenni.

⁂ **Remellai Gusztáv** érdekes füzetben taglalja a horvát és szerb viszonyokat, és K o l o w r a t' gyalázatos ármánynyal szőtt terveit.

⁂ **Miniszterelnök** ur tegnap Insbruckba elutazott ő felségéhez. Azon örvendetes hír terjedt el a fővárosban, mikép királyunk ő fels. csakugyan elhatározta magát, nem sokára meglátogatni hü magyarjait.

⁂ **Siklós**ról irja a Fünfkirchner Zeitung, mikép 16 baranyamegyei helység egy köztanácskozmányból egyhangulag T á n c s i c s o t választá képviselőjeül a jövő nemzetgyülésre.

Sorompó.

Válasz, a Pester Tribuneben (682-d. mell.) megjelent nyilatkozatára egy constabler, több polgár és nemzetőrnek.

Az említett urak által adott nyilatkozat sajátkép azon journalista urak ellen van intézve, kik a rajtam elkövetett erőszakoskodáson fölindulva, mind sajtó' utján, mind tettleg lépéseket tőnek szabadonbocsáttatásomra. E nemes férfiaknak köszönhetem, hogy az egész dolog a miniszterium elé hozatott, s a dolog' mibenlétének előadása után a miniszterium' parancsára azonnal szabadon bocsáttatám.

Hogy tehát tettüket szépítsék a Tribuneban nyilatkozó urak, azzal vádolnak, hogy én idéztem elő a botrányt. — Pedig ez nem igaz.

Én egy nyilvános helyen szabadon nyilatkoztam különféle tárgyakról. E joga van mindenkinek. Nézeteimet több velem egy asztalnál ülő polgárok' ellenében védém; egy sem érzé magát sértve; s tény, hogy közőlük egy sem lépett föl ellenem vádlóul, hanem azok, kik idegen asztaloktól tömegben rohantak meg, kik távul állva h a l l g a t ó d z t a k — ezek v á d l ó i m.

Már kérdek minden becsületes embert : hát nálunk az embernek a szólesőkre is figyelemmel kell lenni, s van joguk ezeknek idegen beszélgetésbe vegyülni s bántalmakra vetemülni? Hogy ez történt, be tudom bizonyítni. — Az Ungar' tisztelt tudósítója „Spitzel"nek nevezé ez urakat. Nem épen helyesen. A Spitzel birt volna annyi gyöngédség és tapintattal, hogy nevemet kérdezte s másnap, ha mi törvényellenes beszédet tartottam, szobámból idézett volna hatóság elé. De valakit nyilvános helyen párbeszéd végett elfogni, még a Spitzel sem bátorkodott volna.

Azon nyilatkozatban továbbá az mondatik, hogy én azon 5000 polgárt, kik a z o n p e t i t i ó t aláirták, gyaláztam, s a miniszteriumot is, mely azt elfogadá.

De hogy m e l y i k petitio lett legyen az, azt elhallgatják. Az olvasó a bizalomszavazóadresset is gondolhatná. Pedig az általam roszalt petitio nem más volt, mint mely a zsidók' kiüzését, elnyomását sürgette. Nevezzék meg önök csak a petitiót, meg ama famosus íveket, és mindjárt elenyészik önök' vádjának minden értéke!

Egyébiránt ha önök nekem azon 3 napért, melyen át szabadságomtól oly gyalázatosan megfosztva voltam, elégtételt akarnak szerezni, kérem csak bizgassák önök tovább törvény elött a dolgot : én majd helyt állok és megfelelek magamért.

Végül kérdem a constabler urat, hogyan van az, hogy ő mint tanu szinte alá van irva, holott neki a hatóságnál fekszik irásba foglalt nyilatkozata, miszerint ő az egész vitából s e m m i t s e m h a l l o t t, s csak elfogás végett hivatott oda?

Z a n e t t i G.

Ovás. Zemplén megyei javaimat érdeklő összeirási hiteles bizonyítványomat valaki elvivén, minden történhető megkárosíttatásom' ezennel megóvom. Pest, jun.' 2-án 1848.

V á l y i K á r o l y.

Meghivás előfizetésre a kassai Képesujságra.

Folyó évünk első fele végéhez közelegvén, bátrak vagyunk minden rendü polgártársainkat K é p e s u j s á g u n k előfizetésére s pártolására julius' 1-sö napjától kezdve felszólítani. Ára postán bérmentesen s boritékban 6 for. 24 kr. pengő pénzb. Megjelenik minden szombaton 2 iven, s ha elegendő előfizetők leendnek, hetenként 3 iven, a harmadikon kirekesztőleg politikai ujdonságokkal. — Kassán, május' havában 1848.

Werfer Károly,
nyomdár és e lap szerkesztősége.

☞ A R e f o r m o t illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. S z e r k e s z t ő i i r o d a v a n : Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Z e r f f i lakik : kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv**.

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. (Mutatvány lap) Nyárelő 4. 1848.

Előfizetési ár: évnegyedre helyben 2 fr. 30 kr. vidékre 3 fr. félévre helyben 5, vidékre 6 fr. ezüstben.

REFORM.

Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben) és minden postahivatalnál. — Egyes szám' ára 3 pkr.

SZABADSÁG, EGYENLÖSÉG, TESTVÉRSÉG.

Programm.

Szellemi kifejlődésünk' folyama mindinkább szélesbedik.

A napi organumok nálunk is, mint minden szabad államban, egy kompakt hatalmat kezdenek képezni, mely napról napra erősbbé, pompásabbá fejlődik.

A szellem' mezejéni munka még korán sincs bevégezve. Sőt inkább csak most kezdődik az. A századokon át leglelkismeretlenebbül elhanyagolt népnevelést a sajtó' segélyével meg kell kezdenünk és szorgalmasan, megszünés nélkül folytatnunk. Az állam' minden polgára köteles, a mennyire tehetsége s hatalmában áll, részt venni e szép feladatban. De különösen szent kötelessége ez a sajtónak.

És e kötelességet ez annál jobban teljesítendi, minél inkább a hímzetlen, nyilt liberalismus' mezejére lép, s innen teszi fürkészeteit, hogy a népnek a szabadságot a legszélesb alapon megszerezze, és szabadelmü discussiók' segélyével kivívja.

Egy valódi demokratikus lapnak mindig a nép' legbensőbb, legszentebb kivánatai képezzék jelszavát, mindig azért küzdjön, mit a jog — mint a nép' elidegeníthetlen, legbecsesb sajátja egybekötve a haszonnal kiván, hogy igy a társaság szilárd alapra támaszkodjék.

Ezen eszmék lebegtek eddig szemeink elött lapunk' szerkesztésénél. Ezek képezendik jövőre is a vörös fonalat minden czikkeinken keresztül.

Ámbár szigoruan monarchia mellett vagyunk: azonban a nép' legszélesb alapu jogaiért átalában s minden egyeséért különösen fogunk kifáradhatlanul küzdeni.

S mily roppant küzdtér nyílik itt!

Mindenekelőtt szellemi kincsünk — a sajtó — még megszorító törvények által korlátoltatik, gátló biztosítékrendszer által békóztatik. Javult ugyan egy és más. De azon ponton állunk, melyen félrendszabályok mit sem érnek. — Ha ezelötti alkotmányunkat ugy tekintjük mint tabula rasát — akkor azt a legczélszerűbben kell betölteni.

A sajtó egészen szabad legyen. Szabad, minő Angliában!... Ne higye senki, hogy ez által az állam, a polgárok' nyugalma, a törvények' szentsége veszélyeztetik. Sőtinkább. A szabad sajtó a legélesb, leghajthatlanabb fegyver a népboldogság' minden javai mellett. E fegyver nélkül szabadságotok százezer álgyu mellett sem biztos. Egy éjjel elrabolhatják tőletek.

Ha föltétlenül szabad sajtó, melyet önkény nem békóz, védi politikai kincseiteket — akkor nyugton pihenhettek, kincseitekből egy porszemnyit sem lehetend elrablani.

Szabad-e ember és ember közt véletlen születése miatt különbséget tenni? — Ugy hiszszük, teljes joggal feleljük, hogy nem. — Ember és ember közt különbség, józanész nyomán, csak erényük és szellemi tehetségeik szerint létezhetik.

Ennélfogva meg nem engedhetjük, hogy emberek véletlen születésüknél fogva előjogokkal ruháztassanak föl, melyekért semmi viszonkötelességet nem teljesítettek, sem teljesítnek.

Előjogok, a nélkül, hogy értük az államnak külön szolgálatot tennénk, nem egyebek égbekiáltó jogtalanságnál, melyet oly gyorsan, mint csak lehet, meg kell szüntetni.

Az állam' valamennyi polgárainak jogait nivellálni kell. Még pedig a szó' legszélesebb értelmében. Egyenlő kötelesség — egyenlő terhek — egyenlő jogok.

Ebben születés, vallás, birtokkülönbség kivételt teljességgel nem tehet. Minden szabad magyarnak meg kell engedve lenni, ha csak valamely becsületgyalázó bűn által polgári állását el nem veszté, nem csak az állam' terheiben részt venni, hanem átalános választójog által a törvényhozásra is befolyást gyakorolni.

A népnek joga van ezt minden megszorítás nélkül követelni. Ez által mintegy kényszerítve lesz önalkotta törvényeit szentnek tartani, és azok' betöltését hő kötelességül tekinteni.

Ennélfogva az igazságszolgáltatás és törvények' végrehajtásának is tökéletes javitás alá kell esni. Az igazságszolgáltatás' minden ágaiba be kell hozatni a nyilvánosság, szóbeli eljárás és esküttzékeknek. Oly biztosítékok ezek, melyek nélkül a törvénynek nincs tekintélye, hitelessége, szentsége.

Pedig valódi szabad államban csupán és egyedül a törvénynek kell uralkodni. — Az állam' minden tisztviselői csak végrehajtói a nép által alkotott törvényeknek. E törvényeket megóni, és végrehajtásukat nem csak biztosítni, hanem a népet azok' igazságos végrehajtásáról naponkint — óránkint, sőt minden pillanatban meggyőzni: feladása az esküttszéknek, együtt a törvényszéki nyilvánosság és szóbeli eljárással.

Munka tartja fön az országot, teszi azt vagyonossá, hatalmassá — gazdaggá. A földmivelési viszonyok és a munka' organisatiója főtárgyát teszik egy jólrendezett államnak, mely mindig annál nagyobb figyelmet igényel, minél inkább emelkedik a müveltség, minél szélesebbé fejlődik az ipar.

Nekünk más országok fölött azon előnyünk van, mikép a munkaadók és munkatevők közti visszonyvisszásságból megtanulhatjuk, mit kell előre kerülnünk, hogy az ország' nyugalmát és javát egy lassankint növekedő proletariatus által ne veszélyeztessük.

A rendkivül nagy hézagot, mely létezik az egyik fél' nyeresége és a másik által teljesítendő kötelezettségek közt, a talentom és szorgalom' tekintetbe vételével, el kell enyésztetni.

Ez által távol legyen, hogy a restség előnyöztessék: csupán mező nyittatik a szorgalomnak és valódi érdemnek, hogy ez ne legyen kénytelen csupán a legnyomorúbb életszükségért fáradságát és testi mint szellemi erejét elvesztegetni, hanem némi élvezethez is jusson munkája után.

A társasági állásban mindig csak az az erős, kinek valamije van, mig a gyengébb mindig az, ki csak munkája után él. Ámde az állam' kötelessége a gyengébbet oltalmazni. Ez legjobban az által történhetik — ha a munkakeresőnek munka adatik és biztosíttatik.

Sajtószabadság, esküttszékek, lelkismeretes igazságszolgáltatás, egyenlőség a törvény előtt polgári és vallási tekintetben, kellő rendezése socialis viszonyainknak — ezek azon fődolgok, melyekben a „Reform" — mindig korszerü reformokat sürgetend.

Ki a rend- és e követelményeknek a nép' javára kiküzdése mellett lángol — az csatlakozzék hozzánk, hogy erős phalanxot képezhessünk minden reactionarius mozgalom, az aristokratismus' gőgje, a jezuitismus' titkos bujtogatásai ellen. Avval mit eddig megnyertünk — csak lehetőségét értük el egy boldog jövőnek — a boldogság, és annak minden előnyei még távol vannak tőlünk.

Mi magyarok szabadok akarunk lenni — szabadok! . . . minők Europa' legmüveltebb népei, — ámbár a monarchia' elvének hódolunk. Monarchia és demokratikus alkotmány nem állanak szemben egymással. Sőtinkább együtt, valódi szabad népinstitutiók' alapján — képezik legnagyobb biztosítékait a szabadság és rend, biztosság és nagyságnak.

Mi tehát a ministeriumot, mindaddig mig az azon szabadságeszmékkel, melyeknek kifolyásaul mi tekintjük, ellenségesen nem áll szemközt — egész erőnkkel támogatni fogjuk. Mi kormányunkat rendíthetlen erősnek akarjuk tudni, de egyszersmind ép oly rendíthetlen szigorral ellenőrözni is. Egy rendelete, egy tette sem marad a ministerium' tagjainak figyelem nélkül. Az ő kezükben a hatalom — viszaélhetnének vele — ámbármi még csak azon hit' árnyának sem adunk helyet, hogy azt tenni képesek lennének. Ámde a becsületes, valódilag szabadelvü sajtó' kötelessége nem vakon bízni a tekintélyekben — hanem tetteikből meggyőződni a legfelsőbb tisztviselőknek is őszintesége és becsületességéről. A „Reform" soha nem fogja magát elijesztetni hagyni, s a legfőbb hatalom' ellenében is mindig a nyilt, szabad, törvényes igazság' szavát hallatni.

A szabadságnak meg kell nálunk honosulnia, szilárdulnia, biztosodnia. A szabadságnak nálunk lassankint megingathatlanná kell lenni. Ezt csak viszonyaink' minden gyöngéinek föltétlenül szabad taglalása által érjük el.

Ezen alapelveket tartva mindig szemeink előtt, lapunk ki fog terjeszkedni az államigazgatás és politika' minden ágaira.

Vezérczikkeinkben ügyekvendünk a népre s annak felvilágosodására alaposan hatni, valamint annak tökéletes szabaddá létele mellett küzdeni.

A legkülönoldalubb czikkekben ki fogunk terjeszkedni az igazgatás és müveltség' minden ágaira. Az ügyvéd, az orvos, a katona, a biró, a mezeigazda, az iparüző, — mind egyenlőn s elegendő szellemi anyagot találandnak működéskörük' számára, lapunkban. — Csakhogy kimondjuk nyiltan — hogy lapunk nincs irva szolgalelkek, hizelgők, naplopók, csuszómászók, szivtelen népelnyomók' számára — ezek nem találnak lapunkban egyebet, mint — gunyt, megvetést, eltipró roszalást! . . .

Felelős szerkesztők: Nádaskai és Zerffi.

A dolgozatok' szaporodása, melyekkel lapunk számos becsületes gondolkodásu iró által megtiszteltetik, a korviszonyok' hatalma és fontossága rábírtak, hogy a „Reform"-ot julius' 1-jétől kezdve nagyobb szövegalakban s hetenkint gyakrabban jelentessük meg.

A Reform, oly alakban mint e mutatvány, hetenkint 4 iven fog megjelenni, és hetenkint hatszor kiadatni. Tudniillik: vasárnap és csütörtökön egy egész, kedden, szerdán, pénteken és szombaton pedig egy fél íven.

A nemzetgyülésröli tudósitások kimerítőleg, s a legnagyobb gyorsasággal fognak közöltetni. Külön gyorsirót birandván vállalatunknál, képesek leszünk az országgyülési hireket elég részletesen adni már azon napról, melynek estvéjén lapunk sajtó alól kikerül.

Kiállítási tekintetben semmit el nem mulasztunk, valamint szerkesztőink' szilárdsága a tartalom' alapos- és szabadszellemüségéről kezeskedik.

Reméljük tehát, hogy intézetünk rövid idő alatt tetemes részvéttel fog találkozni.

Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Előfizetési ár:

Félévre: helyben 5 fr. vidékre 6 fr. ezüstben. Évnegyedre félannyi.

Egyes szám ára 3 pkr.

Előfizethetni minden kir. postahivatalnál az egyesült magyar hazában. Pesten a kiadónál, uri és kigyó-utczák' sarkán.

MUTATVÁNY CZIKKEK.

Nyilt levél
V. FERDINÁND
magyar király ő felségéhez.

Felség!

Sietünk használni a sajtószabadságnak édes, megbecsülhetlen birtokát, melyet magunknak kivítunk: hogy e sorokat Felségedhez intézzük, és e szózatot a népből Felséged' trónja elé juttassuk.

Az uralkodók' legnagyobb szerencsétlensége, hogy oly ritkán ismerik az igazi nép' szavát, hogy e szót szükkeblü, önfejü tanácsosok elnyomják, kik kétnyelvü árulásuk' halk susogásával a népnek kiáltó panaszát elnémítni tudják.

Felséged! ez volt a nép' minden szerencsétlenségének forrása; ez volt az ok, mely Felségedtől majdnem elrablá a magyar' bizalmát, e népét, mely nemes hüsége s ragaszkodásában annyiszor örömmel áldozá vérét s életét Felséged' őseiért.

A nép' bizalma pedig többet ér a föld' minden aranyánál. A nép' bizalma egyetlen, rendíthetlen támasza a trónnak. Egyedül a nép' bizalma veti a fejedelem' vállai körül a ragyogó bibort, — ékiti fejét királyi diadémmal.

Ha ezt elveszté Felséged! akkor elveszté szinét a bibor, el fényét a diadém.

Felséged folyó évi april' 7-kén egy kabinetiratot méltóztatott intézni szeretett nádorunk István főherczeghez.

Ezen irat nem csak a hirlapok' hasábjait, hanem a nép' szivét is aggály és rémülettel tölté el.

Még csak reszketünk, még veszve nincs semmi. — De Felséged' bécsi tanácsosai nincsenek jó szándékkal Felséged — és irántunk magyarok iránt. Ha ezen urak ismernék helyzetünk', hangulatunk', viszonyainkat, nem hiszszük hogy eszükbe juthatna tiz millió ezüst ft évenkinti adósságot róni ránk magyarokra.

Egyátalában meg sem is foghatjuk, miképen lehet joga a bécsi minisztertanácsnak a közös statusadósság' egy részét ránk kivetni?

Lehet-e adósságot, melyet a mi tudtunk nélkül idegenek, idegen országban, ránk nézve idegen czélokra, csináltak, közösnek nevezni?

Felséged bizonyosan ismét meg lön csalva, és azon jámbor bécsi tanácsosok, kik azon crisisből, melybe öket Metternich ur és társai sülyeszték, szabadulni nem tudván: az adóságszüz Magyarországra vetik szemeiket, e szegény országra, mely eddig becses figyelmüket egészen elkerülte — és azt tanácsolják Felségednek, hogy mindazon elhagyattatásért, mely örök népátokul nehezülend Metternich' fejére, 10 millió ezüst ft évi adót fizessünk.

Vajjon mit fordítottak Felséged' tanácsosai azon adóságokból Magyarországra? Melyek azon előnyök, melyekben azon adóteherért részelteténk? . . Iparunkat az osztrák' javára elnyomták; a legcsekélyebb mozgalom, melyet kiemelkedésünkre megkisérténk, árulásnak nyilváníttatott. Minden lépés minjólétünk' eszközlésére roszaltatott, — igy történt ez a védegylettel! . . Nem csak hogy vállalatainkra, pénzt nem adtak, sőt azoknak életbeléptetését egyenesen hátráltatták, ha magunk' költségén szándékozánk is azt tenni, ez történt a fiumei vasuttal . . Iskoláink rosznál roszabbul kezeltetnek, országutaink járhatlanok, kereskedésünk nincs, nyilvános intézeteink nyomorognak, — nincs bankunk, nincs hitelünk, a külnemzeteknél képviselve nem vagyunk — nekünk semmink sincs — Felséges király! semmink sincs, mint a puszta föld, melyet csak ezután müvelhetünk valódi sikerrel.

Igen, a mi állapotunk szomoru! ha az a kevés reménynünk nem volna, és szilárd akaratunk, és hü szivünk, ha nem volnának férfiak miniszteriumunk' élén — kiket föltétlen bizalommal szükség megajándékoznunk — ugy mi, kik egykor nagyok és hatalmasok valánk, kiknek egykor szavunk volt a népek' nagy tanácsában — most veszve volnánk, és a történet Magyarország' utósó három évszázadáról alig fogna többet mondhatni — semminél.

És mindezekért 200 millió ft adósság! . .

Felséged' ismeretes jósága, Felséged' sokszor és méltán dicsőített nemeslelkűsége ezt nem fogja tőlünk kívánni . . Kétségbe kellene esnünk az igazság és jogszeretet felől; a legborzasztóbb bizalmatlanság' mély sebe fogná megszaggatni szivünket, ha csak hihetnők is, hogy azon, mint látjuk, hozzánk ismét ellenséges indulattal viseltető bécsi tanácsosoknak sikerülhessen — ellopni tőlünk Felséged' szeretetét, melynek sugára többé nem törik meg hideg metternichlelkeken.

Nem a statusadósság' elosztásában keresse Felséged a monarchia' üdvét és boldogságát, — hanem a népnek fejedelméhez és kormányához feltétlen, lelkesült bizalmában . .

Mit kellene pedig a népnek miniszterinkről gondolnia, ha ezek bármely kötelezettséget a nemzet' nevében elvállalnának, holott az csak a nép' képviselői által országgyülésen történhetik.

Avvagy az tán czélja a bécsi minisztertanácsnak, mely ránk adósságokat vet ki (?) — hogy ministereinket a nép' bizalmától megfoszsza? — ez azon bécsi tanácsos uraknak aligha sikerülend. — De ha mégis sikerülne, vajha hamis próféták legyünk! — de félünk, borzasztó polgárháboru lenne végeredménye azon eljárásnak: melyet velünk szabad magyarokkal szemben követtenek.

Ámde ezt Felséged bizonyosan nem akarja, nem akarhatja. — Az iszonyu lánczokat, melyek bennünket szegény, gyámoltalan, nyomorult, lenézett néppé tönek, nem azért ráztuk le, hogy oly iszonyu adósságteher által koldussá tétetve újra szegények, gyámoltalanok, lenézettek, nyomorultakká legyünk.

Mi szabad magyarok örömmel áldozunk, ha kell, vért és életet igazságszerető királyunkért — de egy hűtelen, idegen statuskanczellár' adósságait nem fizethetjük.

Pest april' 20. 1848.

EGY REFORMER.

Pest, május' 4.

A pestvárosi tisztválasztást illető rendszabályok közrebocsáttattak.

A régi használhatlanná lett parókabábok helyett tehát valódi tisztviselőket szándék alkalmazni, kik a város mint államra nézve egyenlő haszonnal működjenek.

A tisztválasztás tehát nem csekélység — nem olyan, mit lelkismeretlenül végezni szabadna. Miután a választhatási jog lehetőleg széles alapra van állítva — szükséges az is, hogy e jogot mindenki helyesen használja.

A dolgok' régi rendjét megbuktattuk. De szükség, hogy most meg a dolgok' új rendjét saját javunkra használjuk fel.

A mindenható ész legyen e tekintetben vezérünk. Ha magánérdekek, vagy megvesztegetésnek hatástért engedünk, akkor veszve vagyunk, akkor hitvány árulókat választandunk tisztviselőkül, kik a mi személyes jólétünket különösen, és az állam' jólétét általában, pokoli machinatiók által ügyekvendenek aláásni.

Mert jegyezzük meg ez igazságot: Mindaz, ki bárminemü megvesztegetés által törekszik polgártársai fölött felsőséget kivíni — az sem magunk, sem az igazság iránt nincs becsületes szándokkal.

A becsületes ember nem koldul kitüntetésért, . . mert a becsületes ember jól tudja, mikép a közjó körüli valódi érdem' jutalma és méltányos elismerése el nem maradhat.

Induljatok mindig csupán értelmetek és sziveteknek szava után. Mert az állati alávetettség és szolgai gyalázatnak helyébe a becsület és nép' öntudata lépett.

Ámde ne bélyegezzétek meg e becsületet, ne sértsétek meg ez öntudatot alacson gyöngeség által, mely nem képes saját lábán megállani, hanem mely elkopott előitéletekre támaszkodva, mindig idegen sugdosásoknak veti magát alá.

Mindenek előtt arra nézzetek, ti kik hivatva vagytok tisztviselőiteket választani, hogy szabad, független, becsületes embereket válaszszatok.

Ennél fogva nem szabad azon férfiak' egyikét sem választanotok, kik az ó rendszer mellett öszültek meg — és nem tanultak szabadok lenni. Kik az ó rendszer alatt a vétket minden kisértő csábjaival ismerni tanulták, kik előtt tehát nem volt semmi szent, csupán saját piszkos személyes előnyük; — mert az ó rendszer az embereket ezen oldalról ragadta legjobban körmei közé, s legerősb támaszát az emberek' bírvágya, önzése s nyomorultságában találta!

Gondoljátok meg, hogy azokra, kiket tisztviselőitekül választotok, vagyontok, személyes biztosságtok, jogotok és szabadságotokat bízzátok. Tehát legbecsesb kincseiteket adjátok kezeibe, és azokat koczkáztatjátok, ha választandó tisztviselőitek' rendíthetlen jogszeretetéről tökéletes meggyőződés nem él kebletekben!

Ne induljatok az után, mit egy olyan tisztségre vágyó beszél, — mert ezen emberek jól értenek hozzá, nektek eget földet igérni. Ha az ember egy oly hivatalcandidatust hall, azt hinné, hogy nem is lehetne nála méltóbb hivatalnok. — Vigyázzatok magatokra! és vegyétek szemügyre családi s magánéletét is. Kérdezősködjetek szigorun, mit tön az, kit meg akartok választani, ezelőtt; minő elvek mellett küzdött, s vajjon az igazság' embere, a humanitas' bajnoka volt-e?

Őrizkedjetek tehát azoktól, kik azelőtt a szolgaság' elvének szolgái voltak — titeket és szabadságtok' bajnokait a hatalmasoknak elárultak, s igy a ti és a szabadságnak szent jogait megsérték.

Őrizkedjetek azoktól, kik szemtelen kétnyelvüséggel ma egyenlőséget hirdettek, és holnap embertársaikat vallásuk miatt minden emberi jogaiktól megfosztani készek voltak.

Őrizkedjetek a zsidófalóktól, mert ezen emberek már el vannak fogulva, s vak szenvedély által félrevezetni engedik magukat. Saját szenvedélyességük által meg vannak vesztegetve, és pénz által is meg hagyják magukat vesztegetni. Az ilyen fajta ellenségeskedés' tősalapja mindig a sértett magánérdekekben rejlik, a nyilvános tisztviselőnek pedig a humanitas' elvének hódolva ily nyomoruságokon fölül kell emelkednie.

Őrizkedjetek azoktól, kik a törvény ellen valami bünt követtek el; habár azért feleletre nem vonattak is. Ki valaha bátorkodott jegyzőkönyvet, ha mindjárt feljebbvalójának parancsára is, meghamisítani, — ezt vessétek meg. Ne hagyjátok magatokat javulási igéretek és liberalis frázisok által elámíttatni. Ki egyszer bünt tett — az alkalmat ritkán fogja elmulasztani másodszor is vétkezni.

Őrizkedjetek azoktól, kikre egykor tán azon szent kötelességet ruháztátok, hogy érdekeiteket képviseljék, de kik e kötelességet nem csak nem teljesítették, sőt hivatalukat inkább a ti károtokra használták. — Kik hallgattak, midőn szólniok kellett volna, kik szabadelvü utasításaitok' daczára — a hatalom' emberei által, kitüntetés vagy más kegyelések' reményében, más rendeleteket engedtek maguk elé szabni. Az olyan emberek titeket és érdekeiteket gyalázatosan elárultanak.

Őrizkedjetek azoktól, kik gazdagságukra hivatkozva pöffeszkednek és felfújják magukat — mint a pulyka. Ezek aristokratai lelkek, kik magukat jobbnak képzelik mint az uralkodó nép — és ennél fogva örökös ellentétben állnak a néppel.

Őrizkedjetek különösen a németeskedőktől. Ezen emberekből a szolgaérzelem kiirthatatlan. Ez emberek bennünket s országunkat ugy tekintik, mint rájok nézve idegent, és érdekeinket soha becsületesen elősegíteni nem fogják.

Őrizkedjetek azoktól, kik a kéjelgésnek hódolnak, kik kéjhölgyeknek áldozzák éjeiket. Az ily emberek nem képesek komolyan élni dolgaiknak, az ily emberekben nincsen szilárd jellem, könnyen megvesztegethetők, és féktelen szenvedélyeik' pillanataiban nem csak saját házi üdvüket, hanem embertársaik' boldogságát is föláldozzák bünös vágyuknak.

Őrizkedjetek azoktól, kik a magyarságnak ellenségei

levén maig sem tudják igazán, osztrákok-e vagy magyarok, — ha vajjon a magyar királynak nem csupán mint osztrák császárnak engedelmeskednek-e?

Őrizkedjetek végre a nyárspolgároktól, kik szükkeblű nyervágyuk, alázatos szolgaiságukban a társaság' közjavát mindig szem elöl tévesztik, s csak saját kicsinyes magánérdekeikre vannak tekintettel. Kik azon magasságra soha fölemelkedni nem birnak, hogy a társaságnak áldozatot hozzanak — mely által az egész tartósan megszilárdíttathatnék. Kinek nincs tiszta fogalma jog és igazságról — de mi által az állam örökös löporminán áll, mely az elégületlenség' gyujtonya által föllobbanván, az egész épületet romhalommá döntheti.

Szabad, független férfiak, kik szabadon, függetlenül választattak, fogják vagyontok, biztosságtok, jogaitok, szabadságaitokat legjobban képviselni, őrizni, védelmezni.

Itt az idö, midön a régi slendrianból, mely alatt a czéhbiztosok' huzavonáinak, a tanácsosok' zsarnoki kényszerítéseinek, a birák' bünös önkényének kitétetve valátok — a dolgok' új, szabályzott menetébe kell átlépnetek.

A szabadság fog ezentul bennünket nagyok és erösek, nemesek és legyőzhetlenekké tenni. De az Istenért, nem oly szabadság, mely a szegényt elnyomással fenyegeti, mert szegény, s csak a gazdagnak nyujt élvezetet — mert gazdag.

E szabadság olyan legyen, melyben minden polgár egyenlön részesül, mely fölött épen maga a tisztviselő örködik legszigorubban, s melyet ez sérthet meg legkevesbbé. — Oly szabadság, mely nem csak a háziur — hanem az utósó napszámos' számára is egyenlö szigoru valóság legyen. Mert a tisztviselök a nép' szolgái, s mint ilyenek azon kötelességeket, melyekkel öket a nép megtisztelé, szenteknek kell tartaniok, és sehol jutalmat nem keresniök, mint csupán és egyedül azon nép' áldásszavaiban, mely öket bizalmával kitünteté.

Ha ily tisztviselöket választotok, akkor özvegyeitek és árváitok nem fognak megcsalatni; akkor nem lesztek örökös fizetésekre kényszerítve, ha igazságos panaszotok van, és a birót ügyeteknek akarjátok megnyerni, hanem a biró szigoruan csak a törvényt fogja megkérdeni, s a szerint itélni, minthogy nem szabad egyébnek lennie, mint a törvény és humanitás' buzgó eszközének; nem fogtok fizetni, a nélkül hogy tudnátok, mi történik pénzetekkel, hanem látni fogjátok gyümölcsét nehezen és keservesen szerzett adótoknak, s azt szivesen fizetenditek. Ipartok föl fog virágozni. Városok napról napra — óráról órára növekedni fog kiterjedés, szépség, gazdagság és kényelemben.

Ha ellenkezöt tesztek — magatok juttatjátok magatokat a romlás', elnyomatás' örvényszélére, — magatok teszitek magatokat megvetendö rabszolgáivá oly zsarnokságnak, mely saját méhetekből született!

Ezekhez tartsátok magatokat a közelgö tisztválasztásnál!

Budapest, jun'. 1.

(I) Irányeszmék jövö nemzetgyülésünk' számára.

Nemzetgyülésünk egy hó mulva összeül.

A legfontosb kérdések' egyike lesz: fönhagyassék-e a felsöház, vagy nem? Vajjon mostani szerkezetében, mostani elöjogaival körülbástyázva a hon és egész nemzet' java' tekintetéből fönálljon-e vagy ne?

Mi nem fogjuk a corpus jurist átlapozni, hogy tán annak segélyével a felsöház' fenállásához némi jogárnyat betüzzünk ki. Mi egykissé csak e ház' elemeit veszszük taglalat alá, hogy aztán valami józan észszerü okot találhassunk ez intézet' további fönmaradása mellett, — mely intézet eddig minden gyors elömenetelnek gátja volt, mely leghatalmasb támaszát képezte az absolutismusnak, mely népünket borzasztó közönyösséggel engedé romlása' szélére jutni, szellemileg és anyagilag eltörpülni, s annak kínos haldoklásán még gunymosolygva gyönyörködött!

A mi felsöházunk részint a fönemességböl, részint a föpapságból áll.

A mi felsöházunk egy ragyogó, tündöklö gyülekezet. A szemek fényét elveszi a sok aranyterhelt ruha, a nehéz aranylánczok, és még nehezebb arany keresztek. Nem hiányzanak ott a hosszunál is hosszabb titulaturák. — De a nép és szabadsága, a nép és java föl nem virul a titulaturákból — az aranykeresztekből. A nép külsö cziczoma és pompa által nem képeztetik, nem nyer jogokat, szabadságai nem védetnek meg.

Sötinkább a felsöház századok óta épen a népnek és szabadelvüleg gondolkozó kisnemességnek esküdt ellenségét rejti keblében.

A nagyobb rész ezen véletlenül grófok vagy bárónak született uracsok közöl, kik az állam körül nem szereztek maguknak egyéb érdemet, mint hogy egypár lovat kiidomítottak, vagy agyonlovagoltak; e vagy ama bájlányra néhány ezret elpazaroltak, egynéhány vadászebet betanítottak, s nyulakon gyakorolták magukat a lövés mesterségében: oda ül a zöldasztalhoz országgyüléskor, és ezen elösorolt magas érdemeire hivatkozva, ügyekszik, a mennyire csak töle telik, az állam' javát mindenképen gátolni.

A legnagyobb része ezen embereknek hajlong és csúszik a hatalom elött, hogy abból egy szikrácskányit kaparíthasson meg magának, hogy a nyomoru és durvának kiabált — kutyák gyanánt tartott népet húznivonni, vagy csupa mulatságból nyomorgatnia lehessen!

Ezen uracsok tudják, hogy a hatalmasabbá válandó népszabadsággal — az ö szemtelen csapongásaiknak is lejár ideje. Mi természetesebb, mint hogy a kitanult, jezuitikus udvaronczok' minden ármányaival szegülnek ellene a szabadságnak!?!

A hatalmasbuló népszabadsággal erösbödik az erény' tisztelete — és a bün' utálata. Mi leendne tehát azokból, kik (tisztelet a kivételeknek) az egyszerü polgári takarékosság' ellenségei, kik megannyi szabadalmas tobzódók, kéjelgök, pazarlók?.... Végre nekik is tisztességes életet kellene kezdeniök! ennek pedig ellene lesznek, tehát minden szabadabb mozgásnak gátlólag, feltartóztatólag, vagy ha lehet megsemmitöleg fognak utjába állani.

És az ily embereknek jogok legyen személyesen törvényeket hozhatni?

Felsöházunk legyen-e az örökös horgony, mely az államhajót az elnyomottság' mocsárában süllyedve tartja?

Mi jót várhatunk átalában oly aristokratáktól, kik elöjogaik és érdekeikkel a népen kivül állanak? — Segítni fognak tán a nép' ügyét elömozditni, midön be kell látniok, mikép minden jogban, melyet a népnek engednek, magukat egyegy elöjogtól fosztják meg?

Félelem és a fenyegetö korszellem egy és más engedményt kicsikart ugyan már tölük a zivataros márcziusi napokban, — de majd fölszedik magukat újra, s minden hatalmukban álló eszközökkel ügyekezni fognak begyógyítni a kapott mély sebeket.

Ez pedig annyit tenne, mint a szabadságot megfojtani, a népet újra senyvedés, bizonyos halál' révére juttatni. Ámde kinek szabad többé a nép' szabadságára vetni kezét? — Senkinek. A felsöház azonban nem igen fog ettöl tartózkodni, legalább ehhez semmi remény nincs. És mi lesz annak következménye? — Hogy ismét visszamegyünk, és féluton meg kellend állanunk; hogy orrunknál fogva fogunk hurczoltatni a sötétség' pártjának képviselöi által, melynek tagjait egy gunyos véletlen méltóságos születés, de épen ellenkezö gondolkozás által jelölt meg, és félrabszolgaságban epedhetünk tovább. Létezhetik-e pedig kárhozatosb államinstitutio, mint ha egy nem erényei és szellemi elönyök, hanem csupán véletlen születési elöjoggal körülvértelt része a népnek, minden minoritása mellett — a többség' ellenében joggal bir, ezt elnyomni, ignorálni, a közjóra czélzó jótékony müködésében gátolni, — egy vakmerően odavetett Veto által!

És pedig mi a felsöház egyéb, mint egy kegyetlen itélö-

zék, nem a szabadság és népüdv' javára — hanem az elgyöngítő hatalom, a romboló absolutismus' érdekében.

Háromszáz nyomorgva átsohajtott év csak felnyithatá végre szemeinket. Volt-e valaha a felsőház egyéb, mint tűzhelye absolutisticus ármányoknak, diplomaticus gáncsoskodásoknak, melyek szabad magyar hazánkat önállóságában megszorították, — egy istentelenül elnyomott provinciává sülyeszték: holott már rég gazdag, boldog, virágzóvá fejlődhetett volna, ha a felsőház nem szegül, mint egy chinai fal, minden előhaladásnak ellene.

Lehet-e pedig, minden féligmeddig kivitt szabadságunk mellett is, az elnyomatás és szolgaságnak ily hatalmas emeltyüjét türnünk az államban?

A törvényhozás mindenesetre különös figyelmet fordítand a főnemesség és főpapságból álló felsőházra, s azt gyökeres reorganisatio alá vetendi.

Mert ismételjük: micsoda érdekekért küzd a felsőház?....

Egy része a főnemesség, a maga érdekeiért, — másika a magas clerus..... Erről jövőre.

Használjuk fel a biztosítékokat.

Europa' népei politikai evangeliumukat forradalmakban jelentették ki, — ez evangelium: az emberi jogok, és népfelség.

A forradalom' nagy eszméi a magyar nép' lelkében is megfogamzottak; a szabadság e nép' vérévé, az egyenlőség positiv szükséggé, a testvériség religiójává vált; e jelvek korunk' szellemének élő kifejezései, — nincs többé emberi hatalom, mely ez eszméket legyilkolhatná.

Eltörettek a szolgaság' bilincsei, államunk természetes rendeltetése szerint észjogi széles alapokon újra épülend, ez alapok népünk' keblében gyökereiket mélyen szétterjesztendik, a reactio' lökései nem rázkodtathatják meg. —

Népfelséggel birunk, mert önmagunkat kormányozzuk, a statushatalom társasági hatalom, a kormány összes akaratunk' kifolyása, az összes akarat, mely egyjelentőségü az akaratok' többségével, a népképviselőkben személyesíttetik, — szóval képviseleti alkotmányunk van.

Oda kell irányzanunk minden erőnket, hogy képviseleti rendszerünk egész tökéletességben fejlesztessék ki, s ne ugy járjunk mint a francziák 18-d. Lajossal, ki ismeretes Chartejában szinte képviseleti alkotmányt biztosított majd minden postulatumival, (leszámítva természetesen a famosus 14-dik czikket) az alkalmazásban azonban mind kijátszotta, — az enormis census' következtében a követek nem a népet, hanem a pénzaristocratiát képviselték, ennek orgánjává lettek, a választó kerületek' elnökei a király által neveztettek ki, ezek aztán a választókat megvesztegetés által tökéletesen demoralizálták; a censura a Charte' ellenére behozatott stb, végre 1830-diki julius' 25-kén Polignac' miniszteriuma által kibocsátott ordonnanceok az egész Charteot megsemmisítették, minek természetes következése forradalom lett, és 30án az idősb Bourbon-ág elkergettetett.

Ekkor nagy ovatossággal szerkesztetett az új charte, mely eztán valóság fog lenni; de ezen ismeretes charte vérité is a septemberi törvények által nagy részben jelentőségét elvesztette, a népképviselet ismét fictitiussá vált, Lajos Fülöp pedig megvesztegetési müvészete által az egész kormányorganismust bepiszkolta.

Ovatosaknak kell tehát lennünk, nehogy a constituáló nemzeti gyülés forradalmunk' szelleme ellen cselekedjék, és elárulja a népet.

Nekünk olyan népképviselők kellenek, kiket jogosan lehessen a közakarattal azonositni, vagyis, kik a nép' jogait és érdekeit valóságosan képviselik.

E képviselőknek kezébe tétetik le az összes statushatalom, ők fognak éltet adni az összes akaratnak, ők fogják realizálni az eszméket, miknek végtelen eredménye leend.

De ha e képviselők hütlenek leendnek, ha a közjót egoismusuknak alárendelik? — —

Nem elég képviseltetve lennünk.

Nehogy a nemzet megcsalatkozva választottjaiban, ezek magánérdekeinek vagy tévelyeinek kitéve legyen, keresnünk kell egyéb biztosítékokat, melyek által jogainkat föntarthassuk, és egyéb organumokat, melyek által a nép érdekeit, szükségeit s kivánatát kijelenthesse.

Ily biztosítékokkal mi tettleg birunk, ezek: a szabad sajtó, és associatio.

A sajtó elég élénken müködik, csak a vidéken a szabadság' zászlója alatt reactionarius érdekekért küzdő pecsovicsokra fordítna több figyelmet!

Én az associatióról akarok különösen szólni.

Az izolált ember rendesen egoismusba, anyagiságba, tétlenségbe és jelentéktelenségbe sülyed.

A cselekvőségnek, müveltségnek, jóllétnek mind a statusra, mind az egyes polgárra nézve életforrása az associatio.

Kiemeli a nemzetet inertiájából; felébreszti a vállalkozási szellemet; gazdagságot és culturát idéz elő; fejleszti és tökélyesíti az anyagi és szellemi erőket; consolidálja az elszórt állapotjokban hatálytalan elemeket, s eredményzőkké teszi.

Átviszi s összeköti az institutiókat a nemzeti élettel; fölfedezi a politikai hiányokat; kifejti az elveket, és irányt ad a reformnak.

Az isolatio mellett a honpolgári jogok ha egészen képzeletiekké nem is, de hatástalanokká lesznek, mert egyes ember' befolyása jelentőségnélkülivé válik ott, hol tömegek határoznak.

Az individualis szabadság negatio lesz, sőt egyes ember csak eszköz az állam' czéljára, anyag a müvész' kezében.

Az associatio életkérdése a szabad és erős nemzeteknek, elismert főalapja és éltető szelleme a képviseleti alkotmányoknak.

Közszellemet ébreszt, mely minden nagyszerü és felségesnek forrása; közvéleményt teremt, melyből a törvényszerü többség fejlődik ki s ellenőrködik a kormányzás fölött.

Előkészíti a törvényhozást javallatival, közakarat' kijelentésével, nyilvános adressei és collectiv kérvényeivel.

Serkenti a polgárok' patriotismusát, midőn erejök viszonhatása által az állam' közczéljárai müködésre felhívja.

A tapasztalatok és erőknek egyesítése, a nézeteknek és eszméknek kicserélés általi tisztába hozatala által a közérdekhez szükséges eszközök' kitalálását elősegíti.

Politikailag képző és erkölcsileg vemhesítő iskolája a polgároknak.

A polgárok' erejét és irányát, melyek az organicus összeköttetésekből kifejlődnek, egyesítheti a kormányéval, vagy ellene.

Associatio nélkül a nemzet' életének nincs lelke, a képviseleti rendszer üres, tartalomnélküli hang, guny és keserü csalódás.

Ha a képviseleti rendszert minden consequentiáival át akarjuk vinni, akkor ügyekezzünk a nemzeti gyülésre küldendő népképviselők' választásába befolyni.

Nekünk a népre kell hatni, felvilágosítni és öntudatra ébreszteni, mert a nép természetes szövetségesünk.

Alakítsunk clubbokat, tartsunk népgyüléseket; kivált ti vidéki radikálok! terjeszszük az eszméket minden becsületes uton és módon.

Népünknek nevelése, mely által politikai érettségre és moralis jellemszilárdságra emelkedhetett volna, az aristocratia' büne miatt elhanyagoltatott, a százados rabság közszellemét amortizálta, az inség nyomor szellemének magasb lengületét lehetlenítette és kedélymagasztaltságát lehangolta.

Hogy a nép a nagyszerü eszmékhez fogékonysággal bir, azt az emberiség' története bebizonyította. Cicero is megjegyzette, hogy a nép, bár politikailag tudatlan is, az igazságra mégis fogékony, csak azon férfiak által, kik bizalmát birják, értesíttessék.

De ne mistificáljuk azért magunkat. A nép önitélettel a közügyekről nem bir, mézes szavu hizelgéssel, kivált ha ez tekintélytől ered, könnyen tévutra vezettethetik; jelennen pedig sok veszélyes, ugynevezett tekintélyes ember van, mert sokan épen servilismusból, vagy félelemből szabadelvüeknek adják ki magukat, nincs elég bátorságuk retrograd elveiket a szabadság' általános uralma alatt kinyilatkoztatni; — találkoznak oly kicsapott főhivatalnokok, kik antecedentiáikat azzal akarják igazolni, mintha a körülmények' nyomása

alatt eszélyes politikából azért alkalmazták volna magukat kormányhivatalra, hogy előkészíthessék, és szerencsésb viszonyok közt annál sikeresben küzdhessenek a szívből ohajtott szabadságért; — ismét sok pecsovicsok a tulságokrai ingerlésekkel akarják compromittálni a jó ügyet, — stb. De mi e chamaeleonokra ne pazaroljuk bizalmunkat, a veszély' idejében ily gazemberek az elsők a szabadság' elnyomására a reactio' embereivel szövetkezni.

Radikál elvbarátok! keressétek föl egymást, fogjatok kezet, associáljatok. Vires unitae fortius agunt.

Szabadságot minden honpolgárra egyenlőt; egyenlőséget politikai és vallási tekintetben; kasztok, kategoriák tünjenek el, ember mint ember jöjön tekintetbe, — ezt akarjuk.

Irtsunk ki mindent, mi a szabadságra káros, és mi észjogilag igazságtalan.

De ne erőszakoljunk utopicus lehetlenségeket; ne feledjük el Lamenais' mondatát: — minden korban csak az lehetséges, mi a lelkekben megérett, mi lassankint előkészítve, az átalános vágyaknak és reményeknek tárgya volt; — oly reformot, mely jelen institutiónk' kifejlését compromittálná, kisérteni szerencsétlen experimentum lenne!

Ferenczi János.

Külföld.

Lapjainkban folytonos őrszemmel kis rendjük a külföldi mozgalmakat. Annyival inkább, mert többé nem állunk, provincialis viszonyban Europa' többi nemzeteihez, hanem mint önálló nemzet állunk ellenükben.

Németország igényli főfigyelmünket. Itt új korszaka kezdődik a nyilvános életnek. Hün fogjuk azt rajzolni koronkint olvasóink elött. Németország organisatiójától függ ugy szólván sorsa a többi délnyugoti államoknak. Németország' sorsa koránsem lesz minden behatás nélkül ránk magyarokra .... Ha ott a reactio győz, akkor nálunk is ugyancsak megingattatik a szabadság, mert Austria azon esetben nem fog késni az absolutismus' megszeretett eszméivel újra elnyomni népeit, s különféle ármányok által ránk is azon igazgatási jármot illeszteni, mely bennünket szegények, nyomorultakká tegyen újra — minők eddig valánk. — De Némethon bizonyosan fölébredett valahára mély álmából, hogy belássa, mikép még a veszélyes szabadság is kivánatosb, mint a nyugodt, tétlen rabszolgaság.

Frankhon a mi politikai meccánk, mely felé reménytelve pillantgatunk. Honnan az emberiséget megváltó eszmék röpülnek a világba, Frankhon iránt nem lehetünk közönyösek.

Frankhon lelkesült humanitási eszméi azok, melyeket leginkább fogunk olvasóinknak hirdetni. De nem mulasztandjuk el azon veszélyekre is figyelmeztetni, melyek által, rosz igazgatás, megvesztegetés, demoralisatio, még a legszabadelvübb institutiók mellett is, ha azok bünösen kijátszatnak, a nép a legvégsőre kényszeríttethetik.

Anglia például szolgáland, mikép a legszabadelvübb aristokratia is — mégis csak aristokratia. Férgessé lön az angol status az ő czopfos felsőházával. A mostani forma már sokáig fön nem állhat. S nem sok idő telik el és meglátandjuk, miként omlik össze a radikál reformokra törekvés alatt az aristokratai statusépület. Hiába, az új kor az emberben csak az embert akarja becsültetni. A nevetségesen előjogozott aristokratiának még Angolhonban sincs többé jövendője.

E három állam, az újon alakuló Olaszhonnal, igénylendik legtöbb figyelmünket.

E rovatban is, valamint a többiekben, a legszabadelvübb eszméket fogjuk a kiképezett népuralkodás' érdekében hangoztatni. — Orosz- s Törökországot csak futólag érintendjük, oly országokról, melyekben a szellem még ki nem tört — meg sokat mondhatunk. — Oroszország ijesztgethet a maga rabszolgailag organizált hatalmával — de mi mint szabad magyarok nyugodt bátorsággal várjuk be zsoldosait, mi tudjuk miért küzdünk, s vagy győzünk, vagy halunk.

Törvénykezési rovat.

Az igazság érdekében egy egyszerü inditványnyal bátorkodom föllépni.

A biró erénynyel csak akkor dicsekedhetik, ha elmondhatja magáról, hogy boldognak boldogtalannak egyiránt szolgáltatott igazságot. Ha elmondhatja magáról, hogy a törvény elötte isten igéje volt, melyet csupán és egyedül az igazsággal foltozgatott.

Ily erényességi szilárdságra, nemcsak egyes birónak, hanem a több tagokból álló törvényszékeknek is jutni nehéz feladat. Mélyen belátó ész és mélyen érező szív! hogy mindegyik függetlenül munkáljon, hogy a súlyegyen soha meg ne zavartassék, ez nem oly könnyü. Ki biztosít arról, hogy ha e kettő egymással vív, valamelyik erősb nem leend-e? s hogy e vivás eredménye mindig egyesüléssel végződik-e?

Az ember gyarló; már sok ugy születik, hogy nem minden erő benne aránylagos; egyikben a szív uralkodik és kevés emlékező tehetséggel van egybekötve; a másikban az ész az okoskodások nemeinek százféle alakját csodálatos gyorsasággal teremti elő — és ezekben rejlik szenvedélyessége; a mely okoskodást egyszer felfogott, azt minden áron keresztül vinni törekszik; — természetes tehát, hogy ilyenkor a szív alárendelt szerepet játszik.

Ha a status ki tudná választani birákul azon szakértő embereit, kikben a combinatio, az emlékező tehetség és szív ugy állanak egymás mellett, mint egyegy rendithetetlen kőszirt — akkor e világ rég átváltozott volna mennyországgá. De ez nem lehet; s ebben meg kell nyugodni, mint a sorsnak végzetében; itt sikeres orvoslás még csak nem is remélhető; azonban az emberi miveltségnek épen az feladata, hogy a minek egyesek gyarlóságuk miatt meg nem felelhetnek, azt a czélnak megfelelő intézetek által ügyekezzék elérni.

A sajtó egy részben ostromolni köteles ugyan az egyenes útról eltántorodottakat; de czélhoz tökéletesen ez sem vezethet. — Minden eddigi kigondolt óvatossági módok csak subjective gondolva viszik a tökéletesedéshez — a gyakorlatban végtelen határa van a hibázhatás eseteinek.

Indítványommal én magam sem hiszem, hogy az igazságosztás' igazi kulcsát föltaláltam volna; csupán az eddigi aránynak darabosságát akarom vele némileg kiegyenlíteni.

Én többnyire az életből szoktam beszélni, és theoreticus tanokat abstracte soha sem fogok vitatni; mert mindig attól félek, hogy az ily okoskodás' lánczolata sophismákra vezet. Az életben tapasztalt baj, melyre most építeni akarok, ez:

Akármerre mentem eddig, akár ügyvéddel, akár bíróval, akár peres féllel beszéltem, mindegyik azt mondta, hogy nem tudják, tulajdonképen hogyan tartsák magokat a törvényhez? mert mindegyiknek volt oly peres esete, melyet a törvény világosan nem említ, s ha vonatkozik is reája, az egyik egyképen, a másik másképen magyarázza. Mindegyik okokat hoz fel magyarázata mellett; —s igy majd oly forma állapot létezik, mintha nem is volna törvény. E panaszt tekintve, az még magában nem nagy baj volna, hogy egyes esetekben a törvénynek egy vagy más rendelete hiányosan alkalmaztatnék — mert e hiányt a sajtó előbb utóbb ki fogja fejteni s gondoskodni fog róla, hogy csak ideiglenes legyen.

De az valóban nagy baj, ha a biró és a törvényszék egyes eseteknél a lehető magyarázatoknak majd egyikét, majd másikát alkalmazza. Ha ez megengedtetik, akkor tagadom, hogy lenne törvény alatti állapot.

És továbbá az is igen nagy baj, hogy ha mindenki azt, hogy a lehető magyarázatok közől melyik fogadtatott el, az először előfordult esetben nem tudhatja; ha ennek tudására mindenkinek módok épen ugy nem juttatnak, mint magának a törvénynek megismerésére.

A birák az ily gyakorlat által felállított elveknek, vagy is gyakorlati törvényeknek titokban maradása esetében, nagyon sokszor két ajtónak kulcsát tartják kezökben. A prókátorok a legdesperatusabb perek folytatására is reá birják feleiket. Sokszor csak a per végével látja a peresfél, hogy oly okoknál fogva veszti el perét, melyeket ügyvéde neki korábban is megmondhatott volna.

Igy sokszor a legigazabb ügy is elvész; sokszor a kiszámított csel sikerül. A szegény peres fél, kinek nincs módjában a törvény minden lehető magyarázatait ismerni és tudni — nem tehet egyebet, mint panaszkodik.

E panasz szenvedélyessé válik — és joggal is, ha azt látja, hogy egy más hasonló esetben mint az övé volt, ugyanazon törvényszék, máskép alkalmazta a törvényt. E panasz ekkor valódi ingerültségbe megy át, az ingerültség nem szünik meg minden bizodalmat, minden tekintélyt az igazságkiszolgáltatóktól megtagadni.

De ha minden ember látná e bajnak okát — meggyőződhetnék róla, hogy ez nem személyekben, sokszor nem részrehajlási vágyban, hanem a közös emberi gyarlóságban, és abban is rejlik, hogy a gyarlóságok megakadályozására nincsenek kellő intézkedések. Demeg a régi világban, hol csak a hatalomban volt a dicsőség, nem is sokat gondoltak az ily panaszokkal. Azonban ezen idők lejárván, helyén láttam azon kérdést magamnak kitüzni, minő intézkedések szükségesek e részben?

A feleletet igy adom: Mindegyik főtörvényszéken mindegyik ülés bevégeztével, a tanácsjegyző jegyezze fel, hogy az előfordult eseteknél alkalmazott törvényszabályok miképen magyaráztattak; a magyarázat, különösen, melyik törvény szakaszokból meríttetett? Ezeket röviden foglalja szerkezetbe; a következő napi ülésben bocsássa hitelesítés alá. — S mindezekről rendes jegyzőkönyvet vigyen. — Ezen jegyzőkönyv a hivatalos lapokban rendesen közzététessék, — s módok nyujtassanak, hogy a feleknek minél gyorsabban és könnyebben tudomására juthassanak. Minden országgyülésnek ezen gyakorlati és igy ideiglenes törvények jóváhagyás avvagy megmásítás végett, mintegy jelentésképen a törvények mimódon lett végrehajtásáról, terjesztessenek elő.

Igy nem lesznek aztán a törvényszékek annak kitéve, hogy a személyzet változtával, a gyakorlati szabályok is megváltoztassanak. Módok lesznek nyujtva, hogy a törvényszékek részrehajlatlanságukat, az igazságnak egyenlő mértékbeni kiosztását, hitelesen igazolhassák.

A biráknak, ügyvédeknek és mindenkinek alkalma lesz, megtanulni a gyakorlati törvényt; a törvénytudomány nem lesz monopolium, nem lesz miszterium; hanem lesz oly egyszerü, oly könnyen megérthető, mint a milyen minden becsületes embernek e szó ‚igazság.'

S erre nézve, az igazság minisztere törvényhozáson kivül is, rendeléseket tehetne, hogy mihelyest a hivatalos miniszteri lap megindittatik, azonnal ily intézkedés történjék az igazság érdekében. Vagy ha külön törvénykezési lap leend, ennek rovatába a fenérintett jegyzőkönyvnek közzététele még inkább bele illik.

Inditványom azok előtt, kik keveset foglalkoznak perekkel, kevés érdekkel birand; de a kiknek körükbe vág, ezt az igazság érdekében épen oly életkérdésnek fogják tekinteni, mint tekintették a politikusok a ‚felelős miniszterium' kérdését. Ha a miniszter eljárásáról számot adni köteles, miért ne tartoznék evvel a biró?

A törvényhozó pedig, ha ebből merítendi a törvényt, a tapasztalás és élet, nem pedig puszta theoreticus elvek után fog törvényt alkotni.

Keresztszeghi Lajos.

Belföld.

— Az **UNIO VALÓSÁG**! és nem ohajtás többé. A május' 29-kén összegyült erdélyi országgyülés egyszívvel lélekkel, föltétlenül kimondá az egyesülés' nagy szavát. A két testvérnemzet, mely egymástól elszakasztva gyenge, elnyomott, rab vala, föltalálta egymást, összeforrott, és lön egy erős, szabad nemzetté! Nagyszerübb, jelentékesb pontja ennél a magyar historiának nem volt, nem lesz. Adjunk hálát érte ama mindenható szellemnek, mely az 1848-dik év' eseményeit oly csodálatosan intézi. Most nincs egyéb hátra, mint e nagyszerü tényt kellőleg fölhasználnunk, és leszünk nagy, dicső, hatalmas nemzet, melynek neve tisztelettel fog említtetni Európában. E kellő fölhasználás a magyar miniszterium' dolga, mely szükséges, hogy azonnal szilárdul megragadja ott a kormány' gyeplüjét, mihelyt hivatalosan értesült, hogy Erdély az utósó magyar országgyülésen hozott uniotörvényt elfogadta. Ő felségének szentesítését, ha az netán a körülmények által késleltetnék, bevárnia nem tartjuk szükségesnek, miután azon szentesítés a magyar törvényczikkben már biztosítva van, s mintegy ő felségének saját kézirata által előre megadva. Erdély' részéről pedig semmi teendő nincs, mint: a magyar kormánynak engedelmeskedni, s azt a netán ármánykodó reactio' megfékezésében minden erővel támogatni. —

— **Deák Ferencz** igazságügyminiszter a tömlöczökre nézve ép oly szigoru, mint végeslen végig humanus rendeletet adott ki. Benne minden szó a szenvedő emberiség' javáérti nemes lelkesedésnek egy szava. Mert az eltántorultban is tisztelnünk kell testvérünket. A humanitás' elveit nálunk miniszteri rendeletek' segélyével kell oly gyorsan, mint csak lehet, az illető hatóságokba beoltani: mert a hanyag, titkos, nem ritkán gonosztékony igazgatás, kezelés, és a tisztihatalommal visszaélés épen nálunk a legégbekiáltóbb vétkeket követteték el. Az igazság sehol nem kezeltetett oly elvetemült, kárhozatos módon, oly önkényes kegyetlenséggel, mint épen nálunk. A biró előtt sohasem azon elv lebegett, hogy a bünös megjavuljon — hanem kinozták azt, hogy rajta boszút álljanak. E boszuvágy gyakran egészen ártatlanokon is gyakoroltatott. Az igazság nálunk eddig soha nem ügyekezett a bünhődőnek erkölcsi érzését nemesíteni, őt javítani — s ugy visszaadni a polgári társaságnak. Gyakran a félrosz a tömlöczben tétetett csontosult gonosztevővé, az embertelen bánásmód által. Az embertelen rettegtetési theoria végre korunk' müveltségi fogalmainak kell hogy helyet adjon. Mai eszmék szerint az embert még a bünösben sem szabad megsérteni. Abotbüntetés még senkit sem javított meg, és azon ember, kivel mint kutyával bántak, sohasem fog az emberi társaságnak mint ember visszaadatni. Mi e tekintetben teljes reményünket helyezzük igazságügyminister Deák urban, ki a leghumanusabb elvektől áthatva, államunk' épen e legsajgóbb sebét fogja gyorsan begyógyitani. — Reméljük, hogy a hatóságok nem fognak rendeleteinek teljesítésében hanyagsági bün' vádját vonni magukra. Mi részünkről, lapunk által, mindig ellenőrködés alatt fogjuk mind ezek, mind egyebekre nézve a végrehajtást tartani.

— **Garai** a választókat összeiró választmányba megválasztatván, az ezen választmányban volt 9 magyar közől őt egyetlenegy ismerte, — az is könyvárus volt. A többiek lakatosnak tartották, s mint ilyet irták be a jegyzőkönyvbe. Tehát egyike legelső költőinknek a fővárosban sem ismertetik! még a magyarok által sem! ily sorsa van mai napig nálunk a magyar iróknak, ily figyelemmel viseltettek ezen emberek a magyar irodalom iránt, emberek, kik magyaroknak, magyarnémeteknek s mit tudom én miknek nevezik magukat, a magyar főváros' magyar polgárságában szerepet játszanak, de kik csak annyiban megtestesült magyarok, hogy magyar zsíron testesedtek, vaskosodtak föl. — Az embernek valóban egész erejére van szüksége, hogy a méltó indignatio ki ne törjön kebléből, és ne szórja villámait e parazita népre.

— Vidéki tudósítókra nézve a kellő lépéseket megtettük és teszszük, hogy olvasóink gyorsan értesíttessenek a vidék' közéleti mozgalmairól, és hogy folytonos ellenőrséggel kisérhesse lapunk' a vidék' nyilvános életének minden ágait.

Budán, a magyar kir. egyetemi nyomdában.

Budapest. 19. Nyárelő' 8. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, junius' 4. — Pest' körülfalazása. — Egykamra — Kétkamra. — Vallási izgatások. — Nobile par fratrum. — Törvénykezési rovat. — Belföld. — Sorompó. — Jelentések.

Budapest, jun.' 4.

(II) Irányeszmék jövő nemzetgyülésünk' számára.

A magas clerus..

A felsőház' e második főalkatrészének még sokkal kevesebb joga van a törvényhozóteremben ülni és szavazni, mint a minap említett aristokratiának.

Mi köze az egyháznak a statussal?.. a dogmatizált hitnek a joggal, igazsággal — szabadsággal? A politikai érdekek a vallásiakkal mindig legmerevebb ellentétben állanak.

A szabadság nem tür szabadalmas heverőket, kik a status' költségén híznak, kik az alázatosság és keresztyéni takarékosság' palástja alatt százezreket fecsérelnek el, — vagy gabnával uzsoráskodva százezreket halmoznak rakásra, hogy néhány választottat fényes dotatiókkal boldogítsanak. Itt egy nagynénét, ott egy unokahugot, itt egy nővért, ott egy sógornőt. — Ha ily gazdaság a nyommasztó absolutismus alatt, melynek békóiban eddig sínylénk, szabad volt — ezután meg kell szünnie.

Az egyenlőség' elvénél fogva tovább nem türhetjük, hogy legyenek polgárok az államban, kik annak semmi, de semmi hasznot nem tesznek, és mégis a nevetségig terjedelmes praerogativákkal vannak ellátva. Munka díszesíti a polgárt. Dolgozzék az infulás pap is, különben egészen hiábavaló tagja az emberi társaságnak; — oly tag, ki a szent irás' szavai szerint kenyeret sem érdemel, minél kevesebbé tehát gazdag uradalmakat, alattvalókat, szolgákat, kocsik, lovakat, s minde pazar bőséghez még azon szabadalmat is, hogy a felsőházban üljön és szavazzon.

Mi czélra?.. Melyek azon szent érdekek, melyeket ez emberek képviselnek? — Tán a vak, buta engedelmesség, szolgai alázat, hízelgő csuszás, féktelen zsarnokság' érdekei — vagy azon szeretetreméltó rendszeré: minden eszköz jó, mely czélhoz vezet?!.. Avvagy az igaz morál' szent érdekei, mely örökintő hangon igy kiált: „mit nem akarsz hogy mások veled tegyenek, te se tedd másokkal!“

Ügyekeztek-e valaha e keresztes, infulás urak a felsőházban, vallásunk e nemes elvének hódolva, az iszonyu hézagot, mely az alsóbb és felsőbb papság közt tátong, eleayésztetni? Nem hagyták-e az alsó, dolgozó paposztályt gyakran a legkeservesb inségben, a legnyommasztóbb szükségben nyomorogni — mig a főfőurak selyem és bársony ottománokon heverve hintázták magukat, és képmutatólag mormogák maguk elé aranyos breviariumaikból az örök egyenlőségről szavait a szent irásnak?..

És ily emberek a szabadság' dicső napjaiban az elpuhult aristokratiával szövetkezve képezzenek egy kis államot a nagy államban, és rest magánérdekeik' mértéke szerint — sértegessék a népek' szent jogait?!

Ezt törvény által meg kell változtatni. Az emberiség sokkal okosabb, semhogy egyfelől véletlen által elöjogozottaknak, másfelől legtöbbnyire szinmutatás és csuszásmászás által magasra jutott egyházszolgáknak, kik ámbár a népből emelkedtek ki, de hálából görbe botjaikért a népet többnyire elárulták, oly iszonyu jogokat adjon, melyek egyfelől a király, másfelől több mint 16 millió polgár' jogaival egészen fölérnek.

Ez által jött oly aránytalanság igazgatásunkba, mely eddig nem termett egyebet mérges gyümölcsnél. — Hol volnánk már, ha az infulás urak, az aristokratia' egy részével szövetkezve bennünket a politika' minden ármányai s hatalmával nem gátoltak volna a haladásban!

Szenvedéseink' forrása nem a nemzetiségek' különféleségében volt, mely országunkban századok óta létezik.

A fekete zubbonyok valának azok, melyekben az absolutismus, ha neki tetszett, mindig kész szolgákat talált, kik viszályt és gyülöletet hintegetének a békés nemzetiségek között.

Szenvedéseink' forrását ne keressük a parasztnak urához barbár viszonyaiban.

Csupán és egyedül a birvágyó papságban keressük azt, — mely a vallás' gunyjára a parasztban legkevesbbé akarta elismerni az embert, s szabaddá lételét mindig titkon ellenezte. Ők szegültek leginkább ellene a közteherviselésnek is — s elvesztett tizedeiket nem egy könnyen birják felejteni.

Szenvedéseink' forrása nincs népünk' szellemi és anyagi elhanyagoltságában, iskoláink' nyomorultságában, nyilvános növeldéink' hiányában.

Nyomorunk' oka csupán és egyedül azon dologtalan papokban van, kik az ő hű csatlósaikkal magokat a nép' tanitóiul föltolták, azt egy rendszeres és következetesen folytatott elbutítás által csaknem elsülyeszték. Szellem és szivölő formaiságokkal ifjuságunk satnyíttatott, az absolutismus' hivatalszobái' számára kész drótbábbá neveltetett. A vallás nem arra szolgált: hogy az emberek jók, szabadok és nemesekké tétessenek — hanem méltatlan emeltyüül kényszerítteték szolgálni arra,

hogy szabad emberekből hitvány, érzéki rabszolgák idomíttassanak.

És a censura' teremtőinek, minden szabad mozgalom' elnyomóinak, a nemzetiségek közti konkolyhintőknek, a nép' nyomorgatóinak mégis megengedtetnék az ő önző elveikkel tovább is egyik legnagyobb akadályát képezni államunk' minden további kifejlődésének. — Melyik józanul, csak félig emberileg gondolkodó követ fogja hazánk' historiáját s annak vérfoltos lapjait, az oly gyakran ontott vér' okát fürkészve, átforgatni — a nélkül hogy a bizonyos okok közt ott ne találná a papokat is? ..

A papok voltak részint a népfojtogató machiavellismus' kovácsai, részint annak vak eszközei.

Mit tönek azon mérhetlen gazdagságokból, melyekkel nálunk birnak, az iszonyu öszvegek, a tömérdek milliókkal, melyeket évenkint bevesznek, a nép, a szenvedő emberiség' javára? .. Hol vannak az iskolák, kórházak, gyárak, mintagazdaságok stb, melyeket a nép' javára épitettek, alapitottak, s a tömeg' használatára átengedtek. Hol uralkodik nálunk azon keresztényi türelem, — ama szent tan: szeresd felebarátodat mint tenmagadat! — Sehol! — S a legújabb időben Jellasich' árulása nem a keresztes urakban talál-e legbuzgóbb gyámolitókra?

Ezen urak tehát, mint papok nem ülhetnek a felsőházban. Többé egyátalában nem akarunk papok által kormányoztatni. Csupa IX-d. Jámborokat felmutatni nem tudunk. A sok millió, mit a főpapság évenkint elkölt, a véghetlen terjedelmü birtokok, melyek jól kormányozva tizannyit jövedelmeznének — a status' javára kell hogy fordittassanak. Az infulás urak pedig dolgozzanak, s ha mint polgárok, miként például egy Lacordaire atya Franczia országban, érdemeket szerzének a nép körül, akkor meg lehet sőt meg fogják őket ugyis választani követeiül nemzeti gyülésünkre.

A magas nemesség és magas clerus közt keresendők azok, kik — csak az önzésnek szolgálnak apostolaiul, mert védelmükben mindig saját bőrük a föczél; az emberjogokat, raffinirozott ravaszsággal sértegetik; az absolutismust terjesztik és támogatják; a sajtószabadságnak esküdt ellenségei; a legegyügyübb előitéletek' szabadalmazott terjesztői; a népelnyomásnak bünös gyárnokai. — A főnemesség és főpapság tehát, mint mondók, a szabadság, felvilágosodás és népboldogság' napjaiban külön kamarát nem képezhetnek — mert ismét csak a szabadság és felvilágosodás' megszorítása, vagy épen elnyomására fognának törekedni, és a nép' üdvére tenni kezeiket. Ily nép elleni bünmerényre pedig törvényes alkalmat nyujtani nem szabad! .. Meg kell azt gátolnunk, nehogy megtörténhessék.

Ez legjobban a felsőház' megszüntetésével történendik. Mely mostani organisatiója mellett örökös gócza lenne diplomaticus ármányok, megvetendő cselszövéseknek a nép ellen. Azon urak elött ott Pozsonban el kell vágni a conferentiáskodás' utját.

Legközelebbi czikkünkben tervét kisértjük adni a felsőház' miképi rendezésének.

Pest' körülfalazása.

A szépitőbizottmány egyértelmüleg a pesti tanáescsal elhatárzá, hogy Pest városa két ölnyi magasságu kőfallal vétessék körül.

E hirlapok' utján köztudomásra jutott rövid hirből perse igen bajos kivenni, hogy tulajdonképen mi akar czélja lenni e körülfalazásnak.

Az-e, hogy a kereskedést élénkitse, az ipart emelje, vagy a várost hirtelen ellenséges megrohanás ellen biztositsa? (e három tényező az egész ország, s különösen Pest városára nézve sokkal fontosabb, sem hogy itt figyelem nélkül hagyhatnók); avvagy csak az tán czélja e kőfalnak, hogy az utlevéltelen csavargók' seregétől megóvjon; vagy egy jól rendezett városi rendőrséget, vagy tán épen egy nem messze kilátásban levő s a kamarai pénztár' javára behozandó fogyasztási adót lehetségessé tegyen.

Saját czélja tehát e kőfalnak előttünk homályos.

De fontos volna, valamennyi fönebb említett czélokat egyesitve elérni. — Mi a kereskedést és ipart illeti, ez kezetfogva jár. A kereskedés legkiválóbb viteltyüi a jó közlekedési eszközök, s látjuk, hogy a tengerhajózó nemzeteknél, melyek az utóbbival a természettől megáldvák, bármily nagyra növekedett legyen is az ipar, mégis csak a kereskedés képezi a közjólét' főtényezőjét, példák Anglia, Hollandia, Svéd, Dánországok, részben Frankhon, Belgium és Németország. Itt kereskedés neveli nagyra az ipart. A földközi országokban ellenben a föld és ipar' fölösleg terményei minélelőbbi eladhatásának szükséglete idézi elő a közlekedési eszközöket, ezek pedig a kereskedést, ilyen Magyarország, s részben Frankhon, Belgium, Némethon stb. A földközi országok' legkitünőbb közlekedési eszközei közé tartoznak pedig a hajózható folyók, ezek után jőnek a nagyszerüen tervezett csatornák. Anglia' belseje át meg át van csatornákkal hasgatva, Frankhon' csatornái a földközi tengert a la manche csatornával kötik össze. Oroszhonban a sarktenger, a balti tengerből hajózható folyamok s ezeket összekötő csatornákon a fekete, az azowi, a caspi tengerig mehetni. Némethon nemrég a dunamajnai csatorna által az északi tengert a fekete tengerrel köté össze. Szóval mindez országok e nagyszerü csatornaépitések által főnnen elismerték a csatornák' mérhetlen fontosságát az ipar és kereskedésre.

A Pest körül ásatandó csatorna által a kereskedés és ipar csak nyerne; annak város felőli partjait raktárak, vizét pedig hajók borítnák a szó' valódi értelmében, a kereskedés a belvárosból a Duna' két betorkollása és a külvárosok felé huzódnék.

Mi hasznot hajthatna a kőfal akár az ipar akár a kereskedésnek, kibötüzni nem tudnám. Menjünk át a 3-dik tényezőre.

Biztosithatja a falkerités a várost hirtelen ellenséges megrohanástól? A kőfalnak csak magasságát ismerjük, sem vastagsága, még kevesbbé pedig vonaliránya kijelölve nincsenek, itéletünk tehát csak föltétezett lehet. Ha a fal csak rendes vastagságu, mellvédekkel erősitve, fortificatioi elvek szerint törve nincs, akkor az egy 12 fontos síküteg előtt két lövésnél tovább fön nem tarthatja magát, s körülbelül egy percz alatt oly széles rés döntethetik rajta, hogy az ellenség csapatonkint kényelmesen sétálhat be. Ha pedig a kőfal a strategia és fortificatio' elvei szerint van épitve, s a védképes vastagsággal bir: akkor Pest, münevezet szerint ugynevezett ideiglenes erősség (place du moment) lenne, azaz oly hely, mely az egy csapássali megvétel ellen biztositva van, s rendeltetése nagymennyiségü hadiszerek' fölhal-

mozása által egy minden tekintetben szükséges hadszertáraul szolgálni a síkon álló hadseregnek.

De ez a tervezett falnak rendeltetése nem lehet, azt már azon körülményből tudhatjuk, miszerint azt nem hadminiszterünk, hanem a szépítő bizottmány és hatóság építteti. A 2 ölnyi magasság is ide mutat.

A kőfal tehát semmit sem használ a kereskedésre, sem az iparra, sem nem biztosít a rohanó megtámadás ellen. Ha pedig csupán az a czélja, hogy az utlevéltelen csavargók' seregétől megóvjon, egy jólrendezett rendőrség, vagy épen fogyasztási adó' behozatalát lehetségesítse, akkor annál fölöslegesebb, mert ezt a csatornával is mind elérhetni, ez pedig azon fölül az ipar és kereskedés' emelését is eszközli.

De a csatorna szinte nem véd ellenséges megrohanás e'len.

Átalában van-e okunk itt Pesten az ellenségtől félni? Most, mióta függetlenek vagyunk, mindenesetre. Az ellenség ugyan nincs közel, mi az unio által erősebbek vagyunk mint valaha, miniszteriumunk napról napra több tért nyer minden irányban, s ha fels. királyunk Budapestre jő, remélhetjük, hogy az országban minden zavar le fog csendesedni; erősek leszünk, mert egyek, szabadok, bátrak vagyunk, szavunk nem fog többé pusztában elhangzani. Többé nem lesz europai congressus lehetséges, melyben mi ignoráltathatnánk. — Ámde épen ebben rejlik a veszély.

Emlékeztek, hogy Napoleon Europa' minden fővárosait meghódítá, Pest, értem az 1800 vagy 1805-dikit, szinte nem állhatott volna neki ellent, ép oly kevéssé, mint a mai. Tudjátok miért nem jött Pestre? Mert Pestet 40 év előtt meghódítani nem érdemlé a fáradságot, mert e hódítás terven kivül feküdt; mert Pest nem volt önálló, hanem azt kellett tennie, mit Bécsben parancsoltak. Most máskép lesz. Egy második Napoleon' tervéből Pest nem fog kimaradhatni, annak figyelmét annál inkább kell Pestre intézni, minél erősebb miniszteriumunk.

Mondjátok, hogy egy második Napoleon nem fog jőni; — igen de jőhet. S ha nem Napoleon, tehát jőhet egy Souwarow.

Mert arra készen lehetünk, mikép nem telik el két évtized, és az aldunai tartományok' eldöntő órája ütni fog, és ezen országok' sorsa, tekintsünk csak a földabroszra, magyar csatamezőn fog eldőlni.

A mi legfontosabb közlekedési eszközünk a Duna. Pest gazdagságát helyzetének köszöni. Mi a dunagőzhajózásnak urai vagyunk, addig, mig egy Napoleon Komáromot, egy Souwarow Péterváradotbe nem veszi. Ha Komárom ellenség' kezében van, akkor Pest is ott van; ti pestiek el nem hagyhatjátok határaitokat, az ellenség' kezébe jutás' veszélye nélkül. Egyik legközelebbi sötét éjen 30,000-nyi ellenség árasztja el várostokat, s másnap rabszolgák vagytok. Seregetek, mely segítségtekre jő, tán még csak 24 óra mulva érkezhetik meg. Mittevők legyetek? semmi mást, mint a segítségtekre sietö hadseregnek ellenparancsot kell adnotok, hogy alkudozzék, különben 24 óra alatt veszve vagytok.

Beh jó volna ilyenkor, ha csak 24 óráig tudná magát a város tartani!

A tanácstól ajánlott kőfal nem használ semmit, ép oly keveset a fönebb érintett csatorna.

Miután tehát a kőfal mit sem ér; az általam ajánlott csatorna, mely azonfölül sok pénzbe is kerül, mit most legkevesbbé fordíthatunk ipar és kereskedésre, szinte nem létesíthető most; én ezt tanácslom:

1. Egy szakértőkből álló vegyes bizottmány neveztessék, mely kijelölje azon pontokat, melyek a várost Komáromtól és Péterváradtól részben függetlenné teszik. Ily pont kettő van, egyik Új Pest' táján, az óbudai sziget' északi végénél, az épitendő kikötő' közelében. A második a Csepel sziget' északi csucsa. E pontokat erősségekkel kell koronázni, perse majd csak ha pénzünk lesz rá. — De

2. E két pont legyen két vége egy most oly keskenyre, hogy erszényünk meg ne érezze nagyon, de oly szélesre, hogy a csavargók át ne ugorhassák, s legalább 8 lábnyi mélyre ásott csatornának, mely a Dunából kapja vizét.

3. Ezen árok' vonalirányának a strategia és fortificatio' elvei szerint kell futnia, hogy annak idején, ha több pénzünk lesz, véderősségeket is alkalmazhassunk hozzá.

4. Hogy ez árok oly csekély költséggel állíttassék elő, mint csak lehet, javaslom tüsténti felállítását egy munkászászlóaljnak (ouvrier-bataillon). E zászlóaljból fog majd alakulni a hidásztest. A vidéki ezredek egymásután fognak a munkára szólíttatni.

Szoktassuk jókor munkára a katonát. Mack.

Egykamra — Kétkamra.

Mondhatjuk tabula rasa áll elöttünk, melyre irányadóul e három szó van vésve: szabadság, egyenlőség, testvérség.

Tekintsük ily irányban a törvényhozótest' organizálását.

Ez organizálás csak ugy lehet igazságos, a nemzet' akaratának megfelelő, ha a jog és egyenlőség' alapján történik.

A törvényhozás' igazságos alapelve más nem lehet, mint ez: a nemzet' minden tagjának természeti joga van befolyni azon törvények' alkotásába, melyek őt kötelezendik. A kire önbefolyása nélkül törvényt szabnak, az rabszolga. — Magyarországban nincs, ne legyen rabszolga. E nemzetnek minden fia egyenlő jogu polgár legyen.

A censusnak tehát bármi néven nevezhető árnyéklata jogtalanság, mert másokat foszt meg természeti joguktól. És mint ilyen soha törvényes nem lehet. Mert a törvény' tárgyát jogtalanság nem képezheti. — Sem születés, sem vagyon, sem ész, sem hivatal nem jogosítnak senkit jogfosztásra. — A census a nemzet' egyik részét rabszolgaságra kényszeríti, a másik rész' rovására, mert ennek parancsai alá veti azt, a nélkül hogy ezek' elfogadása iránt a kényszerítettek Istentől nyert szabad akaratukra hivatkozhatnának. Ennélfogva a nemzetgyülés az ideiglenesen fölállított censust eltörölvén, ki fogja mondani: hogy a magyar hazának minden polgára joggal bir a törvényhozásba közvetve vagy közvetlenül befolyni.

Magyar polgár pedig mindaz, ki 24-dik évét meghaladva a nemzetnek hűséget esküdött és a magyar állam' terheiben arányos részt veszen.

Ennélfogva minden néven nevezhető, akár vallási, akár születési, akár vagyoni, akár gyámsági előjogozások, kivételezések végkép eltöröltetnek.

A törvényhozásba befolyni kétképen lehet, t. i. vagy közvetlen, — személyesen, vagy közvetve — szabadon választott képviselők által. E kettőt egyeztetni nem lehet a jogegyenlőség' tökéletes megbuktatása nélkül. A közvetlen befolyásnál minden honpolgárnak meg kellene jelenni az országgyülésen. Ez lehetetlen. — És igy szükségkép a

*

második módot kell elfogadni: a szabadon választott képviselők általi törvényhozást.

Ha én a törvényhozásba csak képviselőm által folyhatok be: nem tudom miféle jognál fogva folyhatna abba más be személyesen. És megfordítva: ha gróf X személyesen megjelenhetik a törvényhozó asztalnál: nem tudom, miért ne jelenhetnék meg én is, ki gróf X-el minden tekintetben egyenlő jogu honpolgár vagyok? Azok tehát, kik a törvényhozásba személyesen folynak be, előjogot gyakorolnak a többi honpolgárok' rovására.

Minden jog, mely kizár, előjog. Minden előjog jogtalanság. Minden jogtalanságot kötelessége a törvényhozásnak megsemmisíteni, az által hogy minden polgárnak jogát egyenlőn biztosítja. A jog oszthatlan mennyiség; abból nem lehet több vagy kevesebbel birni: hanem minden embert az egész jog illeti.

Nálunk a nagy nemzet csak képviselők által folyhe a törvényhozásba. Ellenben egynéhány száz ember személyesen. Lehetne ennek némi jog' színét adni, ha a személyes törvényhozóság teszem a vagyonállás, tehát a közterhekbeni részvéthez volna kötve. De hogy a leggazdagabb nemesember személyes törvényhozó nem lehet, ellenben a legszegényebb gróf lehet: ennél a föld' kerekén nagyobb jogtalanság nem képzelhető.

Nálunk eddig az országgyülés három érdekből volt összeférczelve: a rendeknél az alsóbb nemesség' érdeke volt képviselve. A felsőház az aristokratia' érdekeinek volt rendítlen őre. Ezeken fölül volt még a kormány, vagyis a bécsi érdekek' leghajthatlanabb cerberusa.

Most még igazságtalanabb leendne az arány, az alsóház az összes nemzet' képviselőiből állván. Most a nép' millióinak köz nemzeti érdekével néhány száz kiváltságoltnak kasztérdeke állana szemközt, és a közérdek e kasztérdektől függene!

A nemzetgyülés' kötelessége e jogtalanságot megszüntetni és kimondani: hogy a törvényhozásban részt minden polgár kivétel nélkül csak szabadon választott képviselők által vehet.

A személyes törvényhozói szabadalomnak meg kell szünni, legyen bár az kötve akár születéshez, akár hivatalhoz, akár osztályhoz.

A jog és egyenlőség' alapján tehát csak képviselői törvényhozótestet ismerhetünk. A főrendi tábla, mint ugyis jogalapon nem nyugvó, hanem csak usus' szüleménye, megszüntetendő.

Ezzel azonban, midőn a törvényhozást a tiszta jog-egyenlőség' alapjára fektetjük, nem törünk pálczát a kétkamrarendszer fölött.

Én a kétkamrarendszer mellett vagyok. Legyen alsó és felső házunk.

De a felsőház ne legyen egyéb, mint az ész' apellatorium foruma, vagyis más szókkal: a felsőház ne legyen egyéb, mint egy oly kifolyása az alsóháznak, mely ennek tanácskozási befolyásától menten, a nagy törvényhozó testület' hevesebb életlüktetései ellen óva, higgadt tanácskozás által új alkalmat nyujtson az alsó háznak az alkotandó törvény' újabb megvítatására, ha ezt bármi okból szükségesnek találja. A felsőház legyen az alsónak temperatora, és egy oly ellenőr, mely meggátolja, nehogy szenvedélyek' játéka vegyüljön a törvények' hozatalába. Egy ily institutio rendkivül szükséges a nemzet' érdekében mindaddig, mig a törvényhozók nem istenek — hanem csak emberek leendnek, hibázható, gyöngéik által elragadtatható emberek.

Ez megbecsülhetlen előnye a kétkamrarendszernek.

A felső táblát az alsó maga kebeléből választja, bizonyos arány szerint, például, mint Norvegiában, 100 követ közől 25 választatik a felsőházba, vagyis a felsőházat az alsónak negyedrésze alkotja.[1]) — E szerint a felső tábla az alsónak lesz oly kifolyása, melynek érdekei nem lesznek ellentétben azokéival, kik őket választák.

Ha valamely tárgyban a két tábla első megvítatás után meg nem egyezik, akkor egyesülve tanácskozik, és az, mit az egyesült tábla' kétharmada kiván, határozatul kimondatik.

Vallási izgatások.

Vasárnap vala. És megemlékezvén az irás' intéséről, hogy hat napokon munkálkodjál, a hetedik nap pedig legyen szünnapod, — élveztük a tétlen kényelmet. Szemünk elé akadt a Religio és Nevelés czimü katholikus egyházi folyóirat. Épen a két legutóbbi szám volt. Nem igen szoktuk e lapot forgatni, de eszünkbe jutott a méh, mely mindenből csak mézet szí, és kezünkbe vevők azt. Találtunk pedig benne nem igen épületes dolgokat, melyekre másokat is figyelmeztetni polgári kötelességünknek ismertük.

Videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat.

Hogy olvasóink elött tisztábban álljon az egész dolog, csak ennyit említünk előbb meg, azon kérdés iránt: mikép a papi jószágok a status kezelése alá adassanak, annyira megért már a közvélemény, mikép nincs józan magyar, ki ennek szükséges voltát el ne ismerné és valósulásáról kétkednék. A jövő nemzetgyülés mindenesetre birand annyi függetlenséggel, mikép nem türendi, hogy egynéhány érsek, püspök és néhány tuczet kanonok és barát húzza azon millónyi évi jövedelmeket, melyekre e szegény hazának épen most oly nagy szüksége van, mint a harapás kenyérre. És pedig könyörülettel e részben annál kevesbbé fog viseltetni a nemzetgyülés, mert a nevezett főőclerus oly roppantul minden criticán alul viseli magát a veszélyben forgó haza iránt, hogy a melegen érző kebelnek nem lehet indignatióval el nem telni, tapasztalva, mikép a gazdag papság nemhogy milliói, de filléreivel sem kinálta meg mai napig a szorongatott hazát.

Látván tehát a főpap urak, hogy józan uton roppant birtokaik' további megtarthatásához semmi remény: a fanatizáláshoz kezdenek folyamodni.

S most lássuk a Religio és Nevelést, s lássuk benne „A nmélt. kalocsai érseknek főmegyei papságához intézett második körlevelét."

Czifra bevezetés után megemlíti érsek úr a mult országgyüléshez benyujtott, de mellőzött kathol. petitiót, hogy t. i. a kath. alapítványokat mind, egy csupán katholikusokból álló bizottmány kezelje." „De minthogy, mond tovább érsek úr, a petitio azért mert mellőztetett, nem szünt meg jogos lenni, mi, kik a kath. egyház' szabadsága, veleszületett (?) jogai és eltulajdoníthatlan vagyonának (?) őreiül Isten kegyelméből (??) rendeltettünk stb. felhivunk benneteket, hogy közanyánk' szabadságának biztosítására egy kathol. közvélemény' fejlesztésében s megszilárdításában Isten kegyelmével közremunkálni buzgólkodjatok."

Már ezekre volna egy kis kérdéskénk: t. i. szeretnők voltaképen tudni, mi légyen az a katholikus közvélemény? Vallási nem lehet, mert mi 1-ör vallás-

---

1) E szerkezet' bővebb fejtegetését jövő lapunk hozandja.

ban még eddig közvéleményről általában sohasem hallottunk; de 2 or különösen a katholika vallásban nem is szabad véleménynek lenni; a kath. egyház hitet parancsol! és az olyan embert, a ki a kathol. népet arra izgatná, hogy alakítson katholikus közvéleményt, ha ezt t. i. nem főpap tenné a maga czéljaira, hanem például valamelyik káplán a szegény papok' érdekében, bizonybizony tán megégetnék mint antikatholikust. — Tehát politikai közvéleményt kell értenünk. Igen de hallott-e valaki valaha katholikus, vagy protestans, szóval vallási politikai közvéleményt. Miféle monstrum legyen ez??

Ne fürkészszük, hanem jerünk tovább, aztán majd nevén fogjuk nevezni a gyermeket.

Elmondván t. i. érsek úr, hogy most a katholika egyházban szükséges az összetartás, meghagyja a lelkészeknek, hogy adják elő hiveiknek: (halljuk csak!) „mikép elérkezett azon elválasztó időpont, melyben közanyánk, a kath. egyház, szabadságának és önkörében való veleszületett függetlenségének, nevezetesen pedig a szóban levő kath. alapitmányoknak, mint részint jámbor őseink' ajtatos hagyományai- s adományaiból; részint megszüntetett kolostorok' javaiból összegyüjtött, elvitázhatlan sajátjának biztosítására, minden hü fiát anyai szeretettel fölhivja; mit ugy remélhetünk csak az alkotmányos szabadság' ujabb ösvényén elérhetni, ha 7—8 millióra menő hitsorsosink a mondott, jövő országgyülés' alkalmával megujítandó, petitiot, mindnyájan magukévá tevén, közakaratukat alkotmányszerü, ünnepélyes nyilatkozataikban, a közvélemény' mérlegébe vetik."

Ez a világiak' nyelvén ennyit tesz: eljött azon elválasztó időpont, melyben a papijószágoknak tovább is egy tuczet főpap' kezeibeni megtartását, ha máskép nem menne, nyers erővel is meg fogjuk kisérteni. — Hogy pedig ez ennyit tesz, sőt még többet, majd adattal bizonyítjuk be.

Ezután meghagyja érsek úr a papságnak, hogy a népet kellőleg értesítvén a dologról, eszközölje a következő petitiónak a hivek általi aláirását: „Alulirottak a minden törvényesen bevett vallásra nézve, a XX. t. cz. 2-dik §-ában kimondott egyenlőség és viszonosság' elve szerint, ohajtjuk s követeljük: hogy mi katholikusok egyházunk és iskoláink' alapitványi javadalmait magunk, minden más vallásuaknak befolyása nélkül, kezelhessük, és azokról szentegyházunk és iskoláink' szükségeire rendelkezhessünk: mi végre a tulajdoni jognak szentsége kath. egyházunk' részére is törvény által biztosittassék."

Záradékul pedig arra inteti a hiveket, t. i. az együgyü paraszt népet, hogy nincs hatalom, egyéb az istentől, s ki ennek ellenszegül, maga az Istennek szegül ellene.

Azt hiszem, nem lenne nehéz a fönebbiekből is már megmondani, hogy mi alapjában az a főpásztori levél. T. i. nem egyéb jelszónál a nyers tömeg' vallási fanatizálására, világi érdek t. i. a főpap urak' zsebébe folyt milliók' érdekében a status ellen.

Adattal bizonyítjuk be. Ime itt a Religio és Nevelés' 44-d. száma. Benne MagyarÓvárról több ezerek' nevében (mert valamint az érsek úr hivatkozott a milliókra, ugy ők az ezrekre, perse csupa békes jámborságból) néhány odavaló lakos által aláirt okirat áll, mely igy kezdődik: „A többfelől zaklatott kath. egyház' (mi ily zaklatásról mit sem tudunk) szomoru állapota azt követeli, hogy jelen sorsához szólani, s azt védeni (ki és mi ellen?) nem csak a buzgó papság, de annak minden világi hivei is fölhiva érezzék magukat. Alulirtak tehát kivánják: 1. Hogy a kath. egyh. jószágai katholikusok által kezeltessenek. (Ez perse mindenütt az első, mert hiszen ez a főczél!). 3. Hogy a kath. papság' nőtlensége föntartassék. (Ugyan kérdek minden józaneszüt, gondol-e avval a paraszt legkisebbet is, nős-e papja vagy nőtelen, csak becsületes ember legyen?) 5. A tévedő lelkész állomásából haladék nélkül elvitessék. (Az az, ha az érsek urak' desperatus ügyében nem eléggé buzgólkodnék, eltétessék láb alól), és igy tovább, egyik pont butább a másiknál. A 13-dik aztán jellemzi az egészet, igy szólván: „azért mi Krisztus és egyházának hivei, ünnepélyesen hirdetjük, mikép ahhoz mindvégig hivek maradni, sőt ha kell azt az ezernyi vértanuk' példájára életünkkel s vérünkkel is védeni (ugyan ki ellen?) elhatároztuk;.. a megtámadóknak (hol vannak ezek?) ellentállani, egyházunk' teljes szerkezetét oltalmazni, halálig védeni, milliónk' szivében buzog" stb.

Eddig a nyiltlevél.

A commentárt mindkét documentumhoz jövőre hagyjuk.

Nobile par fratrum.

A Budapesti Hiradó meg a Pesti Hirlap kibékültek.

Miután a Pesti Hirlap bizonyos fokánál a liberalitásnak, mely abban állott, hogy Apponyinak opponált — megállapodék vala, most a legalázatosb hurokat vonja föl, s elégülten heveredik lomha bőrére, megveregeti liberalis hasacskáját, és kiabál: a liberalismus győzött, — mi mindig likeralisok voltunk! — több nem kell, ezzel punctum. A Pesti Hirlap most egyszerre mintegy leszögzött megállapodott, s egész erejéből elkezd a stabilitas mellett küzdeni.

Alig hogy ezt a Budapesti Hiradó észreveszi, nem késik egy perczet sem, hanem előterem, vállára üt a Pesti Hirlapnak, és elragadtatva kiáltja fülébe: bravo, ficzko! ezt nevezem én ildomos utnak! Te ugyan sok ostobaságot követtél el, az olaszokat pártfogoltad s márczius' 15-dike táján minden perczben a forradalomról csevegtél. Végre mégis eszedre tértél, megkaptad a hivatalos tudósításokat, s egyszerre elkezdesz okosan beszélni. Légy üdvöz — még lesz belőled valami.

Végre szórul szóra igy kiált hozzá (Lásd Budapesti Hiradó 854 sz. jun. 4.) „Üdvözöljük is azért egész őszinteséggel ezen helyesb politikai téren, mert nekünk mindegy, akár lekenyerezve, akár saját meggyőződésből hirdeti most elveit, csak azok ne legyenek, mik voltak."

E szavakban sok hamisság — a két drágalatos lapot jellemző, és sok igazság fekszik. — A Budapesti a leggyalázatosabban jellemzi magamagát, midőn felkiált, hogy neki mindegy, akár lekenyerezve van a P. H. akár önmegyőződésből fordított köpenyt, — másfelől pedig igen okosan azon eszmét mondja ki, mikép lekenyerezés nélkül lehetlen lett volna, hogy egy ellenzéki lap oly hirtelen egy csúszó, alázatos farkcsóváló organumává változzék a meghunnyászkodás és legmélyebb alázatosságnak. — Végre nyiltan kimondja— hogy a Pesti Hirlap most egy uton jár ővele.

Nemes két subjectum.

Ily organumoktól valódi kéj sárral dobatni. Minden szennyfolt, melyet rajtunk ejtenek, többet ér egyegy rendjelénél holmi absolut potentátnak!..,..

Törvénykezési rovat.

A Reform' 14-dik számának „Törvénykezési rovatában" egy pár szava van tisztelt valakinek az igazságügyi minisztternek azon rendeletére nézve: mely szerint a váltótörvényszéknek meghagyatik, hogy mind a fel-, mind pedig az alperesi ügyvédnek munkadíja kiszámítva ítéltessék meg, azt állítván, miként nem emlékszik arra, hogy az alperesi ügyvédnek munkadíja a vtszék által meg nem ítéltetett volna.

Azon egy pár szóra, nekünk is van néhány szavunk:

Bírálónak tudnia kellene, hogy valamint az erre vonatkozó folyamodás általános, ugy a miniszteri rendelet is nem csak a váltótörvényszékhez, hanem egyéb bíróságokhoz is küldetett:[1]) minthogy tudva van, hogy Budapesten a szóbeli tárgyalásoknál felperesi ügyvédnek oly díj szokott ítéltetni, melyet munkadíjnak nevezni alig érdemes; alperesi ügyvédnek pedig épenségesen mi sem ítéltetik meg. Hasonlókép tekintet nélkül hagyatnak azon számos fáradozások, melyeket az ügyvéd, kivált a közjogi eljárásoknál, tenni kénytelenítttetik.

De a vtszék által megitélni szokott munkadíjakra áttérvén, azok is (bár a közjogi eljárás' irányában méltányosaknak nem tekinthethetnek: részint mivel a pertárgy s fáradságoknak meg nem felelnek; részint pedig mivel számos foglalkozások tekintetbe nem vétetnek. Igy péld.

1) A keresetlevélért rendesen 4 f. 30 kr. ítéltetik; de ezen díj megtartatik akkor is, midőn többrendbeli alperesek idéztetnek meg. Hasonlókép viszkereset' esetében is nem tétetik különbség; holott ezen esetekben az ügyvédnek több foglalkozása van.

2) Fölebbviteli folyamodásokért, ugy szinte fölebbviteli észrevételekért aligalig ítéltetik meg valami, sőt leggyakrabban semmi. Hogy itt ismét méltányosság nincs, az kétséget nem szenved, kivált ha tekintetbe vétetik, hogy a fölebbvitel' bejelentésére csak 24. órai határidő szolgálván, az okadatolt fölebbvitel' bejelentése, kivált fontosabb ügyekben oly fárasztó munka: hogy annak teljesítésére az ügyvédnek sokszor az éjt is segítségül kell vennie, csakhogy az időből ki ne fogyjon, s megbizatásának lehetőleg megfelelhessen.

3) Tárgyalásoknál makacsság' esetében csak 2 f. 30 kr. szokott megitéltetni; holott a makacssági határidő 10½ óráig tartván, az ügyvédnek 1½ óráig kell várnia, s drága idejét vesztegetnie.

4) Végrehajtási folyamodásokért csak 3 ft ítéltetik meg. Itt ismét aránytalanság van: mert mindenki tudja, hogy a végrehajtási folyamodások több munkát igényelnek, mint az egyszerü keresetlevelek.

5) Számos folyamodások, s egyéb fáradságokért mi sem ítéltetik, mintha azokat az ügyvéd ingyen tenni köteles volna! Ausztriában az ügyvéd minden értekezésért, levirásért, másolatokért stb. díjt számít magának, s azt a biró mérsékelve megállapítja; csak a magyar ügyvéd azon munkás, kinek munkája, s fáradsága igazságos, és méltányos jutalomra nem talált. Végre

6) Figyelmet érdemel azon körülmény, miszerint nálunk a költségelőlegezés divatban nem levén, azt az ügyvéd saját zsebéből fedezi; sőt 8 nap alatti végrehajtás' terhe mellett fedezni köteles. És ezen előlegezésekre nézve gyakran évekig is minden haszon nélkül elvárni kénytelenítttetik az ügyvéd.

De a miniszteri rendelet' bírálója egy oly elvet is állít fel, melyet egyátalában el nem ismerhetünk, t. i. azt: hogy a hibás törvényes gyakorlatot csak a törvényhozás változtathatja meg. — Mi ezen elvet kereken tagadjuk, s azt állítjuk: hogy valamint a hibás gyakorlat törvényen kivül, sőt törvény ellen csuszott be, ugy az törvényen kivül megváltoztathatik. Vagy talán a hibás gyakorlat, mely a törvényellenességet már magában foglalja, több törvényességgel birjon, mint a miniszternek törvényadta hatásköréből eredt rendelete? Ez oly tan volna, mely a birói önkénynek legtágabb tért nyitna. Ezen tan szerint az igazságügyi miniszternek a törvényszékek, s igazságkiszolgáltatás fölötti felügyelési joga, csupa illusio volna![1])

A mennyiben azonban bíráló az ügyvéd' munkadíját szabad alkudozás' tárgyául tétetni kivánná, annyiban vele egyetértünk. Ezen elv az ügyvédi kar' rendezése iránt készített, s az igazságügyi miniszternek átnyujtandó javallatban ki van mondva; de addig is, mig a rendezés bekövetkezend, legyen igazságos, és méltányos díjszabás!

Május' 27-kén 1848. Berényi György, ügyvéd.

Belföld.

*** **Eszékről** a polgárok nevében következő nyilatkozat jelent meg: Óvás. Daczára annak, hogy május' 31-én nyilvánosan tartott tanácsülésünkben közakarattal elhatároztuk, mikép Zágrábban tartandó tartománygyülésre követek ne küldettessenek; mégis mint hirlik, Georgievics és Ganser urak az alsóvárosból Zágrábba utaztak, hogy ott mint Eszékváros képviselői jelenjenek meg. Miután a törvények szentségéből gunytüző zágrábiaktól mást nem várhatni, mint, hogy bárkit, csak az ő pártszellemükhöz tartozzék, elfogadandnak küldöttnek, és sokat felhatalmazása után nem vizsgálódnak: ezeknél fogva az eszéki polgárság kénytelen ezen ál-képviselők ellen ünnepélyes óvását kijelenteni, annál is inkább, mivel törvény szerint városunk nincs is arra följogosítva, hogy a zágrábi tartománygyülésre követeket küldhessen.

*** **Kecskemét**. Sokan azt hiszik, hogy a régi rendszer megbukván, a korteskedés is megszünt; azonban fájdalommal tapasztaljuk, hogy nálunk egyátalában nem.

A táblabiró maradvány márczius' 15-ke után ugy látszott hogy végképen meg van semmisülve; és ime közeledvén a választások, újra fölemelve fejöket, mint a raj, ugy jőnek ki odujokból, s mindenkit, ki a bukott rendszernek gyülölője volt, — felhasználva több birtokos polgárok' gyengeségeit is, városunkban a józanabb gondolkozásu, s a korral haladni akaró egyének' megbuktatása czéloztatik.

E tervük' kivitelére összejöveteleket tartanak, egy ügyvéd' házánál, ki még ezelőtt két héttel is megharagudott volna azért, hogy őt radikál gondolkozásunak nem tartják. Főnökei a clubbnak egy doctor (ki a politikához annyit ért,

---

1) Ezt rovatiró később tudta meg. Azért már most megmagyarázhatónak látja, miként keletkezett e rendelet; de ahhoz tovább is ragaszkodik, hogy ez a váltófoltörvényszékhez tévedésből intéztetett.

1) Mi nem azt tartjuk. Épen az ad birói önkényre szabad tért, ha a törvényt egyszer igy, másszor amugy magyarázhatja. Már pedig ez történnék akkor, ha a már egyszer megállapított törvényes gyakorlatot miniszteri rendelet megszüntethetné. A birónak itéletében nem szabad a minisztertől függőnek lenni. A biró és miniszter e tekintetben egymásnak alárendelve nincs. A miniszter gondoskodik arról, hogy az igazságkiszolgáltatás akadályt ne szenvedjen, jó birák legyenek; szorgalmasan referáljanak; hogy a szükséges törvényváltoztatások megtörténjenek, hogy visszaélések, vésztegetések stb. lábra ne kapjanak: de abba, hogy minő elvek követtetnek az itéleteknél, nincs annyi befolyása, hogy ezeket önmagától megmásítsa. K.

mint tyuk az abc-hez) és egy volt paraszt táblabiró, a többi agjai bukott táblabirák, s azok' kiegészítő részei a néhai pecsovicsok. A clubb nyilvános, szólási s határozati joga azonban a két elnöknek, s egy két kolomposnak van.

Polgártársak, még nem késő! talpon legyetek és ovakodja'ok az ily egyénektől, kik csak 15-dik marczius után látszólag mint a következés mutatja, szinleg vagy gyáva félénkségből lettek barátokká; mert vízre visznek és szomjan tértek vissza. B—r.

⁂ **A Budapesti Hiradó'** egyik esztergomi tudósításában ezek olvashatók: „Ennek nyomán egy szónok alkalmat vett kivált a „Márczius' 15." és „Reform" czímü lapok ellen méltó indignatióval kikelni, s indítványozá: miszerint megyénk, miután a miniszterium' irányában teljes bizodalmat egy fölirásban már ugyis szavazott, mellőzve a hevesi fölszólítás' formalitását, minden megyének irná meg hazafiui érzelmeit, és a miniszterium gyámolításárai készségét, azokat hasonló érzelmek és törekvésekre fölhíván. Mely indítvány közös helyesléssel és buzgó pártolással elfogadtatott. Mert valóban boszantó botránykozással kell olvasnunk az említett lapokban azon idétlen leczkéket, vakmerő megtámadásokat, aljas kofaságokat és piszkos rágalmakat, [1]) melyeket néhány tékozló fia édes anyánknak, dicső nemzetünknek, nem csak a miniszterium, hanem minden ellen, a mi a vallás, rend, béke, egyetértés' szent ügyét oly közel érdekli. És ezen elvetemültek, elég merészek mindezt a nemzet' bünösen bitorlott nevében cselekedni. [2]) És ha ittott nem várt fogadtatásban részesülnek a szemtelen tolakodók, meggyalázatásukat is a nemzetre akarnák tukmálni. Szüntelen vészt hirdetnek, pedig a legnagyobb és talán egyetlen vész épen, a mit ők tesznek. Azért ha mernénk a miniszteriumot tétlenségről, gyávaságról vádolni, azt csak azért tennénk, mivel: „senatus haec intelligit, consul videt, isti tamen vivunt; vivunt? imo ultro grassantur." De nem akarunk még itt is azon tapasztalt férfiaknak, kik országunk' kormányát igazgatják, tanácsot adni; annál kevesbbé vádolni. Van egy módja a patkánykiirtásnak. [3]) Meglehet, hogy a miniszterium ezt használja. [4]) Ha mindenből kifogynak, mitől már nem messze vannak, maguk magukat fogják fölemészteni.

⁂ **A Fünfkirchner Zeitung'** lelkes szerkesztőjét Neuwirth E.-t, az illiromániának rendíthetlen ostorát, ki becsületes, lelkes és hazafias irányu agitatioi által nemzetiségünk' ügyének ott a szélek felé igen méltánylandó jó szolgálatot tesz, néhány illir fanaticus éjfélkor saját lakán megtámadá, s csak fegyvere' használatának köszönheté, hogy a gazok kereket oldottak. Magunk is egyszer azon veszszük észre, hogy egy zivataros éjen egy roppant sereg — bagoly veszi körül szerény hajlékunkat, rémesen huhogva halált a Reform' fejére! Ezért ablakunkban minden éjjel lámpa ég, óvszerül; tudva hogy e baglyok a világosságtól jobban iszonyodnak mint a kétélü pallostól.

⁂ **A lóversenyeken nyert** több ezer aranyból még eddig nem hallottuk, hogy csak egyetlenegy körmöczicske is ajándékoztatott volna a hazának. Pedig mi egy patrioticus aristocratiától azt vártuk volna, hogy az egész nyereséget oda adja.

⁂ **Kecskemétről** Kossuth lesz az egyik követ.

⁂ **A würtemberghuszárok** Gallicziában hírét hallván, hogy hazánk veszélyben van, nem állhattak ellent honfilelkesedésüknek és az ezred haza indult, a vészkörnyezte édes haza' védelmére. Már itthonn vannak. Isten hozta őket!

⁂ **A magyar foglyokkal Milanoban** (igy ir egy onnan vett magánlevél) a legnagyobb kimélettel bánnak. Borral, hussal és rizskásával naponta ellátják őket. A tiszteket pedig külön szobákban tartják, és a mennyire csak lehet könnyítenek helyzetükön. De annál nagyobb ellenszenvvel viseltetnek a németek iránt. Azokat gyülölik, és a hol lehet kínozzák. Ha az osztráknémet más nemzetek' önállóságát becsülni tanulta volna — nem lenne annyira érdemlett gyülölet' tárgya.

⁂ **Ludoviceum.** A párisi polytechnicai iskolában mindazon francziák képeztetnek, kik idővel a szárazi és tengeri tüzérhad, a mérnöktest, út- és hid-, polgári s katonai hajóépitészet, földrajziintézet, lőpor- és salétromgyárak' stb. gyakorlati iskoláiba szándékoznak lépni. E sorok' irója nem késend a hadminiszter úr' felszólítása' folytán, erre vonatkozó terveket benyujtani, s ügyekvend kimutatni, minő előnyök származnának abból, ha az ipartanoda és a tüzériskola a Ludoviceummal összeköttetnék. Ezen második által egyszersmind egy már gyakran és hangosan nyilatkozott kivánata teljesülne a pestbudai polgároknak. Mert e terv szerint a tüzérhadnak az újépületből az üllői laktanyába, a laboratoriumnak, lőportáraknak stb. a váczi szélről a tábori kórház' vidékére kellene átszállíttatni. A tüzérségnek gyakorlóhelyük közel lenne, a Ferencz s a Józsefváros' szomszédos része lenne quartier latinunk, mint az egyetem és a polytechnicum közt fekvő; s a költségek nem rugnának igen föl, minthogy 3 intézet olvasztatnék egygyé. — Az új épületbe valamennyi miniszteri iroda beférne. — Mindenesetre pedig az épület a kormány' rendelkezésére maradna.

---

1) Lám lám! ki hitte volna, hogy az a Reform oly rágalmazó lap. De kérem, hiszen ott vannak a törvények, miért nem perlik be a semmirevalókat? hadd szegje nyakukat a miniszterium — irgalmatlanul. Csak ne is handabandázzanak azokban a lapokban, hanem csak be kell őket vádolni, hogy a miniszteriumot rágalmazták. Perse hogy a vádat be is kell bizonyitani, különben a rágalom' szennye a vádlón szárad. Szerk.

2) No csak lássa meg az ember! Szerk.

3) Patkánymérreg, nemde? — Hahaha! Samiel!

4) Önök' nagy lelki testi szomoruságára meg kell vallanunk, hogy még nem. Hanem „Marczius"t már megkezdték. Mint halljuk, büntetése iszonyu lesz: deportatio Esztergomba! — hol extrabüntetésül a képviselöválasztmány' minden ülését végig kell hallgatnia. Rettenetes. Részünkről inkább halált választanánk! Szegény Pálfi!

Sorompó.

Azokhoz a papfalókhoz.

Az egyszeri éhes kutya a mellette elmenőt meg akarta marni; ez nem hogy felrugta, hanem még kenyérszeletet vetett eléje. Bolond! — monda neki egy másik arra menő — nem látod, hogy a barmot igy csak inkább uszítod?

Miként turása alól a vakond, ugy bujnak elő a szabadsajtó' vakondjai, pogányul nekifent orrnyaikkal kiméletlen piszkálgatván, mihez nincsen közük, s felmászkálván turásukra, onnét, mint valami magas hegyről, oly hatalmasan mennydörögnek le a világtalan világra, azaz a nem egészen világias szellemü papokra, mintha csak egyenesen az atyaisten potyogtatta volna oda mennyországból, megvilágító vagy lesujtó villámaul a vakosdi „pogánylelkek"nek, miképen a papokat nevezik.

Ha már valami rendszeresen okadatolt beszéddel lépnének föl, még megjárná, legalább a maga utján meg lehetne czáfolni őket; de midőn nem tudják csak „henye pap, hízott barát, glattes Pfäffchen, pogánylélek"féle, csupa elfogultság s veszett gyülöletből eredő, épületesnél épületesb argumen-

tumokkal kibélelni s illetőleg kisallangozni szószátyárkodásaikat — csak az ő nyelvükön szólhatni hozzájok, puha kenyérszeletekkel csak rontana rajtok az ember.

Milyen a mosdó, olyan a kendő; milyen a „jó reggelt," olyan a „fogadj Isten."

Igaz, tán ildomosb volna e fűzfapuskás hadat egészen ignorálni, vagy legfölebb, ha már igen széles kedvünk szotyztyanna, fölöttük szánakozóan elmosolyodni; azonban tudni illik atyámfiai! hogy itt kettő a vár: egyike, melyben rémületesen sistereg, forr, durran — a légbe; másika, melyben egy kukkot sem félnek, s ha kell, hatalmasan visszabombáznak.

Ugyan mondjátok meg, ki bízta rátok ezen pogányul türelmetlen fészkelődést irányunkban, hogy' mertek birálóinkul feltolakodni, midőn hol csak lehet, kerültök minket s kerülitek népoktatásainkat, mi által velünk közelebb megismerkedhetnétek; vagy már a névnek esküdtetek ellenségeivé?

Szegények! mi is láttunk ám már karón varjut, s léghadonázástokra még csak nem is hederítünk.

Ne csak azt olvassátok, mi ellenünk van, hanem azt is, mi mellettünk szól, mindkettőt főzzétek, süssétek meg, és aztán, ha ugy tartja benső, szilárd meggyőződéstek, ám kiáltsatok kigyót békát ellenünk.

Ámde mig ezt nem teszitek, incompetens birák, fogadatlan prókátorok vagytok.

Ne is higyétek, hogy mi butítjuk, fanatizáljuk, vakítjuk a népet — (vakítnátok ám ti, ha oly könnyen volna vakítható, ha minekünk nem köszönné, hogy ti el nem vakíthatjátok).

Vagy az nem tetszik tán, hogy összetartunk, hogy buzgunk vallásunk mellett, miképen buzognia minden becsületes embernek kell? vagy hát mit akartok? — mutassátok csak egyetlenegy tant vallásunkból, mely a polgárzatra nézve veszélyes volna; legfölebb a bucsujárást mondanátok; ámde mi ezt sehol sem parancsoljuk, desőt akadályozzuk, hol visszaélésektől tartunk.

Mi magasztos, isteni, és az emberiséget mindenek fölött boldogító a mi vallásunkban, azt nem akarjátok meglátni, sok derék pap' lelkes tetteikről mit sem tudtok; ámde a legkisebb árnyfoltot fekete nagyítóüvegen nézitek, s a rágalom' kürtjén egész világnak szertefujjátok.

A jót fövényre irjátok, a roszat márványra; eldobjátok a gyöngyöt, s kapkodtok a szappanbuborékhoz.

És én alig hihetem, hogy gyanusítgatásaitokkal az emberiségnek használni akarnátok, dehogy' akartok; — csak fölvergődni akartok az ugorkafára, erőnek erejével irókká válni, elhirhedni; mert ilyféle szóbeszédhez nem kell ész, logika, nem semmi egyéb — rosz akarat és egy kis szemtelenségnél.

Kisfaludy Károly azt mondja: az igaz tudományosság arany pénz, melylyel az ember messze juthat, de az életben az apró pénz többet kering — azaz a kongó pénz.

Az iróknak két osztályuk van: egyike ir, hogy ismertessen, másika, hogy ismertessék.

Soknak meg nagyobb a füstje, mint a pecsenyéje.

E csipős füstbe akartok minket fulasztani, melynek mi jó illatával táplálván az emberiséget, minmagunkat emésztjük fel — csupán azért, hogy vele hirvágyotoknak töményezzetek.

Ugyan ne akarjatok mindenben kalán lenni, hagyjatok föl már egyszer csikorgó kotyogásaitokkal, mert azt mondjuk felőletek, hogy — csikorog a szekér, megitta a háj' árát a kocsis.

Halljátok, mit mond Duclos: a dusszellemü embernek mindig legtöbb az ellensége, mert minden botor már ex professione ellensége.

Aztán egy más példabeszéd meg azt mondja: a bölcsnek nyelve szive mögött van, a bohónak szive nyelve mögött.

Higyétek el, badar beszédetekkel nekünk, sem nem használtok, sem nem ártotok, hanem igen is ártotok a köznek, melynek most egy gondolattá, egy szívveréssé kell összeforrnia. Ugy vagytok ti a haza' irányában mint a sajt s ennek kukaczai; — a commentárt rátok bízom.

Polgártársak! hagyjatok fel a gyülölködéssel, irtsátok ki az ellenszenvet, elfogultságot, vessétek meg velünk együtt vállaitokat, és megdicsőítjük a hazát.

Legyen már egyszer erőnk egész eszünket meghallgatni! Kánonfi.[1])

1) Ön látja, hogy kérelme teljesült. E czikk czáfolat lenne a Reform' egy czikkére, mely igy kezdődik: „Minek az a bucsujárás." Ön maga azt mondja, hogy nem csak hogy a bucsujárást nem parancsolják önök, hanem akadályozzák, hol visszaéléstől tartanak. Lényegében tehát a bucsujárás elleni felszólalást helyesli. A mi ezen kivül van, az csak szép szó, — elején szenvedélyes, végén nyugodtabb, de nincs alapja, mert azon czikk sem a vallást nem bántá, sem a papi hivatás' magasztos voltát kétségbe nem vonta, sem azt nem mondta, hogy nincsenek derék papok is.
Szerk.

Orvosi jelentés. Többektől felszólíttattam Kossuth miniszter úr egészségének mibenléte iránt. Kötelességemnek ismerem a közönség megnyugtatására ezennel nyilvánítani, miszerint ő most már felüdülő állapotban van, és veszedelmen kivül létezik. Mindazáltal nyugalomra nagy szüksége van, mert félő, hogy felnemtartóztatható folytonos munkássága, mely a küszöbön levő megnyitandó nemzetigyülés által naponkint mindinkább igénybe vétetik, ismét előbbi állapotába sujthatja. — Dr. Obonyai, Kossuth háziorvosa.

Meghivás előfizetésre a kassai Képesujságra.

Folyó évünk első fele végéhez közelegvén, bátrak vagyunk minden rendü polgártársainkat Képesujságunk előfizetésére s pártolására julius' 1-sö napjától kezdve felszólítani. Ára postán bérmentesen s boritékban 6 for. 24 kr. pengő pénzb. Megjelenik minden szombaton 2 iven, s ha elegendő előfizetők leendnek, hetenként 3 iven, a harmadikon kirekesztőleg politikai ujdonságokkal. — Kassán, május' havában 1848.

Werfer Károly,
nyomdár és e lap szerkesztősége.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 20. Nyárelő' 11. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, junius' 4. — Monarchia — Respublica. — Pálfi' sajtópere. — Törvénykezési rovat. — Külföld: Brüssel, Berlin, Dublin, Frankfurt, Páris, Prága, Verona. — Belföld. — Jelentések.

Budapest, jun.' 4.

(III) Irányeszmék jövő nemzetgyülésünk' számára.

A felsőház' organisatiója.

Már kifejtők, mikép a felsőház eddig csak oly elemeket rejte magában, melyek magánérdekekért küzdének. — Nincs pedig veszélyesb az államra nézve, mint ha személyek' befolyásának az ő különérdekeikkel, vagy osztályokénak az ő szabadalmaikkal megengedtetik bármi befolyást gyakorolni az egyetemes népre. Befolyást, mely épen semmi arányban nem áll azon hatalommal, mely a népre átruházva van. Mig például az alsóházban egy követ 30—40,000 ember' érdekeit képviseli, a felsőházban egy mágnás csak egyedül magamagának képviselője, s gyakran nem bir annyival, mint egyetlenegy ama 40,000-ből — kiket egy követ képvisel.

Van ily institutióban a legkisebb igazság?! Igen szeretnénk már elhitetni magunkkal, hogy a szellem-, szív- és velőszívó kaszták nálunk sírba szállottak. Egy álmadozó költő' papirján tán igen. De a valóságban még falszilárdan állanak, s jaj nekünk, ha még soká fön fognak állani. Azok a szabadságot enyhítő gyümölcs' érlelésére nem juttatandják. Gátfalat alkotandnak minden további haladás ellen, sőt elkezdik újra régi cselszövényeik és ármányaikat kovácsolni, és a nép egyesek' érdekeiért minden perczben sérelmét látandja a maga szent, nagy érdekeinek.

Azonban ezen könnyen segíthetni. A helyett hogy a felsőházban a papság és aristokratia ül, — eszközöljük, hogy legyen ott is, mint az alsóházban, a nép képviselve. A nép, melynek mindnyájan tagjai vagyunk, a magas születésü (?) ugy mint a legalsóbb. A nép, melyből mindenikünk külön származott, melynek vére foly ereinkben, a nép, mely ellen épen a hatalmasok oly sokat vétkeztenek.

A nemesség tettleg eltörlendő, valamint a robot eltöröltetett. Mindkettő oly institutio, mely a XIX-dik század' szellemével meg nem fér. Meg kell szüntetni a nemességet, de nem csak czímre nézve. — Nevezze magát, a kinek tetszik, grófnak, bárónak; csakhogy a czímmel semmi igaztalan előjog összekötve ne legyen; — ne gondoljunk vele; — de előjogokat csak az erénynek és szellemnemességnek adjunk, de ennek is csak a méltányló elismerés' előjogát. Politikailag mindnyájan egyenlő joguaknak kell lennünk; mert mindnyájunknak egyenlőn kell a terhekben osztoznunk. Politikailag a földmives nem áll jogban mögötte a mágnásnak. Sőt ellenkezőleg az elsőbbik hasznos állampolgár, mit az utósóról nem mindig, legtöbbször csak kivételül lehet állítni. — Joga legyen tehát minden polgárnak választani és választatni, — és e jogban a nemesség' bábja elenyészik.

Ha ez megtörtént, akkor a felsőház is csak választott férfiakból alakíttathatik. Belőle minden magánérdekek eltünnek. A mágnás vagy pap nem fogja magát, rögzött előitéleteit, néputálatát mérlegbe vethetni, — a kis status a nagyban meg fog szünni, s épen a felsőházban egyikével birandunk a szabadság és népjog' legerősb támaszainak.

Alkottassék t. i. a felsőház a nép által alakított alsóháznak elemeiből.

A felsőház' ilyszerü alakítása nem valami új találmány. Fönáll az már Norvegiában. Ha pedig az iszonyatos septembertörvényeket a sajtó' hátrányára a francziáktól elfogadhatók: miért ne használhatnánk oly államinstitutiót, mely egyike a legbölcsebbeknek, s ugy a monarchiára mint democratiára nézve egyenlő előnyü.

Nyolczszáz évig rabok valánk. Most félig meddig szabadok levénk. Tegyük magunkat egészen szabadokká. Az aristokratiai gyámkodással torkig jóllaktunk már. Az erőnket egész a tehetlenségig bénitá. Szeretnők már egyszer, hogy a magyar faj őserejé lépjen teljes tevékenységébe és fejlődjék ki az igazgatás' minden ágazatiban, — az eredmény bizonyára óriási, végtelenül magasztos leendne. Öntudatra ébredve, függetlenségre törekszünk, miként az örökre újjá alakuló természet. Többé nem akarunk, miként gyermekek, járszalagon vezettetni; elég erősnek érezzük magunkat, hogy saját lábainkon is megállhassunk és haladhassunk. Sőt elég erőt érzünk magunkban, hogy az atyai mágnáshatalmat nélkülözhessük, — mi a szabadság' szárnyain akarunk fölemelkedni, és nem merész röptünkben aránysujtásos ónterhek által tartóztatni.

A felsőháznak tehát az alsóból kellene választatni. Azt lehetne erre ellenvetni, hogy minek az? — maradjanak a követek mind együtt, alkossanak egy kamarát, mely a királylyal együtt hozza a törvényeket. Azonban ily rendszer nem felelne meg népünk' szellemének. Még tisztelnünk kell bizonyos formaiságokat, ha az államot gyors feloszlás' révére juttatni nem akarjuk .. Aztán nálunk még nagyon uralkodik a szenvedélyesség. Egy lelkesült szónok az alsóházat oly törvényjavaslat' elfogadására ragadhatná, mely végtelenül káros eredményü lehetne az országra nézve. Szükség tehát, hogy legyen ellensuly az alsóház' ellenében. — Ugy de hisz ily ellensulyt képez a nélkül is a király, az ő (nálunk fájdalom még maig is!) korlátlan vetójával. Azonban király és alsóház közt igen nagy az ellentétesség. A monarcha' érdekei nem mindig a népéi is, ámbár ugy kellene lenni,

minthogy a monarcha, magában véve az államegyetem' képviselője. S csak mint ilyen birhat királyi hatalommal. Aztán az egyes ember igen ki van téve környezete' befolyásának, — és a királyt, legjobb, legszentebb akarata mellett is alacson, csalárd tanácsadók félrevezethetik — és a nép' java egyes személyeknek eshetik áldozatul.

Szükség tehát, hogy létezzék egy közvetítője ugy a királyi mint népi érdekeknek.

A miniszterium. — Ez nem arra való. Ez végrehajtó hatalom, tehát nem birhat egyszersmind törvényhozóival is. — Kell tehát lenni egy háznak, mely a nép' elemeiből állva, hatalma és jogánál fogva a király és nép között álljon, hogy ugy az elsőnek mint utóbbinak jogait egyenlőn óvja.

E felsőház minden évben újra választatnék az alsóházból, és állana annak átalános többség által választott egyhatodából, a mostani képviselőszám szerint (a volt Erdélyt is beszámítva) 74 tagból. Ez ekkép alakult felsőház elé jönének meghányás végett az alsóház' minden határozatai, joga lenne azokat visszautasítni vagy egyszerün módosítani. Mind a visszautasított, mind a módosított javaslat az alsóházban még egyszer vita alá kerül. Ha ez a visszautasítás vagy módosításba bele nem egyezik, — akkor a két ház közös ülésben egyesül és együtt tanácskozik a törvényjavaslat fölött.

Ha ez egyesült ülésben a javaslat szótöbbséggel elfogadtatik, akkor az mint törvény egyenesen királyi szentesítés alá bocsáttatik.

Ámde a királyi hatalomnak is módosíttatni kell e tekintetben. Ennek csak annyira szabad legfölebb terjedni, hogy két egymásután következő évben gyakorolhassa vetóját. Ha valamely törvényjavaslat a harmadik évben is átalános szótöbbséggel keresztülmegy, akkor az törvénynyé vált, s többé királyi szentesítésre szüksége nincs. Minthogy föl nem tehetni, hogy az országgyülés oly nagy szótöbbséggel következetesen ragaszkodjék egy törvényjavaslathoz, ha az a népnek valódi üdve s javára, tehát a közállam' boldogságára nem szolgál. Ezzel a király' jogai legkisebb csorbát sem szenvednének, minthogy a király' akarata sohasem lehet egyéb, mint népe' javát előmozdítani. Ha tehát látja, miben központosul a népakarat' többsége, maga sietend az oly törvényt szentesíteni. — Alkotmányos országban pedig fődolog, hogy minden önkénynek, minden népjogmegtámadásnak törvényes gát emeltessék. A király tehát oly törvény által, mely neki csak a népakarattali gyorsabb s határzottabb megismerkedését eszközli, magát sértve nem érezheti, ha csak az állam' java iránt nem közönbös — mit valódi királyról nem gondolhatni.

A törvényhozótest' ily organizálása által egység eszközöltetik a törvények' hozatalában; semmi sem fogna történhetni, mi a nép' valódi kivánataival ellentétben állana. És ez czélja minden alkotmánynak.

Budapest, jun.' 7.

Politikánk Ausztria' irányában.

A szabadságérti harcz Ausztriában mind bonyoltabb, mind hevesbbé kezd válni, — végre véressé leszen. Vér szabadságért! A legdrágábbat a legdrágábbért! — A reactionarius camarilla perse máskép gondolkozik. Ott a szabadság' neve féktelenség, ott a szabadság nem egyéb, mint a fosztogatás, rablás, anarchia s végképi államfeloszlás' szövetségese.

E vakhittől elragulva a camarilla minden erővel ügyekszik a szabadságért lángoló Ausztriát — s élén Bécset — elnyomni. Azt hirlik, hogy szándéka fegyveres erővel is végét szakítni a szabadságösztön' fakadozásainak.

Fegyveres erővel régi bilincseire verni e népet, s oda vinni, hogy a polizei és papi nyomás alatt újra mindattól megfosztassék, mi egy népet boldogíthat. — Lehet-e, sőt szabad-e ezt tűrnünk?

Állásunk sulyos. S valóban minden diplomatikai erőnket össze kell szednünk, hogy fölléptünk által a pragmatika sanctiót meg ne sértsük.

Az osztrák kabinet a mi minisztériumunkkal szemben mindig az osztrákok' lázadását fogja emlegetni, minisztereinket ügyekvend arról meggyőzni, mikép az osztrák a legszabadelmübb institutiókat nyeré, s most mégis elégedetlen, mikép az osztrák oka annak, hogy a csehek oly hevesen mozognak, hogy a csehek egy szláv birodalom' alapításának gondolatára vetemültek. Magát igen szerencsétlennek fogja tettetni, hogy ismert nagylelküségünket megindítsa — sőt tán épen hogy felszólítson fegyveres segélyt nyujtani neki, a végre, hogy azt a féktelen osztrák népet, mely szabadsága által az egész birodalmat veszélylyel fenyegeté, eszére térítse. — Eszünkbe juttatandja a dicsőséges moriamur pro rege nostro-t; ámde szabad-e minden rábeszélésekre hallgatnunk, szabad-e fegyvert ragadnunk nép ellen, mely nem császárja ellen, ki a mi királyunk, hanem a szabadság mellett kelt föl, megrázó, hódító lelkesedéssel, hogy megbuktasson egy camarillát, mely egyenlő ravaszság és alávalósággal rablá el tőlünk egyik törvényes szabadságot a másik után?

Mi lesz belőlünk, ha azon camarilla győzni találná? Valamint most Ausztriában megkisérté minden lehető módon megbuktatni a szabadelvü minisztériumot, nálunk is megkisértendi azt. Nem szünend meg, mint eddig tevé — a nemzetiségeket egymás ellen böszíteni. Testvért testvér ellen, fiut apa ellen lázitand, csakhogy a régi igazgatást visszaállítsa.

E camarilla nem oly ostoba, hogy be ne látná, miszerint a nép' szabadságával az ő bünteljes uralkodásuknak vége van. Az fájni fog a camarillának — de ki tehet róla. — Ha a népek eltürnék is — a korszellem mégis megfojtaná őket . . . A korszellem többé nem tűr jezuitikus bünösöket népelnyomokul.

Ausztria tehát teljes jogában van, ha fegyverrel kezében kész kikergetni országából azokat, kik okai voltak századok ótai rabszolgaságának és pénzügyi tönkrejutottságának. Bármit mondjon a camarilla — Ausztria erőhatalommal teszi azt, mit mi eszméink által tenni czélozunk. Nekünk nem kell zsarnokság, nem kell absolutismus, nem kell gyalázatos önkény többé. Egy Kolowrat, egy Bombelles' csillaga letünt már. — Ily emberekért a sorompokba lépni annyit tenne, mint szégyenbélyeget sütni liberalismusunkra, annyit tenne, mint hazánk' esküdt ellenségeinek emléket emelni kivívott szabadságunk' gunyára.

Sőt ellenkezőleg, diplomatiánk' feladata mindent elkövetni, hogy a királyt az osztrák népek' valódi ügyállása iránt felvilágositsa. Kötelességünk nem csak tiszteletet szerezni magunknak, hanem minden idegen népnek is — névszerint ha az szabadságáért néhány udvaroncz ellenében kél föl.

Közbelépnünk csak a szabadság' érdekében lehet — a népszabadság ellen tettleg föllépni annyit tenne, mint a népjogok' szent törvényeit lábbal tapodni.

Nem a camarilla emelte-e Jellasichot a lázadási álláspontra? Nem az törekedett-e nálunk a földnépét jóltevői ellen böszíteni?.... Honnan mindama rendetlenségek az országban, hogy a minisztériumnak minden lépte megnehezíttessék, hogy minden lehető alkalom adassék, mely azt gondolkozása s cselekvésében megzavarja.

Ausztria' irányábani politikánk az: hogy szenvedőleg viseljük magunkat; a nép tudni fogja kivíni jogait. Ha elenyészik a harczban, a nélkül hogy idegen hatalom közbelépett volna — akkor csak szánhatjuk. De ha idegen hatalmat hivnak Ausztriába — akkor egyik a másikért kell fölkelni, mert akkor nekünk is és szabadságunknak nyakára mérve a pallos. Akkor ideje fegyvert ragadni, s egész erővel, egész bátorsággal a camarilla' utósó maradékát is föláldozni. Mert akkor világos, mikép a camarilla mind Ausztriát, mind bennünket egy kül ellenségnek eladott.

Főgondunk legyen tehát közénk jöendő fels. királyunkat közöttünk tartani, hogy őt azon tanácsosoktól megszabadítsuk, kik az ő népének és családjának buktát egész erővel elöidézni akarják. — Legyen csak köztünk a király, s minden mind Ausztriára, mind ránk nézve jóra fog fordulni.

Csak jöjön ő felsége egyedül, családjával, és ne hozzon magával egyet se a szabadságnak amaz esküttellenségei közől, egy tagját se ama gyalázatos camarillának. Ezen emberek számára nincs egy sugára napunknak, nincs egy porszemnyije földünknek — ez emberek' számára nincs egyebünk utálatnál, megvetésnél.

Monarchia — Respublica.

A jövő nemzetgyülés' egyik főteendője lenne: a kormányforma' megállapítása, mert mig ezt nem tevé, addig saját rendezéséhez sem foghat. Azonban e teendő bizvást bevégzettnek tekinthető nálunk. Mert

A kérdés: monarchiánk legyen-e vagy respublikánk? — ugy hiszszük, még nálunk nem is létezik, annyira részint megszoktuk a monarchiát, részint meg vagyunk győződve annak szükségességéről.

Nekünk monarchia kell, számunkra csak ebben van üdv. A respublica' kikiáltása önállóságunknak lenne hattyuéneke.

Nem azért kell pedig monarchia, mintha e kormányformát tökéletesebbnek tartanók a respublikainál. O nem. Sőt ez utósót már csak gazdaságosb voltánál fogva is sokan ajánlatosbnak tartják. Az pedig bizonyos, hogy a monarchia — elvileg szólok, tehát minden alkalmazás nélkül — egyenesen jogellenes, mert előjogon alapszik. Én pedig minden előjogot a szabadsággal, az emberméltósággal ellenkezőnek tartok.

Mert kérdem: nem előjog-e az, mely csak egy családhoz köti a nemzet' első hivatalának viselhetését. Nem ellenkezik-e az észjoggal oly institutio, mely a fejdelmi képességet oly kizáró születéshez köti? —

És én mégis monarchiát akarok.

A magyarok a pragmatica sanctiót, s átalában az osztrák dinastiának a magyar koronához születési jogát szükségből fogadták el. Azelőtt választottuk királyainkat. E kényszerítő szükség koránsem kivülünk, koránsem az ausztriai házban vala — saját kebelünkben létezett az.

E kényszerítő szükség: a pártviszályoknak a nemzetet fölemésztéssel fenyegető kigyója volt.

És kiveszett-e közölünk mai napig e kigyó? — Nem. Sőt átkosabban üti föl fejét, mint valaha.

A monarchiai forma föntartása nálunk még ma is ezért szükséges — és pedig annyira, mikép fönállásunk' egyetlen biztos horgonyául kell azt tekintenünk.

Majd, ha a most szivünkben duló nemzetiségi követelések végképen elenyésztenek; és a magyar föld' minden népei, bármily nyelv legyen honos házi tűzhelyeiknél, egy testvéregészszé forrtanak a jogegyenlőségnek olvasztótüzében; majd ha a külön osztályoknak megannyi különérdekei egygyé folytanak a közérdekben, mint a külön égtájakról futó vizek kiismerhetlenül folynak egy hatalmas tengerré; majd ha nemzeti önállóságunk a környező idegen elemek' irányában a kifejtett bel nemzeti erő által biztosítva lesz; majd ha e hazának minden fia megtanulta szeretni e hazát és szabadságát — tisztán a hazáért és szabadságért! majd ha megtanultuk tisztelni és teljesíteni a törvényeket, melyeket eddig ugy szerettünk lábbal tapodni: ám akkor, ha a nemzet a monarchiai formával megelégedve tán nem lenne! gondolkozhatik a felől is, hogy a jogegyenlőségnek szent vértjéről az előjogozásnak utósó lehe is eltünjék.

Mindaddig azonban jelszavunk: monarchiai kormányforma! De e monarchia demokratikus institutiókon alapuljon. A király ne legyen több, mint demokratiai institutiók mellett lennie szabad, lennie kell, t. i. a nemzet' első tisztviselője. Minden előjognak, mely őt a nemzettel mintegy coordinálja, rajta kivül, sőt vele szemben álló hatalommá qualificálja, meg kell szünni.

A királyi felség nem lehet egyéb, mint a népfelségnek viszsugárzata. A trón' fénye nem önálló fény.

Azon előjogok közé, melyek a királyt a nemzettel coordinálják, számítom: a hadüzenést, békekötést és a törvényszentesítést.

Ez előjogok azon korból jöttek át az új időkre, midőn még a fejdelmek uralkodtak, nem a nemzetek; a fejdelmek' érdekei határoztak, nem a népekéi; a hadseregek fölött a fejedelem parancsolt, nem a nemzet. Ez a rabszolgaság' állapota volt. De ez állapot megszünt. És megszünt ama szolgaviszony is, midőn a nép csak azt mondhatá ki őt kötelező törvényül, mit a fölötte uralkodó egyén kegyelmesen megengedni méltóztatott.

A háboru mindig életkérdés a nemzetre nézve. Egy nemzet' életébe vágó kérdés fölött pedig senki más, csak maga a nemzet határozhat. E hatalmat egy ember' kezébe adni mindig veszedelmes. A historia' minden lapja tanítja ezt.

A törvények' kötelezőerejére nézve megkivántatik, hogy azokat a király is aláirja. Ez ellen semmi szavam. De azt a nemzet' független felségével megegyezőnek nem ismerem, hogy a törvénynek törvénynyé válása a nemzeten kivül bárkinek absolut akarata vagy tetszésétől föltételeztessék. De képtelenség is, hogy az összes nemzetakarat egyetlenegy ember' érdekén, vagy olykor tán szeszélyén hajótörést szenvedjen. Akkor ezen egy ember többet nyom a mérlegben egy egész nemzetnél: mi tökéletes képtelenség. Ez előjog által a nemzet alárendeltetik egy embernek: ez pedig a nemzetfelséggel homlokegyenest ellenkezik. A nép a status. A statusban a népben kivül senki nem állhat. És a nép' akarata egy ily kivüle álló egyéntől nem függhet. Különben azon nép nem független. A királyi aláirás és megerősítés szükséges legyen tehát igenis a törvények' érvényéhez, de az nem ter-

*

jedhet többre formaiságnál, s nem lehet egyéb mint a nemzet' akaratának a nemzet' pecsétéveli megerősítése. A törvényeknek tehát, melyekben a nemzet' törvényhozása megállapodott, királyi megerősítése nem a nemzet' ellenében függetlenül gyakorolható j o g, hanem k ö t e l e s s é g, — megpecsétlése a nép' akaratának.

Igy értelmezem én, és a n é p j o g' f ü g g e t l e n s é g e m e l l e t t csak igy lehet értelmezni a királyi szentesítés' szükségességét.

A felvállalt kötelesség kizárja a szabad akaratot. A nemzet' m i n d e n tisztviselője köteles azon nemzet' akaratát teljesíteni, melynek tisztviselőjévé esküdött. Mert az esküre senki nem kényszeríté, hanem szabad akaratból tette azt.

Nem akarom elvenni a királytól, a mi a királyé. Legyen meg ő felségének vetoja. De olyképen, hogy azt legfölebb két ízben használhassa ugyanazon törvényjavaslatra nézve.

Egyébiránt: a király' személye szent és sérthetetlen. E királyi személyszentség és sérthetlenség ellen elkövethető bünök közé sorozom főleg azt is: ha roszlelkü tanácsadók a felséget téviriányban vezetni törekednek, és azon szentséget és sérthetlenséget saját nemzetellenes czéljaik' kivitelére eszközül használják. A király tehát felelőség alá soha nem vonható. Azért van ott a felelős kormány, és e kormánynak müködési függetlensége. E független felelőségből corollariumként következik, mikép semmi királyi parancs, melyet legalább egy miniszter nem ellenjegyzett, kötelezőerővel nem birhat.

Pálfi' sajtópere.

E pernek megindítását a miniszterium határozta el. A miniszterium a legfőbb végrehajtó hatalom, és par hasard most nálunk nagy népszerüséggel bir. E népszerüség mintegy bilincs a szabad sajtón, mert érette az igaz is ledorongoltatik; oly pártoskodó emberek vagyunk mi, hogy nem azt kérdezzük soha mit? hanem azt hogy kiről szólanak? Ha jó emberünkről hibát említnek, már ez ellen találunk okokat, ha nem tudom honnan vennők is.

Régi időkben, tudjuk, a boszorkányok' megégetésére is találtak okot, s voltak idők, a mikor bünnek tartottak oly tetteket is, melyekre most legfölebb jót nevetünk.

Ki ne ismerné az elfogultság' következményeit?

Még Pálfi' sajtópere le nem folyt; sokan nem tudják, mivel fogja ő magát védeni; sok ember azt hiszi, hogy ő vétkes; s erre talán legtöbben az által ösztönöztetnek, mert a vádló a miniszterium. Hogyan lehetne ennek vádja igazságtalan? kérdik maguktól, s igy e kérdés sokaknál további vizsgálat avvagy megfontolás' tárgya sem levén, az elfogult eszmék megrögzenek.

Boldog Isten! hát annyira hat rátok a hatalmasbak' szava? gyermekek vagytok-e még most is, hogy saját lábaitokon járni, saját eszetek után tenni nem mertek?

Csak az Isten' müve tökéletes; csak a természetet nem birja ember haladásában megbirálni; de nincs emberi mü, melynek hibáit ne birta volna fölfedezni.

Az Istenre tehát! ne legyetek ugy elfogulva a miniszterium' vádja iránt; ők is emberek, ők is léphetnek elő alaptalan váddal. A később kor megitélendne, hogy vakok voltatok az igazság' irányában. Mi nagyobb szégyenfolt érhetné korunkat, mint ha igy bélyegeznék ezt. Eddigi jelszavaink az egyenlőség, szabadság és testvériség — müveltséget föltételeznének, de ha a vétek' nemei iránt erkölcsi szabályok szerint nem lennénk tisztában, ez müveletlenséget árulna el. Ez eddigi előhaladásunkban folt lenne, melyet lemosni az idők' végtelensége sem bir.

A bün vagy vételnek két nemét kell megkülönböztetni. Egyik, mely szándékosan követtetett el, másik, mely véletlenül, akaratlanul, vagyis vigyázatlanságból származott.

A ki szándékosan hibázik, kérdésen kivül büntetendő; sőt büntetendő azon szándékos bünakarat is, melynek kivitele el volt határozva, de végre nem hajtathatott. A szándékos bün büntettetik akkor is, ha semmi káros következményei nem voltak; mert ilyenkor az e r k ö l c s t e l e n a k a r a t s nem az ebből következett károk büntettetnek.

Az akaratlan bün — csak fictitius; s leginkább azért büntettetik, mert a szivek' redőibe nehéz beletekinteni, s épen ezért ha nem követte kár az ily tényt, nem büntettetik; mert, ha humane akarunk gondolkozni, s ha nem a középkorbeli birákká akarunk fajulni — azon elvnek kell előttünk állani, hogy inkább 99 bünös büntetlenül maradjon, mint egy ártatlanul bünhödjék.

A vigyázatlanságból származott bünök közé tartozik az is, mikor valaki nem ugy követi el a panaszlott dolgot mint bünt, nem ártani való szándékkal, hanem jó lélekkel tesz valamit. Ezt sem szabad tehát büntetni, ha káros következményei nem lettek.

Meg kell különböztetni, mikép a büntetés' ideája azt kivánja, hogy az elkövetett bün a s z í v' hibája legyen, mert ez az erkölcsösségnek ellensége; ez az, mi az emberi társaságnak romlását okozza. — De ha az elkövetett bün az é s z' hibája, akkor ez igen csekély beszámítást érdemel. Ezért nem bünteti a status a gyermekeket, nem büntetteti az elmebetegeket; nem bünteti a védelemből gyilkolót, az első tüzben felingerült állapotban vétkezőket; s ha bünteti is, sokkal csekélyebben, s csupán azért bünteti, mert ha a ténynek káros következménye lett, a bünös tartoznék tettének ártatlan indulatbóli véghezvitelét igazolni; azonban a belső akaratnak igazolása lehetetlen levén, a biró csak engedékenyebb lehet, de nem egészen elengedő.

Ezek után Pálfinak tettéről azt állítom, hogy ő nem ártani való szándékkal követte ezt el, tehát csak a vigyázatlanságból elkövetett bünök közé sorozható; továbbá állítom azt, hogy ő az ellene vádkép felhozott tényt nem m i n t b ü n t k ö v e t t e e l — és ez bünnek épen nem keresztelhető.

Hogy ártó szándéka nem volt, kitetszik abból, miszerint ő nem szopta ujjából azon hírt, miszerint a nádor provisorius királynak kiáltatott, hanem a miniszteriumnál hivatalban levő egyénektől hallotta; hogy ő ezeknek azonnal hitelt adott, az mindenesetre h i b a, de nem b ü n. S nem bün különösen azért, mert a könnyenhivőség nem szívből, hanem az észtől származik. S pedig mint fönebb is megmutatám, az észtől származó hiba csak kárpótlási követelésre, nem pedig büntetésre is tarthat igényt. Ugyde a jelen esetben a könnyenhivőség semmi káros következésekkel egybeköttetve nem volt; tehát azt büntetni sem lehet.

De még sokkal hibásabban neveztetik a kérdéses tény a miniszterium' irányában r á g a l o m n a k.

A n á d o r p r o v i s o r i u s k i r á l y n a k k i k i á l t a t o t t! Ezt igy magában hirdetni nem egyéb mint legfölebb valótlan dolog. Valóban furcsa lenne, ha minden valótlan állításáért az embert megbüntetnék.

Kérdem mostan: hát épen nem lehetnének soha olyan körülmények, a melyekben provisorius királyról gondoskodni szükséges és törvényes dolog lenne?

Hát ha a habsburgi ház azt mondaná: én nem akarok többé Magyarországon uralkodni, s ezt egy handbilletben a

miniszteriumnak megirná — törvénytelen dolgot tenne ekkor a miniszterium, ha provisorius királyt nevezne?

Vagy ha a pragmatica sanctio bármi módon, meglehet külviszonyok által, felbontatnék — nem törvényesen tehetné ezt a miniszterium?

Szóval, én nem képzelek olyan embert, ki azt merné állítani, hogy egyátalában nem lehetnek soha oly körülmények, melyekben egy provisorius királynak kineveztetése törvényes lenne.

S mihelyest azt megengedjük, hogy lehetnek ily körülmények, akkor a provisorius király' kineveztetéséről hirdetett valótlan állítást rágalomnak nem nevezhetjük.

Igen, rágalom lett volna ez akkor, ha valamely oly körülmény hirdettetett volna a provisorius király' kineveztetése' okául, a mely körülményben ez törvénytelen lett volna. P. o. ha azt mondta volna Pálfi lapjában, a nádor provisorius királylyá kineveztetett azért, mert Ferdinand Bécset elhagyta, akkor lehetne őt rágalmazónak nevezni; — de miután a provisorius király' kineveztetésének semmi okát nem adta, hanem puszta valótlan tényt mondott, rágalmazónak nem nevezhető.

Ez igen egyszerü problema, s ha máskép magyaráztatnék ezen egész pör, ezt csak azon nagy ragaszkodásnak fognám tulajdonítani, melylyel most az egész világ a miniszterium' irányában viseltetik. Újvilági.

Törvénykezési rovat.

Házassági kötés. Hogy a házassági kötés felbonthatlan legyen és örök időkre szóljon, ez természet elleni és igazságtalan törvény.

Hol a szabadság és testvériség' eszméi a főhatalmakon győzedelmeskedtek, szükség, hogy a társasélet' egyes viszonyai is ezen eszmékkel összehangzásba hozassanak. Különösen a házassági kötésekről szóló törvények mindenkor és minden népeknél a civilisatio' fokmérüi voltak; szégyen és gyalázat lenne, nálunk e részben is humanus törvényt nem alkotni.

Hogyan lehessen valamit örökké tartónak kényszeríteni, mikor már természet szerint e földön minden véges, minden változásnak van alávetve. Az ember nem csak testben, hanem lélekben is időszakonkint változik, hogy lehet két emberi teremtésnek, kik nem tudhatják előre, minők lesznek néhány évek mulva, örök ideig tartó szerződésre lépni?

Hogyan állhat fel oly szerződés, melyet a szerződők többé megtartani nem képesek; hol e szerződés már sem lényege, sem czéljára nézve többé nem létezik?

Különösen, hogyan állhat fen örökre oly szerződés, melyben két ismeretlen fél ismeretlen dolgokról szerződik? Igy gyakran az ártatlan leány vagyonáért behálóztatik s örök időkre le van bilincselve oly emberhez, kivel élnie kín. Igy gyakran a férjnek egész élete bünbánat ifjukori hirtelenkedéseiért, mikor még egy hájos szem, egy piros ajak egész lényét elragadta. És a büntetés örökké tartson? Pogányok vagyunk-e, hogy vak elfogultságból, régi időkből fenmaradt szokásoknál fogva, egymást gyötörjük?

Minden szerződés feloldható bizonyos körülmények között; hát miért épen a házassági szerződés nem? Voltak idők midőn a rabszolgaság gyakoroltatott; némely emberek már születésük' perczétől fogva nem voltak szabadok, — borzadással említjük, ha most reá gondolunk — és mi egyéb az örök időkre kényszerített házassági kötés? egyik a másiknak rabja — mert nem menekülhet tőle. Egyszeri gondolatlan lépése miatt soha sem lehet többé szabad, soha boldog.

Az együtt lakástóli elválás nem elegendő; mindig az ártatlanabb fél szenved általa, nem szabadakaratu általa egyik sem. A szegényt a magános élet' minden bajai, kivált az erényes nőt kinosan nyomják. Ez égbekiáltó igazságtalanság. — Ártatlant elfogultságainkért büntetni a legnagyobb bün.

S ha találkoznak olyanok, kik az elfogultságot magukról lerázzák, akkor az erkölcstelenségnek nyilik szabad kör.

A törvénynek, mely az embereket erkölcstelenségre kényszeríti, semmi tisztelete; és a törvények elleni tiszteletlenség ragályos. — Hozzunk mindig oly törvényeket, melyeknek teljesítése lehetséges — mert a törvénynek, mely a nép által hozatik, nem lehet czélja, hogy a nép' egyes tagjait szerencsétlenné tegye.

Azt mondjátok talán: a vallás, isten' törvényei kivánják, hogy a házassági kötés felbonthatatlan legyen?

Nyomoru misticismus! Hát a végetlen jó isten, szegény porszem népeit oly természettel alkotta volna, s oly törvényeket adott volna, melyek együtt össze nem férnek? hát ez a végtelen lény oly kevéssé hozta volna épen az embernek életét harmoniába, a midőn a legalább való teremtményben is harmonia van. Bolondnak mondjatok ily gúnyt; ily badar beszéd nem a mostani időbe való, midőn mindenki szabadon gondolkozhatik.

Azt mondjátok ti, hogy a házassági kötés szentség. Hát a szentség nem mulandó? hát a mi egyszer szentté tétetett, annak örökké szentnek kell maradni? És szabad valamit szentnek keresztelni, ha az emberek általa örökké szerencsétlenek maradnak?

Ezt a katholika hit nem tanítja; jézus' tanai sokkal erkölcsösebbek, minthogy ilyesmit belőle kiokoskodni lehetne. Máté 19. szerint és sz. Pál. Korinth. 1. 7. szerint az elválás nyilván megengedtetik.

A házassági kötés csak addig szentség, mig a házassági viszonyokat fen birja tartani ugy, hogy az együttélők általa boldogok legyenek. Ha szentség a házassági kötés, miért mulik el szentség lenni az egyik félnek meghaltával?

Hát emberi gyarlóságokat lehet szentekké és pedig örökön örökké szentekké tenni? Nem az isten és minden egyenes józan gondolkozás ellen vétkeztek-e, kik ilyeket állíttok?

A katholika hit ezt nem taníthatja; e tant először Nagy Károly hozta be különös törvénybe; hanem azért épen ő első nejét elkergette, s 2-or 3-or is megházasodott. 769, és 771-ben. — Továbbá elválasztották a papista papok 882-ben német Lajos királynak ifjabbik fiját Lajost; 1152-ben Barbarossa Frigyest; 1151-ben Franczia országban VII. Lajost. — II. Filep franczia királyt; — X. Lajost 1313-ban; XII. Lajost 1498-ban; — IV. Henriket 1599-ben; a kasztiliai kegyetlen Pétert 1353-ban és más számtalanokat, — elválasztották 1809-ben Napoleont.

Hát mit akartok? ha királyoknál felbontható a házassági kötés — más szegény, de azért becsületes embernél nem lenne az felbontható?

De tudjuk, mivel szoktátok magatokat menteni, ily elválások' alkalmával. Ti különbséget tesztek, a semmi házasság és az elválasztást okozó körülmények közt. — És ezen különböztetés azon tág kapu, melyen minden kifér, a mit csak ki akarnak ereszteni. Az ily különböztetéseknek legtöbb hasznát veszik azok, kiknek pénzük van, s soha semmi hasznát nem vehetik azok, kik szegények.

A katholikusok nem is tanították mindenkor a szentséggel vegyes kötést felbonthatatlannak. — A görög egyesültek máig is felbonthatónak tartják a házasságot. — De ha a ke-

resztény vallás elterjedését figyelemmel kisérjük, mindenütt azt találjuk, hogy még jó ideig a házasság felbontható volt.

Igy szent Justin jelenti, hogy a romaiaknál Marc Aurel uralkodása alatt egy keresztény nő férjétől elvált. Elvált Bazina a turingiai herczegtől és aztán Childerich-hez ment férjhez, s igy többek.

De még sokkal nagyobb bizonyság e tekintetben az, hogy ha a keresztény vallás' terjesztői oly népre akadtak, a melynek természetével a polygamia egybe volt forrva, ott ez a keresztény vallás' bevétele után is fentartatott. Igy a Congoiaknál Afrikában keresztények laknak, de azért máig is a sok nejüséget náluk a törvény megengedi.

Ha pedig ezt megengedi, mennyivel inkább kellene megengedni a házassági kötés' felbontását?

Kétségtelen tehát, hogy a házassági kötéseknek a vallással egybeköttetése nem egyéb mint abusus. — Szent a házasság addig, mig a felek általa boldogoknak érzik magukat; a boldog házasság isten' á'dása; de nem felbonthatatlan.

A házassági kötések a polgári törvénykönyvbe tartoznak. Szabad legyen ezekhez képest ajánlanom azon törvényt, mely e részben a francziák által 1792-ben hozatott. E szerint:

1) Felbontható minden házasság a felek' kölcsönös beleegyezése által; 2) az egyik fél' kivánatára, ha indokolni tudja, hogy hitvestársának természete és jelleme az övével össze nem fér; 3) Egyes okoknál fogva, ha péld. az egyik hitvestárs megőrül; testi vagy más becstelenítő büntetésre itéltetik; ha egyik hitvestárs a másikát nagyon megsérti, vele roszul bánik; buja életmód miatt; két esztendei roszakaratu elhagyása miatt az egyik félnek stb. 4) Az elválás fölötti birák a rokonok; mind a férj mind a feleség' részéről három egybehivatván. 5) Ha az elválás kölcsönös beleegyezésből történik, a bejelentést félév mulva ismételni kell egyszer, s ekkor adatik ki az elválási okirat stb.

Még ehhez a legújabb időkben tett törvényjavaslatból azt jegyzem meg, hogy a házasság' első éve próba év, melyben elválás csak határozott oknál fogva engedtetik. Továbbá, ha 25 esztendeig együtt éltek, akkor sincs többé teljes elválásnak helye.

Ajánlom ezen törvényjavaslatokból e három főelvet: 1) a házasság civilis actusnak mondassék ki; 2) az elválási birák rokonokból alakíttassanak, mi által sok szégyenpadra állításnak, szemérmetlenségnek és erkölcstelenségnek eleje vétetik.

A mi a gyermekeket illeti; csupán annyit akarok ezek' irányában még megemlíteni, hogy reájok nézve az elválasztás soha sem lehet roszabb következésekkel, mint a szerencsétlen és mindenféle erkölcstelenséggel teljes kényszerített házas élet.

Külföld.

— **Brüssel.** Itt a parlamentreform vétetett tanácskozás alá. A fizetett tisztviselők kizáratandók a kamrákból. Igen helyes! Kivánesiak vagyunk rá, vajjon a mi nemzetgyülésünk fog-e erről törvényt hozni? Szükség volna rá kétségkivül, minthogy a követnek tökéletesen függetlennek kell lenni, — már pedig oly emberek, kik a kormánynak köszönik élhetésüket, hálátlanul cselekednének, ha e kormány ellen szavaznának akármi tárgyban. Az ily emberek tehát erkölcsi kényszer alá vetvék, mely az ő követi és hivatalnoki kettős állásuknak előnyére nem szolgálhat.

— **Bécs.** Csend. Halotti csend. A császárt várják, a nemzetgyülést, mely f. hó' 26-kára van kitüzve, személyesen fogja mindenesetre megnyitni. Hozzánk határzottan váratik julius' 2-dikára.

— **Berlin.** Hír szerint a király megugrott, a nemzetgyülés pedig szétkergettetett. — Szörnyüség, hogy az a hatalom csak nem akarja belátni, mikép a régi lábon többé fön nem állhat. A porosz király már többször bebizonyitá, hogy szószegő. — Eleitől fogva nem kellett volna neki hinni, s minden jobban ment volna. Hol az absolutismusnak csak némi eszméje is uralkodik, ott nem lesz áldás, nem nyugalom. A népkinzók' régi fajának ki kell irtatniok — erkölcsileg meg kell öletniök.

— **Dublin.** John Mitschell az ifju Irland' vezére 14 évi deportatióra itéltetett felségárulási bün miatt. — Tizennégy év lánczok közt — nő és gyermekétől távol — mert Irlandot föl akará szabadítani.. ez az angol szabadságot igen kétszinü világban mutatja föl. A bucsujelenet neje s gyermekétől, kik a vádteremben jelenvoltak, megrázónak mondatik. Angliában minden whigség mellett is torysticus aristocratia uralkodik — s mig igy lesz, valódi szabadság ott uralkodni nem fog.

— **Frankfurt.** Sajátos tikkadtság nehezül az itteni nemzetgyülésre; a hirek Berlinből és Bécsből mind rémítőbbek. Ugy hiszik, hogy még korán sincs lemenve a nap, s igazuk van. Mig a reactio üzi mérges, pusztító játékát, s pedig ezt Némethonban ugy, mint nálunk, még soká teendi, valódi nyugalomra ne is számítsunk. A kedélyeknek ki kell forrni, ki ennek gátat vet, oly bünt követ el, melyért maga a gátló fog busásan meglakolni.

— **Páris.** Még minden a Blanqui-Barbés-pörrel foglalkodik. Semmi érdekes újság.

— Pestről az augsburgi máj. 28-káról egy tudósitást közöl, — csupa hazugság.

— **Prága.** Örvendetes hirek. A szláv kormány megbukott, s a főkolomposok, kik az ideiglenes kormány' élére álltak, elfogattak. Egy magyarországból való tót pap tartá az első beszédet a szláv nemzeti gyülésben, és tajtékzó rábeszéléssel szólitá föl a cseheket, a Magyarhonhan elnyomott tótok' segitségére sietni. Mire a gyülés nagy pathoszszal rivalgá: „serget fogunk gyüjteni ellenük!“ — Mi pedig nyugodtan bevárjuk a serget; mert addig a mi mozgó nemzetőrségünknek már bizonyosan lesz csizmája és kaputja — ha fegyvere nem is — de az mitsem tesz, mi a cseh serget még is elvárjuk.

— **Verona.** Hiteltérdemlő magán levelek szerint a piemontiak ismét fényes győzelmet vőnek az osztrákokon. — Peschiera capitulált, s az osztrák sereg Goitonál iszonyuan megpaskoltatott. A zaj, mit az osztrákok a győzelemmel ütöttek, és az ujjongás, melyet Italia' ujonnani meghódításán kezdtenek, mindenesetre kissé igen hamar volt. Szabadságáért küzdő nemzetet nem oly hamar lehet meghódítani.

Belföld.

*** **Hirlapstatistika.** A censura' békóinak széttörése és a magyar nemzetélet' új fordulata óta alig telt el egy pár hó, és már is igen örvendetes mozgalmat találunk a szellemi, névszerint a hirlapirodalom' mezején. A szerb tót és oláh újságokkal együtt ötvennél több hirlap jelenik meg a magyar tartományokban. Harminczkét magyar; tizenkilencz német. Ezen kivül vannak a szerb, tót, brassai oláh stb lapok. Valamint a „Kundschaftsblatt“ok sincsenek

beszámítva. — Osztályozzuk a magyar hirlapokat. **Politikai** lapunk van tizenkettő. Ebből: a) Miniszteri a Közlöny, (hivat. lap.) fel. szerk. Gyurman Adolf. Kossuth' hirlapja, felelős szerk. Bajza József. b) Mérsékelt szabadelvük, a Nemzeti, fel. szerk. Illucz Oláh János. Jelenkor, fel. szerk. Kereszturi József. Kolozsvári Hiradó, fel. szerk. Ocsvai Ferencz. c) Radikális lapok: Marczius' 15-dike, fel. szerk. Pálfi Albert. Radikállap, fel. szerk. Mérei Mór. Ellenőr, fel. szerk. Kővári László. A Reform, fel. szerk. Nádaskai és Zerffi. d) A stabilitás' lapjai: Pesti Hirlap, fel. szerk. Csengeri Antal és Kemény Zsigmond. Budapesti Hiradó, fel. szerk. Vida Károly. — **Néplapok,** többnyire enciklopediai tartalommal: a Nép' barátja, fel. szerk. Arany János és Vas Gereben. Munkások' újsága, fel. szerk. Táncsics Mihály (egyébiránt radikális). Vasárnapi újság, fel. szerk. Brassai Samu. Népelem, Közügyvéd (juliusra hirdetvék). **Szaklapok:** Szépirodalmiak az Életképek, fel. szerk. Jókai és Petőfi (radikál szellemü). Budapesti Divatlap, fel. szerk. Vahot Imre. — Törvénykezési: Törvényhozási s törvénykezési lapok, fel. szerk. Tóth Lőrincz. Gazdasági a Magyar Gazda, fel. szerk. Török János. Orvosi az Orvositár, fel. szerk. Bugát Pál. Fgyháziak: A katholikus néplap, fel. szerk. Szabó Imre. Protestans egyházi és iskolai lap, fel. szerk. Török Pál és Székács József. Religio és nevelés, fel. szerk. Somogyi Károly.

Enciclopediaiak: a Társalkodó, fel. szerk. Helmeczi Mihály (jövőre megszünik). Nemzetőr, fel. szerk. Vahot Imre. Hazánk, fel. szerk. Kovács Pál. Természetbarát (jövőre a Vasárnapi újsággal egyesül) fel. szerk. Berde Áron. Képes újság, fel. szerk. Werfer Károly. Ipar és müvészet, fel. szerk. Glembai Károly és Bírányi Ákos. Ide tartozand hihetőleg az Alföldi hirlap is, melyet Debreczenben Csatári Otto szerkesztend.

Német lap van tizenkilencz. Köztük politikai nyolcz, u. m. Pesther Zeitung, Morgenröthe, Opposition, Ofner Pesther Zeitung, Fünfkirchner Z., Pressburger Z., Siebenbürger Bote, Agramer Zeitung. A többiek ezek: Ungar, Spiegel, Schmetterling, Handelszeitung, Das junge Ungarn, Der Patriot, Pannonia, Temesvárer Wochenblatt, Transsilvania, Der Volksfreund, és egy német lap, mely a zsidó érdekek' képviselőjeül hirdettetett, de bizony neve nem jut eszünkbe.

*** **B. Hrabovszki** egyenesen ő felségétől nyert oly szigoru utasitást, mely őt a kapcsolt országokbeli zavarok' lecsillapitására minden hatalommal és minden eszközzel föluruházza.

*** **A belügyminiszter** a szlavoniai megyéknek, azaz a Magyarországba tökéletesen bekeblezett, és semmiféle különországot nem képező három megyének, Pozsega, Verőcze és Szerémnek megengedte, hogy Magyarországgal (? — hogyan levelezhet egy magyar megye Magyarországgal??) a jövő hongyülésig horvát- szlavon eredeti és magyar fordításban levelezzenek. — Törvényesen megállapított hivatali nyelv Magyarországban a magyar. E tót levelezés tehát törvénytelen. Szabad-e egy miniszternek valami törvényellenest megengedni? nem szabad. És ha nem egy ország, de egy világ szavazna bizodalmat egy oly miniszternek, szemébe mondanók mégis, hogy bünt követ el, midőn a törvények' meghiusításában önmaga jár elül. Törvénytelenségre semmiféle kivételes állapot nem jogosítja a minisztériumot. A miniszternek teendője csak annyira terjedt volna, hogy mindenik megye' székvárosában egy hiteles fordítóhivatalt állíttasson, és hogy e megye a maga körében saját nyelvén terjeszthesse el a hozzá, mint hatósághoz magyarul érkezett rendeleteket. És ebben azon három megye is megnyugodott, a törvény is salválva lett volna. Még akkor is, ha ez általunk javaslott intézkedéssel a nevezett megyék meg nem elégszenek, (mit nem hiszek) a miniszterium teendője nem engedés lett volna, hanem a törvényeknek fegyverrel is tisztelet eszközlése. Holnap a felső tót (mert mivel roszabbak ezek az alsóknál?) aztán az oláh, meg az orosz, meg a német megyék fognak hasonló kedvezést követelni. Hová vezetend ez? egy iszonyu bábelhez, melynek chaoszába magunk fogunk alkalmasint leghamarabb beleveszni. — Midőn egy Metternich fojtogatta nemzetiségünket, nem fájhatott ugy, mint ha saját honfiaink, ugyan azok, kiket eddig nemzetiségünk' bajnokaiul tisztelénk, egyike döfi a gyilkoló tört szivünkbe, tegye azt bár csak szánandóan együgyü lágyszivüség, vagy még szánandóbb belátási gyöngeségből, mert csak e kettőnek, nem rosz szándéknak vagyunk képesek tulajdonítani egy ily lépést.

*** **A hadminiszter** a toborzást itt Pesten már megszüntette.

*** **A mintaruhák** a nemzetőrhad' számára már készek, s a vidékre mindenfelé szétszállíthatók.

*** **Kossuth Lajos** nyilatkozik azon hirre nézve, miszerint ő a kecskemétieknek a követség iránt szavát adta. A dolog alatt cselszövényt sejt rejleni, melynek eszközéül az ő nevét használják, és ez ellen ünnepélyesen tiltakozik, kijelentvén egyszersmind, hogy néhány kecskemétiek által tőle ily körülmények közt kinyert igéretszavát megtartani sem nem köteles, sem nem fogja.

*** **A nemzetgyülés'** megnyitásának ideje közelg. A tanácskozási termeken ugyancsak dolgoznak. Vajjon, miután a forró juliusi és augustusi napok a nappali tanácskozást rendkivül kinossá, sőt mondhatni veszélyessé teendik, nem lenne-e jó, ha a nemzetgyülés estve tartaná tanácskozási rendes ülését? például esti öt hat órától 10—11-ig. Mert oly roppant tömeg együtt oly égető hőségben, mint e hónapokban járni szokott, reggeli 8—9 órától déli 1—2-ig bizony ki nem állja. Nem csak a test szenved ily forróságban, de a lélek sem képes a szükséges rugékonyságra.

*** A Közlöny ő felsége' kéziratát közli, mely biztosit, hogy a magyar király legfölebb az országgyülés' megnyitásakor hü magyarjai közé jövend, s családjával együtt hosszabb ideig mulatand közöttünk. A gödöllői kastélyt, meg itt Pesten a Károlyi György grófét, mint halljuk, készitik számukra.

*** **Vidéki** hirek: A ujból panaszkodnak, hogy az újonczokra sem kellő felügyeletről, sem alkalmatos szállásról, sem arról gondoskodva nincs, hogy kik által vizsgáltassanak meg. — Ily s hozzá hasonló panaszokra igen sok helyütt nyujtatott alkalom az által, hogy az illetők nem voltak képesek egyszerre, egy füst alatt, minden részletre kiterjedő, kimerítő rendeletet kibocsátani. A felhivás megtörtént, és csak azután látták, hogy ahhoz még egyéb is kell.

Beregben az oroszság közt alattomban terjesztetik a panszláv propaganda. A legközelebbi országgyülésre csupa orosz papokat akarnak követül választani, s aztán a megyei tisztujitásra ugy munkálni, hogy a szláviránya párt' kezében legyen a kormány. A papok a bujtogatók. A miniszteriumot felhívja a Közlöny' tudósítója előző intézkedésre. A belügyminiszter ur már fogalmaztatja az — orosz nyelven irandó levelet.

Pozsonban a rend és csend' föntartása egyenesen a városi tanács és nemzetőrség' felelősége alá helyeztetett, s a katonaságnak szándéklott szaporitásától a kormánybiztos elállott.

Árvában attól félnek, hogy a csehek azon vidékre be fognak ütni tömegestül, s a közcsend' erőszakos felzavarásával megkisérteni a tótság' hozzájok pártolását.

Turmezőről ezt irják a Nemzetinek: „Május' 25. a broodi határőrség, Zágrábból az ott tanyázó sorkatonaság s a zágrábi nemzetőrség 6 álgyuval Turopolyába nyomultak. Turmező lefegyvereztetett, a tisztikar letétetett, a kerület' grófjává Jozipovics István (Antal' öcscse, alig 20 évet, meghaladó fanaticus illir) tétetett. Jozipovich Antal' minden vagyona prédának van kitéve. Neje és családja több magyar hivekkel, megmenekült. A család kincseit, ékszereit és irományait a góriczai családi sirboltba rejté. Ez a rab óknak egy hűtlen szolga által fölfedetvén, a goriczai plébánost megrohanták, s mivel ez a kincset fölfedezni vonakodott, másnap megkötözve tömlöczbe vitetett. Végre meglelék a kincseket, és elrabolták. Ez nem volt elég. Még a sírok is feldulattak, a hamvadó hullák' koporsói széthányva és felforgatva.

Keszthelyen az ifjuságból alakult önkénytes sereg' zászlójának fölszentelésekor a szertartó apát ur e szókkal fordult a néphez: „a szorongatott hazának nem csak védkarokra van szüksége, hanem anyagi áldozatokra is. S ezzel kiemelé nyakából apáti díszjeleit, 52 arany értékü aranyláncon függő keresztjét s drága gyürüjét; s átadá az önkényteseknek, hogy Pesten Deák Ferencznek kézbesítsék. Vajha — kiált föl a N. U. — e példát többen is követnék, kiknek keblüket jobban nyomja az ott tündöklő aranykereszt, mint azon tudat, hogy a haza veszélyben van. — Azok a püspök urak még mind hallgatnak.

Marmarosból az oláhság' nevében többen erélyesen tiltakoznak minden olynemü gyanusítás ellen, mintha ők magyar testvéreik ellen hűtelenül a moldvai oláhsággal kaczérkodnának. Ők a magyarral akarnak élni és halni.

Abrudbánya' lakossága egy lázítót maga adott kézbe. Mintegy 20,000 ottani és vidéki elámított ember, az unio által mindenét veszélyeztetve levén, elhatározta azt vérével is meggátlani. Két követet külde Kolozsvárra, a dolgok' mibenlétéről meggyőződést szerezni. Kolozsvártt ők is a tömeg közt valának, de Lemény' szónoklatára a hályog szemeikről lehullt. Mennyire bámulták, hogy az unio épen ellentéte annak, mit ők róla hittek. Megtérésöknek bizonyságát adandók, a fönemlített követek' azon egyikét, kik őket Abrudbányán bujtogatták, s kit épen az utczán láttak meg, több polgárok' segélyével elfogták.

*** Arad, tavaszutó' 30. Bár a világesemények' nagyszerüsége minden helybeli érdekességet kisszerüvé törpít, nem lesz tán fölösleges, ha napi eseményeinkről szólok. Folyó hó' 22-kén kezdett városi tisztújításunk mai napon fejeztetett be. Részletesebben szólnék róla, de nem tehetem, mert lelkem elkeseredik, ha rá is gondolok. Azt hittük, hogy az újabb kor' eszméi az ész és képesség' méltóságát a butaság és szennyes önérdek fölé tudja emelni. Csalatkoztunk! Nálunk Török Gábor derék polgármesterünket, egypár értelmesb egyénnel kivéve, az egész tisztikar a képesség' tekintetbevétele nélkül választatott. A kijelölő választmánynak eljárásában tapintatlansága, vagy tán érdekeltsége, de különösen a választó Vetterek és Schusterek nyers tömege' ellenében a kisebb számu értelmiség hasztalanul küzdött. Győzött a nyers tömeg, s nem csoda, ha az egész tisztújításon a nepotismus s más aljas érdekeltség' vörös fonala vonul keresztül. És ez nem elég a sógoroknak. Még többet is akarnak. Elhatározták ugyanis, hogy az értelmiséget, mert törvénytudók, a képviselői jog' teréről, egykettőnek kivételével, leszorítsák. S minő érdekeknek leendnek ott képviselői? könnyü eltalálni. Egyébiránt, ha nem leendhetünk is képviselők, a gazság, ármány és butaságnak itt a nyilvánosság' terén mindenkor mennykövei leendünk. — Megyénknél az ó kor' tisztikara leköszönvén, szinte e napokban, helyettesítések történtek. Az új tisztikarnak egy része nyereség, a másik (tán a kisebb) rész bizony csak oly kötéllel fogott egyének. Nevezetes, hogy az egész tisztikar a régi tekintetes és nemes osztályból van kiszemelve. Beh jó tyuk az az aristocraticus gög! Az önkénytesek' toborzása nálunk is elkezdetett. A mult napokban már derék nemzetőri parancsnokunk 45 önkéntest küldött Gyulára, honnan az igen derék és népszerü alispántól azon figyelmeztetést kapván, hogy máskor ne küldjön oly sok rongyos önkéntest, holnap ismét szép számu, de már mind egylábig kaputos önkéntest indítand utnak a nevezett helyre. Több lelkes hölgyek és férfiak vetélkedve sietnek pénz-, arany és ezüst értékeiket a hon' oltárára tenni. Isten éltesse őket. — Bizonyos hir szerint a székely huszárok közől 6000 a napokban itt vonuland keresztül Szeged alá. Örömlelkesülten váratnak, a magánosok' részéről is minden kitelhető készületek tétetnek a vitéz fiuk' méltó elfogadására. Hozza isten őket!

Az itteni zsidók 14 zsidó egyént állítanak az önkénytesek közé, ruhával és élelemmel mindhárom évre ellátandók azokat. Nem jobban megérdemli-e ezen nép, hogy magunkhoz emeljük, mint más, de hálátlan vendégeink' egy része?

Nemzetőrségünk körülbelül 800 egyénből áll. A tisztválasztások e napokban történendnek. Mint halljuk, a derék Gaál László kapitányt, ki beoktatásunk körül annyit fáradt már, nyerendjünk őrnagyunkul; adja isten! mert csak ő tud bennünket valahára rendbeszedni, s nyájas bánása' varázsával fegyelemben tartani. Tanáry.

Hirdetés.

Kossuth' hirlapjá-ra

előfizethetni

Emich Gusztáv' könyvkereskedésében.

Előfizetési ár, félévre helyben 8, vidékre 10 pft.

Meghivás előfizetésre
a kassai Képesujságra.

Folyó évünk első fele végéhez közelegvén, bátrak vagyunk minden rendü polgártársainkat Képesujságunk előfizetésére s pártolására julius' 1-sö napjától kezdve felszólítani. Ára postán bérmentesen s boritékban 6 for. 24 kr. pengő pénzb. Megjelenik minden szombaton 2 iven, s ha elegendő előfizetők leendnek, hetenként 3 iven, a harmadikon kirekesztőleg politikai ujdonságokkal. — Kassán, május' havában 1848.

Werfer Károly,
nyomdár és e lap szerkesztősége.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 21. — Nyárelő' 15. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

TARTALOM. Budapest, junius' 12. — Polgárság és nép. — A nagyságosok. — Védvámok és külkereskedésünk. — Külföld: Frankfurt, Nápoly, Páris, Verona. — Belföld. — Sorompó. — Jelentés.

Budapest, jun.' 12.

Ismét véres jelenetek fővárosunk' falai közt.

A mi állapotunk valóban szomoru. A dolgok új rendje által szorítva, örvény' szélén állunk, melybe vagy bele kellend rohannunk, vagy teljes moralis és fizikai erönk' megfeszítésével más irányba — keresztülvágni magunkat.

Majdnem ugy látszik, mintha a dolgok' új rendjével a személy és vagyonbiztosság, a szabad gondolkozás, a humanitás' törvényei, a jogok' egyenlősége, — épen ugy lábbal tapostatnának, mint az ó kormány alatt, mely csak formájára látszik szétrombolva lenni, de szellemére nézve még folyvást fönáll.

Alig hegedtek még be a sebek, melyeket a katonaság' részéröli ama kebellázitó jelenet május' 10-kén a polgárokon ejtett. Azon tervezett oröldöklés' istentelen eszközlői még büntetetlen járnak közöttünk, a polgár hosszu négy hét alatt még nem kapott egyéb elégtételt, mint hogy tanuja lehetett, mint fenekednek a polgárokra és fújják föl gögösen magukat ama merény szemtelen bünrészesei. Még eddig nem nyertünk egyebet, mint hogy egynéhány katona a Pester Zeitungban ép oly aljas és pórias mint büntetésreméltó módon lehordott bennünket, s egy lázitó czikket irt, melynek készitöji sokkal inkább megérdemelték volna, hogy esküttszék elé állittassanak, mint Pálfi a „Marczius" szerkesztője. — Ugy látszik, mintha most midön épen rend és csendre oly nagy szükségünk van, mindenkinek szabadságában állna a rendet és csendet fölzavarni — egészen büntetlenül zavarni. A polgárok' egy része fellázad a törvény ellen, mely a zsidókat a nemzetőrségbe sorozza, — és nem csak hogy büntetés nem éri öket, hanem a törvény a helyhatóság' magyarázhatására hagyatik, s ez által meghiusittatik.

Pozsonban. Ujhelyt stb. pusztitanak, rabolnak, az emberiség' minden jogai sértetnek, de mind e napig semmit sem hallottunk büntetésről, mely kiengesztelje a meggyalázott törvényeket. — Az ilírek föllázadnak, mi hizelgünk nekik, szép szóval kérjük öket engesztelödésre, elkezdvén velük horvát és illir nyelven levelezni. Jellasich tud magának pénzt és embert előállitani, a mennyi kell, képes csekély pártcsoportját a halálmegvetésig föltüzelni, és e csoporttal csodatetteket is fog végrehajtani — és mi sem pénzt, sem nyugalmat és egyetértést nem tudunk szerezni azon csapatok közt, kik a most minden oldalról a legrettenetesb halálveszélyben létező hazát hivatvák megmenteni.

Lehet-e, mig a dolgok igy folynak, hazánkra üdvet remélnünk? — Kimondjuk nyiltan és kereken, hogy, nem! — Mindig mélyebbre, mélyebbre sülyedünk, s még soha sem volt annyira mindenünk koczkán, mint épen most. Nem csak szabadságunk van veszélyezve, egész nemzeti lételünk igen problematicussá kezd válni. — S most kérdjük, ki az oka e lesujtó chaosznak? Természetesen, a mi táblabirói természetünknél fogva — senki. Hiába, már ez másképen nem megyen. A minisztérium megteszi a mit tehet. Elfogadja a bizalomszavazásokat, sőt most még hivatalos lapot is ad ki, ámbár a hivatalos tudósitások más lapokban hamarabb látnak világot; kér ott, hol parancsolnia, enged, hol egész szigorral büntetnie, ujjon át néz, hol az igazság pallosával közbevágnia kellene, tür ott, hol csak egy intésébe kerülne, a szenvedést örökre elhárítani, — halogat ott, hol minden pillanat vészt, halált hozhat fejünkre. Mi az első magyar minisztériumot ernyedetlen tevékenységünek gondoltuk, és találjuk azt ernyedetlenül tétlennek. — De hijában, nem tehetünk másképen, s ha még egyszer megégetnek, s néhány félkegyelmüek proletáriusnak neveznek is, még sem késünk ezen újabb vérengzés után magasabb állásra emelkedve, onnan szemlélni az eseményeket, és megvizsgálni, hol keresendő azoknak valódi alapoka.

Már több nap óta folytonos panaszokat hallánk az önkényteseink és néhány olasz katona közötti egyenetlenségről, mely utóbbiak a miéinket hollóként megmeglopák. Már tiz nap előtt történt éjjel egy véres összeütközés az önkénytesek és olaszok közt, de Nyári és Mészáros' segélyével elnyomatott. A forrongást azon körülmény idézé elő, miszerint azokat, kik csak most kezdik szagolni a háboru' mesterségét, naponkint 8 pkrjával kezdék fizetni — mit mi igen helyén találunk — s azokkal zárák egy lakba, kik hosszu szolgálatéveik' daczára csak 5 pkrt kapnak naponkint. — Egy kis megfontolás mellett előre lehetett volna látni, hogy ennek nem lesz jó következése — de ezt nem akarták belátni... Most azonban már néhány tiszt, (Masburg és Gaalovics) lelöve terítön feküsznek, t bb mint húsz polgár és katona részint halva, részint megsebesítve, — és ki mindennek az oka?... A közember, kinek sem nevelése, sem legkisebb müveltsége nincs — bizonyára nem. Ez hasonlit a vadállathoz, mely fölingerülve védi magát ugy a hogy lehet. Azokon fekszik a feleletteher, kik a következéseket meg nem gondolva, a rendes katonákat az önkénytesekkel összezárták. És

pedig oly embereket, kik egymást nyelvük által nem értesíthetik, kik tehát perpatvar' esetében, mely oly nagy tömegember közt csaknem elkerülhetetlen, a szó helyett testmozdulatokra vannak kényszerítve.

Ki csak az olaszok és magyarok' tüzes természetét ismeri — gondolhatta volna: ha ez emberek soká együtt maradnak, lehetlen hogy vérontás ne támadjon köztük.

És ugy is lön. Junius' 11-dikét ismét a leggyalázatosabban ontott polgár- és katonavér fertőzteté meg. Estve kezdődött vita az önkénytesek és olaszok közt, mely mindig hevesebb, mindig iszonyubb lön — eláradt később a sütőutczában békesen elmenő polgárokra is, midőn ezekre az olaszok a károlylaktanya' ablakaiból lelődöztek. Ekkor a legörültebben félreverettek a harangok — szeretnők tudni kinek parancsára?

Ez által az ingerültség mind borzasztóbbá lön!.... A nemzetőrök rendkivül gyéren szállingóztak elő, s kik összegyültek is, rendetlenül zajongtak összevissza.

Nem volt a ki vezesse őket — senki, a ki rendet csináljon, kiki saját feje után csinált a mit jónak látott — saját feje után lelövethette magát, ha akarta, — a legrettenetesb chaosz uralkodott, s csak az isteni gondviselésnek köszönhetjük, hogy tömegestül el nem hullottunk. — És meggyőződni taníta ez esemény: hogy egy része a nemzetőrségnek, mely különben a parádéknál mindig jelen van, és bizodalomszavazásokra is mindig kész, — igen kelletlenül mutatkozik a valódi veszély' pillanatában...

A mint egy pár lövés történt — senki sem volt lelkesebb — a futásban, mint legnagyobb része a fegyveres nemzetőrségnek. Most legalább tudjuk, kikre számolhatunk. Polgárok és gyermekek lődöztettek agyon az olaszok által — a golyók mindenfelé fütyöltek — és a nemzetőrség, számtalan segitő néptömeggel nem tudott egyebet tenni, mint — elszaladni!....

Koránsem csalatkozánk, midőn azt mondók, hogy az ifjuságra szükségünk van, — mert egy század bátor fiatallal képesek volnánk tiz légio bizalomszavazó polgárt megkergetni... Ez állításra véresen nyomta rá jun. 11-ke az igazság' pecsétét. Azoktól vették el a fegyvert, kik azt legméltóbban viselték volna. S oly emberek kezében meghagyták, kik szükség idején futni tudnak.

És hol voltak az őrnagyok — az őrség' parancsnokai?.... Mi az elsők' egyike valánk a gyültéren, mi egy parancsnokot sem láttunk. — Midőn végre ½12 óra körül a katonaság jött, miután a lődözés és vérengzés félkilencztől féltizenkettőig tartott — megérkezett Földvári úr, és elkezdett kommandírozni. Miért nem parancsolt velünk senki korábban?...

Vagy a miniszterek parancsára harangoztak és doboltak riadót — s akkor aprilisbe küldtek, midőn vezér nélkül ide s tova hagytak bennünket szaladozni, vagy pedig a harangfélreverés és rohanó dobolás önfejüleg történt, s általa csak még nagyobb rendetlenséget akartak előidézni?

Valóban többé nem tudjuk, vajjon hatóságaink fejetlensége-e, a rend' ellenségei, vagy gonosz lázítók tesznek ki bennünket minden lehető veszélynek. Ha az egész csak laktanyai verekedés volt, akkor nem kellett volna bennünket összedoboltatni, s a vezértelen nemzetőröket orgyilkosok puskagolyóinak czélul adni. A katonaság' kötelessége lett volna — a katonai zavargást elnyomni. Ha pedig polgárok sérteltek meg, akkor az lett volna kötelesség, polgárok által ügyesen intézett módon vetni véget a garázdálkodásnak.

Mindezekből semmi sem történt! Reggelig bivouakiroztak, s másnap délben a négy század olasz lefegyvereztetett, és Komáromba küldetett.

Hát rendén megy ez? Polgárok lövetnek, sértetnek meg — s alkalmasint tán még csak nyilvános vizsgálat sem történik, hogy mint kisgyermekeknek egy kis játékot dobjanak elénk, bedugni száját a népnek. Ily folyama mellett a dolgoknak még sokra vihetjük!....: Ebben áll erélyessége hatóságainknak, kiknek felelősöknek kellene lenniök mindenről mi az országban történik?. Hova fog vinni bennünket ezen magyarázhatlan tétlensége némely minisztereinknek? Kezet a szívre! feleljünk nyiltan és szabadon! Mihelyt e czéltalan engedékenység még tovább is tart, és sehol semmi nyomát nem látjuk komoly lépésnek e depravált, rothadt állapot' megszüntetésére — és az idegen tiszteket eltávolítva önálló tiszteket nem látunk alkalmaztatni honfiaink közöl — addig mindig ellenséget látunk közepettünk, kit mi hizlalunk, s ki azért bennünket gyülöl; kit mi ruházunk, s ki azért bennünket lelődöztet; kinek létezését mi vérünkkel biztosítjuk, s ki azért vérünket ontja, gyermekeinket teszi bénákká.

Ily körülmények még oda fognak juttatni bennünket, ha gyors erélyes kormányzás nem vet véget e megvesztegetett állapotnak — hogy a társasági rend fel fog köztünk bomlani; elkezdődik az elvek fölötti harcz, patakonkint fog a polgárvér folyni semmiért; oly szabadság fog bennünket békóra verni, melyet nem a humanitás lelkesitend, hanem néhány ember' gyalázatos önkénye éltetend.

A törvényhozás az ő bizalmaskodó vakságában egyik hátralépést teendi a másik után. Vér fog folyni ok nélkül — és a nélkül hogy megboszultatnék. A hatalmasabb rablók' egyenlősége el kezd uralkodni, az igazság és szabadság' eszméit újra tömlöcz, lánczok, kard, álgyuk és itélőszékekkel fogják elnyomni, megcsonkitani. Ha ily jövőre jutni nem akarunk, akkor ideje hogy a minisztérium komolyan kezdjen más hurokat huzni fel; legyen kérlelhetlen a vakmerő lázítók iránt, — legyenek azok tisztek vagy ne, s fejtse ki minden irányban azon erőt, mely a veszély napjaiban csupán és egyedül képes az államot föntartani.

Mi nem akarunk terrorismust — de akarunk — törvényes erélyességet és gyors, rendithetlen igazságosságot ugy a magas mint alacson, ugy a házbirtokos polgár mint a proletarius, ugy a katonatiszt mint az utósó mesterlegény iránt. E kiáltó szavát igazság és jogosságért a radikál sajtó fáradhatlanul fogja emelni folyvást, és a világ' semmi sajtótörvénye nem fogja visszaijeszteni, hogy fel ne szólaljon a szabad jog' érdekében.

Junius' 6. 1848.

A fényes deputatiókról. A pecsovics táblabirák szeretnek tényekkel demonstrálni, mert ez nem kerül észbe. — ‚Márczius tizenötödike' borzadalmas expectoratiók mellett ünnepélyesen megégette-

tik, Pálfi a leggonoszabb czimekkel illettetik, milyekben Petőfi is mellékesen részesíttetik, a provinczia' nemzetőrsége hadjárásra proclamáltatik Pest város ellen, mely elég gyenge ilyféle elégületlen lázongókat keblében megszenvedni, a miniszteriumnak a megyei bizottmányok bizalmat szavaznak, fényes deputatiót indítnak utra, s jegyzőkönyvileg halhatlanítják a végrehajtó hatalom' embereit. Ez utóbbiak iránt néhány szót:

Uraim, megyei bizottmányok! önök nem képviselik az egész megyét; mert a félszeg, s igazságtalan törvény' következtében tulzás nélkül mondhatni, hogy csupán a nemesség által választattak; igaz ugyan, hogy e választásba a helységek' képviselői is befolytak, de 100 — 200 helység levén egy megyében, ennyi szavazat az utósó közgyülésre sereglett 3 — 5000 nemes' ellenében számításba nem vétethetik, aztán a bizottmány' kiegészítő része, a számostagu tisztikar, kizárólag a nemesség által választatott. Ne mistificálják tehát a közönséget azzal, hogy önök a megye' közakaratát fejezik ki, önök nem kifolyásai a megyei közakaratnak, tehát pecsovics képtelensége sem megyei közvélemény; aztán önök szeretik elfeledni, hogy már nem birnak a régi közgyülési minőséggel, önök nem mások, mint az administratio' gépei, nincs, s nem lehet többé statutarius jog.

Hagyják el már egyszer azon fényes deputatiokat; régi időben ezeknek megvolt, ha nem is a legdicsőségesebb czéljok és alapjok, akkor, midőn még a servilismus és az istenitésig tulvitt hizelgés aratta a hasznot, a szolgajellemüeknek volt nyitva az érdem' pályája, és a hunyászkodó egoisták, kik a bureaucratia' eszközeivé aljasitották magukat, nyertek polgári jutalmat és kitüntetést, ekkor mondom a fényes deputatiók megtették hatásukat, de most már nevetségesek, a demoralisatio' ezen emlékrongyai nem fedik többé el önök' egoismusát, és szolgaiságát.

De ugy-e önök szeretnek szerepelni, az aranysujtásos zrinyit sem hiába varratták, s ha a közmondás szerint bizonyos állat, ha éhes, makkal álmodhatik, mért lenne zoologiai következetlenség, hogy a jó gyomru táblabiró jó ebédről álmodjék, hisz ez még az álmos könyv szerint sem rosz, — megjegyzendő t. i. hogy a fényes deputatiónak természetes következménye a fényes ebéd.

Ha határozott elvü és szinü clubbok, vagy egyesületek, bizonyos meghatározott czélra, például rokonszenv ébresztésért, vagy elvterjesztésért, iránykijelentésért rendeznek diplomatikai ebédeket, ez illő, sőt némelykor az associatio' czéljaira szükséges is.

De a mi fényes deputatióink a fényes ebédet mint jutalmat tekintik azon phrasisdus dagályos declamatiókért, melyekben a megtiszteltnek mult, jelen és jövő érdemei illőleg kiemelve magasztaltatnak.

Hamis politicusok önök táblabiró uraim! mily ildomosan kötik az édest össze a hasznossal, mily ügyesen számítnak! a miniszteriumra a csintalan marcziusi gyerekek ráijesztettek, már majdnem desperáltak szegények! — de hátrább az agarakkal márcziusi fiuk, jön a Don quixotti tábor, az insurrectio' hősei. Oldalukon a franczia vértől, vagy más valamitől rozsdásult kard, mely még Endre király alatt a szentföldön küzdött elődöktől maradt ereklyéül a Berzsenyiként romlásnak indult magyar utódoknak, kik azt pulykanyakaló késnek használták, vállukon az Alvinczféle puska, melynek serpenyüje soha sem volt, tüzköve pedig a pipa mellett rég elhasználtatott, — e tábor a fényes deputatio, megmentendi a miniszteriumot, mint Töpfer mondja egyik vígjátékában — illő honoráriumért! mért ne? — de aztán a megmentett miniszterium hogyis lehetne hálátlan? hisz ez is egy szálig mind nemesemberből áll. Jani.

Polgárság és nép.

Mi a polgárság? mi a nép?

E kérdést már nem egy olyan' ajkáról hallám, ki különben in politicis nem igen bőbeszédü szokott lenni.

Mi a különbség a kettő között? Micsoda külön jellemjelek különböztetik meg egymástól e két fogalmat?...

Igen kivánatos volna e kérdéseket világos, érthető módon megfejteni, hogy végre tudnók, minő fogalmakat kössünk e nevezetek' mindegyikéhez; igy mostani kétségben hagyatva, a két fogalom még viszály' magvául szolgálhat a nép között, mely által, külön osztályokat előföltéve, könnyen különböző politikai pártok képeződhetnek.

A valódi szóértelem szerint a nép — az egész világ. Az egyenlő testvériesült polgárok' összege, hasonló jogokkal, hasonló kötelezteteésekkel. Daczára e radikál egyenlőségnek, léteznek — nem ugyan osztályok, de különbözések, részint természetesek, részint esetlegesek — s csaknem végtelen számuak. Ilyek az erő, egésség, szellem, izlés különbözései, melyek okaiul szolgálnak azon k ü l ö n s é g n e k az e g y e n l ő s é g b e n, azon compact rendnek a társaság átalános kifejlődésében.

A külkörülményekből, melyeket megváltoztatnia az embernek ügyekezni kell, mihelyt azok a radikál egyenlőséget vagy valódi jogot megtámadják, fejlik ki az erők, tehetségek stb. természetes különbözése, olyanok, melyekre az ember semmi befolyást nem gyakorolhat, s ismét olyanok, melyeket módosíthat.

Ez utóbbiak t. i. az i s m e r e t e k és a b i r t o k' különbözésében foglaltatnak.

Az egyetlen lehetőség, mely által e különbözés az emberek közt módosítható lenne, abban állana: ha mindenkinek az állam nyujtana módot ismeretszerzésre, tőkét vagy szerszámot munka s keresetszerzésre.

Ezentul minden egyéb az egyén tetterejétől függ, s pedig c s u p á n és e g é s z e n ő tőle. T. i. az ő belátása, szorgalma, megfontoló józanságától, s igen természetesen a t i s z t á n t e r m é s z e t e s k ü l ö n b ö z é s e k' categoriájába tartozik.

Mások é s z s z e r ü e n nem lehetségesek.

De még itt is, mily nehéz a nevelés és tanítás' változékony, örökmozgásu lajtorjáján némi osztálykülönbséget megállapítani. Azon pontot, melyen egyiknek tehetségnagysága s szellemi ereje végződik és a másiké kezdődik.

A nemesség nálunk eddig politikai osztályt képezett. Osztályt, mely positiv föltételek által, mik sokkal világosabb, szembetünőbb, kebellázítóan nyommasztóbbak valának, semhogy a paraszt legkevesbbé is félreérthette volna azokat — a többi néptől egészen el volt zárva. Az ember nemes volt — m e r t u g y s z ü l e t e t t.

Mily szörnyü ironia az emberi bölcseségre — az emberek' természetszerü egyenlőségére.

A nemesek mindennemü szabadalmakkal birtak és birnak még ma is, és látszatra összeomolva, de tényleg még fönáll az iszonyu válfal egy s ugyanazon a n y a f ö l d — a h a z a' fiai közt. Fönáll az által oly egyenletlenség, mely minden érző kebelt undorral tölt el.

*

Fönáll ezenkivül még egy második viszony. Léteznek a városokban bizonyos szatócs - kaszták — melyek a szabadalmak' gyülöletes elve mellett egész erőhatalommal küzdenek. A polgárok' egy része jogokat sajátít magának, és szemtelen önkénynyel minden jogaitól megfosztja a másik polgárt.

Innen még folyvást a pirító különbség a „polgár" és „nép" fogalmai között. A jograbló magát polgárnak nevezi. A megrablott kénytelen beérni a kicsinylő „nép" tág szavával.

A választó — a 100 forintos szállásu — magát polgárnak nevezi, és képviselni akarja a nem választókat, a nem százforintos szállásuakat, a milliókat, — tehát a népet, a nemzet' legnagyobb részét.

Ha egyszer az egyenlő részvét' elve nem csak a terhek, hanem a jogokra nézve is köztünk meghonosul; ha mindenki különbség, kivétel nélkül szent emberi jogaiba visszahelyeztetik — akkor nem fog többé polgár és nép mint fajkülönbség létezni ember és ember közt. Akkor e szavak elvesztik jelentőségüket, nem lesz rajtuk egyéb, önkényes filologiai különbségnél, s a politikai codexből örökre kitöröltetnek. Akkor nem lesz külön kaszta, hanem lesznek magyarok — testvérek! — kik már egyenlő jogu polgárait képezendik egy s ugyanazon hazának.

A polgárnak a népbe kell feloszlani. Jövője ma már csak a népnek van — vagy pedig mindnyájan elbukunk.

A nagyságosok.

Csak czigány nép vagyunk mi. Hizelkedünk egymásnak, baráti kezet szorítunk, oly jók vagyunk, mint egy falat kenyér; de azért a veres nadrágot, ha szerét tehetjük, gondviselésünk alá veszszük.

Hogy' örültünk marcziusban, hogy már ezután egyenlők leszünk és testvérek. Oh! vajjon mi a manó is tartott eddig vissza bennünket? Úgy fogunk élni, mint az angyalok!

A kétségbeesés' kinjai vettek körül, midőn hallottuk, hogy az országgyülésnek fölirására ő felsége minő rendelvényt adott. — Vége az egyenlőségnek! vége a testvériségnek!

Később a királyi leirat kedvezőbb lett, hanem a czimek és nemesség' osztogatási jogát ő magának fentartotta.

Az ifju Pest erre elégületlen volt, roszul esett neki a testvérség' első napjaiban, ily különözésekkel megháboríttatni. Na de adjon ő felsége czimeket a mennyit tetszik, mi azért testvérek lehetünk.

Pozsonban azonban nagyot kacsintottak, s azt mondták, oh! ez már jó leirat, evvel meg lehet elégedni. Az aristokratia győzött!

A felség letette absolutisticus fegyverét — de az aristokratia nem. A testvérség nem egyéb mint gúnyos szójáték. Hogy legyen ahhor testvéri érzelmem, ki magát egy fensőbb lényből származottnak tartja, kinek más szokásai vannak, ki szégyenel hozzám dörzsölődzni, ki magának különféle czimeket arrogál?

Franczia országban igy szólítják a minisztert „polgár miniszter" minálunk a testvérségnek ebben sincs semmi nyoma. Mi nagy alázatossággal igy szoktuk őket nevezni „tisztelt miniszter úr."

Micsoda? úr? hát tesvérség az, ha van köztünk a ki fölöttünk úr? Ne mitsuk magunkat; ne fitogtassuk, mint a czigány a veres nadrággal, hogy mi testvériségben élünk. A hol egyik a másikat uramnak nevezi, ott nincs testvérség.

Haza jöttek Pozsonból az urak, s a Pesten kihirdetett testvériség fölreppent a semmiségbe.

A vidékről még mindig igy kapom a leveleket „Tekintetes stb." s hiába protestálok, hagyják el ezt a becstelen szót — újra és újra elszomorítnak. Tehát végre is azt kell hinnem, hogy czigány nép vagyunk, mi csak lármázni szeretünk, de a valóságban semmit.

Hát ti édes királyi itélőtáblai assessor urak, és ti septemvirek, és tudja az isten hány törvényszéki birák! Honnét illet titeket az a nagyságos és méltóságos czim? Ti a törvény szerint tartoznátok itélni, hát a törvényt tudnotok is kell: mondjátok meg melyik törvény adja meg nektek ezen czimeket?

Azt a hivatalocskát a melyet ti viseltek, nem szükség hatalmakkal és fénynyel felruházni, mert már ezután a czimért senki sem fog titeket becsülni.

S ha már urak még mindig léteznek is ezen táblabirói országban, ti bizonyára kisebb urak vagytok a miniszteréknél; s ti bennetek még sincs annyi lelkierő, annyi becsületérzés és annyi jóindulat, hogy ha a szegény ember' fia hozzátok megyen, megmondanátok: ti nem akartok nagyságos és méltóságosoknak czimeztetni. Oh! nyomorult nagyságosok! mivel vagytok különbek mint más becsületes szegény ember.

Ti nem akartok meghajolni a jóra, ti megtagadjátok a nektek testvérileg felajánlott testvériséget. Ám lássátok. Ti az aristokratiába kapaszkodtok. Ha apáitok bármik voltak is — ti mágnási czimeket bitoroltok. Jó! legalább ismerjük embereinket.

Ujvilági.

Védvámok és külkereskedésünk.

Vegyük szemügyre a védvámokat és illetőleg a külnemzetekkeli kereskedői szerződéseket. Ezekből azt látandjuk, hogy ezen szerződések az osztrák kormánytól, rólunk nélkülünk és rendesen a mi kárunkra köttettek, mert azon híres bukott vagy nyugdijazott cancellárok közől, kiket a régi rendszer fölmutathat, egyik sem tarthatá érdemesnek azt átnézni, annál kevesbbé azt az országgal tudatni. Ezek megköttettek és bár üdvös vagy káros volt is a magyarra, hozzá szólni senkinek sem jutott eszébe; és igy azt sem tudhatjuk, hogy vagyunk velük. De nézetem szerint most már ignorálni is kell őket, mint olyanokat, melyeket nem a magyar constitutionalis statusok kötöttek, és most minden halogatás nélkül, ha lehet a jövő nemzetgyülésig, a miniszteriumnak meg kellene kisérteni, velük újabb szerződések' kötését. Most az igaz kevés jelentősége leend; de ha a fiumei vasut kész leend, akkor igen fontos kereskedői nemzetté válandunk, mert a tenger közvetlenül közepével leend országunknak összekötve, és ez által előpiaczává leszen a tengeri városnak fővárosunk. A védvámokkal még eddig sehogy sem vagyunk; de ez legbajosabb kérdés is leend a miniszteriumra nézve, mert vagy felállításukat kell, bevallott elveiknél fogva, mint müiparunk' emelésének főtényezőjét követelni, vagy iparunkat oda vetni az osztrákok' martalékául. Mind az első, felállításuk, mind a másik igen bajos kérdés; mert ha felállíttatnak, mint hogy mulhatlanul föl kell állíttatniok, akkor az osztrák szomszédokat mint iparunkra nézve mind szomszédi, mind ekkorig oly kedvező helyzeténél fogva is legveszélyesebeket, le zünk kénytelenek leginkább szorítani; miért majd a bécsiek, feledve általuk eddigi roppant nyomtatásunkat, a legkisebb védvám ellen is iszonyuan feljajdulnak. De bármily kifakadások miatt is biz iparunkat a sógorok' kedvéért

föl nem áldozhatjuk; s kényteleníttetünk, bármint lármázzanak is ellenünk, védvámokat ellenükben fölállítani. Hogy ezen védvámok mennyire legyenek terhesek vagy kedvezők, azt az ausztriai örökös statusokkal szükségképen kötendő kereskedői szerződés' kedvező vagy nehezítőbb pontjaihoz kötném; ha az osztrák kormány Gallicián (ha el nem veszti) át Oroszországba borainknak nyilt utat enged, ugy Csehország felé is, akkor mi is engedhetnénk az ő iparáguk' valamelyikének, teszem a gyapot (pamut) iparuknak ily szabad behozatalt; és igy történhetnék ez gyapjunk és egyéb czikkeinkkel is. Nekem nem annyira az ausztriai, mint inkább az Ausztrián keresztüli kereskedés fekszik lelkemen; mert magával Ausztriával nem sokat gondolnék, de a transito vámok miatt okvetlenül kell velük egyezkedésre lépnünk, és pedig olyanra, hogy az ránk nézve, ha nem is közvetlen Ausztria' ellenében, hanem mint átviteli kedvező legyen. Mert mig ezt nem teszszük, addig a többi német statusokkal semmiféle szerződésre nem léphetünk. Anglia és Francziaországgal, vagy az olasz statusokkal kötendő szerződések szinte föltételezik a védvámokat, de itt már nem lennék oly szigoru, és a gyarmati czikkekre u. m. kávé, bors, sáfrán, czukor, de csak nyers, és egyebekre igen kedvezőleg kellene eljárni, és inkább itt benn valamely indirect adót rájok vetni, mint kisebb vagy nagyobb mértékben fényüzési czikkekre.

Iparunknál legfőbbképen a len, vas és bőrt kellene a külföld' ellenében óvni, és én az egészen kész kézműiparczikkeket, milyen a butor, kocsik, czipők és egyéb munkákat, leginkább terhelném, mert az ilyenek legtöbb kárt okoznak iparosainknak a vásározások által, ezt már „Pest és vásárjai" czímü czikkemben is kifejtém. Ezekre 18—45 százaléknyi védvámot tennék, a fényüzési czikkekre 25—60%-ig. Posztóra és egyéb gyapjuszövetekre 12%, ha termékeinknek kedvező transitója lesz, ha nem, akkor 35%; len és kender vászonra most még elég volna 8%. Ezüst aranymüvekre 12%, és igy a körülmények, a velük kötendő szerződések' kedvezőbb és sujtóbb voltától függnének.

De ha már a czéhek' eltörlésével és a védvámok' felállításával, iparunkon segíténk, akkor keressünk neki vásárt is. És nálunk ebben áll a munkabiztosítás, mi Francziaországot most annyira foglalkodtatja.

Nekünk, azaz iparunknak csak egyedül az aldunai tartományokban van és lehet vásárja, ennek egyéb utja nincs. De nem is kell nekem ennél jobb piacz; mert ide az Isten a Duna által egy biztos utat teremtett, de közelebb is esünk hozzájok mint bármelyik iparüző status; azért tehát ezen tartományokban kell iparunknak, jó szerződések által, piaczot teremteni. Itt most kellene a pillanatot hssználni, mig a nagy német status meg nem alakul, mert különben azok elkapják alkalmasint előlünk, kivált ha mi ellenükben előbb állítanók fel a védvámokat, mielőtt az aldunai tartományokkal ilyetén kereskedői szerződésre lépnénk. — Poroszország már néhány éve egy kereskedelmi társaság által meg is próbálta az ottani kereskedést, és mondják kedvezően ütött ki. Itt eszembe jut a mi kereskedelmi társaságunk; ez, midőn Szabó Pál igazgatá, birt szinte egy butor- és egyéb raktárral Bukarestben, most nem tudom, megvan-e még, vagy sem? — sajnálnám, ha felhagytak volna vele, mert itt csak a kereskedelmi társaság szolgálhatna iparunk' emelésére legjobban, és ha elegendő tőkéje volna, hogy kitarthasson, legkedvezőbben űzhetne kereskedést. Kérem a tisztelt kereskedelmi társaság' igazgatóságát, fordítsa figyelmét a gabonakereskedés helyett inkább iparunk' emelésére, a mennyire ez kára nélkül megtörténhetik.

De ezen kereskedelmi társaságnak, mint ilyennek, nyomoruságig kevés alapu tőkéje van, pedig kis öszveggel soha, sem termesztményeink, sem iparunk' emelésére kellőleg hatni nem lehet. Azért ohajtható volna, hogy az illető kereskedelmi miniszterium ezen társaságot pártfogásába venné, és akár több részvények' kibocsátása, akár a status által neki adandó kölcsön által alaptőkéjét mintegy két millió pengőre emelnék; mert ha ezen országos intézet, noha Szabó Pál által hitelében megingattatott is, nem érdemli meg az országos pártolást, akkor nem tudom, mi érdemli inkább meg; de ezenfölül az ipart csak egyedül ezen társulat által lehet legbiztosabban emelni és illetőleg biztosítani, azért ezt elhagyni, azaz nem emelni, annyi mint az ipart és kereskedést másodkéz által meggyilkolni. Aztán olcsóbb áron a munkát biztosítani nem is lehet; mert akármit tegyenek is a munka' biztosítására, sokkal többet fog elnyelni, és ha utóljára is a megkészült munkának piacza nincs, akkor az egész költség hiába volt, mert a munkát, azaz a müipart csak a vásár biztosíthatja; ha nem lesz vásárja, akkor bármit tegyünk is, az virágzó nem lesz. Azért jó leend ezen kereskedelmi társaságot olyan helyzetbe tenni, hogy ő a status' minden közvetett beavatkozása nélkül az ipart és kereskedést, mint két elválhatatlant, emelhesse, hogy az által biztosítva legyen. Ezt pedig teheti, mert ha a bécsi egyes kereskedők képesek Bukarestben és az aldunai tartományokban, kész butorok, kocsik, és egyéb iparczikkekkel, Magyarországon által, a gőzhajókoni gyors szállítás' segedelmével kereskedni; miért ne tehetnők azt mi? holott nekünk most hatalmunkban áll, mind véd-, mind átviteli vámokat állítani, és igy kereskedésünket és illetőleg iparunkat az aldunai tartományokra nézve kedvezőleg biztosítani.

Itt benn a honban az iparmütárnak kellett vagy kellene biztosítani a hazai ipart, de ennek is tőkéje oly parányi, hogy hivatásának meg nem felelhet kellőleg, azért ennek azon esetre, ha a kereskedelmi társaság országosan biztosíttatik, akár tőkéjének a status által adott kölcsön által, akár kamatbiztosítási uton, de minden esetre a status általi biztosítás által egyesülnie kellene, ugy hogy az iparmütár képezné a kereskedelmi társaság' nyitott kereskedését idehaza, a külföldön pedig maga a kereskedelmi egész erővel oda munkálna, hogy a magyar ipar és kereskedés mentől virágzóbb legyen. Ekkor aztán lesz iparunk igazán, mert vásárja által a munka biztosítva van. Mert ne higye valaki, hogy akár országos mühelyek, akár mi más által inkább biztosíthatja a munkát, mint a vásár által. Nem a munkát, hanem a munkának a vásárt kell biztosítanunk. Ezt pedig, mint fönebb is mondám, sem olcsóbban, sem jobban nem tehetjük, mint a kereskedelmi társaság által.

Ferenczi György.

Külföld.

— **Frankfurt.** A szövetséggyülésben f. hó' 6-kán egy tudósítás olvastatott fel Schleswigből Wrangel ezredestől, ki eddig oly vitézül harczolt a dánok ellen, melyben kérdi, mit tegyen tovább? A gyülésnek semmi ellenvetése a Schleswig dán seregek által újra megrakott részeinek újra elfoglalása ellen. — Ugy látszik tehát, hogy az oroszokkali fenyegetődzés ismét vagy csak puff volt, vagy pedig a németek bátran szemébe akarnak neki nézni. Iszonyu is volna, ha 40 millió müvelt német egyetlenegy orosztól hagyná magát járszalagoltatni.

— A német nemzeti gyülés balközépe igen nagy fontosságu programmot bocsátott ki, mely még a conservativ

követek közt is nagy benyomást idézett elő. A nép és nemzetgyülésnek az uralkodókhozi viszonyait és hatalmát határozza meg. Az alapelv mindjárt ez : 1) A törvényhozó hatalom a népből ered — máskép nem is gondolható. 2) Egy népkamra, alakítva az öt évre (ez időköz igen nagy — három év a maximum, három év alatt rendkivül sok változhatik) — választott népképviselőkből. Választásuk' alapjának szélesnek kell lenni, census nélkül. 3) Egy senatus, vagy statusok' kamrája. Itt a külön szövetségi statusok ülnének, s az első kamrával együtt osztja a kezdeményzőjogot. Törvényeket csak itt hozhatni. De a pénzkérdéseket csupán a népkamra intézi el. 4) A végrehajtó hatalom egy választandó főnek adatik kezébe. E mellé adatik egy senatus, mely álland az első háznak 12 és a népkamrának is 12 tagjából, ezeket illető kamráik választják. 5) A statusok, a mennyiben institutióik az egészszel összeütközésben nincsenek, mostani szerkezetükben maradhatnak.

— **Nápoly.** A király és királyné lefejeztettek — s a vérszopó udvar' valamennyi tagjai ki fognak irtatni. Oly ember iránt, ki alattvalóival ugy bánt, a legkisebb szánalommal sem viseltethetünk. Calabriában ideiglenes kormány alakult. Ismét újabb véres tanuság a reactionarius gonosztevőknek.

— **Páris.** Blanc Lajos a kínos vád elől megmenekült. Még a kormány' tagjai is, kiknek indítványára Blanc vádállapotba helyeztetett, fölmentetése mellett szavaztak. A következetességet gyakran még a legliberalisabb embereknél is hijába keressük.

— **Verona.** Az olaszoknak osztrákokoni győzelme, mint már jelentők, tökéletes volt. Az Oestr. Allg. Zeitung egy derék czikket közöl Radeczki' strategiájának együgyüségéről, s nyiltan kimondja, hogy az öreg ur temporisálásával mindent elront. Peschiera' feladása' következtében 1600 horvát fog Horvátországba visszaküldetni. Jellasich tehát újabb váratlan segélyt nyer. A mi kormányunk ugy látszik sohasem tudja, mi történik tulajdonképen oda künn a mi sajátunkkal.

Belföld.

⁂ **A pünkösd éjen** elestek' temetése tegnapelőtt délután ment végbe, nagy ünnepélylyel. Három koporsó követte egymást, elül a Maasburg hadnagyé, aztán Drexner és Taubner (zsidó) önkényteseké. A koporsókat fáklyák vevék körül, elül, közben és hátul katonaság, díszpolgárság (mely a paráderа pontosan kirukkolt) és az egész önkéntes derék sereg lépdelt. Már bevégzettnek hivők a menetet, midőn az üres kocsik' sora' végén még egy közkoporsót látunk legesleghátul két lótól vonatni, melybe az elesett olaszok dobattak.— Elfogódott szívvel, de nyugodt kebellel kivántunk békes nyugalmat a sírba szállított áldozatoknak : de midőn az utósó halottszekeret látók, mely az olasz katonák' holttesteit vivé, keblünk fellázadott — nem a szánalom által, nem — boszuságában azon embertelen barbar tényen, miszerint azon szerencsétleneken, kik szánandó eszközeiül hullottak el büntetést érdemlő tiszteiknek, kik tán nem is voltak bünösök — haláluk után töltenek ily gyalázatos boszut. Ott vitték őket a fényes menet után legesleghátul, kiséretlenül. Gyalázat! ha már nem tartottátok őket érdemeseknek, hogy a többi koporsók után vitessenek, ha meg akartátok tőlük vonni az utósó tisztességtételt végkép, legalább annyi gyöngédérzelemmel birhattatok volna, hogy külön temettessétek őket el, legalább nem tettetek volna ily kebellázító erőszakot a nemes érzelmeken.

⁂ **Egyszerü logika.** Az napnál világosabb, hogy a pünkösti vérengzés' okai ismét katonatisztek voltak. Az is világos, hogy az egész a reactio' munkája volt. Ezt előre bocsátva az én logikám ez: Mészáros hadminiszter vagy mer azon reactio ellen tenni, vagy nem mer. Ha mer, akkor a bünös tiszteket röglön meg fogja büntetni; ha nem mer, akkor oly erősnek tudja a reactiót, melynek győzelmére számol: és ekkor a tiszteket még inkább meg kell büntetnie, hogy biztosítsa jellemét, és elhárítsa még gyanuját is annak, mintha ő a reactio' szolgája lett volna. A tiszteknek tehát mindenesetre bünhődniök kell.

⁂ **Pater Agabius**nak neveztetik azon tisztelendő atya, ki az angol kisasszonyok' pesti egyházában a hiveket szent szónak malasztjával tá lálja vala. Mult vasárnap tanui valánk egy ily szónoklatnak. Többi közt a fekete zubonyos férfiu ily épületes tanitást intéze hallgatóihoz hü bécsi ‚trager'-dialectusban : „Wos brauch' mer Wissenschoften. Schrift bringt nur Lugen und die Geschichte nur Verläumdung hervor —" továbbá: Seyd begnügt mit der Liebe zum hailigen Gaist, und nicht mit jener unverschämten Liebe" s ily modorban körülbelül folyt az egész prédikáczió. Oly intézetnél, melyben több száz apró leánynövendékek neveltetnek, lelkismeretes dolognak tartanók a vallás' szolgáját és egyházi szónokot igen szigoruan megválasztani.

⁂ **A miniszterium** a pünkösti vérengzés' bünös okozóinak szigoru megbüntetését igéri. — Szép szó. — A propos! a budai ledererféle vérengzés' okozóinak megbüntetését is igértek.

⁂ **A budai nemzetörség** a pünkösti véréjen igen kitünteté magát. A pestiek még alig szállingóztak össze, és ácsorogtak fejetlenül, midőn Budáról már ezernél több derék nemzetőr itt termett, és csakhamar a szükséges helyeken fel is állíttatott. — Szégyenelheti Pest városa.

⁂ **Gróf Széchenyi** helyettes miniszterelnök a vérengzés' helyén első izben gyalog megjelenvén. csendesen fogadtatott. Később egy szürke' hátán lovagolt a hely' színére. És megdördülnek az éljenek. Már most nem tudjuk, az éljenzés a minisztert illette-e, vagy pedig a lovát?

⁂ **A redoutteremnek** gyülésteremmé alakíttatása, mint mondatik, 50,000 pftba fog kerülni. — Szép pénz! — egy kicsikét tán igen is sok. Meg lehetne a hazát menteni olcsóbb teremben is! — a meggazdálkodott pénz jó lenne az önkénytesek' fizetésére.

⁂ **A budaiak** sok század által aláirt petitiót nyujtottak be gr. Széchenyi közlekedési miniszterhez, az iránt: hogy az újhíd' elkészülése közeledvén, a tervezett alagutat is vétetné munkába. A munka által nyerendő föld és kő a Dunapart' feltöltése és szabályzására fordíttathatnék, mi által a fuvar pénz meg fogna legnagyobb részt kiméltetni, s ugy szólva egy munkával két czél eléretni.

⁂ **Bécsi izgatókra** akarják fogni minden áron a pünkösti vérengzés' előidézését. Nem csodáljuk. A magyar szereti mindig másra tolni a hibát, s mig ezt teszi, nem lesz belőle semmi. Mért nem meritek kimondani bátran, mint férfiakhoz illik, hogy az anarchiai jelenetek' oka minmagunk vagyunk, — mert nem teszünk semmit egyebet, mint éljenezzük és dicsőítjük azokat, a kik semmit sem tesznek. — Nem tudtok egyebet mint éljenezni korcs szolgaisággal. Csak az kár, hogy éljenző torkaitoknak nincs az a hatása, mint a jerikói trombitának, különben már egyetlenegy erősség sem állana széles Európában, — sőt még csak Jellasich sem ijed

meg tőletek, annál kevesbbé mentettétek pedig meg kurjongatásaitokkal csak egyetlenegy önkénytesnek is életét.

*** **Pest városát** a Reformban Mack polgártársunk által tett javaslat után csakugyan árokkal szándékoznak körülvenni.

*** **A képviselök'** választása — tegnapelött kezdetett meg. — Jövő számunkban közhírré teendjük a választottak' névsorát.

*** **Triestet** hatalmasan ostromolja az ellenség.

*** **Gróf Batthyány** miniszterelnök tegnap délután megérkezett Insbruckból. A hírek, melyeket hozott, nem igen kedvezőknek mondatnak lenni.

*** **Ungvár.** A növendékpapság 24 pontból, és egy függelékből álló petitiót nyujta be három hét elött a püspöki kormányhoz, melyek többnyire megadattak, — kivéve többi közt azon pontot, hol kéretik a kormány, miszerint a növendékek közöli tisztviselők a növendékség által jelöltetvén ki, az előljáróság által csupán a kijelöltekből választassanak .... pedig ki csak ismeri a növeldék' benső dolgait, az legjobban tudhatja, mily igen czélszerü lett volna e pont' teljesítése ... Továbbá megtagadtatott még azon korszerü kivánat is, miszerint eltöröltessék a munkácsi megyében divatozó azon törvény, vulgo püspöki rendelet ... miszerint azon pályavégzett növendékpap, ki polgári, vagy nem e megyebeli papleányt vesz nőül, bizonyos pénzösszeget — jelenleg négyszáz pgő ftot — fizetni köteleztessék. Végre egy pár anyagi jólétet s pénzcrisist érdeklő pont nem adatott meg, a növelde' szegénysége tekintetéből ... azonban e megtagadó válasz mellett is azt nyerte a növelde, hogy anyagi jólétet érdeklő kérelmek küldettek a miniszterséghez.

*** **Nyék.** Máj.' 27. Fehérmegye' részéről itt tartatott a népképviseleti követválasztás' első conferentiája. A helységek' választottai szép számmal jelentek meg, s rövid tanácskozás után a megyei öt kerület' választottai külön csapatokra oszolva, a közbizodalmat biró egyéneket kijelölék maguknak. A jelöltek ezek: alcsuti kerületben: Madarász József, Kenessei Kálmán és ifj. Pázmándi Dénes; a csákváriban: Végh János, Végheli Zsigmond és Szluha Benedek; a bodajkiban: Keresztes Ignácz, Fesztetics Géza, Fekete János és Horhi Antal; a ráczalmásiban: Pázmándi, Rosti István és Kenessei; a kereszturi kerületben: Salamon Lajos és Boross Mihál. Táncsics Mihál is ajánltatott, de minthogy köztünk személyesen nem ismertetik, [1]) a jelöltek' sorából kihagyatott. A népjegyzők közől a velenczei és kereszturi, ugy szinte az otti biró is ajánltatott. A követválasztás' napja még nincs meghatározva. A szavazattal biró egyének' összeirása jövő hó' 13-kán fog befejeztetni (!).

A haza' oltárára adakozók' áldozatai a napokban fognak összeiratni a megyei bizottmány által. Vereb helység' volt földesura Végh János polgártárs minden ezüstjeit, melyeket nélkülözhet fölajánlá hazánknak. Értéke meghalad 1000 p. ftot. Ha minden hazafi, birtoka s jövedelméhez aránylag, ily ajánlatot teend, nem szenvedhet honunk szükséget.

A toborzások megkezdettek a helységekben, és jó sikert aratnak. Népünk' ifjai örömmel csapának fel a mozgó nemzeti őrseregbe.

Valódi örömmel juttatja alulirt köztudomásra, miszerint f. hó' 11-kén estve, midőn a közcsend a Károlylaktanyában ép oly boszantó, mint sajnálatos módon, vérengzően megzavartatott, a mint az újépületben elszállásolt önkénytesek, azon hazafi lelkesedéstől ösztönöztetve, hogy testvéreiknek segitségükre siessenek, minden rend nélkül tömegestül kitörni készültek: a mozgó nemzetőri tüzérek' kis csapatja az első „rendre" parancsszavára feljebbvalóiknak azonnal engedelmeskedett, s Elekes Ferencz hadnagy és Orsonics Gáspár főtüzér' lecsendesítő szavaira a rend' korlátai közt maradt. Szivüknek fájt, hogy testvéreiknek nem segithetnek, de engedelmeskedtek. E kis testület, meggyőződve a föltétlen engedelmesség' szükséges voltáról, első bizonyítványát adá, hogy hivatását méltányolni tudja, mely nem kisebb, mint: alapját, magvát képezni egykor tudományos karainknak. Mack.

1) Hát nem elég, ha szelleme s gondolkodásmódja és képessége irataiból ismertetnek? Szerk.

Törvénykezési rovat.

Új sajtótörvényeink. A törvénynek világos szerkezetünek kell lenni. A törvényeknek a határozottság legjóltevőbb tulajdonuk, e nélkül soha sem fog az igazságszolgáltatás' czélja általuk eléretni, sőt inkább eszközök lesznek arra, hogy a birák önkényt gyakoroljanak.

A határozatlan törvény méreg, mely a status' egyes tagjain rágódik. Sokkal veszélyesebb határozatlan törvény alatt lenni, mint egészen törvény nélkül. Ha nincs valamiről törvény, tudom magamat mihez tartani; — de ha van, és a biró máskép magyarázhatja, mint én a legjobb lelkismerettel a törvényt értettem — ez kínos.

A sajtótörvény elszámlálja a sajtóvétségeket, s ezek közt a magánszemélyekre nézve a 12-d. §-ban azt mondja: „ki magánszemélyt rágalmakkal illet, hat hónapig terjedhető stb."

Ebben tehát annyi világos, hogy magánszemélyt rágalmazni nem szabad. De hogy szabad-e vagy nem lealacsonyítani és megsérteni — arról egy szó sincs.

Én azt tartom, hogy egyes polgárok' becsülete legyen szent; s ha hibázik is egy vagy más ember, de e hiba olyan hogy vele senkinek sem árt, nem szabad azt a közönség elé hozni. Ezt tenni bün volna a társasági élet' czélja ellen; nincs ember, kit természeti hibáinál fogva a közönség előtt szégyenszékre ne lehetne állítani.

A törvények egyesekért vannak; mindenesetre ezeket biztosítani kötelesek. Nagyon aristokratikus szellemü törvény tehát az, mely egyes polgárok' megsértetését nem rendeli oly szigorún büntetni, mint a hivatalnokokat és más fölebbvalókat.

Hiszen a hivatalnokok és a többiek csak eszközei a törvénynek; ők vannak egyesekért, nem egyesek ő érettük. De mikép felel meg a sajtótörvény ezen elveknek? Sehogy.

Ki a hatóságot, hivatalnokot, stb. bántja, arról 11. §. rendelkezik; a mi pedig a magánszemélyeket illeti — arról egyetlen egy kis szakaszocska szól. És ez is mily homályos. Ha valaki rólam gunyolódva azt irja: te gyáva, te alávaló, te semmirevaló stb. fogom-e mint rágalom' megbüntetését kivánhatni? bizonyára nem; pedig bizony csak nehezen esnék, ha valaki minden ok nélkül ilyes valamit beszélne rólam. — De e kis szakaszocskát is bezavarja a következő §.

A hol t. i. a törvény a birói eljárásról rendelkezik, erre vonatkozólag a 24-d. §-ban igy szól: „a megbecstelenítő, meggyalázó, sértő állítások bebizonyítása nem engedtetik meg." — Ebből tehát azt lehetne következtetni, hogy nem csak rágalmat, hanem egyéb gyalázó és sértő kifejezést is lehetne törvényes uton viszszatorolni. — Igen de a vétségek közt csupán rágalom említtetik. A

birói eljárásról szóló §-ok' egyes szavaiból a vétséget nem szabad volna engedni kihalásztatni.

És ebből a legnagyobb törvényzavar áll elő. Az egyik meg fogja próbálni a sértegetőt is megbüntettetni; a másik nem fogja ezt merni. Az egyik jury csupán sértő kifejezéseket is vétek-nek fog kimondani, a másik jury azt fogja mondani, hogy csupán a rágalmat engedi a törvény büntetni.

Ha valaki tisztviselő vagy más fölebbvaló ellen fog irni, azt kegyetlen szigorúsággal fogják különösen a büntetés' mértékének alkalmazásában, melyet 3. tagból álló rendes törvényszék fog teljesíteni, büntetni, — egyes emberek' bajait pedig csak ugy kaczagni.

Ez felfordított állapot. Ne feledjük hogy minden a világon csak egyesek' közös javáért vagyon. — A mi sajtótörvényünk pedig épen magánszemélyekre nézve rendelkezik leghanyagabbul. Ez nagy hiba.

Sorompó.

Éljen a protectio. A régi bureaukratiának azt vetették szemére, hogy csak protectiója' gyermekeit pártolá, segíté tisztek és hivatalokra, a pártfogástalan talentomot pedig nyomorogni hagyák. És ime az új bureaukratia által ugyanazon játékot látjuk üzetni, más szín alatt. Feltünt ez különösen az orvosi kar' f. hó' 8-án tartott utósó ülésében, melyben a kar jegyzőjének megválasztása volt szőnyegen. Balassa tanár saját hatalomgyakorlattal K. urat nevezé ki. Ezen önkényes eljárás sérté a tagokat, ezeket illetvén a választás, s ők H. urat választák. — Ha az ember egy ily választásra készen lett volna, talán más egyén fogott volna megválasztatni. — Balassa tanár ur a miniszterium által tanulmányi igazgatóul választatott. — Egy ily választás mindenesetre szembeszökő, minthogy ő, mint a gyakorlati sebészet' tanára, ha hivatásának kellőleg megfelelni akar, annyira el van foglalva, miképen újabb hivatala csak tanárságának hátrányára szolgálhat. — Ily állomásra tehát oly egyén lett volna választandó, ki elméleti tudományok' tanára levén, tanórákon kivüli idejével teljesen rendelkezhetik. Szembeszökött ennélfogva, hogy egy oly kitünő egyén, mint Schordan tanár mellőztetett, valamint az orvosi ügyekben oly nagy jártasságu Csausz, kik' mindenike elméleti tudományt tanítnak, hivatásuknak megvesztegethetlen becsületességgel felelnek meg már több mint 30 év óta, s kiknek mégis a legifjabbik tanár, csupa protectióból (mert ha ez valódi érdemigények' nyomán történik, ellene szavunk nem lenne) eléjök tétetett. — Ily protectioember a nem rég megválasztott protomedicus is. — Éljen tehát a protectio — a protectio az ő üdvtelen következményeivel. r.

Polgártársak!

Az igaz ügy' érdekében kérem önöket jelen sorok' közzétételére: Özvegy Ádám Teréz assz. f. hó' 10-én délelőtt egész készséggel husz pftot tön a haza' oltárára. A következő nap a Pester Zeitungban (T—y) aláirással egy czikk jelenék meg, melyben oly polgárok' nevei említtetnek föl, kik a haza' javára önkénytes adománynyal járulni vonakodtak. Ezek közt áll az említett polgárnő' neve is. — Nem fürkészem, mennyiben legyen ezen czikk' czélja tiszta, vagy nem, mennyiben függjön az össze a névtelen közlő' egoistikus kinézéseivel, ki saját kivívandó hazafidicsőségét talán mások' polgárbecsületének sérelmével akarja elérni: hanem kötelességem az igazság' nevében tiltakozni egyes polgároknak ily, mint önök látják, teljes hazugság' alapjáni pelengérre állítása ellen. A.

Kecskemétről. Tekintetes Bikfalvai Ligety úr, lihető az őskori táblabirák' egyik hü drabantja, most pedig egy parányi töredék pártnak ügyes spiczlije Marcz. 15-dike egyik számában megremekelt.

A nép' kedveltjeit, Fejest és Hajagost — kikről elszárnyalt a hir, hogy követeink leendnek — gunyos gorombasággal jól leforrázva, a világ és népünk előtt gyülöletessé akarta tenni — ha lehetett volna.

A milyen az ember, olyan a munkája.

Ligety uram' lelkülete — bárki legyen a jámbor hazafi — igen daróczos.

Erkölcsi gyilkolást akart elkövetni kedveltjeinken, ha sikerülendett; csakhogy mi ismerjük embereinket s nem hiszünk tekint. Ligeti úrbátyánknak: nem hiszünk: mert, ama jeles capacitásu két egyén ki fogja magát tisztázni tudni.

Különben is: hogy a rágalom' kigyófogai csak ott, hol anyagot lelnek, mérgezők, kiviláglik abból, miszerint tegnap, junius' 10-én Fejes ur' elnöklete alatt megkezdetett városi tisztujitásnál Csányi János főbirónak; kedvelt Hajagosunk pedig polgármesternek igen nagy szótöbbséggel megválasztattak.

Hogy tetszik?

Egyébiránt most már egyenesen kimondjuk.

Léptessenek önök fel bárkit is Kecskemét' számára követül: a világhíres Lamartinet, Cremieuxt, vagy támaszszák fel O'Connelt, a hasonlíthatlan népbarátot, buknia kell.

S ki fogna Kecskeméten például egy országkormányzót megbuktatni?

Az elv uraim.

Micsoda elv?

Az biz ott édes Bikfai Ligeti urambátyám: hogy mi egyszerü közemberi eszünkkel oda gondolkozunk: hogy, miután mi kecskemétiek, egyéb észrevehető jót sem nyertünk a népképviseleti rendszernél s meg hogy két követet küldhetünk az országgyülésre, tehát:

Mi két követet akarunk is, fogunk is küldeni; de saját városunk' fiait, saját véreinket; nem nemes embert, vagy ha nemes ember leend is, mindenesetre olyat, ki bizonyossá tesz bennünket, hogy a municipiumokat nem pártolandja.

Siklóst elvben mi jóval megelőztük.

Siklós Táncsicsot választá követül.

Köztünk is találkoznak emberei a népnek.

Önök már kötözgetik melleikre a piros szalagot.

Uraim! hév napok járnak.

A rózsa lehull; de a tölgylevél még soká s újra meg újra fog zöldelni — az elv mellett.

Ferkó marad Ferkó.

Tetszettem megértetni?

Egy ember a népből.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 22. Nyárelő' 18. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

A „*Reform*“ politikai radikál lap juliustól kezdve megjelenik hétfőt kivéve ***mindennap***, s hoz hetenkint négy tömött ívet. Tartalma' iránya s alakjára nézve utasítjuk a közönséget a kiadott Mutatványlapra. ***Előfizetési ár***: félévre helyben 5, vidékre négyszeri szétküldéssel 6 ft ezüstben. Évnegyedre félannyi.

Egyes szám' ára 3 pengő kr.

Előfizethetni minden postahivatalnál az egyesült magyar hazában. Pesten a kiadónál uri- és kigyóutczák' sarkán.

TARTALOM. Budapest, junius' 15. — Veszprém jun. 12. — Pest jun. 14. — Nemzetőrhad' organ satioja. — Népnevelők. — Külföld: Frankfurt, London, Páris, Verona, Wesel. — Belföld. — Sorompó. Szerkesztöi értesítés. — Előfizetési felszólítás. — Hirdetés.

Budapest, jun.' 15.

Az illireknek magyarok iránti ellenségeskedése —

Végre véres kitörésre jutott. — Karlovitz a bujtogatók gyülfészke, Hrabovszky által ostrommal bevétetett — egy csorda lázongó elfogatott, egy csata lön megnyerve, fényes győzelem ülve az ellenség' előcsapatjain. Hosszas jobbra balra tétovázás után végre a feluszitott ellenség' ellenében tetthez láttanak.

A mi politikánk a horvátok' irányában eleitől fogva el volt hibázva.

A mint a hatalmas, értünk épen ugy mint minden más népeiért a világnak csatára szállt korszellem' segélyével némi önállóságra emelkedtünk, azon idegen nemzetiségek iránt, melyek bennünket környeznek, s kik szövetségeseink, már akkor előre más eljárást kellett volna követni.

A horvát viszonyokat illetöleg mindenesetre még országgyülés alatt kellett volna egy külön osztályt ez ügyek' számára állitni — nem pedig utólagosan, midőn az ellenségeskedések már elkezdődtek, mert ezen telt határtalan gyöngeséget árult el az ellenséggel szemben. Őt pártütő szemtelenségében csak még inkább megerősité, mert látta hogy mi lázadóknak concessiókat adunk.

Nincs pedig kárhozatosb politika, mint az, mely nem tudja a következményeket belátni, s magát a már megtörténtek által vezetteti, irányoztatja, határoztatja. Politikában az államférfi főfeladata a megelőzés. Tudjon ő ügyes combinatiók által bizonyos irányt adni a viszonyoknak, — ismerje előre az eszközöket, melyek itt vagy amott szükségesek lesznek, hogy a becsületes czélt elérje, melyet maga elé tüzött.

Midőn a márcziusi napok' mozgalmai nálunk kezdődtek — a mi akkori legnagyobb politikusaink elvesztették fejüket. — A fiatal erőben fölvirágzó nemzedékre, mely sasgyorsasággal tekinte át sokat, — nem hallgattak, perse mert nem akarták engedni hogy a fiatal faj a táblabiróasztalnál megöszült fejek fölé nőjön, — pedig ha a viszonyokat tekintjük, azt tennniök igen jó lett volna. Mindenütt az ifjuság volt, mely újabb időben a szabadságharczokat vitta vala, nálunk is nagyobb tért kellett volna az ifjuságnak engedni.

Az ifjuság az ő lelkesedésében, a szabadság, egyenlőség és testvériség' szent eszméivel, melyeket épen az ifjuság volt képes nálunk helyesen fölfogni — leggyorsabb győzelmeket aratott volna. — E helyett a megfontoló nehézkesség jutott napirendre, minek 24 óra alatt kellett volna történni — három hónap alatt sem történt meg.

Három hónappal idősebbek levénk, és ott állunk, hol állottunk.

Hol állottunk? — az még jó volna. De a lázadás' gyümölcsét teljes érettségre engedők jutni, gyengeségeket árulánk el irányában, s a ravasz ellenség erélyes erővel fölhasználta azokat.

Mi nem valánk siketek a korszellem' intésére, mely minden áron humanitást hirdet. Az erőhatalom rosz fegyver, s mi egy lamartinei eszmehadvezért inkább istenitenénk, mint egy második Napoleont. — De nálunk — itt az eszmének még csatatere igen kicsiny. Az eszmékre az ellenségnek érettnek, azokat felfogni képes-

nek kell lennie, ha akarjuk, hogy azoknak nála hatásuk legyen. A szellemi gyuanyagnak létezni kell az ellenségben — akkor aztán gyujthat az eszme, s az ellent, ha tévutra tévedt, fölemészthetí.

Nálunk mindjárt eleinte, a lázadók' legelső mozgalmaira a hatalom kérlelhetlen szigorának kellett volna uralkodni. A gazlelkü camarilla' alattomos csalárdságainak — egyfelől cselt — másfelől erőhatalmat kellett volna ellenébe állítnunk. Kifogást elfogadnunk nem lehet — nem mondhatjuk, hogy előbb készülnünk kellett az erős ellenség' ellenében.

Most sem vagyunk erősbek. Most sem sokkal több rendes katonánk van az országban, mint volt eleinte. A parasztok az ellenséggel akkor, midőn még oly erős nem volt, épen ugy szembe tudtak volna szállni mint most. Semmi sem változott, csak a mi politikánk' késedelmessége, mely mégis valahára kezdi magát lassankint a valódi ügyállásba belehelyezni, s három hóval később elkezdi tenni azt, mit mi, már három hó előtt hangosan sürgettünk. „Ötven kötél nem a világ" czimü czikkünket gunymosolygva olvasák — most belátják, hogy egy pártütő csorda' ellenében a szigor' politikája — iszonyu ugyan, de a legjobb, az egyedül lehetséges és sikerigérő.

A nagy tömeg most s mindenkor képes hinni, hogy ott az erő, hol a hatalom. — E hatalommali visszaélés ellen biztosít bennünket a korszellem, biztosit minisztereink' gondolkodásmódja, mely épen a leghumanusabb irányban keresé üdvét.

A „statarium" kihirdetése igen helyes volt. Megtörténhetett volna már 10 hét előtt; a rendkivüli eszközök rendkivüli időkben nem csak megengedvék, desőt szükségesek. Sok sajnálatos esemény nem történt volna meg az országban, — melyeket most már nem történtekké még sem tehetünk. Hogy azonban kormányunk magát nem csak a formára, hanem szellemre nézve is megkülönböztesse az eltemetett előbbenitől, hogy igazságszeretete s humanitása legkisebb kétség alá se essék, mindenekelőtt szükséges volna, hogy a rögtönitélőszék' ülései — nyilvánosak legyenek. Hol vélemények forognak fen, ott a nyilvános véleménynek is ott kell ülni a törvényasztalnál; könnyen megérhetnők, hogy inyünk elleni egyének lázitás és bujtogatás' ürügye alatt szépen elhárittatnának láb alól. Hanyagság- el étés — vagy ezer más ily okból, csak nem egyenesen gonosz és kárhozatosból. A szigor és erélynek leginkább kézenfogva kell járni a tömeg' megnyugtatásával, nehogy a szigor vakmerő kegyetlenséggé fajuljon.

Az illirek' irányábani további teendőnk — egész erőhatalommal támadó állást venni ellenükben. — Nézzük végig a melyik lapot tetszik, azt látjuk belőlük, mikép a hangulat az ellenség által elfoglalt vidékeken koránsem általánosan ellenséges, és hogy sokan, kik most az ellenség közepett nem merik kormányunk iránti rokonszenvüket kimutatni, azt ha részünkről erélyes segélyre számolhatnának, bátran, fegyverrel kezükben teendnék. Miután az ellenségeskedések Karlovicznál véres kitörésre jutottak, Jellasich nem késend egész erejét oszpontositva bennünket megtámadni. — A mi főfeladatunk tehát kézösszetéve nem nézni a dolgok' menetét.

Egy szellemileg hatalmas, a maga függetlenségéért küzdő nemzet ellen e pillanatban talán nem volnánk elég erősek; — de egy rablócsorda, egy csoport gonosztevő fölött, kik a reactio pokoli szelleme által tévutra vezetve, rablás, gyujtogatás, pusztitásokat követnek el — nem lesz nehéz a jog és szabadság' nevében győzedelmeskednünk.

Vannak viszonyok, melyekben őrültség — sőt bűn volna mindent egy hatalomcsapással koczkára tenni. Egy rabló csoporttal szemközt azonban, mely aristokraták és papok által a törvény' utjáról letántorittatott, ezt jó lelkismerettel tehetni, — a győzelemről bizonyosak lehetvén. A szabadságoni győzelem sohasem jár a bünökkel karöltve. Ellenben az igazság mindig a legdicsőbb győzelmek' babérjait aratja.

A napokban leérkezett legújabb királyi rendeletek által — melyekben hadügyminiszterünk' hatalmának megerősítése foglaltatik, még inkább megnyertük azon helyzetet, melyben akadálytalanul — önállóan föllépheténk. Mostantól fogva a katonai hatóságokat illetőleg mindazokat lázitókui bélyegezhetjük, kik bátorkodnának ezentul még a bécsi haditanácsra hivatkozni. Minden katonaiak mostantól fogva a hadminiszternek vannak alávetve — és ő kifejtheti most már azon erélyt, melyet eddigi müködése után tőle méltán várnunk szabad.

Ügyekezzünk kaszáshadunkkal, mely Istenünkre nem csekély, elülbocsátva vitéz, jóledzett katonaságunkat, valahára ép oly gyors mint gyökeres véget vetni a horvát zavaroknak. — Benne vagyunk az újitásokban; újon akarjuk magunkat alakitani, ügyekeznünk kell tehát mindazt elhárítani utunkból, mi viszonyaink' e reorganisatióját ellenségesen gátolhatja.

A gyülölet, kölcsönös rágalmazás, pártkór szellemét, mely eddig legnemesb erőinket fölemészté, kell mindenek előtt elhallgattatni, s rendíthetlen egységet kell a közös ellenség ellenében kifejtenünk. Nekünk mindenekelőtt béke szükséges — mert ha most nem sikerül a humanitás' elvei szerint kifejteni s consolidálni magunkat, ha most annyira nem visszük, hogy minden pártok belássák, mikép üdvességüket csak a szabadságban találhatják: ha az egyenlőség és testvériség' eszméi most nem honosulnak meg közöttünk, ha az önkénynek és aristokratikus ármánynak, a papi bujtogatás és izgatásoknak csak legkisebb müködési tért is engedünk. — ugy nemzetünk századokra visszavethetik.

Sorsunk most kezünkben van. Intézzük azt saját javunkra. Ne várjunk ismét a véletlenre, mely kezünkbe játszá a szabadságot — mert meglehet hogy soká — igen soká fogna ismét magára várakoztatni.

Veszprém, jun.' 12.

Községi rendezésről. Életerős községeket kell alkotnunk.

A szabad népek' ereje a községekben fekszik, — mondja Tocqueville.

A községi czélok az államéival összhangzók, analogok, csakhogy azok az állam' átalános czéljai mellett inkább a közeli lakás, s együttlétből kifejlett társasági érdekekre vonatkoznak.

Képviseleti rendszer mellett minden honpolgár egyenlő, s kiegészítő részét teszi az alkotmánynak, a statushatalom az egész polgári társaságé, mely hatalom positivitásra az összes akarat' kifejezése által emeltetik.

Ugyanez áll a községekre nézve is.

A statushatalmat a polgárok csak közvetve, képvi-

selőik által, — a községi hatalmat pedig kell, hogy közvetlenül gyakorolják.

A községeknek szabadon kell mozogni kijelelt körükben, szabadon forogni tengelyük körül, függetlenül önmagukat igazgatni, érdekeiket kezelni.

Az államnak csak a főfelügyelési jog maradhat fön azon községi ügyekre, melyek az állam' érdekét érintik, vagy annak czéljaiv l azonosak.

A megye legyen azon központ, mely a községeket a kormánynyal összeköti, azon közép hatalom, mely által a kormány a községekre hathat, — a megyéknek függésbe tétele által, a törvények és az állam' czéljaira szükséges rendeletek' végrehajtása eléggé fog biztosíttatni.

Kivánjuk, hogy az administrationak minden ágai, s részletei ne csak öszpontosítva legyenek a kormány' kezében, az irány, és cselekvőség egyedül onnan induljon ki, hanem hogy oda is vitessék vissza, e nélkül erős kormányt nem képzelhetünk, — szóval akarjuk a centralisatiot.

De azt oly mélyen a nemzet' életébe mégsem akarjuk szétterjeszteni, hogy a köz-égek' szabad hatósági életét, öncselekvőségét absorbeálja, nem akarjuk annyira tulvinni mint Franczia-országban, hol még a községi maire is a kormány által neveztetik ki, activitása annyira alárendelt és korlátozott, hogy még törvényszerü határozatai is a préfet' autorisátiojáig felfüggesztetnek; a hatósági tanács pedig annyira tehetlen, hogy példaul: a maire' elöterjesztésére a községi budget fölött tanácskozhatik ugyan, de a végelhatározás a préfet-t illeti; a legkisszerübb ügyek, a legérdektelenebb apróságok concentráltatnak a miniszteri bureauban, hol aztán hosszu ideig elhanyagoltatnak, — megtörténik számtalanszor, hogy valamely középületnek kiigazítása ma száz frankba kerülne, s mire az autorisatio megérkezik, a költségek ezerekre szaporodnak, stb.

Ily rendszer által a kozségek' önállósága és függetlensége végkép megsemmisíttetnék, a lakosok szolgai engedelmességre lennének kötelezve; ez által az önigazgatás természetesen lehetetlenséggé válnék, mert a községi akarat fölött egy felsőbb rendelkeznék, ekkor a lakosok megszünnének szabad polgárok lenni, hanem alattvalókká s gépekké változnának, — és a mi nem kis tekintetet érdemel, a szabadságot föntartó, s éltető közszellem' kifejlődése már csirájában elfojtatnék.

A községi rendezésnél tehát vezérelvül állítjuk fel a függetlenséget, hogy a kormány a község' igazgatásába be ne avatkozhassék.

Magát az igazgatást illetőleg pedig következőket ajánlunk figyelembe:

A munka' felosztásának minden előnyei, a végrehajtásbani egység s erély és ezekből kifejlendő gyorsaság és pontosság kivánják, hogy a mennyire lehet, minden ügyszakra külön hivatalnok állittassék.

A tisztviselők bizonyos időszakra választassanak.

A hatósági tanács, hogy a végrehajtás' gyorsasága, és a felelősség' lehetősége biztosítva legyen, igen sok tagból ne álljon, de mégis annyiból, hogy a tanácskozás' érettségéről kezeskedhessék és a közakaratnak valódi orgánja lehessen.

Kis községekben a lakosok mindnyájan résztvehessenek a közgyülésekben, de nagy községekben, a sok nehézségek miatt, melyek vele összekötve vannak, ez czélszerütlen, ily helyeken nagyszámmal képviselők választassanak.

A választási jog általános legyen, ezt kivánjuk átalában minden választásoknál, de különösen a községekben, mert a napszámostól sem lehet elvitatni annyi tapintatot, s tehetséget, hogy a vele egy községben lakó, többnyire ismerős egyének közöl az alkalmast ki ne találja, s bár a közgyülés' hatalmában a hivatalnoki visszaélés ellen elegendő biztosíték találtatik, minden egyes lakos' érdeke mégis igen szükségessé teszi az ovatos választást, mert a község igazgatóságával naponkinti érintkezésbe jövén, a rosz választás' káros eredményét közvetlenül érzi.

Aztán a nép felszabadíttatott a gyámság alól, az egyenlőség mistificatio többé nem lehet, akarat nélkül marhacsordává a nép tovább nem aljasíttathatik, hogy a kiváltságosak' hasznára dolgozzék, sem az állam' vak eszközévé nem sülyedhet, holt anyaggá nem válhatik.

Ez hűtlenség lenne a kijelentett népfelség, és árulás a forradalom ellen.

A törvény s bíró elötti egyenlőség mellett mi a politikai jogok' egyenlőségét is értjük, és magunkat olyforma sophisticai tételek által: — hogy minden honpolgár egyenlő viszonyok közt egyenlő joggal bír, — kijátszatni nem hagyjuk, bárha ily jogot eszközlő viszonyok minden polgárra nézve lehetségessé tétetnek is, mert a qualificatiók' igazolását semmi szin alatt nem akarjuk elvállalni.

Mi az egyenlőséget az észjog szerint értelmezzük.

Ferenczi János.

Pest junius 14.

Egy kis tájékozás halhatatlan magyar kormánypolitikánk körül. Független, felelős kormányunk' fölléptéhez legvérmesebb reményeink voltak csatolva. Mennyiben teljesültek azok — láthatja mindenki.

Nem akarom e kormány' sajnálatos politikáját részletesen elemezgetni; csupán eljárásainak néhány főbb pontja körül akarom az olvasót kissé tájékozni. Mi ugyan tökéletesen fölösleges mindazokra, kik ép szemmel és füllel vannak ellátva, s az eseményeket saját szemükkel nézik, és saját fülükkel fogják föl. Hanem vannak siketek és vakok is, kiknek kézzelfoghatólag kell megmutatni, miként kétszer kettő csakugyan négy, hogy magukba szálljanak, s holmi idétlen bizalomszavazgatásokkal szünjenek meg miniszteriumunk' csendes önérzetét zsenirozni.

Lehető rövid leszek.

Még kezükben sem volt a tárcza a miniszterjelölteknek, midőn a pesti forradalmat nagy fennen ignorálva, olyan törvényeket hoztak, melyek a legdühösebb miniszterbarát' potenczirozott álmait is devalválták.

Értem a sajtótörvényeket, mik a táblabirátus' szembehunytával, nagyobbára befolyásuk alatt tolattak a nemzet' nyakára, s melyekben a leghitványabb önkénynek is a legszabadabb tér nyilhatik.

A második baklövés azon nemzetcompromittáló együgyü kaczérkodás volt, melyet miniszterium' ő tekintetessége az a nélkül is elnyomott zsidóügy' rovására, a bourgeoisie' azon fajának ellenében használt, melyet a krónikák „spiesz-burgerschaft"nak keresztelnek.

Ezen kaczérkodás' kezdeményezése még a mult országgyülésre esik vissza, azon időre, midőn már a nevezett or-

szággyülés kijelenté, miszerint megszünt a haza' képviselője lenni, s hatalmát az összes nemzet' kezébe teszi le.

E hatalommali végvisszaélés' egyik eredménye volt a városi törvényjavaslat 6-dik §-ában azon változtatás, mely által a választói jog az izraelitáktól elvétetett. A szerkezet először igy hangzott: vallás különbség nélkül; s később igy lön módosítva: „törvényesen bevett valláskülönbség nélkül" mi által természetesen a zsidók kizárattak. Hiába szólaltak föl egyesek, köztük Bónis, elmondva: miszerint nem lehet azokkal egy véleményben, kik az ingerültséget veszik tekintetbe. Hogy a törvényhozást apró utczai demonstratiók nem vezethetik, hanem csak elv és igazság; s a rendetlenkedés' hőseit meg kell büntetni, nem pedig annyira megtisztelni, hogy miattuk az igazság' szempontja elmellőztessék.

Hiába történtek mondom ily felszólalások; a törvény, igazság s emberiség' szavai elhangzottak.

A szerkezet megmaradt.

S e bünös kedvezés egy idegen elemü töredékért volt; oly töredékért, mely a világ' minden részeiből e vendégszerető haza' keblére simult, s mely szükség' idején fulánkját azon kebelbe fogná ölteni, melyen fölmelegült.

Mit csinált továbbá miniszteriumunk a rendelkezése alatt álló hivatalokkal?

Talán más jóravaló s a politikai kiskoruságból kifejlett nemzet' példájaként, járt el e részben, — hol egyik párt' buktával a másik foglalván el a kormányt, a hivatalok a premier miniszterségtől kezdve az utósó titkárságig tisztán azon elemből vannak betöltve — ?[1])

Oh nem! korántsem.

Itt a rőfös pártfogolási affectatio s hivatalosztogatási tetszelgés másképp nyilatkozott.

Miniszteriumunk jól értett hozzá, hogy kell a tiszta buza közől a konkolyt kiválogatni.

Alkalmazta a bukott kanczellária' tagjait, s több olyan notatus in izraelféle embereket, kik a bureaukratia s absolutismus' kezében eszközül szolgáltak a hon' elnyomására.

Tehát a polgárerény mellőztetett, mig a nemzetelnyomó kormány' szolgái kitüntetésben részesültek.

Bámulatos eljárás!

Tanuljatok belőle miniszteri logikát és morált keresztény atyámfiai.

Ily félénk lekenyerezés a nemzet' méltóságának lealázása, ily eljárás csak az önbizalmatlanság' kifolyása lehet.

S mit szóljak azon szerencsétlen taktikáról, mely Horvátország' ellenében használtatott?

Lehet e ennek védelmére csak egy hangot is emelni?

Egy körülmény menthetné ki csupán e politikát.

E simogatási rendszernek akkor lehetne illő s eszélyes alkalmazása, ha nem egy lázadó töredék, hanem az egész nemzet egy szívvel s lélekkel küzdene függetlenségéért.

Megmondom miért volna akkor helyén a miniszterium' politikája.

Azon ponton állunk, hogy Europa' szabad nemzetei többé nem foglalási, hanem a nemzetiségek' önállásának szempontjából indulnak ki.

Ezt igazolja azon pont is, mely Lamartine-nak a franczia köztársaság' ügynökeihez bocsátott körlevelében a többi közt igy hangzik:

„Az 1815-ki kötések többé nem léteznek jogilag ránk nézve; a határokat azonban, melyeket azon kötések megszabnak, elfogadjuk alapul és kiindulási pontul, a többi nemzetekkeli viszonyunkban."

1) Ez ily kiterjedésben nem áll. Szerk.

Alább:

„— — A franczia köztársaság senki ellen sem kezd háborut; azonban ha némely elnyomott nemzetiségek' helyreállításának órája Europában és másutt elérkezettnek látszik előttünk a gondviselés' végzetében: akkor jogát fogja látni a köztársaság, hogy magát fölfegyverezze, s a népek' ezen törvényes nemzetiségi mozgalmát pártolja."

Ezek Lamartine' szavai, s a jelen franczia politika' alphájának egyik sarkpontja.

Ha tehát mint mondom, a fönebb említettem körülmény lenne kérdésben, akkor helyeselném azon simogatási rendszert, mert általa legalább Europa' rokonszenvét nem koczkáztatnók irányunkban; de a dolgok' jelen állásában miniszteriumunk' politikája Horvátországra nézve, valóságos jeleit viseli magán a gyermekes habozás és tehetlenségnek.

A három megyének a kapcsolt részekhezi átengedését, s azon gyilokdöfést, mely legújabban diplomatikai nyelvünkön ejtetett, nem is említem. Itt a törvény — a legszelidebben szólva — lábbal tiportatott.

De ki győzne mindent elszámlálni.

Elismerő méltánylatot érdemel azonban a pénz- és hadügyminiszter' több czélszerü intézkedése.

Még egyet.

Ugy gondolom ideje volna már egyszer mindennemü mystificatio- és titkolózással felhagyva, a nemzetet értesiteni arról is: mi az oka, hogy katonáink még most is folyvást külföldön vesztegelnek?

Csak szeretnők tudni, vajjon önálló nemzet vagyunk-e? vagy pedig még folyvást holmi felsőbbségi fegyelem és subordinatio alatt állunk?

Szeretnők ismerni a hatalmat, mely fölöttünk dictátoroskodik.

Szó a mi szó, de ha ez igy megy, nem tudom mily lelkismerettel állnak majd minisztereink a nemzetgyülés' itélőszéke elé, s hogy indokolják eljárásaikat?! [1])

A többiről majd máskor. Jobbágytelki Pál.

Nemzetőrhad' organisatiója.

IX.

Szóljunk most a nemzetőri lovasságról.

Vannak ugyan még néhány fontos pontok, melyek az egész institutio' minősége, külső s belső organisatiójára, annak viszonyára a sorkatonaság' erejéhez, sőt magának a testületnek saját függetlenségére sokkal nagyobb befolyást gyakorolnak, semhogy mellőztetniök szabadna; azonban e pontok' legtöbbjei részint a haditanács által már elintéztettek, ez az eset például a ruházattal, melyre nézve a kritikának csak utólagos, a tapasztalásra alapított birálat maradt fön, miután a ruházatminták a vidéki hatóságokhoz már szétküldöztettek; részint e pontokat eléggé megvitatta már a sajtó, ugy hogy fölöttük több szót vesztegetni szükségtelen, mint például a tisztviselők' választása. — Hogy mégis, ha csak példaképen is a tisztek' felosztását, elhelyzését, a díjatlanoknak a díjazottakhozi arányát kimutassuk, ajánlanánk egy, például a pesti dandár' számára: 1 ezredest, 1 alezredest, 5 századost, 32 másodfőtisztet, 75 altisztet, 1 hadügyvédet, 1 számvivőt, 1 ellenőrt — díjazottakat; továbbá díjatlanokul 25 száza-

1) Majd a bizalomszavazati adressek és listákat fogják felmutatni. Szerk.

dost, 75 másodtisztet, a megkivántató altisztszámmal. — Az ezredes tartja rendben az egészet, az alezredes a pesti dandárnál ugyan helyben fogna lenni, ellenben a budainál, még inkább pedig a többieknél, melyek több apróbb helységekből vannak összeállítva, folyvást uton volna, hogy azon osztályok' fegyvergyakorlatait szemle alá vegye, melyek nincsenek a törzshelyen. Az 5 százados mellé a 2 törzstiszttel együtt 7 tiszt lenne segédül alkalmazandó, a többi 25 (díjazott) tisztekből ilyképen minden századhoz 1 adatnék, a 75 altisztből esnék minden századra 3. A díjatlan chargeok közől minden századosnak megvolna a maga százada 3 másodés a szükséges számu altisztekkel. E szerint minden századnál lenne 3 altiszt mint betanító, s 1 főtiszt mint vezető, mi csak hasznos leendne.

De szóljunk a lovasságról.

Jó lovas nemzetőrséget felállítani nem könnyü feladat. A sajátképi hátaslovak' száma, melyeket a polgárok és parasztok maguknak tartanak, igen csekély, és e fényüzést legtöbb helyütt nem szabad nagyobbítani, mert az által a sokkal hasznosabb eke s igavonó marháktól vonatik el a takarmány, s e hasznos állatok' tartásának drágasága az első élelemszerek' árát szökkentené fölebb. Luxuslovakkal pedig, vagy nehéz igásokkal vagy kifáradt gebékkel lehetetlen katonai lovassági evolutiókat csinálni. — E nehézség egy lovas nemzetőrség' fölállításában nálunk magyaroknál tetemesen csekélyebb, mert nálunk még van elég nagy puszta és síkság, melyeken nagyszámu ménesek legelnek, melyekből mindig lehet néhány lovat hátasul tartani. Csak ezen vidékeken lesz lehetséges lovas nemzetőrségünket fölállítani, mert a városainkbani lovasság nem áll valami különös lábon, minthogy lovaik többnyire luxuslovak, még nagyobb részük pedig félbéna igásgebék. Ellenben azon vidékeken nem lesz nehéz csak középszerü faluban is legalább 20 hátaslovat tartani.

Egyébiránt a lovassági szolgálat oly nagy pontosságot, oly nagy szigort, oly hosszas gyakorlatot igényel, miszerint a nemzetőrlovasság soha sem mérkőzhetik a katonai lovassággal, ha csak minden évben jó sok ideig együtt nem maradna, s legnagyobb részt gyakorlott tisztek s altisztekkel nem lenne ellátva.

Még nincs rá példa, hogy a polgárlovasság a csatarendben a sorlovasság' helyét eléggé pótolta volna.

Lovasokban nem lesz fogyatkozás. De hogy jó fajta szolgálatravaló lovakat kapjunk, s a lótenyésztést lassankint az egész országban megjavítsuk, fölöttébb szükséges lesz méneseinkre egykissé figyelemmel lenni.

A nemzetőri lovasság' számára szánt lovakat a ménesintézetekben 1 évig kellene lovagolni, tanítani, tökéletesen idomítni. Ezen lovak közől lehetne aztán minden földbirtokosnak, a ki kivánna, 1—2 vagy többet is adni ingyen. de oly föltétel alatt, hogy akkor, ha a sereg hadi lábra állíttatik, a lovakat in natura visszaszolgáltassák, vagy ha többé használhatóknak nem találtatnának, értük azon árt fizessék, mennyit egy 5—6-odfü tökéletesen hibátlan, szolgálatképes, hasonló faju s vérü ló a hadikészületek' kezdetekor ér.

Ugyanannak kellene történni vonólovaikkal a mi trainkatonáinknak.

Ha például egy ménes 500 hátas és 500 hámos lovat osztott volna ki földbirtokosok közt 6 év óta, és a 7-dikben háboru ütne ki, akkor azon birtokosok, ha azon órában egy teljesen használható fiatal ló' ára teszen 200 pftot, tartoznának 200,000 pft letenni, levonva az in natura kézbesitett lovakat. Ez uton idővel a városokban is jó lovas nemzetőrséget lehetne alakítni. Hogy a földbirtokosoknak átadott lovakat primo loco kellene biztosítani, az magától értetik.

Csak ily módon fog a kiütendő háboru bennünket ez oldalról is készen találni.

Népnevelők.

Minden institutiónkat gyökeresen kell reformálnunk.

Ha maga a józanész is eléggé nem bizonyítaná, tanúsítja az eddigi tapasztalás, hogy a félszabályokkal semmire sem mehetni.

Az eddig elhagyott nép legnagynbb figyelmünket érdemli.

A magyar nép hajlandó minden jóra, csak alkalmat kell neki nyujtani, csak föl kell világositani.

Hadd szóljak most ennek neveléséről.

Hogy állt ez eddig? Többnyire igy:

A pap fogadott egy kicsapott diákot, vagy obsitos katonát, vagy kereset nélküli mesterembert [1]), oda állította az iskolába, s ezen embert aztán tanítónak hívták.

És e tanító egyszersmind orgonista, harangozó, sokszor a papnak szolgája is volt.

Hát ugyan a pap mire való?

Nemde arra, hogy a népet nevelje? De hát eleget nevel-e az által, ha vasárnap egy misét szolgál, vagy egy predikációt mond, melyet senki sem hallgat?

Igy a pap nem felel meg hivatásának, igy ő nem érdemli meg a népnevelő szentnek lenni kellő nevét.

Nem lehetne-e a papokból valódi népnevelőket csinálni?

Véleményem szerint igen.

Ki kellene mindenek előtt mondani, hogy nincs többé pap és tanító, hanem van népnevelő.

Ki ezután népnevelő akarna lenni, különösen e szakra kellene készülnie; el kellene végeznie a népneveldei tanfolyamot. Miután itt a maga 4- 5 — vagy a hány kitüzetnék — évét kitöltötte, s a nép' nevelésére képessé lett, elmehetne néhány hónapra, vagy akár egy egész évre is azon iskolai osztályba, melyben az eddigi papi hivatalhoz szükséges formalitásokat tanulná. Ez osztály együtt lehetne — sőt együtt kellene lennie a népnöveldével.

És ezután választathatnék meg népnevelőnek, hol nem abból állna kötelessége, hogy misét szolgáljon vagy predikáljon csupán, hanem tanítaná hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton az ifju honpolgárokat; vasárnap pedig a korosakat, s ha épen kellene, misét is szolgálhatna, vagy a protestánsoknál úrvacsorát oszthatna ki.

Azt kérditek talán, mikor készülne predikációra?

Hát a tanító mikor készül tanításra? nem kell-e erre szinte ugy készülni, mint amarra. Különben is a hét' két délutánján szünidő szokván lenni, ez szombaton lehetne, s ekkor a népnevelő készülhetne a vasárnapi előadásra.

Ebből az a nyereség volna, hogy igen kis helységben nem kellene két népnevelőt tartani; nagyobbakban pedig 2, 3 népnevelő levén, több osztály alakulhatna.

Hol két vallásfelekezet van, ott két iskolai osztály lehetne, nem a vallás, hanem a gyermekek képessége szerint, s minden osztályban valláskülönbség nélkül taníttatnék; va-

---

1) Épen alig egyhete olvastuk egyik lapban, hogy egy plebános egy juhászt igtatott be tanítónak. Szerk.

sárnap pedig mindenik népnevelő adhatna híveinek oktatást a vallásban, és ha szükséges volna, vasárnap délután mindkét osztálybeli gyermekeket együtt oktathatná a vallástudományban.

Tervem igen egyszerü és könnyen kivihető'

Kivihető pedig mindjárt, annál inkább, mert az eddigi tanítók e pályára különben sem igen készültek, ugy hogy annyit, mint ők, papjaink' nagy része is ért a neveléshez.

A hol csak tehát pap és tanító van, alakíttatnék két osztály, egyikbe menjen az eddigi pap, másikba az eddigi tanító; és pedig nem ugy, hogy a pap a serdültebbeket, a tanító a kezdőket oktatná, hanem az, ki mire alkalmatosabb.

Ezután pedig csak a fönebbi terv szerint készült népnevelők juttatnának e hivatalra.

Igy megszünnék a papi, meg a tanítói hivatal, és romjaikon egy új, szebb emelkednék — a népnevelői. —y—

Külföld.

— Frankfurt. Németország' számára egyelőre szövetségi kormány fog felállíttatni; álland ez 3 férfiból, s tiszte lesz: 1) A nemzetigyülés' minden végzéseit jogerőbe helyezni és végrehajtani. 2) Ő bocsát ki minden rendeleteket. 3) Átveszi az egész védintézkedések' fővezetését s az összes szövetségi sergek' számára egy főhadiparancsnokot nevez ki. 4) Németországot a külföld' irányában képviseli, követeket választ, valamint consulokat is. 5) Béke és háboru fölött, valamint külhatalmasságokkali szerződésekre nézve a szövetségi kormány határoz, egyetértve a nemzetgyüléssel. 6) A szövetségi kormány hatalmát felelős miniszterek által gyakorolja. 7) A miniszteréknek joguk van a nemzetigyülés tanácskozásaiban részt venni, s bármikor meghallgattatni. 8) Mihelyt az alkotmányi mü életbe lép, a szövetségi kormány megszünik. — Minek ily viszonyok közt még Németországban az a temérdek uralkodó, mi meg nem foghatjuk. Csak nem fog Németország még több terhet venni nyakára? Egyébiránt az egész szerkezeten nagyon megérzik a franczia köztársasági szag.

— Londonban lázadás volt, mely azonban csakhamar elnyomatott; de nagy a félelem újabb és sokkal iszonyubb katastroftól. Itt is megeléglék már az aristokratismus' gőgjét. A politikai öntudatra ébredett nép is részt akar már venni a kormányügyekben.

— Páris. Az utóválasztások megtörténtek. Thiers csakugyan követ lett, ugy szinte Napoleon Lajos is. Azonban 400,000 választónak alig választott fele.

— Verona. Az osztrák hadsereg' sorsa Olaszhonban folyvást szomorubbá válik. Egyik csatát a másik után veszti Radeczki. Szerencsétlen háboru, mely jó gyümölcsöt nem teremhet. Az osztrákok vesztesége Goitonál 5000-re tétetik. 5000 emberélet oly országért, mely idegen uralkodónak soha arany gyümölcsöt teremni nem fog — miután a népnek csak megvan azon joga, hogy az idegen jármot nyakáról lerázza.

— Wesel. A porosz koronaörökös itt keresztül utazott, tehát mégis csakugyan visszatér Berlinbe. A kor. örökös itt beszédet tartott, melyben magát a világon a legjobb embernek nyilvánítja!

Belföld.

⁂ A pesti középponti választvány következő hazafiui felszólítást intézé a megyék és községek' előljáróihoz.

„És eljött az idő, hogy az ige megtestesüljön, mert megtetszett Istennek azon szép imádság, melyet tizenöt millió ember imádkozott. A nép mindennapi imája után nem csak a testnek, de a léleknek kenyerét is veszi: a népek szabadságát! Ti kik a népet vezérlitek, számot fogtok adni Isten előtt, ha e nép falánk tömegként rohan a jogok asztalához, — és a jogot értetlenségében bitorolva a tulajdon' szentségét romboló sáskarajjá válandik, mert elmulasztátok nekik értelmezni, hogy a jog valóságos polgári szentség!

A népnek felvilágosítása legelső kötelesség, s ennek elmulasztása legóriásibb polgári bün.

Nyolcz század óta a nép egyebet alig tudott, mint hogy az Isten az embert saját képére teremtette!— ha többet tud vala, rég követelé, hogy az emberi arcz minden jognak élő oklevele!

A megváltónak tizenkét tanitvány elég volt, megteremteni a keresztény világot; ti pedig előljárói a népnek néhány százan vagytok, hogy tizenöt milliónak mestereivé legyetek.

Világosságot a setétben tapogató népnek. Világosságot neki szóval, és a betük' varázshatalmával.

A pesti középponti választvány néplapot ad ki: „Népbarátja" czím alatt. A szerkesztők' erejében sokat bízni elegendő oka van.

A lap egyedül a népért van; annak számait ezerenkint terjeszteni a nép közt végső szükség a hazáért, mely fiaiban él csak.

Hat különböző nyelven jelenendik meg a lap, ugymint: magyar, német, tót, oláh, szerb és horvát nyelven; különböző a nyelv, de egy a magyar érzelemben! ára hét hónapra öt huszas!

Hazafiui kérelmünk az, — minden helység aránylag egy vagy több példányt rendeljen meg, egy vagy másik lapból a helység' közös költségén, melyet a miniszterium benyujtott folyamodásunk' nyomán is — hiszszük nem fog nehezteléshe venni.

Mi megtevők az első lépést, folytatását tőletek is elvárjuk. —

Kelt Pesten jun.' 16-kán 1848.

A központi választvány' nevében Nyáry Pál m. k. elnök."

⁂ **Vidéki hirek.** Bereg megyében több helység' adózó lakossága sehogy sem tudja megfogni, hogy miért legyen az polgári jogra érdemesebb, és becsületesebb ember, a kinek ¼ telke van, mint a kinek kevesebb van. E miatt a beirásokkor csaknem komoly nyugtalanságok, zugolódások támadtak. — Lám lám. A butának gunyolt nép sok dologban józanabbul gondolkozik, mint a hetedhét országra szóló törvényhozótestületek! A buta paraszt belátja, hogy a census igazságtalanság, a bölcs atyáknak ennyire nem terjedt belátásuk. A jövő nemzetgyülésen tehát csak le a censussal!

Nógrádban a követválasztás f. hó' 26-kán lesz.

Szabolcsban a 40 holdu vagy több vagyonu birtokosak minden hold után két ezüst garast fizetendnek a haza' szükségeire. A kisebb birtokuak s az ezelőtt is adózó nép fizetésre nem szoríttatik, nehogy panaszra legyen alkalom. — Igen helyes intézkedés. Ne féljünk, a szegény nép azért nem marad hátra az adakozásban. A mit kényszerítve tán nem örömest adott volna, azt jó szántából kétszerezve teendi örömmel a hon' oltárára. — Mi az egész hazára nézve ezen szabolcsihoz hasonló intézkedést vártunk. De hiába vártunk. Pedig csak ez lett volna az egyetlen és legigazságosabb ut, rövid időn néhány milliót beteremthetni. Mi nem

hiszszük hogy akadt volna megye, kivált a mostani óriási bizalom mellett, mely ez adókivetésnek ellen mondott volna, meg levén győződve, mikép a rendkivüli honveszély gyors és rendkivüli eszközöket parancsol. De az ily gyors és rendkivüli eszközök' feltalálásával a magyar minisztériumot nem vádolhatni.

Pestmegyében a dabasi választókerület Nyári Pált választandja képviselőjeül a nemzeti gyülésre.

Liptóba a panszláv mozgalmak' elnyomására kiküldött kormánybiztos Szentiványi Károly gömöri főispán megjelent s intézkedéseit megkezdé. E megye Szentiványi Ödönt kéri főispánjául. Közl.

Orsováról irják a P. Z.-nak, hogy a cholera Galaczban február óta uralkodik, de átalában a járvány' jelleme ezuttal szelíd, és hirtelen halál alig fordul elő. Galaczból két irányba terjed, t. i. északra Jassy felé, hol már több helységben kitört, s délnyugotnak a Duna' mentében, s itt Braila, Giurgievo Sewerin, sőt egész Chladowáig nyomult már.

Debreczen a szabad húsmérést nagy szótöbbség el — nem fogadta. Sok még ottan a czéhember, — vagyis az előitélet, vakság, önzés és haszonfelreértés. Majd az Alföldi lapok tán megvilágítandják egy kissé azt a sürü alföldi sötétséget.

Kapnikbányán egy szegény erdősz, kinek egyebe nem vala, két fiát ajánlá föl a hazának, kiknek egyike gyógyszerész, másika bányász. A két derék önkéntes a honszerelem' lelkesedésével engedelmeskedett az atyai szónak. Utravalóval a bányásztisztek és nejeik látták el őket.

Aradon a veszély' közeledtének hirére nagy lelkesedéssel folynak és gyorsan a hadi készületek. Az újdon besorozott nemzetőrök feleskettettek. A kereskedő- és kézmüves segédek vallás különbség nélkül egyesültek s védőrséggé alakultak, szükség' esetében mint mozgó haderő, magukat a hadminiszter' rendelkezése alá bocsátni is készek.

Nagy Bányán a városkapitány „Marczius 15-dikét" mint oly lapot, mely a csendet és nyugalmat háborítja, a casinóból hatósági tekintélyénél fogva ki s azt a nagybányai postán annak rendi szerint letiltá. — Ez az úr mégis rendéntul terjeszti hivatali buzgóságát. Uraim! valameddig a szabad szót nem csak eltürni, de tisztelni nem tanuljuk, gyermeknép leszünk, és az önálló férfiasság által igényelt becsülésre számot ne tartsunk. Tegyük le már egyszer azt az elvénült táblabirói hiedelmet, mintha egy miniszter' szemébe igazat mondani oly roppant, vakmerő, felségsértés volna! Ne akarjatok erővel alázatosan csúszó nép lenni, örvendjetek inkább, hogy akadnak, kik elég bátrak szolgai alázat nélkül hangoztatni az igazság' szavát. Azon ut, melyen jártok, higyétek nekünk, egyenesen vezet a szolgaságra. Erőszakosan adjátok pártoltjaitoknak az önkény' kulcsát kezükbe! — Vigyázzatok, nehogy megsirassátok, és eljőjön az idő, melyben keservesen, de hiában, emlékezzetek vissza azokra, kikkel most ugy szeretnétek bánni, mint a zsidó nép krisztussal!

Pozsonban Kosztelny András szerkesztése mellett hetenkint kétszer, u. m. hétfőn és csütörtökön jelenik meg juliustól kezdve a „Slovácké Novini" czimü politikai tót lap, melynek czélja, a szerkesztő' bevallása szerint, a magyarországi tótokat részint korszerü politikai intézmények' világos fejtegetése, részint pedig nevezetesb események' őszinte előadása által felvilágositani, azokat a panszlavismusnak főkép most zajongó mozgalmairól, a magyar nemzet, alkotmány és szabadság' régi szövetségében megóvni. Üdvös szándék, és korszerü!

Karloviczot Hrabovszki ostrommal elfoglalta, belőle több ezer lázongó ráczot és szerbet szétkergetett. Az összecsapás junius' 12-kén történt. Az estei, don miguel gyalog és a józsefhuszár katonaság a legvitézebbül viselé magát, tömérdek szerbet felkonczoltak, közölük csak néhány ember a veszteség. A lázadók a hegyekbe menekültek, részint pedig a Duna felé szoríttattak. A lázadókhoz több száz határvidéki katona is állott. A vitéz katonák közől különösen kiemelik Halasi Gáspár hadnagyot a Don Miguel ezredből, ki keresztüllőtt jobb karját felkötve, bal kézzel harczolt. Péterváradon temérdek szerb fogoly van. — Hrabovszky proclamatiót intézett a községekhez, azon fenyegetéssel, hogy ha nem engedelmeskednek, a községeket bombákkal felgyujtatja.

A Dráva mentében Eszék és Varasd közt kordon huzatik a föllázadt csajkások, illirek, szerbek ellen. A határos megyék nemzetőrségeik' egy részét mobilizálják, szükség' esetén népfölkelés fog rendeztetni. Eddig 11 álgyuja van a lelkes védseregnek, mely Csányi László kir. biztos és Ottinger tábornok' parancsai alatt álland. Pécs lesz az alsó Dráva' főhadihelye. A pécsi vasgyár lándzsákat készit s álgyugolyókat öntet. A honvédelmi lelkesedés általános. — Ha azonban a bán' megszökése és a Gaj' elfogásáról hir valósul, alkalmasint vér nélkül el fog nyomathatni az egész alsó magyarországi lázadás.

Zágrábból azon hirt hozták magánlevelek és utasok, hogy Jellasich megszökött; Gaj pedig elfogatott. Ha a hir valósul, a horvátügyek gyors fordulatot veendenek czélszerü bevégeztetésük felé.

A sárospataki főtanodai ifjusághoz! Ugy irunk önökhöz, mint felesküdt nemzetőrökhöz, ugy mint e haza' hü fiaihoz, ugy mint kik vérüket is igen csekély áldozatnak fogják tartani a haza' megmaradásáért kiontani.

Felesküdt nemzetőrök! kedves hazánk' hü és lelkes fiai!! Még hazánk az egyetértésre nem szólitotta fel fiait, már önök a béke és egyetértés' angyalát több évek alatt kedves vendégekül táplálák; nem hallunk egyebet önökről, mint azt, hogy szivükben az egyetértés' magva mély gyökeret vert; mutassák meg önök, hogy e'yet értenek, mutassák meg, hogy testületet tudnak képezni önmagukból az önkénytesek között is, ne egyenkint, hanem öszvesen, sokan álljanak közéjök; meglátják önök, hogy a tudományt, szerénységet s hazafiui lelkesedést hadügyminiszter ur is, de kedves anyánk a haza is önökben örömmel fogja méltányolni, s az utókornak örök emlékül átadni. Miskolcz 1848. jun.' 7.

Önöknek barátjaik s leendő vitéztársaik a miskolczi feltanodai önkénytes ifjuság.

*** **Budapest.** Tudva van, hogy magyar bankjegyek fognak a pénzügyminiszter által rövid időn kibocsáttatni. Mi teljes biztossággal hittük, hogy e bankjegyek egészen magyarok lesznek, azaz papirjok is magyar ipar' teremtménye leend. Fájdalommal értők azonban, hogy nem lesz ugy. A hermaneczi papirgyár felszólittatott bankjegypapir' készitésére. Papirja a próbát diadalmasan kiállotta, mert ámbár a szabály szerint a jó bankjegypapirnak 10 fontot kell elbirnia, ez 25 font alatt sem szakadt el. Finomsága ellen sem lehete kifogás. Ezen előnyök mellett egy rizma' ára nem lett volna több 5 pftnál. És mi történik. Landerer ur megbikacsolja magát, s azt mondja, hogy ő a hermaneczi papirra nem nyomtathat, — miért, miért nem, azt nem tudjuk, hanem ajánlja a neusiedeli — tehát külföldi — gyártmányt, s ajánlata el is fogadtatik, fizettetvén oda egy rizmáért 20 pft, tehát négyannyi. És ezen pirító tény történik épen a pénzügyminiszter

ur szeme elött, ki Magyarországban a védegyletnek teremtője, a magyar ipar' felvirágoztatásának lelkes és fáradhatlan apostola volt! És e rosz gazdálkodás történik ismét épen a pénzügyminiszteriumban, mely jól tudja, mily szüken van a pénz, s mely megfontolhatta volna, hogy a hermaneczi 5 ftos papir' megtartása mellett a most kiadandó pénz' három negyede más hazai czélra fordíttathatott és az utósó negyed is az országban maradhatott volna. Vajjon utána járt-e az illető miniszter ur, ha nem voltak-e itt bizonyos „douseur"ök a játékban?

*** Budapesti nemzetőrök! Folyó hó' 11-kén estve védtelen önkényteseink a károlylaktanyán az olaszok által halálos lövésekkel vendégeltettek, melyeket ti, kik segitségükre sietétek, nem viszonozhattatok, mert nem voltak töltéitek (Patronaitok). Jó lesz, ha egy második ilyes előfordulható esetre előre ellátjátok magatokat, s a szükséges töltéket elkészíttetitek. Budapesten van körülbelül 10 ezer nemzetőr. Adjon havonkint mindenik egy pkrajczárt. Ez tesz 10,000 pkrt, vagyis 166 ft 40 kr ezüstben. Ha már az egész esztendőre eső illetéket kifizetitek, esik egyreegyre 12 pkr — ez tesz összesen 2,000 pftot. — Egy mázsa lőporból, melynek ára 80 pft. 6400 töltét csinálhatni. De ehhez még egyéb anyagok is kivántatnak, u. m. 2 mázsa 79 font ónolyó, 33 ft 16 krjával. — ⅒ öl fa, 12 kr. — 2 rizma burokpapir 3 ft 20 kr. — ⅓ font czérna 12 kr. — 6 koncz pakpapir 40 kr. — 1 font spagát 20 kr. — 6400 gyujtony 7 ftjával ezüstben. Minde kiadások' összege tesz 125 tot. Ha az egész 2,000 pftnyi bevételt 125-tel elosztjuk és repartiáljuk, kijő, hogy a fönebbi tölteösszeg nyolczszoros mennyiségben előállítható, azaz 6400×8=51,200. És ekkor kapna minden nemzetőr 5 töltét. Ha mindenitek 10 töltét akar, akkor fizet 2 krt, ha 15-öt, akkor 3 krt havonkint. 15 töltével jó ideig beéritek. M.

*** Gróf Batthyány miniszterelnök egész tuczet igen örvendetes királyi kéziratokat és válaszhíreket hozott magával, melyekben ő fge: 1. Az erdélyi uniotörvényczikket megerősíti. 2. Az ausztriai hadügyminisztert értesíti, hogy a magyar korona alatti országokban a hadi parancsnokságok kizárólag a magyar hadminiszternek tartoznak engedelmeskedni. 3. A szász és oláh deputatióknak kinyilatkoztatta, hogy ő fge iránti hü ragaszkodásukat azzal bizonyítják be, ha az ő fge által már szentesített unio' értelmében a magyar nemzettel hü testvérekké forrnak. 4. Mészáros Lázár hadminisztert tábornoki őrnagygyá nevezte ki.

*** Több ágyutelep kiállításához közel 500 darab ló' megvásárlását Békefi őrnagyra bízta a hadminiszter.

*** A statárium ünnepélyesen kihirdettetett. A rendőrosztály' hivatalnokai pedig, Perczel főnök, Hajnik tanácsnok, Degré és Nagy Gusztáv titoknokok gondoskodnak, hogy elitélni való is legyen. Már több rácz lázító fogatott el, névszerint Joanovics, Kujancsics, Kmethy. Ez utósó megvallotta (irja a Rad. lap), hogy Kolowráttól pénzbeli adományt kapott, s már régóta bujtogatja a szlávajku népet.

*** A pestvárosi tisztválasztás tegnap kezdődött, eddig megválasztvák: főpolgármester: **Rottenbiller Lipót**; főbiró: **Szász Mátyás**; városkapitány: **Lang Ignácz**; alpolgármester: **Ságody Sándor.**

Szerkesztői értesítés. Az Uti nyolczas nem' vág lapunk' körébe. — Az ungvári küldeményeket nem használhatjuk. A ‚Slovácké Novini' lapnak juliusban megindítandjuk a Reformot. — A Töredékeszméket sem adhatjuk.

Sorompó.

Balassa István köz- és váltójogi ügyvéd jelentetni kéri, hogy a Reform' 16-dik számabeli „Kabineti perekről" czimü czikkben a B. J. betük nem rá vonatkoznak. — Ezennel történik.

Előfizetési felszólítás.

A „**Fünfkirchner Zeitung**" nevü pécsi német lap, mely oly rövid idő alatt is igen nagy pártfogásban részesült, julius' 1-sö napjától kezdve hetenkint háromszor jelenendik meg, és pedig ha rendkivüli körülmények kivánják, mellékletekkel.

A szerkesztőségnek fáradhatlan ügyekezet után, sikerült nem csak az egész aldunavidékről, hanem Tót-, Horvát-, Dalmát-, Ausztria-, Török-, Görög- és Olaszországokból is munkatársakul a legjelesebb férfiakat megnyerni: és igy e lap oly szerencsés helyzetben van, hogy a monarchia' minden részeiből a leggyorsabb, érdekesebb közleményeket adhatja.

Előfizetési díj helyben Pécsen évnegyedenkint 2 pft, postán nyomatott boritékban szétküldve Magyarország és a melléktartományokra nézve 2 ft 24 kr pp.

Előfizethetni Pécsen a szerkesztő-hivatalban, mint szinte a könyvkereskedésekben is, egyebütt pedig Magyarországon és Ausztriában minden felelős postahivataloknál.

Hirdetések is vétetnek fel, hasábjától — apró betükben — 2 pkrt számitva.

A felvett iratok' nyomott ivétől 20—40 pft tiszteletdij fog fizettetni.

Szintugy egy melléklap is „**Pécsi Tárogató**" czim alatt az előfizetők' arányához képest fog ezen lap mellett megjelenni.

Tulajdonos és felelős szerkesztő
Neuwirth E. A.

KOSSUTH' HIRLAPJÁ-RA

előfizethetni

Emich Gusztáv'

könyvkereskedésében.

Előfizetési ár: félévre helyben 8, vidékre 10 pft.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 23. Nyárelő' 22. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

A „*Reform*“ politikai radikál lap juliustól kezdve megjelenik hétfőt kivéve ***mindennap***, s hoz hetenkint négy tömött ívet. Tartalma' iránya s alakjára nézve utasítjuk a közönséget a kiadott Mutatványlapra. ***Előfizetési ár***: félévre helyben 5, vidékre négyszeri szétküldéssel 6 ft ezüstben. Évnegyedre félannyi.

Egyes szám' ára 3 pengő kr.

Előfizethetni minden postahivatalnál az egyesült magyar hazában. Pesten a kiadónál uri- és kigyóutczák' sarkán.

TARTALOM. Budapest, junius' 19. — Nemzetőrhad' organisatiója. — Aristokratiai kórság. — Vallási izgatások. — Törvényhozási rovat. — Külföld: Berlin, Posen, Prága, — Belföld. — Felszólítás.

Budapest, jun.' 19.

Állásunk —

Napról napra szomorubbá leszen. Nem anyagi állásunkat értjük, mely mostantól kezdve nyert némi alapját a lehető javulásnak; hanem értjük szellemi és erkölcsi állásunkat a többi, emberiségi jogokért küzdő europai népek' irányában.

Büszke önérzettel lehetett eddig a szabadság' zászlaját a többi osztrák tartományok előtt elülvinnünk. Örömben kiálthatánk föl igy: a rabság' szerencsétlensége, mely bennünket vérszopóan nyom, nem a mi művünk — mi alig vagyunk okai hazánk' barbár institutióinak. Joggal lehete s szabad volt magunkat mentenünk, s magunkat a népek' szellemi kifejlődésének apostolaiul hirdetni, az osztrák birodalomban. Sehol nem létezett politikai mozgalmu élet, csak nálunk. Sehol sem engedék a szabadság' elveit hangosan fölzengeni — csak nálunk. Hazánk menhelye volt az osztrákilag üldözötteknek, itt a szabadabb alkotmány' védelme alatt nyugodtan hajthaták le fejüket. A polizeinak gyilkoló, szellemet és szivet egyenlően fojtogató karja bennünket fogva nem tartott; a politikai fogoly, nálunk, mint becsületes polgar, hazára talált.

Europa' föngondolkodó népei — kik között a szabadság véres ösvényeken jelent meg mint drága kincs — csodálattal, megadó szeretet és tisztelő ájtattal mutatának ránk. Török és Osztrákbontól körülkarolva, mögöttünk az absolut orosz kancsukával, csak a jó Isten tartott fön bennünk bizonyos érzetét a függetlenségnek, forró vágyat a szabadság után, szent tiszteletet az emberiségi jogok iránt. Daczára minden censuranyomásnak, minden polizeii kémkedésnek, hazánk azon tüzhely volt, melyen egyedül volt szabad a szabadságnak örömtüzeket gyujtani — hol lelkes körökben ürittetett a kehely áldomásul egy szebb jövőért. Hol közepette tompa, némántürő szolgaságnak, az emberiségnek akadtak meleg, lelkesült képviselői — kik bátorságukat, hogy az igazságot kimondák, gyakran tömlöcz és lánczokkal és hóhérbárddal fizették meg.

Frank- Angolhon' — és rivalgó tetszéstapsa minden szabad népeknek kárpótlá nem egy önk nyesen letépett nemzeti virágát a szabadságbajnokok' koszorujának.

Ostobaság, előitélet, önzés és zsarnok önkény — nem lőnek urainkká, és a mint a szabadság' órája megkondult — midőn Bécs fölkelt, hogy véres harczot harczoljon a rabszolgaság ellen, akkor mi nem valánk az utósók! — Mi is előretörénk, mi is tettek által akarók megmutatni, hogy vezérink' lelkesült szép szabadságszavai nem hullának terméketlen földbe.

Fölszab ditók magunkat — e föld szabad — a paraszt nem rabszolga többé — de más oldalon ismét oly gyöngéket árulánk el, melyek bennünket Europa' szemei előtt tetemesen lealacsonyítnak.

Ne hagyjuk magunkat üres deklamatiók által elkábíttatni. Rőfös keleti szóvirágu frázisok nem adnak sem üdvet sem szabadságot. Az igazság, az őszinteség, a becsületesség — egyszerü mezben járnak s a lehetségig valódi alakjokban mutatják magukat.

Ne gunyoljátok az igazságot, mely hatalmas, fáj-

dalomteljes hangokban igy zeng hozzátok a külföldről: „Magyarok! még eddig alig nyertetek valamit, most itt az időpont, magatoknak a legszabadabb institutiókat megszerezni — vagy pedig azon pályán, melyen egykor Ausztria' népeit messze messze hátrahagyátok, messze messze hátra fogtok maradni!"

E gyalázat miatt magunk előtt szégyenkednünk kellene, nyiltan és szabadon be kellene vallanunk, hogy még politikailag egészen kiskoruak vagyunk, mert a mostani félség' állapotából kiemelkedni nem is ohajtunk! — Mély fájdalommal veszszük észre, hogy most nem egy előbajnoka az igazságnak a félúton megállapodott, s midőn most arról van szó, egész komolysággal az utósó csapást megtenni — börszékébe bocsátkozik, és gondolja — most már minden rendén van.

Nem hallják ez emberek a gunykaczajt, a satirát, melyekkel bennünket külföldi lapok elhalmoznak. Azt akarják, hogy legbecsesb kincsünk nemzetiségünket elveszítsük. Lehet az az országnak barátja, ki ezt békén nézni képes? — Az ellensége, árulója e hazának — nem méltó, hogy szentelt rögeit tapodja.

Halljátok csak a joggal emelt gunykaczajt zsarnoki sajtótörvényink fölött, melynek szerkesztésekor annak irója nem tüntette ki magát egyébben, mint — a másolásban. És tudjátok, minő törvényeket másolt le? azon gyalázatos septembertörvényeket, melyet egy becsületes franczia sem tudott a nagy (?) Fülöp Lajosnak elfelejteni. Oly csinálmány, mely a végre gyártatott, hogy a szabadság' színe alatt az önkény' ellenében legrettenetesb fegyver — a sajtó körülmények szerint szétromboltathassék. Az a terhelő, nevettéges cautiorendszer, melyet nálunk behozni már csak azért is politikai bün volt, mert az fiatal, csirájából alig kikelő irodalmunkra, gátlólag, elnyomólag hat, nevetségessé tesz bennünket Europa' szemei előtt.

Valódilag szabad országban nem az a czél, hogy csupán e vagy ama tekintélyt hallhassuk; oly országban, melyben a szabadság nem chimera, mindenkinek meg kell hallgattatni, mert mindenkinek joga van szólani, s valakitől e jogot megtagadni annyi, mint a szabadságon orgyilkosságot követni el. Nem saját lapunk' érdekében szólalunk föl igy, hi-zen minél korlátoltabb a sajtó, annál tágabb térük van azoknak, kik azon nevetséges cautiót letenni képesek — hanem a szabadság' érdekében kell igy beszélnünk, és kárhoztatnunk oly rendszabályt, mely épen a népek' legbecsesb javát, az igazság' elleneivel szemben leghatalmasabb fegyvert — a sajtót bénítja meg.

Még hangosabban kell a szabadságot gunyoló e törvények ellen tiltakoznunk, mert azok bennünket oly álláspontra helyeznek, melyen a nélkül, hogy politikai kiskoruaknak, a szabadság' szájhőseinek, az emberiség' ügyébeni hitvány szószátyároknak ne tartassunk a külföld által — megállanunk nem lehet, nem szabad, s kik meg akarják kisérteni, bennünket azon septemberi törvények' bilincseiben fogva tartani, azok nem becsületes barátai sem a hazának, sem a szabadságnak, sem jövendő boldogságunknak.

Ha azok tán tovább már egy lépést sem akarnak tenni, ám tegyenek békót magukra, — csakhogy ne verjék azokat is bilincsekbe, kik a népek' boldogságát nem a főtisztviselő' üres felelősségében keresik, hanem tényleges birásában a status' legfelsőbb hatalmának, tudniillik — a szabad sajtónak.

Szégyenpirral arczunkon irjuk e sorokat, mert kénytelenek vagyunk fáradságosan küzdeni oly valamiért, mit az ezelőtt általunk rabszolgák és gyáváknak gunyolt osztrákok már birnak.

Gyermekeknek gunyczélul kell most szolgálnunk — nekünk, kik magunkat férfiaknak tartók. Vagy egy bizonyos osztály, melynek külső hatalmát féligmeddig megtörtük, de melynek erkölcsi ereje rabszolgákká aláz — tart még mind fogva bennünket?

Nemzetgyülésünkön fekszik a szent kötelesség, a hazát a veszélyekből kimenteni, melyek azt egy elkeseredett ellenség által fenyegetik — és a honfiak' lelkesedésének segélyével meg is fogja menteni — de az is szent kötelessége: nemzeti becsületünket a külföld' irányában szabadelvü institutiók által megóni — kötelessége a sajtót — ezen isteni igazságot, mely az élőszó által nyilatkozik — minden gyalázatos kötelékekből kiszabadítani, mert mindegy, akár szabadalom, melyet meg nem nyerhet, gátolja az irót hivatása' teljesítésében — hogy t. i. igazságot hirdessen a népnek, akár pedig rendkivül nagy cautio, melyet megfizetni képtelen.

Miután Frankhon, Anglia, Belgium, Norvegia, Baden, Bajorhon, Württemberg, Szászhon, Poroszhon, Ausztria, Olaszhon cautionélküli sajtószabadsággal birnak — nálunk szabad magyaroknál legyen a sajtó oly gyalázatos rabbilincsekben?

Ha ezt nemzetgyülésünk csakugyan türni akarná, akkor magára és hazánkra a müvelt Europa' szemei előtt a leggyalázatosabb zsarnokság' bélyegét nyomná.

Osztályok. Minden ember csak annyiban tagja valamely államnak, a mennyiben annak terhei s jóvoltiban részesül. Mint ilyen joga van az állampolgár, vagy egyszerüen polgár czímre.

Ha az államban jog uralkodik és nem önkény, akkor a jog' természeténél fogva azon államnak mind terhei mind jóvoltiban minden polgár egyenlőn részesül. Mert ha egy polgár kevesebb vagy épen semmi teher mellett több jóvoltát élvezi az államnak, mint a másik: az élvezeteinek a teherarányon fölül levő részét, eme másik' rovására bitorolja. Minden bitorlás' kutfeje pedig önkény.

Jogalapon rendezett államban tehát ez elvnek kell egész tisztaságában valósitva lenni: egyenlő terhek, egyenlő jogok.

Ha ez elv áll, ott egynél többféle polgár nem lehet. A legutósó földmives épen annyival járul aránylag az állam' közterheihez, mint akármelyik Eszterházi, és igy ép oly joga van a polgári czímre, mint ezeknek.

Jogalapon rendezett államban tehát a polgárok közti osztályozások, már a jog' tiszta fogalmánál fogva merő képtelenség. E szerint, a mint azon elv megállapittatott, miszerint minden állampolgár azon arányban köteles a közterhek' viseléséhez járulni, melyben annak áldásait élvezi: ez elv' kimondása által már minden kászta meg van szüntetve.

Nálunk eddig három osztály volt.

A paraszt osztály' jellemzete: minden teher, semmi jog.

A nemes osztály; jellemzete: sok jog, kevés teher.

A mágnás osztály; jellemzete: minden jog, semmi teher.

A jog- és teheregyenlőség' kimondásával a három qualificatio tényleg megszünvén, észtörvényi szükségnél fogva meg kell szunni e qualificatiók' alanyainak is, az osztályoknak.

Ennél fogva a kasztok' eltörlését elvileg nem is volna szükséges törvény által is kimondani; de minthogy jöhetnének idők, kivált nálunk, hol az usus eleitől fogva borzasztóan nagy szerepet játszott, és a kaszták' neveit viselők e nevekből valaha tán himet varrhatnának s igényt formálhatnának elöjogok' követelésére, a jövő' tekintetéből czélszerü lesz törvény által kimondania a nemzetgyülésnek, miszerint 1848-ban Magyarországban minden osztályok és eddig azokkal járt czímek, nevezetek és különjogok örökre megszüntetvén, egygyé olvadtak a honpolgár' magasztos czímébe.

Ha minden honfi egyenlő tiszta lelkesedéssel teljesiti kötelességeit hazája' irányában, akkor a polgár czím egyjelentésü lesz a nemes czimmel, mert a hol tiszta hazafiság, a hol polgárerény létezik, ott és csak ott honol igazán a szív- és léleknemesség.

Mi pedig a grófi, bárói vagy herczegi czímeket illeti, én nem tudom, mi becset adnának még azoknak eddigi birtokosaik, ha az elöjogok, melyek hozzájok ragadva voltanak, egyszer megszünének. Legfölebb keserü viszemlékek' örök pokolszikráiul szolgálhatnának, kettősen keserüeknek, t. i. az elvesztett elöjogok' élvei, és az ez élvek által elkövetett igaztalanság' emlékeinek.

Én azt hiszem, egyiket sem nagyon vágyhatnak a mágnás urak föntartani.

Tehát legyünk mindnyájan Magyarhon' polgárai. El utósó emlékével is az igazságtalan kásztarendszernek!

Nemzetőrhad' organisatiója.

X.

Napoleon azt mondja valahol a lovasságról: „vegyen az ember egy lovat, ültessen rá egy embert, s kész a lovasság", e nyilatkozat ugyan nem igen sokat bizonyit az igazság mellett átalában, s ott is csak részleg látszik bebizonyulni, hol lovasnemzetről van a szó; lehetlen hogy az angol, franczia vagy porosz lovasság lebegett volna Napoleon szemei elött, midőn azon nyilatkozatot tevé, mert e lovassági testületek, mint azt számtalan példák bizonyitják, csak több szolgálatév' elteltével, hosszu gyakorlás után vihetők annyira, hogy annak megfeleljenek, mit egy jó lovasságtól joggal várhatni; ha pedig Napoleon a magyar huszárokat vagy doni kozákokat értette, akkor állitása nem igen távol áll a valótól.

Mi tehát e második fő fegyvernemre nézve is határzott előnyben állunk más nemzetek elött, a mennyiben t. i. határvidékeink, szlavon és most részint tévutra vitt horvát testvéreink, a felsőmagyarországi népesség derék gyalogságot, a kiválólag magyar kerületek pedig a lovasság' magvát szolgáltatandják, minőnek párja nem lesz Europában, — a könnyü lovasságot értve.

A mi tüzes, s e mellett mégis kitartó lovaink' közép sőt apró fajtája is sokkal inkább öszhangzik, hogy ugy mondjam, az alföld' szabad fiainak tüzes, eleven természetével, semhogy ez utóbbiaknak évekig tartó gyakorlatra volna szükségük, hogy derék lovasságot képezzenek. Noha már, mint ezt az újabb idők' több dicső példái tanusitják, egy a tömeges mozdulatokban is gyakorlott könnyü lovasság nem igen engedné át az elsőséget a nehéz lovasezredeknek, vasasok és dragonyosoknak: én mégis ugy vagyok meggyőződve, mikép az utóbbi fegyvernemet nem szabad ugy elhanyagolni, mint azt eddig tevők.

A szabad királyi városokban tehát, kivált azokban, melyek a Duna mentében feküsznek, hol az ipar és kereskedés már annyira fejlett, hogy a nehéz teherhordó lovak naponkint inkább kiszorítják az apróbb, gyengébb, inkább könnyü szolgálatra alkalmasakat, kizárólag, csak nehéz lovassággá vasas magyarokká kellene alakulniok a lovas nemzetőröknek, kik mind vonó, mind hátas lovaikat egy külön, újon állítandó s legjobban Pest' közelében létezendő ménesből nyerhetnék, mely kizárólag nehéz, például holsteini, meklenburgi lovak' tenyésztésével foglalkodnék, ha tán nem találnák czélszerübbnek a mezőhegyesi, bábolnai stb. méneseknél állítani e czélra külön osztályokat.

Mi a lovasság' felfegyverzését illeti, legjobb s legderekabb vágófegyver a kard; a tüzfegyverek, legyen az pisztoly, vadászfegyver, vagy bárminő, nem sokat érnek, sőt el kellene tőlük venni, ha arra nem gondolnánk, hogy a lovas, ha lova alóla lelövetik, az ellenséggel szemben egészen védtelenül állna; ha továbbá meggondoljuk, miszerint a mi hadseregünknél tett kisérletek világosan bebizonyitják, mikép a lovaskatona az egyes csatában minden pisztoly és karabin mellett is a szurony áldozatául esik, valamint azt, mikép e harczkülönbség' lehető kiegyenlítésére mindenütt ismét a láncsa alkalmaztatik a tüzfegyverek helyett, mint például az egész würtembergi lovasságnál: nem lesz nehéz átlátni, mikép nekünk e tekintetben sem szabad hátramaradnunk. E szerint tehát kétféle lovasságnak kellene organizáltatni, t. i. a fönebb emlitett vasas magyarok, — és láncsás lovasságnak.

Ha egyszer méneseink ugy lesznek rendbe hozva, mint legutóbbi czikkemben előterjesztém, ha gondoskodva lesz, hogy a megkivántató lómennyiség ne csak meglegyen, hanem béke' idején is, a kijelölt módon, hasznos munkára fordíttathassék, a nélkül, hogy azon eset adhatná magát elő, miszerint háboru kiütésekor új adót kelljen kivetni, mi a népességben kedvetlen hangulatot költ a háboru ellen, benne az iránt, habár az hasznos is, de nem absolute szükséges ellenszenvet költ: akkor a lovasságnál is tetemes kimélés történhetik, s béke' idején annak száma nem szükség, hogy 10,000-et meghaladjon, ennek is fele idején és felváltva szabadságra hazabocsátható.

A sorlovasság' újonczozása ép oly igazságos módon örténhetik, mint a gyalogságnál előadám, a nemzetőrség' utósó osztályából (5000 fő 100,000 közől) itt is, mint a többi fegyvernemeknél a szolgálatkötelesek és szolgálattevőkközti oly arány tartatván fön, mint 100: 1-hez.

Legkevesebbet lehet megkimélni, sőt első években semmit, vagy tán többet kellend kiadni a tudományos esületeknél, milyenek a

Tábornoktörzs, szárazi és vizi tüzér, mérnök- árkász-, hidász, stb. testületek katonai akademia és ezrediskola, melyek nálunk nem is léteznek.

*

Mi tudjuk, miért tagadta meg tőlünk makacsul az osztrák kormány e fegyvernemeket egész márczius' 15-dikéig, s még most is tényleg elvonja, de számolunk legközelebbi nemzetgyülésünkre. Julius' 2-dikán sirba szállítjuk a rothadt osztrák pecsovics kormány' végmaradványait is. Nyugodj csendesen, feltámadás nélkül. Hollélek nem volt, ott a feltámadás lehetetlen.

Aristokratiai kórság.

A nagyságos czim nálunk igen rég idő óta nagyszerepet játszik Hallatlan vonzó ereje van. A holtakból eleveneket teremt, ébreszti a tehetségeket, az erőket, mint a villany.

A spectabilis táblabiró, ha már egyszer annyira mehetett hogy elolvasta Hufeland-ot, nagyságos czimről álmadozott. A megye' hőse, ha sok impostorságai után elvesztette népszerüségét, kárpótlásul ‚nagyságos' czim után esdekelt.

A nő ha elvesztette természeti kecseit, és ha nem birt már annyi erénynyel, hogy egyszerüségében megértse az élet' örömeit, mikor az angyali női szelidség, asszonyi szenvedélyességgé fajult — akkor férjét arra ösztönzé, hogy nagyságos legyen.

Szörnyü kórság! Már oda jutottunk, hogy szégyen minden czim nélkül a világ elött állani. A cselédek egymásközt különbséget tesznek; kereskedők mágnási modort majmolnak; ügyvédek, mihelyest selyem ruhában járathatják nejeiket, azonnal nagyságosoknak czimeztetik magukat, és igy fölebb. A ki rendszerint csak nagyságos volna, méltóságos czimet arrogál, a méltóságos kegyelmest, — és igy tovább.

Isten átka lesz e korszakon, mely ily vétkes önzési nyavalya által gyötörtetik. E nyavalya ragályos; minden kebelbe apránként befészkeli magát.

Azt mondjátok: a zsidó uzsorás, ki 40 — 50 százalékra adja ki pár forintját; nem barátim, ők csak azt teszik, mit a körülmények javasolnak, s ha egyszer a status kellőkép gondoskodott minden osztályról, az uzsora senkit sem ronthat meg. De ti uzsorások vagytok a czimek és jogokban, — ti igazságtalanul bitoroljátok az emberek' közös jogait; a ti uzsoráskodástok bün minden szegényebb sorsu egyén ellen.

Nálatok ha a czím és fényüzési kórság tetőpontját elérte, sem vallás sem erkölcsösség nem szent többé. — Nincs szivetek, nincs eszetek az erényre. Ti az emberi társaságnak mételyei vagytok.

A szegény mesterember nem élhet többé, mert a mágási kórság kiüríti erszényét; rendre buknak a kereskedők, mert a kórság annyira elharapódzott, hogy szégyennek tatatik az egyszerü és gazdaságos életmód.

Hiúság s ledérség — ti mágnási fajzatok, ti megfojtjátok időszakunk' jobb szellemét!

Nézzünk vissza az Apponyiféle időkbe. Ki a kormánynak több éveken keresztül hív zászlósa volt, gyakran megelégedett jutalomkép egy nagyságos czimmel. Kész volt érette a legszivtelenebb és legesztelenebbül az emberiség' szent jogaiért küzdő párt ellen életével, vagyonával és szemtelenségével áldozni. És sok más, sok évi becsületes polgári álását egy nagyságos czimnek fölvételével végezte be.

Az ég' igazságos keze megverte őket, mert a párt, melyet ők mesterségesen tartottak fen, isten' kegyelméből megbukott.

Tartottatok volna velünk mindig együtt, most nem kelne föl a camarilla ellenünk, játékot üzni; most erősek és szilárdak lehetnénk. mint az örökkévaloság' eszméje.

S ha a végzet ugy akarná, hogy muszka járom alá kerüljünk, meglássátok ti fogtok és gyermekeitek sírni az orosz kancsuka alatt, mert a ki szegény, becsületes ember, ki eddig magát képes volt az emberiség' ügyének feláldozni, annak a türés, az iga sem oly kín, mint tinektek.

Oh nagyságosok! minő mocskok piszkolták be a ti felső táblai vétóitokat. Semmi sem marad fizetetlen.

A miniszterium azt gondolja, hogy az ő ellenségei a radikal lapok, hogy ezek zavart akarnak, hogy a vörös szineknek örülnek.

Higyék meg uraim, hogy azon szegény emberek, kik nyilt sisakkal vannak, kik megmondják mi szivükön fekszik, azok az igaz ügynek, az emberiségnek meleg barátai. De azok, kik visszahúzták magukat a közdolgoktól, azok, kik most láttatni sem akarnak, kik most nagy részint oly nagy befolyást tudtak a miniszteriumnál nyerni, — a mi közös ellenségeink. Ezek jezsuita módon a sötétben raknak épületet. Ezek még mindig körül akarnak bennünket falazni.

Majd lesz idő, mikor ismét kivont fegyverrel lépnek föl; és nem lesznek oly kegyelmesek — mint a hajdani liberalis oppositio.

És a szív sajog az emberiség' igaz barátjának kebelében, ha meggondolja, hogy a hajdani oppositio a nagyságosoknál sympathiára talált; — ők is ohajtják a nagyságos állapotot. — Szóval az elem nem tiszta. E keverékben még egyik a másikat ki fogja ugratni. Új és régi nagyságosok' kevereke! hogy fér ez össze?

A mi nyavalyánk az aristokratiai kórság.

Most mindenki fölfelé törekszik. S talán gondoljátok, hogy tanul s müveli magát, s ez által akar fölebb jutni. Nem, hanem a magas ministeriumnak bizodalmat szavaznak, a végrehajtó hatalmat minden áron pártolják, tegyen az jót vagy roszat.

A miniszterium csalhatatlannak van kikiáltva.

El kell keseredni a következményeken, melyek e hangulatból előállhatnak. A magyar nem bir annyi erővel, hogy mint egy önálló szilárd ember itéljen a hatalmasbak fölött.

Mivé lesz igy a felelőség; a miniszterium tehát a mit akar, törvényszerint és törvényen kivül véghezvihet; a kegykeresési kórság, a minden érdem és minden tudomány nélkül magas polczra juthatás' reménye annyira elterjedt, hogy soha mig a világ fenáll megactióztatástól ne tartson.

A nép' jelleme semmivé teszi a törvényt; hiába a győzelem. Igy van az rendesen mi nálunk; nekünk nem azért kell valami törvény, hogy annak hasznát is kivánnók venni, hanem csak hogy legyen.

S hol veszi mind ez eredetét? hogy mindenki fényre, nagyságosságra vágyakodik. Hárý hallgat, hogy a hatalom' kegyét el ne veszítse!

Nagyságosok! ti vagytok átka a nemzetnek!!

Ujvilági.

Vallási izgatások [1]).

Kalocsa, jun.' 14. 1848

Polgárszerkesztők!

Olvastam Vallási izgatások czimü czikkjöket, és ugy találtam, hogy bizony nem ártana hébekorba a sötétség' fiai-

1) E czim alatt kezdett czikkünket épen folytatni akarók, midőn jelen levél érkezett hozzánk, mely az igért folytatást teljesen fölöslegessé teszi. Szerk.

nak sötét izgalmaira egyegy pillantást vetni, és fekete terveiket a nyilvánosság' napvilága elé hozni.

Egyik hőse a fanaticus hitlenségnek lenni látszik kétségkivül N á d a s d i érsek úr. Ő egyik pásztorilevelet a másik után adogatja ki, melyekben bombasticus frázisok szóhalmazában kedves juhait nyilt lázadásra hívja fel.

Igy legközelebb is ismét egy körlevelet bocsátott ki, mely szép okirata a papi türelmetlenség, félékenység és hiú bírvágynak, — mert benne a hivek felszólíttatnak, meg ne engedjék, hogy az egyháznak csak egy hajszála is meggörbittessék — azaz: a p a p i j ó s z á g o k e l n e v é t e s s e n e k!

Miután az érsek úr egész hosszu érseki czimét oda bigyeszté levele homlokára, ezt merészli mondani: az istencsaládi szabadság, testvérség és egyenlőség Golgotán születtek világra.

De azt kérdem én, polgárszerkesztők, minő egyenlőség az, mely egyik részt henyél, és azért mégis fényes palotákban lakik, lovakat, kocsikat szolgaserget tart, — mig ugyanazon isten' szolgáinak másrészt alig van meg a mindennapi kenyerük. Ha isten' tanításából ily gúnyt üznek — hogyan szólhat egy érsek egyenlőségről azokhoz, kik alig tengetik éltüket? Hát a s z a b a d s á g' szent szavaivali visszaélésről mit mondjak?

Szabadságot emlegetnek azon emberek, kik a szabadságnak mindig ellenségei voltak, kik félreértett vallási buzgóságból nagy néptanitónk Krisztus' nevében — még a g o n d o l k o d á s t is békózzák?...

Az érsek úr azt mondja tovább: „az egyház — mely a zsarnokság' minden szörnyeit is 18 századon át diadalmasan leküzdeni tanulta."

A hazugsággal egy érseknek csakugyan csinnyábban kellene bánni. Hazudni vétek. 18 századi tapasztalás épen ellenkezőjét tanítja annak, mit érsek úr cseveg. Nem csak hogy az egyháznak [1]) soha eszébe sem jutott a zsarnokságot legyőzni, sőt inkább azt a censura, inquisitio, jezuiták' segélyével vérengző gyalázatosságaiban még gyámolitá. Spanyol- Frank- Angol- Német- Olaszhon és hazánk sokat beszélhetnének erről.

Az is valótlanság tehát továbbá, ha az érsek úr azt mondja, hogy az egyház: „édes hazánk' alkotmányos szabadságának is szülőanyja és hü dajkája lett volna." — Tán biz az által, hogy daczára az egyenlőség' szent elvének, melyet Krisztus oly szépen tanított — 18 századig türte, hogy a paraszt embertelenül kinzott barom legyen? — Ugyan mit bizonyítnak a papság által ellátott iskolák? — Találhatni-e azokban valami nyomát a szabadságnak? Találhatni igen is szolgaérzetet és butaságot, a mennyit tetszik, hiszen szörnyü szerencsétlenségünk épen az, hogy az ostobaságba belemerülni hagyának!...

Néhány mennydörgő szó után ezt mondja érsek úr pásztori levelében: „Isten áldása nélkül átok lesz új szabadságunk! mert ha az úr nem őrizendi a várost, hasztalan viraszt, ki fölötte őrt áll." Ezt tulajdonképen azt teszi, hogy: ha a papság nem lesz mellettetek, őrködhetik a felelős miniszterium a mennyit akar, országotok még sem fog boldogulni! — Hogy pedig a papok javadalmaik' birtokában megmaradhassanak — igen elmésen „a z ú r' a n g y a l a" a j á n l t a t i k.

Érdekes volna megtudni, vajjon mit ért azalatt az érsek úr, midőn igy szól: „nem a közcsend, rend, bátorságot lábbal tapodó szabadosságot, hanem csak azon szabadságot, mely Krisztus' egyházában hü frigyesét látja, mely Krisztus' egyházát ugy tekinti, mint saját éltető szellemét" — ismeri el. Ily elcsürt csavart frázisok elvakítják a tudatlant, — ez aztán elhiszi, hogy minden szabadabb mozgás vétek, és a szegény nyugodtan türi a zsarnokság' jármát.

Hazudság továbbá, mit érsek úr alább mond: „az nem lehet jó polgára a hazának, ki Krisztus' egyházán árulást képes elkövetni" — ily mondatokkal visszavonás, türetlenség és ostobaság' magva hintegettetik a nép közé. Mert az e g y e d ü l ü d v e z í t ő (?) egyház milliókat és milliószor nevez és nevezett, — protestansok, zsidók, görögök, unitariusokat, — arulóknak, eretnekeknek — pedig a legutósó zsidó is lehet a statusnak jó, becsületes polgára. Ezek az érsek urak a tiszta moral, a Krisztus által tanított felebaráti szeretet helyett — vak gyülölet, vak megvetés' tanát hirdetnek mindazok ellen, kik nem romai katholikusok — szabad-e ez, polgárszerkesztők?... Én azt más szóval lázításnak nevezem, és e lázítások nálunk már i g e n r o s z g y ü m ö l c s ö k e t t e r m e t t e k. — Nyárspolgáraink koránsem volnának oly buták, ha ily tanokat nem hallanának gyakorta a szószékről, — daczára üdvezítőnknek, ki keresztre feszíttetvén, kimulása előtt — ellenségeinek isteni nagylelküséggel megbocsátot!

Érsek úr mind közelebb érkezik valódi czéljához, a m i é r t k ö r l e v e l é t irá. Azt állítja: „ Ú j s z a b a d s á g u n k á l t a l K r i s z t u s a n y a s z e n t e g y h á z a i s a k o r m á n y h a t ó s á g i g y á m s á g a l ó l f e l s z a b a d u l t!!... Ismét hazudság. Nálunk az egyház annál kevesebbé volt a világi hatalomnak elárendelve — minthogy az a magas clerusnak adott nevetséges privilegiumok által a statust inkább folytonos sakkban tartá, s épen a papság volt, mely a világi hatalmat mindig elnyomá, járszalagolá; de érsek úr a'attvalóit (?) föl akarja izgatni, el akarja velük hitetni, hogy ezután még több hatalmuk lesz mint eddig — s mindjárt alább megis igéri e szavakkal: „N e m i s f o g u n k k é s n i, m i h e l y t h o n u n k b a n a j ó r e n d é s k ö z b é k e v i s s z a á l l a n d é s s z e m é l y e s k ö r ü l m é n y e i n k e n g e d n i f o g j á k, e m e s z a b a d s á g u n k' ü d v ö s f e l h a s z n á l á s á r a — hazamenni." — Valóban büntelyes igéret, mert az ö n m e g t a g a d á s benne nem igen követtetik, — mert érsek úr m a g á n é r d e k e i t az egyház' veszélyeinek eléje teszi — és miként az ostobaság a gyávasággal mindig kézen fogva jár — a szent férfiu majd csak akkor akar visszatérni, majd ha az országban nyugalom leend. O ti képmutató farizeusok! — Ha az egyházat fenyegető veszély csakugyan olyan nagy — tehát áljatok élére veszélyeztetett alattvalóitoknak (?) de ne izgassátok idegen országokból, bünös pásztorilevelek által a meget — mert végül is a ti és hozzátok hasonlók' szentkedésének forrása nem egyéb, mint azon félelem, hogy országaitokat törvényesen el fogják venni, s visszaadni a statusnak, a mi a statusé.

Minő nevetséges felfuvalkodottság van e szavakban: Ám a kath. egyház isteni küldöttséggel bír, de küldnökei n vagyunk, az igazság győzhetetlen, de diadalmait kiküzdeni a mi hivatásunk." Ismét egy nagy hazudság! — Minden, ki az igazságot hirdeti, legyen protestans, görög, zsidó unitárius — istentől van küldve, s az egyház csak addig isteni, mig az igazságnak szolgál, — ha pedig szolgál a csabító hazudságnak, akkor ördögivé leszen, — legyen r o m a i k a t h o l i k u s vagy z s i d ó — mindegy. Minden szertartásu papok isten' küldöttei, és vakmerőség e küldöttséget csak egy ritus' számára igényelni, hogy ezt a többi fölé állitsátok,

---

1) T. i. a p a p s á g n a k, mert itt az egyház alatt csak az értendő. Szerk.

hogy ennek vallóit gőg, elbizottság, felfuvalkodottság és kicsinyléssel töltsétek el más szertartásu követői' ellenében.

Érsek úr még arra is figyelmezteti alattvalóit, hogy az iskolák az ő kezükben vannak, s aztán felkiált: „Ti értitek e nagy szó' jelentőségét, hogy kezeitekben az egyház és haza' jövője." — Fájdalom, még ugy van, de őrizkedni fogunk tovább is a status' jövőjét papok' kezeiben hagyni. Szükség, hogy a status' jövőjét felvilágosult tisztviselők által a szabadság, és a szabadság által maga a status vegye magára. Hiszen kezeitekben voltak az iskolák eddig is, és minő eredményt tudtok felmutatni: ostobaság, vakhit, képmutatás, türetlenség — ezek azon jók, melyeket tömjén és orgonaszó közt hintettetek a tömeg közé . . . - Ezen okokból esik neki érsek úr a szabad sajtónak is, és gyalázza azt . . . . gyalázza, mielőtt ellene csak egy alapos okot is felhozni tudna. De mégis fél, noha saját szavai szerint hivatva van az igazság' bajnokául, az igazságtól, s már előre — akármi fogna irathatni a papság' romlottságáról — mindent tévely, hazudság és rágalomnak nyilatkoztat!

Végre rájő igazi alaptárgyára pásztori levelének, ekkép kiáltván fel:

„Egyháziak, világiak, nagyok, kicsinyeknek — mindnyájunknak s mindegyikünknek, mindnyájunk s mindegyikünkért hadsorba kell állanunk, ősi hitünk' védelmére."

Mit teszen ez? ki akarja a kath. vallást — mint hitet megtámadni? Senki. Avvagy tán a vallás szolgáji, kik Krisztus' tanát nem követik — maga a vallás? vagy a mérhetlen papi jószágok, melyek a statusnak jobb szolgálatot tesznek, mint ha egynéhány heverő' hizlalására jövedelmeznek — maga a vallás? — Miért húzza érsek úr a vészharangot — miért hívja föl harczi riadással a világot fegyverkészen hadsorba állani — mirevalók ezen békes pap' szájában büntetést érdemlő szavak? . . . Mi jól tudjuk! Czélotok demonstratiót csinálni a papijószágok' megtartása végett. A nép legyen készen, ha a petitioni aláirásoknak semmi sikerük nem lenne — erőhatalommal is megoltalmazni a papijószágokat. — Szabad-e ez izgatásokat kormányunknak türelmesen nézni? — Azt hiszem nem szabad! — Én legalább, kötelességemnek tartottam a sajtó' utján mindazokat figyelmeztetni e dologra, kiknek kötelességük egy bizonyos kászta' sötét izgatásait meghiusitani. Publicola.

Törvénykezési rovat.

Az esküttszék biztosítéka a szabadságnak, mert igazság nélkül nincs szabadság; biztosítéka az egyenlőség és testvériségnek, mert nélküle mindegyik csak puszta szó.

A fa és minden növény gyökeréből táplálkozik, innen nyer éleletet: a terepélyes ágak a virág, a gyümölcsök minden növénynél a gyökérből jőnek; mig gyökér van, addig élők — azután kiszáradnak. Szabad alkotmányos institutiók esküttszék nélkül gyökér nélküli meg nem fogamzható ültetvények.

Alkotmányos intézetek, melyek szabadságot lehelnek, képek a theoriát — az esküttszékben van a gyakorlat — a jogok élvezete és oltalma.

Az alkotmányos kormány esküttszék nélkül egy mindennemü szenvedélyeket magában rejtő lényhez hasonlít — melyről nem tudhatni, melyik szenvedély fogja elragadni. A Jury a gát, mely a szenvedélyeket zabolán tartja; őre az indulatok kicsapongásainak.

Alkotmányos jogok magukban véve nem egyebek, mint czifraságok, melyeken a szem messziről gyönyörködhetik ugyan, de használt senki sem veheti.

Üdvözlégy te dicső fegyver! A te hatalmad mindenre egyaránt kiterjeszti védelmét! A te oltalmad alatt irom e sorokat is.

Midőn az esküttszéki eljárásról szólok, nem mondhatom el a tapasztalás' megérett gyümölcsét — de szólni mégis szükségesnek tartom, mert ily kényes tárgy megérdemli, hogy vele minél inkább megismerkedjünk. Az eszmeébresztés tapasztalásra vezet.

Esküttszéki eljárásról szóló törvényeket a miniszterium bocsátott közre, az ugynevezett „pótléktörvényczikkek"ben.

A mi ennek szerkezetét illeti, az egész eljárást nem látom a maga természetes rendje szerint előadva. Véleményem szerint első tárgynak kellett volna lenni, hogy a panaszt hol, kinél kell beadni? azután a bünvizsgáló tagok, az esküttszéki képesség, a perfogási törvényszék, az esküttszék — és igy a törvényre alkalmazó törvényszékről, — és igy végre a megsemmisítő hatóságokról szólani — ez lett volna a legegyszerübb előadási mód.

E rendet azért ohajtottam volna különösen, mert az esküttí eljárásban tettleg részt kelletvén venni igen egyszerü embereknek is, olyforma szerkezet lett volna ezekre nézve alkalmas, mely a legkönnyebben megérthető Nálunk különösen a népnek ezen eljárásba még bele kell tanulni; ha nem adatik neki a legvilágosabb törvény, sok félreértésnek lesz kitéve. Különösen nálunk, kiknél ellenségeink mind alattomban működnek, nem fognak késni ezen intézetnek bibáit, ha szinte hibás gyakorlat lesz is ennek oka, guny' tárgyaul kitenni.

A mi a pótléktörvényczikkek' érdemét illeti; átalánosan meg kell különböztetni a politikai és magánbünöket.

A bűn abstracte véve egyforma beszámítást érdemel, akár Péter vagy Pál ellen követtetett el. A különböztetés emberi találmány; s ennek oka gyakran alaptalan, előitéletek, jogbitorlások' következménye; gyakran az elnyomatott állapot' fokmérője.

Azonban a politikai bünöknek szigorubb visszatorlása a végrehajtó hatalom' kezében azon fegyver, melylyel ez a rendet fentartani kivánja. E czél szent — mert a rend a szabadság' ikertestvére.

De ha fegyver rosz kezekbe — hütelen apostolokra bízatik — gyilokká fog válni, s e gyilok' legelső áldozata a rend' ikertestvére a szabadság leend.

Külföld.

— Berlin. Itt az országgyülésen a baloldal azt kivánta, hogy a kamara hivatalosan ismerje el a nép' érdemeit a marcziusi forradalomban. E fölött heves vita támadt. A nép künn elkezdett részt venni a vitatkozásban, s a mint néhány miniszter a termet elhagyá, a tömeg megragadá őket, és szidalmak, taszigálások, sőt ütlegekkel is vendégelé. — Ez épen oly aljas mint rosz tett volt. Hát nincs más mód a vélemények elleni védelemre, mint az ökölargumentumok?

— Az üzletek itt is rosznál roszabbul folynak. Egy kőmivesmester, ki ezelőtt 120 embert foglalkodtatott, most 2-t tart. Egy könyvnyomó, ki korábban 70 legénynyel dolgozott, most alig 20-al dolgozik, s nem nyom egyebet plakátok és napilapoknál. Egy selyemárus, kinek ezelőtt 12 boltsegéde volt, most beéri egygyel. Hova fog mindez vezetni, a jó ég tudja! Valóban borzasztó, mennyi felelőség' terhe nyomja azokat a régi kormányokat, mert csak egyedül ők az okai a társasélet e felbomladozásának!

— Posen. Kalischból jun.' 11-ről rendkivüli tudósitás jött, miszerint ott a leggyorsabban tábor állíttatik 100 ezer ember' számára. Az orosz seregek gyors léptekkel közelednek. — Hogy a Pruthot a sergek már átlépték, azon hír igaznak bizonyul.

— Prága. A czechismus végre tettleg kilépett. Az aristokraták által elvakított és kijátszott csehek föllázadtak a katonaság ellen, jun. 12-kén; — ugyane nap tört hasonló ki Karloviczon, Zágrábban, egynappal előbb Pesten. Tehát jun. 11 és 12-ke volt a nap, melyen a szlávságnak dicsőségesen föl kellett volna támadni. Prága roszabbul járt, mint a többi városok, melyekben az ellenség' gyávasága egyfelől, s a polgárok' erélye másfelől a lázadásnak hamar véget vetett. Prága hatalmasan bombáztatott, és sok szép épület romhalommá lövetett. A cseh és német demokraták egy kézre dolgoztak, s a csehek ellen fordultak, kiknek vezéreik utálatos aristokraták, kik a népet csak eszközül akarják használni gyalázatos czéljaikra.

Belföld.

*** **Vidéki hirek.** Karlovicz' lődöztetéséről végre valahára hiteles tudósítást olvasunk a Közlönyben, magától Hrabovszkitól. Miután mond ő — a f. é. majusban Karloviczon alakult középponti szerb bizottmány egy idő óta a kir. biztos irányában ellenséges állást vön, és segitségül a határőrvidéket, s az egész tartományi lakosságot fegyverre hítta, a több ezernyi tömeget f. hó' 11-kén megtámadta. A sereg a szabadban harczolt a mintegy 6000 többnyire fegyveres ellenség ellen. Újvidék előtt a romai sánczban tanyázó 5000 főnyi tábor schakkban tartatván, azok a lázadókat nem segítheték. — Miénk közt egy halott, és hét sebesült van, köztünk Weinhengst derék alhadnagy. 13 kán hír szerint 15,000 ember vala Karloviczon összegyülendők. A harczosok közt 50— 60 dühös szervianer is látható volt.

Péterváradról Hrabovszki arról értesíti a Közlöny által a hazát, miszerint nem csak az ottani határőrvidék, hanem alsó Szerémnek egész népessége teljes lázadásban van; — a határőrvidékieknek gyülölete a magyarok ellen napról napra növekszik, magyar törvény és magyar miniszteriumról teljességgel mit sem akar tudni, a tudósításához mellékelt, két rendbeli, horvátok és szlávokhoz intézett proclamatio, úgy azon felhivás, melyet a kir. biztos Horvátországból visszajötte után kiadott, az ottani határőrvidéken lábbal tapostatott, s igy azon kevés bizodalom is, melyel a határőrvidék iránta viseltetett, elenyészett.

Egy 15 — 16 ezerből álló néptömeg két 6 fontos ágyuval, és a Zimony mellett állomásozó százada a csajkásoknak, kik a zimonyi állomást elhagyták, az összes felfegyverzett csajkásokkal együtt, kik magukat a Karloviczon levő szerb nemzeti bizottmány' rendelkezése alá vetették, jelenleg pedig Karloviczon már egybe is gyültek, úgy a csajkások zászlóalja határán az úgynevezett romai sánczokban Újvidék mellett 8 ágyuval 5000 felfegyverzett csoport áll, mely fegyverek a csajkások zászlóalja kormányától vétettek el; a Karlovicz mellett öszpontosított nagy erő, mely a Bánátból naponta erősbül, ellenséges állást vett a hadikormány irányában is. Végre jelenti, hogy az egész felfegyverzett nép ő felségeért életét és lelkét feláldozni késznek nyilatkozik, a magyarok és a magyar miniszterium ellen azonban magát utósó csepvérig védeni fogja.

Gömörben a vashámorok' munkásai igen felingerült és lázongó állapotban vannak, irja a Pannonia; panaszuk oka az, hogy a nyilvános hivatalok' nagy része protestánsok' kezében van. — Ismét egy adat a vallási bujtogatásokhoz. A reactio' gyalázatos szolgaeszközei közől mi mindig legtöbbet tartottunk a vallási bujtogatóktól! — fájdalom nem alap nélkül; a papság itt sem tagadja meg önmagát; mit nem csodálhatni, ha oly jó példával mennek elül saját érsekei, mint Nádasdi úr ő föméltósága.

Mágocsról irja ugyane lap. A pécsi püspök nyomtatott körlevelet bocsátott egyházkerülete' dékánjaihoz, melyben ezeknek és valamennyi papoknak meghagyja, hogy hiveiket aláirására bírják azon petitiónak, melyen Magyarhon 7 — 8 millió romai katholikus lakosai nyujtandanának be a jövő nemzetgyülésnek! E petitio azt kéri — állítólag az egyenlőség' elvéből indulva ki — hogy valamennyi alapítványi jószágai a katkolikusoknak egy papok és világiakból álló bizottmány által kezeltessenek, tehát a status' közvetlen fölügyelése alól kivétessenek. — Az illető lelkészek továbbá a körlevél szerint kötelesek mindent elkövetni, s névszerint conferentiákban a fölött tanácskozni, mikép lehessen a hivőket a kitüzött czélra felhasználni.

Beregben a panszlavismus most már nyiltan emeli föl fejét, s veszélyes propagandájának sikerült az oroszokat, kik a népesség' kétharmadát teszik, fölizgatni, hogy a legközelebbi országgyülésre pópákat küldjenek követekül. Ez is a papság' müve, kik a helyett hogy a népet felvilágosítanák, költött hazudságokkal nyugtalanítják és lázítják. Csak jegyezzétek föl mindezeket szent atyák, hogy majd ha a számadás' napja elkövetkezik, a haza iránti szent szolgálataitokért illő béreteket megadhassuk!

*** **Budapest.** A hír, hogy Jellasich megszökött, oda igazitandó, miszerint ő bánsága csakugyan Insbruckba ment, — hol azonban ezt fogják fülébe dörgeni: már késő. Mit fog tenni ezután — ha t. i. ott be nem fogatik, — mit várnunk kellene, de mit nem remélünk — azt nem tudni.

*** Királyunk' Budára jövetele is csak — jámbor ohajtás marad. V Ferdinánd királyt betegsége nem engedi sem Bécsbe sem közénk jőni. Az országgyüléseket mind ott, mind itt Ferencz Károly főherczeg fogja megnyitni.

*** Az orosz' közeledéséről hirek is napról napra aggasztóbbak. A tudósítások' mindnyája megegyezik abban, hogy az 240,000 főnyi orosz haderő, van Lengyelországban összevonva. A czár' szándoka Magyarországon át Bécsnek nyomulni.

Mindezek, hozzájok véve a szerb-illir lázadást, mely napról napra fenyegetőbb, a reactionarius többi bujtogatásokkal együtt, minő a szász- oláh, a papi izgatások stb. — elég gé meggyőzhetnek mindenkit, hogy bizony — csehül állun' Nekünk sem katonánk, sem fegyverünk, sem pénzünk! E h rom nélkül hogy' fogjuk az ellenséget meggyőzni? bizony nem tudjuk. Három hónap alatt tízezer ka nát nem tudott a kormány kiállítani! Hát egypár száze mikorra tudna? — Felszólíttattak a hon' fiai adakozásra a gazdagok, a mágnások' nagyrésze, a fő ság majd egészen visszavonta magát. Az arany, inkább elásatik, semhogy a statusnak kölcsönvite A jólelkü hazafiak' minden segélye csak egy csep viz a ségtengerben! Isten ne adja, hogy a veszély, mely torkát reánk kitátja, csakugyan elnyeljen bennünket, nemzet ily kétes viszonyok közt csakugyan sírját fogn iszonyu felelősség' terhe fogja nyomni lelküket a k azon férfiainak, kiktől e nemzet' bizalma az idők ált tett erélyt várt, és kik három hónapot engedtek nélkül, hogy a veszély' elhárítására csak egy lényeg is tettek — és azt végrehajtották volna.

*** A zsidók iránt a miniszterium folyt

ge- ni a épést a régi

slendriánt követi. A czéhek iránt legújabban kiadott rendeletben a zsidókról szó sincs, sőt megmondatik az utósó §-ban, hogy minden, a mi világosan meg nem változtatott, a régi állapotban marad. Pedig ki csak a vidéken, sőt itt a fővárosban is, megfordult, tudja, mennyi baj és elkeseredésnek oka a czéhviszonyoknak zsidók' irányábani határozatlansága. — Továbbá: a Közlöny' hivatalos hirdetéseiben még a csődhirdetések s más efféléknél mindig oda tételik N. N. izraelita, vagy zsidó stb. Már mirevaló ez? mit tartozik az a közönségre ez vagy amaz adós minő vallásu? szeretnők hinni, hogy legalább a belminiszter ur levetkezte már e középkori balszokást, miért nem hagyja hát meg a Közlönynek, hogy az ilyeket hagyják el; hadd szoknák meg onnan aztán a hatóságok is a humanusabb stilust. — Végre: a marmarosi kincstári árverési hirdetésekben az mondatik, hogy a mészárlási jogon kivül a többi tárgyakra nézve a zsidók az árverésből kizáratnak. Már itt mi ismét azt hiszszük, hogy az illető miniszter urnak inkább jó példát kellene adni a zsidók iránti kiengesztelődésre, nem pedig magának a fönálló közfalakat még inkább öregbíteni. Mert biz az rosz hatást tesz a népre, ha látja, hogy maga a miniszterium is oly nagy ellenszenvvel viseltetik a zsidók ellen. — Ugyan mi kárára volna a kincstárnak, ha több volna a versenyző? E.

*** A Nemzeti felhívja a miniszteriumot, hogy osszassa már el az erdélyi országgyülést, mely ott ül hijában, s egyre csak hozza a törvényeket, — a holdvilág' szára. Ugyanis, mond helyesen a nevezett lap: miután az iotörvény a magyarországi 1848. 7. t. cz. szerint elfogad , kit kötelezzenek még a többi törvények? A magyar orágggyülést nem, mert azt csak azon törvényczikk kötelezeti, melyben az unio kimondatott; már pedig az unio az iként említett t. cz.' nyomán mondatott ki, tehát a magyar országgyülést csak az kötelezheti. De az erdélyieket sem kötelezheti, — mert ezeket az unio' kimondása után csak a magyar országgyülésen hozott törvényczikkek kötelezhetik.

*** Király' ő felsége igen erélyes szózatot intézett a horvátok és szlavonitákhoz.

*** A hires pünköstnapi polizeirendeletről az Életképek' elmés Charivaristája igy élczeskedik: papelőtt a belügyminiszter' rendeleténel fogva esti 9 ór minden kávéháznak és vendéglőnek be kellett zárva Nem értjük az okát, de megnyugszunk benne. Vacsorkül feküdtünk le az igaz, de ez a hazáért máskor is ténhetik. (Lássa ön, itt van épen a miniszteri rendeaz ő oka! tudja ön, hogy a tele gyomor nyugéjet okoz, a miniszter ur pedig épen az éjjeli nyugokat akarta megelőzni.) Az egésznek tán csak az volt gy a nép ugy sem aludt a mult éjjel, hát most fekükorán, hogy kárt ne tegyen az egésségében. A piszatiók nem kávéházakban, nem nyilvános helyeken , hanem zárt falak közt.

Hát azokhoz a passusokhoz mit szóldig minden metternichi kutatásrendszertől óva volt és most miután Metternich megbukott, saját vénk nyakunkba az orosz rendszert. Mintha biz a gaz ak, kit rendszerint magasabb kezek vezérelnek utnehéz lenne jó utilevelet szerezni!!

*** Pest város' tisztválasztása igen sok elégedetlenségre szolgáltatott okot, főképen a kijelelő bizottmány' részrehajló eljárása által, melyen nagyszámu választó polgárok annyira megbotránykoztak, mikép folyamodással járulnának a belminiszterhez a választások' megsemmítéséért. Valóban fájdalmas dolog, hogy a választók nem tudtak Pest városában olyan tíz embert kiszemelni, ki bizodalmuknak szeplőtlenül megfelelni képes lett volna. A candidatióba a közvélemény' ajánlottjait kellett volna sorozni. Ezen bizottmány pedig kihagyott olyakat, kik mellett a választók' egy tetemes része nyilatkozott, és kijelöléseiben többekre nézve egyenes atyafikomasági érdekekből indult. Szekrényessi mellett egy de egy hang sem nyilatkozott sehol, mégis candidatióba jött, mert ipája Rombach a kijelelőválasztmányban ült. Igy történt Graczerrel, szinte ipája Halbauer végett. Ellenben Lechner és Hochekker, ámbár a választmány még az előtt való nap a választók' részéről külön küldöttségek által felszólíttatott, és az a candidálást meg is igérte — mégis kimaradt. Ily kezelése a közbizalomnak boszantó; s ezeket látva, sokan oda is hagyák az önkényességek' szinterét, — mely szomoru tanuságaul szolgált azon moralis depravatiónak, melyben e város az eddigi rendszer által sülyesztetett, s melyből ki kell előbb emelkednie, hogy a szabadság, a polgári jogok' szabad élvezete e város' minden polgárára nézve valóság legyen. — Másszor pedig polgárok! jobban megnézzétek, kit választatok meg kijelelőbizottmány' tagjaiul! —

*** Petőfivel a Kunságon, hol mint követjelölt föllépett, gyalázatosan bántak. Jövőre közöljük nyilatkozatát.

*** Lauka' Charivarija megjelent. Szükségünk van ily vállalatokra. Satira, élcz és humor eleitől fogva leghübb szövetségesei voltak a demokratismusnak. — Hiszszük, hogy Lauka' Charivarija is a szabadság és népügynek, mely kettő egymástól elválaszthatlan, fog szolgálni. A bevezetés elég élczes. A körajz találó.

Köszönet és felszólítás a magyar zsidó naptár és évkönyv' ügyében.

A pesti izraelita magyar egylet, legszivesb köszönetet mondván hitsorsosinak, azon élénk részvét- és gyámolításért, melyre az általa kiadott fönnevezett évkönyvnek első évfolyama talált, bátorkodik egyszersmind a t. cz. községek, a rabbi, hitszónok, tanító, iró urak, mint minden ügybaráthoz őszinte kérelmét intézni: méltóztassanak ezen közönségesen kor- és czélszerünek elismert évkönyvnek második évfolyamát is becses politikai, statistikai, történeti, theologiai, szépirodalmi s másnemü adataik és dolgozataikkal gyámolíttatni és gazdagítani, és ezeket minél előbb beküldeni. A szabad sajtó mellett annál több érdekes dolgozatokra számítunk.

Kelt Pesten juniusban 1848.

Az igazgatóválasztmánytól megbízott szerkesztőség.
Diósy Márton. Einhorn Ignácz.

A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: oldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felel szerkesztők: Nádaskai és Zerffi. Kiadó tulajdonos: Emich Gusztáv.

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 24. Nyárelő' 25. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

A „*Reform*“ politikai radikál lap juliustól kezdve megjelenik hétfőt kivéve ***mindennap***, s hoz hetenkint négy tömött ívet. Tartalma' iránya s alakjára nézve utasítjuk a közönséget a kiadott Mutatványlapra. ***Előfizetési ár***: félévre helyben 5, vidékre négyszeri szétküldéssel 6 ft ezüstben. Évnegyedre félannyi.

Egyes szám' ára 3 pengő kr.

Előfizethetni minden postahivatalnál az egyesült magyar hazában. Pesten a kiadónál uri- és kigyóutczák' sarkán.

TARTALOM. Budapest, junius' 22. — jun. 22. — jun. 20. — Szépen vagyunk. — Követválasztási botrány. — Törvénykezési rovat. — Belföld. — Sorompó.

Budapest, jun.' 22.

Despotia és demokratia.

A demokratia szóval a szabad állam jelöltetik, a despotia' ellenében.

A demokratiában a nép oly törvények alatt mozog, melyet maga hozott magának, s ezen alapszik az igazi demokratikus szabadság. A despotia alatt ellenben oly törvényeknek vagy parancsoknak köteles a nép engedelmeskedni, melyeket nem maga alkotott, hanem rátoltak. Az utóbbi esetben tehát nem szabad, hanem rabszolga, s emberméltósága sértve van, holott az csak szabad államban áll teljes méltánylatban.

Eddig nálunk egyátalában nyoma sem volt a demokratiának. A paraszt oly állapotban volt minőnél roszabbat a baromnak sem lehete kiv nni. A nemes nyers önkénynyel uralkodott rajta; ez ismét alázatosan hajlongott a mágnás előtt, mely ismét szivesen dobta magát oda vak és üdvtelen eszközül a legfelsőbb kormánynak. Államunk e szerint lánczolata volt a legtermészetellenibb viszonyoknak, melyek minden pillanatban felbomlással fenyegetének.

S ugy is történt. A korszellem' követelései által kényszerítve belátták, mikép itt az idő, melyben a népakaratot nem csak elismerni, hanem valósággal jogaiba tényleg behelyezni szükséges.

Az új alkotmány' megalapitásának tehát a lehető legszélesb demokratikus basison kell történni. Különben nem lesz az egyéb gyáva, bünös kijátszásánál a népjogoknak. A despotiában egy uralkodik hű zsoldosaival szövetkezve. E despotiának ellentéte a demokratiában van, midőn a nép uralkodik, s egy vagy többen a nép' akaratának végrehajtói.

A végrehajtó hatalom tehát a király' kezében van, ki miniszterei' egyikének ellenjegyzése s beleegyezése nélkül semmit sem tehet, és igy semmi tetteért felelős nem lehet, mig minden miniszter magáért és az összes miniszterium mindenért a legszigorubb felelősség alatt áll, s az országnak, minden a közjó' érdekében tett lépéseiről számot adni tartozik.

De e felelősségnek nem szabad gyermekjátéknak lenni. Itt nem szabad egyátalában izetlen, régi slendriánra emlékeztető kifogások és mentségeknek érvénynyel birniok. A valódi státusférfi előtt nem szabad lehetlenségeknek létezni, mihelyt azok erély, tetterő, pénz, ügyesség és gyors cselekvés által elháríthatók. Az államférfinak a veszély' idején rendkivüli eszközökhöz is kell nyulnia — annak elmulasztása ép oly nagy bünnel terheli öt, mint ha esetekben, midőn az nem szükséges, saját felelősségére rendkivüli rendszabályokat engedne meg magának.

Egy tisztviselőnek sem szabad demokratikus statusban kevesebb nimbuszt tűrni maga körül, mint épen a felelős miniszternek; különben bureaukratikus poroszlókká sülyednek, kik az országnak nem kevesb kárára, vesztére, romlására lehetnek, mint azon nem felelős statusszolgák voltak, kiknek pokoli müve jelen állapotunk.

Demokratikus elvekre alapult államban nyiltság és becsületesség képesek egyedül a minisztereket megmenteni.

Becsületesség és tul nem becslése az eröknek, hanem kész követése a józándoku nyilvánosság' követeléseinek, s a forró törekvés, a nép' kivánatait lehetségig kielégíteni.

Mindezeknek ellenkezője csak anarchiát idézhet elő. Látjuk, mily keményen bünteti magát a nyilvános vélemény' kicsinylése, mely mindjárt a nyugtalanságok' első napjaiban az igaz ügy' érdekében emissariusok' szétküldését sürgeté, hogy a reactionariusoknak a bujtogatás' utja elvágassék, — mely már rég fegyverek, komoly hadikészületek, az első csendzavarók szigoru, kérlelhetlen megbüntetése után kiáltozott — de mind hiába!..

Hol volnánk most, ha hatóságaink, a hivatalok' organisatiója helyett pénz és fegyverek' előteremtésével foglalkodtak volna legelőször? — de mire e panaszok! — Ugy látszik a rendszer vagy csirájában el van hibázva, vagy még nincs is rendszer, mely szilárdul megállapítva volna, s daczára demokratikus institutióinknak részint még aristokratikus, részint csigamódra csuszó bureaukratikus hatmányok uralkodnak. — De ennek máskép kell lenni, ha jó sikert akarunk.

Valódi demokratiában a bureaukratia és aristokratiának egészen ki kell a játékból maradniok. — Azt vethetnék tán ellen, hogy még nem vagyunk erre megérve, és a nép még nagyon csügg a régi pompainstitutiókon? Az nem áll! Hiu vakítás!

A nép minden átalakulásra érett, mihelyt az az ő javára történik. Igaz hogy a valódi demokratiában igen sok kellemetlen van a felfuvalkodott, oligarchiát játszó uracsokra nézve. A demokratiában minden igen egyszerü, ott nincsenek arany zsinóros menték, fényes rendjelek, pompás egyenruhák! Békében nincsenek heverő katonák, hanem csak egyszerü nemzetörök, kik saját vagyonukat megvédelmezik, mely derék demokratikus institutiók mellett nem is igen van veszélynek kitétetve. Ott sokkal kevesebb tisztviselő kell, mint most van; a tömérdek hivataloknak, melyek egymásnak inkább akadályára mint előnyére vannak, meg kell kevesedniök. A sok hivatal igen sokba kerül, mit a nép fizetni nem győz, s miért vérét, erejét haszontalan kell áldoznia. Az előjogolt osztályoknak is lényegükre nézve meg kell szünniök. A legszegényebb munkás ép olyan legyen mint a leggazdagabb polgár, — és ez mint az állam' miniszterelnöke, mert egyenlőségnek kell a törvény előtt uralkodni. — Ha ez uralkodik, akkor minden előjog lassankint magától elenyészik.

Valódi demokratiában nem hagyják a népet elbutulni. A tudatlanság, mint bünok, henyeséginger, számüzetik. — Az egyház az államtól elválasztatik; mert viz és tüz, igazság és képmutatás nem férnek össze. — Ipar és földmivelés föl fognak virágozni; mert hol mindenki tudja, miért dolgozik, s kiki szabadon, hajlama s tetszése szerint dolgozhatik, s azt a mit akar, ott kontárok nem gazdagodhatnak meg, ott a jóllét az érdem' kezében lesz, és igy jó kezekben, melyek azzal nem fognak gyalázatosan uzsoráskodni, hanem viszont mindent a közjóra fordítandanak.

Bennünket csak a demokratia menthet meg. Egy erős demokratia most képes lenne elhárítni rólunk a veszélyt, mely fenyeget. Mert állam, mely demokratikus elveken nyugoszik, alapjaiban megrendíthetetlen.

Képviselők! kiknek szerencsétek lesz a legközelebbi nemzetgyülésen a népet képviselni, — testtel lélekkel oda munkáljatok — hogy még emlékei is kiirtassanak azon megvetendő aristokratiko-oligarchikus institutióknak, melyek eddig bennünket nyomorgattanak.

Vegyétek komolyan szivetekre a nép' ügyét. Magyarhon' üdve, jövője, nagysága — mostantól fogva az erős népen alapodik. Ha ismét a népet fogjátok gyöngítni, ismét csak magatok vagytok veszve, ti, kik selyem pamlagaitokon a népet eddig igabaromnak, ingó jószágotoknak tartottátok, miként ebeitek és lovaitokat.

Adjátok meg mihamarabb a népnek, mi a népé, különben a nép elhágy benneteket, s megvonja tőletek a kart, mely egyedül képes mindnyájunkat a mostani veszélyek közől kimenteni!

Budapest, jun.' 22. 1848.

Egy őszinte szó. A magyarok' természete a fény. Mindig voltak emberek, kik főszerepet akartak játszani; innen keletkeztek a pártok. Sokszor a keletkezőben levő pártok elenyésztek, mert emberei más uton fényes polczra jutottak.

Ha voltak, kik a hazát nagygyá tenni vagy járom alól kiszabadítni törekedtek, mindig voltak ellene mások, kik a legszentebb ügynek is ellene keltek; és mi vezette őket? — a fény.

Mások, kik küzdöttek a hazáért, ha győztek, diadalmukért fényt követeltek.

Nyugodjatok békén ó idők! Nektek elhunyt vitézek megbocsáthatunk, ti korotok' szellemét követtétek.

De az idők megváltoztak. És minők embereink most? A marczius' 15. előtti emberekhez képest angyalok, de a kimondott jelszavak egyenlőség, szabadság és testvérséghez mérve nem elégítnek ki.

Széchenyi azt mondta egyszer, hogy a sorok közt is kell tudni olvasni. Igaza van, tegyük hozzá, hogy ne csak a szájába nézzünk annak, ki hozzánk szól, hanem szivébe is.

A mi miniszterеink nagyon nyájas, leereszkedő emberek. Igy szokott minden új hivatalnok, majd meglátjuk, mit hoz a jövendő.

Annyi bizonyos, hogy szeretik, kik gazsulirozni tudnak, és nem szenvedhetik, kik igazat szólnak. Ebből következik minden.

Minden emberben megvan az a gyengeség, hogy a mit ő hisz, szeretné és akarná, hogy az egész világ azt higye. Nézzetek vissza csak a reformatio' idejébe, a hitért az emberek ölték egymást.

A mi miniszterеink sem angyalok; meglássátok csak, mihelyest egy kicsit szorul a kapcza, hogy fogják a pártokat csinálni és fentartani; mesterségesen is a meddig lehet.

Pedig a csinált és mesterségesen föntartott párt, kivált ha fölülről jő, mindig fölér egy absolutisticus kormánynyal.

Fülöp Lajos, mikor még egyszerü polgára volt Frankhonnak, az oppositio' első emberei közé tartozott. Midőn a franczia nép őt polgárkirálynak elválasztotta, Lafayette ezen szavakkal mutatta őt be „itt van az, a kit keresek; ő többet ér maga, mint egy köztársaság."

S mi lett belőle? a franczia nép nyögött uralkodásának járma alatt; 18 év mulva erőszakkal volt kénytelen szabadságát ismét kivívni.

Kérlek benneteket, vizsgáljátok meg, hogy azon

franczia népet, melynek lelke lenyomhatatlan szabad, melynek keble szüntelen forrong a zsarnokság ellen, mi módon volt képes egy ember 18 évig lebilincselni?

Oly módon, hogy csinált pártja volt, továbbá, mert a törvény módokat adott kezébe, melyek által magának pártot csinálhatott. Uralkodott nagyrészt akaratja szerint s hatalmát fentartotta egy csupán általa alakított párt. Mely párt épen azért, mert általa alakíttatott, nem viselte szivében a hon' javát, hanem a királyt, — a fényt.

Magyarok! Ne örüljetek oly kormánynak, mely magának pártot csinál. Kormányozni a többség szerint szabad; de e többség legyen önkénytelen kifolyása a méltányos elismerésnek. Mihelyest pártszerzésre van ok — ott a kormány iránt nincs bizodalom. Nem kell a többség szerint kormányzó kormánynak sem hirlapi capacitatio, sem a hatalmasbakkali nexus és barátkozás.

A mi kormányunknak most többsége van; de a többséget, azon ragaszkodást és bizodalmat, melylyel iránta az egész nemzet viseltetik, ennek egyes egyénei még akkor vívták ki, mikor egyszerü polgárai voltak e honnak.

Kormányzásuk' ideje sokkal rövidebb, sokkal bonyolodottabb körülmények között folyik, mintsem egészen kárhoztató itéletet mondhatnánk: ámbár hogy mulasztást követtek el, azt ők maguk sem fogják tagadni, csupán az akadályokkal fogják magukat menteni.

Egy az, mi nekünk sehogy sem tetszhetik; hogy t. i. a miniszterium még mielőtt a kormányzáshoz hozzáfogott volna, még mielőtt hivatalára csak gondolt volna is — már pártkerekítésről álmadozott.

Hivatala' első perczeiben kezet szoritott a pecsovicsoknak, hivatalokkal kinálta és ellátta őket — miért? hogy valahogy pártot ezek ne formáljanak ellene.

Ezen pártszerzés első pillanatra ildomosnak, valami különös jó politikának tetszett. De szünjék meg minden zavar, jöjön el az idő, midőn mindenkinek jogait egyenlően kellene élvezni — ekkor félek tőle, hogy aggasztó lesz.

A szegényebb osztály, mely szintoly értelmes és becsületes, mint a gazdagoké, mindinkább fogja követelni egyenlő emberi jogait, melyekkel a marcziusi napokban oly nagy képekkel felbiztattatott.

A miniszterium erre nem lesz hajlandó — és párt-ja' segitségével a szegényebb osztály' jogai nem fognak megadatni.

Hogy a miniszterium igy fog tenni, én azon semmit sem kétkedem. Nézzük őket mint követeket, minő törvényeket hoztak nekünk? A választási képesség rettentő szük, — még az ügyvédi oklevél sem ád választói képességet; az iróknak épen semmi qualificatio nem szabatott — szóval ők a szegény sorsu intelligentiára semmi tekintettel sem voltak. Nézzük a sajtótörvényeket, a legiszonyúbb septemberi törvények. Szóval azon törvényekre állitották Magyarhont, a melyeken Franczia-ország Fülöp Lajos alatt volt.

A napokban a redoutteremben készülő országgyülési teremet megtekintvén, ismét azt tapasztaltam, hogy a hallgatóság ki van zárva, az asszonyok' számára sokkal nagyobb a hely, mint az ifjuságé. Tisztelet, fény és elzárkozással akarják talán az országgyülés' határozatainak tekintélyét emelni?

Voilá l' aristocratie!

A nép ne tudjon, ne lásson abból semmit, a mit mi teszünk! a nép csak örvendjen a mi tetteinken! Gondolják ők.

Én tisztelem önök akaratát uraim, de gondolják meg hogy mindazon eszközök, melyeket most önök megállapitanak, későbbi időkben más emberek' kezeibe juthatnak. Azok talán nem lesznek oly tiszta szándékkal, mint önök.

A mi most a rend' fentartására tartatik szükségesnek; a mit a közbéke' basisául önök megalapitanak — az még a szabadság' békójává válhatik. A mely békót majdan vérrel lehet csak feloldani. — †

Jun.' 20-dikán.

Piarista-ügy. Polgárszerkesztők! Kérek szépen egy kis helyet becses lapjaikban, inkább összehuzom magam, ugyis ez a piaristaügy csak olyan barátügy biz' az, mi ily marcziusféle hónapokban nem nagy figyelmet érdemel.

Vagy inkább, kérem, igen is nagy, sőt országos figyelmet igényel, a mennyiben t. i. a kolostorok becsülettel eltörlendők. No de hogy is maradhatnának fön, midőn a szerzetesek maguk sem kivánnak fenmaradni, kivevén azokat, kik amugy könnyedén jól enni inni ohajtanak.

Ez ugyan a piaristákról átalában nem áll, mert mit megesznek isznak, meg is szolgálják, keveset kivevén, kik pl. 16—18 sőt több évig is jó zsiros helyen mindig azonegy tárgyat adnak e'ő a nélkül, hogy annyi édes év' lefolyta alatt csak egy kis iskolai tankönyvet szerkesztettek volna legalább unalmukból.

És lássák önök, ez minálunk még érdem is! Mert egy ily egyén után csak ugy dobálják a rektorságot. De nem kell a gonosz csontnak. Tudja Pál, hol kaszál.

Engedjenek meg e kora kitérésért; mert tulajdonkép nem is erről akartam szólni, hanem reformunk' ügyében, mi tréfán kivül pár komoly sort megérdemel; mert a nevelés mindig helytelen maradand, mig annak kezelői helytelen állásban tengenek. A dologra!

Már jó multkor egy czikk jelent meg e lapokban: „Fő-tisztelendő Provincialisunk-hoz és -ról.“ — Nem tudom vették-e önök észre ugy mint én, mily rosz vért okozott az az illetettben és némely másokban. Az illetett azóta, miért, miért nem, testben lélekben nagyon megfogyatkozott. Fogadni mernék, hogy önök rá nem ismernek, ha meglátják. Nagyon csodálkozom rajta. Én föl sem vettem a dolgot. Mert szó a mi szó, ha perre kerülendett a dolog, én nem szerettem volna az illetettnek ügyvéde lenni az elmondottak' ellenében. Miért?

Hogy többet ne említsek — ő csakugyan fülig szerelmes a kamarillai rendszerbe, mit újabb eljárásaival ismét bebizonyított. Csak két dolgot említek. Mint halljuk a közoktatási miniszterium szaktanitást akar behozni a gymnasiumokba. Ennélfogva felszólitá Gruber György polgártársunk és főkormányzónkat, adna oly értesitvényt a tanárokról, melyből lássa, ki mily tárgyra hajlandó s alkalmas. Ez bölcsen történt.

A főkormányzó felszólitá az egyéneket, hogy kiki hajlama és tehetsége szerint nyilatkozzék előtte. Ez is jó.

Minthogy azonban e rend' tanárainak legnagyobb része már előbb gyökeres reformot sürgetvén, vele a régi rendszer' imádójával farkasszemet néz, kevesen küldék be hozzá nyilatkozataikat. Ezek' száma nem rug 30ra. Pedig csak az itt levő három ház — pesti, budai és váczi — tanárainak száma több 30nál. Hát még a többi 26 házbeliek'

*

száma mit vétett? De még a fönemlített 30 közől is egyket-tő levonandó, kiknek eszük' ágában sem volt nyilatkozni. Csak ugy jutottak a sorba, mint pilát a credóba.

És ő a zárdák' politikus fejedelme a jó véleményben álló rend' gyalázatára 30 egyén' nevével berukkol a miniszteriumhoz De hogy agyon nem szégyelte magát!? Tehát a piaristák közt csak 30 egyén leend alkalmas a tanári pályára? Szép kis tanárok lehettek azok eddig.

De többet mondok. Azon 30 egyén közt is némelyeket csak ugy félvállal, mir nix tir nix módon ismertetett meg. A ki péld. 5 nyelvet egyaránt beszél, csak kettejéről tesz említést. Sőt azt sem tudta egynémelyről, hány évig tanárkodott ez vagy amaz osztályban. Uram, uram, főkormányzó uram, mire nézi a napot az isten' szerelmeért!?

Már mit gondolnak önök polgárszerkesztők, helyes eljárás-e ez egy kormányzótól? És mit kellett volna tennie, miután oly kevés nyilatkozókra talált?

Véleményem szerint ezt kell vala mondania s tennie:

„Ime! felszólítám őket és nem nyilatkoztak. Sajnálom! Nincs bennem bizodalmuk. Bizodalom nélkül pedig a mostani világban kormányozni nem lehet; tehát leteszem a kormányt. Punctum. Lássák ők!"

Én, ha helyén állok, bizonyosan ezt teszem. Ő nem; sőt a bizalmatlanságra egy újabb érdemet mutatott.

E napokban levelet bocsátott szét, melyben consistoriumot — a mi évenkinti gyülésünk — hirdet julius' 1-jére, hol a nemzeti gyülésbe beadandó folyamodványról s egyebekről — tehát édes mindnyájunk' bőréről — tanácskozzanak. Meghí arra, 10 fejü kormánytanácsán kivül, még néhány egyént, kik neki tetszettek, köztük, hogy lóvá tegyen bennünket, egykét reformert is; de kiket ők, ha kell, egymás után százszor leszavazhatnak.

És ezt a képviselet' világában!

Már most mi 152, kik gyökeres reformáltatásunk — ha ugy tetszik eltöröltetésünk' — ügyében kivánatunkat az illető derék miniszterhez a legbizonyosb süker' reményében beadtuk, s minthogy a mellett szerzetünk, ha maradnia kell, legszebb öszhangzásban álland a kor' szellemével, s a szabaddá lett magyar nemzet' méltó igényeivel, bizton várjuk rá az ohajtott helyeslést — mi 152, a nagy többség, elmondók főkormányzónknak: „Vagy ne tartson gyülést, mielött a nemzeti gyülés lételünkről határozand. vagy ha tart, legyen az képviseleti, nyilvános, a tanárok elött; mi petitiónkban is képviseleti gyüléseket kérünk; mert semmit rólunk nélkülünk."

Ő tagadólag válaszolt. Mi feleltük:

„Tetszik nem tetszik, a pesti, budai és váczi tanárok azon gyülésbe berukkolnak és tettleges részt veendnek. Ugy a vidékiek is, kik itt leendnek."

Mit gondolnak önök, nincs ez helyén a nyilvánosság' e fényes korában? [1]) Hisz eleget kijátsztak már bennünket titkos müködéseikkel!

Mi hiszszük, hogy igen is helyén lesz ezen eljárás. El is megyünk; sőt ezennel felszólítjuk vidéki tanártársainkat is, hogy julius' első napjára ide tartsanak.

Szándékunk ezt illető lelkes miniszterünknek is tisztelettel tudtára adni.

Mi nem akarunk többé kamarillai végzéseknek hódolni. Hódolunk a többség' ohajtásának s azon törvényeinknek, melyeket majd a nemzet, mint az országos törvényekkel öszhangzókat helybenhagyand.

Lehetetlen, hogy a nemzet, mely fiait a szabadság' levegőjével akarja táplálni, türjön ezentul a nevelés' diszes műhelyében oly egyéneket, kik azon mogorva falak közt növekednek föl, melyek közt a nemes szabadság meggyilkolva fekszik.

Lehetetlen, hogy a nemzet azon tanárokat, kik a világ' rögtönitélete alá jutott bürökratia' üldözéseinek, ármányainak daczára is simultak a nemzetiséghez, és tiszta lángu szívvel hivogattak ki a zárdákból, mint rothasztó sírokból a fényes bolygótüzek, ki ne szabadítsa a lélekölő zárdaiság' penészéből.

Lehetetlen, hogy a nemzet ne gondoskodjék minden fiáról egyaránt, s a kimondott magasztos elv' áldásaiban ne részeltesse; mert

Lehetetlen hogy áldás harmatozzék azon nemzetre, mely a szabadság, egyenlőség és testvériség' élvezetétől csak egy fiát is eltiltaná.

Mi édes honunk' karjaiba vetjük magunkat. Benne és miatta akarunk élni, de tőle elzárkozottan, nem. Édes teher lesz, mit vállainkra teend, de méltánylatáért is esedezünk.

—p—

Szépen vagyunk!

A Pester Zeitung és a Pesti Hirlap ugyanazon napon egyegy czikket közölnek, melyek' mindenike szomoruan komor pillanatot engede vetnünk viszonyainkba.

A Pester Zeitung Jellasich' Insbruckbani fogadtatásáról hoz tudósítást. Mély boszusággal vettük észre, hogy egy bizonyos oldalról egy maga a király által felségárulónak nyilatkoztatott emberrel igen csinnyán bántak. — Mélyen fájt tapasztalni, mikép a magyar külügyminiszter Ferencz Károly főherczeg előtt helyet volt kénytelen engedni a pártütőnek. Valóban különös, hogy épen ellenségeinkkel bánnak ily példás gyöngédséggel. Kossuttal, midőn vád alá helyeztetett, egészen másképen bántanak. — Hát nincs az udvarnak hatalom kezében, ha egy valódi bünöst kell megbüntetni? .. Látjuk ebből, hogy ő felségét még most is oly reactionarius emberek környezik, kik mit sem ohajtanak inkább, mint a magyarnak elsülyedését.

Nem különben áll a dolog itt Budán, a miniszterium' szeme előtt, melynek parancsai a legcsekélyebb dolgokban sem vétettek figyelembe. S kik által? Még alárendelt katonai tisztviselők által is! A Pesti Hirlap 89-dik számának egy félhivatalos czikkéből látjuk, hogy a ruhabizottmány a hatóságok' parancsaival daczolva, az ország' tulajdonával ugy gazdálkodik és rendelkezik, a mint neki tetszik, és számos ruházatnemüket, melyek az önkénytesek' számára voltak szánva, a miniszterium' tudta nélkül, önhatalmilag elszállított. — A miniszterelnök ez ügyben ép oly erélyesen mint határozottan járt el, s nyiltan kimondá, hogy ily körülmények közt állomásának megfelelnie lehetetlen. A tisztviselők' engedelmességét föltétlenül kell követelnie az államnak, s reméljük, hogy a miniszterelnök ur azon engedetlen tisztviselőket, kimélet nélkül, a legszigorubban meg fogja fenyíteni. — Mindkét esetből látjuk pedig, hogy hazánkban a reactio fájdalom! igen jó, mi pedig, fájdalom! igen rosz lábon állunk, ha csak a kigyónak fejét szétzúzni nem fogjuk.

---

1) Sőt igen is helyén van. Szerk.

Követválasztási botrány.

A szabadság aligha tapostatott nálunk valaha oly aljas, minden emberjogot sértő módon, mint azt néhány lázító a Kunságon Petőfi Sándor mint követjelölt ellen elköveté. Csak hitvány gaz lehet képes a szabadságon elkövetett ily büntett fölött elménczkedni; csak alávaló hazaáruló lehet képes oly tettet helyeselni, mely kevés szabad institutióinkat a leggyalázatosb, legállatibb aljasság' mocsárába rántja le. Igérők, hogy Petőfi' nyilatkozatát közlendjük lapunkban, mert melyik becsületes lap, melyik csak félig meddig becsületes szerkesztő, irjon az magyar vagy német nyelven, nem fogná teljes joggal roszalni a vad durvaság és gaz cselszövény azon galád tettét. — Azonban terünk' szükvolta miatt be kell érnünk avval, azon nyilatkozat' tartalmát kevés szóval adni, melyben Petőfi az igazsághoz hün előadja — hogy őt hazug gyanusításokkal halmozák, orosz kémnek kiálták, az ellenpárt emberei által agyonütéssel fenyegetteték, a választás' helyéről erőszakkal eltávolíták, magának népgyüléseni igazolását a nép előtt a biró eltiltá, a más helységekes városokból a választóhelyre indult választókat be nem bocsáták, ha csak agyon nem akarják magukat veretni. — Igy értik ezen gyalázatos csuszómászók és tányérnyalók a szabadságot, ily eszközök által kényszerítik visszavonulni a szabadság' bajnokát a küzdtérről. A Petőfi helyett megválasztott papfiát az igazolóbizottmány mindenesetre vissza fogja vetni. Szükség, hogy a nép' képviselői szabadon, törvényesen, nem pedig törvénytelen állati módon választassanak.

Petőfi' nyilatkozatának megerősítéseül közöljük a Nemzetiből a következő tudósítást:

Kunság, jun. 15. A szabadszállás kerületbeli választás a mai napon tartatott meg.

A polgárok' nagy száma nem akarja a választást törvényesnek elismerni, miután az illetők' részéről sok törvénytelen lépés követtetett el a végrehajtás előtt és alatt.

A választók pedig csak akkor érdemlik meg valójában a szabad nevet, ha egyik a másik' jogkörét megcsonkítani nem ügyekszik, ha a többség legalis uton alakul, s el nem zárja a tért a különböző véleményü és nézetüektől sem.

A fülöp- szabadszállási, és kunszentmiklósi urak nagyrésze, miként azt 200 s néhány polgár panaszképen s a választás megsemmisítése végett is előterjeszté a minisztériumnak, a kunszentmiklósiak és laczháziak követjelelt jéről Petőfi Sándorról minden kigondolható becstelenítő rágalmat terjesztettek a nép között, hogy P. lázító, hazaáruló, oroszkém, (de csak mégsem táblabiró??) és a pokol tudná még mi nem, szóval hogy ő oly ember, kinek nemcsak megbuktatását, hanem elfogatását és agyonveretését is jó néven venné a miniszterium, s az egész nemzet. Szegény Petőfi! bezzeg ezek nem a képedet akasztanák föl.... sok is a te bünöd: mig hosszu télen át ujjaid a fagytól megdermedtek, forró dalokat irtál a népnek; de a nép, kit imádsz, hálátlansággal nem is keserit meg tégedet; de van egy faj, mely még most is minden perczen nyakára hág ármányaival ha akarja, eddig szijat vágott a szegény pór' hátából, most már ostort fon belőle, s a nép ismét eszköz öntudatlanul, a jogérzet még nem emelhette föl őt annyira, hogy ezen néhány zsarnokocskát a régi posványba vissza ne sülyeszthessék.

A ráborított vádakat Petőfi meg akarta czá olni a szabadszállási és kunszentmiklósi nép előtt, de mindkét helyen a szabad fölszólalástól a helybeli tanács által eltiltatott.

Midőn a választás' kitüzött napjára Petőfi Sándor a választó kerület' főhelyén a városházánál megjelent, az ellene fölbőszített nép is rögtön ott termett fölfegyverzetten, lépésük ingatag vala, mert a másik követjelölt által nappal és éjjel folyvást itattatott; a nép zugva ugyanazon vádakkal tetézte el P-t, mivel az urak; hát még most sem tud a nép a maga szájával enni? agyonveréssel fenyegették, ha azonnal körükből el nem távozik.

Petőfi a helybeli főbirót, mint a követválasztási bizottmány' elnökét fölszólítá, hogy ő a történhető balesetért felelős; mire azt felelték, hogy ha tüstént el nem takarodik, életéért sem felelnek!

Népköltő! ez a kisértés' nehéz órája volt, rád rohan a nép, melynek szived' véréből irtál dalokat; életedet akarja venni, melyet egészen neki áldoztál, s Petőfinek szive majd meghasadt, de a haragnak árnyéka sem volt abban, mert hiszen ő a népet büneiben is szereti!

Petőfi elkeseredten elfogadá a távozási ajánlatot. A város kocsit rendelt számára, mely a nép' emberét, a szabadság rettenthetlen bajnokát, elcsavarogva saját népe között, szabad hazában, dülő tolvajutakon ragadá el a dühöngők elől.

Midőn a kunszentmiklósi és laczházi polgárok Szabadszállására beértek, követjelöltük már nem volt ott többé, ők az odavaló szabad választók által azzal fenyegettettek, hogy agyonverik, ha szavazni mernek menni; ezen fenyegetésekre Petőfinek minden áron törvényesség s rendre intett pártja, egypár szitkot bajsza alatt elmormolván, visszafordult, kiváltképen midőn a birák is akként nyilatkoztak, miszerint ők tárczáikat rögtön leteszik, ha egy is Petőfire mer szavazni. Biró uraimék! igy kell győzelmet szerezni a jó ügynek?

Ujabban a törvénysértők azzal állnak elő, hogy a Petőfi párt ugyis világos kisebbségben volt, mire a bajlakodás? köszönjük igen szépen, midőn a főbiró parancsára, a választásra indulni akaró laczháziaknak a kéz, s menés helyett a szilajat terelik kocsija elibe, annyira hogy tömérdeken honn kényszerültek maradni.

Ily eszközök és fortélyok a győzelemről minden dicset levonnak.

A jogaiban megsértett párt petitiojában azt is kinyilatkoztatja, miszerint ha ők e részben orvoslatot nem nyerendenek, a nemzetőri szolgálatot mindannyian odahagyják. Már ez nem megy.

A honpolgár' jogainak csonkítása, birói elégtételt követel, — de hazafiui kötelességétől azért senkit föl nem ment.

Törvénykezési rovat.

(Vége a mult számbeli czikknek.)

A história megmutatta, hogy emberekben bízni nem lehet. A végrehajtó hatalomnak már természetéből folyik, hogy ha vele a nép nincs egy véleményben, mig lehet erőszakkal is féken tartja. S ha angyalok vannak is kormányon, ki biztosít arról, hogy mindig ezek lesznek? A törvénynek tehát szilárdnak kell lenni, hogy mint a kőszirt századok' viharait nyom nélkül, sértetlenül elviselje; ne legyen olyan mint az agyag, mely jó és rosz időben mindig más alakot nyer.

Ehhez képest nem lehet a hatalom' önkénye ellen biztosító azon rendelet, miszerint az esküttszéki képességgel birók közől, a törvényhatóság által kinevezett 3 tagból álló bizottmány kiszemeljen 144 tagot, s hogy ezek 36 tagból álló osztályokban kihuzatván, csak 12 ellen lehet ellenvetési joggal élni. Ily eljárással a valódi igazság akárhányszor vagy ármánynak vagy a szerencsétlen koczkának lesz martaléka.

Tudjuk Franciaországban Fülöp Lajos mint tudott hat-

tathassa, mennyire haladt már, s hogy vállalatának sikerülni kell, de sehol segélyre nem talál. — Egysínü vasutmintáival kész, és egy rotativval; és tetszést, csodálkozást arat, és üres vigasztalást egész halmazzal, de egyebet semmit. — Kimutatja az építési költségeknek felényire történendő reductióját; kimutatja, hogy mesterséges mintája szerint oly emelkedés lesz járható mint 1 : 1, azaz például egy láb vagy egy öl távon egy láb vagy egy ölnyit fölfelé, holott most közönségesen alig 200 lábnyira tehetni 1 láb emelkedést; ő 15 ölnyi radiuson megfordul; most legalább 300 öl kellett e czélra. Kimutatja hogy minden hátrányok, melyek a mostani mozdonyok és kocsik' merevségéből erednek, elenyészendnek, — és még sem megy semmire. — Valóban megfoghatlan, mily kevés érzék létezik nálunk a nagyszerü iránt, mily kevéssé értik nálunk és figyelnek arra, mit tesz az: 1 : 1 emelkedésen, és 15 ölnyi radius' körén járhatni. — Pedig mindez tény, mit eltagadni nem lehet, — és tett-e valaki valaha ily kimutatásokat? igen kicsinyben, — de ám nagyban? — Bátorítások, igéretek, bókok, térdhajtások teremtményei előtt rábeszélék őt, hogy hite és reményének sátorát a hazában üsse fel: a hon iránti szeretet őt ősz koldussá tevé: s még csak egy nyomoru szolgálathoz sem képes jutni: — O szép, uraim, valóban igen szép! — Pest jun.' 20. 1848. D. E.

(Adnánk mi Kliegl urnak egy igen jó tanácsot. Valódi panacea! — Engliziroztassa magát Kliegl ur! Mindenek előtt nevét kell megangolosítnia, például igy: Klewglsbury — aztán vegyen bő, talpallótlan sárga nadrágot, térdig érő mellényt, bő széles quäkkert, vatermördert, kalapját pedig jól hátra vágja, — tanuljon meg angolul annyit hogy: yes, egyébiránt tört német nyelvet használhat, — és igy fölkészülve praesentálja magát a közlekedési miniszter urnál. A jó sikerről biztosítjuk. Szerk.)

Polgárszerkesztők!

Mit tartanak önök a nemzetőr felől? ..

A nemzetőr oly férfi, ki vagyonát és birtokát saját jószántából védelmezi, kinek a rend és törvény' fentartására ügyelni föladata, s ki előtt a charte-on kivül nincs szentebb — becsületénél, mert a nemzetőrség' basisa a becsületérzés.

De mit mondjunk egy őrnagyról — tehát ez institutio' főtisztjéről — ki midőn a törvényeket önkényeskedés által — mint ön több nemzetőröknek a miniszterium elé benyujtott, s ide mellékelt panaszából láthatja — megsérti, egy nemzetőrt, ki őt erre figyelmezteti, midőn mindnyájan a végett gyültünk össze, hogy törvényes jogunkat nyiltan, szabadon használjuk — ugy megtámad, lekiabál, neki a szót eltiltja, miként azt tenni egy épen nem igen finom kápiárnak sem szabadna a legbutább közlegény' ellenében sem.

Ezt tevé Szász János ur, a pesti nemzetőrség' 4-dik zászlóaljának őrnagya.

Mi szabad institutióinkat senki' fia által nem engedjük megcsorbíttatni. Mert e szabad institutiók a törvényen alapulnak, s ki a törvényt sérti — a szabadságot sérti. A polgárok közt nincs rangtekintély, egyetlen tekintélyek itt — a törvény és szabadság, melyek előtt kötelességünk fejet hajtani. Fájdalommal hatott tehát ránk, hogy Szász ur első összejövetelünkkor — szabad és müvelt polgárok' irányábani állásáról annyira megfeledkezett, s egy nemzetőrt — mivel az törvényes jogára hivatkozott — iskolásgyermekként lehurogatott. Mi tehát ez eseményt azon Szász urhoz intézett figyelmeztetéssel bocsátjuk nyilvánosság elé, miszerint jövendőben több respectussal viseltessék a polgárság iránt, mely szereti s tiszteli ugyan a jogot és rendet — de magát arra gorombaságok által kényszeríttetni kedve nincs.

Egynehány pecsovics Szász urnak, minél inkább mennydörgött a nemzetőr ellen — sőt azt ki is hívta (???) — tetszést rivalt. A megtámadt nemzetőr épen egy radikál ügyvéd volt. Elég ok, hogy bizonyos emberek örüljenek a pirításnak, mely őt éré.

Szegények nem gondolák meg e pillanatban, mikép csak véletlen történt, hogy e sértés egy radikált ért, meglehet hogy holnap még nagyobb mértékben egy rokkant pecsovicsot érhet.

Mi végre Liebler urat mint segédtisztet illeti — mindazon törvényes lépéseket megteendjük, melyek szükségesek, hogy állomásáról elmozdíttassék. Mi sem 4-dik, sem 9-dik §-át a XXII-dik törvényczikknek sértetni senki által nem engedjük, ha az mindjárt Szász uram volna is.

Pest jun.' 22. 1848.

Egy nemzetőr.

Alulirt nemzetőrök törvényes jogukban a legmélyébben sértve érzik magukat.

A XXII. törvényczikk 9-d. §-a a nemzetőröknek világosan és minden kivétel nélkül biztosítja azon jogot, miszerint tisztjeiket egész a kapitányig maguk választhatják. Mindemellett tetszett Szász János urnak, a 4-dik zászlóalj' őrnagyának, midőn épen a végett gyültünk össze, hogy törvényes jogainkat gyakoroljuk és magunknak tiszteinket megválaszszuk, bennünket épen ezen jogunkban megkurtítani — egy előttünk ismeretlen egyént állítván elénk, mint maga mellé vett segédtisztet.

Mi Szász ur' ez önkényes eljárását jogainkba ütközőnek és a törvény' sértésének tekintjük, mely szavaihoz nekünk annál inkább ragaszkodnunk kell, minthogy épen mi vagyunk azok, kiknek szent kötelességük, a törvényt életük és vérükkel oltalmazni, s az alkotmány' föntartásaért mindenünket áldozni.

Midőn tehát a Szász ur által ránk erőszakolt tisztnek ezen önkényes kinevezése ellen ezennel ünnepélyesen tiltakozunk: kérjük egyszersmind belügyminiszter urat, hogy a törvény' szavai szerint minket illető jogainkban senki által megrövidíttetni ne engedjen. — Szász ur tiszti állására, a rendes katonaságnáli szokásra hivatkozott, — mi nemzetőrök vagyunk, tehát csak saját törvényeinket ismerjük — sőt nem szabad mást ismernünk, és csak is egyedül saját jogainkhoz mint olyakhoz, nem pedig a katonaságnál uralkodó szokáshoz fogjuk magunkat tartani. — Ha azt várják tőlünk, hogy a jogok' védőrei legyünk, kivánjuk, hogy mindenek előtt a mi saját törvényes jogaink is szentnek tartassanak. Pest junius' 23. 1848.

(Következnek az aláirások.)

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: Nádaskai és Zerffi. Kiadó tulajdonos: Emich Gusztáv.

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 25. Nyárelő' 29. 1848.

REFORM.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Budapest, jun.' 26.

† Marcziusban az egész világ azt hitte, hogy átalakulásunkkal a népjogok' legdicsőbbikét kivívtuk. Azonban megfelel-e a jelen állapot a demokratikus elvek' igényeinek? épen nem.

Most ott állunk, hogy semmi bizonyos alkotmányunk nincsen; a meglevő törvények mellé a miniszterium szerencsésnek tartja magát ha újabban megerősítő decretumokat csikarhat ki.

Legfőbb nyereségünk az lenne, hogy az ugynevezett liberalis párt' emberei jutottak a kormányra, kiktől mindent vártunk és reméltünk.

A törvények nem ugy vannak megerősítve, mintha a nép azokat magának kivívta volna, hanem a felség kegyelemkép adta ezeket alattvalóinak, jobbágyainak. Az ily törvény, kijelentjük, ha a legdicsőbb volna is, minket ki nem elégit.

A népek az őskorban szabadok voltak, senkinek sem volt joga a másik fölött. A butaság és gyávaság szülték később azt, hogy egyik a másik fölött jogokat arrogált magának, hogy a tehetlenebbek a hatalmasak- és erősbeknek alattvalói lettek.

A szabadságot elvenni engedni nagy bün, melyet az isten egész a mostani századig a gyermekekben is büntet. A sötét világban nem lehetett az elkárhoztatott nemzedékeknek menekülni. De most ütött az óra; a királyok, uralkodók és minden kiváltságosok' jogai összeomlanak, a népek' napjának viradtára. Az elnyomva tartott szabadságot a kiváltságosok' kezeiből ki kell szabadítani. A szabadsághoz most a civilisatio' dicső fénye mindenkinek jogot ád. A jog az összességé, mint volt az őskorban; kiváltságos joga, állása senkinek sincsen. Előttünk nincs semmi egyéb, mint ember és ember.

Midön tehát e nép is felébredve, eredeti és istentől adott jogait visszaállítja, ezeket nem kéri kegyelmesen senkitől, hanem egyenesen önmaga jelenti ki. A törvényeket többé a volt országgyülés nem hozhatta; s ha hozta, bele vágott a nép' jogába; a nép' jogait megsértette.

Ezen eljárás nem volt egyéb, mint a nép' felségi jogainak bitorlása; ezen jogsérelmet a népnek előbb utóbb orvosolni kell, ha gyáva pulyának nem akar tekintetni.

Az isten minden embert a maga képére teremtett. Eljött az idő, a mikor sem politikai bölcseség' örve, sem a közrend és béke' fentartásának ürügye alatt, a népek' jogait bitorolni, egyesek' önkényes kezelése alá adni, többé nem lehet.

Az á színlett miniszteri felelőség magában igen kevés; aztán minek az a kizáró centralisans doctrina? Nekünk nem kell ily doctrina, nekünk községi önálló és szabad élet kell. A nép a felség, ő uralkodik, kivánjuk és követeljük az igazság, szabadság' hatalmas nevében, hogy ennek mindenki alárendelve legyen.

A ki a nép ellen vét, az mint milliók' jogainak letiprója, a leggyalázatosb felségsértő. — Lesz idő, midön szavainkat be is fogjuk talán válthatni. Addig is kinyilatkoztatjuk, hogy mi az 1848-ki törvényeket, a nép' törvényeinek nem tekintjük. Hozzon tehát a nép mielőbb új törvényeket.

Mit nyertünk az új rendszerrel? Megvan benne vetve az önkényes kormánynak alapja. S mi egyéb következése van egy ily kormánynak, mint az, hogy saját véleményén kivül semmi akaratnyilvánítást nem türhet és nem szenvedhet.

Megmutatta a történet, hogy ha a legdemokratább emberek jutottak is a kormányra — azonnal megszüntek az előhaladás' emberei lenni, és minden áron csak azon ponton kivántak megállani, hova ők feljutottak.

Igy volt ez a közelebbi időkben Francziaországban, igy volt Belgiumban, hol Coburg herczeg még utójára a reactionarius jezsuitákat is pártfogása alá vette, — igy volt a Schweicz' majd minden cantonjaiban.

Mihelyest a nép' emberei a kormányra jutottak, legtöbbnyire azonnal megszüntek a nép' emberei lenni.

Nekünk felelős miniszteriumot adtak kegyelmesen, és képviseleti rendszert. És mindezek fölött áll egy idegen hatalom. E szerint négy egymás ellen küzdő elemet alakitottak, kik örökön örökké egymásnak halálos ellenségei lesznek — mint az aránytalanul osztozott testvérek, kik egymást jogaikban megrövidíték.

Itt van most egy osztálya a népnek, melynek épen semmi joga sincs, mely a választási jogból egy megszorító census által kizáratott, a nélkül hogy kihallgattatott volna, le akar-e mondani jogairól? Kinek volt joga ezt tenni? Számoljatok?

Ezen jogaiból kizárt nép most szunnyad, nem tudja mily bünt követtek el rajta; de föl fog, oh igen okvetetlenül föl fog, föl kell neki ébredni. Majd meg fogja érteni, mit tettek vele, majd elégt telt fog kivánni. Mert nincs nagyobb bün, mint a nép' felségét megsérteni.

Itt a népnek másik osztálya, melynek már adtak ugyan valami jogokat, de csak ugy, mint mikor az ebnek csontot löknek, hogy rágjon róla. Soha jól nem lakik utána. Egy félszeg követválasztási jog mindaz mivel bír.

Gyönyörü osztálya a jogoknak. Ha Magyarországon 15,000,000 ember van, a most érintett két osztályba közölük 14,999,500 lélek esik. A többi 500-at számitom a követekre és miniszteri főhivatalnokokra. Ezen

500 az kinek akarata szerint szabad e nemzetnek mozogni és gondolkodni.

Ébredj föl te nép' milliója! az osztály igazságtalan; az osztályból téged kizártak. Ne hadd magadat vakitani. Majd ha jogaidat követelended, azt fogják mondani, a magas miniszterium mindent csak a te inyed szerint teend, s ha nem, számon kérheted tőle tetteit. Ne hadd magadat ámítani nép' milliója!

A magas miniszterium felelősége czifra sallang, mely diszöltönyre jó talán, de mindennapra használni nem lehet. Hogy lenne ott felelőség, hol a miniszterium mellett mindig egy ausztriai hatalom áll? a hol a miniszterium minden felelőség alól kibúhatik azon mentséggel, hogy az ausztriai hatalmat és érdeket is tekintetbe kellett vennie? Mit ér e felelőség, hol ezen ausztriai hatalmat jobban bálványozzák, mint a népek' millióit? Mit ér az ily felelőség, hol az aristokratia és dinastia különböző érdekkel birván, mint te, ennek több befolyás adatik a számadoltatásnál mint neked? a hol magok a miniszterek is követek, és igy saját tetteikben birák is lehetnek?

Ti választók! választottatok követeket, csaknem általában aristokratákat; és azt gondoljátok, hogy az aristokrata azért, mert a ti küldöttetek és választottatok, már a maga saját érdekét alá fogja rendelni a ti érdekeiteknek?

Nem, — erre nincs példa. — Az ember sokkal gyarlóbb!....

A nép' joga, a nép' befolyása rettentően ki van játszva. Emlékezzetek reá, — ezen eljárás veszthozó! — Ébredj föl népek' milliója, és küzdd ki jogaidat — most vagy soha!

Hogy minden forradalmunk' daczára tényleg még ki nem vívtuk azon szabadságot, melyet egy népnek maga számára követelni joga van, az elvitázhatlan tény.

Nálunk még igen sok a merev, semmirevaló elem, mely a szabadságnak egész erővel ellenszegül, hogy annak a nép' kunyhóiba bejutását megakadályozza.

A nyaktilók' ideje lejárt. Ész és emberjog szétrombolák azokat. A szellem az ő éles bárdjával — a sajtó maradt csak fön, hogy kiirtsa mindazon csalárd jezuitikus fajzatot, mely örült tulbecslésben előjogokkal kérkedik — melyekre igénye nincs, mely az alacsonszületésüt (?) — mint magát kifejezni méltóztatik — a mint csak lehet békózza, elnyomja, s vele a nyomoru lét' minden kinjait megkóstoltatja.

E fajzat nálunk még nem egy hamar fog kiveszni. Mert az ellenei egyetlen méreg részint még igen kevéssé felelmes, részint nem elég éles, hogy nyakát messe.

A sajtót értjük. Egyik oldalon ugyan merészen tör föl, szabadság és egyenlőségtől lelkesülve, a népbe mindazon ismeretek és eszméket beoltani, melyek annak boldogságára szükségesek, de a nép még nem igen eléggé tiszteli, becsüli, tanait nem követi, mert e becsületes sajtó és a nép közt ott áll a papság [3] (pfaffismus) fekete rágalmai, lázító huszításai, ördögi butitórendszerével, és ügyekszik az igazságnak a néphezi utját elállani; — ott állanak még továbbá az együgyü táblabirák, tudatlanságuk, gondolkodási restségükkel, ezen alázatos imádói a felsőbbek és aristokraták' gondolatainak, — ott vannak végre ezek maguk, kik előtt semmi sem szent, csupán saját csekély jóllétük, melyben a dolgok' új rende által némi kis rövidséget szenvedtek.

A sajtó' e része megteszi kötelességét, — szabadságot hirdet, az igazság mellett buzog, s minden embernek mint embernek egyenlőségeért, — és a sajtónak épen e részét kiabálják őrült, eretnek, lázitó, bünösnek.

És kik?! —

A sajtó' azon másik része, mely a hatalom' napfényében hetvenkedik, egyegy latnyi hivatali tekintély után kapkod, hogy magát fontossá tegye, mely semmiben sem oly kitünő, mint bókolás és farkcsóválás, csúszás és hizelgésben — mely mindent a hat lomtól kölcsönöz, semmit az észtől, mely nem foglalkodik mással, mint azon gondolattal, mikép képezhesse minél erősb támpontját a hatalomnak.

A sajtó' e része nálunk több szerencsétlenséget okoz, mint a durva zsarnokság, mely absolutisticus elveivel senkit tévutra nem vezet, senkit bolondnak nem tart, mely a szabadságot és egyenlőséget meg nem fertőzteti, mely nem adja ki magát másnak, mint a mi valósággal.

Mig nálunk a dolgok' új menete óta a becsületesen és nyiltan küzdő sajtó egy kis kompakt, de jólfegyverzett küzdőcsapatra, s szük térre kénytelen szoritkozni — ama hivatalos sajtószörny mindinkább erősbül, terjeszti szolgai eszméit, s ügyekszik a népet a fönálló kormány' érdekének, minden tekintet nélkül a jog, törvényesség, szabadság és igazságra, megnyerni.

És a nép?

Megszokva keveset, vagy tulajdonképen semmit sem olvasni, beelégszik azon hirlapokkal, melyeket ex officio tartania kell, és fájdalom! minden politikai bölcseségét a hivatalos betüfiókból meritendi.

És minő eszméket terjeszt a Közlöny, Pesti Hirlap és Pester Zeitung?

A Közlöny semmiféle eszméket nem terjeszt, — a miniszterium semmit sem akar sejtetni a maga eszméiből, mert a nép nem méltó oly magas eszméknek megismerésére. — Elég ha a magas parancsokat megtudja. Ott nincsenek vezérczikkek, melyek legalább félhivatalosan tudósitnánakbennünket a magas miniszterium' tettei s mozgalmairól, ott nem találjuk czáfolatait a közhireknek, — ott nincs egyéb, mint ordonnanzok, hivatalosztások és egypár depesch. Elég annyi a nép' számára?

Mi a vidéki levelezéseket illeti. Azoknál izetlenebb, csúszómászóbb, nyomorubbat nem gondolhatni. Csupa bók, hizelgés, alázatos hunnyászkodás, egyéb semmi! A magas miniszteriumnak egyik bókot csinálják a másik után, egyik a másik után mély tisztelettel és legalázatosabb engedelmességgel marad hódolatteljes szolgája a miniszteriumnak!

Hiszen egy ilyen hivatali firkász a Közlöny' 15-dik számában Baranyából tudósításában ezt bátorkodott mondani: „Némely elégedetlen gr. Batthyány Lajos' nevével szakadást akart előidézni: azonban a nép, nem találván magát érdemesnek arra, hogy a miniszterelnök által képviseltessék stb.“

Van-e nép, mely nem volna méltó, hogy valaki által

---

3) A német különbséget tesz a Pfaff és Priester közt. Ez szent hivatását felfogó férfiu, amaz érdemetlen e szép nevezetre. E különbség teendő magyarul a pap és lelkész közt.

képviseltessék? szerencse a miniszteriumra nézve, hogy a nép' müvelt része ez eszméket a levéliró' mesés ostobaságának rója föl, s nem magának a miniszteriumnak, mert nem hihetni, hogy a miniszterek távulról is táplálhatnának ily gondolatokat. De épen azért legyen ügyelettel a miniszterium a maga hivatalos organumára, s ne dicsértesse magát szemtől szemben saját territoriumán. A miniszterium ily sületlen hizelgések által nem igen szaporitja barátai' számát, söt inkább elleneiét. Ismeretes a latin példaszó: propria laus sordet.

A Pesti Hirlap a miniszterium iránti total, vak, föltétlen alázatosságra dolgozik. Dicsöiti jobbra balra, s 91-dik számában azt mondja: „mily roppant elfeledkezésnek (kellene annak keblében létezni) a haza' állapotáról, ki most a miniszterség' ostromában akarna aratni dicsöséget ellenségeinknél."

Ezzel szeretné a P. Hirlap mindazoknak bedugni száját, kiknek a miniszterium ellen legkisebb ellenvetésük is van. A miniszteriumnál fönebb áll ám a nép és haza — a nép' képviselöinek pedig nem lesz szabad egyébre tekintettel lenni, mint a nép és hon' üdvére, s ha a miniszterium' megtámadását a nép és haza' érdekében szükségesnek találandják, azt tenni nemcsak hogy el nem mulasztandják, desöt szent kötelességük leend.

Hiábavalók mindazok az elökészitgetések — lesznek felszólalók elegen, kik bármi tekintélylyel szemben föl fognak lépni a jog, szabadság és nép' nevében, és számot kérendenek mindenről, miről számot venni kötelességük.

A szolgai „Pester Zeitung"ról, mely azt állitja: hogy a miniszterium ne is gondoljon a hirlapokkal, mert az nekik csak fonntosságot adna — nem mondhatunk egyebet, mint hogy oly organum, mely saját becsét oly csekélyre teszi — megérdemli hogy minden helyes gondolkodó által megvettessék.

Ki az időszaki sajtót a dolgok' mostani kifejlödése után fitymálni képes, az vagy buta vagy rosz ember. Sajnos, ha ily idétlen, az időszaki sajtót ostobán sértö eszmék épen magában a sajtóban találnak helyet. Ily módon perse nem nagy reménységünk lehet abhoz, hogy a sajtó leszen az, mely a még fenálló észerü institutiók összeomlását siettetendi, mely a még mélyen gyökedző elöitéleteket kiirtandja, és betöltendi azon hivatását, melyet ily fölizgatott időkben egyedül olvasott könyvnek — a hirlapnak lelkismeretesen betöltenie kell.

Azonban vessük bizton reményünket a valódi radikál lapok' azon kis számában, melyek a demokratiának az államban épen ugy, mint a szó' demokratiájának tiszteletet fognak kivini, melyek a retrograd eszmék' ama még nagy tekintélyü szörnyeivel viadalra kelni készek, s ha bár hosszu nehéz küzdelmek után, de mégis fényes győzelmet fog fölöttük kivini.

Táncsics Mihály, mint tudjuk, marczius' 15-dike elött, mint a sajtószabadság' mártirja tömlöczre vettetett. Marczius' 15-dikének örök dicsösége lesz, hogy a gyalázatos sajtóbilncseket széttörte, a censurát Magyarországban eltörlötte, s ugyanekkor az igaztalanul szenvedö iró Táncsics' börtönének zárait felnyittatá. De tudjuk azt is, hogy a mi jót a pesti forradalom kivívott, azt a pozsoni nemesek' gyülése, magának törvényhozói képességet arrogálva, a nép' nyakára tolt provisorius törvényeivel mind elrontotta, bebizonyitván tettleg, mikép e nemeseknek koránsem a népügy, a népszabadság feküdt szivükön, koránsem az egyenlöség' szent elvének hódolnak, hanem czifra szónoklataiknak, melyeknek a pesti forradalom' vezetöi botorul hittenek, fényes köpenye alatt nem rejlett egyéb czél, mint: a szabadságot maguknak elöjog gyanánt biztositani. — E nemesek' gyülése tehát a sajtószabadságot ismét eltörlötte, a sajtót a censurához hasonló bilincsekre vervén. Ennek következtében ugyanazon Táncsicsnak, ki márcz' 15-dike elött a sajtószabadságért szenvedett, márcz' 15-dikén börtönéből diadallal kiszabadittatott, márcz' 15 dike után alig három hóval **sajtója elkoboztatik,** melyen a népet felvilágositó, a nálunk mindaddig oly nagy tudatlanságban tartott népet nevelö hirlapját nyomatja. Egy embernek kiveszik kezéből az eszközt, mely által a nép' értelmi kifejlödését eszközli. Törvényesen gátat vetnek a felvilágosodás, az értelmiség' terjedésének. Arczunk ég a gyalázat miatt, mit e despotiát lehelö barbar tény a müvelt Europa' itélete által nemzetünkre hoz! És miért? — mert Táncsicsnak nincs 4000 pftja, mit a kormánynál hevertethessen. És ezért a szegény Táncsics kenyerétöl, keresetének egyetlen módjától irgalom nélkül megfosztatik. Hajolj meg Europa e magasztos szabadság elött! Ily szabadságot adtak nekünk — bárgyu hiszékenyeknek — a pozsoni jó urak, kik igen jól tudták mit csinálnak, midön a szegény, tehát a néphez közelebb álló intelligentiát megbéniták, azon intelligentiát, melyet azon pozsoni nemes urak még csak választóképeseknek sem tartottak, ök, kik közöl nem egy e szegény intelligentia' köréböl kapaszkodott föl a törvényhozóság, s onnan a miniszterség' ugorkafájára.

Jónak tartjuk Táncsics' ez ügybeni nyilatkozatából egy kis kivonatkát közleni.

„A sajtó mesterség, foglalatosság, kenyérkeresési mód: ha a kenyérkeresés' más mindenféle módjairól nem szól külön törvény: miért legyen a könyvnyomtatásra nézve?

A ki azt állitja, hogy a könyvnyomtatásról külön törvénynek kell szólnia: azt is szükséges vitatnia, hogy a beszédről is, meg mindennemü foglalatosságról is másmás törvényt kell hozni.

A törvénynek nem azért kell lennie, hogy az emberi müködést akadályozza, hanem azért, hogy a roszat, ártalmast gátolja: a jót, hasznost elömozditsa. A mi sajtótörvényünk a legszerencsétlenebb törvény, mindazok között, mik valaha törvényhozók' agyából kikerültek.

Az mondatik benne, jelesen a 37. §-ban, hogy: „nyomdát felállithat minden, a ki az 1840: 16. törvényczikk' 1sö és 2-dik fejezetében foglalt rendeleteknek eleget tevén, melyben lakik, azon törvényhatóság' elnökének szándokát bejelenti, a ki erröl a belügyek' miniszterét értesiti; és a fövárosban 4000 (ezüst), egyebütt 2000 ftot, részére 5 prttel kamatozót, letesz."

Én vettem egy sajtót, és „Munkások' újsága" czimü jelen folyóiratomat azon nyomatom; ezt pedig azon reménység' fejében tettem, hogy majd olcsóbban adhatom újságomat a szegény pénztelen falusi polgártársaimnak, s azt is reméltem, hogy valamikép jó emberek' segitségével, a megkivántató 4000 ezüst ft biztositékot ki tudom teremteni, de csalódtam.

Most tehát azon helyzetben vagyok, hogy a belügyminiszter a törvényhez ragaszkodva kénytelen sajtómat lefoglalni, bezáratni s a nyomtatást megtiltani, mint a városi hatósághoz ez iránt az intézkedés, vagy rendelet ki is adatott.

*

Ez szörnyü botránykozás lesz, de ki tehet róla, ha a törvény bolond; vagy ki tehet róla, hogy olyan dologban is törvényt hoznak, hol nem kellene. Hiszen az embernek természeti szabadságában van foglalatoskodni, mindent munkálhatni, csak polgártársát s egyenlő jogait ne sértse általa; én senkit, de csak egy legyet sem sértek sajtómmal, annál kevesbbé embertársamat és jogait, tehát bolond és igazságtalan törvény az, mely engem mégis sujt, büntet; pedig a törvényt, mig fenáll — bármi bolond legyen, meg kell tartani.

És mily arány van e törvényben? én, ki csak egy kisded sajtóval dolgozom, és csupán a magam munkáját dolgozom vele, mi által senkit nem csalhatok, magamat pedig megcsalni józanul nem akarhatom, s csak alig birom még a nyomtatási költségeket is kiteremteni, mondom én az egyetlenegy kis sajtóért szintugy 4000 pft biztositékot tegyek le, mint más, ki 10, 15, 20 sajtóval, s talán gyorssajtókkal dolgoztat és százezreket hoz forgásba, százezreket nyer, miből aztán könnyen kijátszhatja a törvényt is, elkövetheti azt, mit a törvény e 4000 fttal gondolt megakadályozhatni. Szerencsétlen törvény!

Mi czélja van a sajtótörvénynek, meg a 4000 ftnyi biztositéknak? e kettőnek valamelyike: vagy az, hogy az iró és nyomtató valakit ne kárositson, és ha mégis károsit, a biztositékból a kárt pótolni lehessen: vagy az, hogy ha az iró és nyomtató valami hibát követ el, a biztositékból pénzbüntetését mindjárt ki lehessen fogni.

Ugyan mily esztelenség az életnek száz meg ezerféle mozgásában csupán csak az iró és nyomtató' irányában keresni biztositékot és sehol máshol nem? hát csupán az irókat nézik-e a törvényhozók rabló gazembereknek, hogy csak ő ellenükben akarnak biztosittatni?

Hiszen ha a sajtó vétkes is, egyebet nem vétheti mint azt, mit élőszóval véteni lehet, tudniillik valakit rágalmaz, megbecstelenit; de ha a rágalomra nincs külön, sok szakaszból álló törvényczikk, hanem egyszerüen a közönséges törvény szerint járnak el a birók: mire való a sajtóra nézve más törvény?

Én, mint már fönebb emlitettem, jót akarok eszközölni sajtómmal, tehát azért követeltetik-e, hogy erőmet haladó 4000 pftot tegyek le a hatóság' kezébe biztositékul, hogy polgártársammal jót tehessek?!

Alpári egy szegény, de jóravaló polgár szeretne olyvalami foglalatosságot üzni, mi által kenyerét is becsületesen bekereshetné, meg azonkivül embertársaival is jót tehetne; de a törvény azt mondja neki: jól van barátom, keresd be kenyeredet, segits felebarátodon is, de hogy ezt tehesd, előbb tégy le nekem 4000 pftot, különben nem engedhetem meg neked.

Ugyan, hogy kivánhatja éntőlem Törvény uram — felel Alpári — hiszen nekem 4000 garasom sincs heverőben.

Nem tehetek róla — viszonozza Törvény uram — csak tedd le a kivánt sommát, aztán keresheted ezen az uton kenyeredet, és jót is tehetsz, ha tetszik, de különben meg nem engedhetem.

Ugy-e bizony, hogy Törvény uram nem ész szerint, nem igazságosan cselekszik?"

Átalakulási eszmék. Csak ne dicsekedjünk annyira marcz' 15-dikei győzelemmel. Mig nálunk hierarchiáról, aristokratákról, főrendekről csak szó lehet, hitvallásunk' szent háromsága: a szabadság, egyenlőség és testvériség, nem egyéb satiránál mostani politikai állásunkra. Minden hátramaradásunk' okát; országgyüléseink' eredménytelenségét, az ugynevezett mágnástáblának köszönhetjük. A milliók által átkozott absolutismus csekély kivétellel benne a legerősebb támaszra talált. Nagy tanitványok és bajnokok képeztettek a felső tábla' iskolájában, minden absolutisticus rendszer' védelmére; és most az annyira megcsalt és oly sokáig ámitott nemzet jövendő sorsának gyeplüjét azon kezekre bizza, melyek őt a haladás' pályáján majd minden korszerü kérdésekben irgalmatlanul visszataszitták? melyeket most is csak azért nyujtanak e szegény nemzetnek, hogy ezt magas kedvük szerint egészen kezükben tarthassák! — Soha sem! — Megérkezett, hála az égnek, uradalmuk' végpercze! A hierarchikus és aristokratikus befolyástól csaknem egész Europa megszabadult, még Ausztria is! és mi magyarok hátramaradjunk-e?

Május' 15-kén egyhangulag kiáltá ki a nép' szava az osztrák' fővárosában: csak egy kamara! le az aristokratákkal! És meglön!

Nálunk magyaroknál meg kell érkezettnek lenni a valódi szabadság' nagy és szent órájának, melyben minden személyes elsőbbség és kiváltságnak és a mi polgár és polgár közt a legkisebb különbséget tehetne, mindennek vége vettessék. Az osztrák tartományokban már legközelebbi néhány hét mulva kezdendő országgyülésen csak egy kamara, azaz egy politikai állásu rend leszen. A király népe' szózatára önkénytelen hajolt; és igy az osztrák tartományok békes uton viták ki azt, mi másutt többnyire csak vérontással éretett el.

A kétkamrarendszer' védői azt szokták felhozni, hogy e rendszerrel majd minden alkotmányokban találkozunk, de ezen körülmény elég okot nem szolgáltat annak bebizonyitására, hogy két kamara nélkül ne lehetnénk. Népképviselet s mellette személyes rangbeli befolyás; egyenlőség s mellette kiváltságos jog, nem más mint a legmerőbb képtelenség. Azt is szokták előhozni az első kamra' védelmére, hogy a föld- és vagyonnak képviselve kell lennie; de ezen állitás' helytelenségét a legegyügyübb értelem is az első pillanatra átláthatja. Mit és kit akarnak az ugynevezett mágnás urak a népképviselőkből álló törvényhozó testületnél képviselni? tán csak önmagukat nem? tán gazdag- vagy gazdaságukat? szőlőiket, földjeiket? természetesen az azokon tenyésző egyebeket is? — Oly hatalmas szózatok előtt már a leghőbb képviselő is elnémulni kénytelen. Tovább a kétkamrarendszer' bajnokai ezen fontos argumentummal is szoktak élni, hogy az első kamra bennünket minden elhamarkodástól visszatartani fog. A mi a visszatartást illeti, itt már megengednünk kell, hogy épen bennük embereinkre találtunk, hisz ha ők hazánkban nem lennének, mi más alkotmányokhoz képest az utósók nem maradtunk volna! Legjobb egyenesen kimondani: egy istenünk, egy királyunk, egy kamaránk! — Minek még időt vesztegetni egy szükségtelen senátus' elrendezésével, mikor a szükséges teendők' sora alig áttekinthető.

Minden nemesi kiváltságok' megszüntével ezentul csak egy rend, a polgári rend, leend ez országban; papi, fő- vagy különös polgári rendről ezentul szó se emeltessék, hogy politikai hitvallásunk' háromsága: a szabadság, egyenlőség és testvérség, minél előbb tetté váljék. Nyelvünkben nyomára sem akadunk holmi praelátusok, prépostok, mágnások, grófok, báróknak, miből világosan következtetni, hogy ezek magukat hozzánk még a sötétes századokban csempészték be; és elődeink' türelmén emelkedtek oly félisteni magasság és oly roppant kiváltságokra. Mig ezekről, mint kiváltságos rendről csak szó is lesz, addig szabadságról, testvérségről csak annyit tudnánk, mint az olvasógyermek, ki e neveket kimondani tanulta. Valamint a férfi elveit és szavait tetteiben

tanusítja, ugy kivánja szintén egy független szabad nemzet' méltósága, hogy szent szavát és irányát nyilvánítsa. — El tehát mindennemü kiváltságos osztályokkal, fő vagy főpapi renddel, el szóval minden születési elsőbbségekkel, ha méltók akarunk maradni azon europai dicsőség és méltánylásra, miért oly szent lelkesedéssel küzdöttünk. Ezentul elválasztó fal ne legyen a nemzet és fejedelem közt, melyet a papi és főrendi tábla sok századokon keresztül képezett. A nép istenéhez minden meggátlás nélkül szólhatott, de királyához soha sem.

Jó királyunktól bizton várhatjuk azt is, hogy 15 millióny nemzetétől megtagadni nem fogja azt, mit például a norvegiai király (holott ez országot alig másfél millió nép lakja) népének már rég megadott; értjük szabad fejlődésünk' ezen biztosítékát, hogy a nemzet' kivánatai másod izbeni fölterjesztésük után, törvénynyé váljanak. [1])

Feldinger Frigyes.

Közlöny. Mig a régi kormány alatt voltunk, mindig a censura ellen panaszkodtunk. Nem tudhatánk semmit hiven, hogy mi történik kebelünkben és a szomszédságban. Olyanok voltunk mint az árva gyermek, ki él— de semmiről sem gondoskodhatik, az az övé a mit kap. Most a körülmények megváltoztak, s kormányunk hivatalos lapot bocsát ki. Ennek igen is örültünk; de e hivatalos lap eddig várakozásainknak nem felel meg. És kimagyarázzuk magunkat: nem a szerkesztőt hibáztatjuk, és nem is olyannak tartjuk a hiányt, mely kipótolható nem lenne. A szerkesztő e lapba csak azt igtathatja, a mi tudósításokat a kormánytól kap. A mi a belügyet illeti, teljesen hiszem, hogy kimeritőleg minden van közölve, kivéve Horvátországot. De a külföldet illetőleg, e lapot hivatalos lapnak el nem ismerhetem. Mert a mi kormányunknak talán sehonnan a külföldről megbizható tudósításai nem jőnek. A külföldi tudósítások e hivatalos lapban nem egyebek, mint fordítások a külföldi lapokból, mely lapok között az Allgemeine Zeitung, és Journal de Debats is van. Tudjuk, hogy mily irányuak némely lapok, s épen irányelvük hozza magával, hogy sokszor valótlan hireket is terjeszszenek; az ily magán szerkesztők, ha inyek szerinti tudósítások bármily ismeretlen kéztől jőnének, nem késnek ezeket közleni. Az ily lapok tehát magukban véve nem hiteles kútfők. A miniszteriumnak, ha már Magyarország' részéről követeket küldeni minden hatalmassághoz nem lehet is — gondoskodni kellene agensekről, mindenesetre pedig megbizott emberektől szerezni tudósításait. Tökéletesen is hiszem hogy ez nem marad sokára; de addig mig ez történhetnék, kérnők a Közlönyt, hogy ott, hol csupa fordításbeli közlést tesz, jegyezné meg, hogy azok nem hivatalosak. Ebben sok erő fekszik; a magyar olyan természetü, hogy a ‚hivatalos' nevezetet rettenetesen bálványozza; a mit e lapban fog olvasni, azt szentül hiszi, szentebbül mint a szentirást; s pedig ha csak külföldi lapok után lesznek e hirek szerkesztve, maga a szerkesztő sem kezeskedhetik a hirek' csalhatlanságaért.

Második észrevételünk az, hogy a belföldre nézve e lapnak fogadott tudósítói levén, ezek sokszor szenvedélyes, vagy legalább oly közléseket tesznek, melyekből kiri a pártszinezet. Ilyenkor szükségesnek tartanók a stil' módosítását; s különösen a levelezőknek aziránti figyelmeztetésüket, hogy e közléseket ugy adják elő, mint ha birák lennének a történtek fölött. Mert ha a hivatalos lap is párt'lapja lesz, akkor jaj nekünk; akkor kiben bízzunk, kinek higyünk? s azt talán csak nem akarhatja, nem kivánhatja, hogy minden ember egy párton legyen? Megengedjük hogy e lapnak ha pártja volna is, e pártnak semmi rosz czélja nem lenne. De a jónál is van jobb, és igy párt mindig lesz. ⸸

---

1) Mi a kamrarendszerekre nézve már kijelentők véleményünket. Szerk.

Törvénykezési rovat.

Ügyvédreform. — Kaill Sándor m. k. főtörvényszéki ügyvéd és pesti váltójegyző által törvényjavaslatban előterjesztve.

Mikor a társadalmi élet' viszonyaira nézve, ily fontos és igen nagy befolyásu tárgyról, mint az ügyvédreform, hallunk szót, csak sajnálnunk lehet, ha ugy adatik elő, hogy maga az előadás nem teszi a legegyügyübb előtt is kézzelfoghatóvá annak szükségességét.

Általában sajnálkoznunk lehet azon, ki a különféle nyelvek' összehadarázásával akar munkájának becset, s talán saját becses személyének tekintélyt szerezni. Mikor valaki nagy pathoszszal érthetlenül — és igy nem magyarul összeszerkesztetett phrasisokkal áll elő, és idézi neveit a leghiresebb iróknak, mintha akarná mondani „ide tekintsetek valamennyi magyarok, én mind olvastam az általam idézett nagy emberek' munkáit"; mikor valaki ugy ir, hogy minden harmadik negyedik szavából az embernek ugy tetszik, mintha a sorok között olyasmi kifejezéseket is lehetne olvasni „lám én ezt is tudom, és meg ezt is tudom, de ti mások ezt aligha tudjátok." Ezt mondom sajnáljuk. Szerző tudós modorban akart dolgozni, Shylok, Jago, Montesquieu, Bentham, Matler, Horatius, Tacitus, Verbőczi, Blackstone, Virgil, Henrion de Ponsey, Beccaria, Johnson, Seneca, Daniel, Macchiavell, Filangieri, Constant Benjamin, mindnyájan bele vannak szőve e két ívnyi munkácskába; deák, franczia, olasz, angol és zsidó nyelveken szól.

Nem csoda, ha ezeknek összeszerzése annyira elfoglalta szerzőt, hogy az érthetőségre és systematicus előadásra kevés gondot fordított.

Ezen ügyvédreform' előadása olyan, hogy ebből ennek valódi czélját, hasznos következményeit a nép meg nem értendi. S pedig e munka fölött ily motto áll „Nisi utile est, quod feceris, stulta est gloria." Tehát ugy látszik, szerző e munkájával használni akart. Csak azt sajnáljuk, hogy elhallgatja, kinek akart vele használni? mert használni kétfelé lehet: önmagának t. i. és a közügynek.

Ha ez utóbbinak akart használni, akkor nem kellett volna annyi feszített ideát és zavarék nyelven előadni, hanem ugy, hogy mindenki megérthesse; leirhatta volna t. i. az ügyvédi karnak eddigi szomoru állását, miszerint a birák' önkényétől és a törvények' határzatlanságától annyira függésben állottak, hogy ők inkább sollicitatorai mint védői voltak az ügynek; hogy a peresfeleknek nem lehettek hasznukra, mert legerősb meggyőződésük is sokszor alá volt rendelve a birák' meggyőződésének; és ez azon basis, melyen épithetett volna.

Az ügyvédet mindenütt megcensurázzák; ez nem új dolog. A joggyakorlat is megvolt régóta s nagyon jól tudják az emberek, hogy mindez mire való. De a fönebb kimondott elvhez képest már azt kellett volna proponálni: hogy az ügyvédet az ügyvédi választmány vizsgálja meg, s ettől kap oklevelet; s mindjárt utána tehette volna: mert az ügyvédet mindenben függetlenné kell tenni a biráktól. Midőn az ügy-

védi testületek' autonomiájáról szólott szerző, mindenütt oda kellett volna tenni, hogy miért kell és szükséges ily független testületeknek lenni, stb.

Midőn e sorainkban kritikát irunk, nincs arra sem elegendő helyünk, sem elegendő időnk, hogy itt egy hasonló terjedelmü munkát irjunk e tárgyban. Csupán azt kivánjuk megjegyezni, hogy szerző munkájában a különféle nemzeteknél fenálló ü yvédi törvények compilálva vannak, ámbár ezek sem kimerítőleg. Mindenki tudja, hogy e különféle törvények sokfelé ágaznak, és az elágazásokban nagy fontosságu elvek rejlenek. Ha tehát használni akart szerző, köteles lett volna ezen elvkülönbségek' fővonásait minden árnyéklataival előadni.

Puszta törvényjavaslattal előállani, a nélkül hogy megmondanók, miért épen ily törvény és nem amolyan kell nekünk, nem nagy dicsőség.

Egyébiránt, mi a lényegével a törvényjavaslat' főbb pontjainak nem vagyunk ellenkező értelemben; hanem a részletek és §§-ok' kidolgozásával nem lehetünk megelégedve, mert ha rövidet ohajtanánk, ennek igen hosszu, ha pedig kimerítő munkát ohajtanánk, ennek igen szük s több lényeges pontok belőle hiányzanak, és a mennyiben világost minden czéljával együtt felfoghatót ohajtanánk, e tekintetben igen homályos.

Külföld.

— Frankfurt-ban komolyan foly a dolog. A német fölébredett halottálmából, s végre be kezdi látni, hogy egyetlen mentőszere a demokratia. Mindig inkább és inkább kezdi magát ennek karjaiba vetni. Hecker, Feuerbach, Grün Károly, Freiligrath váratnak a parlamentbe — kiknek elseje még kevés idő előtt üldöztetve, most szép számu népet fog erőteljesen képviselni. A parlamenti bizottmány bevégzé a német népjogokróli tervezetét. Teljes tetszésünket nyeré az meg. A tervezet nem csak liberalis — az most magában semmit sem ér már, — hanem elejétől végig radikál, s bármennyire kisebbségben lenni látszott is mindenütt a radikálpárt, mégis mint a jövőben egyedül lehetséges többség, már győzni kezd. Közöljük kivonatban a német nép' alapjogait, — belőlük ittott a mi országgyülésünk is használhat egyetmást. — 1) Vallás szabadság. Tökéletes vallás egyenlőség a törvény előtt. A polgári házasság külön elfogadandó. 2) Választáshivatás- szabadság. Tanitás- és képzésszabadság. Ingyen tanitás minden nyilvános tanintézetekben, a felsőbb tudományokat kivéve. 3) Tudományok és tanainak szabadsága. 4) Sajtó szabadság — melyet sem censura, sem engedmények, sem **cautiók** nem korlátozhatnak. 5) A levéltitok' megtörhetlensége. 6) Minden németnek joga van az államszövetségben ott időzni, hol neki tetszik. 7) Kivándorlási jog. 8) Kéreményzési jog. 9) A személy' biztosítása önkényes elfogatás ellen. 10) Panaszjog. 11) Népgyülés tarthatási jog. 12) Egyesülési jog. 13) Minden politikai előjogok' megszüntetése, (tehát a nemesség' eltörlése, egyenlőség a törvény előtt polgári tekintetben). 14. Megválthatásjog minden földesuri terhek alól. 15) Átalános polgár védőrség. 16. Az igazságszolgáltatásnak az igazgatástóli elválasztása, a hivatalnokok minden előengedelem nélkül törvényes kereset alá vonhatók tetteikért. 17) Szabad község szerkezet. Törvényszéki nyilvánosság. 18) Alkotmány, népképviselettel minden német statusban, eldöntő szavazattal a törvényhozás és adókivetésnél, s a miniszterek' felelőségével a népképviselők' ellenében. Az országgyülések' nyilvánossága. 19) Némethon' nem német népfajainak népies kifejlődési jog stb. 20) A hübérség' megszüntetése a részletes törvényhozás által. 21) Tökéletes vagyonbiztosság. 22) Minden német állampolgár külföldön a német nemzet' védelme alatt áll.

— Konstantinápol. Ide érkező utasok azt állitják, hogy az oroszok már Galaczba berukkoltak. A porta a franczia köztársaságot még el nem ismerte.

— Lipcse. Godchan mellett egy népgyülés tartatott, melyen 3000 ember volt együtt, s elhatároztatott, a nemzetgyülésnek azt ajánlani, kössön Északamerikával és Frankhonnal támadó s védőszövetséget. Ez ugylátszik már megtörtént, mert egy északamerikai flottilla már mutatta magát a dánokkal szemben, s tőlük visszavette az általuk elfoglalt német hajókat. E szövetség, melyhez nekünk magyaroknak is csatlakoznunk kellene, igen üdvös volna az északi kolosz' ellenében.

— München. Innen Ausztriának 20,000 bajort akarnak segitségül küldeni, hogy az osztrák hatalmasabban nyomulhasson elő Olaszhonban. — Már minő lépés ez ismét! Már az magában kárhoztatandó, hogy nemes vitéz férfiak magukat öldöstetni engedjék, egy nemzet' elnyomásáért, mely már egyszer elhatárzá az idegen járom' lerázását; mennyivel kárhoztatandóbb az, ha egy az ügyre nézve egészen idegen személy keveredik a dologba, s polgárait gyilkoltatni engedi semmiért. Némely uralkodók a polgárvért, ugy látszik, még most is igen kevésre becsülik.

— Páris. Napoleon Lajosnak ki kellett lépni a nemzetgyülésből. E szellemnélküli s talentomtalan ember az egész Párist fellázasztotta, mert magát a communisták és terroristák' karjaiba veté, s trónhoz akart vergődni. Ezen ember megérdemlené ezért, hogy Frankhonból számüzessék. Valamint az a vérszopó Bourbon is a nápolyi trónon, ki népsöpredék és koldusokkal szövetkezik, hogy alattvalóit tucztszámra gyilkoltathassa, megérdemlené, hogy családostul együtt ártalmatlanná tétessék. E felől küllapok után azt hirdettük már egyszer, hogy lefejezték, — fájdalom, a hir nem valósult.

300 zászlóalj mozgó nemzetőrség alakíttatik a 20 — 35 éves nőtelen férfiakból. E fegyveres erő' száma, melynek mindenesetre föl kell előbb emésztetnie, mint sem a többire kerülne a sor, tesz Frankhonban összesen egy millió ötszázezeret.

Lamartine egésségi tekintetekből vissza akar lépni állomásáról. Mi lesz akkor Frankhon- és Európából, azt egész bizonyossággal a legbölcsebb politikusok sem tudnák megmondani. Lamartine azon férfiu, ki a civilisatio és béke' fonalát Európában kezében tartja, s szilárdan megkötni képes, — mi történik, ha ő lelép?....

— Velencze még nem igen akar tudni az Olaszországhozi csatlakozásról, sőt ellenkezőleg a franczia köztársaságot hívta fel segélyre. Ha ezt a franczia kormány megadja, akkor az olaszországi ügyek egy nem várt egészen új' fordulatot veendenek.

Belföld.

⁂ **Vidéki hirek.** Bácsmegye' részéről kiállított egész mozgó nemzetőrség' száma 10,000 főre megy. Lelkes magyar nép, bátor és vitéz.

Nagy Kállóban az önkénytes hadfiakat következő

szavakkal lelkesítették a hon' védelmében életük' föláldozására: „Uraim! a haditörvénynek 1-sö és 16-dik §-sa azt mondja: az esküszegő mint hűtlen főbe lövetik, a felsőbbnek nem engedelmeskedő fölakasztatik, de sokszor megtörténik, hogy nincs közel akasztófa, tehát ez is főbe lövetik, a kisebb kihágást elkövetők seprűt futnak; ezeket uraim a katonai rendtartás szorosan megkívánja, erre figyelmezzenek." (Nemz). — Különös modora a verbuválásnak.

Ráczkevei választó kerülete Pestmegyének Nyári Pál által lesz a nemzetgyülésen képviselve, ámbár voltak gérengúzok és Gózonok, kik ugyancsak izgattak ellene. De hijában.

Nagy Kanizsán a képviselőválasztás jun.' 18 kán iszonyu vérengzéssé fajult. A pártok összevesztek, a Bogi' pártja magát hirtelen a szomszédságokban a mivel csak lehetett felfegyverezte, az ellenpártbelieket megrohanta, s valódi vérfördőt idézett elő. A sebesültek' számát 400-ra, a holtakét 20-ra teszik. Félórai öldöklés után a kiállott nemzetőrség állította helyre a csendet.

Pétervárad ról jun.' 21-ről irják P. Z.-nak, miszerint mind a határőrvidékiek, mind a fellázadt illir népesség a királyi (a P. Z, császári nak nevezi) manifestum' kihirdetése után magukat a magyar miniszteriumnak alája vetették, s Jarek, Titel és Perlesznél összegyülve volt csajkások, banátiak és pétervárad határőrök az engedelmességre és lakhelyeikre visszatértek. — E tudósítást azért nem merjük hinni, mert a Közlöny mit sem szól róla, pedig először a hivatalos lapnak csak gyorsabban kellene tudósítva lenni, mint egy privát lapnak. 2-szor a kormány e jó fordulatot bizonyosan nem számítaná a kormányi titkok közé, hanem arasztos betükkel sietne hirdetni lapjában.

Fehértemplom városát a fellázadt határőrök és rabló ráczok elfoglalák, a nélkül hogy az ottani katonaság ellentállott volna, sokan árulást akarnak az átadásban gyanítni. A városban levő 3 álgyu, 30 mázsa lőpor és minden fegyver a rablók' kezébe került. Jun.' 24-kén Verseczet akarák elfoglalni, ha ez sikerült, akkor Temesvár alá mennek.

P. H.

Bácsból irt tudósitása szerint a Közlönynek, a karloviczi lázadók' száma 15,000, a romai sáncznál levőké 6 ezerre rug. Ezen kivül Perlesznél 20 000 pártütő van táborban. E fenyegető vész' következtében rögtön egy 20,000 önkénytesből álló őrsereg' felállítása határoztatott, mely a csajkások' határától kezdve Futakig őrvonalt huzzon, igy minden 50 ember után egy fegyveres áll ki. A sereg' főparancsnoka Jovics István tábornagy.

Kr. A. [1]) petrovoszelói g. lelkészt a másodalispán kezességre kibocsátván, a szabad lábra állított lázító' újbóli elfogatása elhatároztatott.

Vasmegye' lakosai 20,000 pftot gyüjtöttek össze a haza' segedelmére.

Győrmegye pedig eddigelő 11,560 pftot, s több ezüst s aranynemüt ajándékozott a honnak.

Sárosmegye' bizottmánya a megyei főispán Újházy László ellen bizalmatlanságot szavazott, és elmozdittatásáert a miniszteriumhoz folyamodott. A főispán azzal vádoltatik, hogy a reactio' érdekében korteskedett, s igazságtalan reactionalis gyanusitásai által zavará a nép' nyugalmát. — Majd az inquisitióból sül ki az igazság.

Pétervárról irja a Rad. lap: „A lázadók' kérelmére (? hahaha!) Csernovics biztos ur a rögtönitéletgyakorlási jogot Ujvidékre nézve megszüntette, s Ujvidékről eltávozott. Az ujvidéki sánczokról az álgyuk leszedettek. A Karloviczra futamodott város' birája büntetlenül helyeztetett vissza hivatalába. Az estei Ferdinand gyalogezred' zászlóalja Ujvidékből Temerinbe tétetett át. Sőt a magát hősien viselő Don Miguel ezrednek is e vidékről eltávolítása igértetett." stb. Igy emelik ott lenn a magyar név' trophaeumát! Örvendj Hunnia! Forduljatok meg sirotokban ti Árpádok, ti Hunyadiak!! Igy paczkáz a magyaron egy marok lázadó!

Kolozsvártt a jun.' 19-diki országos ülésben az uniotörvény' szentesitését kérő, insbrucki küldöttség számolt eljárásáról. Boszankodva értjük Véér Farkas' előadásából, hogy az erdélyi cancellaria még itt is ármánykodott. Némi ellenszegülés után rögtön tárgyalás alá vették ugyan a törvényczikkelyt, s fel is küldék Insbruckba. Ezután oda sietett a küldöttség is. És ime ott a futár által küldött törvényczikknek még semmi híre. A miniszterelnök Batthyány Lajos mindent megtön a cselszövény' fonalához juthatni, de hiában. Látva tehát, hogy az Uniotörvényczikk' ő felsége elé terjesztett példánya el van sikkasztva, azon példányt terjesztette elő, melyet az erdélyi RR. a miniszteriumnak küldöttek. Ő fge jun.' 10-kén a t. czikket megerősíté. Igy lön meghiusitva a cancellariai ármány — utósó e gyalázatos és már megszüntetett hatóság' életében. A megerősítés után előkerült a törvényczikk természetesen, — de már későn.

*** **Budapest.** A miniszterium ismét takaros alkalmi beszédekben volt szerencsés kitüntethetni concipistai ügyességét. Kedvező és szép alkalmat nyujta erre Erdély. Ment t. i. egy Válasz Erdély országosan egybegyült karaihoz és rendeihez, igen csicsós; aztán Erdély' törvényhatóságaihoz; aztán egy harmadik, mely által Vay Miklós koronaőr Erdélybe, már többé nem kormány- hanem királyi biztosul küldetik; egy negyedik által az erdélyi cancellaria Bécsben eltörültetik; az ötödik az alsó és felsőháznál felállítandó hivatalokra nyit csődöt.

*** A hevesi deputatio tisztelgett a miniszteriumnál. — A táblabiró urakat az ur Isten számos esztendőkig éltesse! Vivát! A Jelenkor azt mondja, hogy a bizodalom hat fiakkernyi volt. — Hevesből nem sok!

*** Érdekes sajtópörre van kilátásunk. Ürményi József a Pester Zeitung' szerkesztőjét jury elé idézi a nevezett lap jun.' 7-kei számában megjelent egy czikkért, mely a soproniakat Ürményi' követté választása ellen óvainti. A czikkiró tények és documentumok' birtokában mondja magát lenni. Ürményi az egész czikket alávaló rágalomnak nevezi. A P. Z. szerkesztője tehát védelmezőből egyenesen vádló térre fog átlépni.

*** Meglepő hír! A Kassai képes újság legujabb hirül közli jun.' 24-kéről, miszerint Fülöp Lajos franczia exkirály egész családjával Koháry-Koburg herczeg' uradalmának Kassától 10 mföldre eső Edelin nevü helységébe érkezett meg. Ugyan hol vette e hírt a Kassai képes újság!

*** Erdély egyik vidékén egy székely leány összevesz egy cseh vadászszal, ki dühbe jövén puskát fogott rá. A leány ijedten megfutamodott, de csakhamar visszatért, s mellére mutatva, mondá: „Nem futok, mert apámtól hallám, hogy székelynek szégyen futni. De lőj ide német, ha kurázsid van!"

---

1) Ugyan szeretnők tudni miért nem irja ki a hivatalos kormányi lap a neveket? Tán csupa liberálitásból magamagát censurázza? Vagy a lázító iránt oly gyöngéd.

Szerk.

A cseh szégyenülve sandalgott el. Milyenek lehetnek még e leánynak bátyjai? — kérdi az Ellenőr.

*** Kossuth Lajos nyilatkozik a Közlönyben, hogy miután már Pest városa' választói birják szavát a képviselőség' elvállalása iránt, Pest város' felhivásán kivül bárhonnani megválasztatást többé elfogadni nem áll hatalmában.

*** A Közlöny azt mondja az illirbánsági mozgalmak' szomoru rajza után: „a nemzetiségek' összezendülése tehát ugy látszik a bánsági részeken is terjed, minek legszomorubb következései lehetnek, ha csak ő felségének a határőrvidékiekhez s a horvátok és tótokhoz intézett utóbbi manifestumai a kedélyeket le nem csendesítik." Boldogok a talizmánokban hivők! — mi e boldogok közé nem tartozunk, s azért jobban szerettük volna, ha a Közlöny azon fegyveres erők' mennyiségével ismerkedtetett volna meg, a manifestumokhozi ajtatos fohásza helyett, mely erőket a vészharangot rég meghuzott miniszterium a magyar nevet és koronát alázó pártütők' megfékezésére ismeretes villámgyorsaságu erélyénél fogva a lázadókkal szemben már kiállított.

*** Azt rebesgetik, hogy a Közlöny' számára dolgozandó gyorsirók' országgyülési tudósításait egyszersmind a Pesti Hirlap is fogja használhatni. Ezt nem hiszszük, mert ez egyenesen meghazudtolása volna a Közlöny' azon nyilatkozatának, miszerint: „a kormány egy hirlapnak sem ád elsőséget bármi tekintetnél fogva is." (Közl. jun.' 22 54 old.)

*** A váczi összes nemzetőrök azt kérték a miniszteriumtól, hogy adja nekik főtisztül Nákó Jánost. A miniszterium e kérelmet nem teljesíté, mint mondják azon okból, mert N. úr pecsovics. Már ezt ismét nem hiszszük, mert a miniszterium eddig inkább rokon- mint ellenszenvet tanusított a pecsovicsok iránt, mire a hivatalnokok' névsora élő bizonyság.

*** Mult kedden több magyar katona érkezett meg a komáromi várból, kik illir és olasz társaik' vérengző dühe elől futásban kényszerültek menedéket keresni. Az illir érzelmeiről emlékezetes Leopold gyalogság t. i. az alkotmányra vala megesketendő, minek azonban e katonák határzottan ellenszegültek, kijelentve, hogy ha sorba akasztják is őket, az alkotmányra esküdni nem fognak, sőt azon magyarokat is, kik az esküt letenni próbálnák, meggyi kolással fenyegeték. Látni ebből, hogy a komáromi vár, a szüz erősség nem igen barátságos érzelmü vitézekkel van megrakva, látni ebből, hogy azon egyetlen kapocs, mely a katonaságot egy erős fegverhatalommá emeli, a fegyelem kapcsa a magyarországi ezredekben sok helyütt szánandóan szét van törve; látni ebből is, hogy nekünk egy egészen új, és nemzeti alapra fektetett hadsereget kell mielőbb teremtenünk, ha az ország' védelmét biztos kezekben akarjuk látni.

*** A követek már szállingóznak. A pestvárosi követválasztás már másodizben halasztatik el, közbejött akadályok miatt jul.' 2-kára. Ugyan minő akadályok lehetnek ezek? csak nem korteskedési akadályok?

*** A horvát-szlavon küldöttség jun.' 20-kán volt kihallgatáson ő felségénél A. P. H. azt mondja, hogy a kihallgatás Eszterházy hg.' jelenlétében történt, s hogy a küldöttség a magyar miniszteriumhoz utasíttatott.

*** Vodjaner Sámuel és fia kormánybankárokká lőnek kinevezne.

*** Egy lap csodálkozik rajta, hogy Insbruckban az exbánnal oly kiméletesen bántak. Mi azt csodáljuk, hogy még akad valaki, a ki ilyesmin csodálkozik.

*** Sárosi Gyula és Cserneczki József legközelebb a pesti váltófeltörvényszékhez kinevezett váltóbirák ünnepélyesen tiltakoztak részükről minden nagyságosozás ellen. Nekik nem kell a nagyságos czim. Vajh beh legio még azok' száma, kiknek e müveltséget tanusító példát követniök kellene!

*** Pénzügyi levelek czim alatt egy kis füzetke jelent meg a napokban. Benne a pénzügyminiszter' majus' 23 — 24-dikei rendeletei taglaltatnak. És pedig alaposan. Ajánljuk mindazok' figyelmébe, kiket e fontos ügy — a financzügy érdekel. —

*** **Követválasztások.** Pestmegye: ráczkevi ker. Nyári Pál; váczi: Hajnik Pál, szentendrei: Eckstein Rud.; gödöllői: Beniczki Ödön. Temesm. Vukovics Szabbás; Gorove István; Várkonyi Ádám; Fisser István; Rőtth Sándor; Kis Miklós; Deskó Athanáz, Nyéki Albert. Csanádm. Glacz Antal, Dedinszki József, Bánhidi Albert. Bácsm. Zákó Ist. Manics Péter. Baja: Mészáros Lázár hadminiszt. Zenta: Tomcsányi Andr. Somogym. lengyeltóti ker.: gr. Festetics Miklós. Szentesváros: Horváth Ferencz. Pozsonm. Sz.györgyi ker. Boldizsár Istv. Győrm. Kálóczi Lajos, Bai Antal, Balog Kornél. N. Körös: Tanárki. Tornm. széni ker.: Gedeon János; görgei ker.: (papi bujtogatások segélyével) Soltész János. Ugocsam. Abonyi Istv. Egri Ján. Sárosm. Piller Gedeon, Kapy Ede, Dobay Hugo, Fábri Istv., Szirmay Pál, Jakovics József. Csongrádmegy. Somogyi Antal, Bogyó Sándor. Csongrádv. Klauzál Gábor. Vásárhely: Török Bálint. Torontálmegy. Hertelendi Mikl., Karácsonyi Antal, Rónai Lajos, Dániel Pál, Bakalovics Szilárd, Bogdanovics Vilibald, Plechel József, Raczkovics Kozma. N. Kikinda: Stojanovics Mihály. N. Becskerek: Hadasics Lázár. Nógrádm. Sréter László, Kubinyi Ferencz, Horváth Ödön, Pulszki Ferencz; még két kerületből nem tudjuk.

Sorompó.

Polgárszerkesztők!

„Inimicum non nosco, sed vocem ejus audio." — Régi közmondás: „vestis non facit monachum", és mégis a Reform' 21. számában „fekete zubonyos férfiu" olvasható; tudom honnét jött e szél. Az ugyanott érintett beszéd' tárgya ismeretesb, hogysem annak ferde irányt adhasson a jó név s békezavaró árnány: „Hogy a tudomány boldogitson, szükség azt Isten' kegyelme által erényekkel ékesiteni," tehát ez a veszedelmes tárgy? — A felhozott dialectust illetőleg csak annyit mondhatok, nevettem az összevissza ferdített, csonkított és erőszakkal kificzamított szavakon, minőket egyedül tisztelt birálómtól kellene tanulnom; vagy tán nincs uram helyes halló organuma, és azért hátottak ily viszásan szavaim füleibe; o ekkor bocsánat, hisz „surdus de tono".

P. Agapius.

Vége az első évnegyednek.

☞ A Reformot illető minden levél és küldemény a kiadó' könyvkereskedésébe intézendő. Szerkesztői iroda van: Leopoldutczában, 197 sz. alatti ház' 1. emeletében a sarokban. Zerffi lakik: kalaputcza, 201 sz. a. 1. emelet.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai** és **Zerffi**. Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, a magy. egyetemi nyomdában.

Budapest. 27. Nyárutó' 1. 1848.

Előfizetési ár: évnegyedre helyben 2 fr. 30 kr. vidékre 3 fr. félévre helyben 5, vidékre 6 fr. ezüstben.

REFORM.

Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben) és minden postahivatalnál. — Egyes szám ára 3 pkr.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Budapest, jul.' 31.

Hűség. Gyakran hallottuk a régi kormány alatt s halljuk a mostanitól a hűség szót, s mindannyiszor két más szó jut még eszünkbe; eb és házasság ....

Az első magában foglalja a régi kormánytól követelt hűség' eszméjét, s hihető, hogy a mostani kormány, mely liberális — vagy legalább is lovagias akar lenni, nem ezen szolgait, hanem az utóbbit, a házasságot választá hüsége' jelképeül. —

Sokszor említik az osztrákok, hogy honunkkal házasságban él Ausztria, melyet a pragmatica sanctio kötött meg. Legyen igy. De mióta van megengedve a civilisalt Európában a többnejüség? Hogy pedig Ausztria abban él, azt mindenki a ki a történeteket olvassa, tudja; bár sokan azt állíthatnák, hogy még sem többnejüség, miután Lengyelország elraboltatott, s pedig három völegény által, miszerint e másik egybekelés poliandria (sokférjüség,) mely a civilisált Európában csak házasságon kivül — benne pedig csak a barbar Tibetben divatos. Kérdem tehát, ki lett elöször hütlenné, Osztrákföld-e vagy Magyarhon? A házassági per nem rég dölt csak el, az elválás pro nunc csak a mensa et thoro történt. Biztositjuk egyébiránt elválasztott szomszédunkat, hogy a válóper részünkről nem szerelemféltésből, hanem dilapidatio s más gravamenek miatt indittatott. — Ime Magyarhon mégis mily lovagias; férje, kitől elvált, egy hütelen szépért, a bella Italiáért küzd, s ő neki annak visszafoglalására még harczosokat igér. Ha férje is oly lovagias volna, e segélyajánlatot visszautasitaná.

De félre a tréfával.

A tizenkilenczedik század' azon perczeiben, mikben a mult század' nagy forradalma majd minden népeknél tetté kezd válni, nálunk Magyarhonban a pragmatica sanctiót bonczolgatják.

Bizony rólunk nem áll a közmondás: tempora mutantur, et nos mutamur in illis; mert mi mostanáig is csak azon régi táblabirók vagyunk, kik ama sanctiót fabrikálták.

Miniszter urak, óriás majoritás: a korszellemiség nem abban áll, hogy a kardokat s kalpagokat levetjük, s kvekeresen megyünk az ülésekbe, hanem hogy inkább azon nemzet szellemét kövessük, a melynek divatja szerint habár e szabad népek is, de más részről a rablelkü oroszok is szintugy öltözködnek; a kveker nem óv meg a kancsukától; a hol czár nincs, ott nincs kancsuka, s a hol szolgalelküek nincsenek, ott czár nincs.

Ha valaki ez óriás időszakban, melynek óriástöbbségü képviselői nálunk Magyarhonban törpe minoritásnak neveztetnek, e képviselök fölött dictatorkodni akar, más szavakat vegyen szájába, mint „én királyomnak hüséget esküdtem, s szavamat be is akarom váltani" s efféléket.

Mi egy király, ki valamely constitutionalis országban létezik, ha nem a nemzetnek első tisztviselője? Mi nevetséges fogott lenni, ha valamely társaság tisztviselőjének — s nem a tisztviselő a társaságnak állittatnék hüséggel tartózni.

Ha mi magyarok constitutionalis monarchiában élünk, az az legalább is oly társaságban, hol a részvényesek vagyis az összes nép' tagjai nem a fősáfár' vakeszközü helótái, kiknek személye s vagyona minden perczben elfoglalható s bizonyos személytől függő koncz, minő a rabszolgáké Göröghon s Rómában volt, akkor ezen monarchia feje V Ferdinand s a magyar nép közt, mióta Metternich, az absolutismus e diabolus rotaeja megbuktattatott, nem többé a hübérség' barbarságából kinött viszony, hanem egyedül kölcsönös kötelességek' viszonya áll fön. A ki ezt tagadni merné, az még constitutionalista sem, s nem született ember, ki habárDemosthenes szónoklatával s Waschington népszerüségével birna is, a legelragadóbb frazisokkal is be birná az ellenkezőt bizonyitani.

Hagyjatok fel azokkal a szolgaérzelmet lehelő nyilatkozatokkal, azon lealacsonyitó hüségvallomásokkal s mély jobbágyi alázatossággal, a szabadság' kora nem ismer jobbágyokat, hanem észtörvény szerint élő polgárokat, s ily törvény alatt álló tisztviselöket. Hagyjátok el azokat a szolgai frázisokat, hanem cselekedjetek ugy, hogy tetteitekből tünjék ki, miként ti a magyar alkotmányos monarchának, mig a nemzet irányában e legfőbb tisztének megfelel, hazafi érzelmü gyámolai vagytok. S ezzenl punctum. M. E.

Magyar hadsereg. [1])

A gyanusitásnak megláncolhatlan rémjeitől senki sem félne inkább, mint azon kormány, mely ama kétes szerencsére vergödne, miszerint nem a többség tudná ön kifolyásává szinezni az igazgatással megbizott országlárokat, sőt épp ellenkezően a kormánynak sikerülne tárczáiba törpithetni a képviselet óriás többségét, — ily viszás helyzetben a csupa gyanusitás is alig kiállható; mert a parliamentaris kormánynak ily forditott alapu uralma teremti azon déli bábokat, melyektől sikoltva kiált fel a félelem, mint össze remegett hübériség sarkantyus szakában az alázatos gyáros azon posztó — az alázatos kalapos azon süveg — az alázatos szabó azon dolmán — és az alázatos csizmadia azon saru elött, melyeket ezek készitettek, és gyakortábbcsak hiteleztek a délczeg lovagoknak.

Ha ekkép egy kissé szemekbe nevetünk Ciceroval a jóslóknak, egész a hahotáig csiklándozná nem képviselőinket a titok felfedés okozta kaczaj, ha országlári politikából — azaz más kárán nem akarnak tanulni; de mi azt tanultuk a képviselő házi minden országlári — osztály főnöki, és tanácsnoki szóra „helyes! helyes" viszhangzó jegyzőjétől, miként a kisebbség csak abban különböz a többségtől, hogy a többség Magyarhonban jelenleg miniszteriál s, a kisebbség pedig miniszteriálissá akar lenni; azért ovatosan kell ez ügyben mosolygani is, mert ez még is felteszi hogy a törpe kinőhet óriássá.

De nálunk nem is volna helyén a gyanusitás, mert mi azt akarjuk hinni, hogy az országlárzat követi a többség akaratát, mert hiszszük hogy van a többségnek önakarata, azaz önmeggyőződéséből meritett irányzata, és akarjuk hinni hogy a többség igazgat az országlárok által, azaz a nemzetösszeség képviselőinek akarata kormányoz a nemzet tiszttartói által, — és nem a tiszttartók szabnak törvényeket az urasági óriásnak.

---

[1]) Közöljük ezen czikket a Népelemből, — jövőre magunk nézeteit mondjuk el ezen új, nemzetünket sértő és lealacsonyító botrányról. Szerk.

De ha igy nem volna is, helytelenitjük a gyanusitást, melyet nem lehet megfogni, nem lehet ugyan azonfegyverrel elnémitani, azért irjunk tényeket, irjunk valóságot.

Valóságnak és ténynek mondjuk azon ugyekezetet.

1-ör hogy a kétfejü sas, — a fekete sárga szin — a német ruha, — és az eddigi zászlók megmaradjanak minden fenálló ezredeinknél.

A fenálló ezredek pedig maradjanak az eddigi hadi törvény alatt, — maradjanak az eddigi mód szerint Egyének tulajdonai.

2-or hogy a fenálló ezredeknél az eddigi tisztek és igazgatási német nyelv megtartassanak.

3-or a tisztségekrei feljebb léptetés az osztrák hadsereggel közösen, azaz zavarva maradjon, ám ha arról miként a kivánkozó magyarok magyar ezredekbe lassanként átjöhessenek a kicserélhetésnek szabad ajtója leend.

4-er a 44,500 főből álló sereg nem mint önálló hadsereg, hanem mint a most német lábon és német dokában létező ezreket kiegészitő ujonczállitás tekintessék, és csak

5-ör azon erő legyen magyar lábra téve, mely a fenálló ezredek kiegészitésén tul fenmarad.

És ezeket tudjuk, mert hisz magunk is hallók és hogy eképen hallák és érték mások is, arról az osztályülésekben is meggyőződtünk.

Már most a független magyar felelősségnek kegyes engedelmével legyen szabad kérdezni:

1-ör miért, ugyan kérjük miért ne legyenek a 4 folyók és keresztes hármas halmok? — miért ne a zöld fehér veres szinek? — miért ne a magyar király V-ik Ferdinándnak neve? — miért ne a nemzeti öltöny? — miért ne az országos zászlók a magyar ezredeknek szivemelő tulajdonaivá.

Miért ne dobogjon a szabad magyar kebel, szabad magyar nemzet kincseiért? — miért ne érjen fel a magyar vitézség hajdani fényéig? mikor Vörösmartiként Mátyásnak diadalmas hadát büszke vár is nyögé. — Miért ne? a magyarok Istenére! miért ne? — hisz ezek a magyar király szinei, czimere, neve, és öltönye, és a magyar királyi korona legfényesebb Mária Terezia unokájának fején.

Avagy szégyenelhető-e a magyar vitézség? avagy vezettek-e osztrák czimek és lobogók s ruhák valaha azon dicsőséghez, mely Budának és Visegrádnak váraiba hivá Europa hatalmainak figyelmét, — avagy szabad-e feledni mi nagy tettekre vezérel a nemzeti lelkesülés? — feledni azt hogy bár mi nagyra csak a nemzeti lélek emelhet fel.

Frankhon világgyőzelmeit a frank nemzet lelke biztositá szövetségeseinek is meg nem sértett nemzetisége a hadvezetésben, — és az osztrák seregekből nemzeti lélek hiányzott mindig — ne feledjétek hogy törpe is láthat messzi az oriás' vállairól, de örökre hiányzand az oriás kebel, és soha sem nyert az osztrák sereg nemzeti lélek ellenében, ha oly nemzet nem állt vele aliancban, melynek hadserege nemzeti volt.

Ne feledjétek hogy e szó „Osztrák" épen nem annyi mint „Német" — az Osztrák sereg meg annyi ellentétekből volt igy amugy összeférczelve, melynek parancs szavát alig ¹/₁₀ része értette, lelkesedésének tápláléka pedig sürükből metszetett ki. — Hol nemzet él, ott sohasem lel a barbarismus szövetségesére.

Hát kérem Don Miguel követelő, — m u s z k a czár, mein lieber ban és mein lieber rebell! még önök tulajdonságát is merné valaki pártolni a nemzet tulajnonossága ellenében?

2-or Szóljatok németül — a régi idők fényneveinek világában méltóságos — most polgár ezredesek! az eddigi magyar sereg vitézeihez, szóljatok németül az uj 200 ezernyi hadseregheż majd, és hány közvitéz értendi meg idegen nyelveteket? — Ne feledjétek a magyar honfiság lángoló tüzét 1790-ből, mikor az ezred magyarságát követelé.

De én titeket sem vétkesitelek német tiszt urak! ti más nyelvet nem értetek, és hogy a magyar 60 ezer, és még 200 ezer tanuljon németül, mert néhány ezer idegen tiszt nem ért magyarul, ez más ugyan mint magyar érzelem, az igaz, de legalább egészen osztrák, és e politikát őrizzétek meg, boldog emlékü Metternich hagyta volt.

Kétségtelen, hogy a mostani tisztek között is nem egy de sok kebelben dobog a magyar sziv, él a magyar szabadság, — és hü magyarjaink ma megesküsznek hazánk szabadsága alkotványára, és mi szivesen nyujtjuk ezeknek testvéri becsülésünket, de a ki nem esküszik meg szabadsága alkotványára, ki nem tud, nem akar magyar lenni, az menjen tovább.

3-or csak a magyar nemzet fiainak, csak a magyar hadsereg bajnokainak lehet idves, igaz, a magyar elöléptetés, circulatio, — de ettől a nemzet nem állhat el, ez annyi lenne mint megrontani az 1848 3. törvény 8-ik §-át, — hol egyenesen „a magyar hadsereg katonai hivatalairól" van szó, s a mint a 7-ik §ban senki sem olvashatja azt, hogy mást mint magyar lehessen ország zászlósává nevezni, ugy nem lehet a magyar hadseregnek mást, mint magyar tisztjeit képzelni józanon, — és igy illető országlár ur! reményljük nem adta másra mint a nemzeti kinevezésre ellenjegyzését.

Vitéz pajtásaink! szeretett magyar véreink a magyar seregnél! e nemzetnek kötelessége titeket védeni képviselői által, kiérdemlendő babéraitok dicsőségének magyar mezején.

4-er hogy mi magyarok németül tartozunk tanulni, erre a nemzetnek nem szabad kényszerítetni honfiait, kik szivesen, készen megyünk megvédeni honunkat honfiainkat, s alkotványos szabadságunkat, mi elhagyjuk, évekre hagyjuk el a kedves tüzhelyt, hol családunk édes körében kezdénk élvezni az ujjá teremtett haza szabadságát; mi vitézül fogunk harczolni, és ha Isten ugy akarja megküzdeni a halállal is; mert mindent védünk mi nekünk kedves e földön, — de engedjétek népképviselők, engedjétek nekünk megőrzeni heves csatáinkban is hazánkért küzdhetésünk nemzeti örömet, — adjátok nekünk a kedves hazai hangot, mely fel lelkesitsen a nemzeti dicsőségig, adjátok vitéz kezeinkbe a haza szent zászlóit, mi érdemesekké akarunk e nagy ajándokra lenni, mi szemünk fénye gyanánt fogjuk védeni ez ereklyét, csak magyar zászlóhoz illik megmenteni a magyar hazát.

Ne törpitsetek bele a német frakkokba, a hajtókás liberiába, hazánkat nem a kasamadiner, de magyar lélek, magyar kar menti meg.

5-ször Hát az olaszok ellen csatázó ezredek, a lengyel földön Gácsban tartott ezredek, a Csehországba és másuva távolitott ezredek mikor térhetnek haza? mikor lehetnek magyarokká a magyarok? — és mikor lesz nyitva előttök is a lehetség Magyarhonért magyar vitézekké lehetni, és kiérdemlett győzelmeik jutalmára számolhatni? — hát elhulljanak a vitéz hős fiak, hazájokon kivül, más ország' érdekeért, — hogy sirkeresztjöket magyar hölgy ne karolhassa át.

Nem, honfiak! ily kegyetlenül nem bánhattok honfi társaitokkal.

Képviselők! ha a nemzet, e haza elenyész, egy nép' halála leend minden egyes keblének átka, — képviselők! mentsétek meg a magyar nemzetet Europa civilisatiojának véd bástyául, és kivivtátok a jövő századok hálaját, és a magyar gyermek és atya, leány és nő virágokat ültetend sirjaitokra, hálakönyeket hullatand áldott emlékeitekre, — mig máskép.

Isten meglátogatja az atyák álnokságait harmad és negyed iziglen a fiakban.

Madarász László' beszéde az olasz ügyben.

(folytatás)

Uraim! Meg ne felejtkezzünk arról, hogy Magyarország jelen helyzetét az olasz mozgalmaknak köszönheti, legyenek hivek önök a történet iránt. Kérdem: mi adott reményt a pozsoni országrendeinek arra, hogy Magyarországnak lesz valódi alkotmánya és felelős miniszteriuma? Midőn az olasz mozgalom kiütött, a renditábla 10, 20, 30 tagja remélni kezdett, utóbb bekövetkeztek a párisi catastrophok,

ekkor erélyesebben kezdettünk fellépni, következett ezután a bécsi cravall, s ekkor minden megvolt. Ne legyünk hütlenek az olaszok iránt, s kérdem: ki volt közöttünk akkor olyan, ki azt hitte volna, hogy mi az olaszok' legyőzetésére néhány hónap mulva hadsereget fogunk adni.

Engedjék meg önök, hogy kitérőleg szólhassak azon interpellatióról, mely a mult országgyülésen történt. Akkor nem voltam népképviselő; mert utasitás kötött, és habár esküt nem tettem le, mégis érezte az ember: hogy a nemes urakat képviseli, s hogy azoknak érdekét egészen nem mellőzheti. Emlékezzenek önök vissza arra, mit a miniszterelnök két rendbeli interpellatióra mondott. Az interpellatiót tette Kubinyi Ferencz, kivánván, hogy Olaszországból a magyar katonaság visszahozattassék; más részről én, mint Somogymegyének követe azt mondtam: hogy ez oly kérdés, melyben bizunk miniszteriumunk' lelkismeretes hazafiságában. Sok teendője van miniszteriumunknak jelenleg; de nem kételkedem, hogy a nemzet' szavát figyelembe veendi.

A kérdés az: vajjon a háboru czélszerü-e? — Az mondatott a miniszterium' részéről, hogy Ausztria' irányában negative föllépni nem lehet; mert különben Fiumét is könnyen koczkáztatnók. Csodálom, hogy ha valaki Ausztriában most annyi erőt tud képzelni, miszerint képes legyen még csak Triestet is megtartani. De mi volna jobb politikája Magyarországnak? az, hogy Magyarország azon vonált tartsa meg, melyet a trónbeszédben olvasunk a be nem avatkozás' elvét illetőleg: azért, mert Fiumét nem bántja jelenleg senki, de tartani lehet attól, hogy azon pillanatban, midőn Magyarország beavatkozik Olaszország' ügyébe — nem dobja-e Olaszország neki a keztyüt, s nem kell Olaszországot könnyelmüleg nézni, 22 millió olasz magában csekély szám, — de a magyarokhoz képest sok. Figyelmeztetem önöket Kossuth' hirlapjára — mert szeretem az ellenkező véleményüektől meriteni indokokat — hol azt olvassuk Genuáról, hogy a franczia részről kinyilatkoztatott: miként az olasz ügy iránt rokonszenvvel viseltetik, és azért nem ragad fegyvert annak gyámolitására; mert azon dicsőséget — miszerint szabadságát kivívni képes leend, — nem akarja tőle elrabolni. Nem bizakodom soha egyes nemzetben, de kérem, hogyha egy erős nemzetben nem lehet bizakodni, mikép bizakodjunk oly valamiben, — hol még nemzet sem létez.

Nézzük az olasz kérdésre nézve mit tesz Németország? — A Reichsverweser János főherczeg és a németszövetség meghatározta-e már, hogy Ausztriát segitendi, nem inkább az van e kimondva: miszerint ha Ausztria felhagyna lombardvelenczei követeléseivel, a kérdés a német nemzet' összegét illeti, s nem áll-e János főherczegnek hatalma az ausztriai birodalommal szemközt?

Továbbá ezen beavatkozás kényes dolog. Azt hiszszük, hogy a világot politikánkkal megcsaljuk, midőn t. i. azt mondjuk: nem kivánunk semmit, csak becsületes békét. Mi ez? Statusadósság fizetése? Miként vállalja el Olaszország az osztrák kormánynak statusadósságait. A pénzügyminiszter Kossuth Lajos ur mondá: hogy 50—60 milliónyi statusadósságot fog fizetni Olaszország; de kérem 50—60 millióval mikép áll szemközt a statusadósság? S kérdem, mi joggal követelheti egy nemzet a másiktól, hogy vállaljon statusadósságot? Ugy hiszem épen azon joggal követelheti Olaszország, hogy Magyarország is vállaljon statusadósságot? Megmondom miért. Midőn azt mondjuk, hogy Olaszország tartozik fizetni a statusadósság' egy részét, ne felejtsük el Ausztriának politikáját, melyből most sincs kibontakozva, miszerint eddigi politikája volt: egyik országot a másiknak erejével hódítva tartani. Kérdem: nem ezen elvet látjuk-e most is fönforogni; miszerint Magyarország kényszeritse Olaszországot, hogy azután s annak idejében az olaszok járuljanak segitséggel a magyarok ellen. Metternich' politikája volt, melylyel a franczia nemzetet is képes volt megcsalni, kettős tractatust kötni, melynek egyike titkos volt. Kérdem: ki áll nekünk jót, vajjon nem fogja-e Ausztria most is követni ezen politikát irányunkban?

Azt senki nem hozza kétségbe, miszerint a 200 000 katonát s 42 milliónyi hitelt azért szavazta meg e ház; mert arra az országnak szüksége van, s akkor, midőn ez történt, nem volt szó egyébről, mint honunk' védelméről, csak ezen magasztos szempont lebegett köröttünk; de kérdem: annyira kibontakoztunk már a veszélyből, hogy mielőbb beldolgainkat elintéznők, már Olaszország ellen háborut decretáljunk azon erővel, melyet egyedül honunk' veszélyes állapotának elháritása végett ajánlottunk? S kérdem: nem olvassuk-e a trónbeszédben is, hogy belviszonyainkra nézve rendelkezzünk. Sokan azt hiszik, hogy csekélyek azon kérdések, melyek még elintézendők, a milyenek az urbéri kérdések, a szőllőkérdés, commassationalis kérdés stb. Azt hiszik némelyek, hogy ezek oly csekély kérdések, melyekre ezen háznak semmi figyelmet sem kelletik fordítania? Önök választottai a hazának, e háznak hatalma fölött meghajlok, midőn látom, hogy a nemzet' többsége képviseli e házat: de kérdem, ezen itt levő többség képes-e magában megmenteni a hazát? azt hiszem nem. — Önöknek tehát támaszkodniok kell a 16 milliónyi népre, mely egyedül képes a hazát megmenteni (Felkiáltás: Ezt nem is tagadja senki).

Uraim! nem mondom, hogy önök azt tagadják, nem is teszem fel önökről, de kijelentem, hogy a trónbeszédre adandó válaszfelirat nem kimerítő, felteszem, hogy tisztába akarunk jönni magunkkal a mint kivájuk, adja isten, hogy csekély szavam találkozhassék a valóvá tételnek mezején. Azonban nézzük, mit akarunk az olasz beavatkozás által felállítani. Hiszik-e önök, hogy csak 10 ezer embert fogunk küldeni az olaszok ellen? Most vagy 12 ezer ember vérzik Olaszországban; ha csak 10 ezer fog ismét kimenni, vajjon jót állhatnak-e önök arról, hogy a ki azon hadsereget vezérelje? és biztositanak önök arról, hogy azon seregek nem lesznek küldve a szabadság elnymására? Megtudják-e önök igérni, hogy a kirepített golyó hol áll meg? Én nem tudom megegyeztetni ezen hadi érzetet azon hűség érzetével, melylyel önök Ausztria iránt viseltetnek. Hátha Ausztria elszakadna az ausztriai fejedelemtől, vagy Csehország elszakadna Ausztriától, kérdem izennek-e önök hadat ellene? (Bizonyosan!) És igy ha önök bizonyosan hadat decretálnának, eszközölhetnek magoknak e házban többséget, de midőn e hazának népét a népszabadság ellen vezérlik, hogy a hazában is többséget nyerjenek, azon kétségeskedem. (Zaj.) A zsarnokságnak, uraim! kétféle neme vad. Egyik zsarnokság az, melyet mindig a többség gyakorol, és gyakorolhat, (felkiáltások: mindig), tehát előhozom uraim öröknek ezen felkiáltásaikra, hogy igen is decretálnak önök az egész világ ellen háborut. (Nevetnek). Felhozom önök ellenében azon esetet, mikor 12 ik Lajos alatt 50 ezer franczia vérzett el Olaszországban. Kérdem: hova vezette az a népeket, hol a sic volo többség uralkodott? Épen azért, mivel mi csak figyelmeztetni, és nem végezni akarunk, nem tudom miként lehet oly türelmetlen bár mi erő a kevesebbség ellenében (zaj) mikor a kevesebbségnek nincs hatalma végezni, akkor a nagy többség tartozik a kevesebbségnek aggodalmát méltányolni (halljuk). Engedjék meg önök, hogy én Olaszországra nézve az egész politikai eljárást nem osztván, maga e ház elötti eljárásra is figyelmemet kiterjeszszem. Ismétlem, mit mondtam, miként e kérdés ugy tünt fel először Magyarországban, mintegy egyszerü adressevita tárgya, s most ugy áll elöttünk, mint miniszterialis kérdés. Én tisztelem akármelyik indokot, mely felhozatik, de ugy látom, midőn ily kérdésre egyszerre kitüzetik a miniszterialis bizalomnak megszavazása, akkor azon kérdés nem hordja magában azon erkölcsi erőt, melyre épiteni kell e háznak végzéseit. Midőn azt látom, hogy e ház azon a téren áll, melyen maga a miniszterium többször felvilágositásával sőt nyilatkozatával is kimondja a julius 5-kén kelt miniszterialis jegyzőkönyvnek értelmét, a ház oda vitte a dolgot, hogy ma ezen politikát egész mértékben nem osztja. Én e politikai igazgatást ugy látom, hogy a miniszterium előadja, mi volt protokolumában, és midőn kimondották, hogy az nem tetszik, kivánták, hogy fölvilágositást adjon a miniszterium a maga politikájáról, már ezen körülmény magában hordja azon elvet, hogy az első jegyzőkönyv nem birt azon tulajdonsággal, mely képes lett volna végezni e ház előtt. (Zaj.) Engedjék meg önök, hogy az olasz kérdésre nézve egy nevezetes aggodalmamat kifejezzem. Miként kivánunk mi az olaszok ellen seregeket küldeni? Épen ugy cselekszünk, mint azon hatalmas ember, ki egy lovat meg akart nyergelni; mi is azt mondjuk csak szabadságtokat akarjuk biztosítani, s aztán meghódítjuk őket, valamint azon ember, ki a lovat kezdte megnyergelni azt mondta: engedd magadat

csak egy perczig hadd üljek rád, te elég erős vagy levethetsz magadról és később a ló nem birt az emberrel. Mi e kérdésre nem voltunk elkészülve. Ismétlem hogy a képviselőknek legalább két harmada azon meggyőződéssel jött ide, hogy az olasz beavatkozás nem jön kérdés alá; hanem ugy jöttünk ide, hogy nem az olaszok ellen küldünk hadsereget, hanem saját hazánk megmentéséről tanácskozunk. (Igazság). Most midőn látom, hogy a szabad olasz nemzet elnyomására készülünk fellépni, figyelmeztetem önöket, nagy felelősséget vállalnak magokra (jól van. Zaj.) Engedjék meg önök, hogy miután a kevesebbség is az egészben foglaltatik, hadd legyen szabad a dologhoz szólani. Megvallom szükségesnek tartom a garantiát, melyel e háznak politikáját meg kell menteni; reménylem a miniszterium politikája megmentheti a hazát, de egy föltételt kötök hozzá, azon föltételt, hogy a magyar király Magyarországba jöjön; ha ezen föltételt önök politikája kiviszi, megismerem, hogy ezen ingadozó politika biztos basison fog állani. Ne feledjük uraim mit Kossuth ur mondott, hogy a jövőről senki jót nem állhat s ne higyük, hogy már azért mert Darius Histaspis epitaphiumán ez áll: „akartam a mit tehettem" meg lehetne menteni a hazát. Én hivatkozom e háznak egy igen erős tagjára a jobb oldalon, kitől azt hallám, hogy a politika is megmentheti a hazát t. i. a rendithetetlen elhatározott politika; és ekkor egy lépéssel talán tovább volnánk, de ezen politika az okos combinationak politikája. Én nem tagadom, hogy vannak politikai titkok, melyeket önök sem tudnak, mert a miniszterium nem nyilvánithatja titkait, és épen mert titkok vannak, melyeket e háznak többsége sem tud, hanem csak a kormány: nem tagadom meg, hogy a miniszterium megmentheti a hazát, csak hogy ismétlem, a király Magyarországba jöjön lakni. Én azt mondom, mit belügyminiszter urtól tanultam, mit ő a kormányzókhoz intézett t. i. én a sikertől mérem az eredményt; akár mit beszél ön, honfiságát csak a sikertől veszem. Ha nézzük az eddig lefolyt politikát, annak sikere eddig, ha van is, de nem sok. Mi lesz a jövő sikere ezen politikának, azt megmondani nem lehet, azért e politika is vaktában nem helyeselhető. Utoljára kijelentem önök előtt, miként az, hogy Olaszországból a katonaság Magyarországba vissza nem parancsoltatott, oly hiba, melyet a jövendő nem tud másként megitélni, mint ugy, hogy a bécsi bureaukratiának még most is kell huzni némi madzagait. Ne hitessék el önök magokkal, hegy a reactionak nem minden fonalát használja fel a bureaukratia, és nem követ el mindent, hogy a 12 ezer magyar Olaszországban, azért mert ott van, elvérezzék. Én nem az ott lévő hadsereget vétkesítem, hanem azt, hogy Magyarország 12 ezer fiáról semmit nem gondoskodik, sőt inkább a statusadósságok hordására kiván kiterjeszkedni; ekkor keveset tesz a 42 millió, pedig 12 ember életéről számolni sokkal nehezebb, mint 50 millió bankót kibocsátani. — Mi a hadüzenésnek nagy kérdését illeti, kijelentem, hogy én azt legkevésbbé sem bizom a miniszteriumra, mert a miniszterium bár felelős, mindig a királynak a kormánya; a király Magyarországnak monarchiai intézvényeit biztosítja a felelős miniszterium által, de a hadizenés joga e háznak van föntartva, s ő fölsége a törvény harmadik §-sa szerint e hazát a fenálló törvények szerint kormányozhatja; de el nem ismerem, hogy a 12 ezer honfi Magyarország hozzá járulásával volna Olaszországban, mert ez nyilt hadizenést foglalna magában; el nem ismerem tehát, hogy akármely hatalom, kivévén a nemzeti képviseletet, e nemzetnek erejével rendelkezhessék. Tudom azon esetet, hogy Südney elvérzett Angliában azért, mert kimondá: hogy a királyok vannak a népekért és az adó a nép javáért van; de Magyarországban azt kimondani, hogy a nemzeteknek vérét és pénzét el kelljen pazarolni azért, mert egyik a másikkal bizonyos összeirt összeköttetésben van, nem látom a nemzethez méltónak. Ám higye valaki, hogy Olaszország ellen fogja vezérelhetni a hadsereget, én azt hiszem, akár mit végzünk, Magyarországnak hadserege nem fog Olaszország ellen indulni. Mindig hallottam felhozatni az interpellatiót. Én az interpellatiot miniszterialis fogásnak tartom; részemről minél kevesebbet fogok interpellálni, mert tudom, hogy az igen alkalmas eszköz arra, hogy valamely tárgy iránt nyugodalom teremtessék. Interpellálom e kérdést a hazának népére; Magyarország bizonyosan meg lesz győződve arról, miként maga e kamara nem Magyarország. Azok, kik képviselőknek nevezik magokat, ne feledjék el, hogy csak képét viselik azoknak, kik őket ide küldötték, és vajjon kivánja-e az, kinek képét viseljük mind azt, a mit mi kivánunk? a mostani időben nehéz többé elhatározni, mert nincs utasítás. Ám hitessék el magokkal a kiknek tetszik, hogy e kérdést Magyarország osztja; én azt tagadom. (Zaj) azért nem is fárasztom önök figyelmét azon javításoknak felolvasásával, melyeket ezennel az alapszabályok engedelme szerint irásban benyujtok, mert önöktől függ ezen javításokat az egyes pontoknál elővenni; hanem beadom azon nézeteket, melyekkel a válaszfeliratban némely módosításokat és javításokat tétetni kivánok. (Benyujtja módosítási javaslatát.) (Folyt. követk.)

Kritikai jegyzetek.

— A magyar nemzet' jövendő sorsát csak kétfélekép képzelhetem. Az egyik hasonlít ahhoz, midőn a kocsis a lovakat annyira ostorozza, hogy végre neki keseredve és szilajodva elragadják a kocsit, s a kocsist is lerántják magas bakjáról, — a másik az lehet, midőn a kocsis' szünteleni ostorozására a lovak nem ragadják ugyan el a kocsit, hanem annyira szaladnak és huznak, hogy megszakadnak bele, azaz tönkre jutnak.

— Azt hiszi az ember, több szem többet lát, pedig ez nem mindig igaz. Ezelőtt csak a minisztertanács értekezett és okoskodott, most az egész (?) nemzet okoskodik — képviselők által — s csak ott vagyunk a hol voltunk. Oder was?

— Mint hirlik, a tiroliaktól küldöttség fog érkezni Pestre, sympathiájokról biztosítandó bennünket azon oknál fogva, minthogy fővárosukban Insbruckban sok szép magyar pénzt látnak forogni, melyekert kamatot sem kivánnak azok, kik ott hagyják.

— Egy budai polgártárs, kinek ott háza van, koldulni jár Pesten. Talán annyira felcsigázta a házbért, hogy lakót sem kapott. Vigyázzanak a pesti háziurak is.

— A táblabirópolitika' fővonása az, hogy a miben most veszedelmet lát, egy óra mulva már megbarátkozik vele, csak egykicsit capacitálni kell. Például az olaszügyben egy nappal előbb azt mondá: Isten mentsen! — másnap: igen jó, szükséges! — vagy midőn azelőtt szó volt az oroszokról, hogy közelednek Moldvához, Oláhországhoz, azt mondák: ez lehetlen, ez ellen protestálunk, — most miután csakugyan bementek és mennek, vigasztalják magukat s azt mondják: hiszen oda mehetnek, mint pártfogó hatalom, de Erdélybe, már oda ne próbáljanak menni, mert akkor!.. akkor azt mondják majd, hiszen Erdély csak Erdély.. Ugy voltak a horvát-szerb lázadással is. Itt szinte fokonkint vigasztalták magukat, s vigasztalni fogják mindaddig, mig lábukat a lázadók táblabirói kemény nyakukra nem illesztik. Herczeg.

Megjelent s kapható.

Emich Gusztáv nemzeti könyvkereskedésében.

Pesten uri és kigyóutcza' szegletén a postahivatallal általellenben:

Az 1848-dik évi franczia forradalom

Dobsa Lajostól (szemtanu).

Ára borítékba fűzve 30 krpp.

A Reform' szerkesztőségi irodája van: Kalaputczában 201-d. szám alatt 1. emeletben. — Látogatási idö: délelötti 11-től délután 1 óráig.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai és Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, az egyet. nyomdában.

Budapest. — 28. — Nyárutó' 2. 1848.

Előfizetési ár: évnegyedre helyben 2 fr. 30 kr. vidékre 3 fr. félévre helyben 5, vidékre 6 fr. ezüstben.

REFORM.

Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben) és minden postahivatalnál. — Egyes szám ára 3 pkr.

SZABADSÁG, EGYENLÖSÉG, TESTVÉRSÉG.

Budapest, aug.' 1.

Kossuth hirlapjának az aula' ügyében.

A bécsi forradalom megtörte martius 13-án Metternich' hatalmát, megdöntötte a bureaucratiát, és annak kezelőit; — majus 15-ike megadá Ausztria népeinek azon nemzetgyülést, melynek alapja az általános választási és választhatási jog, s az egy kamarai rendszer levén, legnagyobb biztositéka a népelem tiszta fentartásának. Majus 26-án megmutatá a nép, hogy fenségét életével védeni akarja és tudja; magas torlaszokra állott, s a szennyes lelkű megtámadók részint megszöktek a nép' mélto haraga elől; részint pedig elfogatván, a nép' nagylelküségétől visszanyerték szabadságukat.

A forradalom' napjai az ugynevezett aulában inditványoztattak és rendeztettek; az a nép' védőinek és megbizottainak gyülhelye; az aula martius 12-én elhatárzá azon adresset, mely a következő nap eseményeit idézte elő; martius 13-án küzdöttek az aula fiai, és vérrel szerezték meg magoknak azon bizodalmat, mely nem egy vagy másik kamarapárt' csalékony többségében, nem papirra irt bizodalmi szavakban, hanem azon torlaszokban nyilvánult, melyeket a nép aulája megvédésére felépitett; azon ünnepélyes menetben, mely majus 15-én az aulából a császári palotába ment.

És azon aulát, melynek tagjai mindent áldoztak a szabadság kivívásaért, melynek Osztrákhon' minden népei bizalmat szavaztak; melyet Europa legtávolabb vidékeiről mint Coimbrából küldöttségek tiszteltek meg; Frankhon' fővárosa a forradalmak' nagy mestere és a népszabadság kivivója Paris háromszinü lobogójával tisztelt meg, mintegy akarván neki kijelenteni „in hoc signo vinces" Kossuth mind hirlapjában, mind egy nemzetgyülési beszédében megtámadta. Nem czélom Kossuthnak, vagy hirlapjának szavait egyenkint czáfolgatni, csak két vádra felelek; azt mondja Kossuth beszédében, hogy az aula miatt kénytelenittetett a császár tulajdon fővárosából elvándorolni; e vádon a bécsi reactionerek igen sokat lovagoltak, de igaztalansága és alaptalansága már untig elégszer bebizonyittatott; máskor megvetőleg mondja Pillersdorf' miniszteriumáról: „egy oly miniszterium, mely magát az aulától kormányoztatja" Ugyan ugyan tisztelt Kossuth ur! legyen nekem szabad egy argumentumot ad hominem használni: vajjon nem dicséretesebb-e ha valamely minisztérium magát egy értelmes testülettől, melyben a közvélemény központosul, hagyja vezettetni, mint holmi nyárspolgároktól, mint ez épen honunkban több ügy körül megtörtént? Vagy talán azért támadja meg az aulát, mivel a forradalom szülötte? akkor azt kérdem, hogy vajjon a magyar miniszteriumot mi alkotta más, mint a forradalom? és vajjon azt hiszi-e valaki, hogy akár a bécsi alkotmány, akár a független kormány valamely királyi legkegyelmesebb szabad akaratból tett ajándék?

De elég legyen ez az aula megvédésére, csak az indokot akarom megemliteni mely engemet arra vezérlett, hogy e czikket irjam.

Martius 16-án Kossuth Bécsben volt, mint fogadtuk őt, tudja a világ; az első küldöttség, melyel megtiszteltetett, az aulától jött; két kormányi tanácsnok, és én e sorok irója voltunk nála; ő akkor igen szivesen fogadott, és elmémben vannak még most is mintegy látnokilag kiejtett szavai „ne bizzanak ezen papirban (t. i. a constitutiót megadó irományban) micsoda garantiát nyujt önöknek ezen Pillersdorf név" sat. de leginkább arra intett bennünket, hogy le ne fegyverkezzünk. Eljött april 25-ke s meghozott egy oly alkotványt, mely nevére érdemes sem volt; megemlékeztünk Kossuth szavaira és erősebben fogtuk fegyvereinket; akkor Kossuth mint a szabadság istene imádtatott mindenki által, most országlár — és ir, beszél azon aula ellen, melyet arra kért, intett, hogy fegyreit le ne tegye!

G. L.
az aula bizottmány tagja.

Nemzetgyülés. Julius' 27 és 28-dikán osztályi ülések tartattak a martialis törvények fölött, melyek

Julius' 29 kén nyilt házban vétettek tanácskozás alá, mely alkalommal névszerint a nagy liberalis Bernát József tünteté ki magát egy ép oly fő- és szivtelen, mint rendkivüli miniszterialis bizalomteljes szónoklat által, melyben a jámbor Bernát Jóska nem akart sem többet sem kevesebbet, mint egész Magyarországot ostromállapotba helyeztetni?

Julius' 30. Vasárnap vala. A mi nép (?) képviselőink hétköznap sem igen szeretnek dolgozni, — a vasárnapon pedig kötelességük — nyugodni. — Tehát nyugodtak is. — Beszélik azonban, hogy mégis lettek volna osztályülések, melyekben Mészárosnak pompás, nemzeti, hazafiui szándoka tünt elő egy törvényjavaslatba burkolva, miszerint t. i. a magyar katonaság német legyen

A középponti bizottmány jul.' 31-kén a mészárosféle feketesárga inditványt elvetette, s egy más törvényjavaslatot dolgozott ki, a feketesárga szint és német kommandószót kiküszöbölte; azonban ezen javaslat is nem annyira királyi magyar — mint császári osztrák szellemü, — mert szerinte eddigi honvédeinknek feketesárgáknak kellene maradniok. — Minő okok hozathatnak föl e mellett, meghalljuk az aug.' 1-jéni ülésben, melyről legközelebbi számunkban kimerítőbben fogunk szólani. Csak mégis nevezetes, sőt mondhatnók kétségbeejtő, miszerint hazánkban még arról is lehet szó, hogy vajjon katonaságunk magyar legyen-e, vagy pedig német.

A képviselő ház jul.' 31-diki ülésében Kossuth Lajos a hitelintézetet illető indítványt jelentett be a háznak, miszerint a hitelintézeti betáblázás az ősiségi keresetre nézve is elsőbbséggel birjon. Másodszor, hogy a közvagyonosság tekintetéből az urbéri tartozásokra nézve némi előlegezések történjenek. Napirendre került a pénzügyminiszternek már ismeretes törvényjavaslata a telepitésre nézve. Ennek 4-ik ¿-ára nézve azon módosítása fogadtatott el a középponti választmánynak, miként a közállomány az ima- és iskolaházakat fölépitvén, a lelkészek és néptanitók ellátásáról a status 6 évig gondoskodjék csak; azontul pedig ezen telepek e részben is az ország többi községeire hozott és hozandó törvények alá essenek.

Oláhhoni missio. Több mint gyermekjáték. Számba kell vennünk.

A népek mozognak Europában. Eddig a királyok gondolkoztak helyettünk: megváltozott. Mint a hajdani Rómában, most minden ember egy király, — mert szabad mindenikünknek egy országa van;

mert e hon ugy enyém most, mint első tisztviselőnkké. Holnap talán én lehetek azzá, vagy holnap után — gyermekeink, kik meg sincsenek tán születve. Most az idő cataracták tetején jár.

Egy ország se biztos. Europa felbomlott. Európának ujjan születni kell. Kik teendik tevő részét az ujdon világnak? — minden fel van hiva e felett gondolkozni.

Ha körül nézzük Európát: keleten mi leszünk véghatára.

Oláhország? Moldova? s a többi? — Nekik csak jövendőjök vagyon.

Az országok hasonlítnak egy faluhoz. Ha a falu teljesen tudatlan, nyomorult is. Egyetlen mivelt birtokos reformálni fogja a helységet. De a mivelt birtokos legelőhb hat szomszédjára. Szomszédjától fog tanulni a többi. Az ugrások nyaktörők szoktak lenni.

És hogy tovább füzzük. Miveltség erővel jár; erőt fejt ki. A gyengébb az erősebbhez szokott csatlakozni. Azért kell mindenikünknek miveltnek is lenni; azért van, hogy mivelt polgároknak lehet csak erős országa. De ebből nem következik, hogy mindenik egyforma mivelt, egyforma erős, egyformán önálló lehessen. Ezért van, hogy a mely ország miveltebb, a körül országoknak van csoportozása. Ezért, hogy a ki erején tul erőködik: megpukkad.. s csak sajnálásunkat.. vagy bámulatunkat ragadja magával — sirjába.

Europa most ott áll — hol a népek vándorlása körül állott. Akkor megtelepedtünk.

Europa akkor barbar népeknek lett tanyája, azóta civilizálódott . . . tanultunk. Most az examen állott be, mindenikünk szeretne hátrább nem állani a többinél. Mindenikünk mozog; még is mintha mindeniknek elsőnek kéne lenni az előállásban. Ugy van: Europa egykori nép — és véres forradalma — most eszmecsatává vált.

A kard most nem minden. Nyers erő nem fog győzni Európában. A ki tanult — a ki mivelt — a ki erős — a lesz első; a többinek még tanulni kell, hogy erőssé váljék.

S igy értve, merjük ujjon kimondani: hogy Európának — ki tudja meddig — de mi leszünk véghatára.

Oláhhon mozog. Mi köszöntjük őt mozgásában. Mi örvendünk a mivelődés előjeleinek ha bár Siberiában is. De Oláhhon mozgalmai nekünk ártalmasok is lehetnek. Ő sem örvendhet a Pruthon tuli mozgalmaknak — föltétlenül.

Oláhhon reánk veté szemeit. Illik hogy visszonozzuk azt. De mivel Oláhhon szemváltása olyan, mint a ki sisakrést is kereshet testünk pánczélzatában, mi is kisérni fogjuk azt. Oláhhon missionariusokat küld hozzánk. Miért teszi azt?

Vessünk egy pillanatot belállapotára.

Oláhhonnak két protectora volt eddig — a kettő közt az protegalta inkább, melyik jobban tudott teste'vérének esni — a muszka elverte volt másik vampyrját a szegény országnak. S ez ország most elverte ezen vampyrt is magáról.

De fog-e menekülhetni is tőle?

Oláhország' jelenje nagyon kétes; ország, melynek szellemi müvelődése néhány olygarchának szorult házába; — ország, melynek olygarchái inkább idegen nemzetiséget, miveltséget majmolnak; ország, melynek közép rendje nincsen, — melynek alsó népe képtelen a jelenleges regeneratiora; — ország, mely meg akar szabadulni az orosz befolyástól s a töröknek veti magát karába; ilyes ország még nem lesz Europa' önálló gyermekévé.

Pedig ugy van. Oláhország' gazdagai franczióskodnak. Polgárai beszármozott idegenek. Népe kenyeren és csápáján tul még nem ismer szükséget. Fényeleg és mindenét külföldről kapja. Oláhország ily stadiumában akarhat — de aligha valamit fogand kivihetni is.

Pedig ugy van. Saját oláhaink, kik hozzájok beszármoznak, külön válnak őtőlük. Szégyenlik földnépével összeelegyedni — s mégis missionariusokat küldöznek hozzánk. Igen, és Bukarestnek itt hire van. Bukarest gazdag; mert gazdagok boérai. S a missionariusok elbolonditnák a népet — népünket; mert ezek nem tudnák, hogy Bukarest ha gazdag, annál szegényebbek vidékei; ha a boérok jól tudnak fizetni: de tudandnak-e ezután: miután nálok is felszabadulva a nép — és a kiéheztetett nép ott is csak ugy fog két kézzel kenyér után látni ezután?

De különben is, meddig tarthat szabadsága az oláhországi népnek? — addig mig a muszka reája tör. Ellent foghat-e állani? Sokkal nagyobb erejének kellene lenni. Vagy a török fogja megoltalmazni? — Mi elég drágán fizeténk meg a protectorkodásért. S nekik 1834 szinte keserves emlékü.

Nekik nyögni kell még: hogy erősek legyenek. A kasztok' öszrombolása elég nyereség volt egyszerre. Be kell érniök vele. . . Ha hasznát tudnák venni.

Láttunk indítványt, hogy dolgaikba vegyüljünk. Nem tartom korszerünek. — Hol ezeket irom, e város már maga messze van Budapesttől . . . . hát még Pruthnak partjai.

Majd! majd!

A mit most tehetnénk; a mi most teendőnk lehetne —az a népkicserélés.

Nekünk Oláhországban temérdek emberünk van. Csak Bukarestben ezerekre mennek minatyánkfiai, kik leginkább a székely földről bevándoroltak. Hát a csángók? a kedves nép, az ő szelypitő-de mégis megőrzött magyarságával.

Bukarestben el van terjedve: hogy az oláh nemzet magához fogja meghini oláhajku polgártársainkat. Sőt többet is akarnak — vagy is akarnának; de erre megmondók fennebb vélekedésünk'.

S ezen hirek biztosak. Kútfőnk igen is széles már. Mondók, hogy hozzánkig szökellnek el. s valóban több gonddal kellene az ily felszökellett csepeket analizálni. Mi gyanusokat fogunk el — s nem tudjuk mit tesznek aztán övelök; s méginkább, hogy ők mit akartak mivelünk mivelni. Valósággal szépnépuralgás ez a miénk!

Hát ha még többet is tudhatnánk? — Fogoly boérunknál tömérdek pénzutalvány. Mire az? és honnan? Bizonyosan nem az orosz czártól.

De lássa a kormány maga teendőit: csak nehogy separatismusa nem soká meghozza rá a fekete fátyolt.

A mi teendőnk figyelmeztetni egymást és az országot — hogy most módunk van megszabadulni egy rakás olyan minapi franczia bajtól. Ha felszólítja Oláhhon oláhainkat, tegye; csak diplomatiai uton. Mi nem leszünk idegenek a kiürítéstől, de föltétellel. Engedje ő is haza a miéinket az ő kebléből.

Nem fognak jöni? — Megpróbáljuk. Mikor elvándoroltak, más volt a kor; és más mostan. Ott könnyebb kereset csalta ki őket; ezután itt sem lesz megkötve senkinek keze. Ott a boérokat kelle szolgálniok. Ott a boérok nem lesznek tuldusak ezután. Itt szabadok lesznek — egy bizonyosan felvirágzandó haza' egyforma és bizonyosan inkább biztosított, szabad fiai.

Hiszen megértendik ők is a mi szavunkat.

Majd magára Oláhországra is rákerülhet a sor — ő is szárnyunk alá maga kivánkozand egykor. Neki nem lehet más politikája.

S akkor a Pruth s az Alduna lesz Europa' keleti határa. E—r.

Az Egyenlőségi társulat következő petitiót nyujtott be a szabad sajtó' ügyében a képviselőkhöz:

K é p v i s e l ő h á z!

A magyar nemzet' szellemi szabadságának érdekében járulunk hozzátok!

Az 1848-diki pozsoni országgyülés a sajtót oly törvények' bilincseibe szorítá, melyek nemcsak igazságtalanok s kegyetlenek, hanem a sajtószabadság' fogalmával egyenesen ellenkezők, és a törvényes polgári szabadságba ütközők.

Igazságtalanok e sajtótörvények erkölcsileg, mert mig más keresetmóddal foglalkozó polgároktól a netán általuk elkövethető polgári vétségek' ellenében semmi előleges biztosíték sohasem követeltetett, és józan észszel nem is követeltethetik: az irók, kiadók és nyomdászoktól cautio vétetik jövőben elkövethető bünök' büntetésének fedezésére. Ezen törvény által a status az irókat oly egyénekké sülyeszti, kiknek erkölcsiségében más polgárokénál kevesebb biztositékot talál, mely átalános itéletmondás erkölcsileg ép oly kegyetlen, mint igazságtalan. — Képviselők! a törvénynek nem lehet föladata, lehető bünökért előre biztosítékot követelni: avvagy ha ezt a sajtóra nézve teszi, tennie kellene azt az é l ő s z ó v a l elkövethető bünökre nézve is, mert a sajtó nem egyéb, mint eszméink' nyilvánitásának az élőszótól különböző eszköze, és hasonló következetességgel va-

gyonbiztositékot kellene követelnie egyes polgároktól, azon gyujtogatások' biztosítására, melyeket azok talán valaha elkövethetnek. A mily nevetséges és józanészbe ütköző lenne követelni ez utóbbit, ép oly nevetséges és észellenes az első.

Igazságtalanok a sajtótörvények, mert a cautiók előleges büntetésnemül tekinthethetvén, egyenlő teherrel nyomják a soha vétséget el nem követendő irót azokkal, kik netalán csakugyan fognak büntetés alá eső tettet elkövetni. Vagyis a tettleges büntelenség büntettetik az egykori lehetséges bünösség miatt. Képviselők! Ennél az ész' országában nagyobb paradoxon nem létezhetik.

Igazságtalanok a sajtótörvények az alkalmazásban: mert a büntetések' arányának meghatárzásában a bünös' vagyoni állására tekintet nem levén, a büntetés annál sulyosabb, minél szegényebb a büntetett, s annál kedvezőbb a bünösre nézve, minél gazdagabb; tehát általa a pénzaristokratia kegyeltetik, szegényebb irók' rovására.

De nem csak igazságtalanok e törvények, hanem egyenesen a polgári szabadságba ütközők, mert az irót korlátozzák, sőt neki sok szor lehetlenné teszik, hogy észtehetségét, melyből kizárólag él, önállóan és tetszés szerint használhassa, s ekkép az iszonyu cautiók által az irók' nagy részét néhány irodalmi tőpénzes' zsoldjában tengő proletáriatusságra kárhoztatja. Pedig mi ugy vagyunk meggyőződve, mikép szabad országban hozott igazságos törvényeknek a status' egy polgárát sem szabad akadályozni oly keresetmód' választásában, minőt neki mások' polgári jogainak sérelme nélkül választani tetszik.

Kegyetleneknek neveztük e sajtótörvényeket, mert általuk a legsulyosabban büntettethetik oly tény, melyet sem polgári, sem erkölcsi törvények soha bünül nem bélyegeztek, hanem melyet legszentebb polgári kötelességeink közé számítni tartozunk. Például legyen említve azon égbekiáltó jogsérelmi tény, miszerint egy irónak nyomdája, melyet egyedül és kizárólag a nép' értelmi kifejlesztésére használt, a fönálló sajtótörvények' következtében bezárás' veszélyének volt kitéve, csak azért, mert birtokosa az iszonyu cautiót letenni képes nem vala, és bezáratásnak ugyanazon kormány által, mely ugyanazon czélra ugyanazon eszközt maga is használja. Az ily törvény áldás helyett átok ugy nemzeten mint kormányon, a törvények' czélja pedig nem átkot hanem áldást hozni a nemzetekre.

Kegyetlenek továbbá e törvények a vétségek' nemeinek határozatlan értelmezése által, minek következtében az iró egyedül a birák' önkényétől függvén: e törvények örökös Damokleskard gyanánt függenek feje fölött, és a folytonos rettegtetés' rendszerét gyakorolva fölötte, gátolják őt véleménye' szabad és független nyilvánításában.

A szabad sajtó' fogalmával ellenkezők e törvények, mert törvény, melynek tartalma nem egyéb mint tilalom és büntetés — nem szabadságot biztosít, hanem szabadságot tilt, szabadságtól foszt meg, mit szabadságnak nevezni guny e szent nevezetre.

E sajtótörvények végre nem csak hogy ellenkeznek a sajtószabadság' fogalmával, hanem egyenes előleges censurát törvényesitők, midőn a szellemet az iparüző pénzérdekének féltékeny censurája alá vetették az által, miszerint a nyomtatványokért a nyomdatulajdonosok is felelősekké tétettek. Tehát az iró' szellemi müve a világon a legincompetensebb bíróság elé állíttatik.

Képviselők, minden lánczszem legyen az még oly vékony, mely a sajtót békózza, csak a hatalom' kezébe adott fegyver a szabadság ellen. Hatalom, mely előtt a nép' szabadsága szent, az ily fegyvert megvetéssel fogja magától visszautasítani, mert a becsületes hatalom soha nem nem keresi támaszát a szabadság' megszoritásában, hanem keresi s feltalálja azt a nemzet' bizodalmában, melyet ha rá érdemes egyes elégületlenek' izgatásai megingathatni nem foghatnak; de viszont, mely hatalmat, ha egyszer a nép' bizodalmát elveszté, soha semmi sajtó bilincsek a bukástól megóni nem fognak.

Kormánynak, mely a szabadelvüség' bajnokai közól lépett ki, mely a megbuktatott absolutismus' római fölött emelé föl hatalmának székét, pirulattal kell végrehajtani oly törvényt, melynek minden során az absolutismus fekete sárga színe huzódik át. — Képviselők! mentsétek föl az első magyar szabadelvü kormányt e pirító teher alól.

A népjog, és szabadság' nevében kivánjuk: töröljétek el a szellemet kegyetlen nyügöző 1848-diki sajtótörvényeket; és állítsátok helyre e nép' szellemi szabadságnak jogszerü eszközét a szabad sajtót, melyre a magyar nem kevésbbé érett mint a világnak bár mely nemzete.

Midőn ezt kérjük, nem kérünk semmi ujat, hanem csak visszaállítását a szabad szó s azon jogának, melylyel a magyar nemzet mindig birt, mielőtt az ausztriai absoliticus irányu kormány a jogán a censura' törvénytelen becsempészése által halálos sebet nem ejtett.

Kivánjuk különösen: hogy a polgári szabadság és jog' fogalmával homlok egyenest ellenkező ellenkező, csupán az előleges censurának pótlékát képező, a szellemi munkásságát sulyos volta által elnyomó, az irodalomban pénz aristocratiát alapitó, jogtalan, kegyetlen és következetlen cautio végkép eltöröltessék.

Kivánjuk, hogy a sajtó által elkövethető vétségek miután észjogilag, csak annyiban büntethetők mennyiben a polgári általános törvények is vétségül tekintetnek: külön büntető törvények' tárgyát tenni megszüntessenek.

Képviselők, a nép, melyet képviseltek, azért ültetett benneteket a törvényhozói székbe, hogy bölcs törvényekben tegyétek le rendíthetlen alapját szellemi és anyagi szabadságunknak teljesítsétek hivatástokat, állítsátok vissza a szabadsajtót magyarhazában!

Költ Pesten, az Egyenlőségi társulat közgyüléséből jul. 30 kán 1848. —

Vidéki mozgalmak.

Ó-Becséről irt magántudósitásból közöljük e következőket: Kivéve egy részét a csapatoknak, melyek Ó-Becse előtt őrszemül állanak az ellenség ellen, egész hadtestünk Ó-Becsében van elhelyezve. A ráczok' elsánczolásai valóban rendkivül erősek, s álgyuk nélkül be nem vehetők. A fal 5—6 öl magas, ezen kivül egy széles vízzel tölt árok, s ezeken kivül farkasvermek. A julius' 14-kei összecsapásban különösen a 4-dik és 6-dik önkénytescsapat tünteté ki magát, s köztük kivált b. Máriássy kapitány. Az ezred maga tevé a megtámadást s verte szét az ellenséget. Gr. Kolowrath ezredes maga állott egy zászlóalj' élére, s az ellenséget szétüzé a tengeri földekről. Egy golyó közte s trombitása közt, füle mellett fütyölt el, mire ő hideg mosolylyal monda a körötte voltaknak: jól czélzott, de nem talált. Az ő erélyes rendszabályaiból s valódi hazafi és magyarhoz illő viseletéből eléggé világos, mikép az ő czeglédi vádoltatása nem egyéb gyalázatos hazudságnál; ha majd az itt szolgáló önkénytesek hazatérendenek, meg fogják győzni az otthonniakat, mikép ő egyike azon kivételeknek, kiknek teljes mértékben adhatja a nemzet bizodalmát stb.

Kolozsvár. Jul. 22. reggel 6 óra tájt székely harczosainkat I-ső Ferdinand' (ugyan hát nem V-dik) hűségére s az alkotmányra feleskették. Fájt a székelyeknek, mért nem kapnak magyar lobogót s mért nem vezérlik magyarul, ezt ők nyiltan beszélték. Utjokat rögtön tovább folytaták. Szerencse vezesse!

Ellenőr.

Szerémség. Szerémmegye 107,000 lelket számlál; de a katonai határszéleken és különösen a gradiskai ezredben 61,000; brodiban 76,000, pétervaradiban 100,000 lelket, s igy az egész Szerémségben van 344,000. Ebből n. e. görög Szerémmegyében: 78,000, a gradiskai ezredben 15,000, a brodiban mintegy 6,000, a pétervaradiban 85,000, összesen 178,000. A népesség' másik része nagyobbára katholikus.

Ungvár, nyárhó 24. Megyénk politikai életéről értesitendő e lapot, ez alkalommal a megyénk majd két harmadát tevő orosz ajku lakosságra nézve szándékozom nehány rövid pontot kiemelni. — S azt a mostani időkben, midőn nép java forog többnyire szóban, senki sem veheti rosz neven; de igen is azt lehetne a legszigorubban roszalni, ha egy elnyomott néposztály ügyében szót emelni valaki vonakodnék. —

Ily elnyomott nép a mi orosz ajku 65 ezernyi népünk, melyet még a marcziusi napok sem birtak kiemelni elnyomatott helyzetéből. Igen, mert a követ s előjárósága, világi hatósága közti viszonyok, mart. 15-ke előtti eltorzitott alakjokból sehogy sem akarnak kijóza-

nodni . . . s így e népfaj, mely a föld' természeti javait vad földe miatt úgy sem élvezi, szellemileg is rab maradt — és legnyomorubb állapotban.

A marczius előtti napokban egy kamarai tiszttartó, 4 ispán, két úri biztos és egy jegyző valának, kik e népet tetszésük szerint nyomhatták, anélkül hogy az ellenök emelkedő panaszhang, egy derék alesperes föllépésében — elégtételt nyert volna.

A foltünt szabadság képes lett volna enyhülést hozni e leigázott népnek, de a fondor hatalmasság itt is talált alkalmat kifejteni nyomorult hatását . . . s igy történt, hogy az orosz ajku nép, midőn valamit tehetett volna érdekei, s elnyomatott ügyei elömozdítására, — egyszerüen nullificáltatott.

Az egy hónap előtt mult követválasztás igazolja állitásomat. — Elsőben is a választó kerületek rendezése által, még törvény ellenes utat sem kimélvén az illetők, ugy osztatott el az oroszság, hogy mitsem tehetett érdekeiben. — Más felől némely buzgó urak nem sajnálák fáradságukat, hegyeket s völgyeket megjárni, csakhogy e nép' erejét megsemmisitő tervüket kivihessék. — Hurczoltaták a népet 8 mértföldnyire fekvő városba választásra, — elhintették a bizodalmatlanság magvát a nép közt papjai irányában . . . szép szó, hizelgés s fenyegetés egyiránt fölhasználtattak . . , a papság ellenében legundokabb rágalmak szórattak, mintha a papság a nép roszára törekednék, — s ily alávaló utakon el lőn érve a czél; mert a nép, melyet eddig nyomoruságában is az tevé boldoggá, hogy a vallásban talált s papjaiban mindeneket: most mindent kezd elhagyni . . . s az erkölcstelenség, melyet a papság kiirtott e nép kebeléből, ismét vissza kezd térni . . . a világi hatóság pedig ezen segíteni épen nem fog; hisz épen az engedé, hogy a népnek némely urak által hirdettessék, miszerint ezután csak egy vallás leend . , . (igy hirdetik s magyarázzák nálunk némely erdőkerülőféle uracsok a törvényt!) — avagy épen a világi hatóság volt az, mely röglön követválasztás után egy nemzetőrt s választót, választás előtt elkövetett szóbeli vétségeért a törvény értelme ellen megbotoztatott . . . (tehát nem azonnal a vétség után, — nehogy a követválasztáson ez által valamikép csorba ejtessék) — avagy, hol volt ott a becsületérzés és törvényesség, midőn pár napok előtt a Perecsin falubeli biztos, vagy jegyző, vulgo comissarius egy hitest, mivel elegendő embereket a vármegye munkájára nem hajtatott, — több falu előkelő embereinek láttára megbotozott, holott ezt nemzetőrrel tenni tilos, sőt minden gazdával is. — Igy nálunk még törvényellenes ut sem kiméltetik, csak hogy a nép a régi terrorismus alatt nyögvén, az egyenlőség, szabadság gunyoltassék! —

És forduljon az ember bár merre, az orosz ajku nép mindenütt meg van fosztva kedvező őrködésétől világi urainak. Igy történt, hogy nem régen a vashámorral ékeskedő Remete nevü faluban egy vas hid, midőn egy orosz vaskővel tölt szekerét hajtaná át, leszakadt, s a legkinosabb eberhalál lett következése azon makacsságnak, miszerint az uraság azon hidat több fölszólítások ellenére, megigazíttatni nem akarta. —

Igy tekintsünk akármerre, tapasztalni fogjuk, hogy megyénk orosz ajku népe még igen messze van azon kedvező viszonyoktól, melyek másutt a nép s világi hatóság közt fönállanak . . . mert legigazságosabb érdekei is rendesen kijátszatnak, s hol tennie kellene, fondorul nullificáltatik.

De uraim igy a népet nem fogjuk boldogítani! hasztalan fogjuk őt barátunknak szólítani, ha más oldalról annál kinosabban éreztetjük vele, hogy rab ő, minden uj szelleme mellett is a kornak. — Bizony ha ugy marad, mint jelenleg van, s mint e mult követválasztás mozgalmaiban igen világosan mutatkozott; ugy e nép, melyről szó van, állani fog egyedül, gunyos satirájakint a század fölvilágosodott szellemének. — Emberkényi.

Debreczen. A közlekedésügyminiszterből leküldött mérnökök néhány hét óta dolgoznak a szólnok- szatmári vasutvonal előleges munkálatai megtételén. Vezérelvül a vonal mentől inkábbi egyenessége van kitüzve. Munkálataikat e hó' végére befejezik.

Fővárosi hirek. A budapesti nemzetőrség' zászlószentelése, s föleskövése mult vasárnap délelőtt ment véghez a vérmezőn.

— Tegnap az a hir futotta át a várost, hogy Jellasichal a béke megkötetett. Ennek örömére, és különösen Jellasich tiszteletére a két város ki fog nem sokára világíttatni, és fényes deputatio fogja körünkbe meghíni a „kedves rebellis"t, hogy itt a magyar nemzet színről színre nyilvánithassa neki hálaját nagy kegyességéért, miszerint pártütés és hazaárulási büneert be nem várta az első magyar független felelős (stb. stb. stb. stb.) miniszterium általi felakasztattatását, hanem kegyelmesen barátságos kezet nyujt e nagylelkü nemzet erélyes első magyar felelős független kormányának, és megkiméli azt ekkép az erélyesség' nehéz feladatától. — Az ősök pedig, kik e gyáva nemzedékre országot és nemzet becsületet hagytanak megvédendő örökül, háromszor fordulnak meg sírjokban.

— Mondják hogy már fordultak elő choleraesetek a fővárosban.

— Az Egyenlőségi társulat ma nyujtotta be petitióját a szabadsajtó ügyében. Mai számunk közli az egész petitiót Ugyane tárgyban közreműködésre felhívja a társulat mindazokat, kik a sajtó mezején foglalkodnak, ugymint irók, szerkesztők, kiadók, könyv- s müárusok, nyomdászokat stb. Reméljük hogy a magyar akademiának is csak lesz roppant tudományos elfoglaltatásai közt annyi ideje, hogy egy kis kéreményt fogalmazzon és a törvényhozásnak benyujtson a szabadsajtó' ügyében. Hasonlóan elvárjuk a többi tudományos társulatoktól is, hogy nem fogják magukat indifferentismus által megbélyegeztetni.

Külföld.

Schlesvig Holstein. A fegyverszünet, mely helybehagyás végett a birod. kormányzó elé terjesztetett, következő 12 pontból áll: 1. háromhonapi fegyverszünet lesz mind szárazon, mind tengeren, s a felmondásra mindkét félnek egy hónapi határidő adatik, s ha azalatt nyilatkozás nem történik, a fegyverszünet meghosszabbítottnak tekintendő; 2. ha a fegyverszünet felmondatik, mindkét seregnek szabadságában lesz jun. 27-keig birt helyét elfoglalni; 3. a dán hajócsapatok által munkába vett ostromzárak megszüntetnek; 4. minden hadi és politikai fogoly szabadon bocsáttatik; 5. a háboru' kezdete óta elindult vasfedezetü hajók, 10 nappal a fegyverszünet' aláirása után visszaadatnak, s Dánia kártalanittatik; 6. mindkét herczegségből s a hozzájok tartozó szigetekből kivonulnak a dán és a szövetségi csapatok, Alsen' szigetén Dánia állit 400 őrséget, Altonában pedig szövetségi csapatok őrködendnek; hogy a herczegségben a béke és nyugalom fentartassék, a marczius előtti igazgatásmód állittatik helyre a fegyverszünet alatt. A közös kormány közbizodalommal biró öt férfi' kezébe adatik. Törvényhozó hatalmuk nem lesz. Kettőt közölük a dán király választ, kettőt a porosz király. — E négy tag választ ötödiket elnökül, s ha a választásban meg nem egyezhetnének, Anglia lép fel közbenjáróul. — E kormányban, sem marczius' 17-dike előtti, sem az utáni kormánytisztek részt nem vehetnek; mig a fegyverszünet tart, csak bizonyos megnevezett csapatok maradhatnak a herczegségekben a kormány' rendelkezésére; 9. a dán és porosz királynak joga lesz egyegy kir. biztost nevezni pártatlan felügyelőkül, a herczegségekbe; 10. a lauenburgi hgség azon állapotba tér vissza, melyben volt a szövetségi csapatok' benyomulta előtt; 11. az egyezkedő felek Nagybritannia' kezességét fogják kikérni a fegyverszünet' biztositására; 12. világosan meghatároztatik, hogy az egyesség' pontjai semmi tekintetben sem gátolják a béke' végföltételeit, s hogy sem Dánia, sem Németország nem tartozik feladni azon jogokat és előnyöket, melyeket magokra nézve fontosaknak tartanak.

A Reform' szerkesztőségi irodája van: Kalaputczában 201-d. szám alatt 1. emeletben. — Látogatási idő: délelőtti 11-től délután 1 óráig.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai és Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, az egyet. nyomdában.

Budapest. 29. Nyárutó' 3. 1848.

Előfizetési ár: évnegyedre helyben 2 fr. 30 kr. vidékre 3 fr. félévre helyben 5, vidékre 6 fr. ezüstben.

REFORM.

Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben) és minden postahivatalnál. — Egyes szám ára 3 pkr.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Budapest, aug.' 3.

A jelen europai forradalom kezdetben egy eszméből indult ki. Franczia, Német, Olasz és Magyart ugyanazon vágyak rezgették át. Mintha egy kebel és egy lélekben forrtak volna össze.

Volt-é ki mást ohajtott, mint lerázni a kényuralom jármát? mint biztosítani az emberiség' jogait a dinasták hatalma ellen? mint egyesek uralkodása helyett a nép hatalmát állítani föl, mely isten és igazság szerint a hatalom jogát egyedül mutathatja ki?

Volt-é nép, melyhez nem igy szólottunk volna, és mely iránt szivünkben e szavakat nem találtuk volna irva lenni, kedves testvérek? Volt-é más ellenségünk mint a jogtalan, mint az önző hatalom?

Ezen rövid időszak, a tavaszi forradalmi kezdet, voltak azon perczek, melyben minden népek' jobbjai mintegy elfelejtve a nemzetiség kapcsait, magukat mindnyájan egy népnek, egy atya gyermekeinek tekintették. Az önző csak kivételkép különözött el; mert hiszen a tenger vizében is van szemet.

Europa népeit egy hang költötte fel. Kezet nyújtottak egymásnak s ugy hitték, kölcsönös erőre szükségük lesz.

És ime alig folyik le 4 rövid hó, minden másként áll. Soha sem volt példa a népek' vándorlása óta, hogy nép nép ellen harczolt volna. A hadak dinasták hadai voltak. De most a népek, kik mint testvérek találkozának, küzdtéren állanak szemközt.

Régi időkben vad volt az ember; ha harczra vágyakodott valami természetesnek látszék; de most a forradalomra miveltség és önismeret érzete költötte fel a kebleket, még is a egdurvább szinben tünnek fel a világesemények.

Az olasz nemzetet meggyőzni dinastának többé nem lenne hatalmában, s nemhogy testvérekként örvendenénk e nép' boldogságán, hanem nemzetek egyenként szólalnak föl e nép ellen.

A német nemzet az olasz nemzet ellen fegyvert küld s harcztérre lép. A magyar szinte a dinastiának adandó segedelemre nyilvánítja hajlamát.

A horvát nemzet a magyar ellen öldöklő fegyvert viszen.

Az osztrák nép a magyar nép ellen a legdühösebb elfojtott haragot visel.

Mi lelte a jó testvéreket, hogy ily bosszú taszítja őket egymástól el? Mit vétett nép népnek, hogy igy egymásnak jogtalan vérét ohajtja? Semmit. Azok, kik a nép ügyeért egyszer felszólaltak, és azon milliók, kikben ez viszhangra talált, mindig ugyanazok.

Hanem a hatalomra vágyakodók, az uralkodók kezdték el ördögi játékukat. A népeket, kik testvéri ölelkezésre készültek, a nagyravágyók, az uralkodók gőgje sírjához készül vinni. Megmérgezik a testvéri érzelmet, az őszinte kebleket, s mi csoda, ha mámoros fövel, megtébolyitott észszel, a testvérek egymásra rontanak?

Ez a reactio mive. Az osztrák vagy német nép soha sem fog oly furfangos eszmékre jutni, hogy a magyar pénzügy és haditárczája az ő kezében legyen. Erre csak egyesek ingerlik a népet, azon egyesek, kik **népboldogság** helyett **hatalomról**, kik **igazság** helyett **előjogról** álmadoznak.

Mi gondja lenne arra a német vagy osztrák népnek, hogy Magyarország határával kisebb vagy nagyobbodjék-e a birodalom' határa? A nép legfölebb azt mondaná, szomszéd magyar! legyünk jó testvérek, segitsünk egymáson, egyik egyben, másik másban, de földét és vagyonat kivánni nem fogná soha.

Ez a különbség abban, ha hatalom avagy néppel van valakinek baja. Az uralkodó hatalom természetében fekszik a nyomás; a nép más nép irányában mindig lesz oly méltányos, a mennyi méltányosságot egy moralis testülettől várhatni. A hatalmak érdekei azonban bizonytalanok és változók — ezek kezében a nép csak eszköz marad.

Midőn tehát azt hallom, hogy az osztrák nép ellenünk ellenséges hangulatban van, soha sem akarom ezt hinni azon nép tiszta és valódi hangulatának, — hanem tekintem ezt a reactio bajnoki által mesterségesen előidézett hangulatnak, mely pénzen megvásárolja a bujtogatókat s álhíreket terjeszt. A nép érdekét belekeveri a dinastia érdekébe, rémképeket állit fel s igy részint a tiszta értelmek zsibbadásra jutnak, részint az önzés fanatismussá válik.

Ezt tette irányunkban a népnek roszakarója Bécsben. Minden lapok vetekedtek a népek közti sympathiának lerontásán. Legelőbb is az olaszok ellen küldettek önkénytesek; azt mondták. ha Olaszország elszakad Ausztriától, minden ausztriainak éhen kell meghalni, — aztán a magyar nemzet iránti sympathiát ölték el, azt mondták a czudar magyar nem akarja fizetni a statusadósságot, és evvel egész Ausztriának roppant szükséget, veszteséget kellend szenvednie — s igy a nép elrémülve, ijedtségében azon magyar nemzet ellen, mely korábban forradalmi bajtársa volt, ellenséges érzelmet táplál.

Ezek a hatalomra vágyakodók működéseinek következményei. Ezekből okúlhatnánk, hogy mig egyeseknek joga leend magukat a nép fölöttieknek hinni, addig nem lesz nyugta a népnek; mindig akadandnak, kik ezt fölhasználandják.

Tehát biztosítsuk a népfelséget, és kemény büntetés legyen azon, ki ez ellen merészelne törekedni.

De a tárgyhoz visszatérve, nem akarom azt hinni, hogy azon osztrák nemzetet, mely velünk a tavaszi forradalmi időkben annyi rokonszenvet mutatott, mostani felbujtogatott állapotából visszavezetni nem lehetne. Én hazám határán nemzetiségemnek hő barátja vagyok és csak véremmel szünhetnék meg ezen indulat bennem; de hazám határán kivül minden népet mint testvért szeretek. Ha hatalom ellensége a népnek, — boszút kell ellene forralni; de a testvér népekkel ki kell békülni. Fel kell őket világositni, hogy érdekünk egy, ellenségünk egy: a hatalom, mely béke idején ismét kényuralomra törekedendik.

És e részben az Egyenlőségi társulat tehetne valamit. A magyarországi lapoknak a német népre kevés hatása vagyon, ők e nyelvet igen kevesen értik; a német hirlapok pedig a mi lapjainkból semmit a mi érdekünkben nem közölnek; hanem a hol csak lehet felhasználják azt a mit ellenünk szórhatnak.

Ily körülményekben tehát legtöbb hatása van a szónak; ne várjunk idegenektől, kik talán jó szerencsekép szólnának mellettünk.

Ha az egyenlőségi társulat egy nyilatkozatot bocsátana a bécsi aulához, s ebben kifejtené a népek közös érdekét, miszerint ez, nem a határok és birodalmak nagyságától, hanem mindegyiknek külön függetlenségétől feltételeztetik; kifejtené, hogy minket és testvéri érzelmeinket csak a rosz akarat mérgezte meg, s a mostani ellenséges indulat csak a hatalmakat, az uralkodni vágyókat segítheti elő, s kifejtené hogy a statusadósság el nem vállalása is nem az osztrák népet, hanem csak azon egyeseket sujtaná, kik eddig különben is a néptől szedték összze kincseiket, s ily egyesek felsegéllésére egyetlen nép sem köteleztethetik, különösen akkor midőn szabad akaratát legelőször gyakorolja.

Egy ily nyilatkozatnak lenne hatása az osztrák népnél, és meghökkentené a reactio működését. Mert lehetetlen, hogy mireánk törekedjen egy nép, ha meg lesz győződve, hogy mi soha népek ellen vívni nem fogunk, soha jogtalan uralmakat nem türendünk; s ha meg lesz győződve, mikép politicai czélunk nem puszta dicsőség, mely a hiuságnak fattyúgyermeke, hanem a mi, és minden népek közös boldogsága, mely csak a népfelség' létesítésében tenyészhetik.

Azon nép, mely a legsystematicusabb kényuralmi rendszer ellen föl mert szólani, mely a kegyuralom helyébe a népjogok legszabadabbikán alapuló alkotmányt tettleges erőhatalommal állítá fel, mely a szuronyok és zsoldos csapatok ellenében barricádokkal védé magát, meg fogja érteni szavainkat. A megcsalatás érzelme erősb köteléket füzend közénk.

És ez azon lépés, melytől én sokat várnék; várnám a camarilla megsemmisítését; várnám a bécsi népnek politikai körülményeibeni világosabb önismeretét; várnám azt, hogy a bécsi nép nem engedné ezüstjét a horvát lázzadók számára elvitetni; várnám azt, hogy a statusadósságot követelnék azokon, kik ezen adósságnak okai, s kik e pénzen a népeket lenyügözték.

Munkácsi e. gör. megye a reform' terén. Átalános panasz volt eddig, hogy a görög egyesült papság igen hátramaradt, miért is ez rendesen az utósók közé számittaték. Talán jogszerüleg, tekintve azt, hogy mig a latin papság uszott a kincsekben: addig a keleti egyház' uniált szolgái — családos voltuk mellett — néha a mindennapiakat sem birták. Igy természetesen a görög papság hátul volt.

Szellemileg kevesbbé helyes a nevezett vád, ámbár nem alapnélküli; mert hogy a görög papság — például a munkácsi püspökmegyében — oly igen alant állna müveltség' dolgában, mint sokan hinni szeretik: ezt csak némely tulbuzgó hypokrita állithatja.

Azonban tagadhatlan, hogy a görög clerusnak sok szerezni, javítnivalója van: s midőn az újabb kor egyesek, társulatok s népek elé követeléseket szabott: a görög elemnek nem kevés jutott, minek betöltése üdvét, javát föltételezi.

Csak örvendenünk lehet tehát, midőn a munkácsi püspöki megyét a reform' terére föllépni akarni látjuk, bizony erre nagy szüksége volt! és lesz mindaddig, mig már egyszer ki nem bontakozik az ó slendriánokból, s egy új szellemet nem vesz föl, a kor' igényeihez alkalmazottat; még pedig kezdve onnan fölülről, a biboroktól s aranykeresztektől le a legkisebb papjelöltekig.

Természetesen, e felhivás, melyet a kor régen tett már, némelyeknek nem akar tetszeni, főleg ott fönn, a kormány mellett, — de majd segítend ezen is az idő!

Munkács megye' egyik lelkes egyházi kerületében, névszerint a Turjaiban összeült a papság, s derék esperese' előterjesztésére s legnagyobbrészint inditványára, pontokat szerkesztett össze, melyek most megyeszerte elterjedve s vitattatva, rövid időn hatásukat is kiterjesztendik a kormány fele, s mint kivánatok s talán követelések lépendnek elő.

Legelső, mi e pontokban, mintegy bevezetésileg sürgettetik: e megyei zsinat. — Ha valahol, e megyében szükség volna rá, csak az baj, hogy némely egyéneken, kik e szükséget átlátni eddig makacsul vonakodnak, a dolog fönakad. — A kormány — a jó isten tudta okoknál fogva — nem lát ebben szükséget. E vakság talán csak addig tart, mig a föllegek alulról föllátó szelek által el nem oszlattatnak. Programm szerint e zsinat' tárgyai közt leendene a papság' ellátási ügye s jövedelmének megalapítása. Hogy a munkácsi papság' e kis része, mely ez említett programmot szerkezé, elsőben is a jövedelemről szól: épen nem csodálatos. Ez azon alap, melyen a papság' legtöbb érdeke épitve van; s még a szellemi jólét is anyagit föltételez. Igy a munkácsi nyomorultul ellátott családos papságnál kész a mentség. — Azon egy észrevételem van, hogy talán jobb lett volna specialitásokra nem ereszkedni a jövedelem' tárgyában, s nem az összegeket, hanem az arányt megszabni. A javadalmak' osztályozása s fizetése 1200, 1000 és 800 pftban, fő és alesperesek' fizetése 400 és 300 pftban, éneklészek és tanitók 4— vagy legalább 300 pftban terveztetik a nevezett programmban.

Ezen előzmény után következnek a kérelmi vagy inkább, mint a czímben kifejezve van, kivánati pontok.

Az első megyei zsinatot minden harmadik évben sürget. Előbb kimondám véleményemet a zsinat' ügyében, s most csak azt ismétlem, hogy komolyabb s erélyesb föllépése nélkül a megyei papságnak e pontba nehezen egyezend meg a munkácsi püspöki kormány, mely — eddig ugy látszik — komolyan el van tökélve, megmaradni a régi monarchicus kormányrendszer mellett, s rendelkezni tetszés szerint de nobis absque nobis, a világpolitikának satirájaul. — Adja isten, hogy ne ugy legyen!

2-ik pont a főesperességek' jogait s személyeit kivánja visszaállíttatni. Tudniillik a munkácsi megyében 7 főesperesség van: s valóságos főesperes van egy, de ez is csak czimet bir, mert e megyében a főesperesnek épen semmi joga sincs, pedig a jus canonicum máskép rendelkezik ám! — Igen, de a munkácsi püspöki kormánynak, mely még csak annyira sem capacitálható, hogy főespereseket neveztessen oly régi időtül, — annál kevesbbé tetszik másnak adni kormányzási jogokat. Igy a kerület' e pontja kellő érdekü.

4-ik pont sürgeti az üres abbatiák és kanonokságok' betöltését. Furcsa fogás megyénk kormányában, miszerint nem szereti az üres székeket s hivatalokat betölteni, nehogy ez által más is birjon egy kis tekintélyt.

5-ik pont sürgeti kikéretni a vidéki papság' véleményét a főesperességekre s kanonokságokra való előterjesztéseket illetőleg. — Mert — tapasztalható — hogy rendesen pártember s atyafi a legérdemesebb!!

6-dik pont kivánja minden hivatalokra, még kanonokságokra is a hős papokat is alkalmaztatni. Hogy eddig az nem divatozott, nem következés, mintha ezután sem divatozhatnék. Nem dogma, sőt nem egyéb szokásnál.

7-ik az alespereseknek segédlelkészt kiván, hogy az annál pontosabban eljárhasson fontos hivatalában, a kerületet látogathassa, rendezhesse stb. Csak az, ki tudja az alesperesi hivatal' fontosságát a megyében, egyszersmind terheit ismeri: láthatja kellőleg, mi méltányos e kivánat.

12-dik pont kivánja, hogy a megyei könyvtárból a könyvek olvasás végett ingyen adassanak ki. Bizony méltányos gyakorlat állt fön addig, hogy a megyei könyvtárt a megye csak fizetés mellett használhassa.

13-ik kiván évenkint 4 időszaki szentszéki ülést, melyekre, legalább kettőre minden alesperes is jelenjék meg; s itt csak közös fontosb ügyek vitattassanak. Igy például

14-szer, kispapi csőd, ily gyülés elött tartassék. Ha megmondom, hogy e megye' kormányánál az érdek sok ügyek' eldöntésében, a kispapok' fölvételében pedig, valamint más dolgok' elitélésében is a nepotismus s rokonság főrugó: látható e két pont' érdekes volta.

19-ik pont ellenőrködési kezelést kiván a megyei pénztárakra nézve. Tudniillik ugy kezeltetnek e megyében a pénztárak, hogy senki sem tudja, hova megyen sok alapitvány. Egy példát hozok föl. — 8 év elött a papság megyei zsinatban elhatározta, hogy a fönálló papözvegyi pénztár' nagyobbitására minden pap 10 évig jövedelme'

minden forintjából három krajczárt e tárba fizetend évenkint. Igy a nevezett papözvegyi pénztárba évenkint 6 ezer 800 s néhány pft járul be, mi 8 év óta már 2 százezer váltóftra rug. Azonban a papi özvegyek kevéssel kapnak, csak pár fttal többet, mintsem kaptak 8 év előtt. Hol a tömérdek pénz? a megyei papság hiában kérdi, csak kitérő s néha neheztelő hangon irt választ nyer. Igy a papság fizet, s végre azt sem tudja, hová tétetik pénze? Legfurcsább, hogy semmikép sem lehet az illető kezelőket rávenni, miszerint előmutassák kezelésök' rendjét s a pénz miben- és hollétét. Vajjon hol ama józan ember, ki itt ne gyanakodnék??! S most itéljük, ha a 19-dik pont nem igazán méltányos és szükséges-e?

21-ik p. a papi öltönyt csak egyházi szertartások' végzésére s tisztelgésekre kivánja szoríttatni. Ehhez commentár nem szükséges.

22-ik kivánja a mise s egyházi könyveket a magyar ajku hívek' számára magyarra fordíttatni.

25-ik pont akarja, hogy a mérsékleti egyletek az egész megyében behozattassanak. Néhány év előtt némely papok, különösen, hol leginkább szükséges volt, a Turja kerületiek, esperességük' vezetnöksége mellett terjeszteni kezdék hiveik közt a mérsékleti egyletet, az itt kizárólagosan lakó orosz ajku nép' boldogtalan állását ugyanis leginkább eszközlé a nagy mértékben elharapódzott, sőt meggyökeresedett szeszes itallali mértéktelen élés, mely elemészti a nép' vagyonát, s őt a zsidó rabszolgájává tette. A világi hatóság nem csak első nem tett lépéseket, hanem a papságot is hátráltatá, s elő nem segité boldogító munkálódásában, s egy derék tiszttartó még elveket is gördítgetett az emlitett esperes' müködései elé; de a rosz akarattal párosult avatatlanság elporlott a jószándék' sziklaszilárd akaratán. Minden akadályok mellett a mérsékleti egylet oly hatással működött, hogy ez a nép' vagyoni s erkölcsi állásán első tekintetre észrevehető volt. Azonban a mult népképviselőválasztás óta elhintetvén a nép közt a papjai iránti bizalmatlanság, a nép új szerkezete mellett egészen kilépvén korlátjai közől: minden eddigi sükeres müködésnek vége lett, s a nép előbbi utjára tért. Innen magyarázandó a nevezett 25-ik pont.

27-ik pont kivánja, hogy a munkácsi megye, mint terjedelmére nézve a görög egyesült megyék közt legnagyobb (7 vmegyében 469 parochia) és korára legrégibb, (1490ben püspöke volt, kiről tudomásunk van) érseki megyévé emeltessék. Közönségesen ismeretes azon bizalmatlanság, mely a görög s latin egyház között régóta fönáll, innen kivánható volna, hogy a görög egyház nem latin, hanem saját patriarchát birna. Fájdalmas az, hogy ki kell mondanom, de való, hogy a latin papságnál a görögöknek nagyobb ellenszenvü embereik nincsenek! — Igy már csak e tekintetből is e pont mindenesetre a leghelyeselhetőbb.

A nem emlitett pontok kisebbszerü, de oly tárgyakkal foglalkoznak, melyek a megye' benső üdvét érdeklik, s minden tekintetben üdvösek.

E fölhozott s felvilágositással kisért pontok nyiltan bevallják buzgóságát azoknak, kik készek voltak e sok javitást igénylő megyében az üdvös s mérsékelt reform' zászlaját kitüzni, s a megyét fölszólalásuk' javukrai közremunkálásra fölszólítani, miért is a megye' háláját nagy mértékben megérdemlik.

Végezetül megjegyezzük, hogy igen gyáva szellemet árulandana el a megyei papság, ha e pontok' nyomán erélyes föllé ést nem tenne sorsa' javitásán; sőt várható, hogy a megye továbbra is terjeszkedend önreformjában, s például a görög egyházi ritusra is, a böjt, szertartásegyszerübbités, s más ilyenekre kiterjesztendi figyelmét; bár a derék Turjai kerület erről is nyilatkozott volna!

Azonban feltünt még egy más sokkal fontosb kérdés is e megyében, mely ezt jóformán átvillanyozá, a görög egyesült papság' másodszori s annyiszor mennyiszeri házasságát illetőleg; s e kérdés annál nagyobb mozgalmat szült, mivel a megyei kormánytól, vagy szorosabban szólva a megyés püspöktől lön megindítva. Erről azonban mint terjedelmesről, ha a szerkesztőség megengedi, [1]) máskor értekezendem.

Emberkényi.

[1]) Az engedelemről annál kevesbbé kételkedem, minél korszerübb a nevezett kérdéses ügy, s minél kevesbbé van lapunk, mely

Lapszemle. Jellasics bécsbeni tartózkodásáról ekkép szól a Népelem. A mint Jellasich azon herostratusi hős, ki által a panszlavisticus orosz, a liberalis Ausztria, a despoticus katonaság, és a dynastia egy — uralkodásra vágyó nő vezérlete alatt elhamvadt reményük szikráját felélesztení akarják, Bécsben julius 22-én megérkezett volna, a Bécsben tanyázó katonai tiszti kar Schön árkász ezredes elnöklete alatt a magyar testőrség épületében, hól a sajtó korlátozása tárgyában egyébkor is öszvejövetelek az emlitett tisztikar által tartattak, jelenleg is öszvegyülekezének, de a Jellasicsnak tartandó tisztelkedésre térvén ált, a testőröket képviselő Perczel erélyesen visszautasitá, mind a mellett, is 28-án az egész testület teljes diszben Schön ezredes vezérlete alatt udvarolt Jellasichnak, ki igen megilletve érezvén magát, a császár és a katonaság jogait fentartani igérkezék. — Erre a magyar velök egyet nem értő tisztikart látogatván meg, a chameleoni barátságot fentartani igérkezének; ennyi butaság és szemtelenség valóban bámulandó!! A nevezett tisztikar Jellasicsban régi dölffénye visszaszerzőjét tekintvén, a magyar alkotmányos érzetü tisztekkeli barátságot fentartani véli?

A nevezett nap estvéjén német, és lengyel katonaság öszvecsődittetvén hosszu, s vastagabb szálú viaszgyertya (előleges borozás után) adatott markukba, szinte, mintha szláv demonstratio lenne, — a Bécsben lappangó sáska számu panszláv emissárius vegyült közükbe. — Megindultak két zenekarral, vagy harmafélszázra menő fáklyákkal, három német, (nem ausztriai) illir, és fehér zászlóval a Hofról, a Grabenen keresztül a karinthiai utczába a „vadember" (Jellasics szállása) elé. — Itt kezdék éljenezni a nevezett pártütőt, — ki a monarchia egysége, a császárhozi tántorithatlan hüségéről károgott!

(„Hüség és orosz zászlók alatti rablás")

Hallatszott nehány füty is, de a fegyveres gyalog, és lovas nemzetőrség, a sok „Sicherheitswache" meghiusitá a tervezett macskazenét. A kávéház vendéglő, és a korcsmákban tanyázó igen igen számos emissárius által felizgatott czizmadia politicusok csoportozatokban dühös ingerültségig védték pártolák Jellasics eljárását ellenünk, és miért? mert mi pénzünket, és katonáinkat magunk számára tartjuk fenn. De szükségesnek látom itt azon Koszuth által is félreértett Bécsről megjegyzeni, — hogy vannak ott felőlünk helyesen gondolkozó németek is, s éppen azon aulában melyet Kossuth oly nagyon gyalázott, itt mellékesen legyen emlitve, az aula döntötte meg a zsarnokságot, és tartotta fenn majus 26-án a szabadságot; — éppen ezen fáklyazene után rohan hozzám egész dühösen egy német iró ezeket mondván: „Wien ist eine Hu...! Innét kitetszik, hogy vannak ott helyesen gondolkozók is, de jobbára csak a fiatalság közt, mert ezek józan felfogását nem fojtja el az önérdek, az önzés, mint Bécs az Allgemeine Östereichische Zeitung által képviselt politicusait, kik a félpecsovicsokhoz tartoznak; korántse higyék tehát hazámfiai, mintha ez a lap képviselné azt a pártot, mely a szabadságot kivivta, fenntartotta, is ki még most is tényezője, és evvel ujjat huzni Kossuttól igen igen rosz politica volt, mert igy még ezen helyesen gondolkozókat is elidegenité, kiket bajjal sikerült lecsillapitanunk.

Ennyit szükségesnek tarték hazámfiai tudomására juttatni. T. M.

UI. Nevezetes, hogy István k. helytartó Bécsbe érkeztekor Wenkheim Bélát Jellasicshoz küldé, az elüzött horvátokat pedig el nem fogadhatá ugyan napon. (Ezt mi nem hiszszük. A Ref. Szerk.)

Vidéki mozgalmak.

Kolozsvár. Egy atyailag gondoskodó rendeletet vagyunk bátrak t. cz. olvasóinkkal közölni, melyet a kolozsvári főharminczadi hivatal sziveskedett a helybeli könyvárusoknak kiadni.

„2991 1848. Megtalálásuk következtében, hogy t. i. a jelen forrongó környülállások között mi tevők legyenek a censurai rendeletekkel és utasitásokkal a bejövő könyvek és nyomtatványokra nézve? — ezennel oda utasíttatnak a főkormányszék elnöki hivatal idei majus' 8-kán 1081 szám alatt kelt határozata nyomán, hogy az

kizárólag érdekeinkkel foglalkoznék, mi fölötte ohajtható volna?

Emb.

eddigi fenállott censurai rendelmények és utasítások nincsenek eltörölve."

A k. kincsár üléséből jun.' 11-kén 1848. Ellenőr.

Fogarasból jul. 8-kán indultak el a székely katonák Szakadát felé, hogy a Tordán és Abrudbányán levőkkel egyesülve Szeged tájára menjenek. Elindításukra igen sokat tett a k. biztos -ek lenléte és néhány székely lelkész felvilágosító szónoklata. — Eleinte azon okból nem akartak mozdulni, mivel a nemesség és felszabadult jobbágyság velök nem megy. S. W.

Fővárosi hirtárcza:

— A lapok örömtelve jelentik, hogy a magyar huszasok igen nagy örömmel fogadtatnak a közönség által s egy huszasért 1 forintot is adnak (t. i. váltóban) vagyis 20 procentet. Mi ebben semmi nagy örömre okot egyátalában nem látunk, mert e kitüntetésben nem csak a magyar huszas részesül, hanem akármely német köriratu is, és ennek oka nem a magyar sympathiában keresendő, hanem az ezüstpénznek roppant megfogyatkozásában, minélfogva mióta az új 1—2 pftos német bankók' sáskasokasága hazánkat elárasztá, ez országos csapás' következtében innettova majdcsak írmagul látunk itt ott egyegy huszast, tallért már ugy sem láttunk régen. — Majd ha a magyar bankók iránt fogunk hasonló hírt hallani, akkor aztán mondhatjuk majd, hogy okunk van örvendeni. — De félünk, hogy azok a magyar bankók addig késnek — mig egyszer azon veszszük észre, hogy egészen elkéstek.

— Az egyenlőségi társulat' tagjai felszólíttatnak, hogy díjaikat, (1 pft. egyszer mindenkorra) kik még le nem tették, Müller Gyula társulati pénztárnoknál lefizetni siessenek.

— Mészáros hadigőzös hétfőn reggel hagyá el fővárosunkat. 12 álgyu, melyek közt kettő 12 fontos, van födezetén.

— Mult szombaton országos rendőrségünk' hurkára — irja a K. H. — ismét egy madár került, valódi arany és ezüst fáczán egy személyben, mert 3050 db. arany és 15,000 ezüst ft. huszasokban volt nála. A pénzt Bécsből hozá s állítólag Eszékre szándékozott vinni kereskedési czélokra. A dolog gyanusnak látszék, s a rendőrség a pénzt vivőstül együtt elfogá.

— Barabás Miklós képiró a harczmezőre induló önkénytes sereg fölszerelésére 41 pftot ajándékozott, belőle 30 ft. felszerelésre, 11 ft pedig szegényebbek' napidíjazására fordítandó, a jövő hó végeig, minek elteltével kötelezi egyszersmind magát mindaddig, mig a pesti nemzetőrök a csatatéren lenni igényeltetnek, számukra naponkint egy pengő huszassal járulni, mely összeget minden hóra az illető helyen előre leteend. — Valódi hazafitett!

KÜLFÖLD.

Páris jul.' 20-kán. A nemzetgyülés mai ülésében fájdalmas benyomást okozott Corbon alelnök jelentése Dornés képviselő elhunytáról. A derék képviselő, ki a juniusi napokban annyi hősi elszántságot tanusított, a torlaszokon kapott sebei következtében halt meg. Sorshuzás által azonnal 50 képviselő jeleltetett ki, temetésénél a gyülést képviselendő. Azonban az elhunytnak magasztos szilárd jelleme oly általános tisztelet tárgya volt, hogy a küldöttséghez a nemzetgyülés valamennyi pártszinezeteiből számos tag csatlakozott. Az ülés végén Lagrange indítványára határoztatott, miszerint a temetés napján a bizottmányok s a gyülés összeülésének ideje elhalasztassék, hogy a dicsőültnek számos baráti s tisztelői a temetésnél megjelenhessenek. Dornés családjában a hősi bátorság firól fira szállt örökségül; atyja, ki tábornok volt a császárság alatt, az 1812-diki táborozás után halt meg Wilnában. Maga Dornés jun.' 23-kán reggel, a lázadás' kitörésekor, élete koczkáztatásával a torlaszokra ment, engesztelő beszédével a vérontást akadályozandó, s franczia golyó által kellett meghalnia. A „National", melynek dolgozótársa volt, egy szivreható gyászos necrologban szenteli meg emlékét.

Róma, jul.' 14. Folyó hó' 7-kén mult ki Bolognában Galitzin Tódor hg, ki Romában második hazáját találta fel, melyhez érzékeny szeretettel vonzódott. A mily áldozatkészen fordult előbb a kath. vallás felé, épen úgy láttuk őt a nemzeti lelkesedés napjaiban mint közvitézt Lombardiába jőni, hogy választás szerinti hazáját megszabadítani segitsen. Gyöngéd teste nem birhatta ki azon nehéz fáradalmakat, melyeket oly tiszteletre méltó kitartással viselt, s alattok végtére le kellett roskadnia. Ha valami lélekemelő dolog látni embert egy eszmeért élni, halni, annyival megragadóbb ezen eset, midőn az elszántság és önfeláldozás, ritka igénytelenség- és jellemszilárdsággal egybekötve jelenik meg. Sokan szomorkodnak a jeles ifju elhunytán, mert sokaknak volt segítője, megszabadítója.

A bécsi országgyülés julius 29-ki ülésben a belügyminister a szószékre lépvén fölolvasá a ministerium által ő felségéhez küldött föliratot, melyben ő fölsége a Bécsbe visszatérés sürgető szükségére és császári kötelessége betöltésére kérőleg figyelmeztetik. — Mire — a minister szerint — ő fölsége azon választ adá, hogy b ztosítja a ministeriumot, miszerint a mennyiben a nyugalom és bátorság visszaállitva van, és az országgyülés arról, hogy egész szabadsággal müködik, teljes garantiát adhat, Ferencz Károlyt mint császári helytartót Bécsbe küldeni fogja. — Ugyanazért a minister indttványozá, hogy az országgyülés ő felségéhez egy fölirást intézzen, melyben ő felsége a visszatérés sürgetőségére figyelmeztessék; mely felirat ő fölségéhez egy küldöttség által vitetnék meg. Erre heves vita keletkezett, melyben Stadion, Pillersdorff, Klaudi, Borrossch, Loechner sat. vevének részt; végre azon határozat keletkezett, hogy az osztályok tagjai közől egy bizottmány választassék, kik a föliratot kidolgozzák, és küldöttségkép ő fölségehez Innsbruckba vigyék. — Erre az ülés azonnal osztályokká alakult át, hogy az érintett tagokat megválassza, az ezek által fölteendő fölirati szerkezet pedig az ez napi esti 6 órakor tartandó ülesben fog tanácskozás alá vétetni. — Ugyan ezen ülés azt is elhatározá, hogy ünnepélyesen nyilatkozni fog, miszerint teljes szabadsággal tanácskozik.

Berlinben f. h. 23-dikán minden utczaszögleten volt olvasható egy „felszólitás a néphez" az ottani porosz egylettől. Benne Poroszhon felolvadása Németországban sajnáltatik, s nyilt ellenszegülésre történik felhivás a frankfurti nemzetgyülés ellen ... Ezenkivül feltünnek még némely, eddig ugyan elszigetelve álló, egyes jelenetek is, melyek az egyes Poroszhontól reactiora mutatnak a Frankfurtból jövendő rendeletek iránt. Igy már egyes polgárvédosztályok, főnökeik unszolására, egyesültek, hogy a birod. kormányzó iránti hűség esküjét megtagadják.

Szervia. Jul. 11-kén nyittatott meg Kragujevaczban a népgyülés. Czélul volt kitüzve a nyugalom és rend fentartás, a nép alkotmányos szabadságának és jogainak megóvása a folytonosan gyarapodó europai politikai mozgalmak irányában.

Nápoly. A nápolyi király, a genuai herczegnek szicziliai királylyá tétele ügyében, jegyzetet küldött az északi udvarokhoz. A szicziliai király, a parlament határozatánál fogva, következő névvel és czimmel fog élni: „I. Amadeus Albert, az ország alkotmánya által Szicziliа királya." Első nevét, Ferdinándot, a parlamenti határozat eltörölte, mivel e név egész Szicziliában utált és megvetett.

Spanyolország. Madrid. A spanyolkirálynő darab ideje reményteljes állapotban van, s az orvosok eltiltották neki a tánczot és lovaglást. Ez állapotra, a ‚Heraldo' körülbelől illy formán fejezi ki hivatalos örömét: „Nézzétek, oh spanyolok! milly derék, egy királynéval birtok ti! Nem elég hogy az ártatlan Izabella iránt unki szeretetből viselőssé lesz, hanem mennyei resignatioval lemond a lovaglás, sőt a mi több a tánczgyönyöreiről is. Milly nagyszerü feláldozás a népért! ti ezért kevesebbet nem is tehettek, mint hogy a hála és lelkesültség érzelmei közt olvadozzatok."

A Reform' szerkesztőségi irodája van: Kalaputczában 201-d. szám alatt 1. emeletben. — Látogatási idö: délelőtti 11-től délután 1 óráig.

Felelős szerkesztők: **Nádaskai és Zerffi.** Kiadó tulajdonos: **Emich Gusztáv.**

Budán, az egyet. nyomdában.

Budapest. 30. Nyárutó' 4. 1848.

Előfizetési ár: évnegyedre helyben 2 fr. 30 kr. vidékre 3 fr. félévre helyben 5, vidékre 6 fr. ezüstben.

REFORM.

Előfizethetni a kiadónál (a postával szemben.) és minden postahivatalnál. — Egyes szám ára 3 pkr.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Felhivás

a magyarhoni irók, szerkesztők, nyomdászok, könyv- és mükiadók s kereskedőkhöz, és az irodalom és szabadsajtó minden barátihoz!

Polgárok!

Az Egyenlőségi társulat megalakulása után egyik legelső teendőjének tartotta részéről megtenni a szükséges lépéseket megszüntetésére azon sajtótörvényeknek, melyek a szabadság' eszméjének gúnyára, a szellemi munkásság elbénítására és a magyar irodalom nagyobbszerü kifejlődésének akadályára mai napig fenállanak. Kéreményt nyujtott ugyanis be a képviselőházhoz az iránt, hogy az 1848-diki sajtótörvények megszüntetvén, a cautiók örökre eltöröltessenek, a sajtónak külön büntető törvények általi megszorítása enyésztessék el.

Polgártársak! a szabadsajtó' ügye mindnyájunk ügye, miként akarjuk, hogy az édes szabadság mindnyájunké legyen. De egyszersmind oly ügy, mely azokat érdekli legközelebbről, kik a fenálló sajtótörvények által közvetlenül nyomatnak, és ezek ti vagytok hazánk irói, szerkesztői, nyomdászai, könyv- és mükiadói, könyv- és mükereskedők. A szabadsajtó' ügye tehát titeket kétszeresen érdekel; ugy mint honpolgárokat, kiknek a szabad sajtóban a polgári szabadság' biztosítékát kell tekintnetek, és mint magánpolgárokat, kik a sajtó' segedelmével keresitek kenyereteket.

Felhivunk tehát benneteket együtt és egyenkint ünnepélyesen és nyilvánosan, járuljatok ti is a szent ügy' kivivásához, tegyétek meg ti is mindazt, mit a szabad sajtó' érdekében megtenni, annak jogszerüségéről meggyőződve jónak láttok, egyesitsétek munkásságtok miénkkel, járuljatok kéreményekkel a törvényhozás elé. A kérelem minél erösb a kérők száma általi, sikere annál bizonyosb.

Nem kételkedünk, mikép hazánk' azon tudományos testületeinek, melyek részint országos részint magán adományzások' tetemes jóvoltát élvezik, névszerint a magyar akademiának és kisfaludytársaságnak, nem vala e felhivásunkra szükségük, hogy megtegyék kötelességüket a szabad sajtó' jogának kieszközlésében.

Polgártársak! az élet csak nyilatkozatai által érdemli az élet nevezetet. Ki lánczait lerázni nem ügyekszik, nem méltó, hogy azoktól meneküljön.

Mozogjatok, nyilatkozzatok, mutassátok meg, hogy méltók vagytok azon magasztos szellemi szabadságra, melyet a polgárnak csak a szabad sajtó biztosít!

A szabadság, egyenlőség és testvérség nevében.

Költ Pesten, jul.' 30. 1848.

Az egyenlőségi társulat nevében
Madarász László, társulati képviselő.
Nádaskai Lajos, társulati előadó. [1])

1) Kéretnek a hírlapok, jelen felhivásnak lapjaikba felvételére.

Budapest, aug.' 4.

Nehéz, fontos események' előestéjén állunk. A reactio finomul szött szálai végre erösen megkötendők, s a hurok az alattvalók' nyakára vetendő, hogy öket vele vagy megfojtsák, vagy az absolutismus régi alávaló fogságába visszavezessék.

Mint fényes eszköze a reactionak természetesen a katonaság szolgálandana.

A katonaság, mely bottal neveltetek föl, melybe a rabérzelem beléveretett, mely sokkal nagyobb butaságban hagyatott, semhogy beláthatná, mikép a szabadság többet ér mint a világ minden kardbojtjai és egyenruhái; a katonaság, mely a régi rendszerben öszült meg, melynek, természetesen, szennyes istápjául használtatott, most magát fölöslegesnek, tehát nevetséges hiuságában sértettnek érzi, — e katonaság az ujkori institutiók rákfekélye, s addig sem nyugalom sem béke nem remélhető, mig e gondolkodás és érzéstelen gépek' kezéből minden hatalom ki nem vétetik.

Hiszen akadt katona, ki magát magyarnak nevezi, ki szivének a magyar névre bátrabban kellene feldobognia, mely néven mégis csak szép számu hösöket számolunk öseink között, kik mégis csak nem egy csatában győztenek, nem egy diadalt ültenek, s egykor mint győzök állának Bécs falai alatt — akadt egy magyar katona, ki nem pirult tölünk azt kivánni, hogy nemzeti szineinket talán épen szégyeneljük, s azokat adjuk el, vessük el a három szinü zászlót, és ontsuk legdrágább kincsünk — vérünket feketesárga zászló alatt.

Nem furcsa egy dolog ez?!

Mi sokkal radikálabbak vagyunk, semhogy nemzeti szinek, jelek, czimereknek valami különös becset tulajdonitanánk, az egész színjáték régi kor' maradványa. — De ha már egyszer megvannak, s öket a nép összetartás, testvérség és egység' jeleiül használja, nemzeti kokárdánkat semmi mással a világon föl cserélni nem fogjuk. Magyar zászlók alatt mint magyarok akarunk harczolni, s mindazokat honunk' hütelen, méltatlan fiainak nevezzük, kik elég nyomoruk lehetnének az idegen jelt, idegen szint, idegen lobogót többre becsülni, mint a dicsőséggel tetézett vörös-fehér-zöldet.

És mégis akadt katona, ki Magyarországban a vörösfehérzöld mellőzésével a feketesárga mellett emelt szót, ki hazafiutlan kivánatában még tovább is ment, s azt akarta, hogy németül vezényeltessünk. Mi tisztelünk, s tiszteltetni ohajtunk minden nemzetiséget — de akarjuk, hogy a magyar seregben magyar bátorság, magyar tüz, magyar halálmegvetés ural-

kodjék,— e tulajdonokat benne magyar vezényszó tartsa fön.

A közember hadd tudja, hogy ő Magyarország katonája — nem szeretnök, hogy katonaságunk oly elfajult legyen, mint a mostaninak nagy része, mely ámbármi tartjuk, mégis mintegy szégyenl hozzánk tartozni — sőt mi több! ellenséges indulatot táplál irántunk, mert absolutisticus érzelemben bottal neveltetett, németül vezényeltetett, semmit becsülni nem tanult, sem a szabadságot, sem az ember becsét, sem hazáját, sem annak alkotmányát — hanem csupán egyedül a f e k e t e-s á r g a s z i n t.

Ily katonaság soha sem fog hős tetteket elkövetni, — ily katonaságot egy sokkal csekélyebb számu, de bátor, lelkes, habár be nem gyakorlott is, de szabadságért küzdő sereg mindig meg fog verni.

De szomoru a mi állásunk, hogy a kormánynál is lehetnek nálunk emberek, kik nem iszonyodnának népünk nemzetiségén halálos sebet ejteni.

Mészáros Lázár ur, a független Magyarország? független hadminiszterének törvényjavaslata, melyben a miniszter ur nem kivánt sem többet, sem kevesebbet, mint hogy katonaságunkat feketesárga szinekkel mázoljuk be, s németül vezényeltessünk — hála képviselőink' becsületérzetének, annyiban már elvettetett, a mennyiben a középponti bizottmány feljogosítottnak hivé magát a magyar hadseregről uj törvényjavaslatot készíteni.

Ezen törvényjavaslat is hiányos. Arról, ha vajjon a tisztek az osztrák ezredekhez áttétethetők-e vagy sem, és megfordítva, egy szó sem szól benne. Nem szükség hosszasan bizonyítgatni, hogy mindenki meggyőződjék, mikép szükséges, sőt mulhatlanul megkivántató, ha oly sereget akarunk birni, ruházni, tartani, mely Magyarország' javáért lelkesüljön — hogy e sereg csupán magyar szellemtől legyen lelkesítve.

A katonaságróli egész vita a képviselőházban elhalasztatott, mert a legközelebbi napok' fejleményitől — ez ügytárgyalása s megfejtésére nézve a ház igen sokat föltételez. — A dolgok' állása Bécsben, mint olvasóink tudják, olyan, mikép egy két nap alatt kitörésre kell kerülni okvetlen a nyilt harcznak a camarilla és nép között — és egy óra egész eddigi eseményfolyamnak könnyen egészen váratlan irány adhat. — Ha az elhalasztás ez okból történt, ugy azt megfoghatjuk és helyeseljük. —

A privilegiált bécsi újság f. évi julius' 27-kén esti melléklapjában van egy, az al-dunai vidéken levő lengyel ezredbeli tisztnek jul. 20-ról Ó-Becséről kelt magánlevele, melyet szórul szóra közleni érdekesnek gondolunk. A szóban forgó ezred' egy zászlóalja b. Bechtold' parancsnoksága alatt álló hadtesthez tartozik, melynek Ó-Becsére érkeztökkor mindjárt tudtokra adák, hogy az ottani rablóhordák ellen fognak harczolni. A tisztikar azonban, mond a levél, mindjárt a sz. tamási első, csupán álgyuval folytatott, s az ellen' erős sánczai ellenében eredménytelen csata után egymásközt összebeszélt, miszerint a határőrvidékiek ellen, mihelyt őket ezek ellen használni kivánják, harczolni nem fognak, s elhatározták ezen érzelmüket a hadtest' parancsnokának is kinyilatkoztatni. — Jul. 16-kán a tisztikar in corpore b. Bechtoldnál megjelent, érzelmeit a déli szlávok, főkép az őrvidékiek elleni harczot illetőleg vele tudatandó, s kérte őt, mikép tegyen jelentést a bécsi miniszteriumnál, miszerint ez helyzetök felett határozzon. — Hosszas vita után a főparancsnok arra határozta magát, hogy mi kivánatinkat irásban adjuk be, melyet azután a bécsi hadügyminiszterium' elhatárzása alá terjesztend. — Ma reggel korán az egész zászlóalj elővigyázaton állott, s a főparancsnok összegyüjtött tisztikarunkhoz ekkép szólott: „Uraim! önöknek érzelmeiket előbb kellett nyilvánitaniok, mivel a magyar miniszterium azokat már ismeri, mert ma éjjel sürgöny' utján tőle azon utasitást vettem, hogy jelenteném ki, miszerint az urak közől azok, kiknek ezen háboru meggyőződésük ellen van, adják be lemondásaikat, mi azonnal el fog aztán fogadtatni. Azonban a német miniszteriumhoz folyamodni, hogy ez határozzon kérelmeik felett, önöknek nem fog megengedtetni. Ennélfogva határozzák el magokat még ma ezen dologban.“— Sietek ehhez képest mindezt veled tudatni, és e felett tőled tanácsot kérni! mert én a legkinzóbb helyzetben vagyok, és meg kell vallanom, miszerint nyugalmaztatás iránti kérelmemet azonnal beadtam volna, ha nem aggódnám, hogy általa jó anyámnak bút és bánatot okozandok, és mégsem tudom, vajjon ezt mégis nem fogom-e tenni, mert inkább ohajtok Olaszhonban önkénytes közvitéz, mint itt tisztként szolgálni! sokkal több rokonszenvet érzek magamban a derék őrvidékiek iránt, minthogy ezen magyarok kényszerithetnének engemet meggyőződésem ellen cselekedni. Azt hiszem, hogy az őrnagytól kezdve lefelé, mindnyájan ily érzelemben vagyunk. Sőt maga legénységünk is, me'y pedig politikai tekintetben kevés felfogással bir, ezen háboru iránt legkevesebb rokonszenvvel sem viseltetik. Igy tehát mi itt inkább hadi foglyokhoz hasonlítunk, kiket előremenni kényszerítenek, mint szabad harczosokhoz, kiknek lelkesedéssel kellene harczolniok! Dé honnan is származhatna bennük a lelkesedés ezen követelő, dölyfös magyarok mellett? — Nincs semmi képzeted róla, minő kegyetlenséggel foly ezen háboru, ez valódi irtó háboru; gyilkolás, égetés és rablás napirenden vannak, és az ember magát a 30 éves háboru' idejére visszavitetve lenni gondolja. — Utósó ütközetünk 17kén volt, Földvárban és kivüle, egy a ferenczcsatornán tuleső faluban, mely csak egy kis órányira esik távol a romai sánczoktól, miket onnan beláthatni. Közölünk csak egy osztály volt jelen, mely a falu' déli részén egy század nemzetőrség, néhány álgyu és egy század huszárral a romai sánczok ellen az előcsapatot képezte. Magában a faluban és háta mögött állott 2 század magyar, 3 század nemzetőrség, 4 escadron huszárság és 4 álgyu; a többi csapatok a főparancsnokkal együtt Ó-Becsénél állottak. 17-dik' reggelén 3 órakor az illirek egy váratlan megtámadást tettek a romai sánczokból a falu ellen. Az első álgyulövés 2 álgyus lovat ölt, és egy álgyut sértett meg; az ellenséges álgyutüz élénk volt, s a miéink által alig viszonoztatott. Az összes előcsapatok visszavonultak a faluba, honnét aztán az ellen visszanyomatott; s mikorra a tartalékcsapat Ó-Becséről megjött, a harcznak már vége is volt — és mi az elővigyázatokra vonultunk. — Mindjárt az első álgyulövés után Földvár' számosabb rácz lakosai ellenünk fegyverre keltek, és a zavar' öregbitésére saját falujokat felgyujtották, mely tehát a harcz' bevégezte után kizsákmányoltatott, minek szemtanuja voltam. — Nekünk számos halottaink és sebesülteink voltak, de még több a nemzetőrségnek; közölük 3 halottat láttam, kik handzsárokkal iszonyuan szétdarabolva voltak. A szerbek a faluba nyomulás' alkalmával több magyar parasztok' fejeit levágták; magam is találtam, midőn később elővigyázatra mentem, egy ily levágott fejet a földön heverni, melyet aztán eltemettettem. — A nemzetőrök azzal boszulták meg aztán magukat, hogy a faluban hátrahagyott 2 ellenséges holttestet az égő ház lángjai közé vetették, s ott megsülve feküdni hagyták. — És ilyes vérlázító iszonyatos jeleneteket neked többet előszámlálhatnék, de most ezeket mellőzöm. A zászlóaljunk elleni hangulat itten a legroszabb, mivel tudják érzelmeinket s tett lépéseinket, s ezért bennünket árulóknak neveznek, mint kik az ellenséggel simpathisálnak; közelebb könnyen törésre kerülhet a dolog. Igy történt az, hogy a nemzetőrök a zászlóaljunkbeli 7. századból egy nehezen sebesültnek a kórházbai fölvételt megtagadták, mondván, hogy ő az árulókhoz tartozik; és a szegény aztán nem sokára meghalt. — Ezen ütközetben az ellenrészről világosan őrvidékiek is vettek részt, mert sokat lehetett katonaköpenyben s fekete szijjal látni, és egy, később a faluban találtatott, hihetőleg egy megsebesülthez tartozó kaput is világosan mutatta, hogy ez egy pétervaradi őrvidékié volt. Távolból ezenkivül lehetett még látni, erős tömegeket tartalékként állani. — Igy állnak itt a dolgok. Mi, az igaz, illetményünkhöz jó pótlékot kaptunk, de mi ezen judáspénzt szivesen vetnénk oda a magyar miniszteriumnak, csakhogy innen, hol semmi becsületet aratni nem lehet, menekedhetnénk.“

Közlők e czikket ugy, a mint a nevezett újságlapban áll, újabb elszomorító okiratául azon alávaló szellemnek, mely katonaságunknak főkép tisztjei közt uralkodik. E levél, mint olvasó látja, tele ellenmondással, melyek' legfőbbike az, hogy mint levéliró maga megvallja, a tiszteknek szabad tetszésükre hagyatott kilépni, ha a magyarok' ellensége ellen harczolni meggyőződésük elleni volna: és a le-

véliró e szabadságot nem használja, hanem hadifogolynak nevezi magát, ki kényszerítve harczol. Valóban ideje, hogy hadsergünk megtisztittassék e háladatlan, alacson gondolkodásu néptől, mely a magyar zsoldot elfogadni kész ugyan, de a magyar érdek mellett harczolni nem tartja becsületszerző dolognak.

Nemzeti szellemü, — minden idegen elem és befolyástól ment magyar hadseregre van nekünk nagy szükségünk.

Nemzetgyülés. Augsztus 1-sö napján a képviselők házában a nyilt ülés egy intetpellatióval telt el, melyet Fábián székely képviselő a hadügyminiszterhez az iránt intézett: vajjon azon kedvezmények, melyek egy általa kapott tudósitás szerint a székely határőrségnek jul.' 8-kán adattak, ugy tekinthetők-e, mint a bécsi, vagy mint a magyar miniszterium kifolyásai? A hadügyminiszter erre megigéré, hogy a főhadparancsnokot ez iránt fel fogja szólitani. Több e tárgyban történt felszólalások után, midőn a hadügyminiszter napirenden levő javaslata, a honvédelem iránt, felolvastatott, a miniszterelnök' kivánatára a ház titkos bizottmányi üléssé alakíttatott.

A képviselők jul.' 31-dikei ülésében Kossuth azon kéréssel járult a házhoz, hogy egy bizonyos napon egy pár kérdést terjeszthessen a hitelintézet' tárgyában a ház elé, s e kérdéssel kapcsolatban az urbéri veszteségek' kártalanitásárai előlegezések iránt adhasson be tervet. — „Bátor vagyok — monda — a házat megkérni a következő dologra. A már nyomtatásban is szétosztott pénzügyminiszteri jelentésnek utósó része, t. i. az 1840-dik évi jövedelem és költségvetés, egyszermind az általam behozandónak tervezett uj adórendszer, szintugy nyomtatás alatt van, s mig a többi átmegy a vizsgálaton, addig a nyomtatás alól kikerülend. Ámbár ismerem az idő sürgős voltát, mégis kénytelen vagyok kérni a házat, hogy ezeken kivül nekem engedelmet adni méltóztassék, előterjesztésére egy más tervnek, melynek létesítése a mult országgyülési törvények egyik czikke által ideiglenesen a pénzügyminiszternek meg volt hagyva. Én ezen tervvel készen vagyok, s 14 nap alatt életbe léptethetem. Azonban egy elvnek meghatározására törvényhozásilag van szükség. Értem a hitelintézetet. Én, tekintetbe vevén az országnak jelen körülmények között valóban pénzszüki állapotát, és a földbirtokos osztálynál különösen az urbéri veszteség által a javak' instructiójára nézve fenforgó nehézségeket, nem késtem volna a mult törvényhozás által adott felhatalmazás következtében életbe léptetni a hitelintézetet, a mint arra nézve minden szükséges előintézkedéseket meg is tettem, ha épen a rendkivüli körülmények nem tették volna szükségessé ezen országgyülés összehivását. A hitelintézet életbeléptetését azért függesztettem fel, mert az alapelvre nézve nem lehettem biztos, hogy, ha mint pénzügyi miniszter rendeletet adott ki e tekintetben, fogja-e azt respectálni a biró is, mert a biró nem tartozik egyebet respectálni, csak a törvényt. A kérdés a körül forog: ha a hitelintézeti követelésnek minden ősi ségi kérdések ellenében is tökéletes biztosság és elsőség nem nyujtatik, akkor lehetetlen a hitelintézetet felállítani. A mult orsz. gyülésen hozott törvény kimondja: hogy a hitelintézeti követelések minden egyéb követelések felett elsőbbséggel birnak, kivevén az előbb bejegyzetteket, de a biró is hajlandó lesz-e ugy magyarázni ezen czikket az előforduló esetekben, mint én, hogy t. i. ezen elsőbbség nemcsak az adóssági követelések felett értetik, hanem az ősiségi követelések felett is, azt én nem tudom. És azért kérem a házat, méltóztassék megengedni, hogy a hitelbankra nézve egy meghatározandó napon lehessek szerencsés előterjeszthetni irásban és nyomtatásban beadandó egy pár kérdést, melynek elhatározása egyenesen törvényhozási intézkedést kiván, kijelentvén azt is, hogy ha a ház még a hitelintézeti terv' részleteinek vizsgálatával is akar foglalatoskodni, az egészet előterjeszthetem, mert tökéletesen készen van. Hanem azt gondolom, hogy az országra nézve nem oly nagy életkérdés a részletek meghatározása: vajjon egy vonallal jobban vagy kevesebbé jól van-e a dolog? Nem olyanok a körülmények, hogy nagyon ráérnénk ilyen rendszeres munkák kidolgozására; javítani mindig lehet, ha az alapelv igazságos, és olyan, mely állandóságot igér, mert csak az elv' ingatagsága az, a mely káros következményeket vonhat maga után. Annálfogva bátor vagyok kérni a házat, hogy a hitelbankra nézve elintézés végett egy pár kérdést a törvényhozás elé terjeszthessek, mely kérdések, ha elintéztetnek, olyan karban van a dolog, hogy a hitelbankot 14 nap alatt életbe léptethetem. S ezzel együtt még egy kérdésnek megfontolását ajánlom a ház figyelmébe, melyre nézve megvallom, hogy annak kényességét és sokoldalu nehézségeit tekintve, — legyen bár tőlem gyarlóság, de megvallom őszintén, — hogy nem vagyok olyan helyzetben, hogy ezen kérdés elfogadásához állásomat kötném, mert sok nehézséggel jár. Az urbéri evalvatiók nem történhettek meg, s mikor fognak megtörténhetni, nem tudom; hanem azt tudom, hogy a kármentesités a nemzet becsületének ótalma alá van helyezve; azért kérem a házat, méltóztassék megengedni, hogy midőn a hitelintézetre nézve előterjesztem alázatos nézeteimet, egyszersmind tervecskét nyujthassak be az iránt, hogy mielőtt az evaluatió megtörténhetik, nem volna-e jó a státus részéről a földbirtokosoknak a körülményeknek megfelelő olyan előlegezést adni, melyről fel lehet tenni, hogy bármily alacsonyan becsültessék is a veszteség, annyi bizonyosan ki fog kerülni, például 120 pft egy telekre, s igy azon kárpótlás, mely most kifizettethetnék, 15 millió forintig rughatna, és ha ezen summa forgásba jöhet, a rögtöni szükségeken nagy részben segitve volna; pedig az országnak felvirágzása megkivánja, hogy e tekintetben valamit tegyünk, annyival is inkább, mert a mult országgyülés az ilyen földbirtokokon fekvő adósságokat ideiglenesen felmondhatlanoknak nyilatkoztatta, az ilyen állapot ideiglenes lehet, de nagy convulsiók nélkül hosszu ideig fenn nem tartható. Ezen törvény a magyarországi takarékpénztárakat csaknem bukásba vezette. Mi nem segithetünk e részben rajtok, mert a takarékpénztáraknak meg kell fizetni tartozásaikat, azok pedig be nem szedhetik, mivel nekik tartoznak. Tehát ezen jótékony intézetek sok helyt a legnagyobb bizonytalanságnak vannak kitéve. És ezen szempontból indulva, először engedelmet kérek arra, hogy a bank felállitására nézve elintézés végett egy pár kérdést terjeszthessek elő, mely nélkül a hitelintézet fel nem állitható, s ha a ház' véleménye az, hogy bele akar szólani, akár most ezen kérdésekbe, akár nem akar beleszólani, hanem részletekben is kivánja birálat és taglalat alá venni a tervezetet, készen vagyok vele tökéletesen, és bármely perczben előterjeszthetem. 2-or engedelmet kérek, hogy terjeszthessek elő valamit az urbéri veszteségek kártalanitása tárgyában, s e tekintetben gyakorlati módot kivánok előadni, mely a háznak helyeslését nyerje meg, hogy némi előlegezés nyujtassék az urbéri veszteségekért, s addig is az ország közvagyonossága ne szenvedjen.

E tárgyra idő, a honvédelmi törvény' tárgyalása után tüzetett.

Napirenden e napon a telepitésről szóló törvényjavaslat volt.

Vidéki mozgalmak.

Nagykanizsáról jul. 26-dikáról következő tudósitást vettünk:

Varasd ugyszólva ostromállapotba helyeztetett; sem megyei, sem városi hatóság nem ismertetik többé, hanem csak Neufeld táborőrnagy s parancsnok rendeletei. Az utczán három személynek együtt lenni nem szabad s annál kevésbbé politikai beszélgetésbe ereszkedni.

Jaj annak, ki a magyar ügyet pártolni merészli! —

A lakosoktól erőszakosan pénz csikartatik ki; mult napokban egy gabonakereskedőtől 80 mérő rozsot erőszakosan elvettek, s pénz helyett utalványt adtak neki az országos pénztárba, melyben egy fillér sincs.

A varasdi őrség 1500 részint nagyon ifju, részint nagyon öreg határőrökből áll, nagyobb részt egyenruha nélkül, csupán pőrén, ingben gatyában. Ezen fölül van itt még 8 ágyu Károlyvárosból, tüzérséggel kellőleg ellátva, de fogat nélkül.

A jobb érzelmü polgároknak több mint negyedrésze a városból kiköltözött.

Az összes postai személyzet leköszönt.

A horvát népség szivfájdalommal várja a magyarokat, hogy egyszer valahára már megszabadittassék.

Egy horvát faluban a lelkész szószékről felhivá hallgatóit, hogy a bánnak, ki egyedüli szabaditójuk, engedelmeskedjenek, mert

csak ő általa lehetnek boldogok, miért is a magyarok ellen vele harczra kelni készen legyenek sat.

Midőn a lelkész a prédikácziót bevégzé, a hallgatók mint egy szájból kiálták:

Zsivio Kossuth. Nemz.

Kolozsvár. Nálunkfelé általános ellenszenvre talál az olasz kérdésben követett politikája a tábláknak; tudok mobil nemzetőrt, ki ezen hír' hallattára elképedve kiáltá: hazánk el van árulva, hazánk a német hálóba került; nem megyek Szegedre, mert itt is szükség leend karjaimra. — Mi ezen nem csodálkozunk. A német politika minket elkeserített, a miniszteriumot pedig a mi közvéleményünk távolabbról ismeri, minthogy egy egészen odaengedő pietással rá ruházza a politikai csalhatlanságot. Mi saját nézetinket e részben kifejtők; s még olvasóinkat e tárgyban azzal vigasztaljuk, hogy Olaszhon ellen csak belügyeink' kiegyenlítése után — fogunk segélyt nyujtani.

Az osztrák bankjegyek' hitele nálunk erősen megcsökkent, maholnap a devalvatiónál is utálatosabb sorsot talál. A harminczadok üresek, a váltás is többnyire hiteletlen új papirpénzekkel megy végbez. Ugyan kérjük a pénzügyminiszteriumot, sietve rendelkezni a felett, ha vajjon kormányzásunk az osztrák bank' hiteléről jót állhat-e? vagy pedig szólítsa fel a bankot, hogy adósságát váltsa be tiszta pénzzel. Mi nem szeretjük, hogy financzialis ügyünket igy tartsa gyeplőn egy külhatalom. E—r.

Kolozsvár. Egy petitio kering városunkban, melynek több mint 300an irtak alá. Kérelmük' tárgya — alakítson Kolozsvárra a miniszterium egy hétszemélyes és kir. táblát, M. Vásárhelyre pedig egy kerületi táblát. E—r.

Dobokamegyéből. A bünök' legnagyobbikát követném el, ha egy tényét az áldozó honszerelemnek, a méltányló világ elé nem tárnám — a tény ez. — Megyénkben n. devetseri birtokos Nagy Ferencz polgártárs érezve hazánk' balsorsát, vérökkel áldozó harczosaink' sorába küldé három derék és valóban nagy reményü fiait. — Az érdemes harczfiak Nagy Imre, László és Sándor tegnap jul.' 7-kén mentek keresztül Székmezővárosán: hová barátaiktól elbucsúzni jöttek, szomoru, de mégis lelkesítő volt látni, mikép váltak el barátjaiktól bucsucsókok között, és száguldának el a harcz és becsület' mezejére — Szegedre; elmaradott barátaiknak áldáskivánások között tünvén el könyes szemeik elől. — Uraim, le a kalapokkal a hazafiság' ily szép példája elött. — És ti atyák, méltányoljátok s kövessétek azon atyát, ki a honnak, sokra levén szüksége, valóban sokat, minden gyermekét odaáldozá. — Nektek pedig harczra szállott derék fiak! áldás és szerencse, győzelem és dicsőség legyen nyomaitokon. E—r.

A hajdu-kerület örömmel vesz részt a haza csendességének helyreállításában, s ohajtaná az egész nemzetőrséget ez alkalommal utnak inditani; tekintetbe vévén mindazonáltal, hogy saját tűzhelyét sem lehet védtelen hagyni, tehát ez uttal csak egy harmadát inditja utnak a nemzetőrségnek, azaz: 2000 gyalogot és egy osztály, 325 főnyi lovasságot, kik ha a mostani szorgos mezei munka általi elfoglaltatásuk miatt önként ily számmal nem vállalkoznának, f. hó 23án sorshuzás által fognak előállitatni, és saját magok által választandó tiszteik, és a már köztük levő lovas és gyalog őrnagyok vezérlete alatt jul. 30kán ki indulni. Rendelkeztek tábori orvosok, sebészek, ugy szinte zenészek és trombitásokról is. Az összes lakosok pedig az eltávozandók gazdálkodási dolgaikbani segélynyujtásra felszólítatni rendeltettek. Nemz.

KÜLFÖLD.

Anglia. Az irlandi legujabb hirek nyugtalanítók az angol miniszterekre nézve. Mind e mai napig az alkalmazott szabályok végrehajtattak, a nép csendes volt, de utóljára vége szakadt a türelemnek; mikor Watersfordban kiütött a mozgalom ily módon: Meagher jul.' 16-kán váratott oda, de csak 17-kén ért el, reggeli két óra után. Egy körülbelül 50 ezerből álló népgyülésre hivaték aztán kora reggel meg, hol ő szónokolt a nép elött. Ujabban alig mehetett elő, annyi volt az ember. Még Peltownban, hova éjfél körül érkezett, beszélnie kellett a néphez. Másnap Carrickban három clubfőnök elfogatott. Byrne atyát is hasonlóan elfogatással fenyegeté a rendőrség. A mint ennek hire futamodott, a lakosok azonnal fölkeltek, s nemsokára álgyukat is lehete látni. Waterfordba Dublinból 100 rendügyelőt küldött a kormány, és hajót vett föl, mely katonát szállítson Corkba, hol a dolgok rende felbomlott. Varian, Bourke és O'brien, mint lázítók elfogattak. — A Standard szerint tőzséreknél nincs más beszéd, mint Irland felől. — Eme gyors menetelét a forradalomnak a clubbok mozdíták elő. Irlandban mindenütt sürgetik a nemzetőrségi beiratásokat. Az elégületlenek saját postán küldék leveleiket, s Dublinban nem volt ház, melyben dárda vagy puska nem találtatott volna, ugy, hogy aratás végére 200 ezer fegyveresnek kellett volna kiállani, mikor az egész angol katonaság, a rendőröket is beszámítva, nem több 45 ezernél.

Fővárosi hirtárcza:

Pest julius 31. — Holmi bosniai zsidók ismeretlen czélokra csak 15 hordócska ezüstöt s vagy 2350 darab aranyocskát váltván be, amugy suttyonba odébb akartak vele állni, — mindazonáltal éber rendőrségünk ideje korán fölébredvén, fülön csipte őket s nagyot könnyitett terhükön (azaz visszaadták bankóikat.) bizony nem megvetendő kis mutató lett volna ez összeg bosnyák testvéreinknek, hogy hazánk arany és ezüsttel bővelkedik. Nemz.

— István nádor ő fge a lóczi zenészeket udvari zenészeiül fogadá föl.

— Döbrentei Gábor költér Huszárdalokat adott ki Magyarország' önkénytesei s nemzetőrei' számára. A lelkes magyar költér legalább lantja által kivánta buzdítni, tüzre lelkesítni a harcz' fiait, és e nemes szándoka teljes méltánylást érdemel. A csinos füzetkéből 300 példányt szánt a kiadó az önkéntesek és nemzetőrök közti kiosztásra, — a többi példányok 2 huszasával lesznek kaphatók.

— A Pest városa által az ország' szükségeire előlegesen ajánlott 200,000 pft már ki van vetve a lakosságra, s egy hónap van kitüzve a befizetésre. Azonban nem egy panaszt hallottunk már a kivetés' borzasztó aránytalansága ellen, ugy hogy meg kelle győződnünk, mikép a repartitio a legnagyobb önkényességgel történt. Vannak példák, hogy egy több házakkal biró háziurra kevesebb van kivetve, mint egy egyszerüen keresete után élőre, ki keze' munkájával alig keres be év alatt 5—600 pftot. Ismét más háziurra meg, kinek háza alig hoz be egypár ezer forint évi bért, ugyancsak ráborsolták a repartitiót. — Valóban szeretnők ismerni a kulcsot, mely szerint e famosus adókivetés történt vala. A haza' veszélyének elhárítására szivesen adóz minden polgár, de az igazságtalanul terheltetés mindig fáj.

— Egypár panasz érkezett már be hozzánk a Dunagőzhajótársaság' tiszai gőzösei ellen. Az utazók ezekkel sehogy sem lehetnek megelégedve. Nem elég, hogy már a helydíjak is elég borsosak, hanem ezen fölül a hajón a legroszabb étkek s italokat kapja az ember pokoli drágán. Előttünk egy árjegyzék, melyből csak egypár positiót jelölünk ki: egy meszely rosz lőre' ára 10 pkr; egy tojás 5 pkr, két ugorka 18 vkr. Ez már mégis nem az áldott Tisza' vidékére való ár. Ezenfölül a szolgálat rosz, az étkek roszak, a pinczérek lusták. — E visszaélések miatt sok utasok inkább a tengelyeni utazást választják, mintsem drága pénzükért boszuságot vegyenek maguknak. Kár hogy a társaság jobban nem ügyel föl saját érdekére.

— Az Egyenlőségi társulat tagjainak névsorát kösrebocsátani szándék, — ennél fogva kéretnek azok, kiknél aláirási ivek vannak, hogy azokat legrövidebb idő alatt Müller Gyula társulati pénztárnoknál adják át. — Ugyanott azok, kik tagok akarnak lenni, bármikor beirhatják magukat, mely alkalommal egyszer mindenkorra, az alapszabályok' értelmében 1 pftot tartoznak lefizetni.

Felelős szerkesztők: Nadaskai és Zerffi. Kiadó tulajdonos: Emich Gusztav.

Budán, az egyet. nyomdában.

Budapest. — 31. — Nyárutó' 5. 1848.

REFORM.

Előfizetési ár: évnegyedre helyben 2 fr. 30 kr. vidékre 3 fr. félévre helyben 5, vidékre 6 fr. ezüstben.

Előfizetni a kiadónál (a postával szemben) és minden postahivatalnál. — Egyes szám ára 3 pkr.

SZABADSÁG, EGYENLŐSÉG, TESTVÉRSÉG.

Budapest, aug.' 5.

Még valami a népnevelésről.

Népiskolai törvényeink nincsenek. Illyekről kell gondoskodnia a törvényhozásnak, mert hiába a tanitónak minden fáradozása, ha a tanuló tetszése szerint üzheti a hanyagságot és iskolai elmaradozást.

Megjegyzendő, hogy midőn jelen soraimat irom, még nem olvashatám sem a közoktatási miniszter törvényjavaslatát, sem mások' értekezését. Ha tehát olyat mondanék, mit tán mások is elmondottak, bocsánatot kérek; hogy a vidéken minden nevelési értekezést nem olvashatok, ennek nem én vagyok oka. —

Tegyük fel, hogy tanodáink — mint már e lapokban bövebben kifejtém — minden vállásfelekezettel közösek lendenek, a mi reménylhető is. De ha ez nem történnék is, mindenesetre más szerkezetet kell nyerniök.

A tanév' kezdete, az előadandó tanulmányok, a próbatételek . . . bizonyos meghatározottságot igényelnek.

A rendetlenség soha sem szül valami czélszerüt.

Minden részletes tanulmánynak részletei egymással kapcsolatban állnak. Ha a láncznak csak egy karikája megszakad, a kapcsolat megbomlik.

Nem is képzelhető, hogy a gyermek, ki a tanulmány' egyes részletét elhanyagolja, rendszeres tudományt szerezhessen magának.

A tanodából kimaradozó megfeszített szorgalom mellett sem képes társait a tanulásban utolérni.

És a tanitó, ha szivére veszi a dolgot, majdnem lehetlen, hogy az ilyenen segitsen, a nélkül, hogy az egész iskolakola' érdekét egy miatt elhanyagolja.

Az orvos mielőtt gyógyitani kezd, a kórokot ügyekszik eltávolitni, és nem azért ad keserü gyógyszert a betegnek, hogy ezzel annak gondatlanságát megtorolja, hanem hogy javitson, gyógyitson. Ezt kell a törvényeknek is eszközölniök.

Ha a forrást feltaláltuk és elfojtók, kiszárad a csermely. Ha a hanyagság okait eltávolitjuk a gyermektől, megszünik a hátramaradás.

A gyermek hanyagságát többnyire a neveletlen szülők mozditják elő.

Már a 7-ik számban mondtam mikép.

E szerint az iskolai törvények a szülőkre is kell hogy hassanak.

Midőn a szülők tudtával marad ki a gyermek a tanodából, azokat kell némileg fenyiteni. Például: a gyermek' egy napi kimaradásaért a szülők 6 p. krt. fizessenek a tanoda' közpénztárába.

Ha a gyermek 15 napi elmaradást tett, azon félévben próbatétre ne bocsáttassék. Ha pedig 30 napot hanyagolt el, azon félévre a tanulók' sorából kitöröltessék.

Ezen kivül pedig a szülők a pénzbeli büntetéseket is tegyék le, kivevén, ha a gyermek betegség miatt marad el.

Midőn a gyermek önhanyagságából marad el, ezt kell fenyiteni. Azonban a vesszö eltörlendő, ez azonkivül, hogy a becsületérzést csökkenti, gyakran veszélyes is lehet az által, hogy a némabűnt (onania) elősegiti.

A szülők' makacssága pedig meg fog szünni, mihelyt az állam fizeti a tanitót.

És ez méltányos is, annyira méltányos, hogy erre nem csak a papi vagy egyéb álladalmi jószágok, de az adó' egy része is fordítandó. A népnevelésen nyugszik az álladalom' jólléte. Ezt elősegiteni minden polgárnak szent kötelessége, akár van gyermeke akár nincs, akár sok akár kevés. A népnevelésre adózzék mindenki, birtoka és jövedelméhez aránylag. —

Ily szabályok mellett a müveletlen szülőkben is fölébred a tanodák iránti részvét, és ügyekezendnek gyermekeiket a kihirdetett időre beiratni és szorgalmasan eljáratni, mind maguk, mind gyermekük, mind a tanitó örömére.

Mert mikép is boldogulhasson a tanitó, ha egyik tanitvány novemberben, másik februárban, harmadik majusban iratik be, és midőn eszébe jut, akkor maradoz el.

Még azt kell megjegyeznem, hogy a nemzetőrségi és és egyéb testgyakorlatok a tanitással egybekapcsolandók legyenek. A hazának testben lélekben erős és ügyes polgárok szükségesek. —

Ezeket kivántam még röviden előadni, mint egy kiegészitésül a Népnevelés czimü értekezésemhez.

Verebi Lajola.

Nemzetgyülés.

Képviselőház' ülése aug. 3-kán d. e. 10 órakor.[1]) Napirend előtt szokás szerint az elnök tön jelentést azokról, mik hozzá beadattak. Igy bejelenté a királyhágóntuli némely szász képviselők' megválasztásán kivül Antal Mihálynak Verőcze' egyik kerületéből lett megválasztatását, mit a ház szives éljenzéssel fogadott. Továbbá jelenti az elnök, miként Szidor Ferencz' választása' tárgyában a ház által kirendelt vizsgálat' eredménye hozzá beadatott, s hogy a verificáló választmány az érvényesség iránt itéletet mondhasson, ahhoz fog utasittatni. Végre több folyamodványokat bemutatott a háznak, u. m. zemplénmegyei községek' részéről az urbéri viszonyokat illetőleg; — Erdélyből több folyamodványt, melyekben a legelőre nézve történt sérelmek miatt a régi állapot' visszaállitása kéretik; — Maros-Vásárhelyét, mely az erdélyi kir. táblának tovább is e város' kebelében megtartását tárgyazza (zugás); — Kraszna megye emlékiratát, melyben sérelmét jelenti ugyan ki a fölött, hogy Zilah várossal egy választókerületté alakittatott, de mégis kijelenti a ház' határozata iránti hódolatát. — Végre Besze János esztergami képviselő folyamodványát, melyben mint őrnagy a béke' helyreállitásáig a fenyegetett vidékek' védelmére eltávozhatni szabadságot kér (helyes, éljen).

Napirendre az elemi oktatásról beadott miniszteri javaslat a rá keletkezett bizottmányi munkálat volt kitüzve; ezt megelőzőleg azonban következő nevezetes inditvány került szőnyegre:

Gorove István: Tisztelt ház! Tudva van, hogy a miniszteriumnak, mihelyt a kormányt átvette, első lépése volt Frankfurtba, az egyesült német nemzeti gyüléshez követeket küldeni, hogy köz-

---

[1]) Sokkal fontosabbnak tartjuk e gyülést, semhogy részletesebb tudósitást adni róla elmulaszthatnók. Szerk.

tünk s a német nemzet között közös érdekeink' alapján szoros alliance-ot hozzon létre. Nem hiszem, hogy volna e házban tag, vagy az országban oly lakos, ki e lépést örömmel ne fogadta volna. Az én véleményem legalább az, hogy köztünk s a német birodalom között tekintve a multat, jelent s különösen a jövőt, oly érdekek fejlődtek ki, melyek a két nemzet' kifejlődésére nézve egymással találkoznak. Németország kétségkivül hivatva van a civilisatiónak kelet felé terjesztésére, mig Magyarországnak feladata sem lehet más, mint, hogy ezen civilisatiót activ életbe léptesse. Magyarország' multja már kijelölé ezen irányt, mely nem annyira nyugot mint kelet felé tartott; jövője pedig különösen az aldunai tartományok' azon részében nyilatkozik, melynek népességét vérrokonság köti hozzánk, — értem a román fajt. — És ezért örökké vétke maradt a megbukott metternichféle gyalázatos politikának, hogy a midőn nyugaton, Portugallia és Spanyolországban a szabadság ellen terjeszté ki ármányait, akkor az aldunai tartományokban is mindent elkövetett, hogy az említett népfajt függetlenség felé törekvésében akadályozza, s nem hogy sympathiát és tért nyert volna keleten, de egyenesen ellenkezőleg segélyt nyujtott oly hatalomnak, mely hazánk' kereskedési kapujáig terjeszkedett. Most Némethont és bennünket illet ezen vétkes mulasztást helyrehozni. Németország lesz az europai civilisatio' szövétneke keleten, — mi pedig hordozói. Ha Franciaországban a democratai elem állandóbb lesz, mint a juliusi forradalom után tapasztaltuk : akkor ez országnak nyugaton Spanyol és Olaszországban nyiland terrénuma. A franczia újabb mozgalmak' iránya : socialis democratia, — s azon nyugati országokban szinte arra van szükség. Nekünk az absolutismus ellen kell küzdeni, a szabadságot alapítni. — Ennélfogva hiszem, miként a ház nem késik helyeslésével annak, hogy a miniszterium számunkra e pályát előkészité. Nem akarja szóló hosszasan fejtegetni az eredményeket, melyek az önálló, független Magyarország s az önálló Németbirodalom közötti sympathiából következnek, — nem akarja hosszasan fejtegetni a közös érdekeket, a kereskedés' előnyeit és azon támaszt, melyet a Duna' hatalmas ellensége ellen ily szövetségtől várhatunk, — mellőzi a szellemi hasznok' elősorolását ; csupán felszólitja a házat egyszerün ; hogy helyeselve a miniszterium' eljárását, nyilatkozzék ünnepélyesen a Németországgal közös érdekeink' alapján kötendő alliance mellett (helyeslés).

Teleki L. Kivánom, hogy valamint a nagy Némethon' képviselői Frankfurtban felállással egyértelmüleg nyilvániták iránt unki rokonszenvüket, ugy e ház is hasonló ünnepélyességgel nyilatkozzék e fontos tárgyban (a ház' tagjai egyszerre felállanak), kivánom pedig azért, mert meg vagyok győződve, hogy e szövetség nem egyéb, mint a szabadság s civilisatio' biztositéka. És meg vagyok győződve, hogy Bécsnek is eljő nagy napja, mert kell, hogy eljőjön, midőn Németországgal ő is egyesülni fog, midőn a német nemzet' szineit felveszi. S ennek meg kell történni azért, mert a civilisatio, mert Ausztria' saját érdeke követeli. Tudom, hogy van ott egy miniszterium, mely ezen érdeket nem tudta felfogni, mely ellenkező irányban hagyta magát vezettetni nem tudom ki által, — mely lemondással is fenyegetődzött, de azért le nem mondott, mely coquettirozni kezdett azokkal is, kiknek még a mi szabadságunk is sok volt. De mindennek végének kell lenni, s át kell végre látni Ausztriában, hogy a ki a német egység ellen izgat : áruló saját vére ellen. Mert Németországot tovább is 30-féle fejdelem' érdekei között felosztva látni akarni : épen olyan, mint a centralisatio ellen izgatni a megyék' souverainitásával, ezen machiavelli principiummal, mely szerint egyik megye fölemészti a másik' erejét. Lejárt az idő, midőn a souverainek juhokul tekintvén a népet, nyájakra osztók fel, hogy rajta könynyebben zsarnokoskodhassanak. És épen azért megfoghatlan szemtelenség egy német hazafitól, midőn az az egyesülés és egység ellen izgat. Mi az az ausztriai patriotismus? mely ország' részei minden közös érdek nélkül csak ugy vannak egymás mellett, mint egy familia' birtokai, nem olyan-e az csak, mintha valaki p. Eszterházi hg' részjószágai iránt nyilvánítná magát patriotának? Az tesz tehát szolgálatot Ausztriának, ki az egységet, és a mennyire lehet, a centralisatiót elősegíti, mert ez által valamint egy részről a nemzetiséget előmozdítja, ugy más részről a szabadság' érdekében cselekszik, azon szabadság' érdekében. melyhez e honban 14 millio ember kész csatlakozni. És most azt mondom, hogy a ki ezen egység, ezen csatlakozás ellen izgat : az áruló az egész emberi nem' irányában, mert itt nem kevesebb forog fön, mint a civilisatio' ügye. Tudom, hogy a bukott rendszer' emberei még most is kétfelé néznek. Egyik szemök az olaszországi seregen van, hogy kedvező alkalommal, mint egyik követtársam minap megjegyzé, itt és Bécsben a szabadságot még egyszer elnyomják, de isten nem fogja engedni, hogy reményök teljesüljön. Másik szemök pedig Bécsen függ, keresvén ott oly soutiens-t, mely Ausztriát az orosz szövetség' karjaiba segitse vezetni. Mert hiszen ha Ausztria — mit fel nem teszek — a Németbirodalommal ujat huz : akkor nyugati Európában, magunkat is ide értve, kire számol, hacsak nem azokra, kik a szabadság ellen küzdeni szoktak? Az a kormány tehát, mely ez utóbbi irányt fogná fel, egyenesen barbarismussal szövetkeznék a civilisatio ellen, mi az emberiség' legszentebb érdeke. De hiszem — mond szóló — s örvendek, hogy az egység' nagy napja Bécsre is fel fog derülni. Végül szóló még néhány szót szól Ausztria' mostani állásáról. Nem akar — ugymond — adatok nélkül gyanusítni, de azt hiszi, hogy Ausztria ezen miniszterium alatt nem fejlődhetik ki, — hogy népszerübb kormánynak kell azt felváltani, s egyszersmind kötelességének tartja kijenlenteni azon meggyőződését, hogy minden testületek közt, melyek a kormányban részt vettek. Ausztria' érdekét legjobban felfogta az Aula, melynek egyes tulságokat talán lehet szemére vetni, de a melynek hazafiságát s ügyes tapintatát csak dicsérni lehet stb. Beszédét azzal végzi szóló, hogy bízik az ügy' szentségében, s ha áruló találtatnék, hiszi hogy el fog sodortatni a közvélemény' árja által, legyen akár magyar, akár német. (Vége jövőre).

Vidéki mozgalmak.

— Gindly Rudolf Alsó-Tengeliczről következő levelet közöl a „Kossuth' Hirlapjá"ban : Julius hónapnak 21-dikén vettem az egyesült északamerikai statusoknak Wisconsin tartományában levő „Haraszthy" nevü városban jul. 12-kén kelt, az egyesült amerikai statusok' polgára és nemzetőrseregi őrnagyvezére Haraszthy Ágoston ur által hozzám intézett levelét, melyben merész vállalatokban edzett földink engem barátilag megkér, hogy országlárainknak jelenteném, miképen ő és ezredeiben szolgáló számos amerikai polgártársa Magyarország' veszedelemben létéről tudósítva levén, katonai szolgálatukat, személyöket Magyarországnak fölajánlják, az első felszólitásra kiindulandók, mindenkor készek levén a bennünket fenyegető rácz, horvát és orosz zsarnokság ellen harczolni, Magyarország' szabadságaért, függetlenségeért, véröket, életöket föláldozni. — Ily hüséggel viseltetnek a sors által a távol atlanti tengeren tul élő földieink, a közanya, a magyar haza iránt; ily rokonszenvet nyilvánít az egyesült éjszakamerikai tartományok' népe, iránt unk, a szabadság' ápolói, őrei, terjesztői iránt!

Kolozsvár. Ugyan az az utálatos nadály — irja az „Ellenőr" — az a lotteria, Kolozsvárt még sincsen eltaposva. — A ki nem hiszi, nézze meg a magyar utczában, s aztán kérdje velünk : ez is az osztrák doppelpilleriminiszterium' érdekében csufolkodik még utczánkon?

Brassó. Az utósó rendes gyülekezet (conflux), irja a brassói hetilap, az utóbbi országgyülés megnyitása előtt néhány nappal Bécsbe egy 4 tagból álló küldöttséget bocsátott. Ez történt akkor, midőn hiteles kutfőből biztos tudósitás volt róla, hogy ezen országgyülést már a fejedelem is teljes formában megrendelte, és mind tartása helye, mind megnyitási ideje meg volt határozva. Mind e mellett az érintett küldöttség, utnak indíttatott, és megbizatott az országgyülés áttétele és elhalasztásában müködni.

Valljon a kerületnek erre megegyezésöket adták-e vagy nem, nem volt idejök kérdezni, de nem is kérdezték, hanem a conflux felhatalmazta és elbocsátotta a küldöttséget, a nélkül, hogy a küldők, vagy a szász nemzet arról előlegesen valamit tudtak volna. Hogy a kerületek előlegesen abba bele nem egyeztek, mutatja azon tény, hogy daczára ennek, a törvény és fejedelemnek hódolva, a megnyitott országgyülésre követeiket elküldötték. Azon közben a conflux magát permanens- és souverainnek nyilatkoztatta. Ő a szász nemzet tör-

vényszerü képviselőinek tetteit az országgyülésen semmis — és érvénynélkülieknek tekintette, és törekedett azokat, a bécsi küldöttség segedelmével, és támaszkodva több száz, vakitás és comédiázás által gyüjtött aláirásokra pár szász kerületekből, valósággal meg is semmisiteni. Hiába, az ő bécsi küldöttsége nem vala hatalmasabb, mint az egész erdélyi országgyülés.

Hanem most már, hogy mit tett és eszközölt ezen bécsi küldöttség, arról sem a küldő confluxnak, mely a közben szétoszlott, sem a következő rendkivülinek semmi tudósitás nem tétetett. Mondják, hogy a küldöttség Bécsből még most sem bocsáttatott el Kérdjük: „Mivégre? Miért? Kinek a költségén ezen további küldöttség? Azon sok ezer forintot, mibe ezen küldöttség már került, valljon a confluxi követek, kik küldötték, vagy pedig a nemzeti pénztár fogja-e kifizetni? És azon esetben, ha ezen pénz az utóbbiból fog kiadatni, valjon nem a legszorosabb kötelessége lett volna-e a legutóbbi confluxnak, ezen küldöttség eredménye és további czéljairól a legszorosabb tudomást szerezni?“

Fővárosi hirek. Kedden indultak el a lázadók ellen a pesti mozgó nemzetőrség önkéntes vitézei. Mind lelkes és válogatott legények. Fegyverzetük jó és hibátlan. Az öltözetre nézve is az egész zászlóaljnál megvan az egyformaság. Az egész seregcse harczias kinézésü. — Mielőtt elindultak önkényteseink, a nemzetgyülés terme előtt vonultak el. Harsányul éljenzék a képviselőket és viszont a képviselők őket. A távozókat tömérdek nép követte, zajos éljenzések között. Ehhez még a csatározó induló, mely katonai zenekar érctárogatóiból harsogott, e pillanatot meghatóvá varázsolák. A sereg' zászlótartója a hires öklöző, kivált az egész seregből. Magyar herculesünk' mord képe már távolról szemébe tünik a nézőnek.

Szerencse kisérje lelkes önkényteseink lépteit a csatasikon.

— A pestmegyei nemzetőrsereg 1-sö zászlóalja nyilvános köszönetet mond azon budai lelkes hölgyeknek, kik azt a julius 30. ünnepélyesen felszentelt diszlobogóval megajándékozák, — s kik között nem lehet különös hálaköszönettel nem említeni gr. Almásy Roza, Götz Emelka, Pejácsevics Suzán, Ráth Julia, Albert Krisztina asszonyságokat, kik semmi fáradságot nem kimélve, legnagyobb buzgósággal törekedének a szép czél elérésére. — Adjon isten sok ily lelkes honleányokat veszélylyel fenyegetett szegény hazánknak!

KÜLFÖLD.

Francziaország. A ‚National‘ julius 25-ki száma a szláv congressus által kibocsátott ismere'es proclamatio egyes pontjait hozza föl, melyben a szlávok panaszkodnak, hogy valamint Anglia Irlandtól a nemzeti egyenlőséget megtagadá, ugy Németország is fenyegeti a szláv népeket, ha hogy ezek Németország politikai nagyságát részükről is elésegíteni vonakodnak; a magyar pedig nem tartózkodik Magyarországban a nemzetiségi jogot, más fajok kizárásával egyedül saját faja részére követelni. Mi — igy szól a proclamátio, minden esetre elvagyunk tökélve Ausztriábani nemzetiségünk érdekében minden rendelkezésünk alatt levő eszközökkel azon álladalmi s nemzetiségi állást elfoglalni, melylyel a német és magyar elemek már is birnak! Ugyanazért figyelmeztetjük a magyar miniszteriumot, hogy hagyjon föl azon lázitó rendszabályokkal, melyeket eddig az országban lakó szláv fajok, ugymint a horvátok, szerbek, slovákok és ruszinyákok irányában követett.

Ezen szláv proclamatiot a National commentálván, különösen Magyarországra nézve megjegyzi, hogy a jelen körülmények között Magyarország szerepe bonyolodott és nyomatékos; és nem csak az kell, hogy ezen ország a német szintugy mint szláv népiségekkel egyenlő igazsággal bánjék, hanem hatását még saját határain tulra is kiterjessze. Ott áll a mintegy 8 milliónyi román nép; cselekedje azt Magyarország erre, mit Francziaország Europa másik széle felé tesz, azaz adjon ezeknek egy érdeketlen lökést minden más követelés nélkül, minthogy a civilisatio ügyének szolgáljon. Ezen eljárás igen nemes, s egyszersmind fölötte hasznos is. Magyarország a szlávokat is megnyugtatni találand módokat.

Olaszország. A nápolyi király a julius 11-ki szicziliai király választás ellen ovást tett s azt semmisnek nyilatkoztatá.

Radeczki a Károly Alberten legközelebb vett győzelmét, melyet a marschal custozzai győzelemnek nevez, némileg részletesen leirván, mivel — mint mondja — azt egészet körülményesen leirni még nem képes, azt mondja, hogy most már Károly Albertet üzni fogja, vesztesége tetemes, mivel a tisztek mindenütt mint vitézség példányai harczoltak, előlegesen csak annyit jelenthet, hogy a tisztek közüli veszteség 40—50re, a közkatonáké 500—600ra megy, részint sebesültekben. — Az olaszoktól több ágyuk, fegyver és zászló vétetett el s az elfogott olaszok száma is tetemes, még azonban meg nem határozható. Még ma — ugymond Radeczki — utnak indulok a sereggel két csapatban, melyek egyike Monzambanon, s Salionzen keresztül menend Pozzolenga, másika pedig Valeggion és Voltán keresztül Guiddizola felé. Ezen ut eredményéről szinte jelentést teendek.

Ezen hadi jelentés a Palazzo Alzarea-i főhadi szállásról julius 26-ról kelt, s szerinte az ütközet julius 25-én reggeli 10 órakor kezdődött s egész esti 7 óráig s igy 9 óra hosszant szakadatlanul tartott. —

Legujabb. Harrach százados Radeczki főhadiszállásáról jul. 31-kén Bécsbe azon tudósitást hozá, hogy jul. 27-kén utósó ütközet történt Voltanál, hol Károly Albert tökéletesen megveretett. Ezen csatavesztés következtében fegyverszünetet kivánt a tábornoktól, ki azt neki oly módon meg is adá, hogy a királynak rögtön vissza kelle vonulnia Oglion. Egy további fegyverszünet jul. 28kig rendeli a királynak: Velenczét, Peschierat és Osopot Ausztriának átadni s magát Ausztriának átadni, s magát Abda megé visszahuzni. A tábornok csak 28-ikig várakozik, s aztán hadi müködéseit a király teljes megsemmisítésére folytatni fogja.

Olaszország. Thurn altábornagy Cavalcasellaból jul.' 26-dikáról jelenti, hogy az olaszok által elhagyott rivolii állomásban ruhatartalék, Laziseben pedig élelmiszerek estek zsákmányaul. A piemontiak Salo és Desenzanoba siettek. Jul.' 24-dikén a 3-dik hadtest Castelnouvoig nyomult, 25-dikén Cavalcazellaig, és ezen s a következő napon Mincio mindkét partjáról Peschierát szemmel tartá, s fedezéseül rögtön földmunkálatok kezdettek meg.

A jul.' 26 — 27-ki voltai győzelem Károly Albert ellen csakugyan való; az ütközet után d' Aspre ausztriai altábornagynál piemonti küldöttek jelentek meg, kik a király részéről fegyvernyugvást kértek, az Ogliot ajánlván határvonalul; azonban Radeczky a feltételeket elfogadhatóknak nem találván, más feltételeket tett fel, kijelentvén: hogy ha ezek julius' 28-ki reggeli 5 óráig a piemonti részről el nem fogadtatnak, azonnal fegyvert fog és az olaszokat teljes erejével üzni fogja.

Verona, jul.' 28. Hiteles tudósítások szerint a piemontiak visszavonulása oly leirhatlanul zavart futássá fajult, hogy Károly Albert magánpénztára két millió frankkal, ezüst asztali készülete s összes equipage-a a győztes osztrák seregek kezébe esett. A goitoi sánczok a piemontiak minden ágyuival az osztrák seregek által elfoglalvák. Károly Albert Marcarian át Cremonába, a genuai herczeg pedig Bresciaba siet.

Aldunai tarrtományok. Junius' 26-dikáról szóló tudósítások szerint az oroszok Barladnál és Jassynál levő táborukat elhagyák s Pruthon át visszavonultak. Szererencsés utat! Az orosz pártiaktól hallani, hogy Miklós császár bosszuságában fölkiáltott: Moldva és Oláhországot sorsára kell hagyni, ugy is rövid idő mulva egymást fogják pusztítani. — Most már egyedül a néptől függ az aldunai tartományokban ugy cselekedni, hogy kivivott szabadságára Europa előtt magát érdemesnek mutassa. Mi reménylyük ezt. Az alkotmányozó országgyülés legközelebbről össze fog gyülni, s uj fejedelmet választani. A szultán a nemzetőrségről szóló pontot kivéve, az uj alkotmány minden pontjait szentesité. — Az egész ügynél angol befolyást gyanítanak. — Bukarestben a legnagyobb csend és béke uralg, azonban fájdalom! az üzletek még mindig eldugulvák.

Bukarest. Jassyból érkezett tudósítások szerint az ottani metropolita cholerában meghalt. Fővárosunkban azonban pusztításai egészen megszüntek.

Soliman basa és Talaat Effendi török biztosok fogadtatására a fővárosban nagy ünnepélyességek készíttetnek.

Bukarestben az ideiglenes republicanus kormány által orosz emissariusok fogattak el. Pénz és okiratok találtattak nálok, arra szolgálók, hogy Ausztriában a déli szlávok, jelesen pedig a határőrök Magyarország ellen mennél jobban fölingereltessenek, és ez által azon vidékeken a polgárháboru még borzasztóbban dúljon. Ezen tény ujmutatásul szolgálhat arra, mire céloz ez által a hódítani vágyó orosz colossus. Az orosz postamester Bukarestből megszökött, mivel ott élete után ólálkodtak. — Az orosz consul Galaczban, bizonyos Colla nevezetü, a lakosság elött napról napra mindinkább gyülöletesb.

Bukarest. Jul. 26. Miként megváltoznak a körülmények! Kevés idő előtt az Orosz- és Törökország közötti szövetseg bizonyosnak állitatott. Most már minden elmult. Törökország most nyiltan Oroszország ellen nyilatkozik, s erélyesen parancsolja, hogy az oroszok a határokról távozzanak. Törökország saját határait keményen erősiti, s Moldva- és Oláhországban nem türi többé az oroszok befolyását. Senkinek sejtelme sem lehetett a felől, hogy Törökország a szabadság elvét valaha elismerendi, s igy országainak alkotmányt engedend; most azonban minden máskép van. — Az oláhoknak és moldvaiaknak a porta mindent megengedett, s ügyüket ugyszólva minden erejével oltalmazni akarja, miután Bukarest és Jassyba fegyveres erőt küld. A Galaczban öszpontositott török katonaság egy része Bukarestbe a másik része pedig Jassyba megyen.

Most már csak az várható, valjon Oroszország Moldva s Oláhország feletti bitorolt protectoratusával föl fog e hagyni? Én alig hiszem, s igy könnyen összeutközésre kerülhet a dolog. Miután azonban a porta ezen háborut vinni egyedül nem leend képes, más hatalmasságoknak kell vele szövetkezniök, már csak saját érdekükből is, mi, mint látszik, valószinüen meg is fog történni.

Ki ne örvendezne azon győzedelmen, melyet a jó ügy eddigelé itt is ünnepelt? Ezen két tartomány paradicsommá válhatik, ha az orosz zsarnokság onnét eltávolitatván, az uj alkotmány a hosszan elnyomott népeknek áldásait teljes mértékben nyujtani fogja.

Berlin, julius 22-dikén. — Mai napon 10 órakor nyitotta meg tanácskozásait az alkotmányi congressus. A tegnap tartatott tanácskozmányban előleges tárgyrendet készitettek s ideiglenes elnökséget választottak. A napirendben foglaltatik az egyes német álladalmak viszonya az egyetemes hazához. Egy csomó terv, melly nagy részint az egyes alkotmányozó gyülések viszonyát a frankfurti nemzeti gyüléshez, és a szövetségi központi hatalom szerkezetét illette, együtt tárgyaltatott. Elég legyen a tanácskozások fő eredményét s vonásait leirnunk. Mintegy 90 egyesület volt képviselve, 67 szóval 20 ellen, kimondatott, hogy a congressus a nemzeti gyülés határozatait feltétlenül kötelezőknek tekinti az egyes kormányokra nézve; 60 szóval 27 ellen, hogy a congressus az egyes álladalmak egyéniségét egyesithetőnek tartja, és végre, hogy az egyesületek Németországnak egyetemes népszerü alkotmányos-monarchiai kormány alatti egyesitésére törekszenek. A congressus örvendő megegyezését nyilvánitja János hg választatásához.

Jelentés a „REFORM“ ügyében.

E lapok' szerkesztői eleitől fogva meg levén győződve arról, miszerint azon ügynek és elveknek, melyek mellett a „Reform“ keletkezte óta egyenlő következetességgel küzdött, átalánosb, erélyesb terjesztéses kivivása, kivált a mostani viszonyok közt leghathatósban ugy eszközöltethetik csak, ha a rokon irányban, rokon czél felé, de szétoszolva működő erők egyesítve központosíttatnak, régebb idő óta tervbe vettük a három radikál lapnak, u. m. a Népelem, Radikállap és Reformnak egy közös radikal szellemü s democraticus irányu organummá összeolvasztását. — A mi tervünk vala, hogy a három lap egyesülése egyszerre és minélelőbb történjék. Ezt azonban a körülmények gátolván, lőn hogy a Radikállap már korábban egyesült a Népelemmel, a Reformnak szinte a Népelembe olvadása által pedig a három radikállapnak tervezett egyesülése csak most történhetik meg.

Jelentjük tehát tisztelt olvasóinknak, miszerint a „Reform“ mint különálló lap az aug. 6-kai számmal megszünik. Aug. 8-kától kezdve pedig a Népelemet veendik t. cz. előfizetőink, mely miénkkel tökéletesen azon szellemü, irányu lapnak szellemi kiállitásához ezentul az eddig külön háromfelé működött erők járulandván, az olvasó közönség ez egyesülés által mindenesetre tetemesen nyer. — A Népelemből hétfőt kivéve mindennap egy nagy tömött iv jelenik meg.

Pest Aug. 4. 1848.

A Reform szerkesztői s kiadója.

Felelős szerkesztők: Nádaskai és Zerffi. Kiadó tulajdonos: Emich Gusztáv.

Budán, az egyet. nyomdában.